

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

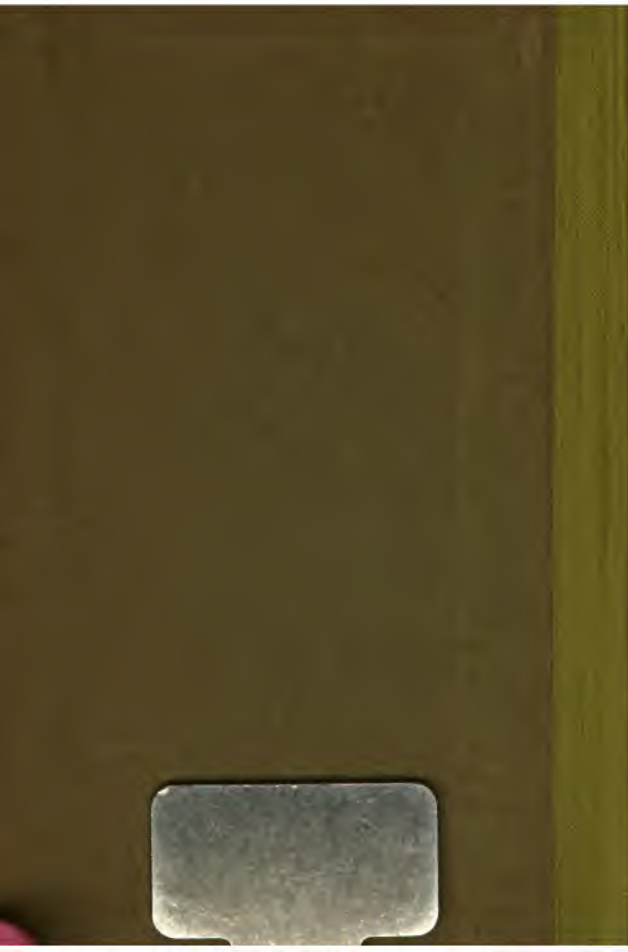
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

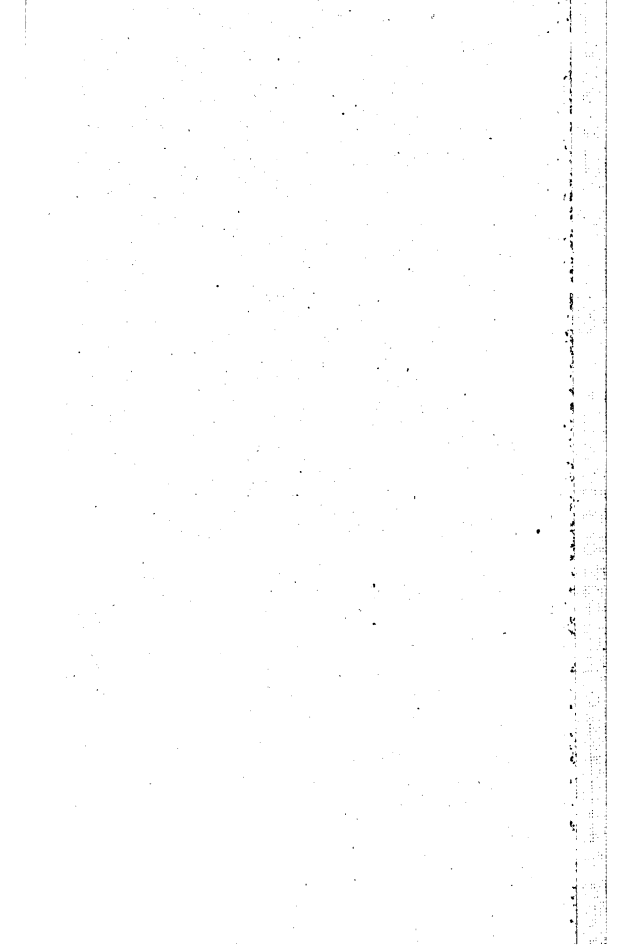
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

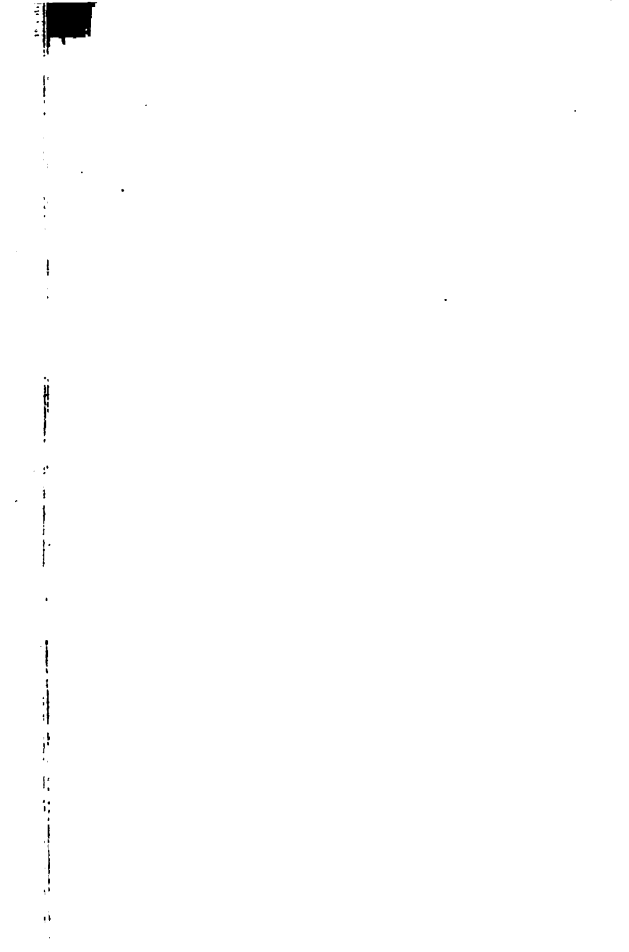

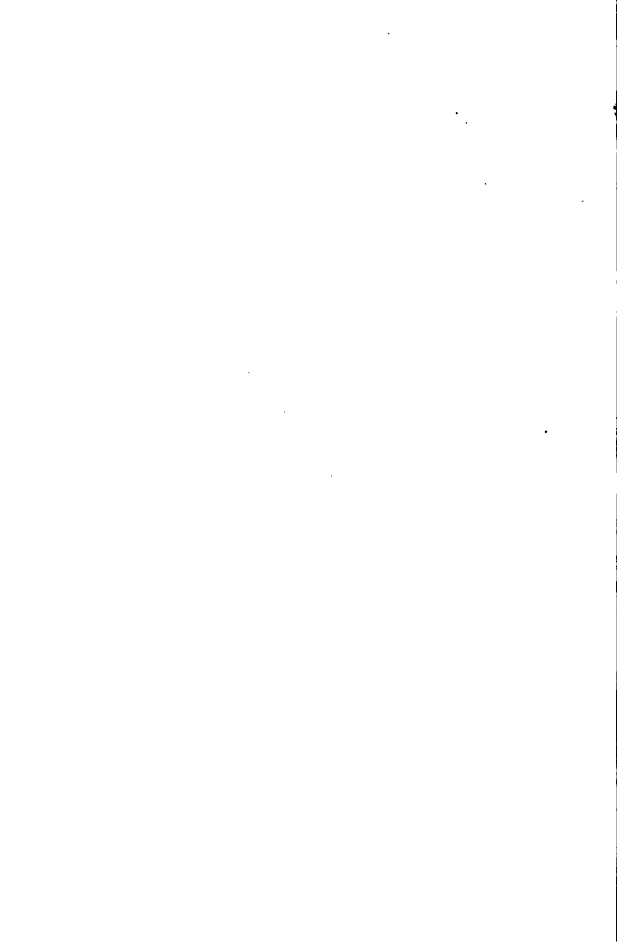
3 3433 08160829 5

1872
18

ALUTARCHI
CHAERONENSIS
VARIA SCRIPTA

QUAE
MOBALIA VULGO VOCANTUR.

AD
OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM
ACCURATE EDITA.

EDITIO STEREOTYPA.

TOMUS I

LIPSIAE
SUNTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.
1829.

1829
NSF

11000000

NOV 21 1954
FOR THE LIBRARY
#74550
FOR LINDA AMP
TILDEN FOUNDATION
1954

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΙΣΙΔΟΣ ΚΑΙ ΘΣΙΡΙΔΟΣ.

Πάντα μὲν, ἃ Κλέα, διὲ τὰγαθὰ τοὺς τοῦν ἔχον-
τας οὐκ εἶσθε παρὰ τῶν θεῶν, μάλιστα δὲ τῆς παρὰ
αὐτῶν ἀπιστήμης, ὅσον ἐφικτόν ἐστιν ἀνθρώποις,
μετιόντες, εὐχόμεθα τυγχάνειν παρ' αὐτῶν ἐκείνων
ὡς οὐδέεν ἀπθρόπῳ λαβεῖν μείζον, οὐ χαρίσασθαι
θεῶ σμντότερον ἀληθείας. τὰ ἄλλα μὲν γὰρ ἀνθρώ-
ποις ὁ θεὸς, ὡν δεῖσται, δέδωκεν, οἰκτιῖα κερτημένους
ταῦτα καὶ χρώμενος. οὐ γὰρ ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ μα-
κάριον τὸ θεῖον, οὐδὲ βρονταῖς καὶ κερανοῖς ἰσχυ-
ρόν, ἀλλ' ἐπιστήμη καὶ φρονήσι. καὶ τοῦτο κάλλι-
στα πάντων Ὅμηρος, ὡν εἶρηκε παρὰ θεῶν, ἀνα-
φθεγξόμενος,

Ἢ μὲν ἀμφοτέροισιν ἑμὸν γένος ἦδ' ἰα πέτρη,

Ἄλλα Ζεὺς πρότερος γέγονε, καὶ πλείονα ἦδε,
σεμνότερον ἀπίφρηε τὴν τοῦ Διὸς ἡγεμονίαν, ἐπι-
στήμη καὶ σοφίᾳ περὶ βντέρα οὐσαν. οἶμαι δὲ καὶ
τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἣν ὁ θεὸς εἴληχεν, εὐδαιμον εἶναι
τὸ τῆ γνώσει μὴ προαπολιπεῖν τὰ γινόμενα τοῦ δὲ

γινώσκειν τὰ ὄντα, καὶ φρονεῖν ἀφαιρεθέντος, οὐ βίον, ἀλλὰ χρόνον εἶναι τὴν ἀθανασίαν.

II. Διὸ θειότητος ὄρεξις ἐστὶν ἡ τῆς ἁληθείας, μάλιστα δὲ τῆς περὶ θεῶν, ἔφεσις, ὡσπερ ἀνάληψις ἱερῶν τὴν μάθησιν ἔχουσα καὶ τὴν ζήτησιν, ἀγνείας τε πάσης καὶ νεωκορίας ἔργον ὁσιώτερον, εὐχ ἦραισα δὲ τῇ θεῷ ταύτῃ κεχαρισμένον, ἣν σὺ θεραπεύεις ἐξαιρέτως σοφὴν καὶ φιλόσοφον οὖσαν, ὡς τοῦνομά τε φράζειν ἔοικε παντός μᾶλλον αὐτῇ τὸ εἰδέναι καὶ τὴν ἐπιστήμην προσήκουσαν. Ἑλληνικὸν γὰρ ἡ Ἰσὶς ἐστὶ, καὶ ὁ Τυφῶν, πολέμιος τῇ θεῷ, καὶ δι' ἀγνοίαν καὶ ἀπόστην τετυφωμένος, καὶ διασπῶν καὶ ἀφανίζων τὸν ἱερὸν λόγον, ὃν ἡ θεὸς συνάγει καὶ συντίθει, καὶ παραδίδωσι τοῖς τελουμένοις θειώσεως, σάκφρονι μὲν ἐνδελεχῶς διαίτη, καὶ βρωμάτων πολλῶν καὶ ἀφροδισίων ἀποχαῖς κολουούσαις τὸ ἀκόλαστον καὶ φιλήδονον, ἀθρῦπτους δὲ καὶ σταφύλας ἐν ἱεροῖς λατρείας ἐθιζούσαις ὑπομένειν, ὃν τέλος ἐστὶν ἡ τοῦ πρώτου καὶ κυρίου καὶ νοητοῦ γνῶσις, ὃν ἡ θεὸς παρακαλεῖ ζητεῖν παρ' αὐτῇ καὶ μετ' αὐτῆς ὄντα καὶ συνόντα. τοῦ δ' ἱεροῦ τοῦνομα καὶ σαφῶς ἐπαγγέλλεται καὶ γνῶσιν καὶ εἰδησιν τοῦ ὄντος. ὀνομάζεται γὰρ Ἰσειον ὡς εἰσομένον τὸ ἄν, ἂν μετὰ λόγου καὶ ὁσίως εἰς τὰ ἱερά παραέλθωμεν τῆς θεοῦ.

III. Ἐτι πολλοὶ μὲν Ἑρμοῦ, πολλοὶ δὲ Προμηθεῶς ἱστορήκασι αὐτὴν θυγατέρα· ὡν τὸν μὲν ἔτερον, σοφίας καὶ προνοίας, Ἑρμῆν δὲ γραμματικῆς καὶ μουσικῆς εὐρετὴν νομίζοντες. διὸ καὶ τῶν ἐν Ἑρμοῦπόλει Μουσῶν τῆν πρώτησαν Ἰσὶν ἄμα καὶ

Δικαιοσύνην καλοῦσι σοφίαν, ὡς περ εἰρηται, καὶ
 δεικνύουσαν τὰ θεῖα τοῖς ἀληθῶς καὶ δικαίως ἑρα-
 φόροις καὶ ἱεροστόλοις προσαγορευομένοις. οὗτοι
 δὲ εἰσιν οἱ τὸν ἱερόν λόγον περὶ θεῶν πάσης καθά-
 ρεύοντα, δεισιδαιμονίας καὶ περιεργίας ἐν τῇ ψυχῇ
 φέροντες, ὡς περ ἐν κίστῃ, καὶ περιστέλλοντες τὰ μὲν
 μέλανα καὶ σκιώδη, τὰ δὲ φανερά καὶ λαμπρὰ τῆς
 περὶ θεῶν ὑποδηλοῦντες οἰήσεως, οἷα καὶ περὶ τὴν
 ἐσθῆτα τὴν ἱεράν ἀποφαίνεται. διὸ καὶ τὸ κόσμη-
 σθαι τούτοις τοὺς ἀποθανόντας Ἰσιακούς, σύμβο-
 λόν ἐστι τοῦτον τὸν λόγον εἶναι μετ' αὐτῶν, καὶ
 τοῦτον ἔχοντας, ἄλλο δὲ μηδὲν, ἐκτὶ βαδίζειν. οὔτα
 γὰρ φιλοσόφους πωγωνοτροφίαι, ὡς Κλῖα, καὶ τρι-
 βωκοφορίαι ποιοῦσιν, οὔτ' Ἰσιακούς αἱ λινοστολίαι
 καὶ ξύρησις· ἀλλὰ Ἰσιακός ἐστιν ὡς ἀληθῶς, ὃ τὰ
 δεικνύμενα καὶ δρώμενα περὶ τοὺς θεοὺς τούτους,
 ἔταν νόμῳ παραλάβῃ, λόγῳ ζητῶν, καὶ φιλοσοφῶν
 περὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀληθείας.

IV. Ἐπιὶ τοὺς γε πολλοὺς καὶ τὰ κοινότατον
 ταῦτο καὶ τὸ σμικρότατον λέληθεν, ἐφ' ὅτῃ τὰς τρι-
 χας εἰς ἱερεῖς ἀποτίθενται καὶ λιναῖς ἐσθῆτας φοροῦ-
 σιν· οἱ μὲν οὐδ' ὅλως φροντίζουσιν εἰδέναι περὶ
 τούτων· οἱ δὲ τῶν μὲν ἐρίων ὡς περ τῶν κρεῶν, σε-
 βομένους τὸ πρόβατον, ἀπέχεσθαι λέγουσι, ξύρε-
 σθαι δὲ τὰς κεφαλὰς διὰ τὸ πένθος, φορεῖν δὲ τὰ
 λιναῖα διὰ τὴν χροάν, ἣν τὰ λῖνον ἀνθοῦν ἀνήσει τῇ
 περιερούσῃ τὸν κόσμον αἰθερίῳ χαροπότῃ προσε-
 οικυῖαν. ἡ δ' ἀληθείης αἰτία μία πάντων ἐστὶ· κα-
 θαρσῆ γὰρ (ἢ φησὶν ὁ Πλάτων) οὐ θεμιτὸν ἀπτε-

σθαι μὴ καθαρῶ. περισσῶμα δὲ τροφῆς καὶ σπύ-
βαλον οὐδὲν ἄγνόν, οὐδὲ καθαρὸν ἔστιν· ἐκ δὲ πε-
ριττωμάτων ἔρια καὶ λάχραι, καὶ τρίχες καὶ ἄνυχες
ἀναφύονται καὶ βλαστάνουσι. γέλστον οὖν ἦν, ταῖς
μὲν αὐτῶν τρίχας ἐν ταῖς ἀγνείαις ἀποκίθεσθαι ξυ-
ρωμένους καὶ λικαιθμένους πᾶν θμάλως τὸ σῶμα,
ταῖς δὲ τῶν θριμμμάτων ἀμπέχεσθαι καὶ φορεῖν· καὶ
γὰρ τὸν Ἡσίοθον οἶσθαι δεῖ, λέγοντα

Μηδ' ἀπὸ πεντόζοιο θεῶν ἐν δαιτὶ θαλεῖη

Ἄβον ἀπὸ χλωροῦ τόμνιν αἰθῶνι σιδήρῳ·
διδάσκειν, ὅτι δεῖ καθαρῶς τῶν τοιούτων γενομέ-
νους ἑορτάζειν, οὐκ ἐν αὐταῖς ταῖς ἱερουργίαις χρη-
σθαι καθάρσει καὶ ἀφαιρέσει τῶν περιττωμάτων.
τὸ δὲ λίθον φύεται μὲν ἐξ ἀθανάτου τῆς γῆς, καὶ
καρπὸν ἐδώδιμον ἀναδίδωσι, λιτὴν δὲ παρέχει καὶ
καθαρὰν ἐσθῆτα, καὶ τῷ σκέποντι μὴ βαρύνουσαν,
εὐάριστον δὲ πρὸς πᾶσαν ὥραν· ἤμισα δὲ φθει-
ροποιόν, ὡς λέγουσι· περὶ ὧν ἕτερος λόγος.

V. Οἱ δὲ ἱερεῖς οὕτω δυσχεραίνουσι τὴν τῶν πε-
ριττωμάτων φύσιν, ὥστε μὴ μόρον παρ᾽ αὐτοῖς εἶναι
τῶν ὀσπρίων τὰ πολλὰ, καὶ τῶν κρεῶν τὰ μέγιστα
καὶ ὕσια, πολλὴν ποιοῦντα περιττώσιν, ἀλλὰ καὶ
τοὺς ἄλλας τῶν σιτιῶν ἐν ταῖς ἀγνείαις ἀφαιρεῖν· ἄλ-
λας τε πλείους αἰτίας ἔχοντας, καὶ ποτικωτέρους
καὶ βρωτικωτέρους ποιεῖν ἐπιθήγοντας τὴν ὄρεξιν.
τὸ γὰρ (ὡς Ἀρισταγόρας ἔλεγε) διὰ τὸ πηγνυμένοις
πολλὰ τῶν μικρῶν ζώων ἐναποθήσειν ὑλισκόμενα
μὴ καθαρῶς λογίζεσθαι τοὺς ἄλλας, εὐηθὲς ἔστι
λέγονται δὲ καὶ τὸν Ἄπιν ἐκ φρέστος ἰδίου ποτίζειν,

τοῦ δὲ Νείλου παντάπασιν ἀπείργειν, οὐ μισρὸν ἦν γούμενοι τὸ ὕδωρ διὰ τὸν κροκόδειλον, ὡς ἔνια νομίζουσιν· (οὐδὲν γὰρ οὕτω τιμὴ Αἰγυπτίοις, ὡς ὁ Νείλος) ἀλλὰ πιαίνειν δοκιᾷ καὶ μάλιστα πολυσαρκίην κριεῖν τὸ Νείλων ὕδωρ πινόμενον. οὐ βούλονται δὲ τὸν Ἄπιν οὕτως ἔχειν, οὐδὲ ἑαυτοὺς, ἀλλὰ ἐνσταλῆ καὶ κοῦφα ταῖς ψυχαῖς περικεῖσθαι τὰ σώματα, καὶ μὴ πιῖναι, μηδὲ καταθλίβειν ἰσχύοντι τῷ θνητῷ, καὶ βαρύνοντι τὸ θείον.

VI. Οἶνον δὲ οἱ μὲν ἐν Ἑλίον πόλει θεραπεύοντες τὸν θεόν, οὐκ ἐισφέρουσι τοπαράπαν εἰς τὸ ἱερόν, ὡς οὐ προσήκον ἡμέρας πίνειν, τοῦ κυρίου καὶ βασιλέως ἐφορῶντος· οἱ δ' ἄλλοι χροῖνται μὲν, ὀλίγη δέ· πολλὰς δ' αἰόλους ἀγνείας ἔχουσι, ἐν αἷς φιλοσοφούντες καὶ μαγθάνοντες καὶ διδάσκοντες τὰ θῆρα θιατελοῦσιν, οἱ δὲ βασιλεῖς καὶ μετροῦτον ἔπεινον ἢ τῶν ἰερῶν γραμμῶτων (ὡς Ἐκαταῖος ἰστέρηκεν) ἰσφίς ὄντες· ἤρξαντο δὲ πίνειν ἀπὸ Ψαμμητίχου, πρῶτον δ' οὐκ ἔπεινον οἶνον, οὐδὲ ἔσπευδον, ὡς φίλιον θεοῖς, ἀλλ' ὡς αἷμα τῶν πολεμησάντων ποτὰ τοῖς θεοῖς, ἕξ ὧν αἰόνται πιδόντων καὶ τῇ γῆ συμμεγέντων ἀμπέλους γενέσθαι· διὸ καὶ τὸ μεθύειν ἐκφρονας ποιᾷ καὶ παραπλήγας, ἅτι δὴ τῶν προγόνων τοῦ αἵματος ἐμπιπλαμένους. ταῦτα μὲν οὖν Εὐδόξος ἐν τῇ δευτέρῃ τῆς περιόδου λέγεσθαι φησὶ οὕτως ὑπὸ τῶν ἰερῶν.

VII. Ἰχθύων δὲ θαλαττίων, πάντες μὲν οὐ πάντων, ἀλλ' ἐλίω ἀπύχονται, καθάπερ Ὀξυρυγχίται τῶν ἀπ' ἀγκίστρον. αεθόμενοι γὰρ τῶν δέξουρχου

ἰχθύν, δεδίασι, μή ποτε τὸ ἄγκιστρον οὐ καθαρὸν ἴσθιν ὄξυράγγχου περιπεσόντος αὐτῷ. Συηνῆται δὲ φάγρον· δοκεῖ γὰρ ἐπιόντι τῷ Νεῖλῳ συνεπιφαίνεσθαι, καὶ τὴν αὐξῆσιν ἀσμένοις φράζειν αὐτάγγελος δοῶμενος. οἱ δ' ἱερεῖς ἀπέχονται πάντων· πρώτου δὲ μηνὸς ἐνάτη τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων ἐκάστου πρὸ τῆς αὐλείου θύρας ὀπίον ἰχθύν κατεσθίοντος, οἱ ἱερεῖς οὐ γεύονται μὲν, κατακαίουσι δὲ πρὸ τῶν θυρῶν τοὺς ἰχθῦς· δύο λόγους ἔχοντες, ὧν τὸν μὲν ἱερὸν καὶ περιττὸν αὐθις ἀναλήψομαι, συνάδοντα τοῖς περὶ Ὀσίριδος καὶ Τυφῶνος δαίως φιλοσοφουμένοις· ὁ δ' ἐμφανῆς καὶ πρόχειρος, οὐκ ἀναγκαῖον, οὐδ' ἀπερίεργον ὄψον ἀποφαίνων τὸν ἰχθύν, Ὅμηρον μαρτυρεῖ, μήτε Φαίακας τοὺς ἀβροβίλους, μήτε τοὺς Ἰθακησίους ἀνθρώπους νησιώτας, ἰχθύσι χρωμένους ποιοῦντι, μήτε τοὺς Ἔδυσσείας ἐταίρους ἐν πλωτῷ τοσούτῳ καὶ ἐν θαλάττῃ, πρὶν εἰς ἐσχάτην ἔλθειν ἀπορίαν. ὅλως δὲ καὶ τὴν θάλατταν ἐκ πυρὸς ἠγοῦνται καὶ παρωρισμένην, οὐδὲ μέρος, οὐδὲ στοιχεῖον, ἀλλὰ ἄλλοιον περίττωμα διεσφθόρας καὶ νοσῶδες.

VIII. Οὐδὲν γὰρ ἄλογον, οὐδὲ μυθῶδες, οὐδὲ ὑπὸ θεισιδαιμονίας (ὡς περ ἔνιοι νομίζουσιν) ἐγκατεστοιχειοῦτο ἱερουργίαις, ἀλλὰ τὰ μὲν, ἡθικὰς ἔχοντα καὶ χρειώδεις αἰτίας, τὰ δὲ οὐκ ἄμοιρα κομψότητος ἱστορικῆς ἢ φυσικῆς ἔστιν· οἷον τὸ περὶ χρομίου, τὸ γὰρ ἐμπεσεῖν εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ ἀπολέσθαι τὸν τῆς Ἰσίδος τροφίμον Δίκτυν τῶν χρομίων ἐπιδρασσόμενον, ἐσχάτως ἀπίθανον· οἱ δὲ ἱερεῖς ἀφοσιῶνται καὶ δυσχεραίνουσι τὸ κρόμμιον

παραφυλάττοντες, ὅτι τῆς σελήνης φθινοῦσης μόνον, ἐντροφεῖν τοῦτο καὶ τεθελέναι πέφυκεν. ἔστι δὲ πρόσφορον οὔτε ἐγγεύουσι οὔτε ἐσφαζούσι, τοῖς μὲν, ὅτι διψῆν, τοῖς δὲ, ὅτι δακρύειν ποιεῖ τοὺς προσφερόμενους. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἕν ἀνίερον ζῶον ἡγούνται, ὡς μάλιστα γὰρ ὀχεύεσθαι δοκεῖ τῆς σελήνης φθινοῦσης· καὶ τῶν τὸ γάλα πινόντων ἐξανθεῖ τὰ σώματα λεπρὰν καὶ ψωρικός τραχύτητας. τὸν δὲ λόγον, ὃν θύοντες ἄπαξ ἕν ἐν πανσελήνῳ, καὶ ἐσθίοντες ἐπιλέγουσιν, ὡς ὁ Τυφὼν ἕν διώκων πρὸς τὴν πανσελήνον, εἶρε τὴν Ξυλίην σορὸν, ἐν ἣ τὸ σῶμα τοῦ Ὀσίριδος ἔκειτο, καὶ διεβρίμην, οὐ πάντες ἀποδέχονται παρακουσμάτιον ὡσπερ ἄλλα πολλὰ νομίζοντες· ἀλλὰ τροφήν γε καὶ πολυτέλειαν καὶ ἡδυπάθειαν οὕτω προβάλλεσθαι τοὺς παλαιούς λεγούσιν, ὥστε καὶ στήλην ἔφασαν ἐν Θήβαις ἐν τῷ ἱερῷ κεῖσθαι κατάρας ἐγγεγραμμένας ἔχουσαν κατὰ Μείνωσ τοῦ βασιλέως, ὃς πρῶτος Αἰγυπτίους τῆς ἀπλοῦτον καὶ ἀχρημάτου καὶ λιτῆς ἀπήλλαξε διαίτης. λέγεται δὲ καὶ Τέχνατις, ὁ Βοκχόρεως πατήρ, στρατεύων ἐπ' Ἀραβας, τῆς ἀποσκευῆς βραδυνοῦσης, ἠδῆως τῷ προστυχόντι σιτίῳ χρησάμενος, εἶτα κοιμηθεὶς βαθὺν ὕπνον ἐπὶ σιβάδος, ἀσπάσασθαι τὴν εὐτέλειαν· ἐκ δὲ τούτου καταράσασθαι τῷ Μεινίῳ, καὶ τῶν ἱερέων ἐπαινεσάντων, στηλιτεῦσαι τὴν κατάραν.

IX. Οἱ δὲ βασιλεῖς ἀπεδείκνοντο μὲν ἐκ τῶν ἱερέων ἢ τῶν μαχίμων, τοῦ μὲν δὲ ἀνδρίαν, τοῦ δὲ διὰ σοφίαν, γένους ἀξίωμα καὶ τιμὴν ἔχοντος. ὁ δὲ

ἐκ μαχίμων ἀποδεδαγμένοις, αὐθὺς ἐγένετο τῶν ἐσ-
 ρίων, καὶ μετέχε τῆς φιλοσοφίας ἐπισημασμένης
 τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς
 ἀληθείας καὶ διαφάνεις ἔχουσιν, ὥσπερ ἀμίλει καὶ
 παραθηλοῦσιν αὐτοὶ, πρὸ τῶν ἑρῆν τοὺς σφίγγας
 ἐπισημῶς ἱστώντες, ὡς εὐνιγματώδη σοφίαν τῆς θεο-
 λογίας αὐτῶν ἔχούσης. τὸ δ' ἐν Σαίᾳ τῆς Ἀθηῶν
 (ἦν καὶ Ἴων νομιζομένη) ἔδος ἐπιγραφὴν εἶχε τοιαύ-
 την, Ἐγὼ εἰμι πᾶν τὸ γεγονός, καὶ ὄν, καὶ ἐσόμενον
 καὶ τὸν ἑμὸν πέπλον οὐδεὶς πω θνητὸς ἀπεκάλυψεν.
 Ἔτι δὲ τῶν πολλῶν νομιζόντων ἴδιον παρ' Αἰγυπτί-
 οισι ὄνομα τοῦ Διὸς εἶναι τὸν Ἄμοῦν, (ὃ παράγοντες
 ἡμεῖς Ἀμμωνά λεγομένω) Μακεδόσι μὲν ὁ Σεβαστήης
 τὸ κεκρυμμένον εἶπαι καὶ τὴν κρήμιν ὑπὸ ταύτης
 δηλαῦσθαι τῆς φωνῆς· Ἑκαταίῳ δὲ ὁ Ἀβδηρέτης
 φησὶ τεύτῃ καὶ πρὸς ἄλλήλους τῆ φήμασι χρῆσθαι
 τοὺς Αἰγυπτίους, ὅταν πῶν προσκαλοῦνται. προσ-
 κλητικὴν γὰρ εἶναι τὴν φωνήν. διὸ τὸν πρῶτον θεόν,
 ὃν τῷ παντὶ τὸν αὐτὸν νομιζομένην, ὡς ἀφανῆ καὶ
 κεκρυμμένον ὄντα, προσκαλοῦνται καὶ παρακαλοῦν-
 τας ἐμφανῆ γενέσθαι καὶ δῆλον αὐτοῖς, Ἄμοῦν λέ-
 γουσιν. ἢ μὲν οὖν εὐλάβεια τῆς περὶ τὰ θεῖα σο-
 φίας Αἰγυπτίων, τοσαύτη ἦν.

X. Μαρτυροῦσι δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων αἱ σοφώ-
 τατοι, Ἄλλων, Θαλῆς, Πλάτων, Εὐδοξος, Πυθαγό-
 ρας (ὡς δ' ἔνιοι φασὶ, καὶ Λυκοῦργος) εἰς Αἴγυπτον
 ἀφικόμενοι, καὶ ἀγγελάμενοι τοῖς ἱερεῦσιν. Εὐδο-
 ξον μὲν οὖν Χερσούφτιός φησὶ Μαιφίτου δεσποῦσαι·
 Ζήλωνα δὲ, Σόγχιτος Σαίτου· Πυθαγόραν δὲ, Οἰ-

τούφως Ἐλιουπόλιτου. μάλιστα δὲ οὗτος, ὡς δοκεῖ,
 θαυμασταίς καὶ θαυμάσιαις τοὺς ἄνδρας, ἀπερική-
 σατο τὸ συμβολικὸν αὐτῶν καὶ μυστηριώδες, ἀκα-
 μξας αἰνίγμασι τὰ θόγματα· τῶν γὰρ καλουμένων
 ἱεραγλυφικῶν γραμμάτων οὐθέν ἀπολείπει τὰ πολ-
 λά τῶν Πυθαγορικῶν παραγγελμάτων, οἷόν ἐστι τὸ
 Πιη ἐσθίειν ἐπὶ δίφρον, μηδ' ἐπὶ χρίκος καθῆσθαι,
 κηδὲ φοίνικα φυτεύειν, μηδὲ πῦρ μαχαίρῃ σκαλεύ-
 εις ἐν οἰκίᾳ. θεοῦ δ' ἔγωγε καὶ τὸ τὴν μονόδα τοὺς
 ἄνδρας ὀνομάζειν Ἀπόλλωνα, καὶ τὴν δυάδα Ἄρτε-
 μιν, Ἀθηνῶν δὲ τὴν ἐβδομάδα, Προσειδῶνα δὲ τὸν
 πρῶτον κύβον, εἰκίνας τοῖς ἐπὶ τῶν ἱερῶν ἰδρυμά-
 ταις, καὶ θρωμένοις νῆ Δία καὶ γραφομένοις· τὸν
 γὰρ βασιλεῖα καὶ κύριον Ὅσιριν ὀφθαλμῶ καὶ στή-
 πτω γράφουσιν. ἔτιοι δὲ καὶ τὸννομα διερμηναῖ-
 ονσι πολυόφθαλμος, ὡς τοῦ μὲν ος, τὸ πολὺ, τοῦ
 δὲ ἱρι τὸν ὀφθαλμὸν Αἰγυπτίᾳ γλώττῃ φράζοντος·
 τὸν δ' οὐρανόν, ὡς ἀγῆρω διὰ αἰδιότητα, καρδία
 θυμὸν ἐσχάρας ὑποκειμένης. ἐν δὲ Θήβαις εἰκόνας
 ἦσαν ἀνακίμναι δικαστῶν ἄχειρες· ἡ δὲ τοῦ ἀρ-
 χιδικαστοῦ, καταμύουσα τοῖς ὄμμασι, ὡς ἔδωρον
 ἔμμε τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὔσαν. τοῖς
 δὲ μαχίμοις κἀνθαρὸς ἦν γλυφὴ σφραγίδος· οὐ γὰρ
 ἐστι κἀνθαρὸς θῆλυς, ἀλλὰ πάντες ἄρσενες. τίκτου-
 σι δὲ τὸν γόνον, ὡς σφαιροποιούσιν, σὺ τροφῆς μῆλ-
 λον ἔλην, ἢ γενέσεως χώραν, παρασκευάζοντες.

ΚΙ. Ὅταν οὖν, ἃ μεθολογοῦσιν Αἰγύπτια περὶ
 τῶν θεῶν, ἀκούσης, πλάνας καὶ διαμειλισμούς, καὶ
 πολλὰ τοιαῦτα καθήματα, δεῖ τῶν προειρημένων

μνημονεύειν, καὶ μηδὲν οἶσθαι τούτων λέγεσθαι γεγ-
 νός οὕτω καὶ πεπραγμένον. οὐ γὰρ τὸν κύνα κυρίως Ἐρ-
 μῆν λέγουσιν, ἀλλὰ τοῦ ζώου τὸ φυλακτικὸν καὶ τὸ ἄ-
 γρυπνον, καὶ τὸ φιλόσοφον, γνῶσει καὶ ἀγνοίᾳ τὸ φί-
 λον καὶ τὸ ἐχθρὸν ὀρίζοντος, ἢ φησιν ὁ Πλάτων, τῶ λο-
 γιωτάτῳ τῶν θεῶν συνοικειοῦσιν. οὐδὲ τὸν ἥλιον ἐκ λω-
 τοῦ νομίζουσι βρέφος ἀνίσχειν νεογιλόν, ἀλλ' οὕτως ἄ-
 νατολὴν ἡλίου γράφουσι, τὴν ἐξ ὑγρῶν ἡλίου γινομένην
 ἀναψιν αἰνιττόμενοι. καὶ γὰρ τὸν ὠμότατον Περ-
 σῶν βασιλεῖα καὶ φοβερώτατον Ὀχρον ἀποκτείναντα
 πολλοὺς, τέλος δὲ καὶ τὸν Ἄπιν ἀποσφάζαντα καὶ
 καταδειπνήσαντα μετὰ τῶν φίλων, ἐκάλεσαν μάχαι-
 ραν, καὶ καλοῦσι μέχρι νῦν οὕτως ἐν τῷ καταλόγῳ
 τῶν βασιλείων, οὐ κυρίως δὴπου τὴν οὐσίαν αὐτοῦ
 σημαίνοντες, ἀλλὰ τοῦ τρόπου τὴν σκληρότητα καὶ
 κακίαν ὀργάνῳ φονικῷ παρεικάζοντες. οὕτω δὴ τὰ
 περὶ θεῶν ἀκούσασα καὶ δεχομένη παρὰ τῶν ἐξηγου-
 μένων τὸν μῦθον δσίως καὶ φιλοσόφως, καὶ ὀρῶσα
 μὲν αἰεὶ καὶ διαφυλάττουσα τῶν ἱερῶν τὰ νενομισμέ-
 να, τοῦ δ' ἀληθῆς δόξαν ἔχειν περὶ θεῶν μηδὲν οἰο-
 μένη μᾶλλον μῆτε θύσειν, μῆτε ποιήσειν αὐτοῖς κε-
 χαρισμένον, οὐδὲν ἕλαττον ἀποφεύξοιο κακὸν ἀθεό-
 τητος, δεισιδαιμονίαν.

XII. Λέγεται δὲ ὁ μῦθος οὗτος ἐν βραχυτάτοις
 ὡς ἔνεστι μάλιστα τῶν ἀχρήστων σφόδρα καὶ πε-
 ριτιῶν ἀφαιρεθέντων. Τῆς Πέρας φασὶ κρύφα τῷ
 Κρόνῳ συγγενομένης, αἰσθόμενον ἐπαράσασθαι τὸν
 ἥλιον αὐτῇ μῆτε μηνί, μῆτε ἐνιαυτῷ τεκεῖν· ἐρῶντα
 δὲ τὸν Ἐρμῆν τῆς θεοῦ συνελθεῖν, εἶτα παίζαντα

πέττια πρὸς τὴν σελήνην, καὶ ἀφελόντα τῶν φῶτων ἐκάστου τὸ ἑβδομηκοστὸν, ἐκ πάντων ἡμέρας πέντε συνελεῖν, καὶ ταῖς ἐξήκοντα καὶ τριακοσίαις ἐπάγειν, αἷς νῦν ἐπαγομένας Αἰγύπτιοι καλοῦσι, καὶ τῶν θεῶν γενεθλίους ἄγουσι· τῇ μὲν πρώτῃ τὸν Ὅσιριν γενέσθαι, καὶ φωνὴν αὐτῷ τεχθέντι συνεκπεσεῖν, ὡς ἀπάντων κύριος εἰς φῶς πρόβεισιν· ἔτιοι δὲ Παμύλην τινα λέγουσιν ἐν Θήβαις ὑδρευόμενον ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς φωνὴν ἀκοῦσαι, διακελευομένην ἀνειπεῖν μετὰ βοῆς, ὅτι μέγας βασιλεὺς εὐεργέτης Ὅσιρις γέγονε· καὶ διὰ τοῦτο θρέψαι τὸν Ὅσιριν, ἐγχειρίσαντος αὐτῷ τοῦ Κρόνου, καὶ τὴν τῶν Παμυλίων ἑορτὴν αὐτῷ τελεῖσθαι, Φαλληφοροῖς εἰκυῖαν. τῇ δὲ δευτέρῃ τὸν Ἀρούηριν, ὃν Ἀπόλλωνα, ὃν καὶ πρεσβυτέρον Ὄρον ἔτιοι καλοῦσι· τῇ τρίτῃ δὲ Τυφῶνα, μὴ καιρῶ, μηδὲ κατὰ χώραν, ἀλλ' ἀναρρήξαντα πληγῇ διὰ τῆς πλευρᾶς ἐξαλέσθαι· τετάρτῃ δὲ τὴν Ἴσιν ἐν πανύγροισι γενέσθαι· τῇ δὲ πέμπτῃ Νέφθυν, ἣν καὶ Τελευτήν καὶ Ἀφροδίτην, ἔτιοι δὲ καὶ Νίκην ὀνομάζουσιν. εἶναι δὲ τὸν μὲν Ὅσιριν ἐξ Ἑλλίου καὶ τὸν Ἀρούηριν, ἐκ δὲ Ἑρμοῦ τὴν Ἴσιν, ἐκ δὲ τοῦ Κρόνου τὸν Τυφῶνα καὶ τὴν Νέφθυν. διὸ καὶ τὴν τρίτην τῶν ἐπαγομένων, ἀποφράδα νομίζοντες οἱ βασιλεῖς, οὐκ ἐχρημάτιζον, οὐδ' ἐθεράπευον αὐτούς, μίχρι νυκτός. γήμασθαι δὲ τῷ Τυφῶνι τὴν Νέφθυν. Ἴσιν δὲ καὶ Ὅσιριν ἐρῶντας ἀλλήλων, καὶ πρηνή γενέσθαι κατὰ γαστρός ὑπὸ σκότῳ συνεῖναι. ἔτιοι δὲ φασὶ καὶ τὸν Ἀρούηριν οὕτω γεγονέναι, καὶ καλεῖ-

σθαι πρεσβύτερον Ἔθρον ὑπὲρ Αἰγυπτίων, Ἀπόλλωνα δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων.

XIII. Βασιλεύοντα δ' Ὀσίριν Αἰγυπτίους μὲν εὐθύς ἀπέθραυ βίον καὶ θηριώδους ἀπαλλοῦξαι, καρπούς τε δείξαντα, καὶ νόμους θέμενον αὐτοῖς, καὶ θεοὺς δείξαντα τιμῶν· ὕστερον δὲ ἦν πᾶσαν ἡμεροῦμενον ἐπέλθεῖν, ἐλάχιστα μὲν ὄπλων δεηθέντα, πειθοῖ δὲ τοὺς πλείστους καὶ λόγῳ μετ' ὧδῆς πάσης καὶ μουσικῆς θελγομένους προσαγόμενον. ὄθεν Ἑλλησι δόξαι Διονύσῳ τὸν αὐτὸν εἶναι· Τυφῶνα δὲ, ἀπάντας μὲν οὐθέν νιωτερίζειν, διὰ τὸ τὴν Ἴσιν εἶ μάλα φυλάττεσθαι καὶ προσέχειν ἐγκρατῶς ἔχουσιν, ἐπανελθόντι δὲ δόλον μηχανᾶσθαι, συναμύτας ἀνδρας ἐβδομήκοντα καὶ δύο πεπονημένον, καὶ συναργὸν ἔχοντα βασίλισσαν ἐξ Αἰθιοπίας παροῦσαν, ἣν ἀνομαζούσιν Ἀσώ· τοῦ δὲ Ὀσίριδος ἐκμετρησάμενον λίθρα τὸ σῶμα, καὶ κατασκευάσαντα πρὸς τὸ μέγεθος λάρνακα καλὴν καὶ κεκοσμημένην περιττῶς, εἰσενεγκεῖν εἰς τὸ συμπόσιον. ἤσθεντων δὲ τῆ ὄψει καὶ θαυμασάντων, ὑποσχέσθαι τὸν Τυφῶνα μετὰ παιδιᾶς, ὅς ἂν ἐγκατακλιθεὶς ἐξισωθεῖη δίδοναι δῶρον αὐτῷ τὴν λάρνακα. πεπωμένων δὲ πάντων καθ' ἕκαστον, ὡς οὐδεὶς ἐνήρμοτιεν, ἐμβάντα τὸν Ὀσίριν κατακλιθῆναι. τοὺς δὲ συνόντας ἐπιδραμόντας ἐπιφίψαι τὸ πᾶμα, καὶ τὰ μὲν γόμφους καταλαβόντας ἔξωθεν, τῶν δὲ θαμνῶν μόλιβδον καταραμένους ἐπὶ τὸν πρταμὸν ἐξανεγκεῖν, καὶ μεθεῖναι διὰ τοῦ Ταυαίτικοῦ στόματος εἰς τὴν θάλασσαν, ὃ διὰ τοῦτο μισητὸν ἔτι νῦν, καὶ κατάπτυστον ὀνομάζειν Αἰγυ-

πίσις. ταῦτα δὲ πραχθῆναι λέγουσιν ἑβδόμη ἐπὶ
 δίκαι μηνὸς Ἀθύρ, ἐν ᾗ τὸν σκορπίον ὁ ἥλιος διέξω-
 σιν, ὄγδοον ἔτος καὶ εἰκοστὸν ἐκείνου βασιλεύοντος
 Ὀσίριδος. ἔμοι δὲ βεβαιώματα φασὶν αὐτὸν, οὐ βε-
 βαιωμένους χρόνον τοσοῦτον.

ΧΙΥ. Πρώτων δὲ τῶν τὸν περὶ Χέμμιν οἰκούντων
 τέσσαρ Πανθὶν καὶ Σατύρων τὸ πᾶθος αἰσθημένων,
 καὶ λόγον ἐμβαλόντων περὶ τοῦ γεγονότος, τὰς μὲν
 αἰφνιδίους τῶν ὄχλων ταραχὰς καὶ κινήσεις ἐτι νῦν
 δια τοῦτο πανικῶς προσεγορεύεσθαι. τὴν δ' Ἰσιιν
 αἰσθημένην, κίρσεσθαι μὲν ἐνταῦθα τῶν πλοκάμων
 ἕνα, καὶ πᾶν θυμὸν σιγῆν ἀναλαβεῖν, ὅπου τῆ πάλει
 μᾶρτι κῦν ὄνομα. Καπτιῶ. ἕτεροι δὲ ταῦνομα σημαί-
 κειν οἶονταί. στήθησιν. τὸ γὰρ ἀποστερεῖν, κάπτειν
 λέγουσι. πλατυμένην δὲ πάντη καὶ ἀπαροῦσαν, αὐ-
 δὲν προσελάθειν ἀπροσαύθητον, ἀλλὰ καὶ παιδαρίοις
 συντυχούσαν, ἐρωτᾷ περὶ τῆς λάρνακος. τὰ δὲ τυ-
 χεῖν ἐπικρατέα, καὶ φράσαι τὸ στόμα, δι' οὗ τὸ ἀγ-
 γέον οἱ φίλοι τοῦ Τυφῶνος εἰς τὴν θάλασσαν ἔω-
 σαν. ἐν τούτῳ τὰ παιδάρια μαγικὴν δύναμιν ἔχειν
 οἰεσθαι τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ μάλιστα ταῖς τούτων
 ὀπτεῦσθαι κληδάσι παιζόντων ἐν ἱεροῖς καὶ φθει-
 γομένων, ὅ τι ἂν τύχῃσι. αἰσθημένην δὲ τῆ ἀδελφῆ
 ἐφθίνα συγγεγονῆναι δι' ἄγνοιαν, ὡς ἑαυτῇ τὸν Ὀσι-
 ριν, καὶ τεμῆριον ἰδοῦσαν τὸν μελιλώτινον ἀτίφω-
 νον, ὃν ἐκείνος παρὰ τῆς Νεφέθων κατέλιπε, τὸ παρ-
 θίαν ἔχειν. (ἐκθῆναι γὰρ εὐθὺς τεκούσαν διὰ φό-
 βον τοῦ Τυφῶνος)· εὐρεθὶν χαλεπῶς καὶ μάχις κν-
 κῶν ἐπαγόντων τῆ Ἰσιιν, ἐκτραφῆναι καὶ γαστρίσει

φύλακα καὶ ὀπαδὸν αὐτῆς, Ἄνουβιν προσεγορευθέντα, καὶ λεγόμενον τοὺς θεοὺς φρουρεῖν, ὡσπερ οἱ κύνες τοὺς ἀνθρώπους.

XV. Ἐκ δὲ τούτου πυνθίσθαι περὶ τῆς λάρνακος, ὡς πρὸς τὴν Βύβλον χώραν ὑπὸ τῆς θαλάττης ἐκκυμανθαῖσαν αὐτὴν ἐρίκη τινὶ μυλθακῶς ὁ κλύδων προσέμιξεν· ἢ δ' ἐρίκη κάλλιστον ἔστος ὀλίγῳ χρόνῳ καὶ μέγιστον ἀναδραμοῦσα, περιέπτυσε καὶ περιέφυ καὶ ἀπέκρουσεν ἐντὸς ἑαυτῆς· θαυμάσας δὲ ὁ βασιλεὺς τοῦ φυτοῦ τὸ μέγεθος καὶ περιτεμῶν τὸν περιέχοντα τὴν σαρὸν οὐχ ὀρωμένην κέλιπον, ἔρεισμα τῆς στέγης ὑπέστησε. ταῦτά τε πνεύματι φασὶ δαιμονίῳ φήμης πυνθομένην τὴν Ἴσιν εἰς Βύβλον ἀφικέσθαι, καὶ καθίσασαν ἐπὶ κρήνης ταπεινῆς καὶ δεδακρυμένης, ἄλλω μὲν μηδενὶ προσδιαλέγεσθαι, τῆς δὲ βασιλίδος τὰς θεραπαινίδας ἀσπάζεσθαι καὶ φιλοφρονεῖσθαι, τὴν τε κόμην παραπλέκουσαν ὑψίων, καὶ τῷ χρωτὶ θαυμαστὴν εὐαδίαν ἐπιπνέουσιν ἀφ' ἑαυτῆς. ἰδούσης δὲ τῆς βασιλίδος τὰς θεραπαινίδας, ἡμέρον ἐμπεσεῖν τῆς ξήνης τῶν τε τριχῶν τοῦ τε χρωτὸς ἀμβροσίαν πνέοντος· οὕτω δὲ μεταπεμφθεῖσαν καὶ γενομένην συνήθη, ποιήσασθαι τοῦ παιδίου τὴν τέθνη. ὄνομα δὲ τῶ μὲν βασιλεῖ Μάλκανδρον εἶναι φασιν· αὐτῆ δὲ οἱ μὲν Ἀσιάρτην, οἱ δὲ Σάωσιν, οἱ δὲ Νεμανοῦν· ὅπερ ἂν Ἕλληνες Ἀθηναῖδα προεῖποιεν.

XVI. Τρέφειν δὲ τὴν Ἴσιν, ἀντὶ μαστοῦ τὸν δάκτυλον εἰς τὸ στόμα τοῦ παιδίου δαδούσαν, γύκτωρ δὲ περιμάζειν τὰ θνητὰ τοῦ σώματος· αὐτὴν

διεγενομένην χειλιόνα τῇ κίονι περιπέτεσθαι καὶ ἀρρακίειν, ἄχρις οὗ τὴν βασίλισσαν παραφυλάξασαν καὶ ἐκπραγοῦσαν ὡς εἶδε περικαιόμενον τὸ βρέφος, ἀφελίσθαι τὴν ἀθανασίαν αὐτοῦ. τὴν δὲ θεῶν φαιραν γενομένην αἰτήσασθαι τὴν κίονα τῆς στέγης· ὑφελούσων δὲ ῥᾶστα περικόψαι τὴν ἐρίκην, εἶτα ταύτην μὲν ὀθόνη περικαλύψασαν, καὶ μύρον καταχραμένην, ἐχειρίσαι τοῖς βασιλεῦσι, καὶ νῦν ἔτι σέβασθαι Βυβλίους τὸ ξύλον ἐν ἱερῷ κείμενον Ἴσιδος. τῇ δὲ σοφῷ περιπέσειν, καὶ κωκῦσαι τηλικούτον, ὡστε τῶν παίδων τοῦ βασιλείως τὸν νεώτερον ἐνθάνειν, τὸν δὲ πρεσβύτερον μεθ' ἑαυτῆς ἔχουσαν, καὶ τὴν σοφὸν εἰς πλοῖον ἐνθεμένην ἀναχθῆναι. τοῦ δὲ Φαίδρου ποταμοῦ πνεῦμα τραχύτερον ἐκθρόψαντος ὑπὸ πῆν ἔει, θυμωθεῖσαν ἀναξηρεῶναι τὸ ῥεῖθρον.

XVII. Ὅπου δὲ πρῶτον ἐρημίας ἔτυχεν, αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν γενομένην, ἀνοῖξαι τὴν λάρνακα, καὶ τῷ προσώπῳ τὸ πρόσωπον ἐπιθεῖσαν, ἀσπιάσασθαι καὶ θαυμάζειν· τοῦ δὲ παιδίου σιωπῇ προσελθόντος ἐκ τῶν ὀπισθεν καὶ καταμανθάνοντος, αἰσθομένην μεταστραφῆναι καὶ δεινὸν ὑπὸ ὀργῆς ἐμβλέπει. τὸ δὲ παιδίον οὐκ ἀνασχέσθαι τὸ τάρβος, ἀλλὰ ἀποθαρτεῖν. οἱ δὲ φασιν οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὅν εἴρηται τρόπον ἐκπεσεῖν εἰς τὴν θάλασσαν. ἔχει δὲ τιμὰς διὰ τῆς θεῶν· ὅα γὰρ ἄδουσαν Αἰγύπτιοι παρὰ τὰ συμπίσια Μανέρωτα, τούτου εἶναι. τινὲς δὲ τὸν μὲν ποῖδα καλεῖσθαι Παλαιστινὸν, ἢ Πηλοσίον, καὶ τὴν πόλιν ἐπικύμνον· ἀπ' αὐτοῦ γενέσθαι, κτισθεῖσαν ὑπὸ τῆς θεοῦ· τὸν δ' ἀδόρατον Μανέρωτα.

πρῶτον εὐρεῖν μουσικὴν ἱστοροῦσιν. ἔτιοι δὲ φασιν, ὄνομα μὲν οὐδενὸς εἶναι, διὰλεκτον δὲ πίνουσιν ἀνθρώποις καὶ θαλειάζουσι κρέπουσαν, αἷμα τὰ τοιαῦτα παρήη· τοῦτο γὰρ, τῷ Μανίρωι φραζόμενον, ἀναφωνεῖν ἐκάστοτε τοὺς Αἰγυπτίους· ὥσπερ ἀμίλει καὶ τὸ δαικνύμενον αὐταῖς εἰδωλὸν ἀνθρώπων τεθνηκότος ἐν κιβωτίῳ περιφιρόμενον, οὐκ ἔστιν ὑπόμνημα τοῦ περὶ Ὀσίριδος παιδους, ἢ τινας ὑπολαμβάνουσαι, ἀλλ' οἰομένους παρακαλεῖν αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς παροῦσι καὶ ἀπολαύειν, ὡς πάντα αὐτίκα μάλα τοιαύτους ἔσομένους, οὐ χάριν ἐπὶ κῆμον ἐπεισάγουσι.

XVIII. Τῆς δὲ Ἰαίδος πρὸς τὸν τῶν Ἰερῶν ἐν Βούτῳ κρηφόμενον πορευθείσης, τὰ δ' ἀγγεῖον ἐκποδῶν ἀποθεμένης, Τυφῶνα κρηνηστοῦντα κῆκτωρ πρὸς τὴν σελήνην ἐντυχεῖν αὐτῷ, καὶ τὸ σῶμα γνωρίσαντα διαλεῖν εἰς τισσαρισκαίδακα μέρη, καὶ διαφρίσαι· τὴν δ' Ἰαίν πυθομένην ἀραζήταιν ἐν βάριδι παπυρίῃ, τὰ ἔλη διακπλέσσαν. ὅθεν οὐκ ἀδικεῖσθαι τοὺς ἐν παπυρίοις σκάφισι πλοῦντας ὑπὸ τῶν κροκοδείλων, ἢ φοβουμένων, ἢ σεβομένων διὰ τὴν θεόν· ἐκ τούτου δὲ καὶ πολλοὺς τάφους Ὀσίριδος ἐν Αἰγύπτῳ λέγεσθαι διὰ τὸ προστυγχάνουσαν ἐκάστῳ μέρος ταφᾶς ποιεῖν. οἱ δὲ οὐ φασιν· ἀλλὰ εἰδῶλα ποιουμένην διδοῖναι καθ' ἐκάστην πόλιν, ὡς τὸ σῶμα διδοῦσαν· ὅπως παρὰ πλείοσιν ἔχη τιμᾶς, καὶ ὁ Τυφῶν ἐπικρατήσῃ τοῦ Ἰερῶν, τῶν ἀληθινῶν τάφον ζητῶν, πολλῶν λεγομένων καὶ δεικνυμένων ἀπαγορεύσῃ. μόνον δὲ τῶν μερῶν τῶν Ὀσίριδος τῆν

Ἴσιν οὐχ εὐρεῖν τὸ αἰδοῖον· εὐθύς γὰρ εἰς τὸν ποταμὸν ῥιφθῆναι, καὶ γεύσασθαι τὸν τε λεπιδωτὸν αὐτοῦ καὶ τὸν φάγγρον καὶ τὸν δξύρυγγον, οὓς μάλιστα τῶν ἰχθύων ἄφοσιοῦσθαι. τὴν δ' Ἴσιν ἀντ' ἐκείνου μίμημα παησαμένην καθιερωῖσαι τὸν φαλλόν, ᾧ καὶ νῦν ἑορτάζουσιν τοὺς Αἰγυπτίους.

XIX. Ἐπειτα τῷ Ἐρω τὸν Ὅσιριν ἐξ ἄδου παραγενόμενον διαπονεῖν ἐπὶ τὴν μάχην καὶ ἄσκεῖν. εἶτα διερωτῆσαι, τί κάλλιστον ἡγείται. τοῦ δὲ φήσαντος, τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ τιμωρεῖν κακῶς παθοῦσιν, δεύτερον ἐρεῖσθαι, τί χρησιμώτερον οἶεται ζῶον εἰς μάχην ἐξιούσι. τοῦ δ' Ἐρου ἵππον εἰπόντος, ἐπιθαυμάσαι καὶ διαπορῆσαι, πῶς οὐ λέοντα μάλλον, ἀλλ' ἵππον. εἰπεῖν οὖν τὸν Ἐρον, ὡς λέων μὲν ὠφέλιμος ἐπιθεομένῳ βοηθείας, ἵππος δὲ φεύγοντα διασπᾶσαι καὶ καταναλῶσαι τὸν πολέμιον. ἀκούσαντα οὖν ἠσθῆναι τὸν Ὅσιριν, ὡς ἱκανῶς παρασκευασαμένου τοῦ Ἐρου. λέγεται δὲ, ὅτι πολλῶν μετατιθεμένων αἰεὶ πρὸς τὸν Ἐρον, καὶ ἡ παλακὴ τοῦ Τυφῶνος ἀφίκετο Θούηρις. ὄφις δὲ τις ἐπιδιώκων αὐτὴν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἐρον κατεκόπη, καὶ νῦν διὰ τοῦτο ἀχοινίον τι προβαλόντες εἰς μέσον κατακόπτουσι. τὴν μὲν οὖν μάχην ἐπὶ πολλῆς ἡμέρας γεγεῖσθαι καὶ κρατῆσαι τὸν Ἐρον, τὸν Τυφῶνα δὲ τὴν Ἴσιν δεδεμένον παραλαβοῦσαν, οὐκ ἀνελεῖν, ἀλλὰ καὶ λῦσαι καὶ μεθεῖναι· τὸν δὲ Ἐρον οὐ μετρίως ἐνεγκεῖν, ἀλλ' ἐπιβαλόντα τῇ μητρὶ τῆς χεῖρας ἀποσπᾶσαι τῆς κεφαλῆς τὸ βασιλεῖον· Ἐρμῆν δὲ περιθεῖναι βρῦκρανον αὐτῇ κράνος. τοῦ δὲ Τυ-

φῶνος δίκην τῷ Ἰσραὴλ νοθείας λαχόντος, βοηθήσαντος τοῦ Ἑρμοῦ τὸν Ἰσραὴλ ὑπὸ τῶν θεῶν γνήσιον κριθῆναι, τὸν δὲ Τυφῶνα δυσὶν ἄλλαις μάχαις καταπολεμηθῆναι. τὴν δ' Ἰσραὴλ μετὰ τὴν τελευταίαν ἐξ Ὀσίριδος συγγενομένου, τεκεῖν ἡλιτόμηρον καὶ ἀσθενῆ τοῖς κάτωθεν γυίοις τὸν Ἀρποκράτην.

XX. Ταῦτα σχεδὸν ἐστὶ τοῦ μύθου τὰ κεφάλαια τῶν δυσφημοτάτων ἐξαιρεθέντων· οἷόν ἐστι τὸ περὶ τὸν Ἰσραὴλ διαμελισμὸν καὶ τὸν Ἰσίδος ἀποκεφαλισμὸν. ὅτι μὲν οὖν εἰ ταῦτα περὶ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου φύσεως, καθ' ἣν μάλιστα νοεῖται τὸ θεῖον, ὡς ἀληθῶς πραχθέντα καὶ συμπεσόντα δοξάζουσι καὶ λέγουσιν, ἀποπτύσαι δεῖ καὶ καθῆρσθαι τὸ στόμα κατ' Ἀισχύλον, οὐδὲν δεῖ λέγειν πρὸς σε. καὶ γὰρ αὐτὴ δυσκολαίνει τοῖς οὕτως παρανόμοις καὶ βαρβάρους δόξας περὶ θεῶν ἔχουσιν. ὅτι δ' οὐκ ἔοικε ταῦτα κομιδῇ μυθεύμασιν ἄφροισι καὶ διακέναις πλάσμασιν, οἷα ποιητὰ καὶ λογογράφοι, καθάπερ οἱ ἄραχται, γεννῶντες ἀφ' ἑαυτῶν ἀπ' ἀρχῆς ἀνυποθέτου ὑφαίνουσι καὶ ἀποτερουοῦσιν, ἀλλ' ἔχει τινὰς ἀπορίας καὶ παθῶν διηγήσεις, αὐτὴ οἴσθαι. καὶ καθάπερ οἱ μαθηματικοὶ τὴν ἴσριν ἔμφρασιν εἶναι τοῦ ἡλίου λέγουσι ποικιλλομένην τῇ πρὸς τὸ νέφος ἀναχωρήσει τῆς ὄψεως, οὕτως ὁ μύθος ἐνταῦθα λόγου τινὸς ἔμφρασις ἐστὶν ἀνακλῶντος ἐπ' ἄλλα τὴν δαίνοισιν, ὡς ὑποδηλοῦσιν αἱ τε θυσιαὶ τὸ πένθιμον ἔχουσαι καὶ σκυθρωπὸν ἐμφαινόμενον, αἱ τε τῶν ναῶν διαθέσεις, πῆ μὲν ἀνειμένων εἰς πτερά καὶ δρόμους ὑπαιθρίους καὶ καθαρούς, πῆ δὲ

κρυπτῆ καὶ σκότια κατὰ γῆς ἐχόντων στολιστήριον
 θηβαίοις ἑοικότα καὶ σηκοῖς· οὐχ ἥμισυ δὲ ἢ τῶν
 Ὀσιρειῶν δόξα. πολλαχοῦ γὰρ κεῖσθαι λεγομένου
 τοῦ σώματος, ὀνομάζεσθαι πολίχνην λέγουσιν, ἕξ
 μόνην τὸ ἀληθινὸν ἔχουσαν, ἐν τε Ἀβύδω τοὺς εὐ-
 δαίμονας τῶν Αἰγυπτίων καὶ δυνατοὺς μάλιστα θά-
 πτεσθαι φιλοτιμασμένους ὁμοτέφους εἶναι τοῦ σώ-
 ματος Ὀσίριδος. ἐν δὲ Μέμφει τρέφεσθαι τὸν Ἄπιον,
 εἰδωλον ὄντα τῆς ἐκείνου ψυχῆς, ὅπου καὶ τὸ σῶμα
 κεῖσθαι· καὶ τὴν μὲν πόλιν οἱ μὲν Ὀρμον ἀγαθῶν
 ἐρμηνεύουσιν, οἱ δ' ἰδίως τάφον Ὀσίριδος. τὴν δὲ
 πρὸς Φίλαις νησίδα τὴν ἄλλως μὲν ἄβατον ἅπασι
 καὶ ἀπροσπέλαστον εἶναι, καὶ μηδ' ὄρνιθας ἐπ' αὐ-
 τὴν καταίρειν, μηδὲ ἔχθῆς προσπελάζειν, ἐν δὲ και-
 ρῷ τοὺς ἱερεῖς διαβαίνοντας ἐναγίζειν καὶ καταστή-
 φειν τὸ σῆμα μηθίδης φυτῷ περιουκιαζόμενον, ὑπε-
 ραίροντι πάσης ἐλαίας μέγεθος.

XXI. Εὐδοξος δὲ, πολλῶν τάφων ἐν Αἰγύπτῳ
 λεγομένων, ἐν Βουσίριδι τὸ σῶμα κεῖσθαι. καὶ γὰρ
 πατρίδα ταύτην γεγονέναι τοῦ Ὀσίριδος. οὐκέτι
 μέντοι λόγου δεῖσθαι τὴν Ταφούσιον· αὐτὸ γὰρ
 φράζειν τοῦνομα ταφὴν Ὀσίριδος. αἰνῶ δὲ τομὴν
 ἔθλου καὶ σχίσιν λίθου καὶ χαῖς χρομένης, διὰ τὸ
 πολλὰ τῶν μυστικῶν ἀναμεμῖχθαι τούτοις. οὐ μόν-
 ον δὲ τούτου οἱ ἱερεῖς λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλ-
 λων θεῶν; ἔσοι μὴ ἀγέννητοι, μηδ' ἄφθαρτοι, τὰ
 μὲν σώματα παρ' αὐτοῖς κεῖσθαι καμόντα καὶ θερα-
 πεύεσθαι, τὰς δὲ ψυχὰς ἐν οὐρανῷ λάμπειν ἄστρα,
 καὶ καλεῖσθαι πάντα μὲν τὴν Ἴσιδος ἕφ' Ἑλλήνων,

ἐπὶ Αἰγυπτίων δὲ Σῶθιν, Ἰβρίωνα δὲ τὴν Ἰβρου,
τὴν δὲ Τυφῶνος, ἄρκτον. εἰς δὲ τὰς τροφὰς τῶν τι-
μωμένων ζῶων, τοὺς μὲν ἄλλους συντεταγμένα τελεῖν,
μόνους δὲ μὴ διδόναι τοὺς Θηβαῖδα κατοικοῦντας,
ὡς θνητὸν θεὸν οὐδένα νομίζοντας, ἀλλὰ ὃν καλοῦ-
σιν αὐτοὶ Κνήφ, ἀγέννητον ὄντα καὶ ἀθάνατον.

XXII. Πολλῶν δὲ τοιούτων λεγομένων καὶ δει-
κνυμένων, οἱ μὲν οἰόμενοι βασιλέων ταῦτα καὶ τυ-
ράννων (δι' ἀρετὴν ὑπερφέρουσαν ἢ δύναμιν ἀξίωμα
τῇ δόξῃ θεότητος ἐπιγραψαμένων, εἴτα χρησαμένων
τύχαις) ἔργα καὶ πάθη θειὰ καὶ μεγάλα διαμνημο-
νεύεσθαι, ῥάσπη μὲν ἀποδράσει τοῦ λόγου χροῶνται,
καὶ τὸ δύσσημον οὐ φαύλως ἀπὸ τῶν θεῶν ἐπὶ ἄν-
θρώπους μεταφέρουσι, καὶ ταύτας ἔχουσι ἀπὸ τῶν
ἱστορουμένων βοηθείας. ἱστοροῦσι γὰρ Αἰγύπτιοι
τὸν μὲν Ἑρμῆν τῷ σώματι γενέσθαι γαλιάγκωνα,
ὃν δὲ Τυφῶνα τῇ χροῃ πυρόδον, λευκὸν δὲ τὸν Ἰβ-
ριον, καὶ μελάγχρουν τὸν Ὀσιριν, ὡς τῇ φύσει γεγο-
νότας ἀνθρώπους. ἔτι δὲ καὶ στρατηγὸν ὀνομάζου-
σιν Ὀσιριν, καὶ κυβερνήτην Κάνωβον, οὗ φασιν
ἐπώνυμον γεγονέναι τὸν ἄστρα· καὶ τὸ πλοῖον, ὃ
καλοῦσιν Ἕλληνες Ἀργῶ, τῆς Ὀσίριδος νεὸς εἰδωλον
ἐπὶ τιμῇ κατηστερισμένον, οὐ μακρὰν φέρεσθαι τοῦ
Ἰβρίωνος καὶ τοῦ Κυνός, ὧν τὸ μὲν Ἰβρου, τὸ δὲ
Ἰσιδος ἱερὸν, Αἰγύπτιοι νομίζουσιν.

XXIII. Ὀκνῶ δὲ, μὴ τοῦτο ἢ τὰ ἀκίνητα κι-
νεῖν, καὶ πολεμεῖν οὐ τῷ πολλῷ χρόνῳ, κατὰ Σιμων-
νίδην, μόνον, πολλοῖς δ' ἀνθρώπων ἔθνεσι καὶ γέ-
νεσι κατόχοις ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς τούτους δσιδ-

τητος, οὐδὲν ἀπολιπόντας ἐξ οὐρανοῦ μεταφέρειαν ἐπὶ γῆν ὀνόματα τηλικαῦτα, καὶ τιμὴν καὶ πίστιν ὀλίγου δεῖν ἅπασιν ἐκ πρώτης γενέσεως ἐνδεδουκῆσαν ἐξιστάναι καὶ ἀναλύειν, μεγάλας μὲν τῷ ἀθεῷ λεῶν κλισιάδας ἀνοίγοντας καὶ ἐξανθρωπίζοντι τὰ θεῖα, λαμπρῶν δὲ τῆς Εὐήμερου τοῦ Μεσσηνίου φενακισμοῖς παρῶρησιαν διδόντας, ὅς αὐτὸς ἀντίγραφα συνθεῖς ἀπίστου καὶ ἀνυπάρκτου μυθολογίας, πᾶσαν ἀθεότητα κατασκεδάννυσι τῆς οἰκουμένης, τοὺς νομιζομένους θεοὺς πάντας ὁμαλῶς διαγράφων, εἰς ὀνόματα στρατηγῶν καὶ ναυάρχων καὶ βασιλέων, ὡς δὴ πάλαι γεγονότων, ἐν δὲ Πάγχοντι γράμμασι χρυσοῖς ἀναγεγραμμένων, οἷς οὔτε βάρβαρος οὐδεὶς, οὔτε Ἕλλην, ἀλλὰ μόνος Εὐήμερος, ὡς ἔοικε, πλεύσας εἰς τοὺς μηδαμόθι γῆς γεγονότας, μηδὲ ὄντας Παγζώους καὶ Τριφύλλους, ἐντετυχήει.

XXIV. Καίτοι μεγάλαι μὲν ὑμνοῦνται πράξεις ἐν Ἀσσυρίοις, Σεμιράμιος· μεγάλαι δὲ αἱ Σεσάκρου ἐν Αἰγύπτῳ· Φρύγες δὲ μέχρι νῦν τὰ λαμπρὰ καὶ θαυμαστά τῶν ἔργων, Μανικὰ καλοῦσι, διὰ τὸ Μάνιν τινὰ τῶν πάλαι βασιλέων ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ δυνατὸν γενέσθαι παρ' αὐτοῖς, ὃν ἔνιοι Μάσδην καλοῦσι. Κῦρος δὲ Πέρσας, Μακεδόνας δὲ Ἀλέξανδρος, ὀλίγου δεῖν ἐπὶ πέρας τῆς γῆς κρατοῦντας προήγαγον· ἀλλὰ ὄνομα καὶ μνήμην βασιλέων ἀγαθῶν ἔχουσιν. εἰ δὲ τινες ἐξαρθέντες ὑπὸ μεγαλαυχίας, ὡς φησὶν ὁ Πλάτων, ἅμα νεότητι καὶ ἀγνοίᾳ φλεγόμενοι τὴν ψυχὴν μεθ' ὑβρεως ἐδέξαντο θεῶν ἰπωνυμίας, καὶ ναῶν ἰδρύσεις, βραχὺν ἤνθησαν ἢ

δόξα χρόνον, εἶτα πένοντα καὶ ἀλαζονεῖαν μετὰ ἀσε-
θείας καὶ παρανομίας προσέφλοντες,

Ῥακύνουσι κακνοῖο δίκην ἄρθέντες ἀπέπταν,
καὶ τὸν, ὡς περ ἀγῶγμοι δραπέται, τῶν ἱερῶν καὶ
τῶν βωμῶν ἀποσπασθέντες οὐδὲν ἄλλ' ἢ τὰ μνήμα-
τα καὶ τοὺς τάφους ἔχουσιν. Ἔθεν Ἀντίγονος ὁ γέ-
ρων, Ἐρμοδάτου τινὸς ἐν πικρήμασιν αὐτὸν ἡλίου
παῖδα καὶ θεὸν ἀναγορεύοντος· Οὐ τοιαῦτά μοι
(εἶπεν) ὁ λασανοφόρος σύννοιδεν. εὖ δὲ καὶ Λύσιπ-
πος ὁ πλάστις Ἀπελλῆν ἐμίμμητο τὸν ζωγράφον,
ᾧτι τὴν Ἀλεξάνδρου γράφων εἰκόνα, καραυτὸν ἐνεχει-
ρισεν· αὐτὸς δὲ λόγχην, ἧς τὴν θόξαν οὐδὲ εἰς ἀφαι-
ρήσεται χρόνος ἀληθινὴν καὶ ἰδίαν οὖσαν.

XXV. Βῆλτιον οὖν οἱ τὰ περὶ τὸν Τυφῶνα καὶ
Θσιριν καὶ Ἰσιην ἱστοροῦμενα, μήτε θεῶν παθήμα-
τα, μήτ' ἀνθρώπων, ἀλλὰ δαιμόνων μεγάλων εἶναι
νομίζοντες, οὓς καὶ Πλάτων καὶ Πυθαγόρας καὶ
Λεονοκράτης καὶ Χρῦσιππος, ἐπόμενοι τοῖς πάλαι
θεολόγοις, ἐρῶμενεστέρους μὲν ἀνθρώπων γεγνε-
ται λέγουσι, καὶ πολλῇ τῇ δυνάμει τὴν φύσιν ὑπερ-
φέροντας ἡμῶν, τὸ δὲ θεῖον οὐκ ἀμυγῆς, οὐδ' ἄκρα-
τον ἔχοντας, ἀλλὰ καὶ ψυχῆς φύσει καὶ σώματος αἰ-
σθήσει σινειληχρός, ἡδονὴν θεχομένη καὶ πόνον, καὶ
ὅσα ταύταις ἐγγενόμενα ταῖς μεταβολαῖς πάθη, τοὺς
μὲν μᾶλλον, τοὺς δὲ ἥτιον ἐπιταράττει. γίνονται
γὰρ ὡς ἐν ἀνθρώποις, καὶ δαίμοσιν, ἀρετῆς διαφο-
ραὶ καὶ κακίας. τὰ γὰρ Γίγαντικά καὶ Τιτανικά παρ'
Ἑλλήσιν ἠδόμενα, καὶ Κρόνου τινὸς ἄθεσμοι πρά-
ξεις, καὶ Πύθωνος ἀντιτάξεις πρὸς Ἀπόλλωνα, φυ-

γαί τε Διογύσου καὶ πλάνα· Δίμητρος, οὐδὲν ἀπολείπουσι τῶν Ὀσιριακῶν καὶ Τυφωρικῶν, ἄλλων τε ἢ πᾶσιν ἔξεστιν ἀνέσθην μυθολογουμένων ἀκούειν· ὅσα τε μυστικοῖς ἱεροῖς περικαλυπτόμενα καὶ τελεταῖς, ἀόρητα διασώζεται καὶ ἀθέατα πρὸς τοὺς πολλοὺς, ὁμοίον ἔχει λόγον.

XXVI. Ἀκούομεν δὲ καὶ Ὀμήρου, τοὺς μὲν ἀγαθούς διαφόρας θεοιδίας ἐκάστοτε καὶ ἀντιθέους, καὶ θῶν ἄπο μήδε' ἔχοντας· τῷ δ' ἀπὸ τῶν δαιμόνων προσρήματι χρωμένου παινῶς ἐπὶ τα χρηστώσιν καὶ φαύλων·

Δαιμόνι, σχεδὸν ἐλθέ· τίη διειδίσσαι οὕτως

Ἄργείους; καὶ πάλιν·

Ἄλλ' ὅτι δὴ τὸ τέταρτον ἐπίσονται, δαίμονι ἴσος.

καί·

Δαιμονίη, τί νύ σε Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες

Τόσσα κακὰ φέρονσιν, ὅτ' ἀσπερχές μενεαίνεις

Ἰλίου ἐξαλαπάξαι ἔνκτιμονον πτολίεθρον;

ὡς τῶν δαιμόνων μικτὴν καὶ ἀνώμαλον φύσιν ἔχόντων καὶ προαίρεσιν. ἔθεν δὲ μὲν Πλάτων Ὀλυμπίοις θεοῖς τὰ δεξιὰ καὶ περιττὰ, τὰ δ' ἀντίφωνα τούτων δαίμοσιν ἀποδίδοσι· ὁ δὲ Ξενοκράτης καὶ τῶν ἡμερῶν τὰς ἐποφραϊδας, καὶ τῶν ἰορτῶν ἔσαι πληγῶφιν, ἢ κοπιτώδης, ἢ νηστείας, ἢ δυσσημίας, ἢ ἀσχυρολογίαν ἔχουσιν, οὕτε θῶν τιμαῖς, οὕτε δαιμόνων οἶεται προσήκειν χρηστώσιν, ἀλλὰ εἶναι φύσεις ἐν τῷ περιέχοντι μεγάλας μὲν καὶ ἰσχυροῖς, δυνατρόπους, δὲ καὶ σκυθροτάς, αἱ χαίρουσι τοῖς τοιοῦτοις, καὶ ἰνυχάνουσαι πρὸς οὐθὲν ἄλλο χεῖρον τρίτοντας.

τούς δὲ χρηστοὺς καὶ καλὴν καὶ ἀγαθοὺς ὃ τε Ἡσίοδος
 ἄγνοους δαίμονας καὶ φύλακας ἀνθρώπων προσαγο-
 ρεῖει

Πλουτοδότας, καὶ τοῦτο γέρας βασιλῆϊον ἔχοντας.
 ὃ τε Πλάτων ἐρμηνευτικὸν τὸ τοιοῦτον ὀνομάζει γέ-
 ρος καὶ διακονικόν, ἐν μέσῳ θεῶν καὶ ἀνθρώπων,
 εὐχὰς μὲν ἐκεῖ καὶ δεήσεις ἀνθρώπων ἀναπέμπον-
 τας, ἐκεῖθεν δὲ μαντεῖα θεῦρο καὶ δόσεις ἀγαθῶν
 φέροντας. Ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ δίκας φησὶ διδόναι
 τοὺς δαίμονας, ὧν ἑξαμάρτωσι καὶ πλημμελήσωσιν.

Αἰθέριον μὲν γὰρ σφε μένος πόντονδε, διώκει,

Πόντος δ' ἐς χθονὸς οὐδας ἀπέπτυσε, γαῖα δ'
 ἐς αὐγὰς

Ἡελίου ἀκέμαντος, ὃ δ' αἰθέρος ἔμβαλε δίναις·

Ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται, στυγέουσι δὲ πάντες.
 ἄχρῃ οὐ κολασθέντες οὕτω καὶ καθαρθέντες, αὐθις
 τὴν κατὰ φύσιν χώραν καὶ τάξιν ἀπολάβωσι.

XXVII. Τούτων δὲ καὶ τῶν τοιούτων ἀδελφῆ
 λέγεσθαί φασι περὶ Τυφῶνος, ὡς δεινὰ μὲν ὑπὸ
 φθόνου καὶ δυσμενείας ἐεργάσατο· καὶ πάντα πρά-
 γματα ταράξας, ἐνέπλησε κακῶν γῆν ὁμοῦ τι πᾶσαν
 καὶ θάλασσαν, εἶτα δίκην ἔδοκεν. ἡ δὲ τιμωρὸς Ὀ-
 αἰριδος ἀδελφὴ καὶ γυνὴ τὴν Τυφῶνος σβέσασα καὶ
 καταπάνασσα μανίαν καὶ λύσσαν, οὐ περιεῖδε τοὺς
 αἰθλους καὶ τοὺς ἀγῶνας, οὓς ἀνέτλη, καὶ πλάνας
 αὐτῆς, καὶ πολλὰ μὲν ἔργα σοφίας, πολλὰ δ' ἀν-
 δρίας ἀμνηστῆσαν ὑπολαβοῦσαν καὶ σωπῆν, ἀλλὰ
 ταῖς ἀγιωτάταις ἀναμίξασα τελεταῖς, εἰκόνας καὶ
 ὑπονοίας καὶ μίμημα τῶν τότε παιδημάτων, εὖσε-

θείας ὁμοῦ δίδαγμα καὶ παραμύθιον ἀνδράσι καὶ γυναιξίν ὑπὸ συμφορῶν ἐχομένοις ὁμοίων καθωαίωσιν. αὐτὴ δὲ καὶ Ὅσιρις ἐκ δαιμόνων ἀγαθῶν δι' ἀρετῆς εἰς θεοὺς μεταβαλόντις; ὡς ὕστερον Ἡρακλῆς καὶ Διόνυσος, ἅμα καὶ θεῶν καὶ δαιμόνων οὐκ ἀπὸ τρόπου μεμιγμένας τιμὰς ἔχουσι, πανταχοῦ μὲν, ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ γῆν καὶ ὑπὸ γῆν δυνάμενοι μέγιστον. οὐ γὰρ ἄλλον εἶναι Σάραπιν, ἢ τὸν Πλούτωνά φασι, καὶ Ἴσιον τὴν Περσέφασσαν, ὡς Ἀρχιμάχος εἶρηκεν ὁ Εὐβοεὺς, καὶ ὁ Ποντικός Ἡρακλείδης το χρηστήριον ἐν Κανώβῳ Πλούτωνος ἡγούμενος εἶναι.

XXVIII. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Σωτὴρ ὄναρ εἶδε τὸν ἐν Σινώπῃ τοῦ Πλούτωνος κολοσσόν, οὐκ ἐπιστάμενος, οὐδὲ ἐωρακῶς πρότερον, οἶδς τὴν μορφήν, κιλεύοντα κομίσαι τὴν ταχίστην αὐτὸν εἰς Ἀλεξάνδρειαν. ἀγνοοῦντι δ' αὐτῶ καὶ ἀποροῦντι, ποῦ καθίδρυσται, καὶ διηγουμένῳ τοῖς φίλοις τὴν ὄψιν, εὐρέθη πολυπλάνης ἀνθρωπος, ὄνομα Σωσίβιος, ἐν Σινώπῃ φάμενος ἐωρακῆναι τοιοῦτον κολοσσόν, οἷον ὁ βασιλεὺς ἰδεῖν ἔδοξεν. ἐπεμψεν οὖν Σωτέλη καὶ Διόνυσον, οἳ χρόνῳ πολλῶ καὶ μόλις, οὐκ ἄνευ μείστοι θύλας προνοίας, ἤγαγον ἐκκλέψαντες. ἐπεὶ δὲ κομισθεὶς ἄφθῃ, συμβαλόντες οἱ περὶ Τιμόθιον τὸν ἐξηγητὴν καὶ Μανέθωνα τὸν Σεβεννίτην Πλούτωνος ὄν ἄγαλμα, τῷ Κερβέρῳ τεκμαιρόμενοι καὶ τῷ δράκοντι, πείθουσι τὸν Πτολεμαῖον, ὡς ἑτέρου θεῶν οὐδενός, ἀλλὰ Σαράπιδός ἐστιν. οὐ γὰρ ἐκεῖθεν οὕτως ὀνομαζόμενος ἦκεν, ἀλλ' εἰς Ἀλεξάνδρειαν κομισθεὶς τῷ παρ' Αἰγυπτίοις ὄνομα τοῦ Πλούτωνος

ἐπέησατο τὸν Σάραπιν. καὶ μέντοι Ἡρακλείτου τοῦ φυσικοῦ λέγοντος Ἄδης καὶ Διόνυσος οὗτος, ὅτε οὖν μαινόνται καὶ ληραίνουσιν, εἰς ταύτην ὑπάγουσι τὴν δόξαν. οἱ γὰρ ἀξιοῦντες ἄδην λέγεσθαι τὸ σῆμα τῆς ψυχῆς, οἷον παραφρονοῦσης καὶ μεθυούσης ἐν αὐτῇ, γλίσχρως ἀλληγοροῦσι. βέλτιον δὲ τὸν Ὅσιριν, εἰς ταυτὸ συνάγειν τῷ Διονύσῳ, τῷ τ' Ὅσιριδι τὸν Σάραπιν, ὅτε τὴν φύσιν μετέβαλε, ταύτης τυχόντι τῆς προσηγορίας. διὸ πᾶσι κοινὸς ὁ Σάραπις ἐστίν, ὡς καὶ τὸν Ὅσιριν οἱ τῶν ἱερῶν μεταλαβόντες ἴσασιν.

XXIX. Οὐ γὰρ ἄξιον προσέχειν τοῖς Φρυγίοις γράμμασιν, ἐν οἷς λέγεται χαροπῶς, τοὺς μὲν τοῦ Ἡρακλείους γενέσθαι θυγάτηρ, Ἰσαιακοῦ δὲ τοῦ Ἡρακλείους ὁ Τυφῶν. οὐδὲ Φυλάρχου μὴ καταφρονεῖν, γράφοντος, ὅτι πρῶτος εἰς Αἴγυπτον ἐξ Ἰνδῶν Διόνυσος ἤγαγε δύο βοῦς, ὧν ἦν τῷ μὲν Ἄπις ὄνομα, τῷ δ' Ὅσιρις. Σάραπις δ' ὄνομα τοῦ τὸ πᾶν κοσμοῦντός ἐστι, παρὰ τὸ σαίρειν, ὃ καλλύνειν τινές καὶ κοσμεῖν λέγουσιν. ἄτοπα γὰρ ταῦτα τοῦ Φυλάρχου, πολλῶ δ' ἄτοπώτερα τὰ τῶν λεγόντων, οὐκ εἶναι θεὸν τὸν Σάραπιν, ἀλλὰ τὴν Ἄπιδος σορὸν οὕτως ὀνομάζεσθαι, καὶ χαλκῆς τινος ἐν Μέμφει πύλας λήθης καὶ κωκυτοῦ προσηγορευομένης, ὅταν θάπτωσι τὸν Ἄπιν ἀνοίγεσθαι, βαρὺ καὶ σκληρὸν ψοφούσας. διὸ παντὸς ἠχοῦντος ἡμῶς χαλκώματος ἐπιλαμβάνεσθαι. μετριώτερον δὲ οἱ παρὰ τὸ σεύεσθαι καὶ τὸ σοῦσθαι τὴν τοῦ παντός ἅμα κίνησιν εἰρῆσθαι φάσκοντες. οἱ δὲ πλείστοι τῶν ἱερῶν εἰς τὸ κητό φασὶ τὸν Ὅσιριν συμπεπλέχθαι καὶ τὸν Ἄπιν,

ἔηγουμένοι καὶ διδάσκοντες ἡμᾶς, ὡς εὐμορφον εἰ-
 κόνα χρῆ νομίζειν τῆς Ὀσίριδος ψυχῆς τὸν Ἄπιν. ἐγὼ
 δὲ, εἰ μὲν Αἰγύπτου ἐστὶ τοῦτομα τοῦ Σαράπιδος,
 εὐφροσύνην αὐτὸ δηλοῦν οἶομαι καὶ χαρμῶσυνην,
 τεκμαιρόμενος, ὅτι τὴν ἑορτὴν Αἰγύπτιοι τὰ χαρμό-
 συνα σαίρει καλοῦσιν. καὶ γὰρ Πλάτων τὸν ἄδην,
 ὡς αἰδοῦς ὑἷον τοῖς παρ' αὐτοῦ γενομένοις καὶ προσ-
 ἦν θεὸν ὠνομάσθαι φησί· καὶ παρ' Αἰγυπτίοις
 ἄλλα τε πολλὰ τῶν ὀνομάτων λόγοι εἰσὶ, καὶ τὸν ὑ-
 ποχθόνιον τόπον, εἰς ὃν οἶονται τὰς ψυχὰς ἀπέρχε-
 σθαι μετὰ τὴν τελευταίην, Ἀμένθην καλοῦσι, σημαί-
 τοντος τοῦ ὀνόματος τὸν λαμβάνοντα καὶ διδόντα.
 εἰ δὲ καὶ τοῦτο τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀπελθόντων
 πέλας καὶ μετακομισθέντων ὀνομάτων ἐν ἐστίν, ὅς-
 τερον ἐπισκευώμεθα· νῦν δὲ τὰ λοιπὰ τῆς ἐν χερσὶ
 δόξης προσδιέλθωμεν.

XXX. Ὁ μὲν γὰρ Ὀσίρις καὶ ἡ Ἴσις δαιμόνων
 ἀγαθῶν εἰς θεοὺς μετέλλαξαν· τὴν δὲ τοῦ Τυφῶνος
 ἡμαυρωμένην καὶ συντετριμμένην δύναμιν, ἔτι δὲ
 καὶ ψυχοφόρα οὖσαν καὶ σφαδύζουσαν, ἔστιν αἷς
 περηγεροῦσι θυσίαις καὶ πραῦνουσιν· ἔστι δ' ὅτε
 πάλιν ἐκταπεινοῦσι καὶ καθυβρίζουσιν ἐν τισιν ἑορ-
 ταῖς, τῶν μὲν ἀνθρώπων τοὺς πυρόφους προπηλακί-
 ζοντες, ὄνον δὲ καὶ κατακρημνίζοντες, ὡς Κοπτίται,
 διὰ τὸ πυρόδον γεγονέναι τὸν Τυφῶνα καὶ ὀνώδη τὴν
 χρόαν. Βουσιρῖται δὲ καὶ Λυκοπολίται σάλλιπξι
 οὐ χροῶνται τοπαράπαν, ὡς ὄνα φθεγγόμεναις ἐμφε-
 ρίς. καὶ ὅπως τὸν ὄνον οὐ καθαρόν, ἀλλὰ δαιμονι-
 κόν, ἡγοῦνται ζῶον εἶναι, διὰ τὴν πρὸς ἐκείνον ὁμοιότητα

τητα, καὶ πύπανα ποιοῦντες ἐν θυσίαις, τοῦ τε Παυῆ καὶ τοῦ Φαωφῆ μηνὸς ἐπιπλάττουσι παράσημον ὄνον δεδεμένον. ἐν δὲ τῇ τοῦ ἡλίου θυσίᾳ τοῖς σεβομένοις τὸν θεὸν παρεγγυῶσι μὴ φορεῖν ἐπὶ τῷ σώματι χρυσία, μηδ' ὄνω τροφήν διδύναι. φαίνονται δὲ καὶ οἱ Πυθαγορικοὶ τὸν Τυφῶνα δαιμονικὴν ἡγούμενοι δύναμιν. λέγουσι γὰρ ἐν ἀρτίῳ μέτρῳ ἕκτω καὶ πεντηκοστῷ γεγονέναι Τυφῶνα. καὶ πάλιν τὴν μὲν τοῦ τριγώνου, Ἄδου καὶ Διονύσου καὶ Ἄρεος εἶναι· τὴν δὲ τοῦ τετραγώνου, Ῥέας, καὶ Ἀφροδίτης καὶ Δήμητρος καὶ Ἑστίας καὶ Ἥρας· τὴν δὲ τοῦ δωδεκαγώνου, Διός· τὴν δὲ ἐκκαιπεντηκονταγωνίου, Τυφῶνος, ὡς Εὐδοξος ἰστόρηκεν.

XXXI. Αἰγύπτιοι δὲ πυρρόχρουν γεγονέναι τὸν Τυφῶνα νομίζοντες, καὶ τῶν βοῶν τοὺς πυρρόους καθιερεύουσιν, οὕτως ἀκριβῆ ποιούμενοι τὴν παρατήρησιν, ὥστε καὶ μίαν ἔχη τρίχα μέλαιναν ἢ λευκὴν, ἄθυτον ἡγεῖσθαι. θύσιμον γὰρ οὐ φίλον εἶναι θεοῖς, ἀλλὰ τούναντιον, ὅσα ψυχὰς ἀνοσίων ἀνθρώπων καὶ ἀδίκων εἰς ἕτερα μεταμορφουμένων σώματα συνείληφε. διὸ τῇ μὲν κεφαλῇ τοῦ ἱερείου καταρασάμενοι καὶ ἀποκόψαντες, εἰς τὸν ποταμὸν ἐρρίπτουν πάλαι, νῦν δὲ τοῖς ξίνοις ἀποδίδονται. τὸν δὲ μέλλοντα θύεσθαι βούν οἱ σφραγιστὰ λεγόμενοι τῶν ἱερέων κατασημαίνοντο, τῆς σφραγίδος (ὡς ἰστορεῖ Κάστωρ) γλυφὴν μὲν ἐχούσης ἄνθρωπον εἰς γόβην καθεικότα ταῖς χερσὶν ὀπίσω περιηγμέναις, ἔχοντα κατὰ τῆς σφαγῆς ξίφος ἐγκείμενον· ἀπολαύειν δὲ καὶ τὸν ὄνον ὡσπερ εἴρηται τῆς ὁμοιότητος, διὰ

τὴν ἀμαθίαν καὶ τὴν ὕβριν οὐχ ἔπιον ἢ διὰ τὴν
 χρόαν οἶονται. διὸ καὶ τῶν Περσικῶν βασιλείων
 ἐχθραίνοντες μάλιστα τὸν Ὀχρον ὡς ἐναγῆ καὶ μιαν-
 ρόν, ὄνον ἐπωτόμασαν. ἀρκέϊνος εἰπὼν, ὁ μέντοι
 ὄνος οὗτος ὑμῶν κατενωχῆσεται τὸν βούν, ἔθυσσε
 τὸν Ἄπιον, ὡς Δείνων ἰστόρηκεν. οἱ δὲ λέγοντες, ἐκ
 τῆς μάχης ἐπὶ ὄνου τῷ Τυφῶνι τὴν φυγὴν ἐπτά ἡ-
 μέρας γενέσθαι, καὶ σωθέντα γεννηῆσαι παῖδας, Ἰε-
 ροσόλυμον καὶ Ἰουδαῖον, αὐτόθεν εἰσὲ κατάδηλοι
 τὰ Ἰουδαϊκὰ παρέλκοντες εἰς τὸν μῦθον.

XXXII. Ταῦτα μὲν οὖν τοιαύτας ὑπονοίας δι-
 δωσιν· ἀπ' ἄλλης δ' ἀρχῆς τῶν φιλοσοφώτερόν τι
 λέγειν δοκούντων τοὺς ἀπλουσιτάτους σκεπώμεθα
 πρῶτον. οἷτοι δὲ εἰσιν οἱ λέγοντες, ὥσπερ Ἕλληνας
 Κρόνον ἀλληγοροῦσι τὸν χρόνον, Ἦραν δὲ, τὸν ἀέ-
 ρα, γένεσιν δὲ Ἡφαίστου, τὴν εἰς πῦρ ἀέρος μετα-
 βολὴν· οὕτω παρ' Αἰγυπτίοις Νεῖλον εἶναι τὸν Ὀ-
 σιριν, Ἰσιδι συνόντα τῇ γῆ· Τυφῶνα δὲ τὴν θάλασ-
 σαν, εἰς ἣν ὁ Νεῖλος ἐμπέπτων ἀφανίζεται καὶ δια-
 σπᾶται, πλὴν ὅσον ἡ γῆ μέρος ἀναλαμβάνουσα καὶ
 δεχομένη, γίνεται γόνιμος ὑπ' αὐτοῦ. καὶ θρηνηδὸς
 ἐστὶν ἱερὸς ἐπὶ τοῦ Κρόνου γενόμενος, θρηνηῖ δὲ τὸν
 ἐν τοῖς ἀριστεροῖς γενόμενον μέροςιν, ἐν δὲ τοῖς δε-
 ξιοῖς φθειρόμενον. Αἰγύπτιοι γὰρ οἶονται τὰ μὲν
 εἶσα, τοῦ κόσμου πρόσωπον εἶναι, τὰ δὲ πρὸς βορέ-
 ρην δεξιά, τὰ δὲ πρὸς νότον ἀριστερά· φερόμενος
 οὖν ἐκ τῶν νοτίων ὁ Νεῖλος, ἐν δὲ τοῖς βορείοις ὑπὸ
 τῆς θαλάσσης καταναλισκόμενος, εἰκότως λέγεται
 τὴν μὲν γένεσιν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς ἔχειν, τὴν δὲ φθασ-

ρίαν ἐν τοῖς δεξιοῖς. διὸ τὴν τε θάλασσαν οἱ ἱερεῖς
 ἀφοσιοῦνται, καὶ τὸν ἄλα, Τυφῶνος ἀφρόν καλοῦσι·
 καὶ τῶν ἀπαγορευομένων ἐν ἐστίν αὐτοῖς ἐπὶ τρα-
 πείξης ἄλα μὴ προτίθεισθαι. καὶ κυβερνήτας οὐ
 προσαγορεύουσιν, ὅτι χρωῖνται θαλάττῃ, καὶ τὸν βίον
 ἀπὸ τῆς θαλάττης ἔχουσιν. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τὸν
 ἰχθῦν ἀπὸ ταύτης προβάλλονται τῆς αἰτίας, καὶ τὸ
 μισεῖν ἰχθῦν γράφουσιν. ἐν Σαῖ γοῦν ἐν τῷ προπύ-
 λῳ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀθηνᾶς ἦν γεγλυμμένον βρέφος,
 γέρον, καὶ μετὰ τοῦτο ἰέραξ, ἐφεξῆς δ' ἰχθῦς, ἐπὶ
 πᾶσι δὲ ἵππος ποτάμιος. ἐδήλου δὲ συμβολικῶς, ὡς
 γινόμενοι καὶ ἀπογινόμενοι, διογέων. ἰέρακι δὲ
 τὸν θεὸν φράζουσιν, ἰχθῦν δὲ μῖσος, ὡς περ εἴρηται,
 διὰ τὴν θαλάτταν· ἵππος ποταμῶ δ' ἀναΐδειαν.
 λέγεται γὰρ ἀποκτείνας τὸν πατέρα, τῇ μητρὶ βίβη
 μίγνυσθαι. δόξει δὲ καὶ τὸ ὑπὸ τῶν Πυθαγορικῶν
 λεγόμενον, ὡς ἡ θαλάττα, Κρόνου δακρυόν ἐστίν,
 αἰνίττεσθαι τὸ μὴ καθαρὸν, μηδὲ σύμφυλον αὐτῆς.
 ταῦτα μὲν οὖν ἔξωθεν εἰρησθῶ κοινῆν ἔχοντα τὴν
 ἱστορίαν.

XXXIII. Οἱ δὲ σοφώτεροι τῶν ἱερέων, οὐ μὲν
 ὄν τὸν Νεῖλον Ὅσιριν καλοῦσιν, οὐδὲ Τυφῶνα τὴν
 θάλασσαν, ἀλλὰ Ὅσιριν μὲν ἀπλῶς ἀπασαν τὴν ὑ-
 γροποιὸν ἀρχὴν καὶ δύναμιν, αἰτίαν γενέσεως καὶ
 σπέρματος οὐσίαν νομίζοντες· Τυφῶνα δὲ πᾶν τὸ
 αὐχμηρὸν καὶ πυρῶδες καὶ ξηραντικὸν ὄλας καὶ πο-
 λέμιον τῇ ὑγρότητι. διὸ καὶ πυρρόχρων γεγονέναι
 τῷ σώματι καὶ πάρωχρον νομίζοντες, οὐ πάνυ προ-
 θύμως ἐντυγχάνουσι, οὐδὲ ἠδέως δμιλοῦσι τοῖς

τοιούτοις τὴν ὄψιν ἀνθρώποις. τὸν δὲ Ὅσιριν αὖ πάλιν μελίσχρουν γεγονέναι μυθολογοῦσιν, ὅτι πᾶν ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἱμάτια καὶ νέφη μελαίνει μιγνύμενον, καὶ τῶν νέων ὑγρότης ἐνοῦσα παρέχει τὰς τρίχας μελαίνας. ἡ δὲ πολίωσις οἷον ὠχρίασις ὑπὸ ξηρότητος ἐπιγίνεται τοῖς παρακμάζουσι. καὶ τὸ μὲν ἕαρ, θαλερὸν καὶ γόνιμον καὶ προσηγές· τὸ δὲ φθινόπωρον, ὑγρότητος ἐνδεία, καὶ φυτοῖς πολέμιον καὶ ζώοις νοσῶδες. ὁ δὲ ἐν Ἡλιουπόλει τρεφόμενος βούς, ὃν Μνεῦιν καλοῦσιν, (Ὅσιριδος δὲ ἱερὸν, ἔνιοι δὲ καὶ τοῦ Ἀπιδος πατέρα νομίζουσι) μέλας ἐστὶ καὶ δευτέρας ἔχει τιμᾶς μετὰ τὸν Ἄπιν. ἔτι τὴν Αἴγυπτον ἐν τοῖς μάλιστα μελίσχγειον οὖσαν, ὥσπερ τὸ μέλαν τοῦ ὀφθαλμοῦ, Χημίαν καλοῦσι· καὶ καρδίᾳ παρεικάζουσι. θερμὴ γάρ ἐστι καὶ ὑγρὰ καὶ τοῖς τοιούτοις μέρεσι τῆς οἰκουμένης, ὥσπερ ἡ καρδία τοῖς εὐωνύμοις τοῦ ἀνθρώπου, μάλιστα ἐγκέλευται καὶ προσκεχώρηκεν.

XXXIV. Ἡλιον δὲ καὶ σελήνην οὐχ ἄρμασιν, ἀλλὰ πλοίοις ὀχήμασι χρωμένους περιπλεῖν αἰεὶ, αἰτιτιτόμενοι τὴν ἀφ' ὑγροῦ τροφὴν αὐτῶν καὶ γενεσιν. οἶονται δὲ καὶ Ὀμηρον, ὥσπερ Θαλῆν μαθόντα παρ' Αἰγυπτίων, ὕδωρ ἀρχὴν πάντων καὶ γενεσιν τίθεσθαι. τὸν γὰρ Ὀκεανὸν Ὅσιριν εἶναι, τὴν δὲ Τηθῦν Ἴσιν, ὡς τιθηνομένην πάντα καὶ συνεκτρέφουσαν. καὶ γὰρ Ἕλληνας τὴν τοῦ σπέρματος πρόδισιν, ἀπουσίαν καλοῦσι, καὶ συνουσίαν τὴν μίξιν· καὶ τὸν νιὸν ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ὕσαι· καὶ τὸν Λιόνυσον ὕην, ὡς κέριον τῆς ὑγρᾶς φύσεως,

ὄχ' ἔτρονον ἔντα τοῦ Ὀσίριδος. καὶ γὰρ τὸν Ὀσίριον Ἑλλάνικος ῥοιριν τοικεῖ ἀπηχοῖναι ὑπὸ τῶν ἱερέων λεγόμενον. οὕτω γὰρ ὀνομαζῶν διατελεῖ τὰ θεῶν, εἰκότως ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς εὐρέσεως.

XXXV. Ὅτι μὲν οὖν ὁ αὐτός ἐστι Διονύσιος, πῶς μᾶλλον, ἢ σε, γινώσκεις, ὦ Κλέα, δὴ προσῆκόν ἐστιν, ἀρχηγὸν μὲν οὖσαν ἐν Δελφοῖς τῶν Θυιάδων, τοῖς δὲ Ὀσιριακοῖς καθωσιωμένην ἱεροῖς ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς; εἰ δὲ τῶν ἄλλων ἕνεκα δεῖ μαρτύρια παραθέσθαι, τὰ μὲν ἀπόρρητα κατὰ χώραν ἔδωκεν, ἃ δ' ἐμφανδῶς δρῶσι θάπτοντες τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὅταν παρακομίζωσιν ἐπὶ σχεδίας τὸ σῆμα, βακχεῖας οὐδὲν ἀποθεῖ. καὶ γὰρ νεβρίδας περιωσάπτονται, καὶ θύρσους φοροῦσι, καὶ βοαῖς χρῶνται καὶ κινήσειν, ὡς περ οἱ κάτοχοι τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς. διὸ καὶ ταυρόμορφα Διονύσου ποιοῦσιν ἀγάλματα πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων· αἱ δ' Ἡλείων γυναῖκες καὶ παρακαλοῦσιν εὐχόμεναι, ποδὶ βοεῖα τὸν θεὸν ἔλθειν πρὸς αὐτάς. Ἀργείοις δὲ βουγενῆς Διόνυσος ἐπέκλην ἐστίν· ἀνακαλοῦνται δ' αὐτὸν ὑπὸ σαλπύγων ἐξ ὕδατος, ἐμβάλλουτες εἰς τὴν ἄβυσσον ἄρα τῷ πυλάχῳ. τὰς δὲ σάλπυγγας ἐν θύρσοις ἀποκρύντουσιν, ὡς Σακράτης ἐν τοῖς περὶ Ὀσίριον εἴρηκεν. ὁμολογεῖ δὲ καὶ τὰ τιτανικά, καὶ νῦν τελεῖα τοῖς λεγομένοις Ὀσίριδος διασπασμοῖς, καὶ ταῖς ἀναβιώσεσι καὶ παλιγγενεταῖς· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ταφάς. Αἰγύπτωσι τε γὰρ Ὀσίριδος πόλλαχθ' εἴηκε, ὡς περ εἴρηται, δεικνύουσι, καὶ Δελφοὶ τὰ τοῦ Διονύσου λείψανα παρ'

αὐτοῖς παρὰ τὸ χρησιμὸν ἀποκίσθαι τομιζοῦνται· καὶ θύουαὶν οἱ Ὅσιοι θυσίαν ἀπόμνητον ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅταν αἱ θυσιάδες ἐγείρωσι τὸν Δικνίτην. ὅτι δ' οὐ μόνον τοῦ οἴνου Διόνυσον, ἀλλὰ καὶ πάσης ὑγρῆς φύσεως Ἕλληνες ἠγαῶνται κύριον καὶ ἀρχηγόν, ἀρχεὶ Πίνδαρος μάρτυς εἶναι, λέγων· Δενδρέων δὲ νόμον Διόνυσος πολυγαθῆς αὐξάνου, ἄγρον φέγγος ὀπώρας. διὸ καὶ τοῖς τὸν Ὅσιριν σεβόμενοις ἀπαγορεύεται δένδρον ἡμέρον ἀπολλύναι, καὶ πηγὴν ὕδατος ἐμφράττειν.

XXXVI. Οὐ μόνον δὲ τὸν Νεῖλον, ἀλλὰ πᾶν ὑγρὸν ὑπλοῶς Ὅσιριδος ἀπομόνην καλοῦσι· καὶ τῶν ἱερῶν αἰεὶ προπομπεῦει τὸ ὑδρεῖον ἐπὶ τιμῇ τοῦ Θεοῦ. καὶ θείῳ βασιλεῖα καὶ τὸ νότιον κλίμα τοῦ κόσμου γράφουσι, καὶ μεθερμητεύεται τὸ θεῖον ποτισμὸς καὶ κήνησις πάντων, καὶ δοκεῖ γεννητικῶ μορίῳ τὴν φύσιν εἰκέναι. τὴν δὲ τῶν Παμυλίων ἑορτὴν ἄγοντες, (ὥσπερ εἴρηται) φαλλικὴν οὔσαν, ἄγαλμα προτίθενται καὶ περιφέρουσιν, οὗ τὸ αἰδοῖον τριπλάσιον ἐστίν. ἀρχὴ γὰρ ὁ Θεός, ἀρχὴ δὲ πᾶσα τῶ γονίμῳ πολλαπλασιάζει τὸ ἐξ αὐτῆς. τὸ δὲ πολλάκις ἰώθαμεν καὶ τρεῖς λέγειν, ὡς τὸ τρισμάκαρες, καὶ

Δισμοὶ μὲν τρεῖς τόσσοι ἀπείρονες.

εἰ μὴ νῆ Δία κυρίως ἐμφαίνεται τὸ τριπλάσιον ὑπὸ τῶν παλαιῶν· ἢ γὰρ ὑγρὰ φύσις, ἀρχὴ καὶ γένεσις οὔσα πάντων ἐξ ἀρχῆς, τὰ πρῶτα τρία σήματα, γῆ, αἶψα, καὶ πῦρ ἐποίησε. καὶ γὰρ ὁ προστιθέμενος τῷ μύθῳ λόγος, ὡς τοῦ Ὅσιριδος ὁ Τυφὸν τὸ αἰδοῖον ἐξέμηνε εἰς τὸν ποταμὸν, ἢ δ' Ἰσις οὐχ εὔρω,

ἀλλ' ἑμαυτοὺς ἀγαλαμα θεμένη καὶ κἀτασκινύσασσα,
 τιμῶν καὶ φιλήφορον ἔταξεν, ἐνταῦθα παρὰ χερσὶ,
 ῥιθμίσκων, ὅτι τὸ γόνιμον καὶ τὸ σπερματικὸν τοῦ
 θεοῦ πρῶτον ἔσχεν ὑλὴν τὴν ὑγρότητα, καὶ δὴ ὑγρό-
 τητος ἐνεκράθη τοῖς πεφυκόσι μετέχων γονίσιος.
 ἄλλος δὲ λόγος ἐστὶν Αἰγυπτίων, ὡς Ἰησοῖος ἡλίου
 ὄν ἀδελφός ἐπολέμει τῷ Αἴ, τὸν δὲ Ἰθσοῖον δ' ἑσθὲ
 συμμαχήσαντα καὶ συγκαταστρεφάμενον αὐτῷ τὸν
 πολέμιον, παῖδα θεμένος, Διόνυσον πρὸς ἡγερέουσα
 καὶ τούτου δὲ τοῦ λόγου τὸ μυθῶδες ἐστὶν ἀποδει-
 ξαι τῆς περὶ φύσιν ὑληθείας ἀπίστευτον. Διὰ μὲν
 γὰρ Αἰγύπτιοι τὸ πνεῦμα καλοῦσιν, ὡς πολέμιον τὸ
 ἀνχηρόν καὶ πυρῶδες· ταῦτο δὲ ἦκος μὲν οὐκ ἔστι,
 πρὸς δὲ ἥλιον ἔχει τινα συγγένειαν. ἡ δὲ ὑγρότης
 σβεννύουσα τὴν ὑπερβολὴν τῆς ξηρότητος, πῦξ καὶ
 ῥώννυσι τὰς ἀναθυμιάσεις, ὑφ' ὧν τὰ πνεῦμα τρέ-
 φεται καὶ τέθλην.

XXXVII. Ἐτι τε τὸν κριτὸν Ἕλληνας τε καθι-
 ροῦσαι τῷ Διονύσῳ, καὶ παρ' Αἰγυπτίοις λέγεται γε-
 νόσιος ἀνομάζεσθαι, σημαίνοντος τοῦ ὀνόματος (ὡς
 φασὶ φυτὸν Οὐρίδος. Ἀριστων ταύτην ἐπιγραφὴν
 φῶς Ἀθηναίων ἀποκρίαν ἐπιστολῇ τινὶ Ἀλεξάνδρου
 περιέπεσεν, ἐν ἧ Διὸς ἱστορεῖται καὶ Ἰσίδος υἱός ὡν
 ὁ Διόνυσος ὑπὸ Αἰγυπτίων, οὐκ Ὀσίρις, ἀλλὰ Ἀρ-
 σαφης, (ἐν τῷ ἄλφα γραμματι) λέγεσθαι, δηλοῦντος
 τὸ ἀνδρεῖον τοῦ ὀνόματος. ἐμφαίνει δὲ τούτω καὶ ὁ
 Ἑρμαῖος, ἐν τῇ πρώτῃ περὶ τῶν Αἰγυπτίων. ἑμβαί-
 μον γὰρ φησι μεθερμηνηγόμενον εἶναι τὸν Ὀσίριον
 ἐπὶ δὲ Μυασίαν τῷ Ἐπάφῳ προστιθέντα τὸν Διόνυ-

ασα, καὶ αὐτὸν Ὀσίριον, καὶ τὸν Σάραπιν καὶ τὸν Μεν-
ταλεύδη, λέγοντα τὴν τοῦ Προμηθεύος οδοῦν ὁδοῦν ὁδοῦν
μακρὰν, Διοκίαν συνοικεῖν, αἱ γὰρ εἰρημύναι περὶ
τὰς ἑορταῖς καὶ τὰς θυσίας οἰκειότητες ἐνδοξαίτερόν
των μακρῶν τὴν πίστιν ἔχουσι.

XXXVIII. Τῶν τε ἀστρῶν τὸν σείριον, Ἰσιδος
νομίζουσαι, ὑδραγωγὸν ὄντα, καὶ τὸν λέοντα τιμι-
ώτα, καὶ χάσμασι λεονταίῳ τὰ τῶν ἱερῶν θυρώματα
κοσμοῦσι, ὅτι πλημμυρεῖ Νεῖλος

Ἡλίον ταπρῶτα συνερχομένοιῳ λέοντι.
ὡς δὲ Νεῖλον Ὀσίριδος ἀποφόρη, οὗτοις Ἰσιδος σῶ-
μα γῆν ἔχουσι καὶ νομίζουσι, οὐ πῦσαν, ἀλλ' ἧς δ
Νεῖλος ἐπιβαίνει σπερμαίνων καὶ μιγνύμενος. ἐκ δὲ
τῆς συνουσίας ταύτης γεννῶσι τὸν Ὄρον. ἔστι δὲ
Ὄρος ἢ πάντα σῶζουσα καὶ τρέφουσα τοῦ περιέχον-
τος αἵμα, καὶ κρῆσις αἴρος. ὃν ἐν τοῖς ἔλεσι τοῖς πε-
ρὶ Βούτον ὑπὸ Λητοῦς τραφῆναι λέγουσι. ἢ γὰρ
ὑδατῶδης καὶ διάβροχος γῆ μάλιστα τὰς σβεννου-
σας καὶ χαλῶσας τὴν ξηρότητα καὶ τὸν αὐχμὸν ἀνὰ
θιμῆσιν τεθηνῆται. Νεφθὺν δὲ καλοῦσι τῆς γῆς
τὰ ἔσχατα καὶ παρῶρια καὶ ψάνοντα τῆς θαλάττης.
διὸ καὶ πολλοὶ αἱρεῖται ἐπονομαζέουσι τὴν Νεφθὺν, καὶ
Ταφῆν αἱ συνοικεῖν λέγουσι. ὅταν δὲ ὑπερβαλὼν
καὶ πλατύνσας ὁ Νεῖλος, ἐπέκεινα πλησιώσῃ τοῖς ἐ-
σχατοῦσι, τότε μίξιν Ὀσίριδος πρὸς Νεφθὺν κα-
λεῖται, ὑπὸ τῶν ἀναβλαστάντων φυτῶν ἐλεγχόμε-
νη. τὴν κατὰ μέλιτον ἔστιν, οὗ φησι μῦθος ἀπο-
ρίμνος, καὶ ἀπολυφθέντος αἰσθήσιν γενέσθαι Τυ-
φῶν τῆς περὶ τοῦ γάμου ὑδνίας. ὅταν ἢ μὲν Ἰσις

εἶπε γνησίως τὸν Ἦρον, ἣ δὲ Νέφθυσ, σκότιον τὸν Ἄνουβιν· ἐν μέντοι ταῖς διαδοχαῖς τῶν βασιλείων ἀναγράφουσι τὴν Νέφθυν Τυφῶν γημαμένην, πρὸ τὴν γενέσθαι στείραν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ περὶ γονιότητος, ἀλλὰ περὶ τῆς Θεοῦ λέγουσιν, αἰνίττονται τὸ πάντελες τῆς γῆς ἄγονον καὶ ἄκαρπον ὑπὸ στέρεθ-
τήτος.

XXXIX. Ἡ δὲ Τυφῶνος ἐπιβουλὴ καὶ τυραν-
κίς, αὐχμοῦ δύναμις ἦν ἐπικρατήσαντος, καὶ διαφο-
ρήσαντος τὴν τε γεννώσκειν ὑγρότητα τὸν Νεῖλον καὶ
αὐξοῦσαν. ἣ δὲ συνεργὸς αὐτοῦ βασιλεὺς Αἰθιοπῶν
αἰνίττεται πρὸς νοτίους ἐξ Αἰθιοπίας· διὰ γὰρ τῆς
αὐτῆς τῶν ἐτησίων ἐπικρατήσωσι τὰ νέφη πρὸς τὴν
Αἰθιοπίαν ἐλαυνόντων, καὶ κωλύσωσι τοὺς τὸν Νε-
λον αὐξόντας ἄμβροτος καταβροχθῆναι, κατεχὼν ἘΤΥ-
φῶν ἐπιφλέγει, καὶ τότε κρατήσας πάντα πᾶσι τὸν
Νεῖλον εἰς ἐναντίον ὑπὸ ἀσθενείας συσταλέντα καὶ
ῥυέντα, κοῖλον καὶ ταπεινὸν ἐξίωσεν εἰς τὴν θάλασ-
σαν. ἣ γὰρ λεγομένη κάθειρξις εἰς τὴν ὄσριν Ὀσι-
ριδος, οὐδὲν ἔοικεν ἀλλ' ἢ κρύψιν ὕδατος καὶ ἀφαι-
νισμόν αἰνίττεσθαι. διὸ μὴ οὐκ ἄφανισθῆναι
τὸν Ὀσirin λέγουσιν, ὅτι τῶν ἐτησίων ἀπολειπόν-
των παντάπασιν ὁ μὲν Νεῖλος ὑπόνοστε· γυμνοῦ-
ται δὲ ἡ χώρα· μνηνομένης δὲ τῆς νυκτός, αὐξεται
τὸ σκότος· ἣ δὲ τοῦ φωτός μακραινέται καὶ κρατεῖ-
ται δύναμις, οἱ ἱερεῖς ἄλλα τε δρῶσι σκυθροπῆ, καὶ
δοῦν διάχρυσον ἱματίω μέλανι βυσσίτω περιβάλλον-
τες, ἐπὶ πένθει τῆς Θεοῦ δεικνύουσι (δοῦν γὰρ Ὀσι-
ριδος εἰκόνα καὶ γῆν νομίζουσιν) ἐπὶ τέσσαρας ἡμέ-

ρας ἀπὸ τῆς ἐβδόμης ἐπὶ δέκα ἐξῆς, καὶ γὰρ τὰ πεν-
 θοῦμενα τρίαρα· πρῶτον μὲν ὁ Νεῖλος ἀπολεί-
 πων καὶ ἡπιοραστῶν, δεύτερον δὲ τὰ βόρεια πνεύ-
 ματα κατασβεγνύμενα κομιδῇ τῶν νοτίων ἐπικρα-
 τούντων, τρίτον δὲ τὸ τὴν ἡμέραν ἐλάττονα χιγεσθαι
 τῆς γῆς, ἐπὶ πᾶσιν ἢ τῆς γῆς ἀπογύμνωσις αἴμα
 τῆ τῶν φυτῶν φιλότητι τηνικαῦτα φυλλορόφουσντων,
 τῆ δ' ἐνκάτη ἐπὶ δέκα νυκτός, ἐπὶ θάλασσαν κίττει-
 σι, καὶ τὴν ἱερὰν κίστην οἱ στέλισται καὶ οἱ ἱερεῖς
 ἐκφέρουσι χρυσοῦν ἐντός ἔχουσαν κιβώτιον, εἰς ὃ
 κοτίμου λαβόντες ὕδατος ἐγχεοῦσι, καὶ χιγεται κραυ-
 γῇ τῶν παρόντων, ὡς εὐσημένου τοῦ Ὀσίριδος. εἶτα
 χῆν κίβτιμον φηρῶσι τῷ ὕδατι, καὶ συμμίζαντες
 ἀρώματα καὶ θυμιάματα τῶν πολυτελῶν, ἀναπλάτ-
 τωσι μνηρείδες ἀγαλμάτιον· καὶ τοῦτο στολίζουσι
 καὶ κοσμοῦσι, ἐμφαίνοντες, ὅτι χῆς οὐσίαν καὶ ὕ-
 δατος τοὺς θεοὺς τοὺτους νομίζουσι.

XL. Τῆς δ' Ἰσιδος πάλιν ἀναλαμβάνουσης τὸν
 Ὀσίριον, καὶ αὐξανούσης τὸν Ὄρον, ἀναθυμιάσει
 καὶ ὀμίχλαις καὶ νέφεσι φωννύμενον, ἐκρατήθη μὲν,
 οὐκ ἀκροεθῆ δὲ ὁ Τυφῶν. οὐ γὰρ εἶασεν ἡ κυρία
 τῆς γῆς θεὸς ἀναρεθῆναι παντάπασιν τὴν ἀντικει-
 μένην τῇ ὑχρότητι φύσιν, ἀλλ' ἐχόλασε καὶ ἀνῆκε,
 βουλομένη διαμένειν τὴν κρῶσιν. οὐ γὰρ ἦν κόσμον
 εἶναι τέλειον, ἐκλείποντος καὶ ἀφανισθέντος τοῦ πυ-
 ρώδους. εἰ δὲ ταῦτα μὴ λέγεται παρ' αὐτοῖς ἀπει-
 κότως, αὐτὸ ἐκεῖνον ἂν τις ἀπορροίψει τὸν λόγον,
 ὡς Τυφῶν μὲν ἐκράτει πάλαι τῆς Ὀσίριδος μοίρας·
 θάλασσα γὰρ ἦν ἡ Αἴγυπτος. διὸ πολλὰ μὲν ἐν τοῖς

μετάλλοις καὶ τοῖς ὕδασι εὐρίσκειται μέχρι τῶν κορυφῶν ἔχειν πᾶσαι δὲ πηγαὶ καὶ φρενῶτα πάντα, πολλῶν ὑπαρχόντων, ἀλμυρὸν ὕδωρ καὶ πικρὸν ἔχουσιν, ὡς ἂν ὑπόλειμμα τῆς παλαι θαλάσσης ἔωλόν ἐνταυθοῖ συνερῆθηκός. ὁ δὲ Ἴστρος χρόνῳ τοῦ Τυφῶνος ἐπεκράτησε· τουτίστιν, εὐκαιρίας ἀμβροτῶν γινομένης, ὁ Νεῖλος ἐξεώσας τὴν θάλασσαν, ἀνεφῆκε τὸ πεδῖον καὶ ἀνεπλήρωσε ταῖς προσχώσεσιν. ὁ δὲ μαρτυροῦσαν ἔχει τὴν αἰσθησιν· δρωμεν γὰρ εἶναι τῶν ἐπιφέροντι τῷ ποταμῷ νεῖαν ἰλὸν καὶ προσαγαγῆντι τὴν γῆν, κατὰ μικρὸν ὑποχωροῦν ὀπίσω τὸ πέλαγος, καὶ τὴν θάλασσαν, ὕψος τῶν ἐν βάρει λαμβανόντων δια τῆς προσχώσεως, ἀπορροῦσαν· τῆν δὲ ὕδαρον, ἣν Ὀμηρος ἦδει δρόμον ἡμέρας ἀπέχουσαν Αἰγύπτου, νῦν μέρος οὔσαν αὐτῆς, οὐκ ἀπὸ τῆς ἀναδραμῶσαν, οὐδὲ προσαναβάσαν, ἀλλὰ τῆς μεταστῆθαλάττης ἀναπλάττοντι τῷ ποταμῷ καὶ τρέφοντι τὴν ἠπειρον ἀνασταλείσης. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁμοία τῶν ὑπὸ τῶν Στωϊκῶν θεολογούμενοις εἰσι. καὶ γὰρ ἐκείνοι τὸ μὲν γόνιμον πνεῦμα καὶ τροφίμον, Ἀδόντισον εἶναι λέγουσι· τὸ πληκτικὸν δὲ καὶ διασφραγιστικόν, Ἡρακλῆα· τὸ δὲ δεκτικόν, Ἀμύμονα· Ἀθηναίαν δὲ καὶ Κόρην, τὸ διὰ τῆς γῆς καὶ τῶν καρπῶν διήκοον· Ποσειδῶνα δὲ, τὸ διὰ τῆς θαλάττης.

¶ XLI. Οἱ δὲ ποιεῖτε τοῖς φυσικοῖς καὶ τῶν ἀπὸ ἀστρολογίας μαθηματικῶν ἐνια μίγνυντες, Τυφῶνα μὲν οὐροῦναι τὸν ἡλιακὸν κόσμον, Ὀσίριν δὲ τὸν σελήνιακόν· λέγεσθαι. τὴν μὲν γὰρ σελήνην γόνιμον εἶναι φῶς καὶ ὑγρασιῶν ἔχουσαν, εὐμενῆ καὶ γοναῖς

ζώνων και φρυγῶν εἰκασι βλαστηῖσαι· τὸν δὲ ἥλιον ἀκράτω, πρὸς κεληροκότα θάλλειν τε καὶ καταναίρειν τε φρούμενα καὶ τεθηλόκα, καὶ τὸ ποδὺ μέρος τῆς γῆς κατακρημαίνε ὑπὸ φλογμοῦ ποιεῖν ἀοίκητον, καὶ κατακρημαίνε πολλαχῶ καὶ τῆς σελήνης. διὸ τὸν Τυφῶνα Σὺθ ἀπὸ Αἰγύπτου καλοῦσιν, ὅπερ ἐστὶ καταδυναστεύον ἢ καταβιαζόμενον. καὶ τῷ μὲν ἥλιῳ τὸν Ηρακλῆα μυθολογοῦσιν ἐνιδρωμένον συμπεριπέλειν, τῇ δὲ σελήνῃ τὸν Ἑρμῆν. λόγου γὰρ ἔσθαι τοῖς ἰαίκε καὶ σαφῆς τὰ τῆς σελήνης, τὰ δὲ ἥλιον πλάγας ὑπὸ βίας καὶ φόβου περιαιρόμενα. οἱ δὲ Στωϊκοὶ τὸν μὲν ἥλιον ἐκ θαλάττης ἀνάπτεισθαι, καὶ τὸ φῶσ φάει φάει, τῇ δὲ σελήνῃ καὶ κρηναῖα καὶ λιμναῖα γάματα γλυκεῖαν ἀναπέμπειν καὶ μαλακῆν ἀναθυμῆσαι.

ΧΙΠ. Ἐβδόμη ἐπὶ δέκα τὴν Ὀσίριδος κτείσθαι κτείσθην Αἰγύπτιοι μυθολογοῦσιν, ἐν ἣ μάλισται γίνεται κτείσθην κατὰ δὴλος ἢ παναίλητος. διὸ καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀντίφραξιν οἱ Πυθαγόρειοι καλοῦσιν, καὶ ἄλλως τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἀφοραῖσθαι τῷ γὰρ ἑξακτὰ τετραχώνου, καὶ τῷ ὀκτωκαίδεκα ἑτερομήκους, οἷς μόνως ἀριθμῶν ἐπιπέδων συμβέβηκε τὰς κτείσθην ἑκαστὴν ἔχειν τοῖς περιχωρίσθαι ὑπὸ αὐτῶν κτείσθην μέσος δὲ τῶν ἑπτακαίδεκα κτείσθην πύκτων ἀντιφραξί τε καὶ διαζεύγνυσθαι ἀπὸ ἀλλήλων, καὶ διαφεί τὸν ἐπὶ δέκα λόγον εἰς ἄνω διαστήματα τεμεκόμενος, ἐστὶν δὲ ἀριθμὸν οἱ μὲν βίωσθαι τὴν Ὀσίριον, οἱ δὲ θανάτῳσθαι λέγουσιν ὁμοῦ καὶ εἰκοσθαι τοιαῦτα γὰρ ἔσθαι φῶτα τῆς σελήνης, καὶ τριακτῆς

ἡμέρας τὸν αὐτῆς ἀπλὸν ἐξελίσσει· τὸ δὲ ἕλρον ἐν ταῖς ἰσγομίαις Ὀσίριδος ταφαῖς τέμνοντες, κατασκευάζουσι λάβρακα μνησοιδῆ, θεὰ τὸ τὴν σελήνην, ἅσασ τῆ ἡλίου πληρωσίῃ, μνησοιδῆ γενομένην ἀπὸ κρηταίσοθαι· τὸν δ' εἰς δεκατέσσαρα μέρη τοῦ Ὀσίριδος διασπασμὸν αἰνέτεται πρὸς τὰς ἡμέρας, ἐν αἷς φαίνεται μετὰ πανσέληνον ἄχρι ναυμηρίας τὸ ἀστρόν· ἡμέραν δὲ, ἐν ᾗ φαίνεται πρῶτον ἐκφυγοῦσα τὰς αἰθρίας καὶ παρελθοῦσα τὸν ἥλιον, ἀταλὲς ἀγαθὸν πρὸς αγοριούουσι· ὁ γὰρ Ὀσίρις ἀγαθοποιὸς, καὶ τούτομα πολλὰ φράζει, οὐχ ἥμισια δὲ κράτος ἐνεργούων καὶ ἀγαθοποιῶν, ὃ λέγουσι· τὸ δ' ἕτερον ὄνομα τοῦ θεοῦ τὸν ὄμφιν εὐεργέτην ὁ Ἐρμαιῶς φησὶν θήλοῦν ἐρηκευόμενον.

XLIII. Οἴονται δὲ πρὸς τὰ φῶτα τῆς σελήνης ἔχειν τινα λόγον τοῦ Νείλου τὰς ἀναβάσεις· ἡ μὲν γὰρ μεγάλη περὶ τὴν Ἐλεφαντίνην, ὅτιώ γίνεται καὶ εἰκοσι πῆχτων, ὅσα φῶτα καὶ μέτρα τῶν ἐρημῶν περιόδων ἐκάστης ἐστίν· ἡ δὲ περὶ Μίσηθῆτα καὶ εἰκοσι βραχυτάτη πῆχτων ἔξ πρὸς τὴν διχότομον· ἡ δὲ μέση περὶ Μίμφιν, ὅταν ᾗ δισαῖα, δεκατεσσάρων πηχῶν πρὸς τὴν πανσέληνον· τὸν δὲ ἄπιν, εἰδόμενα μὲν Ὀσίριδος ἔμφυχον εἶναι, γινέσθαι δὲ, ὅταν φῶς ἐρεῖση γόνιμον ἀπὸ τῆς σελήνης, καὶ καθάψηται βροχὸς ὀργάνης· διὰ καὶ τοῖς τῆς σελήνης σχήμασι τοῖσι πολλὰ τοῦ Ἄπειδος, περιμελεινομένου τὰ λαμπρὰ αἰὲς καιροῖς· εἰ δὲ τῆ ναυμηρίας τοῦ θεομακρῶς μνηδὲς ἰορσῖν ἀγούσαι, ἔρβασιν Ὀσίριδος εἰς τῆς μελέτης ἀναμάξαντες, ἔσρος ὑρχὴν εὐσαν.

οὕτω τὴν Ὀσίριδος δύναμιν ἐν τῇ σελήνη τέθεικται, καὶ τὴν Ἰσιν αὐτῷ γενέσθαι οὕσαν συνεῖναι λέγουσι διὰ καὶ μητέρα τὴν σελήνην τοῦ κόσμου καλοῦσαι, καὶ φῦσιν ἔχειν ἀρσενόδηλον οἴονται, πληρουμένην ὑπὸ Ἑλλέν καὶ κυϊσκομένην, αὐτὴν δὲ πόλιν εἰσπὼν αἶρω προϊεμένην γεννητικὰς ἀρχὰς καὶ κατασπέρσασαν. οὐ γὰρ αἰετὴν τὴν φθορὰν ἐπικρατεῖν τὴν Τυφῶντιοχ. κολλάτις δὲ κρατουμένην ὑπὸ τῆς γενέσεως καὶ σωθεομένην, αὐθις ἀναδύεσθαι καὶ διαμαρτυροῦσθαι πρὸς τὸν Ὄρον. ἔστι δ' οὗτος ὁ περίγειος κόσμος, οὗτε φθορᾶς ἀπαλλαττόμενος παντάπασιν, οὕτε γενέσεως.

ΧΕΙΛΙV. Ἐμοιοὶ δὲ καὶ τῶν ἐκλειπτικῶν ἀνιγμῶ ποιοῦνται τὸν μῦθον. ἐκλείπει μὲν γὰρ ἡ σελήνη παρὰ τὸν ἥλιον, ἐναντίαν τοῦ ἡλίου στάσειν ἔχοντος πρὸς αὐτὴν, εἰς τὴν σκιάν ἐπιπίπτουσα τῆς γῆς, ὡς περὶ φασὶ τὸν Ὀσίριν εἰς τὴν σερδόν. αὐτὴ δὲ πόλιν ἀποκρίπτει καὶ ἀφανίζει ταῖς τριακῦσιν, οὐ μὲν ἀνωρεῖται παντάπασιν τὸν ἥλιον, ὡς περὶ οὐδὲ τὸν Τυφῶνα ἢ Ἰσιν. γεννώσης τῆς Νεφθους τὸν Ἄνουβιν, Ἰσιν ἀπαβύλλεται. Νεφθους γὰρ ἔστι τὸ ὑπὸ γῆν καὶ ἀφανές, Ἰσιν δὲ τὸ ὑπὲρ τὴν γῆν καὶ φανερόν. ἃ δὲ τρέττω ὑπαφανῶν καὶ καλοῦμενος δροῦων πύλος, ἀπίκοστος ὢν ἀμφοῖν, Ἄνουβιν κέκληται, καὶ κυρὸν τὸ εἶδος ἀπεικάζεται καὶ γὰρ ὁ κύων χρῆται τῇ ὄψει κυκλῶς τε καὶ ἡμέρας ὁμοίως. καὶ ταύτην ἔχειν ὁμοίαν παρ' Αἰγυπτίους τὴν δύναμιν ὁ Ἄνουβιν οἶαν ἢ Ἐκύτη παρ' Ἑλλήνων, χθόμιος ὢν θεοῦ καὶ ὀλύμπιος. ἕλοιρ δὲ θεοῦ Κρόνος ὁ Ἄνουβιν εἶναι.

διὰ πάντα τέκτων ἔξ ἑαυτοῦ καὶ κήνην ἐξ ἑαυτοῦ, τὴν
 τοῦ κνήρος ἐπίκλησιν ἔαχεν, ἔτι δ' οὐν ταῖς σεβασμέ-
 καις τὸν Ἄνουβιν, ἀπόρρητόν τι, καὶ πάλαι μὲν τὰς
 φασίας ἐν Αἰγύπτῳ τιμᾶς ὁ κύνων ἔαχεν· ἐπεὶ δὲ
 Καμβύσαρος τὸν Ἄσιον ἀνελόντος καὶ θύρακτος, οὐδέτι
 προσήλθεν, οὐδέ ἐγεύσατο τοῦ σώματος, ἀλλ' ἢ μόνος
 ἑκύνων, ἀπέλεσε τὸ πρῶτος εἶχαι καὶ μάλιστα τιμᾶ-
 σθαι τῶν ἑτέρων ζώων. εἰσὶ δὲ τινες οἱ τὸ σκίασμα
 τῆς γῆς, εἰς ὃ τὴν σιλήνην ὀλισθαίνουσαν φιλίπτειν
 κομίζουσι, Τυφῶνα καλοῦντες.

XLV. Ὅθεν οὐκ ἀπέοικεν εἰπεῖν, ὅς ἰδίᾳ μὲν
 οὐκ ὀρθῶς ἕκαστος, ὁμοῦ δὲ πάντες ὀρθῶς λέγου-
 σιν. οὐ γὰρ ἀνέμων, οὐδ' ἀνεμον, οὐδέ θάλαττας,
 οὐδέ σκότος, ἀλλὰ πᾶν ὅσον ἢ φύσις βλαβερόν, καὶ
 φθαρτικὸν ἔχει μέριον, τοῦ Τυφῶνός ἐστιν. οὐτα
 γὰρ ἐν ἀψύχοις σώμασι τὰς τοῦ παντός ἀρχάς θά-
 τειον, ὡς Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος, αὐτ' ἀπολοῦν
 δημιουργὸν ὕλης, ἕνα λόγον καὶ μίαν πρόνοιαν, ὡς
 οἱ Στωϊκοὶ, περιγυρομένην ἀπάντων καὶ κρατοῦσαν,
 ἀδύνατον γὰρ ἢ φλαῦρον εἶτιοῦν, ἄπου πάντων, ἢ
 κρηστῆν, ὅπου μηδενὸς ὁ θεὸς αἴτιος, ἐγγενέσθαι,
 καλλίτερος γὰρ ἀρμονίη κόσμου ὡςπερ λήρη καὶ
 τέθει, καδ' Ἡράκλειτον· καὶ κατ' Εὐριπίδην,

Οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλά καὶ κακά.

Ἄλλ' ἐστὶ τις σύγκρασις, ὅσπ' ἔχειν καλῶς.

θαὶ καὶ πανπαίλαρος αὐτῆ κατίσαι ἐκ θρολόγων καὶ
 καμοθετῶν εἰς τε ποιητὰς καὶ φιλοσόφους δάξαι, τὴν
 ἀσκήν ἀδίσποτον ἔχουσα, τὴν δὲ πιάτιν ἰαχυράν καὶ
 θυρεθάλειστον, ἀνκ ἐκ λόγους μόκακ, οὐδέ ἐκ φύμας.

ἀλλὰ ἔν τε τελεταῖς, ἔν τε θυσίαις, καὶ βασιθεύοις
καὶ ἑλλήσι πολλάχου περιφερομένην, ὥς οὐτ' ἄνθος
καὶ ἄλογον καὶ ἀκυβέρνητον. αἰωρεῖται τῇ αὐτομά-
τῃ τὸ πᾶν, οὐτε εἰς ἔστιν ὁ κρατῶν καὶ κατενθόνων,
ὥσπερ οὐαξίν ἢ εἰσι κειθηνλοῖς χαλινοῖς, λόγος, ἀλλὰ
πολλὰ καὶ μεριγμένα κακοῖς καὶ ἀγαθοῖς· μᾶλλον
δὲ μηδὲν, ὥς ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀκρατον ἐνταῦθα τῆς
φύσεως φεροῦσας, οὐ θυεῖν πίθων εἰς ταμίας, ὥσπερ
νάματα τὰ πράγματα κατηλικῶς διανεμῶν ἀνακε-
ράννουσιν ἡμῖν· ἀλλ' ἀπὸ θυεῖν ἐναντίων ἀρχῶν, καὶ
θυεῖν ἀντεπαίων δυνάμεων τῆς μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ,
καὶ κατ' εὐθείαν ὑφηγουμένης, τῆς δ' ἔμπαλιν ἀνα-
στρεφούσας καὶ ἀνακλώσας, ὃ τε βίος μικτός, ὃ τε
κόσμος, εἰ καὶ μὴ πᾶς, ἀλλ' ὃ περίγειος οὗτος καὶ
μετὰ σελήνην, ἰνώματος καὶ ποικίλος γέγονε. καὶ
μεταβολὰς πάσους δεχόμενος. εἰ γὰρ οὐθὲν ἀναίτιας
πίφυκε γενέσθαι, αἰτίαν δὲ κακοῦ τἀγαθὸν οὐκ ἂν
παράσχοι, θεῖ γενέσιν ἰδίαν καὶ ἀρχήν, ὥσπερ ἀγα-
θοῦ καὶ κακοῦ, τὴν φύσιν ἔχειν.

XLVI. Καὶ δοκεῖ τοῦτο τοῖς πλείστοις καὶ σο-
φωτάτοις νομίζουσι γὰρ οἱ μὲν θεοὺς εἶναι δύο,
καθ' ἅντας ἀντιτέχνους· τὸν μὲν ἀγαθῶν, τὸν δὲ φου-
λων δημιουργόν· οἱ δὲ τὸν μὲν ἀμείνονα, θεόν, τὸν
δὲ ἕτερον δαίμονα καλοῦσιν· ὥσπερ Ζωρδάστρις ὁ
μάγος, ὃν πανταποχιλοῖς ἔτεσε τῶν Τρωϊκῶν γεγο-
νῆσαι πρὸςβύτερον ἱστοροῦσιν. οὗτος οὖν ἐνόησε τὸν
μὲν Ἰερουζάην, τὸν δ' Ἀρεμωϊνιον· καὶ πρὸς ἀπέφω-
νέτο, τὸν μὲν εὐκίεσθαι πρὸς μάλιστα τῶν αἰσθητῶν,
τὸν δ' ἔμπαλιν οὐδέ τι καὶ ἀγνοῖα, μίση δ' ἀρφοῖν

τὸν Μίδωρον εἶναι. διὸ καὶ Μίδωρον Πόρσαι τὸν
 Ἀσπίτην ὀνομαζουσιν· ἐδίδαξε τῷ μὲν εὐκαταῖα
 θύων καὶ χαριστήρια, τῷ δ' ἀποτρόπαια καὶ ἀνε-
 θρωπικὰ· πῶς γὰρ τινα νόπτοντες Ὀμηρικῶς καλουμέ-
 νησιν ἄνθρωποι, τὸν ἦδη ἀνακαλοῦνται καὶ τὸν σκό-
 τον· εἶτα μίξοντες αἵματι λύκων σφαγόντες, εἰς πρό-
 πον ἀνήλιον ἐκφέρουσι καὶ ῥίπτουσι. καὶ γὰρ τῶν
 φρυγῶν νομίζουσι τὰ μὲν, τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ, τὰ δὲ,
 τοῦ κακοῦ δαίμονος εἶναι· καὶ τῶν ζώων, ὡσπερ
 κύνων καὶ ὄρνιθων καὶ χερσαίων ἐχίνων, τοῦ ἀγα-
 θοῦ· τοῦ δὲ φάουλου, τοὺς ἐκύθρους εἶναι· διὸ καὶ
 τὸν κτείναντα πλείστους εὐδαιμονίζουσιν.

XLVII. Οὐ μὴν κῆκεῖνοι πολλὰ μυθώδη περὶ
 πᾶν θεῶν λέγουσιν· οἷα καὶ ταῦτά ἐστιν· ὁ μὲν Ὠ-
 φρομάξης ἐκ τοῦ καθαρωτάτου φάουρος, ὁ δ' Ἀφρομαί-
 νιος ἐκ τοῦ ζόφου γεγονώς, πολεμοῦσιν ἀλλήλαις
 καὶ ὁ μὲν ἐξ θεοῦ ἐποίησε, (τὸν μὲν πρῶτον, εὐ-
 πορίας, τὸν δὲ δευτέρον, ἀληθείας, τὸν δὲ τρίτον, εὐ-
 πομίας· τῶν δὲ λοιπῶν, τὸν μὲν σοφίας, τὸν δὲ πλοῦ-
 του, τὸν δὲ τῶν ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἡδέων δημιουργῶν) ὁ δὲ
 ταῦτοις ὡσπερ ἀντιτέχνους ἴσους τὸν ἀριθμῶν. εἶθ' ὁ
 μὲν Ὠφρομάξης τρεῖς ἑαυτὸν αὐξήσας ἀπέστησε τοῦ
 ἡλίου τοσοῦτον, ὅσον ὁ ἥλιος τῆς γῆς ἀπέστησε, καὶ
 τὸν οὐρανῶν ἀστροῖς ἐκόσμησεν· ἕνα δ' ἡμέτερα πρό-
 κίνασαν, οἷον φύλακα καὶ προόπτην ἐγκατέστησε,
 τὸν σείριον· ἄλλους δὲ ποιήσας τέσσαρας καὶ εἴκοσι
 θεοῦς, εἰς ὧν ἔθνησιν. οἳ δὲ ὑπὸ τοῦ Ἰριμακίου
 γινόμενοι, καὶ αὐτοὶ τοσοῦτοι, διατρήσαντες τὸ ἄσπ-
 γανωθῆν, ἀναμύμηκται τὰ κακὰ τοῖς ἀγαθοῖς. ἐπει-

οι δὲ χροῖνος εἰμασμένοις, ἐν οἷ τὸν Ἀρειμαῖον, λοιμὸν ἐπέγοντα καὶ λιμὸν, ὑπὸ τούτων ἀνάγκη φθίσῃ ῥῆσαι παντάπασι καὶ ἀφανισθῆναι, τῆς δὲ γῆς καταπέδου καὶ ἀμαλῆς γενομένης, ἕνα βίον καὶ μίαν πολιτείαν ἀνθρώπων μακαρίων καὶ δημογλώσσων ὑπείκτων γενέσθαι. Θεόπαμπος δὲ φησὶ κατὰ τοὺς μύθους ἀνά μέρος τρισχίλια ἔτη τὸν μὲν κρατεῖν, τὸν δὲ χρητεῖσθαι τῶν θεῶν, ἄλλα δὲ τριαχίλια μάχεσθαι καὶ πολεμεῖν καὶ ἀναλύειν τὰ τοῦ ἑτέρου τὸν ἕτερον· τέλος δ' ἀπολείπεσθαι τὸν ἄθην, καὶ τοὺς μὲν ἀνθρώπους εὐδαιμόνας ἕσεσθαι, μήτε τροφῆς δεομένους, μήτε σκιάν ποιοῦντας· τὸν δὲ ταῦτα μηχανησάμενον θεόν, ἤρεμειν καὶ ἀναπαύεσθαι χρόνον, καλῶς μὲν οὐ πολὺν τῷ θεῷ, ὡς περ ἀνθρώπων πότμον μίτρον. ἡ μὲν οὖν μάγων μυθολογία τοιαύτην ἔχει τρόπον.

XLVIII. Χαλδαῖοι δὲ τῶν πλαητῶν τοὺς θεοὺς γενέσθαι, οὓς καλοῦσι, δύο μὲν ἀγαθουργοὺς, δύο δὲ κακῶποιούς, μέσους δὲ τοὺς τρεῖς ἀσφαίνοσσι καὶ κοινοῖς. τὰ δὲ Ἑλλήνων, πῦσι που δηλα, τὴν μὲν ἀγαθὴν, Ζεὺς Ὀλυμπίου μερίδα, τὴν δ' ἀποτροφικὴν, Ἄδου ποιοῦμένων. ἐκ δ' Ἀφροδίτης καὶ Ἄφροδος ἀρκοντὴν γεγονέναι μυθολογοῦνται. ἂν ὁ μὲν αἰτητῆς καὶ φιλόνομος, ἡ δὲ μελιχτος καὶ γενεθλιας, σκόπει δὲ τοὺς φιλοσκόπους τούτοις συμφερομένων. Ἐρῶκλιτος μὲν γὰρ ἀντικρὺς πόλεμον ὀκομῆζει τατῆρα καὶ βασιλεία καὶ κύριον πάντων, καὶ τὸν μὲν Ὀμηρον, εὐχόμενον ἐκ τε θεῶν ἕσθαι, ἐκ τ' ἀπθροῦ παρ ἀπολείπεσθαι, λαοθάειν φησὶ τῆ πάντων γαί-

αμ καταρῶμενοι, ἐκ μόχθῃ καὶ ἀντιπαθείας τὴν γέ-
 νειον ἔχοντων, ἥλιον δὲ μὴ ὑπερβῆσεσθαι τοὺς ἡροσ-
 ῆκοιτας ὄρους· εἰ δὲ μή, γλώττας μιν θλίψῃς ἐπι-
 κούρας ἐξευρήσειν. Ἐμποδοκλῆς δὲ τὴν μὲν ἀγα-
 θουργὸν ἀρχὴν, φιλοτίμητα καὶ φιλίαν, πολλὰκις δὲ
 ἀρμονίαν καλεῖ θεμεριώπιν, τὴν δὲ χείρονα, νεῖκος
 οὐλόμινον καὶ δῆριν αἰματώδεσαν. οἱ μὲν Ἰνδοὶ
 γορικάι διὰ πλειόνων ὀνομάτων κατηγοροῦσι, τοῦ μὲν
 ἀγαθοῦ τὸ ἐν, τὸ πεπερασμένον, τὸ μένον, τὸ εὐδὺ,
 τὸ περισσόν, τὸ τετραγώνον, τὸ διξίον, τὸ λαμπρόν·
 τοῦ δὲ κικουῦ, τὴν δυάδα, τὸ ἀπειρον, τὸ φερόμενον,
 τὸ καμπύλον, τὸ ἄρτιον, τὸ διερόμηκες, τὸ ἀνισθόν,
 τὸ ἀριστερόν, τὸ σκοτεινόν· ὥστε ταύτας ἀρχὰς γέ-
 νίσεως ὑποκαίμενας. Ἀναξαγόρας δὲ τὸν καὶ ἀπει-
 ρόν· Ἀριστοτέλης δὲ, τὸ μὲν εἶδος, τὸ δὲ στερητόν·
 Πλάτων δὲ πολλαχοῦ μὲν ὄον ἐπιλυγιζόμενος καὶ
 παρακαλυπτόμενος, τῶν ἐναντιῶν ἀρχῶν, τὴν μὲν
 ταυτὸν ὀνομάζει, τὴν δὲ θάτερον. ἐν δὲ τοῖς νόμοις
 ἤδη πρεσβύτερος ὢν, οὐ δὲ αἰνιγμαῶν, οὐδὲ συμβο-
 λικῶς, ἀλλὰ κυρίοις ὀνόμασιν, οὐ μὴ ψυχῇ φησὶ
 κινεῖσθαι τὸν κόσμον, ἀλλὰ πλείουσιν ἰσως, θροῶν δὲ
 πάντως οὐκ ἐλάττωσιν· ὅθεν τὴν μὲν ἀγαθουργὸν
 εἶναι, τὴν δ' ἐναντίαν ταύτη, καὶ τῶν ἐναντιῶν δη-
 μουργόν. ἀπολείπει δὲ καὶ τρίτην τινὲ μετὰ τὸ φύ-
 σιν, οὐκ ἀψυχον, οὐδ' ἄλογον, οὐδ' ἀκίνητόν ἐξ
 αὐτῆς, ὥσπερ ἔτιοι νομίζουσι, ἀλλ' ἀνακειμένην ἀμ-
 φοῖν ἐκείνας· ἐπιεμένην δὲ τῆς ἀμείνονος αἰθ, καὶ
 ποθοῦσαν, καὶ διώκουσαν, ὡς τὰ ἐπιόντα δηλώσει·

τοῦ λόγου, τὴν Αἰγυπτίαν θεολογίαν μάλιστα ταύτην τῆ φιλοσοφία σνοικτιοῦντες.

XLIX. Μεμυμένη γὰρ ἡ τοῦδε τοῦ κόσμου γένεσις καὶ σάτασις ἐξ ἐναντίων, οὐ μὴν ἰσοσθενῶν, δυνάμεων, ἀλλὰ τῆς βελτιόνος τὸ κράτος ἐστίν· ἀπολεσθαι δὲ πῆρ φαῦλην παντάπασιν ἀδύνατον, πολλὴν μὲν ἐπιπεφυκυῖαν τῷ σώματι, πολλὴν δὲ τῆ ψυχῆ τοῦ παντός, καὶ πρὸς τὴν βελτιόνα αἰεὶ δυσμαχοῦσασιν. ἐν μὲν οὖν τῇ ψυχῇ νοῦς καὶ λόγος ὁ τῶν ἀρίστων πάντων ἡγεμὼν καὶ κύριος, "Οσιρίς ἐστίν" ἐν δὲ γῆ καὶ πνεύματι καὶ ὕδατι καὶ οὐρανῷ καὶ ἄστροισι τὸ τεταγμένον καὶ καθεστηκός καὶ ὑγιαῖνον, ὥραις καὶ κρᾶσισι καὶ περιόδοις, "Θσίριδες ἀπορροή καὶ εἰκὼν ἐμπαυνομένη· Τυφῶν δὲ, τῆς ψυχῆς τὸ παθητικὸν καὶ τιτανικὸν καὶ ἄλογον καὶ ἐμπληκτον· τοῦ δὲ σαματικοῦ τὸ ἐπίκλητον καὶ νοσοῦδες, καὶ ταρακτικὸν ἀοφῆσις καὶ δυσκρασίαις, καὶ κρύψεσι ἡλίου καὶ ἀφανισμοῖς σελήνης, ὕλον ἐκδρομαὶ καὶ ἀφανισμοὶ Τυφῶνος. καὶ τοῦνομα κατηγορεῖ τῷ Σηθ, ὃ τὸν Τυφῶνα καλοῦσι· φράζει μὲν τὸ καταδυναστεῖον καὶ καταβιαζόμενον, φράζει δὲ τὴν πολλὰκις ἀναστροφὴν καὶ κίλιν ὑπερηγήθησιν. Βεβρωῖνα δὲ τινὲς μὲν ἕνα τῶν τοῦ Τυφῶνος ἐταίρων γηρονόται λέγουσιν, Μανεθῶς δ' αὐτὸν τὸν Τυφῶνα, καὶ Βεβρωκα καλεῖσθαι. σημαίνει δὲ τοῦνομα κάθειν, ἢ κίλυσι, ὡς τοῖς πράγμασι δὴ βαδίζουσι καὶ πρὸς ὃ καὶ φερόμενοις, ἐνισταμένης τῆς τοῦ Τυφῶνος δυνάμεως.

Ἰ. Διὸ καὶ τῶν μὲν ἡμῶν ζώων ἀπονέμουςιν

αὐτῷ τὸ ἀμαθιάτατον, ὄνον· τῶν δ' ἀγρίων τὰ θηριωδέστατα, κροκόδειλον καὶ τὸν ποτάμιον ἵππον. περὶ μὲν τοῦ ὄνου προδεδηλώκαμεν. ἐν Ἐριμωνπόλει δὲ Τυφῶνος ἄγαλμα δεικνύουσι ἵππον ποτάμιον· ἐφ' οὗ βέβηκεν ἰεραξ, ὄφει μαχόμενος· τῷ μὲν ἵππῳ τὸν Τυφῶνα δεικνύντες, τῷ δὲ ἰερακι δύναιμι καὶ ἀρχὴν, ἣν βία κτώμενος ὁ Τυφῶν πολλάκις οὐκ ἀνῆται ταραττόμενος ὑπὸ τῆς κακίας καὶ ταράττων. διὸ καὶ θύοντες ἐβδόμη τοῦ Τυβέ μηνός, ἣν καλοῦσιν ἄφιξιν Ἰσιδος ἐκ Φοινίκης, ἐπιπλάττουσι τοῖς ποπάνοις ἵππον ποτάμιον δεδεμένον. ἐν δ' Ἀπόλλωνος πόλει νενομισμένον ἐστὶ κροκοδείλου φαγεῖν πάντως ἕκαστον· ἡμέρας δὲ μιᾷ θηρεύσαντες, ὅσους ἂν δύνωνται, καὶ κτείναντες ἀπαντικρὺ τοῦ ἱεροῦ προβάλλουσι, καὶ λέγουσιν, ὡς ὁ Τυφῶν τὸν Ὄρον ἀπέδρα κροκόδειλος γενόμενος, πάντα καὶ ζῶα καὶ φυτὰ καὶ πάθη τὰ φαῦλα καὶ βλαβερά, Τυφῶνος ἔργα καὶ μέρη καὶ κινήματα ποιούμενοι.

LI. Τὸν δ' Ὀσριν αὖ πάλιν ὄφθαλμῶ καὶ σκήπτρῳ γράφουσι, ὧν τὸ μὲν τὴν πρόνοιαν ἐμφαίνει, τὸ δὲ τὴν δύναμιν, ὡς Ὀμηρος τὸν ἄρχοντα καὶ βασιλεύοντα πάντων Ζῆν ὑπατον καὶ μῆστωρα καλῶν, ἔοικε τῷ μὲν ὑπᾶτω τὸ κράτος αὐτοῦ, τῷ δὲ μῆστωρι τὴν εὐβουλίαν καὶ τὴν φρόνησιν σημαίνειν. γράφουσι καὶ ἰερακι τὸν θεὸν τοῦτον πολλάκις. εὐτοσία γὰρ ὄψεως ὑπερβάλλει, καὶ πτήσεως ὀξύτητι, καὶ διοικεῖν αὐτὸν ἐλαχίστη τῇ τροφῇ πέφυκε. λέγεται δὲ καὶ νεκρῶν ἀτάφον ὕμμασι γῆν ὑπερπετιόμενος

ἐπιβέβλητον. ὅταν δὲ πιούμενος ἐπὶ τὸν ποταμὸν
καταίρει, τὸ πτερόν ἴσθησιν ὀρθόν· πύων δὲ κλίνει
τοῦτο πάλιν· ἀδελφός ἐστι αἰσιωσιμετος καὶ διαπεφευ-
γὼς τὸν κροκόδειλον. ἂν γὰρ ἄρτασθῆ, μένει τὸ
πτερόν ὡσπερ ἔστι πεπηγός. Πανταχοῦ δὲ καὶ
ἐν θρωπόμεορρον Ὀσίριδος ἀγαλμα θεικνύουσιν,
ἐξαρθιάζον τῷ αἰδοίῳ, διὰ τὸ γόνιμον καὶ τὸ τροφί-
μον. ἀμπεχόνῃ δὲ φλογοειδεῖ στέλλουσιν αὐτοῦ τὴς
εἰκόνας, ἥλιον σῶμα τῆς τὰ γαθοῦ δυνάμεως, ὡς
ὄρετόν οὐσίας νοητῆς, ἠγούμενοι. διὸ καὶ κατα-
φρονεῖν ἄξιόν ἐστι τῶν τῆν ἡλίου σφαῖραν Τυφῶνι
προσνεμόντων, ᾧ λαμπρόν οὐδέν, οὐδὲ σωτήριον,
οὐδὲ τάξις, οὐδὲ γένεσις, οὐδὲ κίνησις μέτρον ἔχου-
σα· καὶ λόγον, ἀλλὰ τὰναντία προσήκει. καὶ αὐ-
χμόν, ὡς φθείρει πολλὰ τῶν ζώων καὶ βλαστάνον-
των, οὐχ ἡλίου θετίον ἔργον, ἀλλὰ τῶν ἐν γῆ καὶ
ἀέρι μὴ κισθ' αἶραν κερασνυμένων πνευμάτων καὶ
ὑδάτων, ὅταν ἡ τῆς ἀτάκτου καὶ ἀορίστου δυνάμε-
ως ἀρχὴ πλημμελήσασα κατασβέσῃ τὰς ἀναθυμιάσεις.

LII. Ἐν δὲ τοῖς ἱεροῖς ἕμνοις τοῦ Ὀσίριδος
ἀνακαλοῦνται τὸν ἐν ταῖς ἀγκάλας κρυπτόμενον
τοῦ ἡλίου, καὶ τῆ τριακίδι τοῦ Ἐπιφῶ μηνός, ἐορ-
τάζουσιν, ὀφθαλμῶν Ἰσοῦ γενέθλιον, ὅτε σελήνη
καὶ ἡλῖός ἐπὶ μαῖς εὐθείας γεγονόσιν, ὡς εὐφρο-
νῆσιν τὴν σελήνην, ἀλλὰ καὶ τὸν ἡλίον ἄμμα τοῦ Ἰσο-
ρου καὶ φάσ ἠγούμενοι. τῆ δὲ ὀγδόῃ φθίνοντος καὶ
Φασφὲ βακτηρίας ἡλίου γενέθλιον ἄγουσι μετὰ
φθινοπωρινῆν ἰσημερίαν, ἐμφερόντας ὅταν ἰσημερί-
αματος δαῖσθαι καὶ φάσως, τῶν τε θεσφῶ γενόμε-

ρον καὶ τῷ φωτὶ ἐνδιᾷ, κλινομένον καὶ πλάγιον ἀφ' ἡμῶν φερόμενον. ἔτι δὲ τὴν βοῶν ὑπὸ τροπᾶς χειμερινᾶς ἐπιτάκεις περὶ τὸν ναῦν περιφέρουσι· καὶ καλεῖται ζήτησις Ὀυρίδος ἢ περιδρομὴ τοῦ ἡλίου, τὸ ὕδαρ χειμῶνος τῆς θεοῦ ποθοῦσης· τὸσαυτάκεις δὲ περίεισιν, ὅτι τὴν ἀπὸ τροπῶν χειμερινῶν ἐπὶ τροπᾶς θερινᾶς πέρουον ἐβδομῶ μηνὶ συμπραίνει. λέγεται δὲ καὶ θῦσαι τῷ ἡλίῳ τετραῖδι μηνὸς ἵσταμένου πάντων πρώτος Ὡρος ὁ Ἰσίδος, ὡς ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις γενεθλλοῖς Ὡρου γέγραπται, καὶ μὴν ἡμέρας ἐκάστης τριχῶς ἐπιθυμιῶσι τῷ ἡλίῳ, ἠιτίνην μὲν ὑπὸ τὰς ἀνατολάς, σμύρναν δὲ μεσουρανοῦντι, τὸ δὲ καλούμενον κῦφι περὶ θυσῆας· ὧν ἕκαστον ὄν ἔχει λόγον, ὕστερον ἀφηγήσομαι. τὸν δὲ ἡλίον πᾶσι τούτοις προτρέπεσθαι καὶ θεραπεύειν εἶονται. καὶ τί δαὶ πολλά τοιαῦτα ἀνάγειν; εἰσὶ γὰρ οἱ τὸν Ὀσίριν ἀντικρυς ἡλίον εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι αἰρίον ὑφ' Ἑλλήνων λέγοντες, εἰ καὶ παρ' Αἰγυπτίους ἢ πρόθεσις τοῦ ἄρθρου τοῦ ὄνομα πεποιήκεν ἀμφιγνοεῖσθαι· τὴν δ' Ἰσιν οὐχ ἕτεραν τῆς σελήνης ἀποφαίνοντες, καὶ τῶν ἀγαλμάτων αὐτῆς τὰ μὲν κερκασφόρα τοῦ μηνουιδῶς γεγονέναι μιμήματα, τοῖς δὲ μελανοστόλοις ἐμφανέσθαι τὰς κρύψεις καὶ τοὺς περισκισμοὺς, ἐν αἷς διώκει ποθοῦσαι τὸν ἡλίον. διὸ καὶ πρὸς τὰ ἐρωτικά τὴν σελήνην ἐπικαλοῦνται, καὶ τὴν Ἰσιν Εὐδοξὸς φησὶ βραβεύειν τὰ ἐρωτικά. καὶ τούτοις μὲν ἀμωσγέπως τοῦ πιθανοῦ μέτεστι· τῶν δὲ Τυφῶνα ποιούντων τὸν ἡλίον, οὐδ' ἀκούειν ἄξιον· ἀλλ' ἡμεῖς αὐθις τὸν οἰκτιρὸν ἀναλάβωμεν λόγον.

LIII. Ἡ γὰρ Ἴσις ἔστι μὲν τῆς φύσεως θῆλυ, καὶ δεκτικὸν ἀπάσης γενέσεως, καθὸ τιθηνή καὶ πανδεχῆς ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, ὑπὸ δὲ τῶν πολλῶν μυριώνυμος κέκληται, διὰ τὸ πάσας ὑπὸ τοῦ λόγου τρεπομένη μορφᾶς δέχασθαι καὶ ἰδέας. ἔχει δὲ σύμφυτον ἔρωτα τοῦ πρώτου καὶ κυριωτάτου πάντων, ὃ τὰγαθῶ ταῦτόν ἐστι, καὶ κῆϊνον ποθεῖ καὶ διώκει· τὴν δ' ἐκ τοῦ κακοῦ φεύγει καὶ διωθεῖται μοῖραν, ἀμφοῖν μὲν οὕσα χώρα καὶ ὕλη, ῥέπουσα δ' αἰεὶ πρὸς τὸ βέλτιον ἐξ ἑαυτῆς, καὶ παρέχουσα γεννᾶν ἐκείνω καὶ κατασπείρειν εἰς ἑαυτὴν ἀπορρόοιαν καὶ ὁμοιότηας, αἷς χαίρει καὶ γέγηθε κυϊσκομένη καὶ ὑποπιμπλαμένη τῶν γενέσεων. εἰκὼν γάρ ἐστιν οὐσίας ἐν ὕλῃ ἢ γενέσεις, καὶ μίμημα τοῦ ὄντος τὸ γινόμενον.

LIV. Ὅθεν οὐκ ἄπο τρόπου μυθολογοῦσι τὴν Ὅσιριδος ψυχὴν αἰδιον εἶναι καὶ ἄφθαρτον, τὸ δὲ σῶμα πολλάκις διασπᾶν καὶ ἀφανίζειν τὸν Τυφῶνα· τὴν δ' Ἴσιν πλανωμένην καὶ ζητεῖν καὶ συναρμόττειν πάλιν, τὸ γὰρ ὄν καὶ νοητὸν καὶ ἀγαθόν, φθορᾶς καὶ μεταβολῆς κρείττον ἐστίν· ὡς δ' ἀπ' αὐτοῦ τὸ αἰσθητὸν καὶ σωματικὸν εἰκόνας ἐκμάττεται, καὶ λόγους, καὶ εἶδη καὶ ὁμοιότηας ἀναλαμβάνει, καθάπερ ἐν κηρῷ σφραγίδες οὐκ αἰεὶ διαμένουσιν, ἀλλὰ καταλαμβάνει τὸ ἄτακτον αὐτὰς καὶ ταραχῶδες ἐνταῦθα τῆς ἄνω χώρας ἀπεληλαμένον καὶ μαχόμενον πρὸς τὸν Ὠρόν, ὃν ἢ Ἴσις εἰκόνα τοῦ νοητοῦ κόσμου αἰσθητὸν ὄντα γεννᾷ. διὸ καὶ δίκην φεύγειν λέγεται νοθείας ὑπὸ Τυφῶνος, ὡς οὐκ ὦν καθαρὸς,

οὐδὲ εἰλικρινῆς, οἷος ὁ πατήρ λόγος αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἀμιγῆς καὶ ἀπαθῆς, ἀλλὰ νενοθυμένος τῇ ὕλῃ διὰ τὸ σωματικόν. περιγίνεται δὲ καὶ νικᾷ, τοῦ Ἑρμοῦ, τουτέστι τοῦ λόγου, μαρτυροῦντος καὶ δεικνύοντος, ὅτι πρὸς τὸ νοητὸν ἢ φύσις μετασχηματιζομένη τὸν κόσμον ἀποδίδωσιν. ἡ μὲν γὰρ, ἔτι τῶν θεῶν ἐν γαστρὶ τῆς Πέρας ὄντων, ἐξ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος γενομένη γένεσις Ἀπόλλωνος αἰνίττεται τὸ πρὶν ἐκφωνῆ γενέσθαι τόνδε τὸν κόσμον, καὶ συντελεσθῆναι τῷ λόγῳ τὴν ὕλην, φύσει ἐλεγχομένην ἐφ' αὐτῆς ἀτελῆ, τὴν πρώτην γένεσιν ἐξενεγκεῖν. διὸ καὶ φασὶ τὸν θεὸν ἐκείνον ἀνάπηρον ὑπὸ σκότῳ γενέσθαι, καὶ πρεσβύτερον Ἔρῳ καλοῦσιν. οὐ γὰρ ἦν κόσμος, ἀλλ' εἰδωλὸν τι καὶ κόσμου φάντασμα μέλλοντος.

LV. Ὁ δὲ Ἔρῳ οὗτος, αὐτὸς ἐστὶν ὠρισμένος καὶ τέλειος, οὐκ ἀνηρηκὸς τὸν Τυφῶνα παντάπασι, ἀλλὰ τὸ δραστήριον καὶ ἰσχυρὸν αὐτοῦ παρηρημένος. ὅθεν ἐν Κοπτῶ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἔρῳ λέγουσιν ἐν τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ Τυφῶνος αἰδοῖα κατέχειν· καὶ τὸν Ἑρμῆν μυθολογοῦσιν, ἐξελόντα τοῦ Τυφῶνος τὰ νεῦρα, χορδαῖς χρήσασθαι, διδάσκοντες, ὡς τὸ πᾶν ὁ λόγος διαρμhosάμενος, σύμφωνον ἐξ ἀσυμφώνων μερῶν ἐποίησε, καὶ τὴν φθαρτικὴν οὐκ ἀπώλεσεν, ἀλλ' ἀνεπλήρωσε, δύναμιν. ὅθεν ἐκείνη μὲν ἀσθενῆς καὶ ἀδρανῆς ἐνταῦθα, φυρομένη καὶ προσπλεκομένη τοῖς παθητικοῖς καὶ μεταβολικοῖς μέλεσι, σεισμῶν μὲν ἐν γῆ καὶ τρόμων, ἀνχμῶν δὲ ἐν ἀέρι, καὶ πνευμάτων ὑτόπων,

αὐθις δὲ πρησιήρων καὶ κεραυνῶν δημιουργός ἐστι. φαρμάττει δὲ καὶ λοιμοῖς ὕδατα καὶ πνεύματα, καὶ μέχρι σελήνης ἀνατρέχει καὶ ἀναχαιτίζει, συνέχουσα καὶ μελαίνουσα πολλάκις τὸ λαμπρὸν, ὡς Αἰγύπτιοι νομίζουσι, καὶ λέγουσιν, ὅτι τοῦ Ὡρου νῦν μὲν ἐπάταξε, νῦν δ' ἐξελὼν κατέπειν ὁ Τυφὼν τὸν ὀφθαλμὸν, εἶτα τῷ ἡλίῳ πάλιν ἀπέδωκε· πληγὴν μὲν αἰνιττόμενοι, τὴν κατὰ μῆνα μείωσιν τῆς σελήνης, πῆρῳσιν δὲ τὴν ἔκλειψιν, ἣν ὁ ἥλιος ἰᾶται διαφυχούσῃ τὴν σκιὰν τῆς γῆς εὐθὺς ἀντιλόμπων.

LVI. Ἡ δὲ κρείττων καὶ θειοτέρα φύσις ἐκ τριῶν ἐστι, τοῦ νοητοῦ καὶ τῆς ὕλης καὶ τοῦ ἐκ τούτων, ὃν κόσμον Ἕλληνες ὀνομάζουσιν. ὁ μὲν οὖν Πλάτων, τὸ μὲν νοητὸν, καὶ ἰδέαν καὶ παράδειγμα καὶ πατέρα, τὴν δὲ ὕλην, καὶ μητέρα καὶ τιθηνήν, ἔδραν τε καὶ χώραν γενέσεως, τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν, ἔγγονον καὶ γένεσιν ὀνομάζειν εἶωθεν. Αἰγυπτίους δ' ἂν τις εἰκάσειε τῶν τριγώνων τὸ κάλλιστον, μάλιστα τούτῳ τὴν τοῦ παντός φύσιν ὁμοιοῦντας, ἧ καὶ Πλάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ δοκεῖ τούτῳ προσκεχερῆσθαι, τὸ γαμήλιον διάγραμμα συντάττων. ἔχει δ' ἐκείνο τὸ τρίγωνον, τριῶν τὴν πρὸς ὀρθίαν, καὶ τετάρων τὴν βάσιν, καὶ πέντε τὴν ὑποτείνουσαν ἴσον ταῖς περιεχούσαις δυναμένην. εἰκαστέον οὖν τὴν μὲν πρὸς ὀρθὰς ἀρῶναι, τὴν δὲ βάσιν θηλεία, τὴν δὲ ὑποτείνουσαν ἀμφοῖν ἐγγόνῳ· καὶ τὸν μὲν Ὅσιριν ὡς ἀρχὴν, τὴν δὲ Ἴσιν ὡς ὑποδοχὴν, τὸν δὲ Ὡρον ὡς ἀποτελεσμα. τὰ μὲν γὰρ τρία, πρῶτος περισσός ἐστι καὶ τέλειος· τὰ δὲ τέσσαρα, τετρά-

γωνος ἀπὸ πλευρῶν ἀρτίου τῆς δυάδος· τὰ δὲ πέντε, πῆ μὲν τῷ πατρὶ, πῆ δὲ τῇ μητρὶ προσέοικεν, ἐκ τριάδος συγκείμενα καὶ δυάδος. καὶ τὰ πάντα τῶν πέντε γέγονε καρῶνυμα, καὶ τὸ ἀριθμησασθαι πεμπάσασθαι λέγουσιν. ποιεῖ δὲ τετράγωνον ἢ πεντάς ἀφ' ἑαυτῆς, ὅσον τῶν γραμμάτων παρ' Αἰγυπτίοις τὸ πληθὺς ἐστίν, καὶ ὅσον ἐνιαυτῶν ἕξ χρόνον δ' Ἄπις. Τὸν μὲν οὖν Ὄρον εἰώθασιν Καίμιν προσγορεῦειν, ὅπερ ἐστὶν ὀρώμενον. αἰσθητὸν γὰρ καὶ δρατὸν ὁ κόσμος. ἢ δ' Ἴσις ἐστὶν ὅτε καὶ Μοῦθ καὶ πάλιν Ἀθυρι καὶ Μεθύερ προσγορεύεται. σημαίνουσι δὲ τῷ μὲν πρώτῳ τῶν ὀνομάτων, μητέρα· τῷ δὲ δευτέρῳ, οἶκον Ὄρον κόσμιον. (ὡς καὶ Πλάτων χώραν γενέσεως καὶ δεξαμένην) τὸ δὲ τρίτον σύνθετόν ἐστιν ἕκ τε τοῦ πλήρους καὶ τοῦ αἰτίου. πλήρης γάρ ἐστιν ἡ ὕλη τοῦ κόσμου, καὶ τῷ ἀγαθῷ καὶ καθαρῷ καὶ κεκοσμημένῳ σύνεστιν.

LVII. Δόξειε δ' ἂν ἴσως καὶ Ἡσίοδος, τὰ πρώτα πάντα χάος καὶ γῆν καὶ τάρταρον καὶ ἔρωτα ποιῶν, οὐχ ἑτέρας λαμβάνειν ἀρχάς, ἀλλὰ ταύτας. εἴ γε δὴ τῶν ὀνομάτων τῇ μὲν Ἴσιδι τὸ τῆς γῆς, τῷ δ' Ὅσιριδι τὸ τοῦ ἔρωτος, τῷ δὲ Τυφῶνι τὸ τοῦ τάρταρον μεταλαμβάνοντες, ἀποδίδομεν· τὸ γὰρ χάος δοκεῖ χώραν τινὰ καὶ τόπον τοῦ παντός ὑποτίθεσθαι. προσκαλεῖται δὲ καὶ τὸν Πλάτωνος ἀμωσγέπως τὰ πράγματα μῦθον, ὃν Σωκράτης ἐν συμποσίῳ περὶ τῆς τοῦ ἔρωτος γενέσεως διηγήθη, τὴν περὶ τῶν λέγων τέκνων δεομένην τῷ πόρῳ καθεύδοντι παρακλιθῆναι, καὶ κυάσασαν ἐξ αὐτοῦ τεκεῖν τὸν

ἔρωτα, φύσει μίκτον ὄντα καὶ παντοδαπὸν, ἄτε δὴ πατρὸς μὲν ἀγαθοῦ καὶ σοφοῦ καὶ πᾶσιν αὐτάρκους, μητρὸς δ' ἀμηχάνου καὶ ἀπόρου, καὶ δι' ἔνδειαν αἰὲ γλιχομένης ἑτέρου, καὶ περὶ ἕτερον λιπαρούσης, γεγεννημένον. ὁ γὰρ πόρος οὐχ ἕτερός ἐστιν τοῦ πρώτου ἔραστοῦ καὶ ἐφετοῦ καὶ τελείου καὶ αὐτάρκους, πενίαν δὲ τὴν ὕλην προσεῖπεν, ἐνδεῶ μὲν οὕσαν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τοῦ ἀγαθοῦ, πληρουμένην δὲ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ποθοῦσαν αἰὲ καὶ μεταλαμβάνουσαν. ὁ δὲ γινόμενος ἐκ τούτων κόσμος καὶ ὦρος, οὐχ αἰδίας, οὐδ' ἀπαθῆς, οὐδ' ἄφθαρτος, ἀλλ' αἰγιγενῆς ὤν, μηχανᾶται ταῖς τῶν παθῶν μεταβολαῖς καὶ περιόδοις αἰὲ νέος καὶ μηδέποτε φθαρησόμενος διαμένειν.

LVIII. Χρηστέον δὲ τοῖς μύθοις, οὐχ ἕως λόγους πᾶμπαν οὖσιν, ἀλλὰ τὸ πρόσφορον ἐκάστου τὸ κατὰ τὴν ὁμοιότητα λαμβάνοντας. ὅταν οὖν ὕλην λέγωμεν, οὐ δεῖ πρὸς ἐνίων φιλοσόφων δόξας ἀποφερομένους ἄφυχόν τι σῶμα καὶ ἄποιον ἀργόν τε καὶ ἄπρακτον ἐξ ἑαυτοῦ διανοεῖσθαι. καὶ γὰρ ἔλαιον ὕλην μύρου καλοῦμεν, χρυσὸν ἀγάλματος, οὐχ ὄντα πάσης ἔρημα ποιότητος· αὐτὴν τε τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ὕλην ἐπιστήμης καὶ ἀρετῆς τῷ λόγῳ κοσμεῖν καὶ ῥυθμίζειν παρέχομεν. τὸν τε νοῦν ἔνιοι τόπον εἰδῶν ἀπεφῆγαντο, καὶ τῶν νοητῶν οἶον ἐκμαγεῖον. ἔνιοι δὲ καὶ τὸ σπέρμα τῆς γυναικὸς, οὐ δύναμιν, οὐδ' ἀρχὴν, ὕλην δὲ καὶ τροφήν γενέσεως εἶναι δοξάζουσιν. ὤν ἔχομένους χρῆ καὶ τὴν θεὸν ταύτην οὕτω δια-

νοεῖσθαι τοῦ πρώτου Θεοῦ μεταλαγχάνουσαν αἰεὶ καὶ συνοῦσαν ἔρωτι τῶν περὶ ἐκείνον ἀγαθῶν καὶ καλῶν, οὐχ ὑπεναντίαν· ἀλλ' ὡσπερ ἄνδρα νόμιμον καὶ δίκαιον ἐρᾶν ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ γυναῖκα χρηστὴν ἔχουσαν ἄνδρα καὶ συνοῦσαν, ὁμῶς ποθεῖν λέγομεν· οὕτως αἰεὶ γλιχομένην ἐκείνου, καὶ περὶ ἐκείνον παροῦσαν καὶ ἀναπιμπλαμένην τοῖς κυριωτάτοις μέρεσιν καὶ καθαρωτάτοις.

LIX. Ὅπου δὲ ὁ Τυφῶν παρεμπίπτει τῶν ἐσχαίων ἀπτόμενος, ἐνταῦθα δοκοῦσαν ἐπισκυθρωπάζειν καὶ πενθεῖν λεγομένην, καὶ λείψανα ἅττα καὶ σπαράγματα τοῦ Ὀσίριδος ἀναζητεῖν καὶ στολίζειν, ὑποδεχομένην τὰ φθειρόμενα καὶ ἀποκρύπτουσαν, ὡσπερ ἀναφαίνει πάλιν τὰ γινόμενα, καὶ ἀνήσειν ἐξ ἑαυτῆς· οἱ μὲν γὰρ ἐν οὐρανῷ καὶ ἀστροῖς λόγοι καὶ εἶδη καὶ ἀποδόξαι τοῦ Θεοῦ μένουσι, τὰ δὲ τοῖς παθητικοῖς διεσπαρμένα, γῆ καὶ θαλάττῃ καὶ φυτοῖς καὶ ζώοις, διαλεγόμενα καὶ φθειρόμενα καὶ θραπτόμενα, πολλάκις αὐθις ἐκλώμπει καὶ ἀναφαίνεται ταῖς γενέσεσι. διὸ τὸν Τυφῶνα τῇ Νέφθυϊ συνοικεῖν φησὶν ὁ μῦθος, τὸν δὲ Ὀσίριν κρήφα συγγενέσθαι. τὰ γὰρ ἔσχατα μέρη τῆς ἕλης, ἃ Νέφθον καὶ Τελευτήν καλοῦσιν, ἡ φθαρτικὴ μάλιστα κατέχει δύκαμις. ἡ δὲ γόνιμος καὶ σωτήριος ἀσθενὴς σπέρμα καὶ ἀμαυράνεῖς ταῦτα διαδίδωσιν, ἀπολλύμενον ὑπὸ τοῦ Τυφῶνος, πλὴν ὅσον ἡ Ἴσις ὑπολαμβάνουσα, σώζει καὶ τρέφει καὶ συνίστησι.

LX. Καθέλου δ' ἀμείνων οὗτός ἐστιν, ὡσπερ καὶ Πλάτων ὑπονοεῖ καὶ Ἀριστοτέλης. κινεῖται δὲ

τῆς φύσεως τὸ μὲν γόνιμον καὶ σωτήριον ἐπ' αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ εἶναι, τὸ δ' ἀναιρετικὸν καὶ φθαρτικόν, ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς μὴ εἶναι. διὸ τὸ μὲν Ἴσιν καλοῦσι, παρὰ τὸ ἔσθαι μετ' ἐπιστήμης καὶ φέρεσθαι, κίνησιν οὔσαν ἔμψυχον καὶ φρόνιμον. οὐ γὰρ ἐστὶ τοῦνομα βαρβαρικόν, ἀλλ' ὡσπερ τοῖς θεοῖς πᾶσιν ἀπὸ δυεῖν γραμμάτων τοῦ θεατοῦ καὶ τοῦ θεόντος ἐστὶν ὄνομα κοινόν, οὕτω τὴν θεὸν ταύτην ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης ἅμα καὶ τῆς κινήσεως, Ἴσιν μὲν ἡμεῖς, Ἴσιν δ' Αἰγύπτιοι καλοῦσιν. οὕτω δὲ καὶ Πλάτων φησὶ τὴν ὁσίαν δηλοῦν τοὺς παλαιούς, Ἰσίαν καλοῦντας· οὕτω καὶ τὴν νόησιν καὶ τὴν φρόνησιν, ὡς νοῦ· φορὰν καὶ κίνησιν οὔσαν, ἐμένου καὶ φερομένου, καὶ τὸ συνίεναι καὶ τὰγαθὸν ἔλως, καὶ ἀρετὴν ἐπὶ τοῖς θέουσι καὶ θεοῦσι θεῖσθαι· καθ' ἅπερ αὐτὸ πάλιν τοῖς ἀντιφωνοῦσιν ὀνόμασι λαιδορεῖσθαι τὸ κακὸν τὸ τὴν φύσιν ἐμποδίζον καὶ συνδέον καὶ ἴσχυον καὶ κωλύον ἔσθαι καὶ εἶναι κακίαν, ἀπορίαν, δειλίαν, ἀνίαν προσαγορευόντων.

LXI. Ὁ Ὅσιρις ἐκ τοῦ ὁσίου καὶ ἱεροῦ τοῦνομα μεμιγμένον ἔσχηκε· κοινὸς γὰρ ἐστὶ τῶν ἐν οὐρανῷ καὶ τῶν ἐν ἄδου λόγος· ὧν τὰ μὲν ἱερά, τὰ δὲ ὄσια τοῖς παλαιοῖς ἦν προσαγορευέειν. ὁ δ' ἀναφαίνων τὰ οὐράνια καὶ τῶν ἄνω φερομένων Ἄνουβις λόγος, ἔστι δὲ, ὅτε καὶ Ἐρμάνουβις ὀνομάζεται, τὸ μὲν, ὡς τοῖς ἄνω, τὸ δὲ, ὡς τοῖς κάτω προσηκόν. διὸ καὶ θύουσιν αὐτῷ τὸν μὲν λευκὸν ἄλεκτρούνα, τὸν δὲ κροκίαν, τὰ μὲν εἰλικρινῆ καὶ φανὰ, τὰ δὲ μικτὰ καὶ ποικίλα νομίζοντες. οὐ δεῖ δὲ θαναμάζειν

τῶν ὀνομάτων τὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀνάπλασαν. καὶ γὰρ ἄλλα μυρία τοῖς μεθισταμένοις ἐκ τῆς Ἑλλάδος συνεκπεσόντι, μέχρι νῦν παραμένει καὶ ξενιταῦει παρ' ἑτέροις, ὧν ἕνια τὴν ποιητικὴν ἀνακαλουμένην διαβάλλουσιν ὡς βαρβαρίζουσιν οἱ γλώττας τὰ τοιαῦτα προσαγορεύοντες. ἐν δὲ ταῖς Ἑρμοῦ λεγομέναις βίβλοις ἱστοροῦσι γεγραφεῖσθαι περὶ τῶν ἱερῶν ὀνομάτων, ὅτι τὴν μὲν ἐπὶ τῆς τοῦ ἡλλοῦ περιφορᾶς τεταγμένην δύναμιν, Ἰβρον, Ἑλληνας δ' Ἀπόλλωνα καλοῦσι· τὴν δ' ἐπὶ τοῦ πνεύματος, οἱ μὲν Ἔσιρον, οἱ δὲ Σάραπιν, οἱ δὲ, Σαθι, Αἰγυπτισί. σημαίνει δὲ κύησιν, ἢ τὸ κύειν. διὸ καὶ παρατροπῆς γενομένης τοῦ ὀνόματος, Ἑλληνιστὶ κύων κέκληται τὸ ἄστρον, ὅπερ ἴδιον τῆς Ἰσιδος νομίζουσιν. ἥμισθα μὲν οὖν δεῖ φιλοτιμιᾶσθαι περὶ τῶν ὀνομάτων, οὐ μὴν ἄλλα μᾶλλον ὑφείμην τοῦ Σαράπιδος Αἰγυπτίοις, ἢ τοῦ Ἐσείριδος· ἐκεῖνο μὲν (οὗν) ξενικόν, τοῦτο δὲ Ἑλληνικόν, ἄμφω δὲ ἐνὸς θεοῦ καὶ μιᾶς δυνάμεως ἡγούμενος.

LXII. Ἔοικε δὲ τούτοις καὶ τὰ Αἰγύπτια. τὴν μὲν γὰρ Ἰσιν πολλάκις τῷ τῆς Ἀθηνᾶς ὀνόματι καλοῦσι, φράζοντι τοιοῦτον λόγον, ἦλθον ἀπ' Ἐμαυτῆς· ὅπερ ἐστὶν αὐτοκινήτου φορᾶς δηλωτικόν· ὁ δὲ Τυφῶν (ὡσπερ εἴρηται) Σῆθ, καὶ Βέβων, καὶ Σμὺ ὀνομάζεται, βίαιόν τινα καὶ κωλυτικὴν ἐπίσχεσιν, ὑπεναντίωσιν, ἢ ἀναστροφῆν, ἐμφαίνειν βουλομένων τῶν ὀνομάτων. ἔτι τὴν σιδηρεῖτιν λίθον, ὁστίον Ἰβρον, Τυφῶνος δὲ τὸν σίδηρον, ὡς ἱστορεῖ Μανεθῶς, καλοῦσιν. ὡσπερ γὰρ ὁ σίδηρος πολλά-

κας μὲν ἐλκομένῳ καὶ ἐπομένῳ πρὸς τὸν λίθον ὁμοίως ἔστι, πολλάκις δ' ἀποστρέφεται καὶ ἀποκρούεται πρὸς τοῦναντίον· οὕτως ἡ σωτήριος καὶ ἀγαθὴ καὶ λόγον ἔχουσα τοῦ κόσμου κίνησις ἐπιστρέφεται τε καὶ προσάγεται καὶ μαλακωτέραν ποιεῖ, πείθουσα τὴν σκληρίαν ἐκείνην καὶ τυφώνιον, εἴτ' αὐθις ἀνασχεθεῖσα εἰς ἑαυτὴν ἀνέστρεψε καὶ κατέδυσε εἰς τὴν ἀπορίαν. ἔτι φησὶ περὶ τοῦ Διὸς ὃ Εὐδοξος μυθολογεῖν Αἰγυπτίους, ὡς τῶν σκελῶν συμπεφυκότων αὐτῷ μὴ δυναίμενος βαδίζειν, ὑπ' αἰσχύνης ἐρημίᾳ διέτριβεν· ἡ δὲ Ἴσις διατεμοῦσα καὶ διαστήσασα τὰ μέρη ταῦτα τοῦ σώματος, ἀρτίποθα τὴν πορείαν παρέσχεν· αἰνίττεται δὲ καὶ διὰ τούτων ὁ μῦθος, ὅτι καθ' ἑαυτὸν ὃ τοῦ θεοῦ νοῦς καὶ λόγος, ἐν τῷ ἀοράτῳ καὶ ἀφανεῖ βεβηκώς, εἰς γένεσιν ὑπὸ κινήσεως προῆλθε.

LXII. Ἐμφαίνει καὶ τὸ σειστρον, ὅτι σεισθαι δεῖ τὰ ὄντα καὶ μηδέποτε παύεσθαι φορᾶς, ἀλλὰ οἷον ἐξεγείρεσθαι καὶ κλονεῖσθαι καταδαρθάνοντα καὶ μαραινόμενα. τὸν γὰρ Τυφῶνα φασὶ τοῖς σειστροῖς ἀποτρέπειν καὶ ἀποκρούεσθαι, δηλοῦντες, ὅτι τῆς φθορᾶς συνδεούσης καὶ ἰστάσης, αὐθις ἀναλύει τὴν φύσιν καὶ ἀνίστησι διὰ τῆς κινήσεως ἡ γένεσις. τοῦ δὲ σειστρου περιφεροῦς ἄνωθεν ὄντος, ἡ ἀψὶς περιέχει τὰ σειδόμενα τέτταρα. καὶ γὰρ ἡ γεννωμένη καὶ φθειρομένη μοῖρα τοῦ κόσμου περιέχεται μὲν ὑπὸ τῆς σεληνιακῆς σφαίρας, κινεῖται δ' ἐν αὐτῇ πάντα καὶ μεταβάλλεται διὰ τῶν τεττάρων στοιχείων, πυρός, καὶ γῆς, καὶ ὕδατος, καὶ ἀέρος. τῇ δ' ἀψίδι τοῦ σειστρου κατὰ κορυφῆν

ἐντορεύουσιν αἰλουρον ἀνθρώπου πρόσωπον ἔχοντα, κίτω δὲ ὑπὸ τὰ σειόμενα, πῆ μὲν Ἴσιδος, πῆ δὲ Νέφθουος πρόσωπον, αἰνιτιτόμενοι τοῖς μὲν προσώποις γένεσιν καὶ τελευτῇ, (αὐταὶ γὰρ εἰσι τῶν στοιχείων μεταβολαὶ καὶ κινήσεις) τῷ δ' αἰλούρω τὴν σελήνην, διὰ τὸ ποικίλον καὶ νυκτουργόν καὶ γόνιμον τοῦ θηρίου. λέγεται γὰρ ἐν τέκτειν, εἶτα δύο καὶ τρία καὶ τέσσαρα καὶ πέντε· καὶ καθ' ἐν οὕτως ἄχρι τῶν ἑπτὰ προστίθησιν, ὥστ' ὀκτὼ καὶ εἴκοσι τὰ πάντα τέκτειν, ὅσα καὶ τῆς σελήνης φῶτὰ ἐστίν. τοῦτο μὲν οὖν ἴσως μυθωδέστερον· αἱ δ' ἐν τοῖς ὄμμασιν αὐτοῦ κόραι πληθεῦσθαι μὲν καὶ πλατύνεσθαι δοκοῦσιν ἐν πανσελήνῳ, λεπτύνεσθαι δὲ καὶ μαραγεῖν ἐν ταῖς μειώσειςι τοῦ ἄστρου. τῷ δ' ἀνθρωπομόρφῳ τοῦ αἰλούρου τὸ νοερόν καὶ λογικόν ἐμφαίνεται τῶν περὶ τὴν σελήνην μεταβολῶν.

LXIV. Συνελόντι δ' εἰπεῖν, οὔτε ὕδωρ, οὔτε ἥλιον, οὔτε γῆν, οὔτε οὐρανόν, Ὅσιριν, ἢ Ἴσιν, ὀρθῶς ἔχει νομίζειν, οὔτε πῦρ Τυφῶνα πάλιν, οὔτ' αὐχμὸν, οὔδε θάλατταν, ἀλλ' ἀπλῶς ὅσον ἐστὶν ἐν τούτοις ἄμετρον καὶ ἄτακτον ὑπερβολαῖς, ἢ ἐνδείαις, Τυφῶνι προσνέμοντες, τὸ δὲ κεκοσμημένον καὶ ἀγαθόν καὶ ὠφέλιμον, ὡς Ἴσιδος μὲν ἔργον, εὐκόνα δὲ καὶ μίμημα καὶ λόγον Ὅσιριδος, σεβόμενοι καὶ τιμῶντες, οὐκ ἂν ἀμαρτάνοιμεν, ἀλλὰ καὶ τὸν Εὐδοξὸν ἀπιστοῦντα παύσομεν, καὶ διαποροῦντα, πῶς οὔτε Δήμητρι τῆς τῶν ἐρωτικῶν ἐπιμελείας μέτεστιν, ἀλλὰ Ἴσιδι· τὸν τε Διόνυσον οὐ τὸν Νεῖλον αὖξειν, οὔτε τῶν τεθνηκότων ἄρχειν δυνάμενον. ἐνὶ

γὰρ λόγῳ κοινῶ τούτους θεοὺς τούτους περὶ πᾶσαν ἀγαθῶ μοῖραν ἡγούμεθα τετάχθαι. καὶ πᾶν, ὅσον ἔνεστι τῇ φύσει, καλὸν καὶ ἀγαθόν, διὰ τούτους ὑπάρχειν, τὸν μὲν, διδόντα τὰς ἀρχάς, τὴν δὲ, ὑποδεχομένην καὶ διανέμουσαν.

LXV. Οὕτω δὲ καὶ τοῖς πολλοῖς καὶ φορτικοῖς ἐπιχειρήσομεν, εἴτε ταῖς καθ' ἑώραν μεταβολαῖς τοῦ περιέχοντος, εἴτε ταῖς καρπῶν γενέσεσι καὶ σποραῖς καὶ ἀρότοις χαίρουσι, τὰ περὶ τούτους θεοὺς τούτους συνοικειοῦντες, καὶ λέγοντες, θάπτεσθαι μὲν τὸν Ὅσιριν, ὅτε κρύπτεται τῇ γῆ σπειρόμενος ὁ καρπός, αὐτοῖς δ' ἀναβιοῦσθαι καὶ ἀναφαίνεσθαι, ὅτε βλαστήσεως ἀρχή. διὸ καὶ λέγεσθαι, τὴν Ἴσιν αἰσθόμενην, ὅτι κῦει, περιάψασθαι φυλακτῆριον, ἕκτη μηνός ἱσταμένου Φαωφί. τίκτεσθαι δὲ τὸν Ἄρποκράτην περὶ τροπὰς χειμερινὰς, ἀτελῆ καὶ νεαρὸν ἐν τοῖς προανθούσι καὶ προβλαστάνοσι. διὸ καὶ φακῶν αὐτῷ φυομένων ὑπαρχὰς ἐπιφέρουσι, τὰς δὲ λοχείους ἡμέρας ἐορτάζειν μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν. ταῦτα γὰρ ἀκούοντες ἀγαπῶσι, καὶ πιστεύουσιν, αὐτόθεν ἐκ τῶν προχείρων καὶ συνήθων τὸ πιθανὸν ἔλκοντες.

LXVI. Καὶ δεινὸν οὐδὲν ἂν πρῶτον μὲν ἡμῖν τοὺς θεοὺς φυλάττωσι κοινούς, καὶ μὴ ποιῶσιν Αἰπυπτιῶν ἰδίους, μηδὲ Νεῖλον, ἣν τε Νεῖλος ἀρδεῖ μόνην χώραν τοῖς ὄνομασι τούτοις καταλαμβάνοντες, μηδὲ ἔλη, μηδὲ λωτούς, μὴ θεοποιῖαν λέγοντες, ἀποστερῶσι μεγάλων θεῶν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, οἷς Νεῖλος μὲν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Βεῦτος, οὐδὲ Μίμη-

φίς· ἴσιν δὲ καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν θεοὺς ἔχουσι καὶ γινώσκουσιν ἅπαντες, ἐπίους μὲν οὐ πάσαι τοῖς παρ' Αἰγυπτίων ὀνόμασι καλεῖν μεμαθηκότες, ἐκάστου δὲ τὴν δύναμιν ἐξαρχῆς ἐπιστάμενοι καὶ τιμῶντες. δεύτερον, ὃ μείζον ἐστίν, ὅπως σφόδρα προσέξουσι καὶ φοβήσονται, μὴ λάθωσιν εἰς πνεύματα, καὶ ῥεύματα, καὶ σπόρους, καὶ ἀρότους, καὶ πάθη γῆς καὶ μεταβολὰς ὡρῶν διαγράφοντες τὰ θεῖα καὶ διαλύοντες. ὡς περ οἱ Διόνυσον τὸν οἶνον, Ἑφαιστον δὲ τὴν φλόγα. Φερσεφόνην δὲ φησὶ που Κλειάνθης τὸ διὰ τῶν καρπῶν φερόμενον καὶ φονευόμενον πνεῦμα. ποιητῆς δὲ τις ἐπὶ τῶν θεριζόντων·

Τῆμος· ὅτ' αἰζηοὶ Δημήτερα κωλοτομεῦσιν·
 οὐδὲν γὰρ οὗτοι διαφέρουσι τῶν ἰστιά καὶ κάλοις καὶ ἄγκυραν ἠγουμένων κυβερνήτην, καὶ νήματα καὶ κρόκας, ὑφάντην, καὶ σπονδειῶν, ἢ μελίκρατον, ἢ πτισάνην, ἰατρὸν· ἀλλὰ δεινὰς καὶ ἀθέτους ἐμποιοῦσι δόξας, ἀναισθήτοις καὶ ἀψύχοις καὶ φθειρομέναις ἀναγκαίως ὑπ' ἀνθρώπων δεομένων καὶ χρωμένων φύσεις καὶ πράγμασιν ὀνόματα θεῶν ἐπιφέρουτες. ταῦτα μὲν γὰρ αὐτὰ νοῆσαι θεοὺς οὐκ ἔστιν.

LXVII. Οὐ γὰρ ἄνουσιν οὐδ' ἄψυχον· οὐδὲ ἀνθρώποις ὁ θεὸς ὑποχείριον· ἀπὸ τούτων δὲ τοὺς χρωμένους· αὐτοῖς καὶ δωρουμένους ἡμῖν, καὶ παρέχοντας ἀένναα καὶ διαρκῆ, θεοὺς ἐνομίσαμεν, οὐχ ἑτέρας παρ' ἑτέροις, οὐδὲ βαρβάρους καὶ Ἑλλήνας, οὐδὲ νοτίους καὶ βορείους· ἀλλ' ὡς περ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ οὐρανὸς καὶ γῆ καὶ θάλασσα κοινὰ πάντων, ὀνομάζεται δ' ἄλλως ὑπ' ἄλλων, οὕτως ἐνὸς λό-

γού τοῦ ταῦτα κοσμοῦντος καὶ μιᾶς προνοίας ἐπι-
τροπευούσης, καὶ δυνάμεων ὑπουργῶν ἐπὶ πάντας
τεταγμένων, ἕτεροι παρ' ἑτέροις κατὰ νόμους γεγό-
νασι τιμαὶ καὶ προσηγοῦνται· καὶ συμβόλοις χρῶν-
ται, καθιερωμένοις, οἱ μὲν ἀμυδροῖς, οἱ δὲ τραγω-
τέροις, ἐπὶ τὰ θεῖα τὴν νόησιν ὀδηγοῦντες οὐκ ἀκιν-
δύνως. ἔνιοι γὰρ ἀποσφαλέντες παντάπασιν εἰς
δεισιδαιμονίαν ὤλισθον· οἱ δὲ φεύγοντες ὥσπερ
ἔλος τὴν δεισιδαιμονίαν, ἔλαθον αἰθίς ὥσπερ εἰς
κρημνὸν ἐμπεσόντες τὴν ἀθεότητα.

LXVIII. Διὸ δεῖ μάλιστα πρὸς ταῦτα λόγον ἐκ
φιλοσοφίας μυσταγωγὸν ἀναλαβόντας, ὁσίως διανο-
εῖσθαι τῶν λεγομένων καὶ δοκούντων ἕκαστον· ἵνα
μὴ, καθάπερ Θεόδωρος εἶπε, τοὺς λόγους αὐτοῦ τῆ
δεξιᾶ προτείνοντος, ἐπίους τῆ ἀριστερᾶ δεχέσθαι τῶν
ἀκροωμένων, οὕτως ἡμεῖς, ἃ καλῶς οἱ νόμοι περὶ
τὰς θυσίας καὶ τὰς εορτὰς ἔταξαν, ἐτέρως ὑπολαμ-
βάνοντες, ἐξαμάρτωμεν. ὅτι γὰρ ἐπὶ τὸν λόγον ἀνοι-
στέον ἅπαντα, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων ἐστὶ λαβεῖν.
τῆ μὲν γὰρ ἐνάτη ἐπὶ δεκά τοῦ πρώτου μηνὸς εορ-
τάζοντες τῷ Ἑρμῆ, μέλι καὶ σῦκον ἐσθίουσιν, ἐπι-
λέγοντες, Γλυκὺ ἢ ἀλήθεια. τὸ δὲ τῆς Ἰσιδος φυ-
λακτήριον, ὃ περιάπτεσθαι μυθολογοῦσιν αὐτὴν,
ἐξερμηνεύεται, Φωνὴ ἀληθείας. τὸν δὲ Ἄρποκράτην
οὔτε θεὸν ἀτελεῖ καὶ νήπιον, οὔτε χεδροπῶν τινα
νομιστέον, ἀλλὰ τοῦ περὶ θεῶν ἐν ἀνθρώποις λόγου
νεαροῦ καὶ ἀτελοῦς καὶ ἀδιαρθρώτου προστάτην καὶ
σφραγιστήν. διὸ τῷ στόματι εὐὸν δάκτυλον ἔχει
προσκείμενον ἐχεμυθίας καὶ σιωπῆς σύμβολον. ἐν

δὲ τῷ Μεσορῇ μηνὲ τῶν χειδροπῶν ἐπιφέροντες λέγουσιν, Γλῶσσα τύχη, γλῶσσα δαίμων. τῶν δ' ἐν Αἰγύπτῳ φυτῶν μάλιστα τῇ θεῷ καθιερωσθαι λέγουσι τὴν περσέαν, ὅτι καρδία μὲν ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλώττη δὲ τὸ φύλλον ἔοικεν. οὐδὲν γάρ, ὣν ἄνθρωπος ἔχειν πέφυκε, θειότερον λόγον καὶ μάλιστα τοῦ περὶ θεῶν, οὐδὲ μείζονα ῥοπήν ἔχει πρὸς εὐδαιμονία. διὸ τῷ μὲν εἰς τὸ χρηστήριον ἐνταῦθα κατιόντι παρεγγυῶμεν, ὅσια φρονεῖν, εὐφημα λέγειν. οἱ δὲ πολλοὶ γελοῖα δρῶσιν ἐν ταῖς πομπαῖς καὶ ταῖς ἑορταῖς, εὐφημίαν προκηρύττοντες, εἴτα περὶ τῶν θεῶν αὐτῶν τὰ δυσφημῶτα καὶ λέγοντες καὶ διανοοῦμενοι.

LXIX. Πῶς οὖν χρηστέον ἐστὶ ταῖς σκυθροπαῖς καὶ ἀγελάστοις καὶ πενθίμοις θυσίαις, εἰ μήτε παραλιπεῖν τὰ νενομισμένα καλῶς ἔχει, μήτε φύρειν τὰς περὶ θεῶν δόξας, καὶ συνταράττειν ὑποψίαις αἰτόποις; καὶ παρ' Ἑλλήσιν ὅμοια πολλὰ γίνεται περὶ τὸν αὐτὸν ὁμοῦ τι χρόνον, οἷς Αἰγύπτιοι δρῶσιν ἐν τοῖς δόσις. καὶ γὰρ Ἀθήνησι νηστεύουσαι αἱ γυναῖκες ἐν θεσμοφοροῖς χαμαὶ καθήμεναι. καὶ Βοιωτοὶ τὰ τῆς Ἀχαιῆς μέγαρον κινουῦσιν, ἐπαχθῆ τὴν ἑορτὴν ἐκείνην ὀνομάζοντες, ὡς διὰ τὴν τῆς κόρης κάθοδον ἐν ἄχει τῆς Δήμητρος οὔσης. ἔστι δὲ ὁ μὴν οὗτος περὶ πλειάδα σπέρμιος, ὃν Ἀθῦρ Αἰγύπτιοι, Πυανσιπῶνα δ' Ἀθηναῖοι, Βοιωτοὶ δὲ Ἀματρίον καλοῦσι. τοὺς δὲ πρὸς ἐσπέραν οἰκοῦντας ἱστορεῖ Θεόπομπος ἠγεῖσθαι καὶ καλεῖν, τὸν μὲν χειμῶνα Κρόνον, τὸ δὲ θέρος, Ἀφροδίτην, τὸ δ'

Ξαρ, Περσεφόνην· ἐκ δὲ Κρόνου καὶ Ἀφροδίτης γεννησθαι πάντα. Φρύγες δὲ τὸν θεὸν οἰόμενοι χειμῶνος καθεύδειν, θεῖρους δ' ἐγρηγορέναι, τότε μὲν κατευνασμοὺς, τότε δ' ἀνεγύρσεις βακχεύοντες αὐτῷ τελοῦσι. Παφλαγόνες δὲ καταδεῖσθαι καὶ καθείργνυσθαι χειμῶνος, ἦρος δὲ κινεῖσθαι καὶ ἀναλύεσθαι φάσκοι.

LXX. Καὶ δίδωσιν ὁ καιρὸς ὑπόνοιαν ἐπὶ τῶν καρπῶν τῇ ἀποκρύψει γενέσθαι τὸν σκυθρωπασμὸν, οὗς οἱ παλαιοὶ θεοὺς μὲν οὐκ ἐνόμιζον, ἀλλὰ δῶρα θεῶν ἀναγκαῖα καὶ μεγάλα πρὸς τὸ μὴ ζῆν ἀγρίως καὶ θηριωδῶς. καθ' ἣν δὴ ὥραν τοὺς μὲν ἀπὸ δένδρων ἐώρων ἀφανιζομένους παντάπασιν καὶ ἀπολείποντας, τοὺς δὲ καὶ αὐτοὶ κατασπείραντες ἔτι γλισχρῶς καὶ ἀπόρως, διαμώμενοι ταῖς χερσὶ τὴν γῆν καὶ περιστελλόντες αὐθις, ἐπ' ἀδήλω τῷ πάλιν ἐκτελεῖσθαι καὶ συντέλειαν ἔξιν ἀποθέμενοι, πολλὰ θάπτουσιν ὅμοια καὶ πενθοῦσιν ἔπραττον. εἶτα ὡσπερ ἡμεῖς τὸν ὠνούμενον βιβλία Πλάτωνος, ὠνεῖσθαι φάμεν Πλάτωνα, καὶ Μένανδρον ὑποκρίεσθαι τὸν τὰ Μενάνδρου ποιήματα ὑποτιθέμενον, οὕτως ἐκεῖνοι τοῖς τῶν θεῶν ὀνόμασι τὰ τῶν θεῶν δῶρα καὶ ποιήματα καλεῖν οὐκ ἐφείδοντο, τιμῶντες ὑπὸ χρείας καὶ σεμνύοντες. οἱ δὲ ὕστερον, ἀπαιδύτως δεχόμενοι καὶ ἀμαθῶς ἀναστρέφοντες ἐπὶ τοὺς θεοὺς τὰ πάθη τῶν καρπῶν, καὶ τὰς παρουσίας τῶν ἀναγκαίων καὶ ἀποκρύψεις, θεῶν γενέσεις καὶ φθορὰς οὐ προσγυροῦντες μένον, ἀλλὰ καὶ νομιζότες, ἀτόπων καὶ παρανόμων καὶ τεταραγμένως

δοξῶν αὐτοὺς ἐνέπλησαν, καίτοι τοῦ παραλόγου τὴν ἀτοπίαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχοντες. Ὁ μὲν οὖν Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος ἠξίωσε τοὺς Αἰγυπτίους, εἰ θεοὺς νομίζουσι, μὴ θρηγεῖν, εἰ δὲ θρηνοῦσι, θεοὺς μὴ νομίζεω. ἄλλως δὲ γυλοῖον ἅμα θρηνοῦντας εὐχεσθαι, τοὺς καρποὺς πάλιν ἀναφαίνειν καὶ τελειοῦν ἑαυτοὺς, ὅπως πάλιν ἀναλλισκῶνται καὶ θρηνώνται.

LXXI. Τὸ δ' οὐκ ἔστι τοιοῦτον, ἀλλὰ θρηνοῦσι μὲν τοὺς καρποὺς, εὐχονται δὲ τοῖς αἰτίοις καὶ δοκῆσαι θεοῖς, ἐτέρους πάλιν γίους ποιεῖν καὶ ἀναφθεῖν ἀπὲρ τῶν ἀπολλυμένων. ὅθεν ἄριστα λέγεται παρὰ τοῖς φιλοσόφοις, τὸ τοὺς μὴ μανθάνοντας ὀρθῶς ὀνομάζειν ὀνομάτων, κακῶς χρῆσθαι καὶ τοῖς πράγμασι· ὡς περὶ Ἑλλήνων, οἱ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ γυμνὰ καὶ λίθινα μὴ μαθόντες μὴδ' ἐθισθέντες ἀγάλματα καὶ τιμὰς θεῶν, ἀλλὰ θεοὺς καλεῖν, εἴτα τολυῶντες λέγουσιν, ὅτι τὴν Ἀθηναίων Λαχάρης ἐξέδυσε, τὸν δ' Ἀπόλλωνα χρυσοῦς βασιτεύχους ἔχοντα Διονύσιος ἀπέκτεινε, ὁ δὲ Ζεὺς ὁ Καπτωλίος περὶ τῶν ἐμφύλιον πόλεμον ἐνεπρήσθη καὶ διεφθάρη, λανθάνουσι ἐφελκόμενοι καὶ παραδεχόμενοι ὀδῆας πόνηρας ἱπομένας τοῖς ὀνόμασι. τοῦτο δ' οὐκ ἦκιστα πιπτόνθασιν Αἰγύπτιοι περὶ τὰ τιμώμενα τῶν ζώων. Ἕλληνας μὲν γὰρ ἐν γε τοῦτοις λέγουσιν ὀρθῶς καὶ νομίζουσι, ἰερὰν Ἀφροδίτης ζῶον εἶναι τὴν περιστερᾶν, καὶ τὸν δράκοντα τῆς Ἀθηναίων, καὶ τὸν κόρακα τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ τὸν κύνα τῆς Ἀρτέμιδος, ἔτι Εὐριπίδης·

ἄτης ἀγάλμα φωσφόρου κύων ἔση.

Αἰγυπτίων δὲ οἱ πολλοὶ θεραπεύοντες αὐτὰ τὰ ζῶα, καὶ περιέποντες ὡς θεοὺς, οὐ γέλωτος μόνον, αὐδὲ γλευασμοῦ, καταπεπλήκασιν τὰς ἱερουρχίας· ἀλλὰ τοῦτο τῆς ἀβελτηρίας ἐλάχιστόν ἐστι κακόν· δόξα δ' ἐμφύετα· δεινὴ, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς καὶ ἀκάκους εἰς ἄκρατον ὑπερείπουσα τὴν δεισιδαιμονίαν, τοῖς δὲ δριμυτέροις καὶ θραυστέροις εἰς ἀθίους ἐμπίπτουσα καὶ θηριώδεις λογισμούς. ἢ καὶ περὶ τούτων τὰ εἰκότα διελθεῖν οὐκ ἀνάρμοστόν ἐστι.

LXXII. Τὸ μὲν γὰρ εἰς ταῦτα τὰ ζῶα τοὺς θεοὺς τὸν Τυφῶνα δέσαντας μεταβαλεῖν, οἶον ἀποκρύπτοντας ἐαυτοὺς σώμασιν ἴβειον καὶ κυνῶν καὶ ἱεράκων, πᾶσαν ὑπερπέπαικε τερατείαν καὶ μυθολογίαν· καὶ τὸ ταῖς ψυχαῖς τῶν θανόντων ὄσαι διαμένουσιν, εἰς ταῦτα μόνον γίνεσθαι τὴν καλιγνεσίαν, ὁμοίως ἀπίστον. τῶν δὲ βουλαμένων πολιτεκίην τενα λέγειν αἰτίαν, οἱ μὲν Ὀσιριον ἐν τῇ μεγάλῃ στρατιᾷ φασὶν εἰς μέρη πολλὰ διανείμακτα τὴν δύναμιν, (λόχους καὶ τάξεις Ἑλληνικῶς καλοῦσιν) ἐπίσημα δοῦναι ζώμασρα πῦσιν, ὧν ἕκαστον τῷ γένει τῶν συννεμηθέντων ἱερὸν γενέσθαι καὶ τίμιον. οἱ δὲ τοῦ ὑστερον βασιλεῖς, ἐκπλήξεως ἕνεκα τῶν πολεμίων, ἐν ταῖς μάχαις ἐπιφαινέσθαι θηρίων χρονοῦς προτομὰς καὶ ἀργυρῶς περιτιθεμένους. ἄλλοι δὲ τῶν δεινῶν τινα καὶ πανούργων βασιλέων ἱστοροῦσι, τοὺς Αἰγυπτίους καταμαθόντα τῇ μὲν φύσει κούφους, καὶ πρὸς μεταβολὴν καὶ κατῆρισμόν ἀξυφρότους ἄντας, ἀμαχὸν δὲ καὶ δυσκἀθεκτὸν ὑπὸ πλήθους δύναιεν ἐν τῷ συμφορεῖν καὶ κοινοπραγεῖν ἔχοντας.

ἀίδιον αὐτοῖς ἐγκατασπεῖραι, δείξαντα δεισιδαιμονίαν, διαφορᾶς ἀπαύστου πρόφασιν. τῶν γὰρ Θηρίων, ἃ προσέταξεν ἄλλοις ἄλλα τιμᾶν καὶ σέβασθαι, δυσμενῶς καὶ πολεμικῶς ἀλλήλοις προσφερομένων, καὶ τροφήν ἐτέρων ἐτέρων προσίεσθαι πεφουκῶτων, ἀμύνοντες αἰεὶ τοῖς οἰκέοις ἕκαστοι, καὶ χαλεπῶς ἀδικουμένων φέροντες, ἐλάνθανον ταῖς τῶν Θηρίων ἰχθῦρας συνελκόμενοι καὶ συνεκπολεμούμενοι πρὸς ἀλλήλους. μόνοι γὰρ ἔτι νῦν Αἰγυπτίων Λυκοπολιταὶ πρόβατον ἐσθίουσιν, ἐπεὶ καὶ λύκος, ὃν θεὸν νομίζουσιν· οἱ δὲ Ὀξυρυγχῖται καθ' ἡμᾶς, τῶν Κυνοπολιτῶν τὸν ὀξυρυγχον ἰχθὺν ἐσθιόντων, κύντας συλλαβόντες καὶ θύσαντες, ὡς ἱερεῖον κατέφαγον. ἐκ δὲ τούτου καταστάντες εἰς πόλεμον, ἀλλήλους τε διεθήκαν κακῶς, καὶ ὕστερον ὑπὸ Ῥωμαίων κολαζόμενοι διετέθησαν.

LXXIII. Ἡολλῶν δὲ λεγόντων εἰς ταῦτα τὰ ζῶα τὴν τοῦ Τυφῶνος αὐτοῦ διείρασθαι ψυχὴν, αἰνίττεσθαι δόξεις ἂν ὁ μῦθος, ὅτι πᾶσα φύσις ἄλογος καὶ Θηριώδης τῆς τοῦ κακοῦ δαίμονος γέγονε μόρας, κακῆϊνον ἐκμειλισσόμενοι καὶ παρηγοροῦντες περιέπουσι ταῦτα καὶ θεραπεύουσιν· ἂν δὲ πολὺς ἐμπύπτη καὶ χαλεπὸς ἀνχημὸς, ἐπάγων ὑπερβαλλόντως ἢ νόσους ὀλεθρίους ἢ συμφορὰς ἄλλας παραλόγους καὶ ἀλλοκτότους, ἕνια τῶν τιμωμένων οἱ ἱερεῖς ἀπάγοντες ὑπὸ σκότους μετὰ σιωπῆς καὶ ἡσυχίας, ἀπειλοῦσι καὶ δεδίττονται τοπρωῖτον, ἂν δ' ἐπιμείνη, καθιεροῦσι καὶ σφάττουσιν, ὡς δὴ τινα κολασμὸν οὗ δαίμονος τοῦτον, ἢ καθαρμὸν ἄλλῶς μέγαν

ἐπὶ μεγίστοις· καὶ γὰρ ἐν Εἰληθυίας πόλει-ζῶντας ἀνθρώπους κατεπίμπρασαν, ὡς Μαρεθῶς ἱστόρηκε, Τυφώνιους καλοῦντες, καὶ τὴν τιφραν αὐτῶν λικμῶν-τις ἠφράνιζον καὶ διέσπειρον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐδρῆ-το φανερῶς καὶ καθ' ἓνα καιρὸν ἐν ταῖς κυνίαισι ἡ-μίραις· αἱ δὲ τῶν τιμωμένων ζῶων καθιερεύσεις ἀπόδητοι καὶ χρόνοις ἀτάκτοις πρὸς τὰ συμπίπτον-τα γινόμεναι, τοὺς πολλοὺς λανθάνουσι, πλην ὅταν ταφῆς ἔχωσι, καὶ τῶν ἄλλων ἀναδεικνύντες ἔνια πάντων παρόντων συνεμβάλωσιν, οἰόμενοι τοῦ Τυ-φῶνος ἀντιλυπεῖν καὶ κολοῦειν τὸ ἠδόμενον. ὁ γὰρ Ἄπις δοκεῖ μετ' ὀλίγων ἄλλων ἱερὸς εἶναι τοῦ Ὀσί-ριδος· ἐκεῖνοι δὲ τὰ πλεῖστα προσνέμουσι. καὶ ἂν ἀ-ληθὴς ὁ λόγος οὗτος, σημαίνειν ἠχρῦμαι τὸ ζητού-μενον ἐπὶ τῶν ὁμολογουμένων καὶ κοινῶς ἐχόντων τὰς τιμὰς. οἷόν ἐστιν ἴβις καὶ ἰσραξ καὶ κυνοκέφα-λος, αὐτὸς ὁ Ἄπις. οὕτω δὲ γὰρ τὸν ἐν Μένδητι τρέγον καλοῦσι.

LXXIV. Λείπεται δὲ δὴ τὸ χρειῶδες καὶ τὸ συμβολικόν, ὃν ἓνα θατέρον, πολλὰ δ' ἀμφοῖν με-τέσχηκε. βοῦν μὲν οὖν καὶ πρόβατον καὶ ἰχνεύμονα δηλον ὅτι χρειῶς ἔνεκα καὶ ὠφελείας ἐτίμησαν· ὡς Λήμνιοι κορυδούς, τὰ τῶν ἀτιελάβων εὐρίσκοντας ὡὰ καὶ κόπτοντας· Θεσσαλοὶ δὲ πελαργούς, ὅτι πολλοὺς ὄφεις τῆς γῆς ἀναδιδούσης ἐπιφανέντες ἐξώ-λεσαν ἄπακτας· διὸ καὶ νόμον ἔθεντο φεύγειν, ὅστις ἂν ἀποκτείνῃ πελαργόν. ἀσπίδα δὲ καὶ γαλῆν καὶ κάρθαρον, εἰκόνας τινὰς ἐν αὐτοῖς ἀμαυράς, ὡς περ ἐν σταγύσιν ἡλίου, τῆς τῶν θεῶν δυνάμεως κατιδόν

τες· τὴν μὲν γὰρ γαλῆν ἔτι πολλοὶ νομίζουσι καὶ λέγουσι κατὰ τὸ οὖς ὀχευομένην, τῷ δὲ στόματι τίκτουσαν, εἴκασμα τῆς τοῦ λόγου γενέσεως εἶναι· τὸ δὲ κανθάρων γένος οὐκ ἔχειν θήλειαν, ἄρθενας δὲ πάντας ἀφιέναι τὸν γόνον εἰς τὴν σφαιροποιουμένην ὕλην, ἣν κυλινδοῦσιν ἀντιβάδην ὠθοῦντες, ὡς περ δοκεῖ τὸν οὐρανὸν ὁ ἥλιος εἰς τεύναντίον περιστρέφειν, αὐτὸς ἀπὸ δυσμῶν ἐπὶ τὰς ἀνατολάς φερόμενος. ἀσπίδα δὲ, ὡς ἀγήρω καὶ χρωμένην κικῆσεισιν ἀνοργάνοις μετ' εὐπετείας καὶ ὑγρότητος ἄσφρα προσεῖκασαν.

LXXV. Οὐ μὴν οὐδὲ ὁ κροκόδειλος αἰτίας πεθανῆς ἀμοιροῦσαν ἔσχηκε τιμὴν; ἀλλὰ μίμημα θεοῦ λέγεται γεγονέναι, μόνος μὲν ἄγλωσσος ὢν. φωνῆς γὰρ ὁ θεῖος λόγος ἀπροσδεῆς ἐστί, καὶ δι' ἀψόφου βαίνων κελύθου καὶ δίκης τὰ θνητὰ ἄγει κατὰ δίκην. μόνου δὲ φασιν ἐν ὑγρῷ διαιωμένου τὰς ἄψεις ὑμένα λεῖον καὶ διαφανῆ παρακαλύπτειν ἐκ τοῦ μετώπου κατερχόμενον, ὥστε βλέπειν μὴ βλέπόμενον, ὃ τῷ πρώτῳ θεῷ συμβέβηκεν. ὅπου δ' ἂν ἡ θήλεια τῆς χώρας ἀποτέκη, τοῦτο Νείλου πέρας ἐπίσταται τῆς αὐξήσεως γενόμενον. ἐν ὑγρῷ γὰρ οὐ δυνάμεται, πόρρω δὲ προβούμεναι τίκειν, οὕτως ἀκριβῶς προαισθάνονται τὸ μέλλον, ὥστε τῷ ποταμῷ προσέλθοντι χρῆσθαι λοχευόμεναι καὶ θάλλονσαι, τὰ δ' ὡὰ ξηρὰ καὶ ἄβροκτα φυλάσσειν. ἐξήκοντα δὲ τίκτουσιν· καὶ τοσαύταις ἡμέραις ἐκλέπουσι, καὶ τοσοῦτους ζῶσιν ἐνιαυτοὺς οἱ μακρότατον ζῶντες, ὃ τῶν μέτρων πρῶτόν ἐστι τοῖς περὶ τὰ οὐράνια πρα-

γματινομένοις. ἀλλὰ μὴν τῶν δι' ἀμφοτέρα τιμω-
 μένων, περὶ μὲν τοῦ κυνός εἴρηται πρόσθεν· ἢ δ'
 ἴβις· ἀποκτείνουσα μὲν τὰ θανατηφόρα τῶν ἔρπε-
 τῶν, ἐδίδαξε πρώτη κενώματος ἱατρικοῦ χρεῖαν κα-
 τιδόντας, οὕτω κληζομένην καὶ καθαιρομένην ὑφ'
 ἑαυτῆς, οἱ δὲ νομιμώτατοι τῶν ἱερίων καθάρσιον
 ὕδωρ ἀγνιζόμενοι λαμβάνουσιν, ὅθεν ἴβις πέπωκεν.
 εὐ πίνει γὰρ ἢ νοσῶδες, ἢ παφαρμαγμένον, οὐδὲ
 πρόσσισι· τῇ δὲ τῶν ποδῶν διαβύσει πρὸς ἀλλήλους
 καὶ τὸ εὐγγος ἰσόπλευρον ποιεῖ τρίγωνον. ἔτι δὲ ἢ
 τῶν μετάνων πτερῶν περὶ τὰ λευκὰ ποικιλία καὶ μί-
 ξις ἐμφαίνει σιλήνην ἀμφίκυρτον. εὐ δεῖ δὲ θου-
 μάξιν, εἰ γλισχρας ὁμοιότητος οὕτως ἠγάπησαν
 Αἰγύπτιοι. καὶ Ἕλληνες ἐν τε γραπτοῖς ἐν τε πλα-
 στοῖς, εἰκάσμασι θεῶν ἐχρήσαντο πολλοῖς τοιοῦτοις.
 οἶον ἐν Κρήτῃ Διὸς ἦν ἀγαλμα μὴ ἔχον ὄτα· τῷ
 γὰρ ἄρχοντι καὶ κυρίῳ πάντων, οὐθενὸς ἀκούειν
 προσέκει. τῷ δὲ τῆς Ἀθηνᾶς, τὸν δράκοντα Φειδίας
 παρέθηκε· τῷ δὲ τῆς Ἀφροδίτης ἐν Ἡλίδι, τὴν γε-
 λώνην, ὡς τὰς μὲν παρθένους φυλακῆς θεομένας,
 ταῖς δὲ γαμεταῖς οἰκουρίαν καὶ σιωπὴν πρέπουσαν.
 ἢ δὲ τοῦ Προσειδῶνος τρίαινα σύμβολόν ἐστι τῆς
 τρίτης χώρας, ἣν θάλαττα κατέχει μετὰ τὸν οὐρανὸν
 καὶ τὸν αἴρα τεταγμένη. διὸ καὶ τὴν ἀμφιτρίτην
 καὶ τοὺς τρίτωνας οὕτως ὠνόμασαν. οἱ δὲ Πυθα-
 γόρειοι καὶ ἀριθμοὺς καὶ σχήματα θεῶν ἐκόσμησαν
 προσηγορίαις. τὸ μὲν γὰρ ἰσόπλευρον τρίγωνον,
 ἐκάλουν Ἀθηνᾶν κορυφαγενῆ καὶ τριτογένειαν, ὅτι
 τρισὶ καθέτοις ἀπὸ τῶν τριῶν γωνιῶν ὑγομέναις δι-

αιρεῖται· τὸ δὲ ἐν, Ἀπόλλωνα, πείθουσα προφάσει
 καὶ διπλοτάτοις μονάδος· ἕξιν δὲ, τὴν δυάδα καὶ
 τόλμαν· δίκην δὲ, τὴν τριάδα. τοῦ γὰρ ἀδικεῖν καὶ
 ἀδικεῖσθαι κατ' ἔλλειψιν καὶ ὑπερβολὴν ὄντος, ἰσό-
 τητι δίκαιον ἐν μέσῳ γέγονεν· ἡ δὲ καλουμένη τα-
 τρακτύς τὰ ἕξ καὶ τριάκοντα, μέγιστος ἦν ὄρκος, ὡς
 τεθρύλληται· καὶ κόσμος ὠνόμασται, τεσσαρῶν μὲν
 ἀγρίων τῶν πρώτων, τεσσαρῶν δὲ τῶν περισσῶν εἰς
 τὸ αὐτὸ συντιθεμένων, ἀποτελούμενος.

LXXVI. Εἶπερ οὖν οἱ δοκιμώτατοι τῶν φιλοσό-
 φων, οὐδ' ἐν ἀψύχοις καὶ ἀσωμάτοις πράγμασιν αἰνι-
 γμα τοῦ θεοῦ κατιδόντες ἤξλουσι ἀμελεῖν οὐδὲν, οὐδ'
 ἀτιμάζειν, ἔτι μᾶλλον οἶμαι τὰς ἐν αἰσθανομέναις καὶ
 ψυχῇ· ἐχούσαις καὶ πάθος καὶ ἡθος φύσει· ἰδιώ-
 τητας κατὰ τὸ ἡθος· ἀγαπητέον οὖν οὐ ταῦτα τι-
 μῶντας, ἀλλὰ διὰ τούτων τὸ θεῖον, ὡς ἐναργεστέρων
 ἐσάπτρων καὶ φύσει γεγονότων, ὡς ὄργανον ἢ τέχνην
 αἰεὶ τοῦ πάντα κοσμοῦντος θεοῦ νομίζειν καλῶς.
 ἄξιόν τε μηδὲν ἀψυχον ἐμψυχον, μηδ' ἀναισθητον
 αἰσθανομένου κρεῖττον εἶναι· μηδ' ὄν τὸν σύμ-
 παντὰ τις χρυσὸν ὁμοῦ καὶ σμάραγδον εἰς ταὐτὸ
 ἀμφορορήσῃ· οὐκ ἐν χρομαῖς γὰρ, οὐδ' ἐν σχήμασιν,
 οὐδ' ἐκ λειψότησιν ἐγγίνεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλ' ἀτιμότε-
 ρων ἔχει νεκρῶν μοῖραν, ὅσα μὴ μετέσχε, μηδὲ μετέ-
 χεῖν τοῦ ζῆν πέφυκεν· ἡ δὲ ζῶσα καὶ βλέπουσα καὶ
 κινήσεως ἀρχὴν ἔξ αὐτῆς ἔχουσα, καὶ γινώσκει οἰκείων
 καὶ ἀλλοτρίων φύσις, ἄλλως τε ἔσπακεν ἀπορρόησιν
 καὶ μοῖραν ἐκ τοῦ φροκοῦντος, ὅπως κυβερνᾶται τὸ
 σύμπαν καθ' Ἡράκλειτον· ὅθεν οὐ χεῖρον ἐν τοῦ·

τοις εικάζεται τὸ θεῖον, ἢ χαλκείοις καὶ λιθίνοις
δημιουργήμασιν, ἃ φθορᾶς μὲν ὁμοίως δέχεται καὶ
ἐπιχρώσεις, αἰσθήσεως δὲ πάσης φύσει καὶ συνέσεως
ἐστέρηται. περὶ μὲν οὖν τῶν τιμωμένων ζώων ταῦτα
δοκιμάζω μάλιστα τῶν λεγομένων.

LXXVII. Στολαὶ δὲ αἱ μὲν Ἴσιδος, ποικίλαι
ταῖς βαφαῖς· (περὶ γὰρ ἕλην ἢ δύναμις αὐτῆς,
πάντα γινομένην καὶ διχομένην, φῶς, σκότος· ἡμέ-
ραν, νύκτα· πῦρ, ὕδωρ· ζωὴν, θάνατον· ἀρχὴν,
τελευτήν) ἢ δ' Ὀσίριδος οὐκ ἔχει σκιάν, οὐδὲ ποικιλ-
μὸν, ἀλλὰ ἐν ἀπλοῦν τὸ φωτεινός· ἄκρατον γὰρ ἢ
ἀρχή, καὶ ἀμιγρὸς τὸ πρῶτον καὶ νοητόν. ὅθεν ἅπας
ταῦτα ἀναλαμβάνετε, ἀποτίθενται καὶ φυλάττεουσιν,
τὸ γὰρ νοητόν ἀόρατον καὶ ἀψανστον· τοῖς δ' Ἴσια-
κοῖς χρῶνται πολλάκις, ἐν χρήσει γὰρ τὰ αἰσθητὰ
καὶ πρόχειρα ὄντα πολλὰς ἀναπτύξεις καὶ θίας αὐ-
τῶν ἄλλοτ' ἄλλως ἀμειβομένων δίδωσιν. ἢ δὲ τοῦ
νοητοῦ καὶ ἐιλικρινοῦς καὶ ἀγίου νόησις, ὡς περ ἀ-
σραπὴ διαλάμψασα, τῆ ψυχῆ ἀπαξ ποτὲ θιγεῖν καὶ
προσιδεῖν παρέσχε, διὸ καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέ-
λης ἐποπτικὸν τοῦτο τὸ μέρος τῆς φιλοσοφίας κα-
λοῦσιν, ὡς οἱ τὰ δοξαστὰ καὶ μικτὰ καὶ παντοδαπὰ
ταῦτα παραμειψάμενοι τῇ λόγῃ, πρὸς τὸ πρῶτον
ἐκίετο καὶ ἀπλοῦν καὶ ἄῦλον ἐξάλλοκται, καὶ θίγον-
τες ἄλλως τῆς περὶ αὐτὸ καθαρῆς ἀληθείας, οἷον
ἐντελεῖ, τέλος ἔχειν φιλοσοφίαν νομίζουσι.

LXXVIII. Καὶ τοῦτο ὅπερ οἱ νῦν ἱερεῖς ἀφοσι-
οῦμενοι καὶ παρακαλυπτόμενοι μετ' εὐλαβείας ὑπο-
δηλοῦσιν, ὡς ὁ θεὸς οὗτος ἀρχεὶ καὶ βυσιλεύει τῶν

τεθνηκότων, οὐχ ἕτερος ὢν τοῦ καλουμένου παρ' Ἑλλήσιν ἄδου καὶ Πλούτωνος, ἀγνοούμενον, ὅπως ἀληθὴς ἐστὶ, διαταράττει τοὺς πολλοὺς ὑπενοοῦντας ἐν γῆ καὶ ὑπὸ γῆν τὴν ἱερὴν καὶ ὄσιον ὡς ἀληθῶς Ὅαιριν οἰκεῖν, ὅπου τὰ σώματα κρύπτεται τῶν τέλους ἔχειν δοκούντων. ὁ δ' ἐστὶ μὲν αὐτὸς ἀπωτάτω τῆς γῆς ἄχραντος καὶ ἀμίαντος καὶ καθαρὸς οὐσίας ἀπάσης φθορὰν δεχομένης καὶ θάνατον. ἀνθρώπων δὲ ψυχαῖς ἐνταυθοῖ μὲν ὑπὸ σωμάτων καὶ παθῶν περιεχομέναις οὐκ ἔστι μετασῆα τοῦ θεοῦ, πλὴν ὅσον ὀνείρατος ἀμαυροῦ θιγεῖν νοήσει διὰ φιλοσοφίας. ὅταν δ' ἀπολυθεῖσαι μεταστῶσιν εἰς τὸ αἰετὶδες καὶ ἀόρατον καὶ ἀπαθὲς καὶ ἄγνόν, οὗτος αὐταῖς ἡγεμὼν ἐστὶ καὶ βασιλεὺς ὁ θεὸς, ἐξηρημέναις ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ καὶ θεωμέναις ἀπλήστως καὶ ποθεινοῖς τὸ μὴ φατὸν, μηδὲ ζήτῶν ἀνθρώποις κάλλος· οὗ τὴν Ἰσιν ὁ παλαιὸς ἀποφαίνει λόγος ἐρῶσαν αἰεὶ καὶ διώκουσαν καὶ συνοῦσαν, ἀναπιμπλάναι τὰ ἐνταῦθα πάντων καλῶν καὶ ἀγαθῶν, ὅσα γενέσεως μετέσχηκε. ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχει τὸν μάλιστα θεοῖς πρόποντα λόγον.

LXXX. Εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ τῶν θυμωμένων ἡμέρας ἐκάστης εἰπεῖν, ὥσπερ ὑπεσχόμην, ἐκείνο διανοηθεῖν τις πρότερον, ὡς αἰεὶ μὲν οἱ ἄνδρες ἐν σπουδῇ μεγίστῃ τίθενται τὰ πρὸς ὑγίαν ἐπιτηδεύματα, μάλιστα δὲ ταῖς ἱερουργίαις καὶ ταῖς ἀγγελίαις καὶ διαίταις οὐχ ἥττόν ἐστι τοῦτο τοῦ ὄσιου τὸ ὑγιεινόν. οὐ γὰρ ὦοντο καλῶς ἔχειν οὔτε σώμασιν, οὔτε ψυχαῖς ὑπούλοις καὶ νοσώδεσι θεραπεύειν τὸ καθαρὸν

καὶ ἀβλαβὲς πάντα καὶ ἀμίαντον. ἐπεὶ τοίνυν δ' ἄηρ, ὃ πλεῖστα χρώμεθα καὶ σύνεσμεν, οὐκ αἰεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει διαθήσειν καὶ κρᾶσιν, ἀλλὰ νύκτωρ πυκνοῦται καὶ πιέζει τὸ σῶμα καὶ συναγει τὴν ψυχὴν εἰς τὸ δύσθυμον καὶ πεφροντικὸς, οἷον ἀχλωδὴ γινόμενῃ καὶ βαρεῖαν, ἀναστάντες εὐθύς ἐπιθυμιῶσι φητήνῃ, θεραπεύοντες καὶ καθαίροντες τὸν αἶρα τῆ διακρίσει, καὶ τὸ σύμφυτον τῷ σώματι πνεῦμα μεμαρασμένον ἀναρῶντες, ἐχούσης τι τῆς ὁσμῆς σφοδρὸν καὶ καταπληκτικόν. αὐτοὶ δὲ μασσημβρίας αἰσθανόμενοι σφόδρα πολλὴν καὶ βαρεῖαν ἀναθυμῶσιν ἀπὸ γῆς ἔλκοντα βία τὸν ἥλιον καὶ καταμιγνύοντα τῷ αἶρι, τὴν σμύρναν ἐπιθυμιῶσι. διαλύει γὰρ ἡ θερμότης καὶ σκίδνησι τὸ συνιστάμενον ἐν τῷ περιέχοντι θολερὸν καὶ ἰλυώδες. καὶ γὰρ οἱ ἰατροὶ πρὸς τὰ λοιμικὰ πάθη βοηθεῖν δοκοῦσι φλόγα πολλὴν ποιοῦντες ἕως λεπτύνουσιν τὸν αἶρα. λεπτύνει δὲ βέλτιον, ἐὰν εὐώδη ξύλα καίωσιν, οἷα κυπαρίττου καὶ ἀρκεύθου καὶ πεύκης. Ἄκρωνα γοῦν τὸν ἰατρὸν ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὸν μέγαν λοιμὸν εὐδοκιμῆσαι λέγουσι, πῦρ κελύοντα παρακαίειν τοῖς νοσοῦσιν ὤνησε γὰρ οὐκ ὀλίγους. Ἀριστοτέλης δὲ φησι καὶ μύρων καὶ ἀνθέων καὶ λειμώνων εὐώδεις ἀποκνόλας οὐκ ἔλαττον ἔχειν τοῦ πρὸς ἡδονὴν τὸ πρὸς ὑγίαν, ψυχρὸν ὄντα φύσει καὶ παγετώδη τὸν ἐγκέφαλον ἡρόμα τῆ θερμότητι καὶ λιότητι διαχεύσας. εἰ δὲ καὶ τὴν σμύρναν παρ' Αἰγυπτίοις Βάλ καλεῦσιν, ἔξερμηνευθὲν δὲ τοῦτο μάλιστα φράζει τῆς ληρῆσεως

δοξῶν αὐτοὺς ἐνέπλησαν, καίτοι τοῦ παραλόγου τῆς ἀσιπλῆς ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχοντες· Ὁ μὲν οὖν Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος ἠξίωσε τοὺς Αἰγυπτίους, εἰ θεοὺς νομίζουσι, μὴ θρηγῆν, εἰ δὲ θρηγοῦσι, θεοὺς μὴ νομίζειν· ἄλλως δὲ γελοῖον ἅμα θρηγοῦντας εὐχεσθαι, τοὺς καρποὺς πάλιν ἀναφαίνειν καὶ τελειοῦν ἑαυτοὺς, ὅπως πάλιν ἀναλίσκωνται καὶ θρηγῶνται.

LXXI. Τὸ δ' οὐκ ἔστι τοιοῦτον, ἀλλὰ θρηγοῦσι μὲν τοὺς καρποὺς, εὐχονται δὲ τοῖς αἰτίοις καὶ δοτῆρσι θεοῖς, ἑτέρους πάλιν νέους ποιεῖν καὶ ἀναφέρειν ἀπὸ τῶν ἀπολλυμένων. ὅθεν ἄριστα λέγεται παρὰ τοῖς φιλοσόφοις, τὸ τοὺς μὴ μανθάνοντας ὀρθῶς οἰοῦναι ὀνομάτων, κακῶς χρῆσθαι καὶ τοῖς πράγμασιν· ὡς περ Ἑλλήνων, οἱ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ γραπτὰ καὶ λίθινα μὴ μαθόντες μηδ' ἐθισθέντες ἀγάλματα καὶ τιμὰς θεῶν, ἀλλὰ θεοὺς καλεῖν, εἴτα τολιμῶντες λέγειν, ὅτι τὴν Ἀθηναῶν Ἀσχύρης ἐξέδυσε, τὸν δ' Ἀπόλλωνα χρυσοῦς βροστρῦχους ἔχοντα Διονύσιος ἀπέκρινεν, ὃ δὲ Ζεὺς ὁ Καστωάλιος περὶ τὸν ἱμφύλιον πόλεμον ἐνεπρήσθη καὶ διεφθάρη, λανθάνουσι ἐφελκόμενοι καὶ παραδεχόμενοι δόξας πονηρὰς ἐπομένους τοῖς ὀνόμασιν. τοῦτο δ' οὐχ ἦκιστα πιπτόνθασιν Αἰγύπτιοι περὶ τὰ τιμώμενα τῶν ζῶων· Ἕλληνες μὲν γὰρ ἐν γε τούτοις λέγουσιν ὀρθῶς καὶ νομίζουσιν, ἰσθὸν Ἀφροδίτης ζῶον εἶναι τὴν περιστερὰν, καὶ τὸν δράκοντα τῆς Ἀθηναῖς, καὶ τὸν κόρακα τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ τὸν κύνα τῆς Ἀρτέμιδος, ὡς Εὐριπίδης·

Ἐκάκης ἀγάλμα φωσφόρου κύων ἔσθι.

Αἰγυπτίων δὲ οἱ πολλοὶ θεραπεύοντες αὐτὰ τὰ ζῷα, καὶ περιέποντες ὡς θεοὺς, οὐ γέλωτος μόνον, ἀλλὰ χλευασμοῦ, καταπεπλήκασιν τὰς ἰερούργιας· ἀλλὰ τοῦτο τῆς ἀβελτηρίας ἐλάχιστόν ἐστι κακόν· ὄσα δ' ἐμφύεται δεινῇ, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς καὶ ἀκάκους εἰς ἄκρατον ὑπερίπουσα τὴν διαισθητικὴν, τοῖς δὲ δριμυτέροις καὶ θραυστέροις εἰς ἀθείους ἐμπίπτουσα καὶ θηριώδεις λογισμούς. ἢ καὶ περὶ τούτων τὰ εἰκότα διελθεῖν οὐκ ἀνάρμοστόν ἐστι.

LXXII. Τὸ μὲν γὰρ εἰς ταῦτα τὰ ζῷα τοὺς θεοὺς τὸν Τυφῶνα δέισαντας μεταβαλεῖν, οἷον ἀποκρύπτοντας ἑαυτοὺς σώμασιν ἴβρων καὶ κυνῶν καὶ ἰεράκων, πᾶσαν ὑπερπέπαικε τερατείαν καὶ μυθολογίαν· καὶ τὸ ταῖς ψυχαῖς τῶν θανόντων ὄσαι διαμένουσιν, εἰς ταῦτα μόνον γίνεσθαι τὴν παλιγγενεσίαν, ὁμοίως ἄπιστον. τῶν δὲ βουλαμένων πολιτικὴν τινα λέγειν αἰτίαν, οἱ μὲν Ὀσίριον ἐν τῇ μεγάλῃ στρατιᾷ φασὶν εἰς μέρη πολλὰ διανείμακτα τὴν δύναμιν, (λόχους καὶ τάξεις Ἑλληνικῶς καλοῦσιν) ἐπίσημα δοῦναι ζωόμορφα πῦσιν, ὧν ἕκαστον τῷ γένει τῶν συγγεμηθέντων ἱερὸν γενέσθαι καὶ τίμιον. οἱ δὲ τοῦ ὑστερον βασιλεῖς, ἐκπλήξεως ἕνεκα τῶν πολεμίων, ἐν ταῖς μάχαις ἐπιφαίνεσθαι θηρίων χροσῶς προτομὰς καὶ ἀργυρῶς περιτιθεμένους. ἄλλοι δὲ τῶν δεινῶν τινα καὶ πανούργων βασιλέων ἱστοροῦσι, τοὺς Αἰγυπτίους καταμαθόντα τῇ μὲν φύσει κούφους, καὶ πρὸς μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἀξυψόπους ἄντας, ἀμάχον δὲ καὶ δυσκάρτεκτον ὑπὸ πλήθους δύναιεν ἐν τῷ συμφορῆν καὶ κοινοπραγεῖν ἔχοντας,

αἰδίων αὐτοῖς ἐγκατασπεῖραι, δείξαντα δεισιδαιμονίαν, διαφορᾶς ἀπαύστου πρόφασιν. τῶν γὰρ θηρίων, ἃ προσέταξεν ἄλλοις ἄλλα τιμᾶν καὶ σέβασθαι, δυσμενῶς καὶ πολεμικῶς ἀλλήλοις προσφερομένων, καὶ τροφήν ἐτέραν ἐτέρων προσίεσθαι πεφουκῶτων, ἀμύνοντες αἰεὶ τοῖς οἰκέοις ἕκαστοι, καὶ χαλεπῶς ἀδικουμένων φέροντες, ἐλάνθανον ταῖς τῶν θηρίων ἔχθραις συνελκόμενοι καὶ συνεκπολεμοῦμενοι πρὸς ἀλλήλους. μόνοι γὰρ ἔτι νῦν Αἰγυπτίων Λυκοπολιταὶ πρόβατον ἐσθίουσιν, ἐπεὶ καὶ λύκος, ὃν θεὸν νομίζουσιν· οἱ δὲ Ὀξυρυγχῖται καθ' ἡμᾶς, τῶν Κυνοπολιτῶν τὸν ὀξύρυγχον ἰχθὺν ἐσθιόντων, κύνας συλλαβόντες καὶ θύσαντες, ὡς ἱερεῖον κατέφαγον. ἐκ δὲ τούτου καταστάντες εἰς πόλεμον, ἀλλήλους τε διέθηκαν κακῶς, καὶ ἕστερον ὑπὸ Ῥωμαίων κολαζόμενοι διετέθησαν.

LXXIII. *Μολλων* δὲ λεγόντων εἰς ταῦτα τὰ ζῶα τὴν τοῦ *Τυφῶνος* αὐτοῦ διείρασθαι ψυχὴν, αἰνίττεσθαι δόξεις ἂν ὁ μῦθος, ὅτι πᾶσα φύσις ἄλογος καὶ θηριώδης τῆς τοῦ κακοῦ δαίμονος γέγονε μόρας, κακῆνον ἐκμειλισσόμενοι καὶ παρηγοροῦντες περιέπουσι ταῦτα καὶ θεραπεύουσιν· ἂν δὲ πολὺς ἐμπύκτη καὶ χαλεπὸς αὐχμὸς, ἐπάγων ὑπερβαλλόντως ἢ νόσους ὀλεθρίους ἢ συμφορὰς ἄλλας παραλόγους καὶ ἀλλοκότους, ἔνια τῶν τιμωμένων οἱ ἱερεῖς ἀπάγοντες ὑπὸ σκῶτους μετὰ σιωπῆς καὶ ἡσυχίας, ἀπειλοῦσι καὶ δεδίττονται τοπρωτόν, ἂν δ' ἐπιμείνη, καθιεροῦσιν καὶ σφάττουσιν, ὡς δὴ τινα κολασμὸν ὄντα τοῦ δαίμονος τοῦτον, ἢ καθαρὸν ἄλλως μέγα

ἐπὶ μεγίστοις· καὶ γὰρ ἐν Εἰληθυίας πόλει ζῶντας ἀνθρώπους κατεπίμψασαν, ὡς Μανεθῶς ἱστορῆκε, Τυφώνιους καλοῦντες, καὶ τὴν τέφραν αὐτῶν λιχμῶντες ἠφρᾶνίζον καὶ διέσπειρον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐδραῖτο φανερῶς καὶ καθ' ἓνα καιρὸν ἐν ταῖς κυνίαισι ἡμέραις· αἱ δὲ τῶν τιμωμένων ζῶων καθιερεύσεις ἀπόμνητοι καὶ χρόνοις ἀτάκτοις πρὸς τὰ συμπύκνουνται γινόμεναι, τοὺς πολλοὺς λανθάνουσι, πλὴν ὅταν ταφᾶς ἔχωσι, καὶ τῶν ἄλλων ἀναδεικνύντες ἕνια πάντων παρόντων συνεμβάλωσιν, οἰόμενοι τοῦ Τυφῶνος ἀντιλυπεῖν καὶ κολοῦειν τὸ ἠθόμενον. ὁ γὰρ Ἄπις δοκεῖ μετ' ὀλίγων ἄλλων ἱερὸς εἶναι τοῦ Ὀσιριδος· ἐκεῖνοι δὲ τὰ πλεῖστα προσνέμουσι. καὶ ἂν ἀληθῆς ὁ λόγος οὗτος, σημαίνειν ἠχρῦμαι τὸ ζητούμενον ἐπὶ τῶν ὁμολογουμένων καὶ κοινὰς ἐχόντων τὰς τιμὰς. οἷόν ἐστιν ἴβις καὶ ἰσραξ καὶ κυνοκέφαλος, αὐτὸς ὁ Ἄπις. οὕτω δὲ γὰρ τὸν ἐν Μένδητι τρέγον καλοῦσι.

LXXIV. Λίπεται δὲ δὴ τὸ χρειῶδες καὶ τὸ συμβολικόν, ὡν ἕνια θατέρον, πολλὰ δ' ἀμφοῖν μετέσχηκε. βοῦν μὲν οὖν καὶ πρόβατον καὶ ἰχνεύμονα δῆλον ὅτι χρειᾶς ἕνεκα καὶ ἀφελείας ἐτίμησαν· ὡς Λήμνιοι κορυδούς, τὰ τῶν ἀτελέων εὐρίσκοντας ὡὰ καὶ κόπτοντας· Θεσσαλοὶ δὲ πελαργούς, ὅτι πολλοὺς ὄφεις τῆς γῆς ἀναδιδούσης ἐπιφανέντες ἐξόλεσαν ἅπαντας· διὸ καὶ νόμον ἔθεντο φεύγειν, ὅστις ἂν ἀποκτείνῃ πελαργόν. ἀσπίδα δὲ καὶ γαλῆν καὶ κἀνθάραν, εἰκόνας τινὰς ἐν αὐτοῖς ἀμαυράς, ὡς περ ἐν σταγύσιν ἡλίου, τῆς τῶν θεῶν δυνάμεως κατιδόν.

τες· τὴν μὲν γὰρ γαλῆν ἔτι πολλοὶ νομίζουσι καὶ λέγουσι κατὰ τὸ οὖς ὀχευομένην, τῷ δὲ στόματι τίκτουσαν, εἰκασμα τῆς τοῦ λόγου γενέσεως εἶναι· τὸ δὲ κανθάρων γένος οὐκ ἔχειν θήλειαν, ἄρρενας θὲ πάντας ἀφιέναι τὸν γόνον εἰς τὴν σφαιροποιουμένην ὕλην, ἣν κυλινδοῦσιν ἀντιβάδην ὠθοῦντες, ὡς περ̄ δοκεῖ τὸν οὐρανὸν ὁ ἥλιος ἐς τεῦναντίον περιστρέφειν, αὐτὸς ἀπὸ δυσμῶν ἐπὶ τὰς ἀνατολάς φερόμενος. ἀσπίδα δὲ, ὡς ἀγήρω καὶ χρωμένην κικῆσεισιν ἀνοργάνοις μετ' εὐπειρίας καὶ ὑγρότητος ἄσφρα προσείκασαν.

LXXV. Οὐ μὴν οὐδὲ ὁ κροκόδειλος αἰτίας πεθανῆς ἀμοιροῦσαν ἔσχηκε τιμὴν; ἀλλὰ μίμημα θεῶν λέγεται γεγονέναι, μόνος μὲν ἄγλωσσος ὢν. φωνῆς γὰρ ὁ θεῖος λόγος ἀπροςδεῆς ἐστί, καὶ δι' ἀφόφου βαινῶν κελύθου καὶ δίκης τὰ θνητὰ ἄγει κατὰ δίκην. μόνου δὲ φασιν ἐν ὑγρῷ διαιωμένου τὰς ἄψεις ὑμένα λεῖον καὶ διαφανῆ παρακαλύπτειν ἐκ τοῦ μετώπου κατερχόμενον, ὥστε βλέπειν μὴ βλέπόμενον, ὃ τῷ πρώτῳ θεῷ συμβέβηκεν. ὅπου δ' ἂν ἡ θήλεια τῆς χώρας ἀποτέκη, τοῦτο Νείλου πέρας ἐπίσταται τῆς αὐξήσεως γενόμενον. ἐν ὑγρῷ γὰρ οὐ δυνάμεται, πόρρω δὲ φοβούμεναι τίκτειν, οὕτως ἀκριβοῶς προαισθάνονται τὸ μέλλον, ὥστε τῷ ποταμῷ προσέλθοντι χρῆσθαι λοχευόμεναι καὶ θάλλουσαι, τὰ δ' ὡς ξηρὰ καὶ ἄβρεκτα φυλάσσειν. ἐξήκοντα δὲ τίκτουσιν· καὶ τσαύταις ἡμέραις ἐκλέπουσι, καὶ τοσοῦτους ζῶσιν ἐνιαυτοὺς οἱ μακρότατον ζῶντες, ὃ τῶν μέτρων πρώτῳ ἐστί τοῖς περὶ τὰ οὐράνια προ-

γραπτομένοις. ἀλλὰ μὴν τῶν δι' ἀμφοτέρα τιμω-
 μένων, περὶ μὲν τοῦ κυνός εἴρηται πρόσθεν· ἡ δ'
 ἴβις ἀποκτείνουσα μὲν τὰ θανατηφόρα τῶν ἑρπε-
 τῶν, ἐδίδαξε πρώτη κενώματος ἱατρικοῦ χρεῖαν κα-
 τιδόντας, οὕτω κληζομένην καὶ καθαιρομένην ὑφ'
 ἑαυτῆς, οἱ δὲ νομιμώτατοι τῶν ἱερέων καθάρσιον
 ὕδωρ ἀγνιζόμενοι λαμβάνουσι, ὅθεν ἴβις πέπωκεν.
 αὐτὴ γὰρ ἢ νοσῶδες, ἢ πιφαρμαγμένον, οὐδὲ
 πρόσσισι· τῇ δὲ τῶν ποδῶν διαβάσει πρὸς ἀλλήλους
 καὶ τὸ ῥύγχος ἰσόπλευρον ποιεῖ τρίγωνον. ἔτι δὲ ἡ
 τῶν μελάνων πτερῶν περὶ τὰ λευκὰ ποικιλία καὶ μί-
 ξις ἐμφαίνει σελήνην ἀμφίκυρτον. οὐ δεῖ δὲ θαυ-
 μάζειν, εἰ γλίσχρας ὁμοιότητος οὕτως ἠγάπησαν
 Αἰγύπτιοι· καὶ Ἕλληνες ἔν τε γραπτοῖς ἔν τε πλα-
 στοῖς, εἰκόσμησι θεῶν ἐχρήσαντο πολλοῖς τοιοῦτοις.
 οἷον ἐν Κρήτῃ Διὸς ἦν ἀγαλμα μὴ ἔχον ὤτα· τῷ
 γὰρ ἄρχοντι καὶ κυρίῳ πάντων, οὐδενὸς ἀκούειν
 προσήκει. τῷ δὲ τῆς Ἀθηνᾶς, τὸν δράκοντα Φειδίας
 παρέθηκε· τῷ δὲ τῆς Ἀφροδίτης ἐν Ἡλίδι, τὴν γε-
 λώνην, ὡς τὰς μὲν παρθένους φυλακῆς θεωμένας,
 ταῖς δὲ γαμεταῖς οἰκουρίαν καὶ σιωπὴν πρέπουσαν.
 ἡ δὲ τοῦ Ποσειδῶνος τρίαινα σύμβολόν ἐστι τῆς
 τρίτης χώρας, ἣν θάλαττα κατέχει μετὰ τὸν οὐρανὸν
 καὶ τὸν αἴρα τεταγμένη. διὸ καὶ τὴν ἀμφιτρίτην
 καὶ τοὺς τρίτυνας οὕτως ὠνόμασαν. οἱ δὲ Πυθα-
 γόρειοι καὶ ἀριθμοὺς καὶ σχήματα θεῶν ἐκόσμησαν
 προσηγορίαις. τὸ μὲν γὰρ ἰσόπλευρον τρίγωνον,
 ἐκάλουν Ἀθηνῶν κορυφαγενῆ καὶ τριτογένειαν, ὅτι
 τρισὶ καθεύτοις ἀπὸ τῶν τριῶν γωνιῶν ὑγομέναις δι-

αιρείται· τὸ δὲ ἐν Ἀπόλλωνα, πείθουσα προφάσει καὶ διπλοτύτοις μονάδος· ἔριν δὲ, τὴν δυνάδα καὶ τόλμαν· δίκην δὲ, τὴν τριάδα. τοῦ γὰρ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι κατ' ἔλλειψιν καὶ ὑπερβολὴν ὄντος, ἰσότητι δίκαιον ἐν μέσῳ γέγονεν· ἡ δὲ καλουμένη τετρακτύς τὰ ἕξ καὶ τριάκοντα, μέγιστος ἦν ὄρκος, ὡς τεθρύλληται· καὶ κόσμος ὠνόμασται, τεσσάρων μὲν ἀφ' ἑαυτῶν τῶν πρώτων, τεσσάρων δὲ τῶν περισσῶν εἰς τὸ αὐτὸ συντιθεμένων, ἀποτελούμενος.

LXXVI. Εἴπερ οὖν οἱ δοκιμώτατοι τῶν φιλοσόφων, οὐδ' ἐν ἀψύχοις καὶ ἀσωμάτοις πράγμασι αἰνίγμα τοῦ θεοῦ κατιδόντες ἤξουν ἀμελεῖν οὐδὲν, οὐδ' ἀτιμάζειν, ἔτι μᾶλλον οἶμαι τὰς ἐν αἰσθανομέναις καὶ ψυχῇ ἐχοῦσαις καὶ πάθος καὶ ἡθος φύσει ἰδιότητος κατὰ τὸ ἡθος. ἀγαπητέον οὖν οὐ ταῦτα τιμῶντας, ἀλλὰ διὰ τούτων τὸ θεῖον, ὡς ἐναργεστέρων ἐσάπτρων καὶ φύσει γεγονότων, ὡς ὄργανον ἢ τέχνην αἰετὸ τοῦ πάντα κοσμοῦντος θεοῦ νομίζειν καλῶς. ἄξιόν τε μηδὲν ἀψυχον ἐμψύχον, μηδ' ἀκαίσθητον αἰσθανομένου κρεῖττον εἶναι· μηδ' ὄν τὸν σύμπαντ' αἰετὸν χρυσὸν ὁμοῦ καὶ σμάραγδον εἰς ταυτὸ ἀμφορορήση· οὐκ ἐν χρυαῖς γὰρ, οὐδ' ἐν σχήμασι, οὐδ' ἐκ λειψύτησιν ἐγγίνεται τὸ θεῖον, ἀλλ' ἀτιμότερον ἔχει νεκρῶν μοῖραν, ὅσα μὴ μετέσχε, μηδὲ μετέχειν τοῦ ζῆν πέφυκεν. ἡ δὲ ζῶσα καὶ βλέπωνσα καὶ κινήσασα ἀρχὴν ἔξ αὐτῆς ἔχουσα, καὶ γινώσκει οἰκείων καὶ ἀλλοτρίων φύσις, ἄλλως τε ἔσπακεν ἀπορόφῃ καὶ μοῖραν ἐκ τοῦ φροκοῦντος, ὅπως κυβερνᾶται τὸ σύμπαν κατ' Ἡράκλειτον. ὁθεν οὐ χεῖρον ἐν τού-

τοις εικάζεται τὸ θεῖον, ἢ χαλκείοις καὶ λιθίνοις δημιουργήμασιν, ἃ φθορὰς μὲν ὁμοίως δέχεται καὶ ἐπιχρώσεις, αἰσθήσεως δὲ πάσης φύσει καὶ συνέσεως ἐστέρηται. περὶ μὲν οὖν τῶν τιμωμένων ζώων ταῦτα δοκιμάζω μάλιστα τῶν λεγομένων.

LXXVII. Στολαὶ δὲ αἱ μὲν Ἴσιδος, ποικίλαι ταῖς βαφαῖς· (περὶ γὰρ ὕλην ἢ δύναμις αὐτῆς, πάντα γινομένην καὶ δεχομένην, φῶς, σκότος· ἡμέραν, νύκτα· πῦρ, ὕδωρ· ζωὴν, θάνατον· ἀρχὴν, τελευτήν) ἢ δ' Ὀσίριδος οὐκ ἔχει σκιάν, οὐδὲ ποικιλμόν, ἀλλὰ ἔν ἀπλοῦν τὸ φωτεινός· ἄκρατον γὰρ ἢ ἀρχήν, καὶ ἀμύγες τὸ πρῶτον καὶ νοητόν. ὅθεν ἅπαξ ταῦτα ἀναλαμβάνετε, ἀποτίθενται καὶ φυλάττεουσιν, τὸ γὰρ νοητόν ἀόρατον καὶ ἄψανστον· τοῖς δ' Ἰσιακοῖς χρῶνται πολλάκις, ἐν χρήσει γὰρ τὰ αἰσθητὰ καὶ πρόσχημα ὄντα πολλὰς ἀναπτύξεις καὶ θίας αὐτῶν ἄλλοι ἄλλως ἀμειβομένων δίδωσιν. ἢ δὲ τοῦ νοητοῦ καὶ ἐιλικρινοῦς καὶ ἁγίου νόησις, ὡς περ ἀσπραπὴ διαλάμψασα, τῆ ψυχῆ ἅπαξ ποτὲ θιγεῖν καὶ προσιδεῖν, παρέσχε. διὸ καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης ἐποπτικὸν τοῦτο τὸ μέρος τῆς φιλοσοφίας καλεῦσιν, ὡς οἱ τὰ δοξαστὰ καὶ μικτὰ καὶ παντοδαπὰ ταῦτα παραμειψάμενοι τῷ λόγῳ, πρὸς τὸ πρῶτον ἐκείνο καὶ ἀπλοῦν καὶ ἄῦλον ἐξάλλοκται, καὶ θιγοῦτες ἄλλως τῆς περὶ αὐτὸ καθαρῶς ἀληθείας, οἷον ἐντελεῖ, τέλος ἔχειν φιλοσοφίαν νομίζουσι.

LXXVIII. Καὶ τοῦτο ὅπερ οἱ νῦν ἱερεῖς ἀφροσιούμενοι καὶ παρακαλυπτόμενοι μετ' εὐλαβείας ὑποδηλοῦσιν, ὡς ὁ θεὸς οὗτος ἄρχει καὶ βυσιλεύει τῶν

τεθνηκότων, οὐχ ἕτερος ἢ τῷ καλουμένου παρ' Ἑλλήσιν ἄδου καὶ Πλούτωνος, ἄγνοούμενον, ὅπως ἀληθὴς ἐστὶ, διαταράττει τοὺς πολλοὺς ὑπενοοῦντας ἐν γῇ καὶ ὑπὸ γῆν τὸν ἱερὸν καὶ ὄσιον ὡς ἀληθῶς Ὅσιριν οἰκεῖν, ὅπου τὰ σώματα κρύπτεται τῶν τέλος ἔχειν δοκούντων. ὁ δ' ἐστὶ μὲν αὐτὸς ἀπωκίτω τῆς γῆς ἄχραντος καὶ ἀμίαντος καὶ καθαρὸς οὐσίας ἀπάσης φθορὰν δεχομένης καὶ θάνατον. ἀνθρώπων δὲ ψυχαῖς ἐνταυθοῖ μὲν ὑπὸ σωματίων καὶ παθῶν περιεχομέναις οὐκ ἐστὶ μετουσία τοῦ Θεοῦ, πλὴν ὅσον ὀνείρατος ἀμαυροῦ θιγεῖν τοῖσι διὰ φιλοσοφίας. ὅταν δ' ἀπολυθεῖσαι μεταστῶσιν εἰς τὸ αἰεθὲς καὶ ἀόρατον καὶ ἀπαθὲς καὶ ἄγνόν, οὗτος αὐταῖς ἡγεμὼν ἐστὶ καὶ βασιλεὺς ὁ Θεὸς, ἐξηρημέναις ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ καὶ θεωμέναις ἀπλήστως καὶ πεθούσαις τὸ μὴ φαθόν, μηδὲ ρητόν ἀνθρώποις κάλλος· οὗ τὴν Ἰσιν ὁ παλαιὸς ἀποφαίνει λόγος ἐρῶσαν αἰεὶ καὶ διώκουσαν καὶ συνθεῖσαν, ἀναπιμπλάναι τὰ ἐνταῦθα πάντων καλοῖν καὶ ἀγαθῶν, ὅσα γενέσεως μετέσχηκε. ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχει τὸν μάλιστα θεοῖς πρόποντα λόγον.

LXXX. Εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ τῶν θυμιωμένων ἡμέρας ἐκάστης εἰπεῖν, ὥσπερ ὑπεσχόμεθα, ἐκεῖνο διανοηθεῖται τις πρότερον, ὡς αἰεὶ μὲν οἱ ἄνδρες ἐν σπουδῇ μεγίστῃ τίθενται τὰ πρὸς ὑγείαν ἐπιτηδεύματα, μάλιστα δὲ ταῖς ἱερουργίαις καὶ ταῖς ἀγνείαις καὶ διαίταις οὐχ ἥτιόν ἐστι τοῦτο τοῦ ὄσιου τὸ ὑγιεινόν. οὐ γὰρ ὦνοντο καλῶς ἔχειν οὔτε σώμασιν, οὔτε ψυχαῖς ὑπούλοις καὶ ροσώδεσι θεραπεύειν τὸ καθαρὸν

καὶ ἀβλαβὲς πάντα καὶ ἀμίαντον. ἐπεὶ τοίνυν δ' ἄηρ, ὃ πλεῖστα χρώμεθα καὶ σύνεσμεν, οὐκ αἰεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει διάθεσιν καὶ κράσιν, ἀλλὰ τὺνκτωρ πυκνοῦται καὶ πιέζει τὸ σῶμα καὶ συνάγει τὴν ψυχὴν εἰς τὸ δύσθυμον καὶ πσφροντικὸς, ὅλον ἀγλυώδη γινόμενὴν καὶ βαρεῖαν, ἀναστάντες εὐθύς ἐπιθυμιῶσι ζητήνην, θεραπεύοντες καὶ καθαίροντες τὸν αἶρα τῆ διακρίσει, καὶ τὸ σύμφυτον τῷ σώματι πνεῦμα μεμαρασμένον ἀναρῶντες, ἐχούσης τι τῆς ὁσμῆς σφοδρὸν καὶ καταπληκτικόν. αὐτοὶ δὲ μασημβρίας αἰσθανόμενοι σφόδρα πολλὴν καὶ βαρεῖαν ἀναθυμίαςιν ἀπὸ γῆς ἔλκοντα βλα τὸν ἥλιον καὶ καταμιγνύοντα τῷ αἶρι, τὴν σμύρναν ἐπιθυμιῶσι. διαλύει γὰρ ἡ θερμότης καὶ σκίδνησι τὸ συνιστάμενον ἐν τῷ περιέχοντι θολερὸν καὶ ἰλυῶδες. καὶ γὰρ οἱ ἱατροὶ πρὸς τὰ λοιμικὰ πάθη βοηθεῖν δοκοῦσι φλόγα πολλὴν ποιοῦντες ὡς λεπτύνουσαν τὸν αἶρα. λεπτύνει δὲ βέλτιον, εἴαν εὐώδη ξύλα καίωσιν, οἷα κυπαρίττου καὶ ἀρκεύθου καὶ πεύκης. Ἄκρωνα γοῦν τὸν ἱατρὸν ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὸν μέγαν λοιμὸν εὐδοκιμῆσαι λέγουσι, πῦρ κελύοντα παρακαίειν τοῖς νοσοῦσιν ὥνησε γὰρ οὐκ ὀλίγους. Ἀριστοτέλης δὲ φησι καὶ μύρων καὶ ἀνθέων καὶ λειμώνων εὐώδεις ἀποπνοίας οὐκ ἔλαττον ἔχειν τοῦ πρὸς ἡδονὴν τὸ πρὸς ὑγίαν, ψυχρὸν ὄντα φύσει καὶ παγετώδη τὸν ἐγκέφαλον ἡρέμα τῆ θερμότητι καὶ λιότητι διαχεύσας. εἰ δὲ καὶ τὴν σμύρναν παρ' Αἰγυπτίοις Βαῖλ καλοῦσιν, ἱερμηνευθὲν δὲ τοῦτο μάλιστα φράζει τῆς κρηήσεως

ἐσκορπισμὸν, ἔστιν ἣν καὶ τοῦτο μαρτυρίαν τοῦ λό-
γω τῆς αἰτίας δίδωσιν.

LXXXI. Τὸ δὲ Κῦφι, μίγμα μὲν ἐκκαίδεκα
μυῶν συντιθεμένων ἐστὶ, μέλιτος καὶ οἴνου καὶ στα-
φίδος καὶ κυπέρου, ῥητίνης τε καὶ σμύρνης καὶ ἀ-
σπυλάθου καὶ σεσέλευς, ἔτι δὲ σχίνου τε καὶ ἀσφύλ-
του καὶ θρύου καὶ λαπάθου, πρὸς δὲ τούτοις, ἀρ-
κευθίδων ἀμφοῖν· (ὡν τὴν μὲν, μείζονα, τὴν δὲ,
ἐλάττονα καλοῦσι) καὶ καρδαμώμου καὶ καλάμου·
συντίθενται δ' οὐχ ὅπως ἔτυχεν, ἀλλὰ γραμμῶν
ἰσῶν τοῖς μυρεψοῖς, ὅταν ταῦτα μιγνύωσιν, ἀναγε-
νωσκομένων. τὸν δ' ἀριθμὸν, εἰ καὶ πάνυ δοκεῖ τε-
τραγώνος ἀπὸ τετραγώνου, καὶ μόνος ἔχων τὸν ἴσον
ἰσάκις ἀριθμὸν τῷ χωρίῳ τὴν περίμετρον ἴσην ἀγα-
γεῖσθαι προσηκόντως, ἐλάχιστα ῥητέον εἰς γε τοῦτο
συνεργεῖν, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα τῶν συλλαμβανομένων,
ἀρωματικὰς ἔχοντα δυνάμεις, γλυκὺ πνεῦμα καὶ χρη-
στὴν μεθίησιν ἀναθυμίασιν, ὑφ' ἧς ὁ τε ἀῆρ τρε-
πόμενος καὶ τὸ σῶμα διὰ τῆς πνοῆς κινούμενον λείπει
καὶ προσηκῶς ὑπνοῦται καὶ κρῆσιν ἐπαγωγὸν ἴσχει.
καὶ τὰ λυπηρὰ καὶ σύντομα τῶν μεθημεριῶν φρον-
τίδων γίνετο μέθης, οἷον ἄμματα χαλᾶ καὶ διαλύει·
καὶ τὸ φανταστικὸν καὶ δεκτικὸν ὄνειρων μόριον,
ὡς περ κάτοπτρον ἀπολαίνει, καὶ ποιεῖ καθαρώτε-
ρον, οὐδὲν ἦτιον, ἢ τὰ κρούματα τῆς λύρας, οἷς
ἐχρῶντο πρὸ τῶν ὕπνων οἱ Πυθαγόρειοι, τὸ ἐμπα-
θεῖς καὶ ἄλοχον τῆς ψυχῆς ἐξεπάθοντες οὕτω καὶ
θεραπεύοντες. τὰ γὰρ ὀσφραντὰ πολλάκις μὲν τὴν
αἴσθησιν ἀπολείπουσαν ἀνακαλεῖται, πολλάκις δὲ

πάλιν ἀμβλύνει καὶ κατηρεμίζει διαχεομένων ἐν τῷ
 σώματι τῶν ἀναλωμάτων ὑπὸ λειότητος· ὡςπερ ἔνιοι
 τῶν ἰατρῶν τὸν ὕπνον ἐγγίνεσθαι λέγουσιν, ὅταν ἡ
 τῆς τροφῆς ἀναθυμίασις οἷον ἔρπουσα· λείως περὶ
 τὰ σπλάγχνα, καὶ ψηλαφῶσα ποιῇ τινα γαργαλι-
 σμῶν. τῷ δὲ κῦφι χρῶνται καὶ πόματι καὶ κρέμα-
 τι· πινόμενον γὰρ δοκεῖ τὰ ἐντὸς καθαίρειν, κοι-
 λίας μαλακτικὸν ὄν. ἄνευ δὲ τούτων, φητίνη μὲν
 ἔστιν ἔργον ἡλίου καὶ σμύρνα πρὸς τὴν εἴλην τῶν
 φπτῶν ἐκδακρῶντων. τῶν δὲ τὸ κῦφι συντιθέντων
 ἔστιν ἃ νυκτὶ χαίρει μᾶλλον, ὡςπερ ὅσα πνεύμασι
 ψυχροῖς καὶ σκιοῖς καὶ δροσίοις καὶ ὑγρότησι τρέφε-
 σθαι πέφυκεν. ἐπεὶ τὸ τῆς ἡμέρας φῶς ἐν μὲν ἔστι
 καὶ ἀπλοῦν (καὶ τὸν ἥλιον ὁ Πίνδαρος ὀραῖσθαι
 φησὶν ἐρήμης δι' αἰθέρος) ὁ δὲ νυκτερινὸς ἀἴη κρῆ-
 μα καὶ σύμμιγμα πολλῶν γέγονε φῶτων καὶ δυνά-
 μων, οἷον σπαρμάτων εἰς ἐν ἀπὸ παντός ἄστρου
 κατασφύδντων. εἰκότως οὖν ἐκείνα μὲν, ὡς ἀπλῆ
 καὶ ἀφ' ἡλίου τὴν γένεσιν ἔχοντα, δι' ἡμέρας, ταῦτα
 δὲ ὡς μικτὰ καὶ παντοδαπὰ ταῖς ποιότησιν, ἀρχο-
 μένης νυκτός ἐπιθυμιῶσιν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ
ΤΟΥ ΕΙΤΟΥ ΕΝΔΕΛΦΟΙΣ.

Στιχιδίοις τισὶν οὐ φαύλως ἔχουσιν, ὡ φίλε Σαρ-
πίων, ἐνέτυχον πρόην, ἃ Δικαίσαρχος Εὐριπίδης
οἶεται πρὸς Ἀρχέλαον εἰπεῖν·

Οὐ βούλομαι πλουτοῦντι δωρεῖσθαι πένης,
Μὴ μ' ἄφρονα κρίνης, ἢ διδοῦς αἰτεῖν δοκῶ.

χαρίζεται μὲν γὰρ οὐδὲν ὁ διδοὺς ἀπ' ὀλίγων μικρὰ
τοῖς πολλὰ κεκτημένοις· ἀπιστοῦμενος δὲ ἀντὶ μα-
δενὸς διδόναι, κακοηθείας καὶ ἀνελευθερίας προ-
λαμβάνει δόξαν· ἄρα δὴ ὅσον ἐλευθεριότητι καὶ
κάλει τὰ χρηματικὰ δῶρα λείπεται τῶν ἀπὸ λόγου
καὶ σοφίας, καὶ διδόναι καλὸν ἐστὶ, καὶ διδόντας
ἀντατεῖν ὁμοία παρὰ τῶν λαμβανόντων· ἐγὼ γὰρ
πρὸς σε, καὶ διὰ σέ, τοῖς αὐτόθι φίλοις τῶν Πυθι-
κῶν λόγων ἐπίου, ὡς περ ἀπαρχίς ἀποστέλλων, ὁμο-
λογῶ προσδοκᾶν ἑτέρους καὶ πλείονας καὶ βελτίονας
παρ' ὑμῶν, ἅτε δὴ καὶ πόλει χρωμένον μεγάλῃ, καὶ
σχολῆς μᾶλλον ἐν βιβλίοις πολλοῖς καὶ παντοδαπαῖς
διατριβαῖς εὐποροῦντακ· ὁ δ' οὖν φίλος Ἀπόλλων

ἔοικε τὰς μὲν περὶ τὸν βίον ἀπορίας ἰᾶσθαι καὶ διαλύειν, θεμιστευὼν τοῖς χρωμένοις, τὰς δὲ περὶ τὸν λόγον αὐτὸς ἐνιέναι καὶ προβάλλειν τῷ φύσει φιλοσόφῳ τῆς ψυχῆς, ὄριζεν ἐμποιωῶν ἀγωγὸν ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἄλλοις τε πολλοῖς δηλὸν ἐστὶ καὶ τῇ περὶ τοῦ ἐκ καθιερώσει. τοῦτο γὰρ εἶδος οὐ κατὰ τύχην, οὐδ' οἷον ἀπὸ κλήρου τῶν γραμμῶν μόνον ἐν προεδρίᾳ παρὰ τῷ θεῷ γινίσθαι, καὶ λαβεῖν ἀναθήματος τιξίν ἱεροῦ καὶ θεάματος· ἀλλ' ἢ δύναμιν αὐτοῦ κατιδέοντας ἰδίαν καὶ περιττήν, ἢ συμβόλων χρωμένους πρὸς ἕτερόν τι τῶν ἀξίων σπουδῆς τοῖς ἐν ἀρχῇ περὶ τὸν θεὸν φιλοσοφήσαντας, οὕτως προσίσθαι πολλάκις εὖν ἄλλοτε τὸν λόγον ἐν τῇ σχολῇ προβαλλόμενον ἐκκλίνας ἀτρέμα καὶ παρελθὼν, ἔναγχος ὑπὸ τῶν υἰῶν ἐλήφθην ἕνοις τισὶ συμφροτιμούμενος, οὗς εὐθύς ἐκ Δελφῶν ἀπαίρειν μέλλοντας, οὐκ ἦν εὐπρεπὲς παράγειν, οὐδὲ παραιτιῶσθαι, πάντως ἀκούσαι τι προθυμουμένους. ὡς δὲ καθίσας περὶ τὸν νῦν, τὰ μὲν αὐτὸς ἠρξάμην ζητεῖν, τὰ δ' ἐκείνους ἐρωτᾶν, ὑπὸ τοῦ τόπου καὶ τῶν λόγων αὐτῶν, ἃ πάλαι ποτὲ καθ' ὅν καιρὸν ἐπεδήμει Νέρων, ἠκούσαμεν Ἀμμωνίου καὶ τινῶν ἄλλων διεξιόντων, ἐνταῦθα τῆς αὐτῆς ἀπορίας ὁμοίως ἐμπροσθεν.

Η. Ὅτι μὲν γὰρ οὐχ ἦντιν ὁ θεὸς φιλόσοφος, ἢ μάστις, εἰδοκεῖ πᾶσιν ὀρθῶς πρὸς τοῦτο τῶν ὀνομάτων ἕκαστον Ἀμμωνίως τίθεσθαι, καὶ διδάσκειν, ὡς Πλάτων μὲν ἐστὶ τοῖς ἀρχομένοις μανθάνειν καὶ διαπυρθεῖσθαι· Ἀήλιος δὲ καὶ Φαναῖος, οἷς ἦδη

κτιθῆναι καὶ ὑποφαινεταὶ τῆς ἀληθείας· Ἰσμή-
 νος δὲ τοῖς ἔχρυσεν τὴν ἐπιστήμην, καὶ ἀσχημέτους
 δεύοντες πειρώσιν καὶ ἀποκρίσασιν, χρησιμοῦν τῶν θεο-
 λόγων καὶ φιλοσοφῶν πρὸς ἀλλήλους· ἀπὸ δὲ
 τῶν φιλοσοφῶν, ἔφη, τὸ ζητεῖν, τὸ θαυμάζειν καὶ
 ἀποκρίναι, εἰδῶτος τὰ πολλὰ τῶν περὶ τὸν θεὸν ἔρωτα
 αἰνῶνται κατακινεῖσθαι, καὶ λόγον τινα σοφῶν-
 τιστῶν τε, καὶ διδασκαλίαν τῆς αἰτίας· οἷον ἐπὶ σαυ-
 τῶν τοῦ ἀθανάτου, τὸ καίεσθαι μόνον αὐτόθεν
 τῶν ἑλίων εἰσότην, καὶ δάφνην ἐπιθυμῶσθαι, καὶ
 τὰ δύο Μολοῖς ἰδρῦσθαι, πανταχοῦ τρωῶν νομίζου-
 σιν· καὶ τὸ μηδεμίαν γυναῖκα πρὸς τὸ χρησιμῶς
 εἶναι προσελθεῖν· καὶ τὸ τοῦ τρίποδος, καὶ ἀεὶ
 ποῦ αὐτὰ, τοῖς μὴ παντάπασιν ἀλόγοις καὶ ἀψύχτοις
 ὑφειμέναι δεκτικῶς καὶ παρακαλεῖ πρὸς τὸ σφραῖναι τε
 καὶ ἀκούειν καὶ διαλέγεσθαι περὶ αὐτῶν· ἔφη δὲ
 καὶ ταῦτα εἶναι προγράμματα, τὸ Γνωθὶ σαυτὸν καὶ
 τὸ Μηδὲν ἔγνων, ὅσας ζητήσεις ἐκίχητε φιλοσόφους,
 καὶ ὅσων λόγων πλῆθος ἀφ' ἐκείνου, καθ' ἑαυτὸν ἀπὸ
 σπέρματος ἀναπέφυκιν· ὡν οὐδένος ἦτα· οἷμαι
 γὰρ πάντων λόγων εἶναι τὸν κῆν ζητούμενον.

III. Ἐπιτάφος δὲ ταῦτα τοῦ Ἀμφικλύου, Μαρ-
 τρυμῶν δὲ ἀδελφός· εἶπεν· Καὶ μὴν ἂν ἡμεῖς ἀκηκόια-
 μων λόγων ἄπλοῦς τίς ἴσας καὶ κριμῶν βραχέως· ἀε-
 γρησιπλοῦς ἀεικίους τοὺς σοφοὺς, ἢ ἀνὴρ δὲ σοφί-
 σαις προσεγορευθείς, αὐτοὺς μὲν εἶναι πέντε, δὲ
 λαϊκῶν δὲ ἑπτὰ καὶ ὅλιγα καὶ Βίαντα καὶ Πλα-
 τῶνα καὶ ἄλλους· ὅς κλέροστος δὲ ἀπὸ τῶν εὐρανόθεν
 εἶσα Ἰερὸν δὲ καὶ Ἄριστος, αὐτὸν αὐτοῦ εὐρανόθεν

μετὴν οὐδὲ σοφίας, ἀλλὰ δυνάμει καὶ φίλοις καὶ χάριτι
καταβιαζόμενοι τὴν δόξην, ἐνέβαλον εἰς τοῦνομα τῶν
σοφῶν, καὶ τινὰς γνώμας καὶ λόγους ἐξέπεμπον, καὶ
διεσπείρον εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῖς ὑπ' ἐκείνων λεγομένοις
ἰοίοις, δυσχερῆναντις ἄρα τοὺς ἄνδρας, ἐβέλγ-
χην μὲν οὐκ ἐθέλειν τὴν ἀλαξονεῖαν, οὐδὲ φανερωῆς
ὑπὲρ δόξης ἀπεχθάνεσθαι καὶ διαμάχισθαι πρὸς ἄν-
θρώπους μέγα δυναμένους· ἐνταῦθα δὲ συνελθόν-
τας αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς, καὶ διαλεχθέντας ἀλλή-
λοις, ἀναθῆναι τῶν γραμμάτων ὃ τῆ τε τάξει πέμ-
πτον ἐστὶ καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τὰ πάντα δηλοῖ· μαρτυ-
ροῦντες μὲν ὑπὲρ αὐτῶν πρὸς τὸν θεόν, ὅτι πάντα
εἰσὶ, τὸν δὲ ἕκτον καὶ τὸν ἑβδομον ἀποποιουμένους
καὶ ἀποβάλλοντας, ὡς οὐ προσήκοντας αὐτοῖς. ὅτι
δ' οὐκ ἄπο σκοποῦ ταῦτα λέγεται, γνοή τις ἦν ἀ-
κούσας τῶν κατὰ τὸ ἱερόν τὸ μὲν χρουσοῦν εἰ Λιβίας
τῆς Καίσαρος γυναικὸς ὀνομαζόντων· τὸ δὲ χαλκοῦν,
Ἀθηναίων· τὸ δὲ πρῶτον καὶ παλαιότατον, τῆ δὲ
οὐεία ἔβλιον, ἔτι κῦν τῶν σοφῶν καλοῦσιν, οὐχ
ἰσὸς, ἀλλὰ κοινὸν ἀνάθημα πάντων γινόμενον.

IV. Ὅ μιν οὖν Ἀμμώνιος ἠσυχῆ διαμειδίσειν,
ὑπονοήσας ἰδίᾳ τὸν Λαμπρίαν δόξην περῆσθαι,
πλάττεισθαι δ' ἱστορίαν καὶ ἀκοὴν ἑτέρων πρὸς τὸ
ἀνυπεύθυνον. ἕτερος δὲ τις ἔφη τῶν παρόντων, ὡς
ὁμοία ταῦτ' ἔστιν οἷς πρῶτην ὁ Χαλδαῖος ἐφλυῖται
ἕτερος, ἑπτὰ μὲν εἶναι τὰ φωνῆν ἰδίων ἀφιέντα τῶν
γραμμάτων, ἑπτὰ δὲ τοὺς κίνησιν αὐτοτελῆ καὶ ἀσύν-
δετον ἐν εὐρατῆ κινουμένους ἀστίρας· εἶναι δὲ τῆ
τάξει δεύτερον τότῃ εἰ τῶν φωνηέντων ἀπ' ἀρχῆς,

καὶ τὸν ἥλιον ἀπὸ σαλήτης τῶν πλαητηῶν. ἥλιος δ' Ἀπόλλωνα τὸν αὐτὸν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάντα Ἑλληνας νομίζουσιν. ἀλλὰ ταυτὶ μὲν (ἔφη) παντάπασιν ἐκ πίνακος καὶ πυλαίας· ὁ δὲ Δαμπυρίαις ἔλαθεν, ὡς εἶπε, τοὺς ἀπ' ἱεροῦ κινήσας ἐπὶ τὸν αὐτοῦ λόγον· ἦ μὲν γὰρ εὐκείνος εἶπεν, οὐδέ τις ἐγένεσθε Δαλφῶν. τῆς δὲ κοινῆς καὶ περιηγητικῆς δόξαν εἰς τὸ μέσον προσήγον, οὔτε τὴν ὄψιν ἀειδύκτας, οὔτε τὸν φθόγγον, ἀλλὰ τοῦτομα μόνον τοῦ γραμμάτος ἔχειν ἐκ συμβαλον.

V. Ἐπι γὰρ, εἰς ὑπολαμβάνουσαι Δαλφοί, καὶ τότε προσηγοῦντα ἔλεγε Νίκανδρος ὁ ἱερεὺς, ὄρηται καὶ μορφή τῆς πρὸς τὸν θεὸν ἐπιταύξιας, καὶ τῆς ἐνημογιαν· ἐν τοῖς ἐρωτήμασιν ἔχει τῶν χρημάτων ἐκείνοτα, καὶ διακινυθασομένων, εἰ κινήσουσαι, εἰ γηρησονσαι, εἰ συμφέρουσιν, εἰ γεωργεῖν, εἰ ἀποδημεῖν. τοῖς δὲ διαλεκτικοῖς χυρίων ἔλεγε σαφὲς ὅτι ὁ θεός, οὐδὲν οἰομένους ἐκ ταῦ εἰ μορῶν, καὶ τοῦ μετ' αὐτῶν ἀειδώματος πρῶγμα γίνεσθαι, πάντας τοῖς ἐρωτήμασι ὑποεταγμένας ταύτην, καὶ ταῦν ὡς πρῶματα καὶ προσέμμενος· ἔπει δ' ἴδιον τὸ ἱερὸν ὡς πρὸς μάντιν ἐστὶν ἡμῖν, καὶ τὸ ἐνχρησθαι κοινῶν εἰς πρὸς θεόν, οὐκ ἦτορ οἰεσθαι τῆς πνευματικῆς τῆς ἐν κτηνῶν· τὸ γραμμῆ περιέχεται δύναμις· ἐν γὰρ εἰς ἔλαθ, ἔπει εἰς ἕκαστος τῶν ἀπορῶν, καὶ Ἀρχίλαος·

Εἰ γὰρ εἰς ἑμὰ γένοιτο χεῖρον Νισβοῦλης δ' ἔργου, καὶ τοῦ εἰδῆ πλὴν δαυτέρου συλλαβῆν περιλάμασαι φησὶν, εἶλον τὸ Σφίφροτος, ἄμα τίκων δὴν δυναμίνα· καὶ τὴν Ὀμπερῶναι

Ὡς θὴν καὶ τὸν ἐγὼ λύσω μένος — —

ἐν δὲ τῷ Εἰ τὸ εὐκτικὸν καὶ ἀποχρόντως δηλοῦσθαι.

VI. Ταῦτα τοῦ Μικάνδρου διελθόντες, αἰσθασαίμεθα δὴ θέουσα τὸν ἱταῖρον, ἤρατο τὸν Ἀμμώνιον, εἰ διαλεκτικῇ παρόρησις μέτεσκεν οὗτω περιουρισμένη ταῦτ' Ἀμμωνίου λέγειν παρακλινομένου καὶ βουθεῖν. Ἄλλ' ὅτι μὲν (ἔφη) διαλεκτικώτατος ὁ θεὸς ἴσται, οἱ πολλοὶ τῶν χρησμάτων δηλοῦσιν. τοῦ γὰρ αὐτοῦ δῆπουδέν ἴσται καὶ λύνει καὶ ποιεῖν ἀμφιβολίας. ἔτι δ', ὡς περὶ Ἰλλύων ἔλεγε, χρησμοῦ δοθέντος, ἄπορ τὸν ἐν Ἀθῆναις βουμὸν διπλασιάσωσι, ὃ τῆς ἄρας ἔχεις παρὶ γεωμετρίας ἔργον ἴσται, οὐ τοῦτο προστάττειν τὸν θεόν, ἀλλὰ καὶ γεωμετρεῖν διακελεύεσθαι τοῖς Ἕλλησιν· οὕτως ἄρα χρησμοὺς ἀμφιβόλους ἐκφέρειν ὁ θεός, αὐτεῖ καὶ συλάτῃσι διαλεκτικῇ, ὡς ἀναγκαῖαν τοῖς μέλλουσιν ὀρθῶς αὐτοῦ συτήσασθαι. ἐν δὲ διαλεκτικῇ δῆπου μεγίστην ἔχει δύναμιν ὁ συκαπτικὸς αὐτοῦ σύνταξις, ἅτε δὴ τὸ λογικώτατον ἀρχηματίζων ἀξιωμα. πῶς γὰρ οὐ τοιοῦτο πρὸ ἀνεπημέμον, εἴ γε τῆς μὲν ὑπάρξεως τῶν πραγμάτων ἔχει καὶ τὰ θερία γινώσιν, ἀπολούθου δὲ θεουργίαν καὶ κρίσιν ἀνθρώπων μόνη παρῖδοικεν ἡ φύσις. αἴτι γὰρ ἡμῖρα ἴσται καὶ φῶς ἴσται, αἰσθάνονται δὴ πρῶν καὶ λίκαι καὶ κέντες καὶ ὄφιδες· ὅτι δὲ εἰ ἡμῖρα, φῶς ἴσται, οὐδὲν ἄλλο συνέησι, πλην ἀνθρώπων, ἡγαγμέναι καὶ λήγοντες, ἐμφαστικῶς τε καὶ συναρτήσασθαι τοῦτον πρὸς ἄλληλα καὶ οὐκ ἄλλως.

καὶ διάφορως μόνος ἔχων ἔννοιαν, ἐξ ὧν αἱ ἀποδείξεις τὴν κρισιώτατην ἀρχὴν λαμβάνουσιν. ἐπεὶ τοῦτον φιλοσοφία μὲν περὶ ἀλήθειάν ἐστιν, ἀληθείας δὲ φθίς ἀποδείξεις, ἀποδείξεως δ' ἀρχὴ τὸ συνημμένον, ἐπίδειξις ἢ τοῦτο συνάχουσα καὶ ποιοῦσα δύναμις ὑπὸ σοφῶν ἀνδρῶν τῷ μάλιστα τὴν ἀλήθειαν ἠγάπηκότε θεῷ καθιερώθη· καὶ μάντις μὲν ὁ θεὸς, μαντικὴ δὲ τέχνη περὶ τὸ μέλλον, ἐκ τῶν παρόντων, ἢ παρωχημένων. οὐδενὸς γὰρ οὐδ' ἀνάιτιος ἢ γενεσις, οὐτ' ἄλογος ἢ πρόβησις· ἀλλ' ἐπεὶ πάντα τούτοις γεγυῖται τὰ γινόμενα, τὰ τε γενησόμενα τοῖς γυγνομένοις ἔπεται καὶ συνήρηται, κατὰ διεξοδὸν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος περαίνουσιν, ὁ τὰς αἰτίας εἰς ταῦτο συνθεῖν τε πρὸς ἄλληλα καὶ συμπλέκειν φυσικῶς ἐπιτιμίμενος, οἶδε καὶ πρόλεγειν

Τὰ τε ὄντα τὰ τ' ἐσόμενα πρὸ τ' ὄντα· καὶ καλῶς Ὀμηρὸς πρῶτον ἔταξε τὰ παρόντα, μετὰ τὸ μέλλον καὶ τὸ παρωχημένον. ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄντος ὁ συλλογισμὸς κατὰ τὴν τοῦ συνημμένου δύναμιν ὡς, εἰ τὸδ' ἐστὶ, τόδε προηγείται· καὶ πάλιν, εἰ τόδε ἐστὶ, τόδε γενήσεται. τὸ γὰρ τεχνικὸν καὶ λογικὸν (ὡς περ εἴρηται) γνώσις ἀκολουθίας· τῆς δὲ πρόβησιν ἢ αἰσθησις τῶν λόγων δίδωσιν· ἄθεν (εἰ καὶ ἀσυχρὸν εἶπεν) οὐκ ἀποστρίψομαι τοῦτον εἶναι τὸν τῆς ἀληθείας τρίποδα τὸν λόγον, ὃς τὴν τοῦ ἀληθινοῦ πρὸς τὸ προηγούμενον ἀκολουθίαν δείκνυς, εἴτα προσλαβὼν τὴν ὑπαρξίν, ἐπάγει τὸ συμπέρασμα τῆς ἀποδείξεως· τὸν οὖν Πυθίον, εἰ δὴ μουσικῆ τε ἦδεται, καὶ πόντων φωναῖς καὶ κισσάρης φόφοις, τί θαν-

μαστόν ἐστι διαλεκτικῆς φιλία τοῦτο παπαύουθαι
 τοῦ λόγου τὸ μέρος καὶ ἀγαπῶν, ἢ μάλιστα καὶ
 πλείωται προαχθέντων ὄρα τοὺς φιλοσόφους, ἢ ἂ
 Ἐρακλῆς εἶπεν τὸν Προμηθεῖα λελυκὸς, οὐδὲ τοὺς
 περὶ τὰν Διῶντα καὶ Ἀτλαντα σοφιστικῶς διελλεγμέ-
 τας, ἀλλὰ νίος ὢν καὶ νομιδῆ Βοιωτίας, ἀναιρῶν τὴν
 διαλεκτικὴν καὶ καταγελῶν τοῦ εἰ τὸ πρῶτον, τὸ δευ-
 τερον ὑπρόσπῳ ἔδοξε βία τὸν τρίπεδα καὶ διαμάχε-
 σθαι πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς τέχνης. ἐπεὶ προῖον
 γὰρ εἰ ἀπόλαυ καὶ οὗτος, εἶκος μαγικώτατος ὁμοῦ γα-
 κέσθαι καὶ διαλεκτικώτατος.

VII. Πανσημένον δὲ τοῦ Θίωνα, Εὐατροφον
 Ἀθηναῖον εἶμαι τὸν εἰπόντα εἶναι πρὸς ἡμᾶς ὅρατε,
 ὡς ἀμύνη, τῆ διαλεκτικῆ, Θίων προθύμως, μονοκον-
 χι τὴν λεοντὴν ἐπενδυσάμενος. οὕτως οὐδ' ἡμᾶς
 τοὺς πάντας συλλήβδην πράγματα καὶ φύσει καὶ
 ἰσχύος θείων ὁμοῦ καὶ ἀνθρωπείων ἐν ἀριθμῷ τιθε-
 μέτους, καὶ πολὺ μάλιστα τῶν καλῶν καὶ τιμίων,
 ταῦτα ἡγεμόνα ποιουμένους καὶ κύριον, εἶκος ἡσυχί-
 ας ἔχειν, ἀλλ' ἀπαρξασθαι τῷ θεῷ τῆς φιλίης μα-
 θηματικῆς, ἐντὶ μὲν ἐφ' ἑαυτοῦ μήτε δυνάμει, μήτε
 μορφῇ, μήτε τῷ ἔηματι τὸ εἰ τῶν ἄλλων στοιχείων
 διαφέρειν ἡγαυμένους, ὡς δὲ μεγάλου πρὸς τὰ ὄλα
 καὶ κρείου, σήμερον ἀριθμοῦ προτετιμῆσθαι τῆς
 πεμπτάδος, ὅρα οὐ τὸ ἀριθμῶν οἱ σοφοὶ παραπᾶσιν
 ἰσόμαχον, ταῦτα δὲ πρὸς ἡμᾶς ἔλεγον οὐ παίζων, ὁ
 Εὐατροφος, ἀλλ' ἐπεὶ πηνκαῦτα προσεκήμηται τῆς
 μαθηματικῆς ἐμπειθῶς, τάχα δὲ μίλλων εἰς πάντας τι-
 μήσειν τὸ μηδὲν ἄγαν, ἐν Ἀκαδημίᾳ κειόμενος.

VIII. Ἄπειν οὖν, κέλαισα τῶν Εὐσεφοφον τῶν ἀριθμῶν λύνει τὴν ἀπορίαν. ἐπεὶ γὰρ (ἔφη) εἰς τὸ ἄρτιον γεννημένον πάντας ἀριθμοῦ καὶ τὸ περιττὸν, ἢ μὲν μονᾶς ἀμφοτέρων ἐπίλοιπός ἐστι τῆς δυτάμει· διὸ καὶ προστιθεμένη τῶν μὲν περιττῶν ἀριθμῶν ἄρτιον ποιεῖ, τῶν δὲ ἄρτιων περιττὸν· ἀρχὴν δὲ τοῦ μὲν ἀρίτου τι δύο, τοῦ δὲ περιττοῦ τι τρίτα προιοῦνται· τὰ δὲ κίνετι γεννᾶται τούτων πρὸς ἀλλήλους μινυμένων· ἐνώτως ἔσχηκε τιμὴν, πρότερος ἐκ πρώτων ἀποτελούμενος, καὶ γάμος ἐποσάρασται τῆ τοῦ ἀρίτου πρὸς τὸ θῆλον, περιττοῦ δὲ αὐτὸ πρὸς τὸ ἄρτιον δημοσθητι· ταῖς γὰρ εἰς ἴσα τομαῖς τῶν ἀριθμῶν, ὁ μὲν ἄρτιος πάντῃ διωτάμενος ὑπολείπει τινὰ δεκτικὴν ἀρχὴν· οἷον ἐν ἑαυτοῦ καὶ χώραν, ἐν δὲ τῷ περιττῷ τὸ αὐτὸ παθόντι, μίσησ ἀεὶ περίσσι τῆς νεμήσεως γόνιμον· ἢ γονιμώτερός ἐστι τοῦ ἑτέρου, καὶ μινυόμενος ἀεὶ κρατεῖ, κρατεῖται δὲ οὐδέποτε· γίνεται γὰρ ἐξ ἀμφοῖν κατ' οὐδεμίαν μᾶζιν ἄρτιος, ἀλλὰ κατὰ πάσας περιττός· ἔτι δὲ μᾶλλον πύτος ἐπιβάλλον αὐτῷ καὶ συντιθέμενος, δείκνυσι τὴν διαφορὴν ἐκάτερος· ἄρτιος μὲν γὰρ οὐδεὶς ἀρίτῳ συνελθὼν περισσοῦν παρίσχειν, οὐδ' ἐξέβη τὸ οἰκτιρὸν ὑπ' ἀσθενείας ἄγονος ὢν ἑτέρου καὶ ἀτελής· περισσοὶ δὲ μινυόμενοι περισσοῖς, ἀρίτους πολλοὺς διὰ τὸ πάντῃ γόνιμον ἀποτελοῦσι· τὰς δ' ἄλλας οὐκ ἂν τις ἐν καιρῷ νῦν ἐπέξειοι δυνάμεις καὶ διαφορὰς τῶν ἀριθμῶν· ὡς οὖν ἄρτιος τοῦ πρώτου καὶ θήκεος δημοσθητι τι πέντε γενόμενὰ γάμον οἱ Πυθαγόραιοι προσεῖπον· ἔστι δὲ ἢ καὶ φύσις λέλεκται τῷ περι

αὐτὸν πολυπλασιασμῷ πάλιν εἰς αὐτὸν περαιτέρω. ὡς γὰρ ἡ φύσις λαβοῦσα πῦρ ἐν σπέρματι καὶ χραμένη, πολλὰ μὲν ἐν μέσῳ φύει σχήματα καὶ εἶδη, δι' ὧν ἐπὶ τέλος ἐξάγει τὸ ἔργον, ἐπὶ πᾶσι δὲ πῦρον ἀνάδειξεν, ἀποδοῦσα τὴν ἀρχὴν ἐν τῷ τέλει τοῦ παντός· οὕτω τῶν λοιπῶν ἀριθμῶν ὅταν αὐτοὺς πολλαπλασιαζῶσιν εἰς ἑτέροους, τελευτώντων τῇ αὐτῆσει, μόνος δ' τῶν πάντε καὶ ἕξ γενόμενος τοσαυτάκις αὐτοὺς ἀναφέρει καὶ ἀνασῶζουσιν. ἕξάκις γὰρ τὰ ἕξ, τριηκονταεξ, καὶ πεντάκις τὰ πέντε, εἰκοσιπέντε γίνεται. καὶ πάλιν ὁ μὲν τῶν ἕξ ἀπαξ τοῦτο ποιεῖ, καὶ μοναχῶς αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ τετραγώνος γινόμενος· τῇ δὲ πεντάδι καὶ τοῦτο μὲν συμβέβηκε κατὰ πολυπλασιασμόν, ἰδίως δὲ τὸ κατὰ σύνθεσιν ἑαυτῆν, ἣ δεκάδα ποιεῖν παρὰ μέρος ἐπιβαλλούσης αὐτῇ, καὶ τοῦτο γίνεσθαι μέχρι παντός, ἀπομιμουμένου τοῦ ἀριθμοῦ τὴν τὰ ὅλα διακοσμοῦσαν ἀρχὴν. ὡς γὰρ ἐκείνην φυλάττουσαν ἐκ μὲν ἑαυτῆς τὸν κόσμον, ἐκ δὲ τοῦ κόσμου πάλιν αὐτὴν ἑαυτὴν ἀποτελεῖν, πῦρός τ' ἀνταμείβεσθαι πάντα, φησὶν ὁ Ἡράκλειτος, καὶ πῦρ ἀπάντων, ὡς περ χρυσοῦ χρήματα, καὶ χρημάτων χρυσός· οὕτως ἡ τῆς πεντάδος πρὸς ἑαυτὴν σύνθεσις οὐδὲν οὔτε ἀτελής, οὔτε ἀλλότριον γενῶν πίπτουσα, ἀλλ' ὠρισμένης ἔχει μεταβολάς· ἢ χάρι αὐτῆν ἢ τὴν δεκάδα γενεᾶ, τουτίστιν, ἢ τὸ οἰκτεῖον ἢ τὸ τέλειον.

IX. Ἐάν οὖν ἔρηται τις, τί ταῦτα πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα, φήσομεν, οὐχὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν Διόνυσον, ὡς τῶν Δελφῶν οὐδὲν ἥτιον ἢ τῷ Ἀπόλ-

ἴσκει μήτεσιν. ἄκούομεν οὖν τῶν θεολόγων τὰ μὲν
 ἐν ποιήμασι, τὰ δ' ἄνευ μέτρου λεγόντων καὶ ὑμνοῦν-
 των, ὡς ἄφθαρτος ὁ θεὸς καὶ αἰδῖος πεφυκός, ὑπὸ
 δὴ τις ἐμαρμένης γνώμης καὶ λόγον μεταβολῆς
 ἑαυτοῦ χρώμενος, ἄλλοτε μὲν εἰς πῦρ ἀνήψα τήν κτί-
 σιν πάντα ὁμοίωσιν πᾶσιν, ἄλλοτε δὲ πανθοδαπῶς
 ἐκ τα μορφῶν καὶ ἐν πάθει καὶ δυνάμει διαφῆ-
 ροις γιγνόμενος, ὡς γίνεται νῦν κόσμος, ὀνομάζεται
 δὲ τῷ γνηριωτάτῳ τῶν ὀνομάτων, κρυπτόμενος
 δὲ τοῦ πολλοῦσ οἱ σοφώτεροι, τὴν μὲν εἰς πῦρ με-
 τὰβολὴν Ἀπόλλωνά τε τῆ μονώσει, Φοῖβόν τε τῷ
 καθαρῷ καὶ ἀμίαντῳ καλοῦσι. τῆσ δ' εἰς πνεύματα
 καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἄστρα καὶ φυτῶν ζῶων τε γε-
 νήσεις τροπῆσ αὐτοῦ καὶ διακοσμήσασ, τὰ μὲν πά-
 θημα καὶ τὴν μεταβολὴν, διασπασμόν τινα καὶ
 διαμελισμόν αἰνίττονται. Διόνυσον δὲ καὶ Ζαχρόα
 καὶ Νυκτέλιον καὶ Ἰσοδαίτην αὐτὸν ὀνομάζουσι, καὶ
 φθοράσ τινασ καὶ ἀφανισμοῦσ, καὶ τὰσ ἀποβιώσασ
 καὶ παλιγγενέσασ, οἰκεία ταῖσ εἰρημέναισ μεταβολαῖσ
 αἰνίγματα καὶ μυθεύματα, περαίνουσι· καὶ ἄδουσι
 τῷ μὲν διδυραμβικὰ μέλη παιδιῶν μεστὰ καὶ μετα-
 βολῆσ, πλάην τινα καὶ διαφῆρησιν ἐχούσασ· μίσο-
 βδαν γάρ, Δισχύλοσ φησί, πρέπει διδυραμβον ὁμαρ-
 τεῖν σὺγκοινον Διονύσῳ· τῷ δὲ παιῶνα τεταγμένην
 καὶ σάπρωγα Μοῦσαν. ἀγῆρω τε τοῦτον αἰεὶ καὶ
 εἶδον, ἐκείνον δὲ παλυειδῆ καὶ πολύμαρφον ἐν γρα-
 φῶν καὶ πλάσμασι δημιουργοῦσι· καὶ ὅλωσ τῷ μὲν
 ὁμοιότητα καὶ κῆριν καὶ σπουδὴν ἄκρατον, τῷ δὲ
 μεμηγμένησ, τινα παιδιῶ καὶ ὕβρει καὶ σπουδῆ καὶ

μανία προσφέροντες ἀνομαλίαν, εὖιος ὄρωσι γυναικῶν
 μαινομέναις Διδύμοισιν ἀνθέοντα τεμαῖς ἀσπασιοῦ
 σιν, οὐ φαύλως ἑκατέρως μεταβολῆς τὸ ὄρειον λαρε
 βίωσάτες. ἐπεὶ δ' οὐκ ἴσος ὁ τῶν περιόδων ἐν ταῖς
 μεταβολαῖς χρόνος, ἀλλὰ μείζων ὁ τῆς ἑτέρας, ἤν κού
 ρον καλοῦσιν, ὁ δὲ τῆς χρησμοσύνης ἐλάττω, τὸ κα
 τὰ λόγον τηροῦντες ἐνταῦθα, τὸν μὲν ἄλλον ἑκατέ
 τον παῖντε χρόνῳ περὶ τὰς θυσίας, ἀρχομένου δὲ
 χειμῶνος ἐπεγύραυτες τὸν διθύραμβον, τὸν δὲ πα
 ῶν καταπαδάσαντες, τρεῖς μῆνας ἀντ' ἐκείνου τοῦ
 τον κατακαλοῦνται τὸν θεῶν. ὅπερ τρεῖς πρὸς ἐν
 τῶ τῶ τὴν διακόσμησιν οἰόμενοι χρόνῳ πρὸς τὴν ἐκ
 πέρασιν εἶναι.

X. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἱκανοῦ καιροῦ μᾶλλον ἀπο
 μηρύνονται. δῆλον δὲ, ὅτι συνσπειροῦσιν αὐτὸν ἀ
 τῆς πεντάδα, κῦν μὲν αὐτῆ ἑαυτὴν ὡς τὸ πῦρ, αὐ
 θις δὲ τὴν πεντάδα ποιοῦσαν ἐξ ἑαυτῆς, ὡς τὸν κύ
 αμα, λέγουσιν. τῆς δὲ δὴ μάλιστα κεχωρισμένης τῆ
 θεῶ μουσικῆς οὐκ ἀέμεθα τούτῳ τῶ ἀριθμῷ μετέ
 ται. τὸ γὰρ πλείυτον, ὡς ἐνι κῆρῳ, ἔργον ἁρμο
 κῆς περὶ τῆς συμφωνίας ἐστίν. αὐταὶ δ' ὅτι πέντε
 καὶ οὐ πλείους, ὁ λόγος ἐξελέγχει, τὸν ἐν χορδαῖς
 καὶ τριπλήσιν ταῦτα θηρῶν ἀλόχως τῆ αἰαθήσει
 δουλάμενον. πᾶσαι γὰρ ἐν λόγοις τὴν γέναιαν ἀρι
 θμοῖν λαμβάνουσιν, καὶ λόγος ἐστὶ τῆς μὲν διὰ τε
 τῶν ἐπέτρως. τῆς δὲ διὰ πέντε, ἡμιόλιος. δι
 πλάσιος δὲ τῆς διὰ πᾶσῶν. τῆς δὲ διὰ πᾶσῶν καὶ
 διὰ πέντε τριπλάσιος. τῆς δὲ διὰ πᾶσῶν, τετρα
 πλάσιος. ἣν δὲ ταῦταις ἐπιμαχοῦσιν οἱ ἁρμοικῶν

δια πασῶν καὶ διὰ τεσσάρων ὀνομαζόμεναι; ἔξω μέ-
 τρου βαίνουσαν, οὐκ ἄξιόν ἐστι δεχέσθαι, τῆς ἀκοῆς
 τῷ ἀλόγῳ παρὰ τὸν λόγον, ὡς περ νόμον, χαριζομέ-
 νους. ἵνα τοίνυν ἀφῶ πέντε τετραχόρδων θέσεις,
 καὶ πέντε τοὺς πρώτους εἶτε τόνους, ἢ τρόπους, εἶτε
 ἁρμονίας χρῆ καλεῖν, ὡς ἐπιτάσσει καὶ ὑφέσει τρεπο-
 μένων κατὰ τὸ μῦλλον καὶ ἦττον, αἱ λοιπαὶ βαρῶ-
 τητές εἰσι καὶ ὀξύτητες. ἄρ' οὐχὶ πολλῶν, μᾶλλον δὲ
 ἀπειρῶν διαστημάτων ὄντων, τὰ μελωδοῦμενα πέντε
 μόνα εἰσὶ; διέσις καὶ ἡμιτόνιον, καὶ τόνος, καὶ
 τριημιτόνιον, καὶ δίτονον, ἄλλο δὲ οὐδέν, οὔτε μι-
 κρότερον, οὔτε μεῖζον ἐν φωνῇ χωρίον ὀξύτητι καὶ
 βαρύτητι περατούμενον μελωδητὸν ἐστί.

ΙΧ. Πολλὰ δ' ἄλλα τοιαῦτα, ἴσθην ἐγὼ, παρελ-
 θὼν, τὸν Πλάτωνα προσέξομαι λέγοντα κόσμον ἕνα,
 ὡς εἴπερ εἰσὶ παρὰ τοῦτον ἕτεροι καὶ μὴ μόνος οὗ-
 τος εἷς, πέντε τοὺς πέντας ὄντας καὶ μὴ πλείονας
 οὐ μὴν ἄλλα καὶ εἷς οὗτος ἢ μονογενής, ὡς οἴεται
 καὶ Ἀριστοτέλης, τρόπον τινὰ καὶ τοῦτον ἐκ πέντε
 συγκείμενον κόσμων καὶ συνηρμοσμένον εἶναι. ἄρ'
 δὲ μὲν ἐστί γῆς, δὲ δὲ ὕδατος, τρίτος δὲ πυρρός, καὶ
 τέταρτος αἶρος. τὸν δὲ πέμπτον, οὐρανόν, οἱ δὲ φῶς,
 οἱ δ' αἰθέρα καλοῦσιν, οἱ δ' αὐτὸ τοῦτο, πέμπτην
 οὐσίαν, ἢ τὸ κύκλῳ περιφέρεισθαι μόνη τῶν σωμα-
 τῶν, κατὰ φύσιν ἐστίν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης οὐδ' ἄλλως
 συμβεβηκότις. διὸ δὴ καὶ τὰ πέντε κάλλιστα καὶ
 τελειώτατα σχήματα τῶν ἐν τῇ φύσει κατανοήσας,
 πυραμίδα καὶ κύβου, καὶ ὀκτάεδρον, καὶ εἰκοσάε-

ἀραν, καὶ ἀδελφιάδραν, ἑκατον εἰκοσίας ἐπέστη
προσέμεμα.

XII. Εἰσι δ' αὖ καὶ τὰς τῶν πάσθησεων δυνά-
μεις ἰσχυρίσθους αἴσας ἐδὲ πρώτοις ἐπίλοχος συνοι-
κιοῦσα, τῆν μὲν ἄρην ἐφάντας ἀνέντεπον οὔσαν καὶ
κρίστη, τῆν δὲ γέσσαν ἔχρησθη τῶν γεμιστῶν πῶς ποι-
όητος προεμεμένην. ἀηρ δὲ πλάγεις, ἐν ἀποῆ γίνε-
ται φωνῆ καὶ ψόφος. εὐκίτ δὲ τῶν λοιπῶν, ἀσηή
μῆν, ἣν ἡ ἄσφησις ἐλάχη, ἀναθυμίασις οὔσα καὶ
γεννωμένη θερμότητι, πυρῶδις ἐστιν· αἰθέρι δὲ καὶ
φωτὶ θεῖα συγγένησαν διαλαμπύσεως τῆς ἄσφαις γίνε-
ται κρῶσις ἐξ ἀμφοῖν ἐμοισπαθῆς καὶ συμπήλαις.
ἄλλην δ' οὔτε τὸ ζῶον αἰσθησιν, οὔθ' ὁ κόσμος ἔχει
φύσιν ἀπλήν καὶ ἄμικτον· ἀλλὰ θαυμαστή τις, ἣς
ἔωκε, διανομὴ γέγονε τῶν πάντε πρὸς τὰ πάντε καὶ
ἀλληλῆις.

XIII. Ἄρα δὲ πως ἐπιστήσας καὶ διαλεπῶν· Οἶον,
(εἶπον) ἡ Εὐστροφε, πεπρόνθαμεν, ὀλίγον παρελθόν-
τες τὸν Ὅμηρον, ἄς οὐχὶ πρῶτον εἰς πάντε κείμενα
περίθεας τὸν κόσμον, ὅς τὰς μὲν ἐν μέσῃ τρεῖς ἀπο-
δέδαμε τοῖς τρισὶ θεοῖς, δύο δὲ τὰς ἄκρας Ὀλυμπον
καὶ γῆν, ὧν ἡ μὲν ἐστὶ τῶν κείω πέρας, ἡ δὲ τῶν
ἄνω, κοινὰς καὶ ἀνηγήτους ἀφῆκεν. ἀλλ' ἀνοιστός
ὁ λόγος, ἣς Εὐρυπίδης φησὶν. οἱ γὰρ τὴν τετραῖδα
σημνύναντι, οὐ φαύλως διδύσκουσι, ὅτι τοῖ ἀπύτης
λόγῳ πᾶν ὄμα γενέσιν ἔσχηκεν. ἐπεὶ γὰρ ἐν μήκει
καὶ πλάτει βλάβος λαβόντι πᾶν τὸ στερεόν ἐστι, καὶ
μήκους μὲν προῦφίσταται στιγμή κατὰ μονάδα τασ-
τομένη· μήκος δ' ἀπλετές ἡ γραμμὴ καλεῖται, καὶ

μηκός ἴσται· ἢ δὲ ἐπὶ πλάτος γραμμῆς κίνησις ἐπι-
 φανεύει γίνεσθαι ἐν τριάδι παρίσχε· βάρους δὲ τοῦ-
 τῆς προσγενομένην διὰ τετάρων εἰς στερῆσιν ἢ αὐ-
 θησας προβαίνει· παντὶ δὴλον, ὅτι μέχρι δεῦρο τῆς
 φύσεως ἢ τετράς προεργαζοῦσα μέχρι τοῦ σώματος
 λαμβάνει καὶ παρασχέει διττὸν ὄγκον καὶ ἑνότητος,
 εἰς ἀπολείπειν ἐνδιῶ τοῦ μεγίστου. τὸ γὰρ ἄφω-
 χον, ὡς ἀπλοῶς εἰπεῖν, ὄρατον καὶ ἄτελές· καὶ πρὸς
 οὐδ' ὄψων, μὴ χρωμένης ψυχῆς, ἐπιτηδεύει· ἢ δὲ
 τὴν ψυχὴν ἐμποιοῦσα κίνησις ἢ διάθεσις μεταβολῆ,
 διὰ πάντε γινόμενη, τῇ φύσει τὸ τέλειον ἀποδίδωσιν,
 καὶ τασούτη κυριώτερον ἔχει τῆς τετράδος ἀόχον,
 ὅσοι τριῆ διαφέρει τοῦ ἀψύχου τὸ ζῶον. εἴτι δὲ ἐπι-
 σάσσει μᾶλλον ἢ τῶν πάντε συμμετρίαν καὶ ἀνάμει-
 σθαι εἶασεν εἰς ἄπειρα γένη προελθεῖν τὸ ἐμφύχον,
 ἀλλὰ πάντε τῶν ζῶντων ἀπάντων ἰδέας περιέχει.
 εἴτι γὰρ θεοὶ δὴ που καὶ δαίμονες, καὶ ἦρωες, εἴτι
 μετὰ τούτους τὸ τέταρτον ἀνθρώποι γένος· ἴσχανον
 δὲ καὶ πέμπτον τὸ ἄλογον καὶ θηριώδες. εἴτι δ' εἰ
 τὴν ψυχὴν αὐτὴν κατὰ φύσιν διαίρει, πρῶτον αὐ-
 τῆς καὶ ἄμαυρότατον ἴσται τὸ θράπτικόν, δεύτερον
 δὲ τὸ αἰσθητικόν, εἴτι τὸ ἐπιθυμητικόν, εἴτι ἐπι-
 τούτων τὸ θυμοειδές. εἴτι δὲ τὴν τοῦ λογιστικοῦ δὴ-
 ταν, εἴτι κομένη καὶ τελεωσασα τὴν φύσιν, εἴτι τῶν
 τῶν ἄλλων τῶν πέμπτη καταπέπασται.

XIV. Τριακοντὰς δὲ καὶ τηλικαύτας ἔχοντας τῶν
 ἀριθμοῦ δυνάμεις, κατὰ καὶ ἢ γένεσας ἴσται, οἷον τῆ
 ἢ ὄσον διήλθοσαν, εἰς δυνάδος ὄψασα καὶ τριάδος, εἴτι
 (ἢ ἀρχὴ) τῶν πρώτων ἀμελθεῦσα τετραγώνῳ περι-

σχεν· ἰσχυρὴ μὲν γὰρ ἀρεθμοῦ παντός ἢ μονάς, τε-
τραγώνος δὲ πρώτος, ἢ τετράς· ἐκ δὲ τούτων, ὡςπερ
ἰδίως καὶ ἑλῆς πέρας ἐχούσης, ἢ πεμπτής. εἰ δὲ δὴ
καὶ ἐπὶ μονάδα τετραγώνου ὀρθῶς ἔμοι τίθενται,
δένωμεν οὕσαν ἑαυτῆς καὶ περαίνουσαν εἰς ἑαυτήν,
ἀποθεῖν περικύβια τῶν πρώτων τετραγώνων ἢ πεμ-
πτής, οὐκ ἀπολείπειν ὑπερβολὴν εὐγενείας.

XV. Τὸ δὲ μέγιστον, ἔφη, δεδία μὴ φηθῆναι
πιάξῃ τὸν Πλάτωνα ἡμῶν, ὡς ἐκεῖνος ἔλεγε πιεῖσθαι
τῆς τῆς σελήνης ὀνόματι τὸν Ἀναξαγόραν, πομπά-
λιαν αὐτῶν τινὰ τὴν περὶ τῶν φητισμῶν δόξαν αὐ-
τῆς ἐδίωκεν ποιούμενον. ἢ γὰρ οὐ ταῦτα εἰρηκεν ἐν
Κρατίλλῃ; πάνυ μὲν οὖν· (ὁ Εὐστροφος ἔφη) τί
δὲ ὀνόματι πέφυκεν οὐ συνορῶ· καὶ μὴν οἶαθα δή-
πουθῆναι ὅτι πικτε μὲν ἐν Σοφιστῇ τας κενρωτάτας
ἀποδεικνύουσιν ἀρχαίς, τὸ ὄν, τὸ ταῦτόν, τὸ ἕτερον,
αἰτωρτόν δὲ καὶ πέμπτον ἐπὶ τούτοις κινήσειν καὶ
στάσιν. ἀλλὰ δ' αὖ τρόπῳ διαιρέσεως ἐν Φιλήβῳ
χρόματος, ἐν μὲν εἶναί φησι τὸ ἄπειρον, ἕτερον δὲ,
πέρας· τούτων δὲ μιγνυμένων πᾶσαν συνίστασθαι
γένεσιν. αἰτίαν δ' ὑφ' ἧς μίγνυται, τέταρτον γένος
τίθενται· καὶ πέμπτον ἡμῖν ὑπονοεῖν ἀπολείπειν,
ὅτι τὰ μιχθέμενα πάλιν ἰσχυρὴ διακρίσειν καὶ διάστασιν.
καταίρωμαι δὲ ταῦτ' ἐκείνων ὡςπερ εἰκόνας λέγε-
σθαι, τοῦ μὲν ὄντος τὸ γινόμενον, κινήσεως δὲ εὐ-
διαιρῶν, τὸ δὲ πέρας, εἰς στάσεως, ταῦτόν δὲ τὴν
μιγνύουσαν ἀρχήν, θατέρου δὲ τὴν διακρίνουσαν.
εἰ δ' ἔπειτα ταῦτ' ὅστις, κακκίως ἂν εἴη καὶ αὐτῶν ἐν
κέντε γενέσεως καὶ διαφωραῖς. κινθόμενος (φησὶ)

δὴ τις ταῦτα πρότερος ἀγγιδῶν Ἰλλύτιος, δύο ε
καθίσταται τῷ θεῷ, δῆλωμα καὶ σύμβολον τοῦ ἀρι-
θμοῦ τῶν πάντων. ἀλλὰ μὴν καὶ ἑσπασθὼν ἐν πέντε
γενέσασιν φανταζόμενον κατανοήσας, ἰσχυρῶς ἔστι
τὸ μῆτριον, δεύτερον δὲ ἐκ ἀσμετρῶν, καὶ τρίτον ἑ-
καῦς, καὶ ἀέταστον αἰετὸν περὶ ψυχῆν ἐπιστήμαι καὶ
τέχναι καὶ δόξαι ἀληθεῖς, πέμπτον αἰετὸν ἡδονῆ κα-
θαρὰ καὶ πρὸς τὸ λυπεῖν ἀκράτος, ἑκτατὸν αἰετὸν
τὸ Ὀρφικὸν ὑπεκίων.

Ἐκτὴ δ' ἐν γενεῇ καταπαύσασθε θυμὸν αἰσιδῆς.

XVI. Ἐπὶ τούτοις, ἔφη, εἰρημέναις πρὸς ὑμᾶς
ἐν βραχὺ τοῖς περὶ Πλάτωνος αἰσῶν ἕξασταί. τῆς
γὰρ ἕκτης τοῦ γένους ὅταν κατακρημῆται τῆς αἰ-
σῶν εἰς τε πρυτανείαν, ὁ πρῶτος ὑμῖν γίνεσθαι αὐτῶν
τριῶν κλήρων εἰς τε πέντε πρὸς ἀλλήλους ἐπίνομος
τὰ πρῶτα οὐδὲ τὰ δύο βάλλοντες, ἢ γὰρ οὐχ αὐτὸς
ἔχει, καὶ ὁ Πλάτωνος. Οὕτως, εἶπον. ἢ δ' αἰετὸν
πρὸς ἑτέροισι ἀσμετῶς ἔσται. Οὐκαὶν (ἔφη ἑγὼ, με-
ταδίνας) ἀχρῶν τὰ κληρῶν ἡμῶν ὁ θεὸς ἀεροῖς χρισμῶ-
τοις γινώσκει παρατάξῃ, προσημειώσεται καὶ πᾶσι τοῖς
ὑπὲρ τῆς πεντάδος λεγομένοις, τοιοῦτος μὲν καὶ ὁ
τῶν ἀριθμητικῶν καὶ ὁ τῶν μαθηματικῶν ἐγχαρμῶν
τοῦ ε λόγος, ὅς ἐστι μίμνηται, σίφαι ἔσται.

XVII. Ὁ δὲ Ἀμμώσιος, ἅτε ἀπὸ αὐτῶν οὐκ ἐ-
φαυλότατος ἐν μαθηματικῇ φιλοσοφίᾳ πεδύμενος,
ἠσθῆτε τοῖς λεγομένοις καὶ εἶπον. Οὐκ αἴτιον πρὸς
ταῦτα λίαν ἀκριβῶς ἀντιλέγειν τοῖς κείνοις, πλεονεξί-
ων ἀριθμῶν ἕκαστος αὐκ ὀλίγα βασιλομένης καὶ
ἡμῶν ἐπαινοῦν παραῖτι, καὶ εἰ δὲ περὶ τῶν ἄλλων

λέγειν; ἢ γὰρ ἱερά τοῦ Ἀπόλλωνος ἑβδομαίς ἀναλεί-
 σει τὴν ἡμέραν πρότερον, ἢ λόγῳ τὰς δυνάμεις αὐ-
 τῆς ἀπάσας ἐπέξειθύν. εἶτα τῷ κοινῷ νόμῳ πολε-
 μούντας ἅμα καὶ τῷ πολλῷ χρόνῳ τοὺς σαφοὺς ἀπο-
 φανοῦμεν ἄνδρας, εἰ τὴν ἑβδομάδα τῆς προεδρίας
 παρώσαντες, τῷ θεῷ τὴν πεντάδα καθιέρωσαν, ὡς
 μᾶλλον τι προσήκουσαν. οὐτ' οὖν ἀριθμὸν, οὔτε
 τάξιν, οὔτε σύνδεσμον, οὔτ' ἄλλο τῶν ἐλλειπόντων μο-
 ρίων οὐδὲν οἶμαι τὸ γράμμα σημαίνειν. ἀλλ' ἔστιν
 αὐτοτελής τοῦ θεοῦ. προσαγορεύσεις καὶ προσφώνη-
 σεις, ἅμα τῷ ῥήματι τὸν φθειγγόμενον εἰς ἔντασιν
 καθιστάσασα τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμειος. ὁ μὲν γὰρ θεὸς
 ἕκαστον ἡμῶν ἐνταῦθα προμύθια οἶον ἀσπαζόμενος
 προσαγορεύει τὸ Γυνῶθι σαυτὸν. ὁ τοῦ χυῖος δὲ,
 οὐδὲν μῦθον ἔστιν. ἡμεῖς δὲ πάλιν ἀμειβόμενοι τὰς
 θεῶν, Εἰ φάμεν, ὡς ἀληθῆ καὶ ἀψευδῆ καὶ μόνη
 μόνῳ προσήκουσαν τὴν τοῦ εἶναι προσαγορεύσαι ἀ-
 ποδιδόντες.

XVIII. Ἡμῶν μὲν γὰρ ὅτεως τοῦ εἶναι μετρίων
 οὐδὲν, ἀλλὰ πᾶσα θνητὴ φύσις ἐν μίῳ γενέσει
 καὶ φθορᾷ γενομένη φάσμα παρέχει καὶ δόκησιν
 ἀμυδρὰν καὶ ἀβεβαίον αὐτῆς. ἂν δὲ τὴν δίκαιαν
 ἐπειρήσης λαβέσθαι βουλόμενος, ὡσπερ ἡ αφοδρὰ
 περιδραχίς ὕδατος τῆ πιεῖν εἰς ταῦτ' καὶ σικνί-
 γιν διαφύειν ἀπόλλυσι τὸ περιλαμβανόμενον, οὕτως
 τῶν παθητῶν καὶ μεταβλητῶν ἕκαστου τὴν ἄγαν
 ἐνάργειαν ὁ λόγος διώκων ἀποσφάλλεται, τῆ μὲν εἰς
 τὸ χιγνόμενον αὐτοῦ, τῆ δ' εἰς τὸ φθειρόμενον, οὐ-
 δινός λαβέσθαι μίγοντας, οὐδὲ ὄντας ὄντως δυνά-

μενος. Νοταμὲ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δις τῷ αὐ-
 τῷ; καὶ Ἡρόκλειτον, οὐδὲ Θνητῆς οὐσίας δις ἄψυ-
 σθαι κατὰ ἕξιν· ἀλλ' ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς
 ακίδνησι καὶ πάλιν συνάγει, μᾶλλον δὲ οὐδὲ πάλιν
 οὐδὲ ὑστερον, ἀλλ' ἅμα συνίσταται καὶ ἀπολείπει·
 πρόσκεισι καὶ ἄπεισι· ὅθεν οὐδ' εἰς τὸ εἶναι περᾶ-
 νει τὸ γιγνώμενον αὐτῆς, τῷ μηδέποτε λήγειν, μηδ'
 ἴστασθαι τὴν γένεσιν, ἀλλ' ἀπὸ σπέρματος αἰεὶ με-
 ταβάλλουσιν, ἐμβρυον ποιεῖν, εἶτα βρέφος, εἶτα
 παῖδα, μειράκιον, ἐφεξῆς νεανίσκον, εἶτα ἄνδρα,
 πρεσβύτην, γέροντα, τὰς πρώτας φθείρουσαν γενέ-
 δεις καὶ ἡλικίας ταῖς ἐπιγιγνομέναις. ἀλλ' ἡμεῖς ἔνα-
 φοβούμεθα γελοῖως θάνατον, ἤδη τοσούτους τεθνη-
 κότες καὶ θνήσκοντες. οὐ γὰρ μόνον (ὡς Ἡρόκλει-
 τος ἔλεγε) πυρὸς θάνατος, ἤτις γένεσις, καὶ αἶρος
 θάνατος, ὑδατι γένεσις, ἀλλ' ἔτι σαφέστερον ἐπ' αὐ-
 τῶν ἰδοῖς ἄν· φθείρεται μὲν ἄκμαζον γιγνομένου
 γέροντος, ἐφθάρη δ' ὁ νέος εἰς τὸν ἄκμαζοντι, καὶ
 ὁ παῖς εἰς τὸν νέον, εἰς δὲ τὸν παῖδα τὸ τήπιον· ὁ
 τε χθὲς εἰς τὸν σήμερον τεθνηκιν, ὁ δὲ σήμερον εἰς
 τὸν αὔριον ἀποθνήσκει· μένει δὲ οὐδείς, οὐδ' ἔστιν
 εἷς, ἀλλὰ γιγνώμεθα πολλοὶ, περὶ ἓν φάντασμα, καὶ
 νοιντὸν ἐκμαγεῖον, ὕλης περιελαυνομένης καὶ ὀλισθαί-
 νοῦσης. ἐπεὶ πῶς οἱ αὐτοὶ μένοντες ἑτέροις χαίρο-
 μεν ἔνν, ἑτέροις πρότερον, τὰ πάντα φιλοῦμεν, ἢ
 μισοῦμεν, καὶ θαυμάζομεν, καὶ ψέγομεν, ἄλλοις δὲ
 χροῖμεθα λόγοις, ἄλλοις πάθεσιν, οὐκ εἶδος, οὐ
 μορφήν, οὐ διάκοιμν ἔτι τὴν αὐτὴν ἔχοντες; οὔτε
 γὰρ ἄντι μεταβολῆς ἕτερα πάσχειν εἰκός, οὔτε μετα-

βάλλων ὁ αὐτός ἐστιν· τί δ' ὁ αὐτός οὐκ ἐστίν, οὐδ' ἐστίν, ἀλλ' ἐκ τούτου αὐτοῦ μεταβάλλει, γιγνώμενος ἕτερος ἢ ἑτέρου. ψεύδεται δ' ἡ αἰσθησις, ἀγνοῦσα τοῦ ὄντος, εἶναι τὸ φαινόμενον.

XIX. Τί οὖν ὄντως ὄν ἐστι; τὸ αἰδιον καὶ ἀχώρητον καὶ ἀφθαρτον, ὃ χρόνος μεταβολὴν οὐδέ τις ἐπάγει. κινήτων γάρ τι, καὶ κινουμένη συμπαταζόμενοι ὕλη, καὶ ῥέον αἰεὶ καὶ μὴ στέγον, ὡς περ ἀργεῖον φθορᾶς καὶ γενέσεως, ὁ χρόνος· οὐ γὰρ διή τὸ μὲν ἔπειτα καὶ τὸ πρότερον, καὶ τὸ ἔσται λεγόμενον, καὶ τὸ γίγονεν, αὐτόθεν ἑξομολόγησὶς ἐστὶ τοῦ μὴ ὄντος· τὸ γὰρ ἐν τῷ εἶναι τὸ μηδέπω γιγνώσκου, ἢ κειταυμένον ἤδη τοῦ εἶναι λέγειν, ὡς ἐστὶν ἐνηθέες καὶ ἄτοπον. ὃ δὲ μάλιστα τὴν νόησιν ἐπερὶδοῦντες τοῦ χρόνου, τὸ ἐνέστηκε, καὶ τὸ πάρεστί καὶ τὰ νῦν φθειγγόμεθα, τοῦτο αὖ πάλιν ἄγαν ἐκδιυόμενος ὁ λόγος ἀπόλλυσιν. ἐκθλίβεται γὰρ εἰς τὸ μᾶλλον καὶ τὸ παρωχημένον, ὡς περ αὐτῆ, βουλομένοις ἰδεῖν, ἐξ ἀνάγκης δίσταμενον. εἰ δὲ ταῦτα τῷ μετροῦναι πέπονθεν ἢ μετρουμένη φύσις, οὐδὲν ἀντὶς μένον οὐδέ ὄν ἐστίν, ἀλλὰ γινόμενα πάντως καὶ φθειρόμενα κατὰ τὴν πρὸς τὸν χρόνον συννέμησιν. ὅθεν οὐδ' ὅσιόν ἐστιν οὐδὲν τοῦ ὄντος λέγειν, ὡς ἄρ., ἢ ἔσται· ταῦτα γὰρ ἐγγυλασις τινὲς εἰσὶν καὶ μεταβάσεις καὶ παραλλάξεις τοῦ μένειν ἐν τῷ εἶναι μὴ κέρυκτος.

XX. Αἰεὶ ἐστὶν ὁ Θεός, καὶ ἡ φάσις, καὶ ἡ ἐπίστασις καὶ οὐδέτις χρόνος, ἀλλὰ κατὰ τὸν αἰῶνα τὸν ἀκινήτου, καὶ ἄχρονον, καὶ ἀνέγκλιτον, καὶ οὐ πρότε-

ρον οὐδέμ ἐστιν, οὐδ' ὕστερον, οὐδέ μῆλλον, αὐδὲ παρωχημένον, οὐδὲ πρεσβύτερον, οὐδέ νεώτερον· ἀλλ' εἰς ὧν ἐνὶ τῇ νῦν τὸ αἰεὶ πεπλήρωκε, καὶ μόνον ἐστὶ τὸ κατὰ τοῦτον ὄντως ὄν, οὐ γεγονός, οὐδ' ἐσόμενον, οὐδ' ἀρχάμενον, οὐδὲ παυσόμενον. οὕτως οὖν αὐτὸ δεῖ σεβόμενους ἀσπάξασθαι καὶ προσαγορεύειν, ἢ καὶ νῆ Δία, ὡς ἔνιοι τῶν παλαιῶν, εἰ ἐν. οὐ γὰρ πολλὰ τὸ θεῖόν ἐστιν, ὡς ἡμῶν ἕκαστος ἐκ μυρίων διαφορῶν ἐν πάθεισι γινομένων, ἄθροισμα παντοδαπῶν καὶ πανηγυρικῶς μεμιγμένον· ἀλλ' ἐν εἶναι δεῖ τὸ ὄν, ὡς περ ὄν τὸ ἐν. ἢ δ' ἑτερότης, διαφορὰ τοῦ ὄντος, εἰς γένεσιν ἐξίσταται τοῦ μὴ ὄντος. ὅθεν εὖ καὶ τὸ πρῶτον ἔχει τῷ θεῷ τῶν ὀνομάτων, καὶ τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον. Ἀπόλλων μὲν γὰρ, οἷον ἀρνούμενος τὰ πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος ἀποφάσκων ἐστίν· Ἴητος δὲ, ὡς εἰς καὶ μόνος· φοῖβρον δὲ δὴ που τὸ καθαρὸν καὶ ἄγγρον οἱ παλαιοὶ πᾶν ὠνόμαζον, ὡς ἔτι Θεσσαλοὶ τοὺς ἱερέας ἐν ταῖς ἀποφράσιν ἡμέραις αὐτοὺς ἐφ' ἑαυτῶν ἔξω διατρίβοντας, οἶμαι, φοιβονομεῖσθαι λέγουσι. τὸ δὲ ἐν, εἰλικρινές καὶ καθαρὸν· ἑτέρου γὰρ μίξει πρὸς ἕτερον ἁμιασμός, ὡς που καὶ Ὅμηρος ἐλέφαντά τινα φοινισσόμενον βαφῇ μαινεσθαι φησι· καὶ τὰ μιγνύμενα τῶν χρωμάτων οἱ βαφεῖς, φθείρευθαι, καὶ φθοράν τὴν μίξιν ὀνομάζουσιν. οὐκοῦν ἐν τε εἶναι καὶ ἄκρατον αἰεὶ τῷ ἀφθάρτῳ καὶ καθαρῷ προσήκει.

XXI. Τοὺς δ' Ἀπόλλωνα καὶ ἥλιον ἡγουμένους τὸν αὐτόν, ἀσπάξασθαι μὲν ἄξιόν ἐστι καὶ φιλεῖν δι' εὐφημίαν, ὃ μάλιστα τιμῶσιν ὧν ἴσασιν καὶ ποθοῦ-

σιν, εἰς τοῦτο τίθεντας τοῦ θεοῦ τὴν ἐπίνοιαν. ὡς δὲ νῦν ἐν τῷ καλλίστῳ τῶν ἐνυπνίων τὸν θεὸν ὀνειροπολοῦντες, ἐγείρωμεν καὶ παρακαλωῦμεν ἄνωτέρῳ προσάγειν, καὶ θεύσασθαι τὸ ὑπὲρ αὐτοὺς καὶ τὴν οὐσίαν· τιμᾶν δὲ καὶ τὴν εἰκόνα τήνδε, καὶ σέβεσθαι τὸ περὶ αὐτὴν γόνιμον, ὡς ἄνυστόν ἐστιν αἰσθητῷ νοητοῦ, καὶ φερομένη μένοντος, ἐμφάσεις τινας καὶ εἰδῶλα διαλάμπουσαν ἄμωσγέπως τῆς περὶ ἐκεῖνον εὐμενείας καὶ μακαριότητος. ἐκστάσεις δ' αὐτοῦ καὶ μεταβολὰς πῦρ ἀφιέντος, αἱ αὐτὸν ἅμα σπῶσιν, ὡς λέγουσιν, αὐθίς τε καταθλίβοντος, ἐνταῦθα κατατείνοντος εἰς γῆν καὶ θάλασσαν καὶ ἀνέμους καὶ ζῶα καὶ τὰ δεινὰ παθήματα, καὶ ζῶων καὶ φυτῶν, οὐδ' ἀκούειν ὅσιον· ἢ τοῦ ποιητικοῦ παιδὸς ἔσται φαυλότερος, ἢν ἐκεῖνος ἐν τινι ψαμάθῳ συντεθεμένη καὶ διαχεομένη πάλιν ὑφ' ἑαυτοῦ παιζει παιδιάν, ταύτη περὶ τὰ ὅλα χρώμενος αἰεὶ· καὶ τὸν κόσμον, οὐκ ὄντα πλάττων, εἴτ' ἀπολλύων γινόμενον. τούναντίον γὰρ ὅσον ἄμωσγέπως ἐγγέγονε τῷ κόσμῳ, τοῦτο συνδεῖ τὴν οὐσίαν καὶ κρατεῖ τῆς περὶ τὸ σωματικὸν ἀσθενείας ἐπὶ φθορὰν φερομένης. καὶ μοι δοκεῖ μάλιστα πρὸς τοῦτον τὸν λόγον ἀντιτατιτόμενον τὸ ῥῆμα καὶ μαρτυρόμενον, Εἰ φῶναι πρὸς τὸν θεὸν, ὡς οὐδέποτε γενομένης περὶ αὐτὸν ἐκστάσεως καὶ μεταβολῆς, ἀλλ' ἑτέρῳ τινὶ θεῷ, μᾶλλον δὲ δαίμονι τεταγμένῳ περὶ τὴν ἐν φθορᾷ καὶ γενέσει φύσιν τοῦτο ποιεῖν καὶ πάσχειν προσῆκον· ὡς δῆλόν ἐστιν ἀπὸ τῶν ὀνομάτων εὐθὺς, οἷον ἐναντίω ὄντων καὶ ἀντιφώνων. λέγεται γὰρ ὁ μὲν,

Ἀπόλλων, ὃ δὲ, Πλούτων· καὶ ὁ μὲν, Ἀήμιος, ὃ δὲ,
 Ἄιδωνεύς· καὶ ὁ μὲν, Φοῖβος, ὃ δὲ, Σκότιος· κατὰ
 παρ' ᾧ μὲν αἱ Μοῦσαι καὶ ἡ Μνημοσύνη, παρ' ᾧ
 δὲ ἡ Ἀήθη καὶ ἡ Σιωπή· καὶ ὁ μὲν Θεώριος κατὰ
 Ψαναῖος, ὃ δὲ Νυκτὸς αἰδωνῆς ὑπεργηλοῖό τε Ἴπνου
 κοίρανος· καὶ ὁ μὲν

— Βροταῖσι θεῶν ἔχθιστος ἀπάντων·
 πρὸς οὗ δὲ Πίνδαρος εἶρηκεν, οὐκ ἀηδῶς,
 Κατεκρίθη, θνατοῖς ἀγανώτατος ἔμμεν.
 εἰκότως οὖν ὁ Εὐριπίδης εἶπεν·

Λοιβαὶ νεκρῶν φθιμένων
 Ἄοιδαί, ἃς ὁ χρυσοκόμας
 Ἀπόλλων οὐκ ἐνδέχεται.

καὶ πρότερος ἔτι τούτου ὁ Στησίχορος,
 Μάλα τοι (μάλιστα) παιγμοσύνας φιλεῖ μοι-
 πὰς τε Ἀπόλλων,

Κήδεά τε στοναχάς τε Ἄιδας ἔλαχε.

Σοφοκλῆς δὲ καὶ τῶν ὀργάνων ἑκατέρω προσνέμων
 κλύτερον δῆλός ἐστι διὰ τούτων·

Οὐ νόβλα κοκκυτοῖσιν, οὐ λύρα φίλα,
 καὶ γὰρ ὁ αὐλὸς ὄψι καὶ πρόην ἐτόλμησε φωνὴν ἐφ'
 ἡμεροτοῖσιν ἀφιέναι. τὸν δὲ πρότον χρόνον εἴλετο
 πρὸς τὰ πένθη, καὶ τὴν περὶ ταῦτα αὐτουργίαν οὐ
 μάλα ἐντιμον, οὐδὲ φαιδρῆν εἶχεν, εἴτ' ἐμίχθη παν-
 τύπασιν. μάλιστα δὲ τὰ θεῖα πρὸς τὰ δαιμόνια συγ-
 χέοντες, εἰς ταραχὴν αὐτοὺς κατέστησαν. Ἀλλὰ γὰρ
 καὶ Ἐ τὸ Ἰνώδι σθαντὸν ἔοικε πως ἀντικεῖσθαι, καὶ
 τρέπον τινὰ πάλιν συναΐδειν. τὸ μὲν γὰρ ἐκπλήξει
 καὶ σεβασμῶ πρὸς τὸν θεόν, ὡς ὄντα διαπαντός,

ἀναπιφώνηται, τὸ δ' ὑπόμνησις ἐστὶ τῷ θνητῷ τῆς
περὶ αὐτὸ φύσεως καὶ ἀσθενείας.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΜΗ ΧΡΑΙΝ ΕΜΜΕΤΡΑ ΝΥΝ
ΤΗΝ ΠΥΘΙΑΝ.

ΒΑΣΙΛΟΚΛΗΣ.

Εσπέραν ἐποιήσατε βαθεΐαν, ὦ Φιλῖνε, διὰ τῶν
ἀνάθημάτων παραπέμποντες τὸν ξόνον. ἐγὼ γὰρ
ὑμᾶς ἀναμένων ἀπηγόρευσα.

ΦΙΛΙΝΟΣ. Βραδείως γὰρ ᾠδεύομεν, ὦ Βασιλό-
κλεις, σπείροντες λόγους καὶ θερίζοντες εὐθύς μετὰ
μάχης ὑπούλους καὶ πολεμικούς, ὥσπερ οἱ Σπαρτοὶ,
βλαστώνοντας ἡμῖν καὶ ὑποφνομένους κατὰ τὴν ὁδόν.

ΒΑΣ. Ἐτερόν οὖν δεήσει τινὰ παρακαλεῖν τῶν
παραγεγονότων, ἢ σὺ βούλει χαριζόμενος ἡμῖν διελ-
θεῖν, τίνες ἦσαν οἱ λόγοι, καὶ τίνες οἱ λέγοντες;

ΦΙΛ. Ἐμὸν, ὡς ἔοικεν, ὦ Βασιλόκλεις, τὸ ἔργον.
τῶν γὰρ ἄλλων οὐδενὶ φράδιως ἂν ἐντύχοις κατὰ πό-
λιν. τοὺς γὰρ πλείστους εἰδῶν αἴτις εἰς τὸ Κωρύ-
κιον τῷ ξόνῳ καὶ τὴν Λυκουρίαν συναναβαίοντας.

ΒΑΣ. Ἡ φιλοθεάμων τις ἡμῖν καὶ περιττῶς φιλήκοός ἐστιν ὁ ξένος;

ΦΙΛ. Φιλόλογος δὲ καὶ φιλομαθῆς ἐστὶ μᾶλλον. οὐ μὴν ταῦτα μάλιστα θαυμάζειν ἄξιον, ἀλλὰ προδοῦν τὴν πολλὴν χάριν ἔχουσα, καὶ τὸ μάχιμον καὶ διαπορητικὸν ὑπὸ συνέσεως, οὔτε δύσκολον, οὔτε ἀντίτυπον πρὸς τὰς ἀποκρίσεις· ὥστε καὶ βραχὺ συγγενόμενον, εὐθὺς εἰπεῖν· Τέκος ἀγαθοῦ πατρὸς· οἴσθα γὰρ Διογενιανὸν ἀνδρῶν ἄριστον.

ΒΑΣ. Αὐτὸς μὲν οὐκ εἶδον, ὦ Φιλῖνε, πολλοῖς δὲ ἐντετύχηκα καὶ τὸν λόγον καὶ τὸ ἦθος τοῦ ἀνδρὸς ἰσχυρῶς ἀποδεχομένων, ὅμοια δὲ τούτοις ἕτερα περὶ τοῦ νεανίσκου λέγουσιν. ἀλλὰ τίνα ἀρχὴν ἔσχον οἱ λόγοι καὶ προέφασιν;

Π. ΦΙΛ. Ἐπέβαινον οἱ περιηγηταὶ τὰ συνταταγμένα, μηδὲν ἡμῶν φροντίσαντες δεηθέντων ἐπιτεμεῖν τὰς ρήσεις καὶ τὰ πολλὰ τῶν ἐπιγραμμάτων. τὸν δὲ ξένον ἢ μὲν ἰδέα καὶ τὸ τεχνικὸν τῶν ἀνδρῶν μετρίως προσήγετο, πολλῶν καὶ καλῶν ἔργων, ὡς ἔοικε, θεατὴν γεγενημένον. ἐθαύμαζε δὲ τοῦ χαλκοῦ τὸ ἀνθηρὸν, ὥς οὐ πίνῃ προσεικός οὐδὲ ἴσι, βαφῆ δὲ κυανοῦ στίλβοντος, ὥστε καὶ πέμψαι τὴν πρὸς τοὺς νεάρχους, (ἀπ' ἐκείνων γὰρ ἤρξαι τῆς θείας) οἷον ἀτεχνῶς θαλαττίους τῇ χρῶσι καὶ βυθίου ἐστῶτας. Ἄρ' οὖν (ἔφη) κρᾶσις τις ἦν καὶ φάσμαξις τῶν πάλαι τεχνιτῶν περὶ τὸν χαλκόν; ὡς περ ἢ λεγομένη τῶν ξιφῶν στόμωσις, ἧς ἐκλειπούσης ἐκ χειρὶαν ἔσχε πολεμικῶν ἔργων ὁ χαλκός; τὸν μὲν γὰρ Κορίνθιον, οὐ τέχνη, ἀλλὰ συντυχία τῆς χρῶσις

λαβεῖν τὸ κάλλος, ἐπινειμαμένον πυρὸς οἰκίαν ἔχουσαν τι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, πλείστον δὲ χαλκὸν ἀποκείμενον. ὧν συγχυθέντων καὶ συντακέντων, ὄνομα τοῦ χαλκοῦ τῷ μείζονι τὸ πλήθος παρέσχεν. ὁ δὲ Θεῶν ὑπολαβὼν· Ἄλλον (ἔφη) λόγον ἡμεῖς ἀκηκόαμεν πανουργέστερον· ὡς ἀνὴρ ἐν Κορίνθῳ χαλκοτύπος, ἐπιτυχῶν θήκη χρυσοῖον ἐχούσῃ πολὺ, καὶ δεδοικῶς φανερὸς γενέσθαι, κατὰ μικρὸν ἀποκόπτων καὶ ὑπομγνύς ἀτρέμα τῷ χαλκῷ, θαυμαστὴν λαμβάνοντι κρασίην, ἐπίπρασκε πολλοῦ διὰ τὴν χρόαν καὶ τὸ κάλλος ἀγαπώμενον. ἀλλὰ καὶ ταῦτα κἀκεῖνα μῦθος ἐστίν. ἦν δὲ τις (ὡς εἶοικε) μίξις καὶ ἀρτυσις, ὡς πίου καὶ νῦν ἀνακεραννύντες ἀργύρῳ χρυσόν, ἰδίαν τινὰ καὶ περιττὴν, ἔμοι δὲ φαινομένην νοσώδη χλωρότητα καὶ φθορὰν ἀκαλλῆ παρέχουσι.

III. Τίνα οὖν αἰτίαν (ἔφη ὁ Λιογενιανός) οἶε τῆς ἐνταῦθα τοῦ χαλκοῦ χροιάς γεγονέναι; καὶ ὁ Θεῶν· Ὅτιαν (ἔφη) τῶν πρώτων καὶ φυσικωτάτων καὶ ἐσομένων καὶ ὄντων, πυρὸς καὶ γῆς καὶ ἀέρος καὶ ὕδατος, μηδὲν ἄλλο τῷ χαλκῷ πλησιάζῃ, μηδὲ ὁμιλῇ, πλὴν ὁ μόνος ὁ ἀήρ, δηλὸς ἐστίν ὑπὸ τούτου πεπονθώς, καὶ διὰ τοῦτον ἐσχηκώς ἢ ἔχει διαφορὰν αἰεὶ συνόντα καὶ προσκείμενον, ἢ τοῦτο μὲν ἦδει, πρὶν Θεόγονην γεγονέναι, κατὰ τὸν κωμικόν· ἢ δ' ἔχων φύσιν ὁ ἀήρ, ἢ τε χρώμενος δυνάμει κατὰ τῆς ἐπιψαύσεως ἐπικέχρωκε τὸν χαλκὸν ἐπιθυμῆς μαθεῖν; φήσαντος δὲ τοῦ Λιογενιανοῦ· Καὶ γὰρ ἐγώ, (εἶπεν) ὦ παῖ· ζητῶμεν οὖν κοινῇ καὶ πρότερον, εἰ βούλει, δι' ἣν αἰτίαν μάλιστα τῶν ὑγρῶν ἀναπίμπλησιν ἰοῦ

κοῦλαων. οὐ γὰρ αὐτό γε δὴ που τῷ χαλκῷ προσ-
 τριβέσθαι τὸν ἰόν, ἅτε δὴ καθαρὸν αὐτῷ καὶ ἄμι-
 αντον πλησιάζοντα. Οὐδαμῶς, (εἶπεν ὁ νεανίας)
 ἄλλο δ' αὐτῷ δοκεῖ ταύτου τὸ αἷτιον ὑπάρχειν· λε-
 πιῶ γὰρ ὄντι καὶ καθαρῷ καὶ διαυγῆ προσπίπτων
 ὁ ἰός, ἐκφανίστατός ἐστιν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ὑγροῖς
 ὑφανίζεται. καὶ ὁ Θέων· Εὐχε (εἶπεν) ὦ παῖ, καὶ
 καλῶς· σκόπει δὲ, εἰ βούλει, καὶ τὴν ὑπὸ Ἀριστο-
 τέλους αἰτίαν λεγομένην. Ἀλλὰ βούλομαι, εἶπε. φησὶ
 τοίνυν τῶν μὲν ἄλλων ὑγρῶν ἐπιόντα διέχειν ἀδήλως
 καὶ διασπείρεσθαι τὸν ἰόν, ἀνομαίων καὶ μανῶν
 ὄντων. τοῦ δ' ἐλαίου τῆ πικνότητι στέγασθαι, καὶ
 διαμένειν ἀθροιζόμενον. ἂν οὖν καὶ αὐτοὶ τι τοιοῦ-
 τον ὑπαθέσθαι δυναθῶμεν, οὐ παντάπασιν ἀπορή-
 σομεν ἐπιώδης καὶ παραμυθίας πρὸς τὴν ἀπορίαν.

IV. Ὡς οὖν ἐκελενόμεν καὶ συνεχωροῦμεν, ἔφη·
 τὸν αἶρα τὸν ἐν Δελφοῖς πυκνὸν ὄντα καὶ συνηῆ,
 καὶ τόνον ἔχοντα, διὰ τὴν ὑπὸ τῶν ὀρῶν ἀνάκλασιν
 καὶ ἀντέρεισιν, ἔτι καὶ δηκτικόν, λεπτόν εἶναι, ὡσπερ
 μαρτυρεῖ καὶ τὰ περὶ τὰς πέψεις τροφῆς. ἐνδυόμενον
 οὖν ὑπὸ λεπτότητος καὶ τέμνοντα τὸν χαλκόν, ἀνα-
 χαράσσειν πολὺν ἰόν ἐξ αὐτοῦ καὶ γεώδη, στέγειν δὲ
 τοῦτον αὐτὸς πάλιν καὶ πιέζειν τῆς πυκνότητος διάχυ-
 σιν μὴ διδοῦσης, τύνθε ὑφιστάμενον αὐτὴν διὰ πλη-
 θος ἐξανθεῖν, καὶ λαμβάνειν αὐγὴν καὶ γόνωμα πε-
 ρὶ τὴν ἐπιφάνειαν. ἀποδεξαμένων δὲ ἡμῶν, ὁ Ξένος
 ἔφη τὴν ἐτέρω ἀρκεῖν ὑπόθεσιν πρὸς τὸν λόγον. Ἢ
 δὲ λεπτότης (ἔφη) δόξει μὲν ὑπεναντιοῦσθαι καὶ
 πρὸς τὴν λεγομένην πυκνότητα τοῦ αἶρος, λαμβάνε-

τα δ' οὐκ ἀναγκαίως. αὐτὸς γὰρ ὑφ' ἑαυτοῦ παλαιούμενος ἔχει χαλκὸς ἀποπνεῖ καὶ μεθίσει τὸν ἰόν, ὃν ἡ πυκνότης συνέχουσα καὶ παχνοῦσα, ποιεῖ ἐφανῆ διὰ τὸ πλήθος. ὑπολαβὼν δὲ ὁ Θείων, τί γὰρ, (εἶπεν) ὧ ξέγε, κωλύει ταῦτό εἶναι καὶ λεπτόν καὶ πυκνόν, ὡσπερ τὰ σθηκὰ καὶ τὰ βύσσινά τῶν ὑφασμάτων, ἐφ' ὧν καὶ Ὅμηρος εἶπε·

Καιροσίων δ' ὀφρονῶν ἀπολείβεται ὑγρὸν ἔλαιον, ἐνδεικνύμενος τὴν ἀκρίβειαν καὶ λεπτότητα τοῦ ὕφους, τῷ μὴ προσμένειν τὸ ἔλαιον, ἀλλ' ἀπορῥεῖν καὶ ἀπολισθαίνειν, τῆς πυκνότητος οὐ διεΐσης. καὶ μὴν οὐ μόνον πρὸς τὴν ἀναχάραξιν τοῦ ἰοῦ χρήσαιτο ἂν τῇ λεπτότητι τοῦ αἵρος, ἀλλὰ καὶ τὴν χροάν αὐτὴν ποιεῖν ἔοικεν ἡδίονα καὶ γλαυκοτέρα, ἀναμιγνύουσα τῷ κυανῷ φῶς καὶ αὐγῆν.

V. Ἐκ τούτου γενομένης σιωπῆς, πάλιν οἱ περιηγηταὶ προχειρίζοντο τὰς δῆσεις. χρησμοῦ δὲ τῆς ἐμμέτρου λεχθέντος, οἶμαι, περὶ τῆς Αἰγῶνος τοῦ Ἀργείου βασιλείας, πολλάκις ἔφη θαυμάσαι τῶν ἐπῶν ὁ Διογενιανός, ἐν οἷς οἱ χρησμοὶ λέγονται, τὴν φανυλότητα καὶ τὴν εὐτέλειαν. καίτοι μουσηγέτης ὁ θεὸς, καὶ τῆς λεγομένης λογιότητος οὐχ ἦτρον ἀντιᾶ τὸ καλόν, ἢ τῆς περὶ μέλη καὶ ᾠδὰς καὶ εὐφωνίας μετεῖναι, καὶ πολὺ τὸν Ἡσίοδον εὐπειρά καὶ τὸν Ὅμηρον ὑπερφθέγγεσθαι. τοὺς δὲ πολλοὺς τῶν χρησμοῦ ὀρῶμεν καὶ τοῖς μέτροις καὶ τοῖς ὀνόμασι πλημμυλείας καὶ φανυλότητος ἀναπεπλησμένους. παρῶν οὖν Ἀθήνηθεν ὁ ποιητὴς Σεραπίων. Εἶτα (ἔφη) ταῦτα τὰ ἔπη τοῦ θεοῦ πιστεύοντες εἶναι,

τὸ ἄσωμον οὖν πάλιν, ὡς λέγεται, κάλλει τῶν Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου λέγειν, οὐ χρησόμεθα τούτοις ὡς ἄριστα καὶ κάλλιστα πεπονημένοις, ἐπαγορευόμενοι τὴν αὐτῶν κρίσιν προκατειλημμένην ὑπὸ φαύλης συνηθείας. ὑπολαβὼν οὖν Βόηθος ὁ γεωμέτρης· (οἶσθα γὰρ τὸν ἄνδρα μετατατιόμενον ἤδη πρὸς τὸν Ἐπίκουρον). Ἄρ' οὖν, ἔφη, τὸ τοῦ ζωγράφου Παύσωνος ἀπήκουας; Οὐκ ἔγωγε (εἶπεν ὁ Σεραπίων) Ἄλλὰ μὴν ἄξιον. ἐκλαβὼν γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἵππον ἀλινδοῦμενον γράψαι, τρέχοντα ἔγραψεν. ἀγανακτοῦντος δὲ τοῦ ἀνθρώπου, γελάσας ὁ Παύσων κατέστρεψε τὸν πίνακα· καὶ γενομένων ἄνω τῶν κάτω, πάλιν ὁ ἵππος οὐ τρέχων, ἀλλ' ἀλινδοῦμενος ἐφάνετο. τοῦτό φησιν ὁ Βίων ἐπίουσι τῶν λόγων πάσχειν, ὅταν ἀναστραφῶσι. διὸ καὶ τοὺς χρησμοὺς ἔμοι οὐ φήσουσιν καλῶς ἔχειν, ὅτι τοῦ θεοῦ εἰσιν· ἀλλὰ τοῦ θεοῦ μὴ εἶναι, ὅτι φαύλως ἔχουσιν. ἐκείνο μὲν γὰρ ἐν ἀδήλω· τὸ δὲ τὰ ἔπη οὐκ εὖ πεποιῆσθαι τὰ περὶ τοὺς χρησμοὺς, καὶ σοι κριτῆ δῆπουθεν, ὦ φίλε Σεραπίων, (εἶπεν) ἐναργές ἐστι. ποιήματα γὰρ γράφεις, τοῖς μὲν πράγμασι φιλοσόφως καὶ αὐστηρῶς, δυνάμει δὲ καὶ χάριτι καὶ κατασκευῇ περὶ λέξιν εἰκότα τοῖς Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑπὸ τῆς Πυθίας ἐκφαιρομένοις.

VI. Καὶ ὁ Σεραπίων· Νοσοῦμεν γὰρ, εἶπεν, ὦ Βόηθε, καὶ τὰ ὠτα καὶ τὰ ὄμματα, συνειδημένοι διὰ τρυφήν καὶ μαλακίαν τὰ ἡδῖω καλὰ νομίζειν καὶ ἀποφαίνεσθαι. τάχα δὴ μεμψόμεθα τὴν Πυθίαν, ὅτι Γλυκίης οὐ φθέγγεται τῆς κισθαροδοῦ

λιγυρώτερον, οὐδὲ χρισμένη μύροις, οὐδὲ ἀλοιργυ-
δας ἀμπεχομένη κάτεισιν εἰς τὸ ἄδυτον, οὐδ' ἐπι-
θρυσίᾳ κασσίαν, ἢ λήδανον, ἢ λιβανωτόν, ἀλλὰ δά-
φνην καὶ κριθινὸν ἄλευρον. οὐχ ὄρῳι, (εἶπεν) ὄσην
χάριν ἔχει τὰ Σαπφικά μίλη, κηλοῦντα καὶ κατα-
θέλλοντα τοὺς ἀκροωμένους; Σίβυλλα δὲ μαινομέ-
νω στόματι, καθ' Ἡράκλειτον, ἀγέλαστα καὶ ἀκαλ-
λώπιστα καὶ ἀμύριστα φθεγγομένη, χιλίων ἐτῶν ἐξ-
κνεῖται τῇ φωνῇ διὰ τὸν θεόν. ὁ δὲ Πίνδαρος ἀκοῦ-
σαι φησὶ τοῦ θεοῦ τὸν Κύδμον οὐ μουσικὰν ὄρθαν,
οὐχ ἠδεῖαν, οὐδὲ τραφερίαν, οὐδὲ ἐπικεκλασμένην
τοῖς μέλεσιν. ἠδονὴν γὰρ οὐ προσίεται τὸ ἀπαθὲς
καὶ ἀγνόν, ἀλλ' ἐνταῦθα μετὰ τῆς ἄτης ἐρρόμφη καὶ
τὸ πλεῖστον αὐτῆς, καὶ, ὡς ἔοικεν, εἰς τὰ ὅλα τῶν
ἀνθρώπων συνεβρόύηκεν.

VH. Εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ Στραπίωνος, ὁ
θεῶν μειδιάσας· Ὁ Στραπίων μὲν (εἶπε) τὸ εἰωθὺς
ἀποδέδωκε τῷ τρόπῳ, λόγου περὶ αὐτῆς τῆς ἠδοῆς
παραπισόντος ἀπολαύσας· ἡμεῖς δὲ, ὦ Βόηθε, κἄν
ἢ φαυλότερα τῶν Ὀμήρου ταῦτα τὰ ἔπη, μὴ νομί-
ζομεν αὐτὰ πεποιημέναι τὸν θεόν, ἀλλὰ ἐκείνου τὴν
ἀρχὴν τῆς κινήσεως ἐνδιδόντος, ὡς ἐκίστη πέφυκε
κινεῖσθαι τῶν προφητίδων. καὶ γὰρ εἰ γράφειν ἔδει
μὴ λέγειν τοὺς χρησμούς, οὐκ ἂν, σῆμαι, τοῦ θεοῦ
τὰ γράμματα νομίζοντες ἐψέγομεν, ὅτι λείπεται καλ-
λιγραφία τῶν βασιλικῶν. οὐ γὰρ ἐστὶ θεοῦ ἢ γῆ-
ρος, οὐδὲ ὁ φθόγγος, οὐδὲ ἡ λέξις, οὐδὲ τὸ μέτρον,
ἀλλὰ τῆς γυναικός· ἐκείνος δὲ μόνας τὰς φαντασίας
παρίστησι, καὶ φῶς ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖ πρὸς τὸ μέλ-

λον. ὁ γὰρ ἐνθουσιασμός τοιοῦτόν ἐστι καθόλου
 δὲ εἰπεῖν, ὑμᾶς τοὺς τοῦ Ἐπικούρου προφήτας (δη-
 λος γὰρ εἶ καὶ αὐτός ὑποφερόμενος) οὐκ ἔστι δια-
 φυγεῖν, ἀλλὰ κακίας αἰτιᾶσθε τὰς πάλαι προφητι-
 δας, ὡς φαύλοις ποιήμασι χρωμένας, καὶ τὰς νῦν,
 καταλογάδην καὶ διὰ τῶν ἐπιτυχόντων ὀνομάτων
 τοὺς χρησμούς λεγούσας, ὅπως ὑμῖν ἀκεφάλων καὶ
 λαγαρῶν μέτρων καὶ μειούρων εὐθύνας μὴ ὑπέχωσι.
 καὶ ὁ Διογενιανός· Μὴ παῖζε (εἶπεν) ὦ πρὸς θεῶν,
 ἀλλὰ διάλυσον ἡμῖν ταύτην τὴν ἀπορίαν κοινὴν οὖ-
 σαν. οὐδεὶς γὰρ ἐστὶν ἄλλων, ὃς οὐκ αἰτίαν ἐπιζη-
 τεῖ καὶ λόγον, ὡς πέπαυται τὸ μαντεῖον ἔπει καὶ
 λόγοις χρωμένον. ὑπολαβὼν οὖν ὁ Θεῶν· Ἀλλὰ καὶ
 νῦν, (εἶπεν) ὦ παῖ, δοκοῦμεν ἐπηρείαι τινὲ τοὺς πε-
 ριηγητὰς ἀφαιρεῖσθαι τὸ οἰκεῖον ἔργον. ἕασον οὖν
 γενέσθαι τὸ τούτων πρότερον, εἴτα περὶ ὧν βούλει
 καθ' ἡσυχίαν διαπορήσεις.

VIII. Ἰδὼν δὲ προϊόντες ἡμεν κατὰ τὸν Ἴέρωνος
 ἀνδριάντα τοῦ τυράννου· καὶ τῶν μὲν ἄλλων ὁ Ξέ-
 νος, εἰδὼς ἅπαντα, παρεῖχεν ὅμως ὑπὸ εὐκολίας ἀ-
 κροατὴν αὐτόν. ἀκούσας δὲ, ὅτι κίων τις ἐστὼς ἄνω
 χαλκοῦς Ἴέρωνος ἔπεσεν αὐτομάτως τῆς ἡμέρας ἐκεί-
 νης, ἣ τὸν Ἴέρωνα συνέβαινεν ἐν Συρακούσαις τε-
 λευτᾶν, ἐθαύμασε. καὶ γὰρ τῶν ὁμοίων ἅμα συνανε-
 μίμνησκον, ὅτι δὴ τοῦ Ἴέρωνος μὲν τοῦ Σπάρτιά-
 του, ὅτι πρὸ τῆς ἐν Δεύκτροις αὐτῷ γενομένης τε-
 λευτῆς ἐξέπεσον οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἀνδριάντος· οἱ δὲ
 ἀστέρες ἠφανίσθησαν, οὓς Λύκανδρος ἀνέδηκεν ἀπὸ
 τῆς ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίας. ὁ δὲ αὐτοῦ τοῦ

Λυσάνθρου λίθινος ἀνδριάς ἐξήνθησε· ἄγριαν λόχημν
 καὶ πόαν τοσαύτην τὸ πλῆθος, ὥστε κατακρύψαι
 τὸ πρόσωπον. ἐν δὲ τοῖς Σικελικοῖς τῶν Ἀθηναίων
 ἀτυχήμασιν αἱ τε χρυσαῖ τοῦ φοίνικος ἀπέρρεον βί-
 λανοι, καὶ τὴν ἀσπίδα τοῦ παλλαδίου κόρακις περιέ-
 κοπτον. ὁ δὲ Κνιδίων στέφανος, ὃν Φαρσαλίᾳ τῆ
 ὄρηστρίδι Φιλόμελος, ὁ Φωκίων τύραννος, ἐδωρή-
 σατο, μεταστῶσαν αὐτὴν ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν
 Ἰταλίαν, ἀπώλεσεν ἐν Μεταποντίῳ παίζουσαν περὶ
 τὸν νεὸν τοῦ Ἀπόλλωνος· ὕρμησαντες γὰρ ἐπὶ τὸν
 στέφανον οἱ νεανίσκοι, καὶ μαχόμενοι περὶ τοῦ χρυ-
 σίου πρὸς ἀλλήλους, διέσπασαν τὴν ἀνθρώπου
 ἄριστοτέλης μὲν οὖν μόνον Ὀμηρον ἔλεγε κινούμενα
 ποιεῖν ὄνόματα διὰ τὴν ἐνάργειαν· ἐγὼ δὲ φαίην
 ἂν καὶ τῶν ἀναθημάτων τὰ ἐνταυθοῖ μάλιστα συγ-
 κινεῖσθαι καὶ συνεπισημαίνειν τῆ τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ·
 καὶ τούτων μέρος μῆθὲν εἶναι κενόν, μῆδὲ ἀναίσθη-
 τον, ἀλλὰ πεπλήσθαι πάντα θειότητος. καὶ ὁ Βόη-
 θος· Ναί· (εἶπεν) οὐ γὰρ ἀρκεῖ τὸν Θεὸν εἰς σῶμα
 καθειργνύναι θνητὸν ἅπαξ ἐκάστου μηνός, ἀλλὰ
 καὶ λίθῳ παντὶ καὶ χαλκῷ συμφυράσομεν αὐτόν,
 ὥσπερ οὖν ἔχοντες ἀξιόχρεω τῶν τοιούτων σύμπτω-
 μάτων τὴν τύχην δημιουργὸν καὶ τὸ αὐτόματον.
 εἶτα (ἔφην ἐγὼ) τύχη σοι δοκεῖ καὶ αὐτομάτῳ τῶν
 τοιούτων ἕκαστον εἰσικέναι, καὶ πιθανόν ἐστὶ τὰς
 αὐτόμους ἐξολισθεῖν καὶ διαλυθῆναι καὶ παρεγκλι-
 ναι, μῆτε πρότερον μῆτε ὕστερον, ἀλλὰ κατ' ἐκείνον
 τὸν χρόνον, ἐν ᾧ τῶν ἀναθέντων ἕκαστος ἢ χεῖρον
 ἢ μίλλε πράξειν ἢ βέλτιον; καὶ σὲ μὲν Ἐπίκουρος

Ἀπόλλων, ὃ δὲ, Πλούτων· καὶ ὁ μὲν, Δῆμιος, ὃ δὲ,
 Αἰδωνεύς· καὶ ὁ μὲν, Φοῖβος, ὃ δὲ, Σκότιος· κατὰ
 παρ' ᾧ μὲν αἱ Μοῦσαι καὶ ἡ Μνημοσύνη, παρ' ᾧ
 δὲ ἡ Ἀθήνη καὶ ἡ Σιωπή· καὶ ὁ μὲν Θεώριος καὶ
 Φαναῖος, ὃ δὲ Νυκτὸς αἰδνωῖς ἀεργηλοῖό τε Ἴππευ
 κοίρανος· καὶ ὁ μὲν

— Βροτοῖσι θεῶν ἐχθιστος ἀπάντων·

πρὸς ὃν δὲ Πίνδαρος εἶρηκεν, οὐκ ἀηδῶς,

Κατεκρίθη, θνατοῖς ἀγανώτατος ἔμμεν.

εἰκότως οὖν ὁ Εὐριπίδης εἶπεν·

Λοιβαὶ νεκύων φθιμένων

Ἄοιδοι, ἃς ὁ χρυσοκόμας

Ἀπόλλων οὐκ ἐνδέχεται.

καὶ πρότερος ἔτι τούτου ὁ Στησίχορος,

Μάλα τοι (μάλιστα) παιγμοσύνας φιλεῖ μοι-
 πάς τε Ἀπόλλων,

Κήδεά τε στοναχάς τε Αἰδάς ἔλαχε.

Σοφοκλῆς δὲ καὶ τῶν ὀργάνων ἑκατέρω προσνεύμων
 κείτερον δῆλός ἐστι διὰ τούτων·

Οὐ νάβλα κωκυτῶσιν, οὐ λύρα φίλα,

καὶ γὰρ ὁ αὐλὸς ὀψὲ καὶ πρῶην ἐτόλμησε φωνὴν ἐφ'
 ἡμεροῖσιν ἀφιέναι. τὸν δὲ πρῶτον χρόνον εἴλετο
 πρὸς τὰ πένθη, καὶ τὴν περὶ ταῦτα αὐτουργίαν οὐ
 μάλα ἐντιμον, οὐδὲ φαιδρὰν εἶχεν, εἰτ' ἐμίχθη παν-
 τίασι. μάλιστα δὲ τὰ θεῖα πρὸς τὰ δαιμόνια συγ-
 χέοντες, εἰς ταραχὴν αὐτοὺς κατέστησαν. Ἀλλὰ γὰρ
 τῷ Εἰ τὸ Γνώθι σεαυτὸν ἔοικε πως ἀντικεῖσθαι, καὶ
 τρέπον τινὰ πάλιν συναῖδεν. τὸ μὲν γὰρ ἐκπλήξε
 καὶ σεβασμῷ πρὸς τὸν θεόν, ὡς ὄντα διαπαντός,

ἀναπαφώνηται, τὸ δ' ὑπόμνησις ἐστὶ τῷ θνητῷ τῆς
περὶ αὐτὸ φύσεως καὶ ἀσθενείας.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΜΗ ΧΡΑΙΝ ΕΜΜΕΤΡΑ ΝΥΝ
ΤΗΝ ΠΥΘΙΑΝ.

ΒΑΣΙΛΟΚΛΗΣ.

Εσπέραν ἐποιήσατε βαθεΐαν, ὦ Φιλῆνε, διὰ τῶν
ἀνάσθημάτων παραπέμποντες τὸν ξένον. ἐγὼ γὰρ
ὑμᾶς ἀναμένων ἀπηγόρευσα.

ΦΙΛΙΝΟΣ. Βραδέως γὰρ ᾤδεύομεν, ὦ Βασιλό-
κλεις, σπείροντες λόγους καὶ θερίζοντες εὐθύς μετὰ
μάχης ὑπούλους καὶ πολεμικούς, ὥσπερ οἱ Σπαρτοὶ,
βλαστάνοντας ἡμῖν καὶ ὑποφνομένους κατὰ τὴν ὁδόν.

ΒΑΣ. Ἐτερόν οὖν δεήσει τινὰ παρακαλεῖν τῶν
παραγεγονότων, ἢ σὺ βούλει χαριζόμενος ἡμῖν διελ-
θεῖν, τίνες ἦσαν οἱ λόγοι, καὶ τίνες οἱ λέγοντες;

ΦΙΛ. Ἐμὸν, ὡς ἔοικεν, ὦ Βασιλόκλεις, τὸ ἔργον,
τῶν γὰρ ἄλλων οὐδενὸν ῥαδίως ἂν ἐντύχοις κατὰ πό-
λιν. τοὺς γὰρ πλείστους ἐώρων αἰθίς εἰς τὸ Κωρύ-
κιον τῷ ξένῳ καὶ τὴν Λυκουρίαν συναναβαίοντας.

ΒΑΣ. Ἡ φιλοθεάμων τις ἡμῖν καὶ περιττῶς φιλήκοός ἐστιν ὁ ξένος;

ΦΙΛ. Φιλόλογος δὲ καὶ φιλομαθής ἐστι μᾶλλον. οὐ μὴν ταῦτα μάλιστα θαυμάζειν ἄξιον, ἀλλὰ πράξις τε πολλὴν χάριν ἔχουσα, καὶ τὸ μάχιμον καὶ διαπορητικὸν ὑπὸ συνέσεως, οὔτε δύσκολον, οὔτε ἀντίτυπον πρὸς τὰς ἀποκρίσεις· ὥστε καὶ βραχὺ συγγενόμενον, εὐθύς εἰπεῖν· Τέκος ἀγαθοῦ πατρὸς οἶσθα γὰρ Διογενιανὸν ἀνδρῶν ἄριστον.

ΒΑΣ. Αὐτὸς μὲν οὐκ εἶδον, ὦ Φιλῖνε, πολλοῖς δὲ ἐντετύχηκα καὶ τὸν λόγον καὶ τὸ ἦθος τοῦ ἀνδρὸς ἰσχυρῶς ἀποδεχομένων, ὅμοια δὲ τούτοις ἕτερα περὶ τοῦ νεανίσκου λέγουσιν. ἀλλὰ τίνα ἀρχὴν ἔσχον οἱ λόγοι καὶ πρόφασιν;

II. ΦΙΛ. Ἐπέβαινον οἱ περιηγηταὶ τὰ συντεταγμένα, μηδὲν ἡμῶν φροντίσαντες δεηθέντων ἐπιτεμεῖν τὰς ῥήσεις καὶ τὰ πολλὰ τῶν ἐπιγραμμάτων. τὸν δὲ ξένον ἢ μὲν ἰδέα καὶ τὸ τεχνικὸν τῶν ἀνδρῶντων μετρίως προσήγετο, πολλῶν καὶ καλῶν ἔργων, ὡς ἔοικε, θεατὴν γεγεννημένον. ἐθαύμαζε δὲ τοῦ χαλκοῦ τὸ ἀνθηρόν, ὥς οὐ πίνω προσεικός οὐδὲ ἴσθι, βαφῆ δὲ κυανοῦ στίλβοντος, ὥστε καὶ πέμψαι τι πρὸς τοὺς νεάρχους, (ἀπ' ἐκείνων γὰρ ἤρξαι τῆς θεάς) οἷον ἀτεχνῶς θαλαττίους τῇ χρῶα καὶ βυθίους ἐστῶτας. Ἄρ' οὖν (ἔφη) κρῆσις τις ἦν καὶ φάρμαξις τῶν πάλαι τεχνιτῶν περὶ τὸν χαλκόν; ὡς περ ἢ λεγομένη τῶν ξιφῶν στόμωσις, ἧς ἐκλειπούσης ἐκχειρίαν ἔσχε πολεμικῶν ἔργων ὁ χαλκός; τὸν μὲν γὰρ Κορίνθιον, οὐ τέχνη, ἀλλὰ συντυχίᾳ τῆς χρῶας

λαβείν τὸ κάλλος, ἐπιειμαμένου πυρὸς οἰκίαν ἔχου-
 σάν τι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, πλείστον δὲ χαλκὸν ἀ-
 ποκείμενον. ὣν συγχυθέντων καὶ συντακέντων, ὄνο-
 μα τοῦ χαλκοῦ τῷ μείζονι τὸ πλῆθος παρέσχεν. ὁ
 δὲ Θείων ὑπολαβῶν· Ἄλλον (ἔφη) λόγον ἡμεῖς ἀκη-
 κόαμεν πανουργέστερον· ὡς ἀνὴρ ἐν Κορίνθῳ χαλ-
 κεύπος, ἐπιτυχῶν θήκη χρυσοῖον ἐχούσῃ πολὺ, καὶ
 δεδοικῶς φανερὸς γενέσθαι, κατὰ μικρὸν ἀποκόπτων
 καὶ ὑπομγνύς ἀτρέμα τῷ χαλκῷ, θυμασστήν λαμ-
 βάνοντι κρᾶσιν, ἐπίπρασσε πολλοῦ διὰ τὴν χροάν
 καὶ τὸ κάλλος ἀγαπώμιον. ἀλλὰ καὶ ταῦτα κῆκεῖ-
 τα μῦθος ἐστίν. ἦν δὲ τις (ὡς εἶοικε) μίξις καὶ ἄρ-
 τυσις, ὡς πού καὶ νῦν ἀνακεραννύντες ἀργύρῳ χρυ-
 σόν, ἰδίαν τινὰ καὶ περιττήν, ἐμοὶ δὲ φαινομένην
 νοσώδη χλωρότητα καὶ φθοράν ἀκαλλῆ παρέχουσι.

III. Τίνα οὖν αἰτίαν (ἔφη ὁ Λιογενιανός) οἶε
 τῆς ἐνταῦθα τοῦ χαλκοῦ χροιάς γεγονέναι; καὶ ὁ
 Θείων· Ὅτιαν (ἔφη) τῶν πρώτων καὶ φυσικωτάτων
 καὶ ἐσομένων καὶ ὄντων, πυρὸς καὶ γῆς καὶ αἴρος
 καὶ ὕδατος, μηδὲν ἄλλο τῷ χαλκῷ πλησιάζῃ, μηδὲ
 ὁμιλῇ, πλὴν ὁ μόνος ὁ αἴρ, δῆλός ἐστιν ὑπὸ τούτου
 πεπονθῶς, καὶ διὰ τοῦτον ἐσχηκῶς ἦν ἔχει διαφο-
 ρὰν αἰεὶ συνόντα καὶ προσκείμενον, ἢ τοῦτο μὲν ἦδεις,
 πρὶν Θεόγοντι γεγονέναι, κατὰ τὸν κομικόν· ἦν δ'
 ἔχων φύσιν ὁ αἴρ, ἢ τε χρώμενος δυνάμει κατὰ τις
 ἐπιψαύσεις ἐπικέχρωκε τὸν χαλκὸν ἐπιθυμῆς μαθεῖν;
 φήσαντος δὲ τοῦ Λιογενιανοῦ· Καὶ γὰρ ἐγὼ, (εἶπεν)
 ὦ παῖ· ζητῶμεν οὖν κοινῇ καὶ πρότερον, εἰ βούλει,
 δι' ἣν αἰτίαν μάλιστα τῶν ὑγρῶν ἀναπίμπλησιν τοῦ

τούλαιον. οὐ γὰρ αὐτό γε δὴ πού τῷ χαλκῷ προσ-
 τριβέσθαι τὸν ἰόν, ἄτε δὴ καθαρὸν αὐτῷ καὶ ἄμι-
 αντον πλησιάζοντα. Οὐδαμῶς, (εἶπεν ὁ νεανίας)
 ἄλλο δ' αὐτῷ δοκεῖ ταύτου τὸ αἴτιον ὑπάρχειν· λε-
 πιῶ γὰρ ὄντι καὶ καθαρῷ καὶ διαυγῇ προσπίπτων
 ὁ ἰός, ἐκφανίστατός ἐστιν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ὑγροῖς
 ὑφανίζεται. καὶ ὁ Θέων· Εὐχε (εἶπεν) ὦ παῖ, καὶ
 καλῶς· σκόπει δὲ, εἰ βούλει, καὶ τὴν ὑπὸ Ἀριστο-
 τέλους αἰτίαν λεγομένην. Ἀλλὰ βούλομαι, εἶπε. φησὶ
 τοίνυν τῶν μὲν ἄλλων ὑγρῶν ἐπιόντα διέχειν ἀδήλως
 καὶ διασπείρεσθαι τὸν ἰόν, ἀνωμαλίων καὶ μανῶν
 ὄντων. τοῦ δ' ἐλαίου τῆς πυκνότητι στέγασθαι, καὶ
 διαμίνειν ἀθροϊζόμενον. ἂν οὖν καὶ αὐτοῖ τι τοιοῦ-
 τον ὑποθέσθαι δυνηθῶμεν, οὐ παντάπασιν ἀπορή-
 σομεν ἐπιωδῆς καὶ παραμυθίας πρὸς τὴν ἀπορίαν.

IV. Ὡς οὖν ἐκελενόμεν καὶ συνεχωροῦμεν, ἔφη·
 τὸν αἶρα τὸν ἐν Δελφοῖς πυκνὸν ὄντα καὶ συνεχῆ,
 καὶ τόνον ἔχοντα, διὰ τὴν ὑπὸ τῶν ὀρῶν ἀνάκλασιν
 καὶ ἀντέρευσιν, ἔτι καὶ θετικόν, λεπτόν εἶναι, ὥσπερ
 μαρτυρεῖ καὶ τὰ περὶ τὰς πέψεις τροφῆς. ἐνδυόμενον
 οὖν ὑπὸ λεπτότητος καὶ τέμνοντα τὸν χαλκόν, ἀνα-
 χαράσσειν πολὺν ἰόν ἐξ αὐτοῦ καὶ γεώδη, στέγειν δὲ
 τοῦτον αὐτὸν πάλιν καὶ πιέζειν τῆς πυκνότητος διαχύ-
 σιν μὴ διδοῦσης, τύνθε ὑφιστάμενον αὐτὴν διὰ πλη-
 θος ἐξανθεῖν, καὶ λαμβάνειν αὐγὴν καὶ γάνωμα πε-
 ρὶ τὴν ἐπιφάνειαν. ἀποδεξαμένων δὲ ἡμῶν, ὁ Ξένος
 ἔφη τὴν ἑτέραν ἀρκεῖν ὑπόθεσιν πρὸς τὸν λόγον. Ἢ
 δὲ λεπτότης (ἔφη) δόξει μὲν ὑπεναντιοῦσθαι καὶ
 πρὸς τὴν λεγομένην πυκνότητα τοῦ αἶρος, λαμβάνε-

τα δ' οὐκ ἀναγκαίως. αὐτὸς γὰρ ὑφ' ἑαυτοῦ παλαιούμενος ἔχει χαλκὸς ἀποπνεῖ καὶ μεθίησι τὸν ἰόν, ὃν ἡ πυκνότης συνέχουσα καὶ παχνοῦσα, ποιεῖ ἐμφανῆ διὰ τὸ πλήθος. ὑπολαβὼν δὲ ὁ Θείων, τί γὰρ, (εἶπεν) ὧ ξέγε, κωλύει ταῦτό εἶναι καὶ λεπτόν καὶ πυκνόν, ὡσπερ τὰ σθηκὰ καὶ τὰ βύσσινά τῶν ὑφασμάτων, ἐφ' ὧν καὶ Ὅμηρος εἶπε·

Καιροσίων δ' ὀφρονῶν ἀπολείβεται ὑγρὸν ἔλαιον, ἐνδεικνύμενος τὴν ἀκρίβειαν καὶ λεπτότητα τοῦ ὕφους, τῷ μὴ προσμένειν τὸ ἔλαιον, ἀλλ' ἀπορρέειν καὶ ἀπολισθαίνειν, τῆς πυκνότητος οὐ διεΐσης. καὶ μὴν οὐ μόνον πρὸς τὴν ἀναχάραξιν τοῦ ἰοῦ χρῆσαιτο ἂν τῇ λεπτότητι τοῦ αἵματος, ἀλλὰ καὶ τὴν χρῶαν αὐτὴν ποιεῖν ἕοικεν ἡδίονα καὶ γλαυκοτέρα, ἀναμιγνύουσα τῷ κυανῷ φῶς καὶ αὐγῆν.

V. Ἐκ τούτου γενομένης σιωπῆς, πάλιν οἱ πεποιητὰί προχειρίζοντο τὰς εἰρησεις. χρησιμοῦ δὲ τεκος ἐμμέτρον λεχθέντος, οἶμαι, περὶ τῆς Αἰγώνος τοῦ Ἀργείου βασιλείας, πολλάκις ἔφη θαυμάσαι τῶν ἐπῶν ὁ Διογενιανός, ἐν οἷς οἱ χρησιμοὶ λέγονται, τὴν φαυλότητα καὶ τὴν εὐτέλειαν. καίτοι μουσηγέτης ὁ θεός, καὶ τῆς λεγομένης λογιότητος οὐχ ἧττον ἀντιᾶ τὸ καλόν, ἢ τῆς περὶ μέλη καὶ ᾠδὰς καὶ εὐφωνίας μετεῖναι, καὶ πολὺ τὸν Ἡσίοδον εὐπειρία καὶ τὸν Ὅμηρον ὑπερφθέγγεσθαι· τούτους δὲ πολλοὺς τῶν χρησιμῶν ὀρώμεν καὶ τοῖς μέτροις καὶ τοῖς ὀνόμασι πλημμυλείας καὶ φαυλότητος ἀναπεπλησμένους. παρῶν οὖν Ἀθήνηθεν ὁ ποιητὴς Σεραπίων· Εἶτα (εἶφη) ταῦτα τὰ ἔπη τοῦ θεοῦ πιστεύοντες εἶναι,

τὸ ἄσωμον οὖν πάλιν, ὡς λέγεται, κάλλει τῶν Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου λέγειν, οὐ χρησόμεθα τούτοις ὡς ἄριστα καὶ κάλλιστα πεποιημένοις, ἐπανορθούμενοι τὴν αὐτῶν κρίσιν προκατειλημμένην ὑπὸ φαύλης συνηθείας. ὑπολαβὼν οὖν Βόηθος ὁ γεωμέτρης· (οἴσθαι γὰρ τὸν ἄνδρα μετακατιτόμενον ἤδη πρὸς τὸν Ἐπίκουρον) Ἄρ' οὖν, ἔφη, τὸ τοῦ ζωγράφου Παύσωνος ἀπήκασ; Οὐκ ἔγωγε (εἶπεν ὁ Σεραπίων) Ἄλλὰ μὴν ἄξιον. ἐκλαβὼν γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἵππον ἀλινδούμενον γράψαι, τρέχοντα ἔγραψιν. ἀγανακτοῦντος δὲ τοῦ ἀνθρώπου, γελάσας ὁ Παύσων κατίστρεψε τὸν πίνακα· καὶ γενομένων ἄνω τῶν κάτω, πάλιν ὁ ἵππος οὐ τρέχων, ἀλλ' ἀλινδούμενος ἐφαίνετο. τοῦτό φησιν ὁ Βίων ἐπίουσι τῶν λόγων πάσχειν, ὅταν ἀναστραφῶσι. διὸ καὶ τοὺς χρησμοὺς ἔμοι οὐ φήσουσιν καλῶς ἔχειν, ὅτι τοῦ θεοῦ εἰσιν· ἀλλὰ τοῦ θεοῦ μὴ εἶναι, ὅτι φαύλως ἔχουσιν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἐν ἀδήλω· τὸ δὲ τὰ ἔπη οὐκ εὔπεποιθῆσθαι τὰ περὶ τοὺς χρησμοὺς, καὶ σοι κριτῆ δῆπουθεν, ὦ φίλε Σεραπίων, (εἶπεν) ἐναργές ἐστι. ποιήματα γὰρ γράφεις, τοῖς μὲν πράγμασι φιλοσόφως καὶ αὐστηρῶς, δυνάμει δὲ καὶ χάριτι καὶ κατασκευῇ περὶ λέξιν ἔοικότα τοῖς Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑπὸ τῆς Πυθίας ἐκφερομένοις.

VI. Καὶ ὁ Σεραπίων· Νοσοῦμεν γὰρ, εἶπεν, ὦ Βόηθε, καὶ τὰ ὠτα καὶ τὰ ὄμματα, συνειθισμένοι διὰ τρυφήν καὶ μαλακίαν τὰ ἡδῖω καλὰ νομίζειν καὶ ἀποφαίνεσθαι. τάχα δὴ μεμψόμεθα τὴν Πυθίαν, ὅτι Γλαύκης οὐ φθέγγεται τῆς κιθαρωδοῦ

λιγυρώτερον, οὐδὲ χρισμένη μύροις, οὐδὲ ἀλουργῆ-
 δας ἀμπεχομένη κάτεισιν εἰς τὸ ἄδυτον, οὐδ' ἐπι-
 θυμιά κασσίαν, ἢ λήθανον, ἢ λιβανωτόν, ἀλλὰ δά-
 φρην καὶ κρίθινον ἄλευρον. οὐχ ὄραϊ, (εἶπεν) ὄσην
 χάριν ἔχει τὰ Σαπφικά μίλη, κηλοῦντα καὶ κατα-
 θέλγοντα τοὺς ἀκροωμένους; Σίβυλλα δὲ μαινομέ-
 νω στόματι, καθ' Ἡράκλειτον, ἀγέλαστα καὶ ἀκαλ-
 λώπιστα καὶ ἀμύριστα φθεγγομένη, χιλίων ἐτῶν ἐξε-
 κνεῖται τῇ φωνῇ διὰ τὸν θεόν. ὁ δὲ Πίνδαρος ἀκού-
 σαι φησὶ τοῦ θεοῦ τὸν Κύδμον οὐ μουσικὰν ὄρθιαν,
 οὐχ ἠδῆϊαν, οὐδὲ τραφερίαν, οὐδὲ ἐπικεκλασμένην
 τοῖς μέλεσιν. ἠδονὴν γὰρ εὐ προσλείται τὸ ἀπαθὲς
 καὶ ἄγνόν, ἀλλ' ἐνταῦθα μετὰ τῆς ἄτης ἐρρίψη καὶ
 τὸ πλεῖστον αὐτῆς, καὶ, ὡς ἔοικεν, εἰς τὰ ὄτια τῶν
 ἀνθρώπων συνερρόνηκεν.

VII. Εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ Σιραπίωνος, ὁ
 θεῶν μειδιάσας. Ὁ Σιραπίων μὲν (εἶπε) τὸ εἰωθὺς
 ἀποδεδῶκε τῷ τρόπῳ, λόγου περὶ αὐτῆς τῆς ἠδονῆς
 παραπεσόντος ἀπολαύσις. ἡμεῖς δὲ, ὦ Βόηθε, κἄν
 ἢ φαυλότερα τῶν Ὀμήρου ταῦτα τὰ ἔπη, μὴ νομί-
 ζωμεν αὐτὰ πεποιηκέναι τὸν θεόν, ἀλλὰ ἐκείνου τὴν
 ἀρχὴν τῆς κινήσεως ἐνδιδόντος, ὡς ἐκίστη πέφυκε
 κινεῖσθαι τῶν προφητιδῶν. καὶ γὰρ εἰ γράφειν ἔδει
 μὴ λέγειν τοὺς χρησμούς, οὐκ ἂν, σῆμαι, τοῦ θεοῦ
 τὰ γράμματα νομίζοντες ἐψέγομεν, ὅτι λείπεται καλ-
 λιγραφία τῶν βασιλικῶν. οὐ γάρ ἐστι θεοῦ ἡ γῆ-
 ρυς, οὐδὲ ὁ φθόγγος, οὐδὲ ἡ λέξις, οὐδὲ τὸ μέτρον,
 ἀλλὰ τῆς γυναικός. ἐκεῖνος δὲ μόνας τὰς φαντασίας
 παρίστασι, καὶ φῶς ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖ πρὸς τὸ μέλ-

λον. ὁ γὰρ ἐνθουσιασμός τοιοῦτός ἐστι καθόλου δὲ εἰπεῖν, ὑμᾶς τοὺς τοῦ Ἐπικούρου προφήτας (δηλὸς γὰρ εἶ καὶ αὐτός ὑποφερόμενος) οὐκ ἔστι διαφυγεῖν, ἀλλὰ κακίας αἰτιασθε τὰς πάλαι προφήτιδας, ὡς φαύλεις ποιήμασι χρωμένας, καὶ τὰς νῦν, καταλογάδην καὶ διὰ τῶν ἐπιτυχόντων ὀνομάζων τοὺς χρησμούς λεγούσας, ὅπως ὑμῖν ἀκεφάλων καὶ λογαρῶν μέτρων καὶ μειούρων εὐθύνας μὴ ὑπέχωσι καὶ ὁ Λογαριανός· Μὴ παῖς (εἶπεν) ὦ πρὸς Θεῶν, ἀλλὰ διάλυσσον ἡμῖν ταύτην τὴν ἀπορίαν κοινήν οὔσαν. οὐδεὶς γὰρ ἐστὶν ἄλλων, ὃς οὐκ αἰτίαν ἐπιζητεῖ καὶ λόγον, ὡς πέπαιται τὸ μαντεῖον ἔπει καὶ λόγοις χρωμένον. ὑπολαβὼν οὖν ὁ Θεῶν· Ἀλλὰ καὶ νῦν, (εἶπεν) ὦ παῖ, δοκοῦμεν ἐπιηρεία τινὲ τοὺς περιηγητὰς ἀφαιρεῖσθαι τὸ οἰκεῖον ἔργον. ἔασον οὖν γενέσθαι τὸ τούτων πρότερον, εἴτα περὶ ὧν βούλει καθ' ἡσυχίαν διαπορήσεις.

VIII. Ἦδη δὲ προϊόντες ἤμεν κατὰ τὸν Ἴέρωνος ἀνδριάντα τοῦ τυράννου· καὶ τῶν μὲν ἄλλων ὁ ξένος, εἰδὼς ἅπαντα, παρεῖχεν ὅμως ὑπὸ εὐκολίας ἀκροατὴν αὐτόν. ἀκούσας δὲ, ὅτι κίων τις ἐστὼς ἄνω χαλκοῦς Ἴέρωνος ἔπεσεν ἀντομάτως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἣ τὸν Ἴέρωνα συνέβαιεν ἐν Συρακούσαις τελευτᾶν, ἐθαύμασε. καὶ γὰρ τῶν ὁμοίων ἅμα συνανεμίμνησκον, ὅτι δὴ τοῦ Ἴέρωνος μὲν τοῦ Σπάρτιατου, ὅτι πρὸ τῆς ἐν Λεύκτροις αὐτῷ γενομένης τελευτῆς ἐξέπεσον οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἀνδριάντος· οἱ δὲ ἀστέρες ἠφανίσθησαν, οὓς Λύκανδρος ἀνέθηκεν ἀπὸ τῆς ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίας. ὁ δὲ αὐτοῦ τοῦ

*Λυσάνδρου λίθινος ἀνδριάς ἐξήνθησε· ἄγριαν λόχην
καὶ πόαν τσσαύτην τὸ πλῆθος, ὥστε κατακρύψαι
τὸ πρόσωπον. ἐν δὲ τοῖς Σικελικοῖς τῶν Ἀθηναίων
ἀτυχήμασιν αἱ τε χρυσαῖ τοῦ φοίνικος ἀπέφθιον βιά-
λενοι, καὶ τὴν ἀσπίδα τοῦ παλλαδίου κόρακις περιέ-
κοπτον. ὁ δὲ Κνιδίων στέφανος, ὃν Φαρσαλίη τῆ
ὄρχηστρίδι Φιλόμηλος, ὁ Φωκίων τύραννος, ἐδωρή-
σατο, μεταστῆσαν αὐτὴν ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν
Ἰταλίαν, ἀπώλεσιν ἐν Μεταποντίῳ παίζουσαν περὶ
τὸν νεῶν τοῦ Ἀπόλλωνος· ὀρμήσαντες γὰρ ἐπὶ τὸν
στέφανον οἱ νεανίσκοι, καὶ μαχόμενοι περὶ τοῦ χρυ-
σίου πρὸς ἀλλήλους, διέσπασαν τὴν ἀνθρωπίον.
Ἀριστοτέλης μὲν οὖν μόνον Ὅμηρον ἔλεγε κινούμενα
ποιεῖν ὀνόματα διὰ τὴν ἐνάργειαν· ἐγὼ δὲ φαίην
ἂν καὶ τῶν ἀναθημάτων τὰ ἐνταυθοῖ μάλιστα συγ-
κινεῖσθαι καὶ συνεπισημαίνειν τῆ τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ·
καὶ τούτων μέρος μὴθὲν εἶναι κενόν, μὴδὲ ἀναίσθη-
τον, ἀλλὰ πεπλήσθαι πάντα θειότητος. καὶ ὁ Βόη-
θος· *Ναί·* (εἶπεν) οὐ γὰρ ἀρκεῖ τὸν Θεὸν εἰς σῶμα
καθειργεῖναι θνητὸν ἅπαξ ἐκάστου μηνός, ἀλλὰ
καὶ λίθῳ παντὶ καὶ χαλκῷ συμφυράσομεν αὐτὸν,
ὡςπερ οὐκ ἔχοντες ἀξιόχρεω τῶν τοιούτων συμπτω-
μάτων τὴν τύχην δημιουργὸν καὶ τὸ αὐτόματον.
εἶτα (ἔφην ἐγὼ) τύχη σοι δοκεῖ καὶ αὐτομάτῳ τῶν
τοιούτων ἕκαστον εἰοικέναι, καὶ πιθανόν ἐστι τὰς
αὐτόμους ἐξολισθεῖν καὶ διαλυθῆναι καὶ παρεγκλι-
ναι, μῆτε πρότερον μῆτε ὕστερον, ἀλλὰ κατ' ἐκείνον
τὸν χρόνον, ἐν ᾧ τῶν ἀναθέντων ἕκαστος ἢ χειρὸν
ἤμαλλε πράξειν ἢ βέλτιον; καὶ σὲ μὲν Ἐπίκουρος*

ὠφελει νυν, ὡς ἔοικεν, ἀφ' ὧν εἶπεν, ἢ ἔγραψε, πρὸς
 ἐτῶν τριακοσίων· ὁ θεὸς δὲ, εἰ μὴ συνείρξει φέρων
 ἑαυτὸν εἰς ἅπαντα, μηδὲ ἀνακραθεῖν πᾶσιν, οὐκ ἄν
 σοι δοκεῖ κινήσεως ἀρχὴν καὶ πάθους αἰτίαν παρα-
 σχεῖν οὐδενὶ τῶν ὄντων;

IX. Τοιαῦτα μὲν ἐγὼ πρὸς τὸν Βόηθον ἀπέκρι-
 νάμην· ὅμοια δὲ περὶ τῶν Σιβυλλείων. ἐπειδὴ γὰρ
 ἔστημεν κατὰ τὴν πέτραν γινόμενοι τὴν κατὰ τὸ
 βουλευτήριον, ἐφ' ἧς λέγεται καθίζεσθαι τὴν πρώ-
 τὴν Σίβυλλαν ἐκ τοῦ Ἑλικῶνος παραγενομένην, ὑπὸ
 τῶν Μουσῶν τραφεῖσαν, (ἔνιοι δὲ φασιν εἰς Μαλεῶ-
 να ἀφικέσθαι, Λαμίας οὖσαν θυγατέρα τῆς Προσει-
 δῶνος) ὁ μὲν Σεραπίων ἐμνήσθη τῶν ἐπῶν, ἐν οἷς
 ὕμνησεν ἑαυτήν, ὡς οὐδὲ ἀπλοθανοῦσα λήξει μαντι-
 κῆς· ἀλλ' αὕτη μὲν ἐν τῇ σελήνῃ περιείσει τὸ καλοῦ-
 μενον φαινόμενον γενομένη πρόσωπον, τῷ δὲ ἄερι
 τὸ πνεῦμα συγκραθεῖν, ἐν φήμαις αἰεὶ φορήσεται καὶ
 κληδόσιν· ἐκ δὲ τοῦ σώματος μεταβαλόντος ἐν τῇ
 γῆ πάσας καὶ ὕλης ἀναφυσμένης, βουκήσεται ταύτην
 ἱερὰ θρέμματα, χροῦς τε παντοδαπὰς ἴσχοντα καὶ
 μορφὰς καὶ ποιότητας ἐπὶ τῶν σπλάγχων, ἀφ' ὧν
 αἱ προδηλώσεις ἀνθρώποις τοῦ μέλλοντος. ὁ δὲ Βόη-
 θος εἰτε μᾶλλον ἢ φανερός καταγελαῶν· τοῦ δὲ ἔξ-
 του εἰπόντος, ὡς, εἰ καὶ ταῦτα μύθοις ἔοικεν, ἀλλὰ
 ταῖς γε μαντεῖαις ἐπιμαρτυροῦσι πολλαὶ μὲν ἀνα-
 στασεις καὶ μετοικισμοὶ πόλεων Ἑλληνίδων, πολλαὶ
 δὲ βαρβαρικῶν στρατιῶν ἐπιφάνειαι, καὶ ἀναιρέσεις
 ἡγεμονιῶν. ταυτὶ δὲ τὰ πρόσφατα καὶ νέα πάθη
 περὶ τε Κύμην καὶ Δικαιαρχίαν, οὐχ ὕμνούμενα πά-

λαι καὶ ἀδόμηνα διὰ τῶν Σιβυλλείων ὁ χρόνος ὡςπερ ὀφείλων ἀποδέδωκεν; ἐκρήξεις πυρός ὀρείου, καὶ ζέσεις θαλασσίας, καὶ πετρῶν καὶ φλεγμονῶν ὑπὸ πνεύματος ἀναρρίψεις, καὶ φθορὰς πόλεων ἅμματοσούτων καὶ τηλικούτων, ὡς μεθ' ἡμέραν ἐπελθούσιν ἄγνοιαν εἶναι καὶ ἁσάφειαν ἔπου κατώκητο τῆς χώρας συγκαχυμένης. ταῦτα γὰρ εἰ γέγονε πιστεῦσαι χαλεπὸν ἔστι, μὴ τοι γε προσιπεῖν ἄνευ θειότητος.

Χ. Καὶ ὁ Βόηθος· Ποῖον γὰρ, (εἶπεν) ὦ δαιμόνιε, τῇ φύσει πάθος ὁ χρόνος οὐκ ὀφείλει; τί δὲ ἔστι τῶν ἀτόπων καὶ ἀπροσδοκῆτων περὶ γῆν ἢ θάλασσαν, ἢ πόλεις, ἢ ἄνδρας, ὃ τις ἂν προσιπεῖν οὐ τύχοι γενομένου; καίτοι τοῦτό γε σχεδὸν οὐδὲ προσιπεῖν ἔστιν, ἀλλ' εἰπεῖν, μᾶλλον δὲ ῥίψαι καὶ διασπεῖραι λόγους οὐκ ἔχοντας ἀρχὴν εἰς τὸ ἄπειρον· οἷς πλανωμένοις ἀπήρητησε πολλάκις ἡ τύχη καὶ συνέπεσεν αὐτομάτως. διαφέρει γὰρ (οἶμαι) γενέσθαι τὸ ῥηθῆν, ἢ ῥηθῆναι τὸ γενησόμενον, ὃ γὰρ εἰπὼν τὰ μὴ ὑπάρχοντα λόγος ἐν ἑαυτῷ τὸ ἡμαρτημένον ἔχων, οὐ δικαίως ἀναμένει τὴν ἐκ τοῦ αὐτοματου πίστιν, οὐδὲ ἀληθεῖ τεκμηρίῳ χρῆται τοῦ προσιπεῖν ἐπιστάμενος τὸ μετὰ τὸ εἰπεῖν γενησόμενον, πάντα τῆς ἀπειρίας φερούσης· μᾶλλον δὲ ὁ μὲν εἰκάζων καλῶς, ὃν ἄριστον μάντιν ἀνηγόρευκεν ἢ παροιμία, ἰγροσκοποῦντι καὶ στιβεύοντι διὰ τῶν εὐλόγων τὸ μέλλον ὁμοίός ἐστι. Σίβυλλαι δὲ αὗται καὶ Βάκιδες ὡςπερ εἰς πόντον ἀτεκμάρτως τὸν χρόνον κατέβαλον καὶ διέσπειραν ὡς εἶνχε παντοδαπῶν ὀνόματα καὶ

ρήματα παθῶν καὶ συμπτωμάτων. οἷς, γενομένων
 κρίων ἀπὸ τύχης, ὁμοίως ψεῦδος ἐστὶ τὸ νῦν λεγόμε-
 νον, κἄν ὑστερον ἀληθεῖς, εἰ τύχοι, γένηται.

XI. Τοιαῦτα τοῦ Βοήθου διελθόντος, ὃ Στρα-
 πίων, Δίκαιον (ἔφη) τὸ ἀξίωμα περὶ τῶν οὕτως, αἷς
 λέγει Βόηθος, ἀορίστως καὶ ἀνυποθέτως λεγομένων
 εἰ νίκη στρατηγῶ προεῖρηται, νενίκηκαν· εἰ πῶλως
 ἀναίρεσις, ἀπώλειαν. ὅπου δὲ οὐ μόνον λέγεται τὸ
 γενησόμενον, ἀλλὰ καὶ πῶς καὶ πότε καὶ μετὰ τί καὶ
 μετὰ τίνας, οὐκ ἔστιν εἰκασμὸς τῶν τάχα γενησομέ-
 νων, ἀλλὰ τῶν πάντως ἔσομένων προδήλωσις. καὶ
 ταῦτα ἔστιν εἰς τὴν Ἀγησιλάου χαλότητα·

Φθάξεο δὴ, Σπάρτη, καίπερ μεγάλαυχος ἐοῦσα,

Μὴ σέθεν ἀρτίποδος βλάβη χαλὴ βασιλεία.

Δηρὸν γὰρ μόχθοι σε κατασχῆσουσιν ἄελπτοι,

Φθισίβροτον ἔπι κῦμα κυλινομένου πολέμοιο.

καὶ τὰ περὶ τῆς νήσου Κάλιν, ἣν ἀνῆκεν ἡ πρὸ Θή-
 ρας καὶ Θηρασίας θάλασσα, καὶ περὶ τῶν Φιλίππου
 καὶ Ῥωμαίων πολέμων.

Ἄλλ' ὅποτε Τρώων γενεὰ καθ' ὑπερθε γένηται,

Φοινίκων ἐν ἀγῶνι, τότε ἔσσειται ἔργα ἄπιστα·

Πόντος μὲν λάμπει πῦρ ἄσπετον, ἐκ δὲ κεραιῶν

Πρηστῆρις μὲν ἄνω διὰ κύματος ἀξέουσι

Ἄμμιγα σὺν πέτρα, ἣ δὲ στηρίζεται αὐτοῦ,

Οὐ φατός ἀνθρώποις νῆσος, καὶ χεῖρονες ἄνδρες

Χεραὶ βησαμένοι, τὸν κρείσσονα νικήσουσι.

καὶ γὰρ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ Ῥωμαίους τε Καρχηδονίων
 παραγενέσθαι καταπολεμήσαρχας Ἀντίβαν, καὶ Φί-
 λιππον Λιβυλοῖς συμβαλόχτη καὶ Ῥωμαίαις, μάχη

κρατηθῆναι, καὶ τέλος ἐκ βυθοῦ γῆσον ἀναδύνασι
 μετὰ πυρός πολλοῦ καὶ κλύδωνος ἐπιζέσαντος, οὐκ
 ἂν εἶποι τις, ὡς ἀπήντησεν ἅμα πάντα καὶ συνέπεσε
 κατὰ τύχην αὐτομάτως, ἀλλ' ἢ τάξις ἐμφαίνει τὴν
 πρόγνωσιν. καὶ τὸ Ῥωμαίοις πρὸ ἑτῶν ὀμοῦ τι πεν-
 τακοσίων προειπεῖν τὸν χρόνον, ἐν ᾧ ἅπαντα τὰ
 ἔθνη πολεμήσοιαν ἅμα· τοῦτο δὲ ἦν τὸ πολεμήσαι
 τοῖς οἰκέταις ἐποσιτᾶσιν. ἐν τούτοις γὰρ οὐθὲν ἀτί-
 κμαρτον, οὐδὲ τυφλόν, ἀμφί τε τύχην ζητεῖν ἐν ἀ-
 παιρίᾳ· ὁ λόγος· ἀλλὰ πολλὰ τῆς πέρας ἐνάχυρα δι-
 δωσι, καὶ δείκνυσι τὴν ὁδόν, ἣ βαδίζει τὸ πεπρω-
 μένον. οὐ γὰρ οἶμαι τινα εἶρεῖν, ὅτι μετὰ τούτων ὡς
 προεβήθη συνέπεσε κατὰ τύχην. ἐπεὶ τί κωλύει εἰ-
 πεῖν ἕτερον, ὡς οὐκ ἔγραψε τὰς κυρίας ἡμῖν Ἐπίκου-
 ρος, ὡ Βόηθε, δόξας, ἀλλ' ἀπὸ τύχης καὶ αὐτομά-
 τως οὕτω πρὸς ἀλληλα τῶν γραμμάτων συνεμπεισόν-
 των, ἀπετελέσθη τὸ βιβλίον;

XII. Ἄμα δὲ τούτων λεγομένων προήειμεν. ἐν
 δὲ τῷ Κορινθίῳ οἴκῳ τὸν φοίνικα θωμένους τὸν
 χαλκῶν, ὅσπερ ἔτι λοιπός ἐστι τῶν ἀναθημάτων, οἱ
 περὶ τὴν ρίζαν ἐντορνεύομενοι βάρραχοι καὶ ὄδροι
 θαύμα τῷ Διογενιανῷ παρεῖχον, ἀμέλει δὲ καὶ ἡμῖν.
 οὗτε γὰρ φοίνιξ, ὡς ἕτερα δένδρα, λιμναῖόν ἐστι καὶ
 φίλυδρον φυτὸν, οὗτε Κορινθίοις τι βάρραχοι προσ-
 ἤκουσιν, ὥστε σύμβολον ἢ παραίσημον εἶναι τῆς πό-
 λεις· ὡσπερ ἀμέλει Σελισύντισι ποτὲ χρυσοῦν σέλι-
 νον ἀναθεῖναι λίσσονται, καὶ Τινέδιοι τὸν πέλκεν
 ἀπὸ τῶν καρπῶν τῶν γινόμενων περὶ τὸ καλοῦμε-
 νον Ἀστέριον παρ' αὐτοῖς· μόνοι γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἐν

τῷ ἡλιῳ τύπον πελέκειος ἔχουσι. καὶ μὴν αὐτῷ γὰρ τῷ θεῷ κόρακας καὶ κύκνους καὶ λύκους καὶ ἰερακας καὶ πάντα μᾶλλον ἢ ταῦτα εἶναι προσφιλῆ τὰ θηρία νομίζομεν. εἰπόντος δὲ τοῦ Στραπίωνος, ὅτι τὴν ἐξ ὑγρῶν ἤρξατο τροφήν τοῦ ἡλίου καὶ γένεσιν καὶ ἀναθυμιάσιν ὁ δημοσεργός, εἶπε Ὁμήρου λέγοντος ἀκηχοῦς·

Ἡἴλιος δ' ἀπόρουσε λιπῶν περικαλλέα λίμνην·
εἶτ' Αἰγυπτίους ἰερακῶς ἀρχὴν ἀνατολῆς παιδίον
μογονδὸν γράφοντας ἐπὶ λωτῷ καθεζόμενον· γελᾶσας
ἐγώ· Πού σὺ πάλιν, (εἶπον) ὦ χρηστέ, τὴν Στοιὰν
δευρὶ παρωθεῖς, καὶ ὑποβάλλεις ἀτρέμα τῷ λόγῳ,
τὰς ἀνάψεις καὶ ἀναθυμιάσεις; οὐχ ὥσπερ αἱ Θετ-
ταλαὶ καταίγων τὴν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον, ἕως ἐν-
τεῦθεν ἀπὸ γῆς καὶ ὑδάτων βλαστάνοντας καὶ ἀρχο-
μένους, ὁ μὲν γὰρ Πλάτων καὶ τὸν ἄνθρωπον, οὐ-
ράνιον ὠνόμασε φυτὸν, ὥσπερ ἐκ ῥίζης ἀνω τῆς κε-
φαλῆς ὀρθούμενον· ὑμεῖς δὲ τοῦ μὲν Ἐμπειδοκλέους
καταγελάτε, φάσκοιτος τὸν ἥλιον περὶ γῆν ἀνακλά-
σει φωτὸς οὐρανόθεν γινόμενον, αὐτὸς ἀναυγεῖν
πρὸς ἄλλυμπον ἀταρβήτοις προσώποις· αὐτοὶ δὲ γη-
γενῆς ζῶον, ἢ φυτὸν ἔλειον, ἀποφαίνετε τὸν ἥλιον,
εἰς βατράχων πατρίδα ἢ ὑδρῶν ἐγγράφοτας· ἀλλὰ
ταῦτα μὲν εἰς τὴν Στωϊκὴν ἀναθώμεθα τραγωδίαν·
τὰ δὲ τῶν χειροτέχνων πάριργα παρῆργος ἐξετάσω-
μεν. ἐν πολλοῖς γὰρ εἰσι καμψοί, τὸ δὲ ψυχρὸν οὐ
πανταχοῦ καὶ περίεργον ἐκπεφεύγασιν. ὥσπερ οὖν
ὁ τὸν ἀλεκτρούνα ποιήσας ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀπόλ-
λωνος ἐωδιετὴν ὑπεδήλωσεν ὄρακ, καὶ καιρὸν ἐπιού-

σης ἀνατολῆς· οὕτως ἐνταῦθα τοὺς βασιλῆας ἐαρινῆς ὥρας φαίη τις ἂν γεγονέναι ἀμβρολον, ἐν ᾧ κρατεῖν ἀρχεται τοῦ ἀέρος ὁ ἥλιος, καὶ τὸν χειμῶνα διαλύειν· εἶγε δεῖ καθ' ἑμᾶς τὸν Ἀπόλλω καὶ τὸν ἥλιον, μὴ δὴ οὐ θεοὺς, ἀλλ' ἕνα νομίζειν. καὶ ὁ Σαραπίων· Σὺ γάρ (εἶπεν) οὐχ οὕτω νομίζεις; ἀλλὰ οἶε τὸν ἥλιον διαφέρειν τοῦ Ἀπόλλωνος; Ἐγώ γε, (εἶπεν) ὡς τοῦ ἡλίου τὴν σελήην. ἀλλ' αὐτὴ μὲν οὐ πολλάκις οὐδὲ πᾶσιν ἀπακρύπτει τὸν ἥλιον, ὁ δὲ ἥλιος ὁμοῦ τι πάντα ἀγνοεῖν τὸν Ἀπόλλωνα πεποίηκεν, ἡποστρέφων τῇ αἰσθήσει τὴν διάνοιαν ἀπὸ τοῦ ὄντος ἐπὶ τὸ φαινόμενον.

XIII. Ἐκ τούτου τοὺς περιηγητὰς ὁ Σαραπίων ἤρετο, τί δὴ τὸν αἶκον, αὐτὸν Κυψέλλου τοῦ ἀναθέντος, ἀλλὰ Κορινθίων ὀνομάζουσιν. ἀπορία δ' αἰτίας ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ σιωπῶντων ἐκείνων, ἐπιγελάσας ἐγώ· Τί δὲ (εἶπον) εἶτε τοὺτα οἰόμεθα γινώσκειν, ἢ μνημονεύειν, ἐκπεπληγμένους παντάπασιν, ἡμῶν μεταωρολοσχευόντων, ἐπεὶ πρότερόν γε αὐτῶν ἠκούομεν λεγόντων, ὅτι, τῆς τυραννίδος καταλυθείσης, ἐβούλοντο Κορινθιοὶ καὶ τὸν ἐν Πίσρῃ χρυσαῦν ἀνδριάντα καὶ τὸν ἐνταῦθα τρυτονὸν θησαυρὸν ἐπιγράψαι τῆς πόλιος. Δεῖφοι μὲν οὖν ἔδοσαν, ὡς δίκαιον, καὶ συνεχώρησαν, Ἡλείους δὲ φθονήσαντας ἐψηφίσαντο μὴ μετέχειν Ἰσθμίων. ὅθεν οὐδεὶς ἐξ ἐκείνου γέγονεν Ἰσθμίων ἀγωνιστῆς Ἡλείος. ὁ δὲ Μολιονίδω φόνος ὑφ' Ἡρακλείους περὶ Κλεωνίς, οὐδὲν ἐστὶ μεταίτιος (ὡς ἔτι νομίζουσιν) Ἡλείοις τοῦ εἶργασθαι. τούναντίον γὰρ ἦν αὐτοῖς προσήκον εἶργειν.

εἰ δὲ αὐτο Κορινθίους προσκεκρούμεσαν. ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα εἶπον.

XIV. Ἐπεὶ δὲ τὸν Ἀκανθίων καὶ Βρασίδου παρελθούσιν οἶκον ἡμῖν ἴδειξεν ὁ περιηγητὴς χωρίον, ἐν ᾧ Ῥοδάπιδος ἔκειντο ποτὲ τῆς ἑταίρας ὀβελίσκοι σιδηροῖ, δυσχεράνας ὁ Διογενιανός· Ἦν ἄρα τῆς αἰτίας (ἔφη) πόλεως Ῥοδάπιδι μὲν χώραν παρασχεῖν, ὅπου τὰς δεκάτας φέρουσα καταθήσεται τῶν μισθῶν, Αἰσωπον δὲ ἀπολέσαι τὸν ὀμόδουλον αὐτῆς. καὶ ὁ Σεραπίων· Τί δὲ ταῦτα (ἔφη) μακάριε, δυσχεραίνεις; ἐκεῖ βλέψον ἄνω, καὶ τὴν χρυσῆν ἐν τοῖς στρατηγοῖς καὶ βασιλεῦσι θίασαι Μνησαρέτην, ἣν Κράτης εἶπε τῆς τῶν Ἑλλήνων ἰκρασίας ἀνακίεσθαι τρόπαιον. ἰδὼν οὖν ὁ νεανίας· Εἶτα περὶ Φρόνης (ἔφη) τοῦτο ἦν εἰρημένον τῷ Κράτητι; Ναί· (εἶπεν ὁ Σεραπίων) Μνησαρέτη γὰρ ἑκαλεῖτο, τὴν δὲ Φρόνην ἐπίκλησιν ἔσχε διὰ τὴν ὠχρότητα. πολλὰ δὲ, ὥς ἔοικε, τῶν ὀνομάτων ἀποκρύπτουσιν αἱ παρωνυμῖαι. τὴν γοῦν Ἀλεξάνδρου μητέρα, Πολυξίαν, εἶτα Μυρτάλην, Ὀλυμπιάδα τε καὶ Στρατονίκην κληθῆναι λέγουσι· τὴν δὲ Κορινθίαν Εὐμητιν, ἄχρι οὖν Κλεοβούλην πατρῶθεν οἱ πλείστοι καλοῦσιν· Ἡροφίλην δὲ τὴν Ἐρυθραίαν, μαντικὴν γενομένην, Σίβυλλαν προσηγόρευσαν. τῶν δὲ γραμματικῶν ἀκούση καὶ τὴν Ἀἴδαν, Μησινοῆν, καὶ τὸν Ὀρέστην, Ἀχαιοὺν ἠγομάσθαι φασκόντων. Ἀλλὰ πῶς, ἔφη, διανοῆ σὺ, βλέψας πρὸς τὸν Θέωνα, τοῦτ' ἐ διαλύσαι τὸ περὶ Φρόνης αἰτίημα;

XV. Κᾶκξινος διαμειδιάσας· Οὕτως, (εἶπεν)

ὡς γὰρ καὶ σοὶ προσεγκαλεῖν τὰ μικρότατα τῶν Ἑλλη-
νικῶν πλημμελημάτων ἐλέγχοντι. καθάπερ γὰρ ὁ
Σωκράτης ἐστιώμενος ἐν Καλλίου τῷ μύρῳ πόλεμει-
μόνον, ὀρχήσεις δὲ παίδων καὶ κυβιστήσεις, καὶ φι-
λήματα καὶ γελοιοποιούς ὄρων ἀνέχεται· καὶ σὺ μοι
δοκεῖς ὁμοίως γύναιον εἶργειν τοῦ ἱεροῦ χρησάμενον
ἄφρα σώματος οὐκ ἐλευθερίως, φόνων δὲ καὶ πολέμων
καὶ λεηλασιῶν ἀπιρραχῆς καὶ δακρύων κύκλω περιεχό-
μενον τὸν θεὸν ὄρων, καὶ τὸν νεῶν σκύλων Ἑλληνι-
κῶν ἀνάπλεω καὶ λαφύρων, οὐ δυσχεραίνει· οὐδὲ
οἰκτιρεῖς τοὺς Ἕλληνας, ἐπὶ τῶν καλῶν ἀναθημάτων
ἀισχίστας ἀναγινώσκων ἐπιγραφάς, Βρασίδης καὶ
Ἀκάνθιοι ἀπὸ Ἀθηναίων, καὶ Ἀθηναῖοι ἀπὸ Κοριν-
θίων, καὶ Φωκεῖς ἀπὸ Θεσσαλῶν, Ὀρνεῖται δ' ἀπὸ
Σικυωνίων, Ἀμφικτυόνες δ' ἀπὸ Φωκίων. ἀλλὰ
Ἰπράξιτέλης, ὡς ἔοικε, μόνος ἠγίασε Κράτητα τῆ ἱερω-
μένη τυχῶν αὐτόθι δωρεῆς, ὃν ἐπαινεῖν ὤφειλε Κρά-
της, ὅτι τοῖς χρυσοῖς βασιλεῦσαι τοῦτοις παρῆσθησε
χρυσὴν ἑταῖραν, ἐξονειδίξων τὸν πλοῦτον ὡς οὐδὲν
ἔχοντα θαυμάσιον οὐδὲ σεμνόν. δικαιοσύνης γὰρ
ἀναθήματα καὶ σαφροσύνης καὶ μεγαλονοίας καλῶς
ἔχει τίθεσθαι παρὰ τὸν θεόν, καὶ τοὺς βασιλεῖς καὶ
τοὺς ἄρχοντας, οὐ χρυσῆς καὶ τρυφῆς εὐπορίας,
ἧς μέτεστι καὶ ταῖς αἰσχίαις βεβιωκόσιν.

XVI, Ἐκτίνο δὲ οὐ λέγεις, (εἶπεν ἄτερος τῶν
περηγήτων) ὅτι Κροῖαδὸς ἐνταῦθα καὶ τῆς ἀρτο-
ποιῶν χρυσὴν εἰκόνα ποιησάμενος ἀνέθηκε, πλην
οὐκ ἐν τρυφῶν τῷ ἱερῷ, καλὴν δὲ λαβὼν αἰτίαν καὶ
δικαίαν. λέγεται γὰρ Ἀλυάτιον τὸν πατέρα τοῦ

Κροίσου δευτέραν ἀγαγέσθαι γυναῖκα, καὶ παῖδας ἑτέρους τρέφειν· ἐπιβουλεύουσαν οὖν τῷ Κροίσῳ τὴν ἀνθρώπον, φάρμακον δοῦναι τῇ ἀρτοποισῷ, καὶ κελεῦσαι διαπλάσασαν ἄρτον ἐξ αὐτοῦ, τῷ Κροίσῳ παραθεῖναι· τὴν δ' ἀρτοποιὸν κρύφα τῷ Κροίσῳ φράσαι, παραθεῖναι δὲ τοῖς ἐκείνης παισὶ τὸν ἄρτον· ἀνθ' ὧν βουσιλεύσαντα τὸν Κροῖσον, οἷον ἐπὶ μάγυρι τῷ θεῷ τὴν χάριν ἀμείψασθαι τῆς γυναίκος, εὖγε ποιοῦντα ἐκείνον. ὁ θεὸς (εἶπεν) ἄξιον δὴ καὶ τῶν πόλεων εἶ τι τοιοῦτόν ἐστιν ἀνάθημα τιμᾶν καὶ ἀγασθαι, οἷον τὸ Ὀπουντίων. ἐπεὶ γὰρ οἱ Φωκίων τύραννοι πολλὰ τῶν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ἀναθημάτων συγγεάντες ἔκοψαν νόμισμα καὶ διέσπειραν εἰς τὰς πόλεις, Ὀπουντίοι συναγαγόντες ὅσον ἀργύροισι ὑδρῖαν ἀνέπεμψαν ἐνθάδε τῷ θεῷ καὶ καθιέρωσαν· ἐγὼ δὲ καὶ Μυριναίους ἐπαινῶ καὶ Ἀπολλωνιάτας, θέρη χρυσᾶ δεῦρο πέμψαντας· ἔτι δὲ μᾶλλον Ἐρετριεῖς καὶ Μάγνητας, ἀνθρώπων ἀπαρχαῖς δωρησάμενους τὸν θεόν, ὡς καρπῶν δοτήρα, καὶ πατρῷον καὶ γενέσιον καὶ φιλόανθρωπον· αἰτιῶμαι δὲ Μεγαρεῖς, ὅτι μόνοι σχεδὸν ἐνταῦθα λέγχην ἔχοντα τὸν θεόν ἔστησαν ἀπὸ τῆς μάχης, ἢ Ἀθηναίους μετὰ τὰ Περσικὰ τὴν πόλιν ἔχοντας αὐτῶν, νικήσαντες ἐξέβαλον. ὕστερον μέντοι πλήκτρον ἀνέθηκάν τῷ θεῷ χρυσοῦν ἐπιστήσαντες, ὡς ἔοικε, Σκυθινῶν λέγοντι περὶ τῆς λύρας, ἣν ἀρμόζεται Ζηνὸς εὐειδῆς Ἀπόλλων, πᾶσαν ἀρχὴν καὶ τέλος συλλαβῶν· ἔχει δὲ λαμπρὸν πλήκτρον ἡλίου φάος.

XVII. Ἐπιβάλλοντος δὲ τοῦ Σερπίωνος εἰπεῖν

τι περὶ τούτων, ὁ ξένος· Ἴδὺ μὲν (ἔφη) τὸ τοιούτων ἀκροῦσθαι λόγων, ἐμοὶ δὲ ἀναγκαῖόν ἐστι τὴν πρώτην ὑπόσχεσιν ἀπαιτῆσαι περὶ τῆς αἰτίας, ἣ πέπαυκε τὴν Πυθίαν ἐν ἔπεσι καὶ μέτροις ἄλλοις θεοσπίζουσαν· ὥστε, εἰ δοκεῖ, τὰ λειπόμενα τῆς θείας ὑπερθέμενοι, περὶ τούτων ἀκούσωμεν, ἐνταῦθα καθίσταντας. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ μάλιστα πρὸς τὴν τοῦ χρηστήριου πίστιν ἀντιβαίνων λόγος· ὅς δυοῖν θάτερον, ἢ τῆς Πυθίας τῷ χωρίῳ μὴ πελαζούσης, ἐν ᾧ τὸ θεῖόν ἐστιν, ἢ τοῦ πνεύματος παντάπασιν ἀπεσβεσμένον, καὶ τῆς δυνάμεως ἐκλειοιπυίας. περιελθόντες οὖν ἐπὶ τῶν μεσημβρινῶν καθεζόμεθα κρηπίδων νεῶ πρὸς τὸ τῆς γῆς ἱερὸν τό τε ὕδωρ ἀποβλέποντες· ὥστε εὐθύς εἰπεῖν τὸν Βόηθον, ὅτι καὶ ὁ τόπος τῆς ἀπορίας σύνεπιλαμβάνεται τῷ ξένῳ. Μουσαῶν γὰρ ἦν ἱερὸν ἐνταῦθα περὶ τὴν ἀναπνοὴν τοῦ νῆματος, ὅθεν ἐχρῶντο πρὸς τε τὰς λοιβὰς τῶ ὕδατι τούτῳ, ὡς φησὶ Σιμωνίδης· Ἐνθα χερνίβουσιν ἀρύεται Μουσαῶν καλλικόμων ὑπένερθεν ἄγνων ὕδωρ. μικρῷ δὲ περιεργότερον αὐθις ὁ Σιμωνίδης, τὴν Κλειῶν προσειπὼν ἄγναν ἐπίσκοπον, χερνίβου (φησὶ) πολὺλιστον ἀραιὸν τέ ἐστιν ἀχρυσόπεπλον — — — εὐῶδες ἀμβροσίῳν ἐκ μυχῶν ἐρανὸν ἴδωρ. οὐκ ὀρθῶς οὖν Εὐδοξὸς ἐπίστευσε τοῖς Στυγὸς ὕδωρ τοῦτο καλεῖσθαι ἀποφήνασι. τὰς δὲ μούσας ἰδρῦσαντο παρέδρους τῆς μαντικῆς καὶ φύλακας αὐτοῦ παρα τὸ νῆμα, καὶ τὸ τῆς γῆς ἱερὸν, ἧς λέγεται τὸ μαντεῖον γενέσθαι, διὰ τὴν ἐν μέτροις καὶ μέλεσι

χρημαδίαν. ἴσθιοι δὲ καὶ πρώτῳ φασὶν ἤρῳ ἐν-
ταῦθα μέτρον ἀκουσθῆναι.

Συμφέρετε πτερὰ οἰωνοὶ, κηρὸν τε μέλισσαι,
ὅτι τῷ θεῷ ἐπιδειξί γενομένην ἀποβαλεῖν τὸ σμυρδόν.

XVIII. Ὁ Σεραπίων. Ἐπιεικίστερα ταῦτα (εὐ-
πεν) ἢ Βόηθε καὶ μουσικώτερα. διὰ γὰρ μὴ μάχο-
σθαι πρὸς τὸν θίωνα, μηδὲ ἀναρρεῖν μετὰ τῆς μαν-
τικῆς ἅμα τὴν πρόνοιαν καὶ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῶν δι-
πεναντιοῦσθαι δοκούντων λύσεις ἐπιζητεῖν. τὴν δὲ
εὐσεβῆ καὶ πάτριον μὴ προῖσθαι πίστιν. Ὁρθῶς
(ἔφην ἐγὼ) λέγεις, ἄριστε Σεραπίων. οὐδὲ γὰρ φι-
λοσοφίαν ἀπεγινώσκωμεν ὡς ἀνηρημένην πάντα πᾶσαι
καὶ διεσφουρίαν, ὅτι πρότερον μὲν ἐν ποιήμασιν
ἐξεφερον οἱ φιλόσοφοι τὰ δόγματα καὶ τοὺς λόγους,
ὡσπερ Ὁρφεὺς καὶ Ἡσίοδος καὶ Παρμενίδης καὶ Ἄ-
νοφάνης καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Θαλῆς. ὑστερον δ' ἐ-
παύσαντο καὶ πέπαννται χρώμενοι μέτροις πλήν σοφί-
διᾶ σου δὲ αὐθις εἰς φιλοσοφίαν ποιητικὴν κάτεισαν,
ὄρθιον καὶ γεγραῖον ἐγκελευομένη τοῖς νέοις. αὐτὸ
ἄστρολογίαν ἀδοξοτέραν ἐποίησαν οἱ περὶ Ἀρίσταρχ-
χον καὶ Τιμόχαριν καὶ Ἀριστυλλον καὶ Ἰππαρχον,
καταλογάδην γράφοντες, ἐν μέτροις πρότερον Εὐδό-
ξου καὶ Ἡσιόδου καὶ Θαλοῦ γραφόντων, εἶχε Θαλῆς
ἐποίησεν, ὡς ἀληθῶς εἰπεῖν, τὴν αὐτῷ ἀνακρεομένην
ἄστρολογίαν. Πλίνδαρος δὲ καὶ περὶ τροπαίου μετω-
πίου ἀμελουμένου καθ' αὐτὸν ἀπορεῖν ἔμολαγε, καὶ
θαυμάζει, ὅτι — — — οὐθέν γὰρ ἐστὶ δεινὸν οὐδὲ
ἄτοπον αἰτίας ζητεῖν τῶν τοιούτων μεταβολῶν. ἀνα-

οἶν δὲ τὰς τέχνας καὶ τὰς δυνάμεις, ἄντι κρηθῆ
καὶ παραλλάξῃ τῶν κατὰ ταύτας, οὐ δίκαιον.

XIX. Ἐπολαβὼν δὲ ὁ Θεῶν· Ἄλλὰ ταῦτα μὲν
(ἔφην) μεγάλας ἔσχηκε τῷ ὄντι παραλλαγὰς καὶ κἀκ-
τόσομίας. τῶν δ' ἐνταῦθα πολλοὺς καὶ τότε κατα-
λαχάδην ἐκπεφομένους καὶ περὶ πραγμάτων οὐ τῶν
τυχόντων· Δακιδαιμονίοις τε γὰρ (ὡς Θεουκυδίδης
ιστόρησι) περὶ τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου χρο-
νίοις, ἀνεῖλε νίκην καὶ κράτος, καὶ βοηθήσειν αὐ-
τῆς καὶ παρακαλούμενος καὶ ἀπαράκλητος· καὶ
Παυσανίαν εἰ μὴ καταγάγοιεν ἀργυρεὰ εὐλάκα εὐ-
λάσειν. Ἀθηναίοις περὶ τῆς ἐν Σικελίᾳ μαντευομέ-
ταις στρατείας προσέταξε τὴν ἐξ Ἐρυθρῶν ἱέρειαν
ἀνάγειν τῆς Ἀθηνῶς· ἐκαλεῖτο δὲ Ἑσυχία τὸ γυ-
ναῖον. Δεινομένους δὲ τοῦ Σικελιώτου μαντευομέ-
ναν περὶ τῶν νείων, ἀνεῖλεν, ὡς οἱ τρεῖς τυραννή-
σοιεν. ὑποτυχάντιος δὲ τοῦ Δεινομένου, οἰμωξόμε-
νοί γε, ὃ δέσποτα Ἀπολλον, καὶ τοῦτ' αὖ σοι (ἔφη)
διδόναι καὶ προσαναίρειν. ἴστε τοίνυν, ὅτι Γέλων
μὲν ὑδρωπιῶν, Ἴέρων δὲ λιθίων ἐτυράννησεν· ὁ δὲ
τρίτος Θρασύβουλος ἐν στάσεσι καὶ πολέμοις γενό-
μενος χρόνον οὐ πολὺν ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς. Προκλῆς
ταίνυν, ὁ Ἐπιδαύρου τύραννος, ὄλλους τε πολλοὺς
ὁμῶς καὶ παρανόμως ἀνεῖλε, καὶ Τίμαρχον ἀπ' Ἀ-
θηνῶν παραγενόμενον μετὰ χρημάτων πρὸς αὐτὸν
ὑποδεξάμενος καὶ φιλοφρονηθεὶς ἀπέκτεινε, καὶ τὸ
σῆμα κατεπόντισεν ἐμβαλὼν εἰς φορμόν. ἔπραξε δὲ
ταῦτα διὰ Κλειάνδρου τοῦ Αἰγινήτου, τῶν ἄλλων
ἄγνοούντων· ὕστερον δὲ τῶν πραγμάτων αὐτῷ τα-

ραττομένων, ἔπεμψεν ἐντάϋθα Κλεότιμον τὸν ἀδελφὸν ἐν ἀπορήτῳ μαντευσόμενον περὶ φυγῆς αὐτοῦ καὶ μεταστάσεως. ἀνείλεν οὖν ὁ θεός, διδόναι Προκλεῖ φυγὴν καὶ μετίστασιν, ὅπου τὸν φορμὸν ἐκέλευσε καταθέσθαι τὸν Αἰγινήτην ξένον, ἣ ὅπου τὸ κέρασ ἀποβάλλει ὁ ἔλαφος. συνείς οὖν ὁ τύραννος, ὅτι κελεύει καταποντίζειν αὐτὸν ἢ κατορύττειν ὁ θεός, (οἱ γὰρ ἔλαφοι κατορύττουσι καὶ ἀφανίζουσι κατὰ τῆς γῆς, ὅταν ἐκπέσῃ τὸ κέρασ) ἐπέσχεν ὀλίγον χρόνον, εἶτα τῶν πραγμάτων παντάπασι μοχθηρῶν γενομένων, ἐξέπεσε. λαβόντες δ' αὐτὸν οἱ τοῦ Τιμάρχου φίλοι καὶ διαφθείραντες, ἐξέβαλον τὸν νεκρὸν εἰς τὴν θάλασσαν. ὃ δ' ἔστι μέγιστον, αἱ ῥήτραι, δι' ὧν ἐκόσμησε τὴν Λακεδαιμονίων πολιτείαν Λυκοῦργος, ἐδόθησαν αὐτῷ καταλογάδην. Ἀλυρίου τοίνυν καὶ Ἡροδότου καὶ Φιλοχόρου καὶ Ἰστροῦ, τῶν μάλιστα τὰς ἐμμέτρους μαντείας φιλοτιμηθέντων συναγαγεῖν, ἄνευ μέτρου χρησμοὺς γεγραφότων, Θεόπομπος οὐδενὸς ἦτιον ἀνθρώπων ἰσπουδακῶς περὶ τὸ χρηστήριον, ἰσχυρῶς ἐπιτετίμηκε τοῖς μὴ νομίζουσι κατὰ τὸν τότε χρόνον ἔμμετρα τὴν Πυθίαν θεσπιζειν· εἶτα τοῦτο βουλομένουσ ἀποδειξαι, παντάπασιν ὀλίγων χρησμῶν ἠϋπόρηκεν, ὡς τῶν ἄλλων καὶ τότε ἦδη καταλογάδην ἐκφερομένων.

XX. Ἐνιοὶ δὲ καὶ νῦν μετὰ μέτρων ἐκτρέχουσιν, ὧν ἓνα καὶ πρῶγμα περιβόητον πεποίηκε. Μισσοῦνον Ἡρακλέους ἱερὸν ἔστιν ἐν τῇ Φωκίδι, καὶ νομίζεται τὸν ἱερωμένον ἐν τῷ ἐνιαυτῷ γυναικὶ μὴ ἑμιλεῖν· διὸ καὶ πρεσβύτας ἐπιτεκῶς ἱερεῖς ἀποδει-

κνύουσι. πλήν ἔμπροσθεν ὀλίγῳ χρόνῳ νεανίας οὐ
 πονηρός, ἀλλὰ φιλότιμος, ἐρῶν παιδίσκης, ἔλαβε τὴν
 ἱερῶσύνην. καὶ τὸ πρῶτον ἦν ἐγκρατὴς ἑαυτοῦ, καὶ
 ἔφυγε τὴν ἄνθρωπον· ἀναπαυομένῳ δ' αὐτῷ ποτε
 μετὰ πότον καὶ χορείαν πρόσπεσοῦσαν διεπράξατο.
 φοβούμενος οὖν καὶ ταραττόμενος, ἐπὶ τὸ μαντεῖον
 κατέφυγε, καὶ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἠρώτα τὸν θεόν,
 εἴ τις εἴη παράκλησις, ἢ λύσις· καὶ ἔλαβε τόνδε τὸν
 χρησμόν· Ἄπαντα ἀναγκαῖα συγχωρεῖ θεός· οὐ μὴν
 ἀλλὰ θεὸς ἂν τις, ὡς οὐδὲν ἄνευ μέτρου θεσπιζεται
 καθ' ἡμᾶς, μᾶλλον διαπορήσει καὶ περὶ τῶν παλαι-
 ῶν, ποτὲ μὲν μέτροις, ποτὲ δ' ἄνευ μέτρων διδόν-
 των τὰς ἀποκρίσεις. ἔστι δ' οὐδέτερον, ὃ παῖ, πα-
 ρύλογον, μόνον ἂν ἔρθῃς καὶ καθαρῶς περὶ τοῦ
 θεοῦ δόξας ἔχωμεν, καὶ μὴ νομιζώμεν αὐτὸν ἐκείνον
 εἶναι τὸν τὰ ἔπη στυγερότατον πρότερον, καὶ νῦν ὑπο-
 βάλλοντα τῇ Πυθίᾳ τοὺς χρησμούς, ὥσπερ ἐκ προσω-
 πείων φθεγγόμενον.

XXI. Ἄλλ' αὐθις ἄξιον μὲν ἐστὶ δια μακροτέ-
 ρων εἰπεῖν τι καὶ πυθέσθαι περὶ τούτων, τὰ δὲ νῦν
 ἐν βραχεῖ μαθόντες διαμνημονεύωμεν, ὡς σῶμα μὲν
 ὄργανοις χρῆται πολλοῖς, αὐτῷ δὲ σώματι ψυχὴ καὶ
 μέρει τοῖς σώματος· ψυχὴ δὲ ὄργανον θεοῦ γέγο-
 νεν· ὄργανου δ' ἀρετὴ μάλιστα μιμῆσθαι τὸ χρῶ-
 μενον ἢ πέφυκε δυνάμει, καὶ παρέχειν τὸ ἔργον αὐ-
 τοῦ τοῦ νοήματος ἐν αὐτῷ (δυναμένῃ,) δεικνύναι δ'
 οὐχ οἷον ἦν ἐν τῷ δημιουργῷ καθαρὸν καὶ ἀπαθὲς
 καὶ ἀναμάρτητον, ἀλλὰ μεμιγμένον πολλῷ τῷ ἄλλο-
 τριῷ· καθ' ἑαυτὸ γὰρ ἄδηλον ἡμῖν· ἕτερον δὲ καὶ

δι' ἑτέρου φαινόμενον ἀναπίμπλαται τῆς ἐκείνου φαι-
 αεως· καὶ κηρὸν μὲν ἔω, καὶ χρυσὸν, ἀργυρὸν τε καὶ
 χαλκόν, ἅσα τε ἄλλα πλαττομένης οὐσίας εἶδη δεχί-
 ται μὲν ἰδέαν μίαν ἐκτυπομένης ὁμοιότητος, ἄλλῃ
 δ' ἄλλην ἀφ' ἑαυτοῦ τῷ μιμήματι διαφορὰν προσ-
 τίθησι, καὶ τὰς ἐν κατόπτροις ἐπιπέδοις τε καὶ καλ-
 λοῖς καὶ περιηγίσι φασμάτων καὶ εἰδῶλων ἀφ' ἑκῆς
 εἶδους μυρίας παρατυπώσεις. καὶ γὰρ ἡλίου οὐδὲν
 οὔτε μᾶλλον ἰδέαν ἔοικε, οὔτε ὡς ὄργανον χρῆσθαι
 φύσει γέγονεν εὐπειθέστερον σελήνης· λαμβάνουσα
 δὲ παρ' ἡλίου τὸ λαμπρὸν καὶ πυρραπὸν, οὐχ ὁμοίως
 ἀποπέμπει πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ μίχθ' ἐν αὐτῇ, καὶ χρῶμα
 μετέβαλε καὶ δύναμιν ἔσχεν ἑτέραν· ἡ δὲ θερμότης
 καὶ παντάπασιν ἐξοίχεται καὶ προλέλοιπε τὸ φῶς
 ὑπὸ ἀσθενείας. οἶμαι δὲ γινώσκειν τὸ παρ' Ἡρα-
 κλείτῃ λεγόμενον, ὡς ὁ ἄναξ, οὗ τὸ μαρτεῖδον ἔστι τὸ
 ἐν Δελφοῖς, οὔτε λέγει, οὔτε κρύπτει, ἀλλὰ σημαί-
 νει. πρόσλαβε δὲ τούτοις εὖ λεγομένοις καὶ νόησαν
 τὸν ἐνταῦθα θεὸν χρώμενον τῇ Πυθίᾳ, πρὸς ἀκοήν,
 καθὼς ἡλῖος χρῆται σελήνῃ πρὸς ὄψιν· δείκνυσι μὲν
 γὰρ καὶ ἀναφαίνει τὰς αὐτοῦ νοήσεις, μεμειγμένας
 δὲ δείκνυσι διὰ σώματος θνητοῦ καὶ ψυχῆς ἡσυχίαν
 ἄγειν μὴ δυναμένης, μηδὲ τῷ κινουonti παρέχειν ἐαν-
 τὴν ἀκίνητον ἐξ αὐτῆς καὶ καθεστῶσαν, ἀλλ' ὡσπερ
 ἐν σάλλῃ ψοφοῦσαν καὶ συμπλεκομένην τοῖς ἐν αὐτῇ
 κινήμασι καὶ πάθεσιν ἐπιταράττουσιν αὐτήν· ὡς
 γὰρ οἱ θῖνοι τῶν ἄμα κύκλῳ καταφερομένων ποσιμά-
 τια οὐκ ἐπικρατοῦσι βεβαίως, ἀλλὰ κύκλῳ μὲν ὑπ'
 ἀνάγκης φερομένων, κάτω δὲ φύσει ῥεπτόντων, γίνε-

καὶ τις ἐξ αἰφροῖν ταραχῶδης καὶ παραφορῶς ἐλι-
 γκῆς, οὕτως ὁ καλούμενος ἐνθουσιασμός· ἔτι κε μίξις
 εἶναι κινήσεων δυοῖν, τὴν μὲν ὡς πέπονθε τῆς ψυ-
 χῆς αἴμα, τὴν δὲ ὡς πέφυκε κινουμένης. ὅπου γὰρ
 ἀνέχοις σώμασι καὶ κατὰ ταῦτὰ μονίμοις οὐκ ἔστι
 χρῆσασθαι παρ' ὃ πέφυκε βιαζόμενον, οὐδὲ κινήσει
 σφαιρικῶς σῦλινδρον, ἢ κυβικῶς, ἢ λυραὶν ἀνλητι-
 κῶς, ἢ σόλιπυγα κινθαριστικῶς· ἀλλ' οὐχ ἕτερόν, ἢ
 ὡς ἔστι, τὸ τεχνικῶς ἐκάστω χρῆσθαι καὶ ὡς πέφυ-
 κεν· ἢ που τὸ ἔμψυχον καὶ αὐτοκίνητον, ὁρμῆς τε
 καὶ λόγου μετέχον, ὡς ἄλλως ἂν τις ἢ κατὰ τὴν ἐν
 κῦτῳ προὔπαρχουσαν ἔξιν ἢ δύναμιν ἢ φύσιν μετα-
 γειφάσαιο, μουσικῶς κινῶν τὸν ἄμουσον, ἢ γραμ-
 ματικῶς τὸν ἀγράμματον, ἢ λογίως τὸν ἐν λόγοις
 ἀθεώρητον καὶ ἀνδοκητον, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν.

XXII. Μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ Ὅμηρος, αἰτίας μὲν
 ἤκευ θεοῦ οὐδέν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὑποτιθέμενος περ-
 πειόμενον, οὐ μὴν πᾶσι πρὸς πάντα χρώμενον ποιῶν
 τὸν θεόν, ἀλλ' ἐκάστω καθ' ἣν ἔχει τέχνην ἢ δύνα-
 μιν. ἢ γὰρ οὐχ ἑρᾶς (εἶπεν) ὦ φίλε Διογενιανέ τὴν
 Ἀθηναῖν, ὅτε πείσαι βούλεται τοὺς Ἀχαιοὺς, τὸν Ὀ-
 δυσσεῖα παρακαλοῦσαν, ὅτε συγγῆαι τὰ ὄρνια, τὸν
 Πάνδαρον ζητοῦσαν, ὅτε τρέψασθαι τοὺς Τρῶας,
 ἐπὶ τὸν Διομήδην βαδίζουσαν; ὁ μὲν γὰρ εὖρωστος
 καὶ μάχιμος· ὁ δὲ τοξικὸς καὶ ἀνόητος· ὁ δὲ δεινὸς
 εἰπεῖν καὶ φρόνιμος. οὐ γὰρ εἶχεν Ὅμηρος τὴν αὐ-
 τὴν Πηνέλοπειαν διάνοιαν; εἴ γε Πίνδαρος ἦρ' ὁ ποιη-
 σας· Θεοῦ θέλοντος, καὶ ἐπὶ ῥιπὸς πλείοις. ἀλλὰ
 ἐγίνωσκεν ἄλλας πρὸς ἄλλα δυνάμεις καὶ φύσεις γὰρ

γενημένας, ὧν ἐκάστη κινῆται διαφόρως, κἄν ἐν ἡ τὸ κινεῖν ἀπάσας. ὥσπερ οὖν τὸ κινεῖν τὸ πεζόν, οὐ δύναται πτητικῶς, οὐδὲ τορῶς τὸ τρεῦλον, οὐδὲ εὐφώνως τὸ ἰσχνόφωνον. ἀλλὰ καὶ τὸν Βάττον (οἶμαι) διὰ τοῦτο ἐπὶ τὴν φέσην παραγενόμενον εἰς Λιβύην ἐπεμψάν οἰκιστὴν, ὅτι τραυλὸς μὲν ἦν καὶ ἰσχνόφωνος, βασιλικὸς δὲ καὶ πολιτικὸς καὶ φρόνιμος· οὕτως ἀδύνατον διαλέγεσθαι ποιητικῶς τὸν ἀγράμματον καὶ ἀνήκοον ἐπῶν. ὥσπερ ἡ νῦν τῷ θεῷ λατρεύουσα γέγονε μὲν εἴ τις ἄλλος ἐνταῦθα νομίμως καὶ καλῶς, καὶ βεβίωκεν εὐτόκτως· τραφεῖσα δ' ἐν οἰκίᾳ γεωργῶν πενήτων, οὐδ' ἀπὸ τέχνης οὐδὲν, οὐτ' ἀπ' ἄλλης τινὸς ἐμπειρίας καὶ δυνάμεως ἐπιφερομένη, κἀπεισὼν εἰς τὸ χρηστέριον, ἀλλ' ὥσπερ οἱ Ξενοφῶν οἶεται δεῖν, Ἐλάχιστα τὴν νύμφην ἰδοῦσαν, ἐλάχιστα δὲ ἀκούσασαν εἰς ἀνδρὸς βαδίζειν, οὕτως ἀπειρος καὶ ἀδαής ὀλίγου δεῖν ἀπάντων, καὶ παρθένος ὡς ἀληθῶς τὴν ψυχὴν, τῷ θεῷ σύνεστιν. ἀλλ' ἡμεῖς ἐρωδιόις οἰόμεθα καὶ τροχίλοις καὶ κέραι χρεῖσθαι φθεγγόμενοις σημαίνοντα τὸν θεόν, καὶ οὐκ ἀξιοῦμεν, ἢ θεῶν ἄγγελοι καὶ κήρυκες εἰσι, λογικῶς ἕκαστα καὶ σαφῶς φράζειν, τὴν δὲ τῆς Πυθίας φωνὴν καὶ διάλεκτον ὥσπερ ἐκ θυμέλης, οὐκ ἀνήδρευτον, οὐδὲ λιτὴν, ἀλλ' ἐν μέτρῳ καὶ ὄγκῳ καὶ πλάσματι καὶ μεταφοραῖς ὀνομάτων, καὶ μετ' αὐλοῦ φθεγγομένην παρέχειν ἀξιοῦμεν.

XXIII. Τί οὖν φήσομεν περὶ τῶν παλαιῶν; οὐχ ἐν, ἀλλὰ πλείονα, οἶμαι πρῶτον μὲν γὰρ, ὥσπερ εἴρηται, τὰ πλείιστα κἀκείναι καταλογάδην ἀπεφθέγγ-

γοντα. δεύτερον δὲ καὶ σωμάτων ἤνεγκα κράσεις καὶ φύσεις ὁ χρόνος ἐκείνος, εὖρου τι καὶ φορὸν ἐχούσας πρὸς ποίησιν, αἷς εὐθὺς ἐπεγίνοντο προθυμίαι καὶ ὄρμαι καὶ παρασκευαὶ ψυχῆς, ἐτοιμότητα ποιούσαι μικρᾶς ἔξωθεν ἀρχῆς καὶ παρατροπῆς τοῦ φανταστικοῦ δεομένην, ὡς εὐθὺς ἔλασθαι πρὸς τὸ αἰκεῖον αὐτὸ μόνον, ὡς λέγει Φιλίνος, ἀστρολόγος, καὶ φιλοσόφος, ἀλλ' ἐν οἴνῳ τε πολλῷ καὶ πάθει γινομένων, οἴκτου τινὸς ὑποφθνήτος, ἢ χαρᾶς προσπεσαύσης ὠλισθάνον εἰς εὐωδὸν γῆρην, ἐρωτικῶν τε κατεπίμπλанта μέτρων καὶ ἰσμάτων τὰ συμπόσια καὶ τὰ βιβλία γραμμάτων. ὁ δ' Εὐριπίδης εἰπὼν ὡς Ἔρωτος ποιητὴν αἰδίασκει, καὶ ἄμουσος ἢ τοπρὶν, ἐκνήρησεν, ὅτι ποιητικὴν καὶ μουσικὴν ἔρωτος δύναμις οὐκ ἐντίθησιν, ἐνυπάρχουσαν δὲ κινεῖ, καὶ ἀναθαρμαίνει λανθάνουσαν καὶ ἀργοῦσαν. ἢ μῆδενα νῦν ἐρῶν, ὃ ξένοι, λέγωμεν, ἀλλὰ φροῦδον οἴχεσθαι τῶν ἔρωτα, ὅτι μέτραις οὐδεὶς οὐδὲ ᾠδαῖς ῥίμφο παιδίοις, ὡς περ Πίνδαρος ἔφη, τοξέυει μελιγηθείας ὕμνους. ἀλλ' ἄτοπαν ἔρωτες γὰρ ὅτι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπιστρέφονται, ψυχαῖς ὁμιλοῦντες οὐκ εὐφρῶς οὐδὲ ἐτοιμῶς πρὸς μουσικὴν ἐχοίσεις, ἀναυλοὶ μὲν καὶ ἄλυροί, λάλοι δὲ οὐδὲν ἤττόν εἰσι καὶ διάπυροὶ τῶν παλαιῶν. ὅτι οὐδὲ ὅσιον εἰπεῖν ἢ καλὸν ὡς ἀνέραστος ἦν ἢ ἀκαδημία, καὶ ὁ Σωκράτους καὶ Πλάτωνος χορὸς, ὡν λόγοις μὲν ἐρωτικαῖς ἐντυχεῖν ἐστὶ, ποιήματα δὲ οὐκ ἀπολελοιπασι. τί δ' ἀπολείπει τοῦ λέγοντος ἐρωτικὴν μόνην γεγοῖναι Σαπφῶ γυναικῶν, ὁ μαντικὴν μόνην φάσκων γεγοῖναι

ναι Σίβυλλαν, καὶ Ἀριστοτίαν, καὶ ὅσαι διὰ μέτρων ἐθεμίστευσαν. ὁ μὲν γὰρ οἶνος, ὡς ἔλεγε Χαιρήμων, τοῖς τρόποις κεράννυται τῶν πινόντων· ὁ δὲ μαντικός ἐνθουσιασμός, ὡς περὶ ὁ ἐρωτικός, χρῆται τῇ ὑποκειμένῃ δυνάμει, καὶ κινεῖ τῶν δεξαμένων ἕκαστον καθ' ὃ πέφυκεν.

XXIV. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῆς προνοίας σκοποῦντες, ὀψόμεθα πρὸς τὸ βέλτιον γεγεννημένην τὴν μεταβολήν. ἄμοιβῆ γὰρ ἔοικε νομισματος ἢ τοῦ λόγου χρεία, καὶ δόκιμον μὲν αὐτοῦ τὸ σύνηθές ἐστι καὶ γνώριμον, ἄλλην ἐν ἄλλοις χρόνοις ἰσχὺν λαμβάνοντος. ἦν οὖν ὅτι λόγου νομισμασιν ἐχρῶντο μέτροις καὶ μέλεσι καὶ ᾠδαῖς, πᾶσαν μὲν ἱστορίαν καὶ φιλοσοφίαν, πᾶν δὲ πάθος, ὡς ἄπλῶς εἰπεῖν, καὶ πρῶγμα σεμνοτέρως φωνῆς δεόμενον εἰς ποιητικὴν καὶ μουσικὴν ἄγοντες. ἃ γὰρ μόνον νῦν ὀλίγοι μόλις ἐπαῖουσι, τότε δὲ πάντες ἠκροῶντο, καὶ ἔχαιρον ἀδομένοις μηλοβόταις τε ἀρόταις τε, ὄρνιθολόχοις τε, κατὰ Πίνδαρον. ἀλλὰ ὑπὸ τῆς πρὸς ποιητικὴν ἐπιτηδειότητος, οἱ πλεῖστοι διὰ λύρας καὶ ᾠδῆς ἐνουθέτου, ἐπαρξήσιαζοντο, παρεκελεύοντο, μύθοις καὶ παροιμίαις ἐπέβαινον, ἔτι δὲ ὕμνους, θεῶν εὐχάς, παιᾶνας, ἐν μέτροις ἐποίουοντο καὶ μέλειςιν, οἱ μὲν δι' εὐφύϊαν, οἱ δὲ διὰ συνήθειαν. οὐκοῦν οὐδὲ μαντικῆ κόσμου καὶ χάριτος ἐφθόνηι ὁ θεός, οὐδὲ ἀπήλαυνεν ἐνθένδε τιμωμένην μοῦσαν τοῦ τρίποδος, ἀλλὰ ἐπήγετο, μῦλλον ἐγείρων τὰς ποιητικὰς φύσεις καὶ ἀσπαζόμενος, αὐτὸς τε φαντασίας ἐνεδίδου, καὶ συνεξώρμα τὸ σοβαρὸν καὶ λόγιον

ὡς ἀρμόδιον καὶ θαυμαζόμενον. ἐπεὶ δὲ τοῦ βίου μεταβολὴν ἄμα ταῖς τύχαις καὶ ταῖς φύσει λαμβάνοντος, ἐξωθοῦσα τὸ περιττὸν ἢ χρεῖα, κρωβύλους τε χρυσοῦς ἀφῆρει, καὶ ξυστίδας μαλακὰς ἀπημφιάζε, καὶ πού καὶ κόμην σοβαρωτέραν ἀπέκευρε, καὶ ὑπέλυσε κοθορνόν, οὐ φαύλως ἐθίζομένων ἀντικαλλωπίζεσθαι πρὸς τὴν πολυτέλειαν εὐτελεία, καὶ τὸ ἀφελὲς καὶ λιτὸν ἐν κόσμῳ τίθεσθαι μᾶλλον, ἢ τὸ σοβαρὸν καὶ περιεργον· οὕτω τοῦ λόγου συμμεταβάλλοντος ἄμα καὶ συναποδυομένου, κατέβη μὲν ἀπὸ τῶν μέτρων, ὡς περ ὀχημάτων, ἢ ἱστορίαι, καὶ τῷ περὶ μάλιστα τοῦ μυθώδους ἀπεκρίθη τὸ ἀληθές· φιλοσοφία δὲ τὸ σαφές καὶ διδασκαλικὸν ἀσπασαμένη μᾶλλον ἢ τὸ ἐκπληττον, διὰ λόγων ἐποιεῖτο τὴν ζήτησιν· ἀπέκλυσε δὲ τὴν Πυθίαν ὁ θεὸς, πυρκαϊοὺς μὲν ὀνομάζουσαν τοὺς αὐτῆς πολίτας, ἔφιοβόρους δὲ τοὺς Σπαρτιάτας, ὄρεάνας δὲ τοὺς ἀνδρας, ὀρέμποτας δὲ τοὺς ποταμούς· ἀφελῶν δὲ τῶν χρησμῶν ἔπη καὶ γλώσσας καὶ περιφράσεις καὶ ἀσάφειαν, οὕτω διαλέγεσθαι παρεσκεύασε τοῖς χρωμίνοις ὡς νόμοι τε πόλεις διαλέγονται, καὶ βασιλεῖς ἐντυγχάνουσι δῆλοις, καὶ μαθηταὶ διδασκάλων ἀζροῶνται, πρὸς τὸ συνέidon καὶ πιθανὸν ἀρμόζομενος.

XXV. Εὐ γὰρ εἰδέναι χρὴ τὸν θεόν, ὡς φησι Σοφοκλῆς,

Σοφοῖς μὲν αἰνικτήρα θεοφάτων αἰεὶ,

Σκαιοῖς δὲ φαυλὸν κῆν βραχὲ διδασκαλόν.

μετὰ δὲ τῆς σαφηνείας καὶ ἡ πίστις οὕτως ἐστρέφετο

ουμμεταβάλλουσα τοῖς ἄλλοις πράγμασιν, ὥστε πά-
 λαι μὲν τὸ μὴ σὺνηθες μηδὲ κοινὸν, ἀλλ' ἄδοξον ἀ-
 τεχνῶς καὶ περιπεφασμένον, εἰς ὑπόνοιαν ὀσιότητος
 ἀνάγοντας ἐκπλήττεσθαι καὶ σέβεισθαι τοὺς πολ-
 λούς· ὕστερον δὲ τὸ σαφῶς καὶ ῥαδίως ἕκαστα καὶ
 μὴ σὺν ὄγκῳ μηδὲ πλάσματι μανθάνειν ἀγαπῶντες,
 ἤτιϋόντο τὴν περικειμένην τοῖς χρησμοῖς ποιήσιν, οὐ
 μόνον ὡς ἀντιπράττουσαν τῇ νοήσει πρὸς τὸ ἀλη-
 θεῖς, ἀσάφειάν τε καὶ σκιάν τῷ φραζομένῳ μιν γνύου-
 σαν, ἀλλὰ ἤδη καὶ τὰς μεταφορὰς καὶ τὰ αἰνύματα
 καὶ τὰς ἀμφιβολίας, ὥσπερ μυχοὺς καὶ καταφυγὰς
 ἐνδύεσθαι, καὶ ἀναχωρεῖν, τῷ πταίοντι πεποιημένως
 τῆς μαντικῆς ὑφειρωῶντο. πολλῶν δ' ἦν ἀκούειν,
 ὅτι ποιητικοὶ τινες ἄνδρες ἐκδεχόμενοι τὰς φωνὰς
 καὶ ὑπολαμβάνοντες ἔτι κάθηνται περὶ τὸ χρηστή-
 ριον, ἔπη καὶ μέτρα καὶ ῥυθμοὺς οἶον ἀγγεῖα τοῖς
 χρησμοῖς ἐκ τοῦ προστυχόντος περιπλέκοντες. Ὀνο-
 μάκριτοι δ' ἐκεῖνοι καὶ Προδόται καὶ Κινέσωνες ὄσην
 αἰτίαν ἠρέγκαντο τῶν χρησμῶν, ὡς τραγοιδίαν αὐ-
 τοῖς καὶ ὄγκον οὐθὲν δεομένοις προσθέντες, ἐῷ λέ-
 γειν· οὐδὲ προσεῖναι τὰς μεταβολὰς. πλείστης μὲν-
 τοι ποιητικῆ· ἐνέπλησεν ἀδοξίας τὸ ἀγυρτικὸν καὶ
 ἀγοραῖον καὶ περὶ τὰ μητρῶα καὶ σιράπεια βωμο-
 λόχον καὶ πλανώμενον γένος, οἱ μὲν αὐτόθεν, οἱ δὲ
 κατὰ κληροσ· ἐκ τινῶν γραμματείων χρησμούς περαι-
 νοντες οἰκέταις καὶ γυναῖσιν ὑπὸ τῶν μέτρων ἀγο-
 μένοις μάλιστα καὶ τοῦ ποιητικοῦ τῶν ὀνομάτων·
 ὄθεν οὐχ ἥμισυ ποιητικῆ δοκοῦσα κοινὴν ἐμπυρέ-
 χειν· ἐαυτὴν ἀπατεῶσι καὶ γόησιν ἀνθρώποις καὶ

ψευδομάντεσιν, ἐξέπισσε τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ τρι-
ποδος.

XXVI. Οὐ τοίνυν θαυμάσαιμ' ἂν, εἰ διπλόης
τινός ἔδει καὶ περιαγωγῆς καὶ ἀσαφείας. ἔστιν ὅτι
τοῖς παλαιοῖς. οὐδὲ γὰρ ὁ δεῖνα κατέβαινε μὰ Δία
περὶ ὧν ἄνδραπόδου χρησόμενος, οὐδὲ ὁ δεῖνα
περὶ ἐργασίας· ἀλλὰ πόλεις μέγα δυνάμεναι, καὶ
βασίλεις· καὶ τύραννοι μέτριον οὐθέν φρονούντες,
ἐνετύγχανον τῷ θεῷ περὶ πραγμάτων· οὓς ἀνιᾶν
καὶ παροξύνειν ἀπεχθεία· πολλὰ τῶν ἀβουλήτων ἀ-
κούοντας, οὐκ ἐλυσιτέλει τοῖς περὶ τὸ χρηστήριον.
οὐ πείθεται γὰρ ὁ θεὸς τῷ Εὐρύπιδῃ ὡς περ νομο-
θετοῦντι καὶ λέγοντι· Φοῖβον ἀνθρώποις μόνον
χρῆ θεσπιώδειν. χρώμενός δὲ θνητοῖς ὑπηρεταῖς
καὶ προφήταις, ὧν μῆδεσθαι προσήκει καὶ φυλάτ-
τειν, ὅπως ὑπ' ἀνθρώπων οὐκ ἀπολοῦνται πονηρῶν
θεῷ λατρεύοντες, ἀφανίζειν μὲν οὐ θέλει τὸ ἀληθές,
παρατρέπων δὲ τὴν δῆλωσιν αὐτῶν, καθάπερ αὐγῆν
ἐν τῇ ποιητικῇ πολλὰς ἀνακλάσεις λαμβάνουσαν,
καὶ πολλαχοῦ περισχιζομένην, ἀφήρει τὸ ἀντίτυπον
αὐτοῦ καὶ σκληρόν. ἦν δὲ ἄρα καὶ τυράννους ἄγνο-
ῆσαι καὶ πολεμίους μὴ προαισθέσθαι. τούτοις οὖν
περιέβαλεν ὑπονοίας καὶ ἀμφιλογίας, αἱ πρὸς ἐτε-
ρους ἀποκρύπτουσαι τὸ φραζόμενον, οὐ διεφενυγον
αὐτούς, οὐδὲ παρεκρούοντο τοὺς δεομένους καὶ
προσέχοντας. ὅθεν εὐηθέστατός ἐστιν ὁ τῶν πρα-
γμάτων ἑτέρων γεγονότων, εἰ μηκέτι τὸν αὐτὸν ἡμῖν
τρόπον, ἀλλ' ἕτερον οἶεται δεῖν βοηθεῖν ὁ θεὸς ἐγ-
καλῶν καὶ σύκοφαντῶν.

XXVII. Ἐτι τοίνυν οὐθὲν ἀπὸ ποιητικῆς λόγου χρησιμώτερον ὑπάρχει, τοῦ θεύητα μέτροις τὰ φραζόμενα καὶ συμπλακέντα μᾶλλον μνημονεύεσθαι καὶ κρατεῖσθαι. τοῖς μὲν οὖν τότε πολλὴν ἔδει μνήμην παρεῖναι. πολλὰ γὰρ ἐφράζετο καὶ τόπων σημεῖα καὶ πράξεων καιροὶ, καὶ θεῶν ἱερά διαποντίων, καὶ ἡρώων ἀπύρρητοι θῆκαι καὶ δυσεξεύρετοι μακρὸν ἀπαίρουσι τῆς Ἑλλάδος. ἴστε γὰρ τὸν Χίον καὶ Κρήτινον καὶ Νήσιχον καὶ Φάλανθον, ἄλλους τε πολλοὺς ἡγεμόνας στόλων ὅσοις ἔδει τεκμηρίοις ἀνευρεῖν τὴν διδομένην ἐκάστω καὶ προσήκουσαν ἰδρυσιν· ὧν ἔνιοι καὶ διημάρτανον, ὡσπερ Βάιτος. ἔλεξε γὰρ ἐκπεσεῖν, οὐ καταλαβὼν ἐφ' ὃν ἐπέμφθη τόπον. εἶτα ἦκε δεύτερον ποτνιῶμενος. ὑπειπὼν οὖν ὁ θεός·

Ἄστυ ἐμεῦ Λιβύαν μαλοτρόφον οἶδας ἄρειον,

Μὴ ἐλθὼν ἐλθόντος· ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σεῦ·
οὕτω πάλιν αὐτὸν ἐξέπεμψε. Λύσανδρος δὲ καὶ παντάπασιν ἀγνοήσας τὸν Ἄρχελίδην λόφον καὶ Ἀλώτοκον προσαγορευόμενον καὶ τὸν Ὀπλίτην ποταμὸν, γῆς τε δράκοντα υἷδν δόλιον κατόπισθεν ἰόντα, μάχη κρατηθεῖς, ἔπεσεν ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις ὑπὸ Νεοχώρου Ἀλιαρτίου ἀνδρός ἀσπίδα φοροῦντος ἐπίσημον ὄφιν ἔχουσαν. ἄλλα δὲ τοιαῦτα πολλὰ δυσκάθεκτα καὶ δυσμνημόνευτα τῶν παλαιῶν διεξιέναι πρὸς ὑμᾶς εἰδόμενος, οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστι.

XXVIII. Τὰ δὲ νῦν πράγματα καθεστῶτα, περὶ ὧν ἐρωτῶσι τὸν θεόν, ἀγαπῶ μὲν ἔγωγε καὶ ἀσπάζομαι· πολλὴ γὰρ εἰρήνη καὶ ἡσυχία, πέπαυται

δὲ πύλεμος, καὶ πλάναι καὶ στάσεις οὐκ εἰσὶν, οὐδὲ τυραννίδες, οὐδὲ ἄλλα νοσήματα καὶ κακὰ τῆς Ἑλλάδος, ὡςπερ πολυφαρμάκων δυνάμεων χρῆζοντα καὶ περιττῶν. ὅπου δὲ ποικίλον οὐδέν, οὐδ' ἀπόφθρητον, οὐδὲ δεινόν, ἀλλ' ἐπὶ πράγμασι μικροῖς καὶ δημοτικοῖς ἐρωτήσεις, οἷον ἐν σχολῇ προτάσεις, εἰ γαμητέον, εἰ πλευστέον, εἰ δανειστέον. τὰ δὲ μέγιστα πόλεων μαρτεύματα, φορᾶς καρπῶν πέρι, καὶ βοτῶν ἐπιγονῆς, καὶ σωμάτων ὑγείας· ἐνταῦθα περιβάλλειν μέτρα, καὶ πλάττειν περιφράσεις, καὶ γλώσσας ἐπάγειν πύσμασιν ἀπλῆς καὶ συντόμου δεομένοις ἀποκρίσεως, ἔργον ἐστὶ φιλοτίμου σοφιστοῦ καλλωπίζοντος ἐπὶ δόξῃ χρηστήριον. ἡ δὲ Πυθία καὶ καθ' αὐτὴν μὲν ἐστὶ γενναία τὸ ἦθος, ὅταν δ' ἐκεῖ κατέλθῃ καὶ γένηται παρὰ τῷ θεῷ, πλεον ἄληθείας ἐκείνη μέλει ἢ δόξης, καὶ ἀνθρώπων ἐπαινούντων, ἢ ψευδόντων.

XXIX. Ἔδει δὲ ἴσως καὶ ἡμᾶς ἔχειν οὕτως· νῦν δὲ ὡςπερ ἀγωνιῶντες καὶ δεδιότες, μὴ τρισχιλίων ἐτῶν ἀποβάλλῃ δόξαν ὁ τύπος, καὶ τοῦ χρηστηρίου καθάπερ σοφιστοῦ διατριβῆς ἀποφοιτήσωσιν ἔνιοι, καταφρονήσαντες, ἀπολογούμεθα καὶ πλάσσομεν αἰτίας καὶ λόγους ὑπὲρ ὧν οὐτ' ἴσμεν, οὐτ' εἰδέναι προσῆκον ἡμῖν ἐστὶ· παραμυθούμενοι τὸν ἐγκαλοῦντα καὶ πείθοντες, οὐ χείρειν ἐῶντες.

Αὐτῷ γάρ οἱ πρῶτον ἀνηρωτέρον ἔσται, τοιαύτην ἔχοντι περὶ τοῦ θεοῦ δόξαν· ὥστε ταυτὶ μὲν τὰ προγεγραμμένα τῶν σοφῶν, τὸ Γνώθι σαυτὸν, καὶ τὸ Μηδὲν ἄγαν, ἀποδέχεσθε, καὶ θαναμάζε-

τε οὐχ ἥκιστα διὰ τὴν βραχυλογίαν, ὥς πυκνὸν καὶ
 σφυρήλατον νοῦν ἐν ὀλίγῳ περιέχουσαν ὄγκῳ· τοὺς
 δὲ χρησμούς, ὅτι συντόμως καὶ ἀπλῶς καὶ δι' εὐ-
 θείας τὰ πλεῖστα φράζουσιν, αἰτιῶσθε. καὶ τὰ τοι-
 αῦτα μὲν ἀποφθεγγατα τῶν σοφῶν ταῦτόν τοις εἰς
 στεγὸν συνθλιβεῖσι πέπονθε φέυμασιν. οὐ γὰρ ἔχει
 τοῦ νοῦ διόψιν, οὐδὲ διαύγειαν, ἀλλ' ἔαν σκοπῆς, τί
 γέγραπται καὶ λέλεκται περὶ αὐτῶν τοῖς ὅπως ἕκα-
 στον ἔχει βουλομένοις καταμαθεῖν, οὐ φραδίως τοῦ-
 των λόγους ἑτέρους εὐρήσεις μακροτέρους. ἡ δὲ τῆς
 Πυθίας διάλεκτος, ὥς περ οἱ μαθηματικοὶ γραμμὴν
 εὐθεῖαν καλοῦσι τὴν ἐλαχίστην τῶν τὰ αὐτὰ πέρατα
 ἔχουσῶν, οὕτως οὐ ποιοῦσα καμπὴν, οὐδὲ κύκλον,
 οὐδὲ διπλόην, οὐδ' ἀμφιβολίαν, ἀλλὰ εὐθεῖα πρὸς
 τὴν ἀλήθειαν οὔσα, πρὸς δὲ πίστιν ἐπισφαλῆς καὶ
 ὑπεύθυνος, οὐδένα καθ' αὐτῆς ἔλεγχον ἄχρι νῦν πα-
 ραδέδωκεν, ἀναθημάτων δὲ καὶ δώρων ἐμπέπληκε
 βαρβαρικῶν καὶ Ἑλληνικῶν τὸ χρηστήριον, οἰκοδο-
 μημάτων δὲ κάλλεσι καὶ κατασκευαῖς Ἀμφικτυονι-
 καῖς. ὄρατε δὴ πούθεν αὐτοὶ πολλὰ μὲν ἐπεκτισμέ-
 να τῶν πρότερον οὐκ ὄντων, πολλὰ δ' ἀνειλημμένα
 τῶν συγκεχυμένων καὶ διεφθαρμένων· ὡς δὲ τοῖς
 εὐθαλέσι τῶν δένδρων ἕτερα παραβλαστάνει, καὶ
 τοῖς Δελφοῖς ἡ Πυλαία συνηβᾷ καὶ συναναβόσκε-
 ται, διὰ τὰς ἐντεῦθεν εὐπορίας σχῆμα λαμβάνουσα
 καὶ μορφήν καὶ κόσμον ἱερῶν καὶ συνεδρίων καὶ ὑ-
 δάτων, οἷον ἐν χιλίοις ἔτισι τοῖς πρότερον οὐκ ἔλα-
 βεν. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸ γαλάξιον τῆς Βοιωτίας κυ-
 τοικοῦντες ἤσθηοντο τοῦ θεοῦ τὴν ἐπιφάνειαν, ἀ-

φθονία καὶ περιουσία γάλακτος. „προβάτων γὰρ ἐκ πάντων κελάρυξεν, ὡς ἀπὸ κρηνάων φέρτατον ὕδωρ, θήλεον γάλα· τοὶ δὲ ἐπίμπλων ἐσσύμενοι πίθους· ἄσκος δ' οὔτε τις ἄμφορεὺς ἐλίνυε δόμοις, πέλλαι δὲ ξύλινοι πίθοι πλᾶσθεν ἅπαντες.“ ἡμῖν δὲ λαμπρότερα καὶ κρείττονα καὶ σαφέστερα σημεῖα τούτων ἀναδίδωσιν, ὡσπερ ἐξ αὐχμοῦ τῆς πρόσθεν ἐρημίας καὶ πενίας, εὐπορίαν καὶ λαμπρότητα καὶ τιμὴν πεποιηκώς. καίτοι φιλῶ μὲν ἑμαυτὸν ἐφ' οἷς ἐγενήμην εἰς τὰ πράγματα ταῦτα πρόθυμος καὶ χρησιμος μετὰ Πολυκράτους καὶ Πειραίου, φιλῶ δὲ τὸν καθηγεμόνα ταύτης τῆς πολιτείας γενόμενον ἡμῖν καὶ τὰ πλεῖστα τούτων ἐκφροντίζοντα καὶ παρασκευάζοντα· ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἄλλως ἔτι τηλικαύτην καὶ τοσαύτην μεταβολὴν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ γενέσθαι δι' ἀνθρωπίνης ἐπιμελείας, μὴ θεοῦ παρόντος ἐνταῦθα καὶ συνεπιθειάζοντος τὸ χρηστήριον.

XXX. Ἀλλ' ὡσπερ ἐν τοῖς τότε χρόνοις ἦσαν οἱ τὴν λοξότητα τῶν χρησμῶν καὶ ἀσάφειαν αἰτιώμενοι, καὶ νῦν εἰσιν οἱ τὸ λίαν ἀπλοῦν συκοφαντοῦντες. ὣν καὶ ἄδικόν ἐστι κομιδῆ καὶ ἀβέλτερον τὸ πάθος. καὶ γὰρ οἱ παῖδες ἱριδας μᾶλλον καὶ ἄλως καὶ κόμητας, ἢ σελήνην καὶ ἥλιον δρωῶντες γεγῆθασι καὶ ἀγαπῶσι· καὶ οὔτοι τὰ αἰνύματα καὶ τὰς ἀλληγορίας καὶ τὰς μεταφορὰς τῆς μαντικῆς ἀνακλάσεις οὔσας πρὸς τὸ θνητὸν καὶ φανταστικόν, ἐπιποθοῦσι· κἄν τὴν αἰτίαν μὴ ἱκανῶς πύθωνται τῆς μεταβολῆς, ἀπίασι τοῦ θεοῦ κατυγρόντες, οὐχ

ἡμῶν οὐδ' αὐτῶν, ὡς ἀδυνάτων ὄντων ἐξικνεῖσθαι
τῷ λογισμῷ πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ διάνοιαν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΕΚΛΕΛΟΙΠΟΤΩΝ
ΧΡΗΣΤΗΡΙΩΝ.

Ἄετούς τινας, ἢ κύκνους, ὧ Τερίντις Πρίσκιε, μυθολογοῦσιν ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς γῆς ἐπὶ τὸ μέσον φερομένους εἰς ταῦτό συμπιεεῖν Πυθιοῖ, περὶ τὸν καλούμενον ὀμφαλόν. ὕστερον δὲ χρόνῳ τὸν Φαίστιον Ἐπιμενίδην ἐλέγχοντα τὸν μῦθον ἐπὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ λαβάντα χρησμῶν ἀσαφῆ καὶ ἀμφίβολον, εἰπεῖν·

Οὔτε γὰρ ἦν γαίης μέσος ὀμφαλός, οὐδὲ θαλάσσης·

Εἰ δέ τις ἐστὶ, Θεοῖς δῆλος, θνητοῖσι δ' ἄφαντος. ἐκαῖνον μὲν οὖν εἰκάτως ὁ Θεὸς ἡμύνατο, μῦθου παλαιοῦ, καθάπερ ζωγραφήματος ἀφῆ ἀποπειρώμενον.

II. Ὀλίγον δὲ πρὸ Πυθίων τῶν ἐπὶ Καλλιστράτου, πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἐναντίων τῆς οἴκουμένης

περάτων ἔτυχον ἄνδρες ἱεροὶ δύο συνδραμόντες εἰς Δελφοὺς, Δημήτριος μὲν ὁ γραμματικὸς ἐκ Βρεττανίας εἰς Ταρσὸν ἀνακομιζόμενος οἴκαδε, Κλεισμβροτος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, πολλὰ μὲν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ περὶ τὴν Τρωγλοδυτικὴν γῆν πεπλανημένος, πόρρω δὲ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀναπεπλευκὸς οὐ κατ' ἐμπορίαν, ἀλλ' ἀνὴρ φιλοθεάμων, καὶ φιλομαθῆς, εὐσίαν δὲ ἔχων ἱκανὴν, καὶ τὸ πλείονα τῶν ἱκανῶν ἔχειν οὐκ ἄξιον πολλοῦ ποιούμενος, ἐχρῆτο τῇ σχολῇ πρὸς τὰ τοιαῦτα, καὶ συνῆγεν ἱστορίαν, οἷον ὕλην φιλοσοφίας θεολογίαν, ὥσπερ αὐτὸς ἐκάλει, τέλος ἐχούσης. νεωστὶ δὲ γεγονὼς παρ' Ἀμμωνα, τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἐκεῖ θῆλος ἦν μὴ πάνυ τεθαυμακῶς, περὶ δὲ τοῦ λύχνου τοῦ ἀσβέστον διηγᾷτο λόγον ἄξιον σπουδῆς, λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἱερῶν. αἰὲ γὰρ ἔλαττον ἀναλίσκειν ἔλαιον ἔτους ἐκάστου, καὶ τοῦτο ποιῆσθαι τεκμήριον ἐκείνους τῆς τῶν ἐνιαυτῶν ἀνωμαλίας, τὸν ἕτερον τοῦ προάγοντος αἰεὶ τῷ χρόνῳ βραχυτέρον ποιούσης. εἰκὸς γὰρ ἐλάττονι χρόνῳ τὸ διαπανόμενον ἔλαττον εἶναι.

III. Θαυμασάντων δὲ τῶν παρόντων, τοῦ δὲ Δημητρίου καὶ γέλοιον φήσαντος εἶναι, ἐπὶ μικρῶν πραγμάτων οὕτω μεγάλα θηρᾶν, οὐ κατ' Ἀλκαῖον ἐξ ὄνουχος τὸν λέοντα γράφοντας, ἀλλὰ θρυαλλίδι καὶ λύχνῳ τὸν οὐρανὸν ὁμοῦ καὶ τὰ σύμπαντα μεθιστάντας, καὶ τὴν μαθηματικὴν ἄρδην ἀναιροῦντας· ὁ Κλεισμβροτος· Οὐδὲν, ἔφη, τούτων διαταράξει τοὺς ἄνδρας· ἀλλὰ τοῖς μαθηματικοῖς οὐχ ὑφήσσονται τῆς ἀκριβείας, ὡς μᾶλλον ἂν ἐκείνους διαφυ-

γόντα τὸν χρόνον ἐν κινήσει καὶ περιόδῳ οὕτω μακρὰν ἀφειστώσας, ἢ τὸ μέτρον ἐαυτοῦς τοῦ ἐλαίου, προσέχοντας ἀεὶ διὰ τὴν αἰσθητικὴν τῶ παραλόγῳ καὶ παραφυλάττοντας. τὸ δὲ μικρὰ μὴ διδόναι σημαῖα γίνεσθαι μεγάλων, ὡς Δημήτριε, πολλαῖς ἐστὶ τέχναις ἐμποδῶν· ἐπεὶ καὶ πολλῶν μὲν ἀποδείξεις παραιρεῖσθαι συμβήσεται, πολλῶν δὲ προαγορεύσεις. καίτοι καὶ ὑμεῖς οὐ μικρὸν ἀποδείκνυτε πρῶγμα, λαινεσθαι ξυρῶ τὰ σώματα τοὺς ἥρωας, ἐντυχόντες Ὀμήρῳ ξυρὸν ὀνομάσαντι· καὶ δαναίξειν ἐπὶ τόκοις, ὅτι που χρέος ὀφείλεσθαι φησὶν, οὕτι νέον, οὐδ' ὀλίγον, ὥς τοῦ ὀφείλεσθαι τὸ αὔξασθαι δηλοῦντος. αὐθις δὲ τὴν νύκτα θοὴν εἰπόντος, ἀγαπητῶς ἐμφύσεθε τῷ ὄχηματι. καὶ τοῦτ' ἐκεῖνο φατέ φράζεσθαι τὴν σκιάν τῆς γῆς ὑπ' αὐτοῦ κωνικὴν οὖσαν ἀπὸ σφαιροειδοῦς· λαιφικὴν δὲ λαιμῶδες θέρος ἀράχων πληθύνει προδηλοῦν, καὶ θείοις ἐαρνοῖς, ὅταν κορώνης ποδὶ εἰκελὰ γένηται, τίς εἴσει τῶν ἀξιούτων μικρὰ σημεῖα μὴ γίνεσθαι τῶν μεγάλων; τίς δ' ἀνίξεται πρὸς χόρα καὶ κοτύλην ὕδατος τὸ τοῦ ἡλίου μέγεθος μετρούμενον, ἢ τῆς ἐνταῦθα πλινθίδος, ἢ ποιεῖ γωνίαν ὀξεῖαν κεκλιμένην πρὸς τὸ ἐπίπεδον, μέτρον εἶναι λεγομένην τοῦ ἐξάρματος, ὃ ἐξῆρται τῶν πόλων ὃ ἀεὶ φανερόν ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος. ταῦτα γὰρ ἦν ἀκούειν τῶν ἐκεῖ προφητῶν, ὥστε ἄλλο τι λέγωμεν πρὸς αὐτοὺς, εἰ βουλόμεθα τῷ ἡλίῳ κατὰ τὰ πάτρια τὴν νενομισμένην τάξιν ἀπαράβατον ποιεῖν.

IV. Παρὼν οὖν ἀνεφώνησεν Ἀμμώνιος ὁ φιλό-

σοφος, ου τῷ ἡλίῳ μόνον εἶπειν, ἀλλὰ τῷ οὐρανῷ παντί. συστέλλεσθαι γὰρ ἀνάγκη τὴν ἀπὸ τροπῶν ἐπὶ τροπᾶς πάροδον αὐτοῦ, καὶ μὴ διαμένειν τηλικούτον μέρος οὖσαν τοῦ ὀρίζοντος, ἡλίκον οἱ μαθηματικοὶ λέγουσιν, ἀλλ' ἐλάττονα γίνεσθαι, αἰεὶ πρὸς τὰ βόρεια τῶν νοτίων συναγωγὴν λαμβανόντων, καὶ τὸ θερος ἡμῖν βραχύτερον, καὶ ψυχροτέραν εἶναι τὴν κρᾶσιν, ἐνδοτέρω κάμπτοντος αὐτοῦ, καὶ μειζύων παραλλήλων ἐφαπτομένου τοῖς τροπικοῖς σημείοις. ἔτι δὲ τοὺς μὲν ἐν Συήνῃ γινώμονας, ἀσκήτους μηκέτι φαίνεσθαι περὶ τροπᾶς θερινᾶς, πολλοὺς δὲ ὑποδεδραμηκέναι τῶν ἀπλανῶν αὐτέρων. ἐνίους δὲ ψαύειν, καὶ συγκεχύσθαι πρὸς ἀλλήλους, τοῦ διαστήματος ἐκλειοιπότος. εἰ δ' αὖ φήσουσιν τῶν ἄλλων ὁμοίως ἐχόντων ἀτακτεῖν ταῖς κινήσεις τὸν ἥλιον, οὔτε τὴν μόνον τοῦτον ἐκ τοσούτων ἐπιταχύνουσαν αἰτίαν εἶπειν ἔξουσιν, καὶ τὰ πολλὰ τῶν φαινομένων συνταράξουσιν, τὰ δὲ πρὸς σελήνην καὶ παντάπασιν, ὥστε μὴ δεῖσθαι μέτρων ἐλαίου, τὴν διαφορὰν ἐλεγχόντων. αἱ γὰρ ἐκλείψεις ἐλέγχουσιν αὐτοῦ τε τῆ σελήνη πλεονάκεις ἐπιβάλλοντος, καὶ τῆς σελήνης, τῆ σκιά, τὰ δ' ἄλλα δῆλα, καὶ οὐδὲν δεῖ περαιτέρω τὴν ἀλαζονείαν τοῦ λόγου διελίττειν. Ἀλλὰ μὴν ὁ Κλεόμβροτος ἔφη, καὶ τὸ μέτρον αὐτὸς εἶδον. πολλὰ γὰρ ἐδείκνυσαν. τὸ δ' ἐπέτειον ἀπέδει τῶν παλαιοτάτων οὐκ ὀλίγον. ὑπολαβὼν δὲ αὐθις ὁ Ἀμμώνιος. Εἶτα τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους (εἶπεν) ἔλαθε παρ' οἷς ἄσβεστα θεραπεύεται πυρὰ, καὶ σώζεται χρόνον ἑξῶν, ὡς ἔπος εἶπειν, ἄπειρον. εἰ δ' οὖν ὑποθαῖτό

τις ἀληθῆς εἶναι τὸ λεγόμενον, οὐ βέλτιον ἐστὶ ψυχρότητας αἰτιῶσθαι τινας, καὶ ὑγρότητας ἀέρων, ὑφ' ὧν τὸ πῦρ μαραινόμενον, εἰκὸς ἐστὶ μὴ κρατεῖν πολλῆς μηδὲ δεῖσθαι τροφῆς, ἢ τοῦναντίον ξηρότητας καὶ θερμότητος; ἤδη γὰρ ἀκήκοα λεγόντων τινῶν περὶ τοῦ πυρός, ὡς ἐν χειμῶνι καλεῖται βέλτιον ὑπὸ ῥώμης, εἰς αὐτὸ συστελλόμενον τῇ ψυχρότητι καὶ πυκνούμενον, ἐν δὲ τοῖς ἀύχμοις ἐξασθενεῖ, καὶ γίνεται μανθὸν καὶ ἄτονον, κἄν ἐν ἡλίῳ καίηται, χειρὸν ἐργάζεται, καὶ τῆς ὕλης ἀπτεται μαλακῶς, καὶ καταναλίσκει βράδιον. μάλιστα δ' ἂν τις εἰς αὐτὸ τὴν αἰτίαν ἐπανάγοιτο τοῦλαιον· οὐ γὰρ ἀπεικὸς ἐστὶ, παλαιὰ μὲν ἄτροφον καὶ ὑδατῶδες εἶναι, γεννώμενον ἐκ φυτάδος νέας; ὕστερον δὲ πεπιθόμενον ἐν τελείοις καὶ συνιστάμενον, ἀπὸ πλήθους ἴσου μᾶλλον ἰσχύειν καὶ τρέφειν βέλτιον, εἰ δὲ τοῖς Ἀμμωνίοις ἀνασώζειν, κἄνπερ ἄτοπον καὶ ἀλλόκοτον οὔσαν τὴν ὑπόθεσιν.

V. Πανσαμένου δὲ τοῦ Ἀμμωνίου· Μᾶλλον (ἔφην ἐγὼ) περὶ τοῦ μαντείου δὲλεθε ἡμῖν, ὡς Κλεόμβροτε· μεγάλη γὰρ ἡ παλαιὰ δόξα τῆς ἐκεῖ θειότητος, τὰ δὲ νῦν ἔοικεν ὑπομαραίνεσθαι. τοῦ δὲ Κλεόμβροτου σιωπῶντος καὶ κάτω βλέποντος, ὁ Δημήτριος· Οὐδὲν, ἔφην, δεῖ περὶ τῶν ἐκεῖ πυνθάνεσθαι καὶ διαπορεῖν τὴν ἐνταῦθα τῶν χρηστηρίων ἀμάρωσιν, μᾶλλον δὲ πλὴν ἐνός ἢ δυεῖν ἀπάντων ἐκλειψιν ὀρῶντας· ἀλλ' ἐκεῖνο σκοπεῖν, δι' ἣν αἰτίαν οὕτως ἐξησθένηκε. τὰ γὰρ ἄλλα τί δεῖ λέγειν; ὅπου τὴν Βοιωτίαν ἔνεκα χρηστηρίων πολύφωνον οὔσαν

ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις, νῦν ἐπιλέλοιπε κομιδῆ, καθάπερ νάματα, καὶ πολὺς ἐπέσχηκε μαντικῆς αὐ-
 χμὸς τὴν χώραν· οὐδαμοῦ γὰρ ἀλλαχόθι νῦν, ἢ πε-
 ρὶ τὴν Λεβადίαν, ἢ Βοιωτία παρέχει τοῖς χηρῆζουσιν
 ἀρύσασθαι μαντικῆς, τῶν δ' ἄλλων τὰ μὲν σιγή, τὰ
 δὲ παντελῆς ἐρημία κατέσχηκε. καίτοιγε περὶ τὰ
 Μηδικὰ μὲν εὐδοκίμησεν οὐχ ἦττον, τὸ τοῦ Ἀμφιά-
 ρεω ἀπεπειράθη μὲν ὡς ἔοικεν ἀμφοτέρων. ὡς δὲ μὲν
 οὖν τοῦ μαντείου προφήτης φωνῆ Αἰολίδι χρώμενος,
 τὸ πρὸς τοὺς τῶν βαρβάρων χρήσιμον ἐξήνεγκεν. ὡς
 μηδένα ξυνεῖναι ἀγίων τῶν παρόντων ὄν ἐκείνον, ὡς
 τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τι τοῖς βαρβάροις οὐκ ἔστιν. οὐ
 δέδοται φωνὴν Ἑλληνίδα λαβεῖν τὸ προστατιόμενον
 δηηρετοῦσαν. ὁ δὲ πεμφθεὶς εἰς Ἀμφιάρεω δοῦλος
 ἔδοξε κατὰ τοὺς ὕπνους ὑπηρέτην τοῦ θεοῦ φανέν-
 τα, πρῶτον μὲν ἀπὸ φωνῆς ἐκβάλλειν αὐτόν, ὡς τοῦ
 θεοῦ μὴ παρόντιος, ἔπειτα ταῖς χερσὶν ὠθεῖν, ἐπιμέ-
 νοντος δὲ, λίθον εὐμεγέθη λαβόντα τὴν κεφαλὴν
 πατάσαι. ταῦτα δ' ἦν ὡςπερ ἀντίφωνα τῶν γενησο-
 μένων· ἠτιτήθη γὰρ ὁ Μαρδόντιος, οὐ βασιλέως, ἀλλ'
 ἐπιτρόπου καὶ διακόνου βασιλέως ἡγουμένου τῶν
 Ἑλλήνων, καὶ λίθῳ πληγείς ἔπεσεν, ὡςπερ ὁ Λυδὸς
 ἔδοξε πληγῆναι κατὰ τοὺς ὕπνους. ἤκμαζε δὲ τότε
 καὶ τὸ περὶ τὰς Τεγύρας χρηστήριον, ὅπου καὶ γε-
 κέσθαι τὸν θεὸν ἱστοροῦσι, καὶ ναμάτων δυεῖν πα-
 ραρῆρόντων, τὸ μὲν, φοίνικα, θάτερον δ' ἐλαίαν κα-
 λεῖσθαι ἄχρι νῦν, ὡς ἔνιοι λέγουσιν. ἐν μὲν οὖν τοῖς
 Μηδικοῖς Ἐχεκράτους προφητεύοντος, ἀνεῖλε νίκην
 καὶ κράτος πολέμου τοῖς Ἑλλήσιν ὁ θεός· ἐν δὲ τῷ

Πελοποννησιακῶ πολέμῳ Ἀηλίοις ἐκπεσοῦσι τῆς νῆσου φασὶ χρησμὸν ἐκ Δελφῶν κομισθῆναι, προστάττοντα τὸν τύπον ἀνευρεῖν, ἐν ᾧ γέγονεν ὁ Ἀπόλλων, καὶ Θυσίας τινὰς ἐκεῖ τελέσαι. Θαυμαζόντων δὲ καὶ διαπορούντων, εἰ μὴ παρ' αὐτοῖς ὁ Θεός, ἀλλ' ἐτέρῳθι γέγονει, τὴν Πυθίαν προσανελεῖν, ὅτι κορώνη φράσει τὸ χωρίον αὐτοῖς. ἀπιόντας οὖν ἐν Χαιρωνεῖα γενέσθαι, καὶ τῆς πανδοκευτρίας ἀκοῦσαι, πρὸς τινὰς ξένους βαδίζοντας εἰς Τεγύρας περὶ τοῦ χρηστηρίου διαλεγομένης· τῶν δὲ ξένων, ὡς ἀπήεσαν, ἀσπαζομένων καὶ προσαγορευόντων τὴν ἄνθρωπον, ὅπερ ὠνομάζετο, Κορώνην, συνεῖναι τὸ λόγιον, καὶ θύσαντας ἐν ταῖς Τεγύραις τυχεῖν καθόδου μετ' ὀλίγον χρόνον. γέγονασι δὲ καὶ νεώτεραι τούτων ἐπιφάνειαι περὶ τὰ μαντεῖα ταῦτα, νῦν δ' ἐκλέλοιπεν· ὥστε τὴν αἰτίαν ἄξιον εἶναι παρὰ τῷ Πυθίῳ διαπορῆσαι τῆς μεταβολῆς.

VI. Ἦδη δὲ πῶς ἀπὸ τοῦ νεῶ προΐοντες ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς Κνιδίων λέσχης ἐγεγόνειμεν· παρελθόντες οὖν εἴσω, τοὺς φίλους, πρὸς οὓς ἐβαδίζομεν, ἐωρῶμεν καθημένους, καὶ περιμένοντας ἡμᾶς· ἦν δὲ τῶν ἄλλων ἡσυχία διὰ τὴν ὥραν, ἀλειφομένων ἢ θεωμένων τοὺς ἀθλητάς. καὶ ὁ Δημήτριος διαμεδιάσας· Ὑπέσσομαι (εἶπεν) ἢ ἔτυμον ἐρέω; δοκεῖτέ μοι μηδὲν ἄξιον σκεῖμμα διὰ χειρῶν ἔχειν. ὁρῶ γὰρ ὑμᾶς ἀνειμένως σφόδρα καθημένους καὶ διακεχυμένους τοῖς προσώποις. ὑπολαβὼν οὖν ὁ Μεγαρεὺς Ἡρακλίων· Οὐ γὰρ ζητοῦμεν (εἶφη) τὸ βάλλω ῥήμα, πότιρον τῶν δύο τὸ ἐν λάμβδα κατὰ τὸν μέλλοντα

χρόνον ἀπόλλυσιν, οὐδ' ἀπὸ τίνων ὀπλῶν ὀνομάτω
 τὸ χεῖρον καὶ τὸ βέλτερον, καὶ τὸ χεῖριστον καὶ τὸ
 βέλτιστον ἐσχημάτισται. ταῦτα γὰρ ἴσως καὶ τὰ τοι-
 αῦτα συντίθει καὶ συνίστησι τὸ πρόσωπον· τὰ δ'
 ἄλλα ἔξεστι τὰς ὀφρῦς κατὰ χώραν ἔχοντας φιλοσο-
 φεῖν καὶ ζητεῖν, ἀτρήμα μὴ δεινὸν βλέποντας, μηδὲ
 χιλεπαίνοντας τοῖς παροῦσιν. Δίξασθε οὖν, ὁ Δη-
 μήτριος, ἡμᾶς, ἔφη, καὶ μεθ' ἡμῶν λόγον, ὃς δὴ
 προσπέπτωκεν ἡμῖν οἰκίος ὢν τοῦ τόπου, καὶ διὰ
 τὸν θεὸν ἅπασι προσήκων· καὶ ὅπως οὐ συνάξετε
 τὰς ὀφρῦς ἐπιχειροῦντες σκοπεῖτε.

VII. Ὡς οὖν ἀνεμίχθημεν διακαθεζόμενοι, καὶ
 προὔβαλεν εἰς μέσον ὁ Δημήτριος τὸν λόγον, εὐθύς
 ἀναπηδήσας ὁ κυνικὸς Δίδυμος, ἐπέκλησιν Πλανη-
 τιάδης, καὶ τῆ βακτηρία δις ἢ τρις πατάξας, ἀνε-
 βόησεν· Ἰεὺ ἰεὺ, δύσκριτον πρῶγμα καὶ ζητήσιως
 δέομενον πολλῆς, ἥμετε κομίζοντες ἡμῖν. θανμασὸν
 γὰρ ἐστίν, εἰ τοσαύτης κακίας ὑποκεχυμένης μὴ μό-
 νον, ὡς προεῖπεν Ἡσίοδος, αἰθεῖς καὶ νέμεις τὸν
 ἀνθρώπινον βίον ἀπολαλοῖσασιν, ἀλλὰ καὶ πρόνοια
 θεῶν συσκευασαμένη τὰ χρηστήριον πανταχόθεν οἴ-
 χεται. τοῦναντίον δ' ὑμῖν ἐγὼ προβάλλω διαπορη-
 σαι, πῶς οὐχὶ καὶ τότε ἀπίρηκεν, οὐδὲ Ἡρακλῆς
 κούρις ἢ τις ἄλλος θεῶν ὑπέσπακε τὸν τρίποδα, κα-
 ταπιμπλάμενον αἰσχροῖν καὶ ἄθεῶν ἐρωτημάτων, ἃ
 τῷ θεῷ προβάλλουσι, οἱ μὲν ὡς σοφιστοῦ διάπει-
 ραν λαμβάνοντες, οἱ δὲ περὶ θησαυρῶν ἢ κληρονο-
 μιῶν, ἢ γάμων παρανόμων διερωτῶντες· ὥστε κατὰ
 κράτος ἐξελέγησθαι τὸν Πυθαγόραν εἰπόντα, βελ-

τίστους ἑαυτῶν γίνεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν πρὸς τοὺς θεοὺς βαδίζωσιν. οὕτως ἂ καλῶς εἶχεν, ἀνθρώπου πρεσβυτέρου παρόντος ἀρνεῖσθαι καὶ ἀποκρύπτειν νοσήματα τῆς ψυχῆς καὶ πάθη, ταῦτα γυμνὰ καὶ περιφανῆ κομίζουσιν ἐπὶ τὸν θεόν. ἔτι δὲ αὐτοῦ βουλομένου λέγειν, ὃ τε Ἡρακλῆων ἐπελάβετο τοῦ τρίβωνος, καὶ γὰρ, σχεδὸν ἀπάντων αὐτῷ συνηθέστατος ὢν. Πάυε (ἔφη) ὦ φίλε Πλανητιάδη, παροξύνων τὸν θεόν· εὐδόγητος γάρ ἐστι καὶ οὐ πρᾶος, κατεκρίθη δὲ θνατοῖς ἀγανώτατος ἔμμεν, ὡς φησὶν ὁ Πίνδαρος. καὶ εἴτε ἥλιός ἐστιν εἴτε κύριος ἡλίου, καὶ πατήρ, καὶ ἐπέκεινα τοῦ δρατοῦ παντός, οὐκ εἰκὸς ἀπαξιῶν φωνῆς τοὺς νῦν ἀνθρώπους, οἷς αἰτιός ἐστι γενέσεως καὶ τροφῆς, καὶ τοῦ εἶναι καὶ φρονεῖν. οὐδ' ἅμα τὴν πρόνοιαν, ὥσπερ εὐγνώμονα μητέρα καὶ χρηστὴν, πάντα ποιοῦσαν ἡμῖν, καὶ φυλάττουσαν, ἐν μόνη μνησικακὸν εἶναι τῇ μαντικῇ, καὶ ταύτην ἀφαιρεῖσθαι δοῦσαν ἐξ ἀρχῆς· ὥσπερ οὐχὶ καὶ τότε πλειόνων ὄντων ἐν πλειοσιν ἀνθρώπων πονηρῶν, ὅτε πολλαχόθεν τῆς οἰκουμένης χρηστήρια καθειστήκει. δεῦρο δὲ πάλιν καθίσας, καὶ πρὸς τὴν κακίαν, ἣν εἴωθας ἀεὶ τῷ λόγῳ κολάζειν, πυθικᾶς ἐκχειρίας σπειςάμενος, ἑτέραν τινὰ μεθ' ἡμῶν αἰτίαν ζητεῖ τῆς λεγομένης ἐκλείψεως τῶν χρηστηρίων. τὸν δὲ θεόν εὐμενῆ φύλαττε καὶ ἀμῆνιτον. ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτ' εἰπὼν τοσοῦτον διεπραξάμην, ὅσον ἀπελθεῖν διὰ θυρῶν σιωπῆ τὸν Πλανητιάδην.

VIII. Ἡσυχίας δὲ γενομένης ἐπ' ὀλίγον, ὁ Ἀμμώνιος ἐμὲ προσαγορεύσας· Ὅρα, τί ποιοῦμεν, (εἰ-

πειν) ὡς Λαμπρία, καὶ πρόσεχε τῷ λόγῳ τὴν διάνοιαν, ὅπως μὴ τὸν Θεὸν ἀναίτιον ποιῶμεν. ὁ γὰρ ἄλλω τινὲ, καὶ μὴ Θεοῦ γνώμη τὰ παυσάμενα τῶν χρηστηρίων ἐκλιπεῖν ἠγούμενος, ὑπόνοιαν δίδωσι τοῦ μὴ γενέσθαι μηδ' εἶναι διὰ τὸν Θεόν, ἀλλ' ἑτέρῳ τινὲ τρόπῳ νομίζειν. οὐ γὰρ ἄλλη γέ τις ἐστὶ μείζων οὐδὲ κρείττων δύναμις, ὥστε ἀναιρεῖν καὶ ἀφανίζειν ἔργον Θεοῦ τὴν μαντικὴν οὐσαν. ὁ μὲν οὖν Πλανητιαίου λόγος οὐκ ἄρεστός ἐμοί, διὰ τε τᾶλλα καὶ τὴν ἀνωμαλίαν, ἣν περὶ τὸν Θεὸν ποιεῖ, πῆ μὲν ἀποστρεφόμενον, καὶ ἀπαξιοῦντα τὴν καλίαν, πῆ δὲ πάλιν αὐτὸν προσέμενον· ὥσπερ εἰ βασιλεὺς τις, ἢ τύραννος, ἑτέρας ἀποκλείων θύραις τοὺς πονηροὺς, καθ' ἑτέρας εἰσδέχοιτο καὶ χρηματίζοι τοῦ δὲ μεγίστου καὶ ἰκνουῦ, καὶ μηδαμοῦ περιτιοῦ, πανταχῆ δὲ αὐτάρκους, μάλιστα τοῖς θεοῖς πρέποντος ἔργου, εἰ ταύτην λαβὴν ἀρχὴν φαίη τις, ὅτι τῆς κοινῆς ὀλιγανδρίας, ἣν αἱ πρότεραι στάσεις καὶ οἱ πόλεμοι περὶ πᾶσαν ὁμοῦ τε τὴν οἰκουμένην ἀπειργάσαντο, πλεῖστον μέρος ἢ Ἑλλὰς μετέσχηκε, καὶ μόλις ἂν νῦν ἔλη παρούχοι τρισχιλίους ὀπλίτας, ὅσους ἢ Μεγαρέων μία πόλις ἐξέπεμψεν εἰς Πλαταιάς· οὐδὲν οὖν ἕτερον ἢ τὸ πολλὰ καταλιπεῖν χρηστήρια τὸν Θεόν, ἢ τῆς Ἑλλίδος ἐλέγχειν τὴν ἐρημίαν, ἀκριβῶς ἂν αὐτῷ παρούχοιμι τῆς εὐρεσιλογίας. τίτος γὰρ ἦν ἀγαθόν, εἰ ἐν Τεγύραις ὡς πρότερον ἦν μαντεῖον, ἢ περὶ τὸ Ἰτῶον, ὅπου μέρος ἡμέρας ἐντυχεῖν ἐστὶν ἀνθρώπων εἴμοντι. καὶ γὰρ τοῦτο δὴ που ἐνταῦθα πρεσβύτατον ὄν χρόνον τε καὶ δόξην κλεινότατον, ὑπὸ Θηρίου

χαλεποῦ δρακαίνης πολὺν χρόνον ἔρημον γενέσθαι
 καὶ ἀπροσπέλαστον ἱστοροῦσιν· οὐκ ὀρθῶς τὴν ἀρ-
 γίαν, ἀλλ' ἀνάπαλιν λαμβάνοντες. ἡ γὰρ ἐρημία τὸ
 θηρίον ἐπηγάγετο μᾶλλον, ἢ τὸ θηρίον ἐποίησε τὴν
 ἐρημίαν. ἐπεὶ δὲ τῷ θεῷ δόξαν οὕτως, ἥ τε Ἑλλάς
 ἐξῴωσθη πόλεσι, καὶ τὸ χωρίον ἀνθρώποις ἐπλήθυε,
 δυεῖν ἐχρῶντο προφήτισιν ἐν μέρει καθιεμέναις, καὶ
 τρίτη δ' ἔφεδρος ἦν ἀποδεδειγμένη. νῦν δ' ἐστὶ μία
 προφήτις, καὶ οὐκ ἐγκαλοῦμεν· ἐξαρκεῖ γὰρ αὐτὴ
 τοῖς δεομένοις. οὐ τοίνυν αἰτιατέον αὐδὲ τὸν θεόν·
 ἡ γὰρ οὔσα μαντικὴ καὶ διαμένουσα πᾶσιν ἐστὶν
 ἱκανή, καὶ πάντας ἀποπέμπει τυγχάνοντας ὡν χρῆ-
 ζουσιν. ὥσπερ οὖν ἐννεὰ κήρυξιν ὁ Ἄγαμέμνων ἐχρῆ-
 το, καὶ μόλις κατεῖχε τὴν ἐκκλησίαν διὰ πλήθος, ἐν-
 ταῦθα δὲ ὄψεσθε μεθ' ἡμέρας ὀλίγας ἐν τῷ θεάτρῳ
 μίαν φωνὴν ἐξικνουμένην εἰς πάντας· οὕτως τότε
 πλείοσιν ἐχρῆτο φωναῖς πρὸς πλείονας ἢ μαντικὴ,
 νῦν δὲ τοῦναντίον ἔδει θαυμάζειν τὸν θεόν, εἰ πε-
 ριεώρα τὴν μαντικὴν ἀχρήστως δίκην ὕδατος ἀπορ-
 ρέουσιν, ἢ, καθάπερ αἱ πέτραι, ποιμένων ἐν ἐρημίᾳ
 καὶ βοσκημάτων φωναῖς ἀντηχοῦσαν.

IX. Εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ Ἀμμωνίου, καὶ μεῦ
 αἰωπῶντος, ὁ Κλεόμβροτος ἐμὲ προσεγορεύσας· Ἴδθ
 σὺ τοῦτο δέδωκας (ἔφη) τὰ καὶ ποιεῖς ταυτὶ τὰ μαν-
 τεῖα καὶ ἀναιρεῖς τὸν θεόν. Οὐκ ἔγωγρ· (εἶπεν) ἀν-
 αιρεῖσθαι μὲν γὰρ οὐθὲν αἰτία θεοῦ φημί μαντεῖον,
 οὐδὲ χρηστήριον· ἀλλ' ὥσπερ ἄλλα πολλὰ ποιοῦν-
 τος ἡμῖν ἐκείνου καὶ παρασκευάζοντος, ἐπάγει φθο-
 ρὰν ἐνίοις καὶ ἀτίρησιν ἢ φύσις, μᾶλλον δ' ἢ ὑλὴ

στέρησις οὐσα ἀναφεύγει πολλάκις καὶ ἀναλύει τὸ γινόμενον ὑπὸ τῆς κρείττονος αἰτίας, οὕτω μαντικῶν οἶμαι δυνάμεων σκοτώσεις ἑτέρας καὶ ἀναιρέσεις εἶναι, πολλὰ κατὰ τοῦ Θεοῦ διδόντος ἀνθρώποις, ἀθάνατον δὲ μηθέν· ὥστε θνήσκειν καὶ τὰ Θεῶν, Θεοῦ δὲ οὐ, κατὰ τὸν Σοφοκλέα. τὴν δ' οὐσίαν αὐτῶν καὶ δύναμιν τοὺς ἐν τῇ φύσει καὶ τῇ ὕλη φασὶν δεινοὺς ὀφείλειν ζητεῖν, τῷ Θεῷ τῆς ἀρχῆς, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, φυλαττομένης. εὐηθες γάρ ἐστι καὶ παιδικὸν κομιδῇ τὸ οἰεσθαι τὸν Θεὸν αὐτὸν, ὥσπερ τοὺς ἐγγαστριμύθους, Εὐρυκλέας πάλαι, γυνὶ Πύθωνας προσαγορευομένους, ἐνδύομενον εἰς τὰ σώματα τῶν προφητῶν ὑποφθέγγεσθαι, τοῖς ἐκείνων στόμασι καὶ φωναῖς χρώμενον ὄργανοις. ὁ γὰρ Θεὸν ἐγκαταμιγνύς ἀνθρωπίναις χρεῖαις οὐ φείδεται τῆς σεμνότητος, οὐδὲ τηρεῖ τὸ ἀζώμα καὶ τὸ μέγεθος αὐτῷ τῆς ἀρετῆς.

Χ. Καὶ ὁ Κλεόμβροτος· Ὁρθῶς λέγεις· ἀλλ' ἐπεὶ τὸ λαβεῖν καὶ διορίσαι, πῶς χρηστέον καὶ μετρίων τῇ προνοίᾳ, χαλεπὸν, οἱ μὲν οὐδενὸς ἀπλῶς τὸν Θεόν, οἱ δὲ ὁμοῦ τι πάντων αἴτιον ποιοῦντες, ἀστοχοῦσι τοῦ μετρίου καὶ πρέποντος. εὖ μὲν οὖν λέγουσιν οἱ λέγοντες, ὅτι Πλάτων τὸ ταῖς γεννωμέναις ποιότησιν ὑποκείμενον στοιχεῖον ἐξευρών. ὁ νῦν ὕλην καὶ φύσιν καλοῦσιν, πολλῶν ἀπήλλαξι καὶ μεγάλων ἀποριῶν τοὺς φιλοσόφους. ἐμοὶ δὲ δοκοῦσι πλεονας λῦσαι καὶ μείζονας ἀπορίας οἱ τῶν δαιμόνων γένος ἐν μέσῳ Θεῶν καὶ ἀνθρώπων, καὶ τρόπον τινα τὴν κοινωνίαν ἡμῶν συνάγον εἰς

ταυτὸ καὶ συνάπτων ἐξευρόντες· εἴτε μάγον τῶν
περὶ Ζωροάστρην ὁ λόγος οὗτός ἐστιν, εἴτε Θοράκιος
ἢ π' Ὀρφείως, εἴτ' Αἰγύπτιος, ἢ Φρύγιος, ὡς τεκμαι-
ρόμεθα ταῖς ἐκατέρωθεν τελεταῖς ἀναμειγμένα πολ-
λίθνητὰ καὶ πένθιμα τῶν ὀργιαζομένων καὶ ὄρω-
μένων ἱερῶν ὄρωντες. Ἑλλήνων δὲ Ὅμηρος μὲν φαί-
νεται κοινῶς ἀμφοτέροις χρώμενος τοῖς ὀνόμασι, καὶ
τοὺς θεοὺς ἔστιν ὅτι δαίμονας προσαγορεύων· Ἡ-
σίοδος δὲ καθαρῶς καὶ διωρισμένως πρῶτος ἐξέδηκε
τῶν λογικῶν τέσσαρα γένη, θεοὺς, εἴτα δαίμονας
πολλοὺς κἄγαθούς, εἴτα ἥρωας, εἴτα ἀνθρώπων,
τῶν ἡμιθέων εἰς ἥρωας ἀποκριθέντων. ἕτεροι δὲ
μεταβολὴν τοῖς τε σώμασιν ὁμοίως ποιοῦσι καὶ ταῖς
ψυχαῖς, ὡς περ ἐκ γῆς ὕδωρ, ἐκ δὲ ὕδατος ἀήρ, ἐκ δ'
ἀέρος πῦρ γεννώμενον ὄραται, τῆς οὐσίας ἄνω φερο-
μένης· οὕτως ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ἥρωας, ἐκ δὲ
ἥρων εἰς δαίμονας, αἱ βελτίονες ψυχαὶ τὴν μετα-
βολὴν λαμβάνουσιν. ἐκ δὲ δαιμόνων ὀλίγαι μὲν εἰς
χρόνον πολλῶ δὲ ἀρετῆς καθαρθεῖσαι παντάπασθ
θεότητος μετέσχον· ἐνίαις δὲ συμβαίνει μὴ κρατεῖν
ἑαυτῶν, ἀλλ' ὑφιεμέναις καὶ ἐνδυομέναις πάλιν σώ-
μασι θνητοῖς, ἀλαμπῆ καὶ ἀμυδρὰν ζωὴν, ὡς περ ἀ-
ραθυμίαις, ἴσχειν.

XI. Ὁ δὲ Ἡσίοδος οἴεται καὶ περιόδοις τισὶ
χρόνων γίνεσθαι τοῖς δαίμοσι τὰς τελευτὰς· λέγει
γάρ ἐν τῷ τῆς Ναΐδος προσώπῳ, καὶ τὸν χρόνον αἰ-
νιτόμενος·

Ἐνεα τοι ζῶει γενεάς λακέρυζα κορώνη,

Ἀνδρῶν ἡβώντων· ἔλαφος δὲ τε τετρακόρωνος·

Τρεῖς δ' ἐλάφους θ κόραξ γηράσκειται· αὐτὰρ θ
φοῖνιξ

Ἐννέα τοὺς κόρακας· δέκα δ' ἡμεῖς τοὺς φοῖνικας
Νύμφαι ἐϋπλόκαμοι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

τοῦτον τὸν χρόνον εἰς πολὺ πλῆθος ἀριθμοῦ συνά-
γουσιν οἱ μὴ καλῶς δεχόμενοι τὴν γενεάν. ἔστι γὰρ
ἐνιαυτός· ὥστε γίνεσθαι τὸ σύμπαν ἐννεακισχίλιω
ἔτη καὶ ἑπτακόσια καὶ εἴκοσι τῆς τῶν δαιμόνων ζωῆς.
ἔλαττον μὲν οὖν νομίζουσιν οἱ πολλοὶ τῶν μαθημα-
τικῶν, πλείον δ' οὐδὲ Πίνδαρος εἶρηκεν, εἰπὼν τὰς
νύμφας ζῆν ἰσοδένδρου τέκνωρ αἰῶνος λαχούσας,
διὸ καὶ καλεῖν αὐτὰς ἀμαδρυάδας. ἔτι δ' αὐτοῦ λέ-
γοντος, Δημήτριος ὑπολαβὼν· Πῶς (ἔφη) λῆγεις, ὦ
Κλεόμβροτε, γενεάν ἀνδρὸς εἰρησθαι τὸν ἐνιαυτόν;
οὔτε γὰρ ἡβῶντος, οὔτε γηρῶντος, (ὡς ἀναγινώσκουσιν
ἔνιοι) χρόνος ἀνθρωπίνου βίου τοσοῦτός ἐστιν. ἀλλ'
οἱ μὲν ἡβῶντος ἀναγινώσκοντες, ἔτη τριάκοντα ποι-
οῦσι τὴν γενεάν καθ' Ἡράκλειτον· ἐν ᾧ χρόνῳ γεν-
νῶντα παρέχει τὸν ἕξ αὐτοῦ γεγεννημένον ὁ γεννή-
σας. οἱ δὲ γηρῶντων πάλιν οὐχ ἡβῶντων γράφον-
τες, ὀκτὼ καὶ ἑκατὸν ἔτη νόμουσι τῇ γενεᾷ. τὰ γὰρ
πεντήκοντα καὶ τέσσαρα μεσοῦσης ὄρον ἀνθρωπί-
νης ζωῆς εἶναι, συγκαίμενον ἕκ τε τῆς μονάδος καὶ
τῶν πρώτων δυεῖν ἐπιπέδων καὶ δυεῖν τετραγώνου
καὶ δυεῖν κύβων, οὓς καὶ Πλάτων ἀριθμοὺς ἔλαβεν
ἐν τῇ ψυχογονίᾳ. καὶ ὁ λόγος ὅλος ἠνίχθαι δοκεῖ
τῷ Ἡσιόδῳ πρὸς τὴν ἐκπύρωσιν, ὀπηνίκα συνεκλι-
-ται τοῖς ὑγροῖς εἰκός ἐστι τὰς Νύμφας,

— Αἱ τ' ἄλσεα καλὰ νέμονται

Καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πείσεα ποιήεντα.

XII. Καὶ ὁ Κλεόμβροτος· Ἀκούω ταῦτ' (ἔφη) πολλῶν καὶ ὄρω τὴν Στωϊκὴν ἐκπύρωσιν, ὡς περ τὰ Ἑρακλείτου καὶ Ὀρφείως ἐπινεμομένην ἔπη, οὕτω καὶ τὰ Ἡσιόδου καὶ συνεξαπατιῶσαν. ἀλλ' οὔτε τοῦ κόσμου τὴν φθορὰν ἀνέχομαι λεγομένην, τὰ τ' ἀμύχανα καὶ ὧν ὑπόμνησις τῶν φωνῶν μάλιστα περὶ τὴν κορώνην καὶ τὴν ἔλαφον ἐκδύεσθαι ἐπὶ τοὺς ὑπερβάλλοντας. οὐκ ἐνιαυτὸς ἀρχὴν ἐν αὐτῷ καὶ τελευτὴν ὁμοῦ τι πάντων ὧν φέρουσιν ὄφραι, γῆ δὲ φύει περιέχων, οὐδὲ ἀνθρώπων ἀπο τρόπου γενεὰ κέκληται. καὶ γὰρ ὑμεῖς ὁμολογεῖτε δήπου τὸν Ἡσιόδου ἀνθρωπίνην ζωὴν τὴν γενεὰν λέγειν. ἢ γὰρ οὐχ οὕτως; συνέφησεν ὁ Δημήτριος. Ἀλλὰ μὴν κέκεῖνο δῆλον (ὁ Κλεόμβροτος εἶπεν) τὸ πολλάκις τὸ μετροῦν καὶ τὰ μετρούμενα τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασι προσαγορεύεσθαι, κοτύλην καὶ χοίνικα καὶ ἀμφορέα, καὶ μέδιμνον. ὃν τρόπον οὖν τοῦ παντὸς ἀριθμοῦ τὴν μονάδα μέτρον οὔσαν ἐλάχιστον καὶ ἀρχὴν, ἀριθμὸν καλοῦμεν· οὕτως τὸν ἐνιαυτὸν, ὃν πρώτῳ μετροῦμεν ἀνθρώπου βίον, ὁμωνύμως τῷ μετρούμενῳ γενεὰν ὀνόμασεν. καὶ γὰρ οὗς μὲν ἐκεῖνοι ποιοῦσιν ἀριθμοὺς, οὐδὲν ἔχουσι τῶν νενομισμένων ἐπιφανῶν καὶ λαμπρῶν ὡς ἐν ἀριθμοῖς· ὁ δὲ τῶν ἐννακισχιλίων ἐπτακοσίων εἴκοσι τὴν γένεσιν ἔσχηκε, συνθέσει μὲν ἐκ τῶν ἀπὸ μονάδος τεσσάρων ἐφεξῆς τετρακίς γενομένων τεσσάρων. πεσσαράκοντα γὰρ ἑκατέρως γίνεται. ταῦτα δὲ πεντάκις τριγωνισθέντα τὸν

ἐκκείμενον ἀριθμὸν παρέσχεν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἀναγκαῖον ἡμᾶς Δημητρίῳ διαφέρεισθαι. καὶ γὰρ ἂν πλείων ὁ χρόνος ἢ, καὶ ἂν ἐλάττω ἢ, καὶ ἂν τεταγμένος, καὶ ἂν ἄτακτος, ἐν ᾧ μεταλλάττει δαίμονος ψυχὴ καὶ ἤρωσ βίος, οὐδὲν ἦττον ἐφ' ᾧ βούλεται δεδειξέται μετὰ μαρτύρων σοφῶν καὶ παλαιῶν, ὅτι φύσεις εἰσὶ τινες ὥσπερ ἐν μεθορίῳ θεῶν καὶ ἀνθρώπων, δεχόμεναι πάθη θνητὰ καὶ μεταβολὰς ἀναγκαίας, οὓς θαίμονας ὀρθῶς ἔχει κατὰ νόμον πατέρων ἡγουμένους καὶ ὀνομάζοντας σέβεισθαι.

XIII. Παράδειγμα δὲ τῷ λόγῳ Ξενοκράτης μὲν, ὁ Πλάτωνος ἐταῖρος, ἐποίησατο τὸ τῶν τριγώνων, θείῳ μὲν ἀπεικάσας τὸ ἰσόπλευρον, θνητῷ δὲ τὸ σκαληνόν, τὸ δ' ἰσοσκελὲς δαιμονίῳ· τὸ μὲν γὰρ, ἴσον πάντη· τὸ δ' ἄνισον πάντη, τὸ δὲ, πῆ μὲν ἴσον, πῆ δ' ἄνισον, ὥσπερ ἡ δαιμόνων φύσις ἔχουσα καὶ πάθος θνητοῦ καὶ θεοῦ δύναμιν. ἡ δὲ φύσις αἰσθητὰς εἰκόνας ἐξέθηκε καὶ ὁμοιότητος ὀρωμένας, θεῶν μὲν ἥλιον καὶ ἄστρα, θνητῶν δὲ σέλα καὶ κομήτας καὶ διάττοντας. ὡς Εὐριπίδης εἶκασεν, ἐν οἷς εἶπεν·

Ὁ δ' ἄρτι θάλλων σάρκα, διοπετῆς ὅπως

Ἄστηρ ἀπέσβη, πνεῦμ' ἀφείς εἰς αἰθέρα.

μικτόν δὲ σῶμα καὶ μίμημα δαιμόνιον ὄντως τὴν σελήνην, τῷ τῆ τούτου τοῦ γένους συνάδειν περιφορᾷ, φθίσεις φαινόμενας δεχομένην καὶ αὐξήσεις καὶ μεταβολὰς, ὀρῶντες, οἱ μὲν ἄστρον γεῶδες, οἱ δ' ὀλυμπίαν γῆν, οἱ δὲ χθονίας ὁμοῦ καὶ οὐρανίας κλήρον Ἐκάτης προσεῖπον. ὥσπερ οὖν εἰ τὸν αἴρα τις ἀντί-

λοι καὶ ὑποσπάσει τὸν μεταξὺ γῆς καὶ σελήνης, τὴν ἐνότητα διαλύσει καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ παντός, ἐν μέσῳ κενῆς καὶ ἀσυνδέτου χώρας γενομένης, οὕτως οἱ δαίμονων γένος μὴ ἀπολείποντες, ἀνεπίμικτα τὰ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων ποιοῦσι καὶ ἀσυνάλλακτα, τὴν ἑρμηνευτικὴν (ὡς Πλάτων ἔλεγε) καὶ διακονικὴν ἀναιροῦντες φύσιν, ἢ πάντα φύρειν ἅμα καὶ ταράττειν ἀναγκάζουσιν ἡμῶς τοῖς ἀνθρωπίνοις πάθεισι καὶ πράγμασι τὸν θεὸν ἐμβιβάζοντας, καὶ κατασπῶντας ἐπὶ τὰς χρείας, ὡςπερ αἱ Θετταλαὶ λέγονται τὴν σελήνην. ἀλλ' ἐκείνων μὲν ἐν γυναίξί τὸ πανοῦργον ἔσχε πίστιν, Ἀγλαονίχης τῆς Ἠγήτορος, ὡς φασιν, ἀστρολογικῆς γυναικὸς ἐν ἐκλείψει σελήνης αἰὲ προσποιουμένης γοητεύειν καὶ καθαιρεῖν αὐτήν. ἡμεῖς δὲ μῆτε μαντείας τινὰς ἀθειάστους εἶναι λέγοντας, ἢ τελετὰς καὶ ὄργιασμοὺς ἀμελουμένους ὑπὸ θεῶν, ἀκούωμεν· μῆτ' αὖ πάλιν τὸν θεὸν ἐν τούτοις ἀναστρέφεισθαι καὶ παρεῖναι καὶ συμπραγματεῦεσθαι δοξάζωμεν, ἀλλ' οἷς δίκαιόν ἐστι ταῦτα λειτουργοῖς θεῶν ἀνατιθέντες, ὥσπερ ὑπηρέταις καὶ γραμματεῦσι δαίμονας νομίζωμεν, ἐπισκόπους θεῶν ἱερῶν καὶ μυστηρίων ὄργιαστὰς· ἄλλους δὲ τῶν ὑπερηφάνων καὶ μεγάλων τιμωροὺς ἀδικιῶν περιπολεῖν. τοὺς δὲ πάνυ σεμνῶς ὁ Ἡσίοδος ἀγνοὺς προσεῖπε πλουτοδότας, καὶ τοῦτο γέρας βασιλῆϊον ἔχοντας, ὡς βασιλικῷ τοῦ εὖ ποιεῖν ὄντος. εἰσὶ γὰρ ὡς ἐν ἀνθρώποις καὶ δαίμοσιν ἀρετῆς διαφοραὶ καὶ τοῦ παθητικοῦ καὶ ἀλόγου, τοῖς μὲν ἀσθενὲς καὶ ἀμαυρὸν ἔτι λείψανον, ὡςπερ περίττωμα, τοῖς δὲ πολὺ

καὶ δυσκατάσβεστον ἔνεστιν, ὧν ἔχνη καὶ σύμβολα πολλαχοῦ θυσίαι καὶ τελεταὶ καὶ μυθολογίαι σώζουσι καὶ διαφυλάττουσιν ἐνδισπαρμένα.

XIII. Περὶ μὲν οὖν τῶν μυστικῶν, ἐν οἷς τὰς μεγίστας ἐμφάσεις καὶ διαφάσεις λαβεῖν ἔστι τῆς περὶ δαιμόνων ἀληθείας, εὐστομά μοι κείσθω, καθ' Ἡρόδοτον· ἑορτὰς δὲ καὶ θυσίας ὥσπερ ἡμέρας ἀποφράδας καὶ σκυθρωπάς, ἐν αἷς ὁμοφαγίαι καὶ διασπασμοὶ, νησιεῖαί τε καὶ κοπετοὶ, πολλαχοῦ δὲ πάλιν αἰσχρολογίαι πρὸς ἱεροῖς, μανίαι τε ἀλαλαί τε ὀρινόμεναι φισαύχενι σὺν κλόνη, θεῶν μὲν οὐδενὶ, δαιμόνων δὲ φαύλων ἀποτροπῆς ἔνεκα φήσαιμ' αἶν τελεῖσθαι μειλίχια καὶ παραμύθια· καὶ τὰς πάλαι ποιουμένας ἀνθρωποθυσίας οὔτε θεοὺς ἀπαιτεῖν ἢ προσδέχεσθαι πιθανόν ἔστιν, οὔτε μάτην αἶν ἐδέχοντο βασιλεῖς καὶ στρατηγοὶ, παῖδας αὐτῶν ἐπιδιδόντες καὶ καταρχόμενοι καὶ σφάττοντες, ἀλλὰ χαλεπῶν καὶ δυστρόπων ὀργῶν καὶ βαρυνθυμίας ἀφοσιούμενοι καὶ ἀποπιμπλάντες ἀλαστόρων· ἐνίων δὲ μαγικούς καὶ τυραννικούς ἔρωτας, οὐ δυναμένων οὔδ' ἐβουλομένων σώμασι καὶ διὰ σωμάτων ὀμιλεῖν. ἀλλ' ὥσπερ Ἡρακλῆς Οἰχαλίαν ἐπολιόρκει διὰ παρθένον, οὕτως ἰσχυροὶ καὶ βίαιοι δαίμονες, ἐξαιτούμενοι ψυχὴν ἀνθρωπίνην περιεχομένην σώματι, καὶ διὰ σωμάτων ὀμιλεῖν οὐ δυνάμενοι ταύτη, λοιμούς τε πόλεσι καὶ γῆς ἀφορίας ἐπάγουσι, καὶ πολέμους καὶ στάσεις ταραττουσιν, ἄχρισ οὐ λάβωσι καὶ τύχωσιν οὐ ἐρῶσιν. ἔνιω δὲ τοῦναντίον, ὥσπερ ἐν Κρήτῃ χρόνον συχνὸν διάγων ἔγνω ἀτοπὸν τινα τελου-

μένην ἑορτήν, ἐν ἣ καὶ εἰδωλον ἀνδρός ἀκέφαλον ἀναδεικνύουσι, καὶ λέγουσιν· ὡς οὗτος ἦν Μόλιος ὁ Μηριόνου πατήρ, νύμφη δὲ πρὸς βίαν συγγενόμενος, ἀκέφαλος εὐρεθείη.

XIV. Καὶ μὴν ὅσας ἔν τε μύθοις καὶ ὕμνοις λέγουσι καὶ ἄδουσι, τοῦτο μὲν ἄρπαγὰς, τοῦτο δὲ πλάνας θεῶν, κρύψεις τε καὶ φυγὰς καὶ λατρείας, οὐ θεῶν εἰσιν, ἀλλὰ δαιμόνων παθήματα, καὶ τύχαι μνημονευόμεναι δι' ἀρετὴν καὶ δύναμιν αὐτῶν· καὶ οὗτ' Αἰσχύλος εἶπεν ἄγνόν τε Ἀπόλλω φυγάδα ἀπ' οὐρανοῦ θεόν, οὔτε ὁ Σοφοκλέους Ἄδμητος,

Οὐμὸς δ' ἀλέκτωρ αὐτὸν ἤγε πρὸς μύλην.

πλεῖστον δὲ τῆς ἀληθείας διαμαρτάνουσι οἱ Δελφῶν θεολόγοι, νομίζοντες ἐνταῦθα ποτε πρὸς ὄφιν τῷ θεῷ περὶ τοῦ χρηστήριου μάχην γενέσθαι, καὶ ταῦτα ποιητὰς καὶ λογαγράφους ἐν θεάτροις ἀγωνιζομένους λέγειν ἑῶντες, ὡς περ ἐπίτηδες ἀντιμαρτυροῦντας ὧν δρῶσιν ἱεροῖς τοῖς ἀγιωτάτοις. Θανμάσαντος δὲ τοῦ Φιλίππου (παρῆν γὰρ ὁ συγγραφεὺς) καὶ πυθομένου, τίσιν ἀντιμαρτυρεῖν ἱεροῖς οἴεται τοὺς ἀνταγωνιζομένους· Τεῦτοις (ἔφη) τοῖς περὶ τὸ χρηστήριον, οἷς ἄρει τοὺς ἔξω Πυλῶν πάντας Ἑλλήνας ἢ πόλις κατοργιάζουσα μέχρι Τεμπῶν ἔλληλακεν· ἢ τε γὰρ ἰσταμένη καλιὰς ἐνταῦθα περὶ τὴν ἄλω δι' ἐννέα ἑτῶν, οὐ φωλεώδης τοῦ δράκοντος χειρᾶ, ἀλλὰ μέλημα τυραννικῆς ἢ βασιλικῆς ἐστὶν οἰκῆσεως· ἢ τε μετὰ σιγῆς ἐπ' αὐτὴν διὰ τῆς ὀνομαζομένης Δολωνείας ἔφοδος, μὴ αἰδῶλα δὲ τὸν ἀμφιθαλῆ κόρον ἱμμέναις δασιὶν ἄγουσι, καὶ προςβάλλοντες τὸ πῦρ

τῆ καλιάδι, καὶ τὴν τράπεζαν ἀνατρέψαντες ἀνεπιστρέπτει φεύγουσι διὰ τῶν θυρῶν τοῦ ἱεροῦ· καὶ τελευταῖον αἱ τε πλάναι καὶ ἡ λατρεία τοῦ παιδός, οἱ τε γινόμενοι περὶ τὰ Τέμπη καθαρμοὶ, μεγάλου κινδύου καὶ τολμήματος ὑποψίαν ἔχουσι. παγγέλοιον γὰρ ἐστίν, ὃ ἑταῖρε, τὸν Ἀπόλλω κτείναντα θηρίον, φεύγειν ἐπὶ πέρατα τῆς Ἑλλάδος ἀγνισμοῦ δεόμενον, εἴτ' ἐκεῖ χόας τινὰς χεῖσθαι καὶ δρᾶν, ἃ δρῶσιν ἄνθρωποι, μνημίματα δαιμόνων ἀφοσιούμενοι καὶ πρᾶσσοντες, οὓς ἀλάστορας καὶ παλαμναίους ὀνομάζουσιν, ὡς ἀλήστων τινῶν καὶ παλαιῶν μiasμάτων μνημίαις ἐπεξιδόντας. ὃν δὲ ἤκουσα λόγον ἤδη περὶ τῆς φυγῆς ταύτης καὶ τῆς μεταστάσεως, ἄτοπος μὲν ἐστὶ δεινῶς καὶ παράδοξος· εἰ δ' ἀληθείας τι μετέχει, μὴ μικρὸν οἰώμεθα μηδὲ κοινὸν εἶναι τὸ πραχθὲν ἐν τοῖς τότε χρόνοις περὶ τὸ χρηστήριον. ἀλλ' ἵνα μὴ τὸ Ἐμπεδόκλειον εἰπεῖν δόξω, κορυφᾶς ἑτέρας ἑτέραις προσάπτων μύθων, μήτε λέγειν ἀτραπὸν μίαν, ἑάσαιτέ με τοῖς πρώτοις τὸ προσῆκον ἐπιθεῖναι τέλος· ἤδη γὰρ ἐπ' αὐτῷ γεγόμεν· καὶ τετολμήσθω μετὰ πολλοὺς εἰρησθαι καὶ ἡμῖν, ὅτι τοῖς περὶ τὰ μαντεῖα καὶ χρηστήρια τεταγμένοις δαιμονίοις ἐκλείπουσί τε κομιδῆ, συνεκλείπει τὰ τοιαῦτα, καὶ φυγόντων ἢ μεταστάντων ἀποβάλλει τὴν δύναμιν, εἴτα παρόντων αὐτῶν διὰ χρόνου πολλοῦ, καθάπερ ὄργανα φθέγγεται τῶν χρωμένων ἐπιστάντων καὶ παρόντων.

XVI. Ταῦτα τοῦ Κλεομβρότου διελθόντος, δ' Ἡρακλέων· Οὐδεὶς μὲν (ἔφη) τῶν βεβήλων καὶ ἀμνή-

των καὶ περὶ θεῶν δόξας ἀσυγκράτους ἡμῖν ἔχόντων πάρεστιν· αὐτοὶ δὲ παραφυλάττωμεν αὐτούς, ὡς Φίλιππε, μὴ λάθωμεν αἰτόπους ὑποθέσεις καὶ μεγάλας τῷ λόγῳ διδόντες. Εὐ λέγεις, (ὁ Φίλιππος εἶπεν) ἀλλὰ τί μάλιστα σε δυσωπεῖ τῶν ὑπὸ Κλεομβρότου τιθεμένων; καὶ ὁ Ἡρακλῆων· Τὸ μὲν ἐφροσάναι τοῖς χρηστηρίοις (εἶπε) μὴ θεοῦς, οἷς ἀπηλλάχθαι τῶν περὶ γῆν προσήκόν ἐστιν, ἀλλὰ δαίμονας ὑπερήτας θεῶν, οὐ δοκεῖ μοι κακῶς ἀξιούσθαι· τὸ δὲ τοῖς δαίμοσι τούτοις, μονονουχὶ φάγθην λαμβάνοντας ἐκ τῶν ἐπῶν τῶν Ἐμπεδοκλέους, ἁμαρτίας καὶ αἵτας καὶ πλάνας θεηλάτους ἐπιφέρειν, τελευτῶντας δὲ καὶ θανάτους ὡς περ ἀνθρώπων ὑποτίθεσθαι, θρασύτερον ἡγοῦμαι καὶ βαρβαρικώτερον. ἠρώτησεν οὖν ὁ Κλεόμβροτος τὸν Φίλιππον, ὅστις εἶη καὶ ἐπόθεν ὁ νεανίας· πυθόμενος δὲ τοῦνομα καὶ τὴν πόλιν· Οὐδ' αὐτοὺς ἡμῖς (εἶφη) λανθάνομεν, ὡς Ἡρακλῆων, ἐν λόγοις αἰτόποις γεγονότες· ἀλλ' οὐκ ἔστι περὶ πραγμάτων μεγάλων μὴ μεγάλας προσχρησάμενον ἀρχαῖς, ἐπὶ τὸ εἶκός τῇ δόξῃ προελθεῖν. σὺ δὲ σεαυτὸν λίληθας, ὃ δίδως ἀφαιρούμενος. ὁμολογεῖς γὰρ εἶναι δαίμονας· τῷ δὲ μὴ φαύλους ἀξιούσθαι μὴδὲ θνητούς, οὐκέτι δαίμονας φυλάττεις· τινὲ γὰρ τῶν θεῶν διαφέρουσιν, εἰ καὶ κατ' οὐσίαν τὸ ἀφθαρτον, καὶ κατ' ἀρετὴν τὸ ἀπαθὲς καὶ ἀναμώρτητον ἔχουσιν;

XVII. Πρὸς ταῦτα τοῦ Ἡρακλῆωνος σιωπῇ διαπορευόμενον τι πρὸς αὐτόν· Ἀλλὰ φαύλους μὲν (εἶφη) δαίμονας οὐκ Ἐμπεδοκλῆς μόνον, ὡς Ἡρακλῆων, ἀπέ-

λιπεν, ἀλλὰ καὶ Πλάτων καὶ Ξενοκράτης καὶ Χρῦ-
 σιππος· ἔτι δὲ Δημόκριτος, εὐχόμενος εὐλόγων εἰ-
 δόλων τυγχάνειν, δηλὸς ἦν ἕτερα δυστραπέλα καὶ
 μοχθηρὰς γνώσκων ἔχοντα προαιρέσεις τινὰς καὶ
 ὁρμὰς. περὶ δὲ θανάτου τῶν τοιοῦτων ἀκήκοα λό-
 γον ἀνδρὸς οὐκ ἄφρονος οὐδ' ἀλαζόνοιο. Αἰμιλιανοῦ
 γὰρ τοῦ φήτορος, οὗ καὶ ὑμῶν ἔνιοι διακηκόασιν,
 Ἐπιθέσης ἦν πατήρ, ἐμὸς πολίτης καὶ διδάσκαλος
 γραμματικῶν· οὗτος ἔφη, ποτὲ πλέων εἰς Ἰταλίαν
 ἐπιβῆναι νεὸς, ἐμπορικὰ χρήματα καὶ συκνοὺς ἐπι-
 βάτας ἀγούσης· ἐσπέρας δὲ ἦδη περὶ τὰς Ἐχινάδης
 νήσους ἀποσβῆναι τὸ πνεῦμα, καὶ τὴν ναῦν διαφε-
 ρομένην πλησίον γενέσθαι Παξῶν, ἐγρηγορέναι δὲ
 τοὺς πλείστους, πολλοὺς δὲ καὶ πίνειν ἔτι δεδειπιτη-
 κότας· ἑξάφνης δὲ φωνὴν ἀπὸ τῆς νήσου τῶν Πα-
 ξῶν ἀκουσθῆναι, Θαμοῦν τινὸς βοῆ καλοῦντος, ὡς
 θαυμάζειν. ὁ δὲ Θαμοῦς Αἰγύπτιος ἦν κυβερνήτης,
 οὐδὲ τῶν ἐμπλεόντων γνώριμος πολλοῖς ἀπ' ὀνόμα-
 τος. δις μὲν οὖν κληθέντα σιωπῆσαι, τὸ δὲ τρίτον
 ἔπακοῦσαι τῷ καλοῦντι· κακείνον ἐπιτείναντα τὴν
 φωνὴν εἰπεῖν, ὅτι Ὅταν γένη κατὰ τὸ Παλῶδες, ἀ-
 πάγγελον, ὅτι Πάν ὁ μέγας τέθνηκε. τοῦτ' ἀκού-
 σαντας, ὁ Ἐπιθέσης ἔφη, πάντας ἐκπλαγῆναι, καὶ
 διδόντας ἑαυτοῖς λόγον, εἴτε ποιῆσαι βέλτιον εἶη τὸ
 προστεταγμένον, εἴτε μὴ πολυπραγμονεῖν, ἀλλ' εἶν.
 οὕτως γνώνας τὸν Θαμοῦν, εἰάν μὲν ἦ πνεῦμα, πα-
 ραπλεῖν ἡσυχίαν ἔχοντα, νηνεμίας δὲ καὶ γαλήνης
 περὶ τὸν τόπον γενομένης, ἀνειπεῖν ὃ ἤκουσεν· ὡς
 οὖν ἐγένετο κατὰ τὸ Παλῶδες, οὕτα πνεύματος οὐ-

τος, οὔτε κλύδωνος, ἐκ πρύμνης βλέποντα τὸν Θαμοῦν πρὸς τὴν γῆν εἶπειν, ὡσπερ ἤκουσεν, ὅτι ὁ μέγας Πάν τέθνηκεν. οὐ φθῆναι δὲ παυσάμενον αὐτὸν, καὶ γενέσθαι μέγαν οὐχ ἑνός, ἀλλὰ πολλῶν σεναγμὸν, ἅμα θαυμασμῶ μεμιγμένον· οἷα δὲ πολλῶν ἀνθρώπων παρόντων, ταχὺ τὸν λόγον ἐν Ῥώμῃ σκεδασθῆναι, καὶ τὸν Θαμοῦν γενέσθαι μετάπεμpton ὑπὸ Τιβερίου Καίσαρος. οὕτω δὲ πιστεῦσαι τῷ λόγῳ τὸν Τιβέριον, ὥστε διαπνυθάνεσθαι καὶ ζητεῖν περὶ τοῦ Πανός· εἰκάζειν δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν φιλόλογους συχνούς ὄντας, τὸν ἐξ Ἑρμοῦ καὶ Πηνελόπης γεγεννημένον. ὁ μὲν οὖν Φίλιππος εἶχε καὶ τῶν παρόντων ἐπίους μάρτυρας, Αἰμιλιανοῦ τοῦ γέροντος ἀκηκοότας:

XVIII. Ὁ δὲ Δημήτριος ἔφη, τῶν περὶ τὴν Βρετανίαν νήσων εἶναι πολλὰς ἐρήμους σποράδας, ὧν ἐνίας δαιμόνων καὶ ἡρώων ὀνομάζεσθαι· πλεῦσαι δὲ αὐτὸς ἱστορίας καὶ θεῶν ἕνεκα, πομπῇ τοῦ βασιλέως, εἰς τὴν ἔγγιστα κειμένην τῶν ἐρήμων, ἔχουσαν οὐ πολλοὺς ἐποικοῦντας, ἱεροὺς δὲ καὶ ἄσλους πάντας ὑπὸ τῶν Βρετανῶν ὄντας· ἀφικομένου δ' αὐτοῦ νεωατὶ, σύγχυσιν μεγάλην περὶ τὸν ἄερα καὶ διοσημείας πολλὰς γενέσθαι, καὶ πνεύματα καταρῶσα γῆναι καὶ πειεῖν πρηστῆρας· ἐπεὶ δ' ἐλάφησε, λέγειν τοὺς νησιώτας, ὅτι τῶν κρισσόνων τινὸς ἔκλειψις γέγονεν· ὧς γὰρ λύχνος ἀναπτόμενος, φάναι, δεινὸν οὐδὲν ἔχει, σβεννύμενος δὲ πολλοῖς λυπηρὸς ἐστίν, οὕτως αἱ μεγάλαι ψυχαὶ τὰς μὲν ἀναλάμπεις εὐμενεῖς καὶ ἀλύτους ἔχουσιν, αἱ δὲ σβείσις αὐτῶν καὶ φθο-

ραὶ πολλάκις μὲν, ὡς νυνὶ, πνεύματα καὶ ζάλας τρέπουσι, πολλάκις δὲ λοιμικοῖς πάθεισιν αἴρα φαρμάτουσιν. ἐκεῖ μέντοι μίαν εἶναι νῆσον, ἐν ἣ τὸν Κρόνον κατεῖρχθαι φρουρούμενον ὑπὸ τοῦ Βριάρεω καθεύδοντα· δεσμόν γὰρ αὐτῷ τὸν ὕπνον μεμηχανῆσθαι, πολλοὺς δὲ περὶ αὐτὸν εἶναι δαίμονας ὀπαδοὺς καὶ θεράποντας.

XIX. Τπολαβὼν δὲ ὁ Κλειόμβροτος· Ἔχω μὲν (ἔφη) καὶ ἐγὼ τοιαῦτα διελθεῖν. ἀρκεῖ δὲ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, τὸ μηδὲν ἐναντιοῦσθαι, μηδὲ κωλύειν ἔχειν οὕτως ταῦτα. καίτοι τοὺς Στωϊκοὺς (ἔφη) γινώσκωμεν οὐ μόνον κατὰ δαιμόνων ἢν λέγω δόξαν ἔχοντας, ἀλλὰ καὶ θεῶν ὄντων τοσοῦτων τὸ πλῆθος, ἐνὶ χρωμένους αἰδίῳ καὶ ἀφθάρτῳ· τοὺς δ' ἄλλους καὶ γεγονέναι καὶ φθαρῆσεσθαι νομίζοντας. Ἐπικουρείων δὲ χλευασμοὺς καὶ γέλωτας οὕτι φοβητέον, οἷς τολμῶσι χροῖσθαι καὶ κατὰ τῆς προνοίας μῦθον αὐτὴν ἀποκαλοῦντες. ἡμεῖς δὲ τὴν ἀπειρίαν μῦθον εἶναι φαμέν ἐν κόσμοις τοσοῦτοις, μηδένα λόγῳ θείῳ κυβερνώμενον ἔχουσαν, ἀλλὰ πάντας ἐκ ταυτομάτου καὶ γεγονότας καὶ συνισταμένους. εἰ δὲ χρῆ γελᾶν ἐν φιλοσοφίᾳ, τὰ εἰδωλα γελαστέον τὰ κωφὰ καὶ τυφλὰ καὶ ἄψυχα, ποῖ μένουσιν ἀπλέτους ἔτων περιόδους ἐπιφαινόμενα, καὶ περινοστοῦντα πάντη, τὰ μὲν ἐπιζώντων, τὰ δὲ πάλαι κατακαέντων, ἢ καὶ κατασαπέντων ἀποφύεοντα, φλεθόνας καὶ σκιάς ἔλκοντες εἰς φυσιολογίαν· ἂν δὲ φῆ τις, εἶναι δαίμονας αὐ φύσει μόνον, ἀλλὰ καὶ λόγοις, καὶ τὸ σώξει

φθαι καὶ διαμένειν πολὺν χρόνον ἔχοντας. δυσκο-
λαίνοντας.

XX. Ῥηθέντων δὲ τούτων, ὁ Ἀμμόνιος Ὁρ-
γίως (ἔφη) μοι δοκεῖ Θεόφραστος ἀποφίνασθαι·
(τὴ γὰρ κωλύει φωνὴν δεξασθαι σεμνὴν καὶ φιλοσο-
φωτάτην) καὶ γὰρ ἀθετουμένη πολλά τῶν ἐνδεχομέ-
νων, ἀποδειχθῆναι δὲ μὴ δυναμένων ἀναιρεῖ, καὶ
τιθεμένη, πολλά συνεφέλκεται τῶν ἀδυνάτων καὶ
ἀνυπάρκτων. ὁ μὲντοι μόνον ἀκήκοα τῶν Ἐπικου-
ρείων λεγάντων πρὸς τοὺς εἰσαγομένους ὑπὸ Ἐμπε-
δοκλέους δαίμονας, ὡς οὐ δυνατὸν ἐστὶ φεύλους καὶ
ἀμαρτητικούς ὄντας, μακαρίους καὶ μακραίωνας εἶ-
και, πολλὴν τυφλότητα τῆς κακίας ἐχούσης, καὶ τὸ
περιπτωτικὸν τοῖς ἀναιρετικοῖς, εὐθὺς ἐστίν. οὕτως
γὰρ Ἐπικουρὸς τε χείρων Γοργίου φανεῖται τοῦ σο-
φιστοῦ, καὶ Μητροδώρος Ἀλέξιδος τοῦ κωμωδοποι-
οῦ. διπλάσιον γὰρ οὗτος ἔζησε τοῦ Μητροδώρου,
Ἐπικούρου δ' ἐκεῖνος πλέον, ἢ ἐπίτριτον. ἄλλως
γὰρ ἰσχυρὸν ἀρετὴν καὶ κακίαν εἶναι ἀσθενὲς λέγο-
μεν, οὐ πρὸς διαμονὴν καὶ διάλυσιν σώματος. ἐπεὶ
καὶ τῶν ζώων πολλὰ μὲν δυσκίνητα καὶ νοθρὰ ταῖς
ψυχαῖς ὄντα, πολλὰ δὲ ἀκόλαστα καὶ ἄτακτα, τῶν
συνετῶν καὶ πανούργων χρόνους ζῆ μακροτέρους.
ὁθεν οὐκ εὖ τῷ θεῷ τὴν αἰδιότητα ποιοῦσιν ἐκ φυ-
λακῆς καὶ διακρούσεως τῶν ἀναιρετικῶν. ἔδει γὰρ
ἐν τῇ φύσει τοῦ μακαρίου τὸ ἀπαθὲς καὶ ἀφθαρτον
εἶναι, μηδεμιᾶς πραγματείας δεόμενον. ἀλλ' ἴσως τὸ
λέγειν πρὸς μὴ παρόντας, οὐκ εὐγνωμον φαίνεται.
καλὸν οὖν ὁ Κλεόμβροτος ἡμῖν, ὅτι ἄρτι περὶ τῆς

μεταστάσεως καὶ φυγῆς τῶν δαιμονίων ἀφῆκε λόγον, ἀναλαβεῖν δίκαιός ἐστι.

XXI. Καὶ ὁ Κλεόμβροτος· Ἀλλὰ θαυμάσαι μ' αἶν, (εἶπεν) εἰ μὴ πολὺ φαίνεται τῶν εἰρημένων ἡμῖν ἀτοπώτερος. καίτοι δοκεῖ φυσιολογίας ἔχεισθαι, καὶ Πλάτων αὐτῷ παρέσχε τὸ ἐνδόσιμον, οὐχ ἀπλῶς ἀποφηνάμενος ἐκ δόξης ἀμαυρᾶς, καὶ ὑπόνοιαν ἐμβαλὼν αἰνιγματώδη μετ' εὐλαβείας· ἀλλ' ὅμως πολλὴ γέγονε ἀκείνου καταβόησις ὑπὸ τῶν ἄλλων φιλοσόφων. ἐπεὶ δὲ μύθων καὶ λόγων ἀναμειγμένων κρατῆρ ἐν μίσῳ πρόκειται, καὶ που τις ἐν εὐμενετέροις ἀκροαταῖς ἐπιτυχῶν ὡς περ νομίσματα ξενικά, τούτους δοκιμάσεις τοὺς λόγους, οὐκ ὀκνῶ χαρίζεσθαι βαρβάρου διήγησιν ἀνδρός, ὃν πλάναις πολλαῖς, καὶ μῆνυτρα τελέσας μεγάλα περὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἀνθρώποις ἀνὰ πᾶν ἔτος ἀπαξ ἐντυγχάνοντα, τᾶλλα δὲ συνόντα νύμφαις νομάσι καὶ δαίμοσιν, ὡς ἔφασκε, μόλις ἔξανευρῶν, ἔτυχον λόγου καὶ φιλοφροσύνης. κάλλιστος μὲν ἦν ὢν εἶδον ἀνθρώπων ὀφθῆναι, νόσου τε πάσης ἀπαθῆς διετέλει, καρπὸν τινα πύας φαρμακώδη καὶ πικρὸν ἐκάστον μηνὸς ἀπαξ προσφερόμενος· γλώσσαις δὲ πολλαῖς ἤσκητο χρῆσθαι, πρὸς δ' ἐμὲ τὸ πλεῖστον ἐδώριζεν, οὐ πόρρω μελῶν. φθεγγομένου δὲ, τὸν τόπον εὐωδία κατεῖχε, τοῦ στόματος ἠδιστον ἀποπνίοντος. ἡ μὲν οὖν ἄλλη μάθησις καὶ ἱστορία συνῆν αὐτῷ τὸν πάντα χρόνον· εἰς δὲ μαντικὴν ἐνεπνεῖτο μίαν ἡμέραν ἔτους ἐκάστου, καὶ προεθέσπιζε κατιῶν ἐπὶ θάλατταν, ἐπεφοίτων δὲ καὶ θυνάσται καὶ γραμματεῖς

ἀπειθήσῃ, εἰτ' ἀπήσαν. ἐκεῖνος οὖν τῆν μακτικῆν
 ἀπήγαν εἰς δαίμονας. πλείστον δὲ Διλοφῶν λόγον
 εἶχε, καὶ τῶν λεγομένων περὶ τὸν Διόνυσον ἐνταῦθα
 καὶ δραμιέων ἱερῶν, αὐθενὸς ἀνήφορος ἦν, ἀλλὰ κη-
 μένα δαιμόνων ἔφρασκεν εἶναι πάθη μεγάλα, καὶ
 ταῦτα δὴ περὶ Πύθωνα, τῷ δ' ἀποκτείναντι μῆτ'
 ἐννέα ἐτῶν, μῆτ' εἰς τὰ Τέμπη γενέσθαι τὴν φυγὴν,
 ἀλλ' ἐκπισθέντα ἐλθεῖν εἰς ἕτερον κόσμον· ὕστερον
 δ' ἐκαίδεκα ἐνιαυτῶν μεγάλων ἐννέα περιόδοις ἀγνὸν
 γενόμενον, καὶ Φεῖβον ἀληθῶς, κατελθόντα τὸ χρη-
 στήριον παραλαβεῖν, τέως ὑπὸ Θέμιδος φυλαττόμε-
 ρον. οὕτως δ' ἔχειν καὶ τὰ Τυφωτικά καὶ τὰ Τι-
 τανικά· δαιμόνων μάχας γεγονέναι πρὸς δαίμονας,
 αἵτα φηγῆς τῶν κρατηθέντων ἢ δικαιώσεως ὑπὸ θεῶν
 τῶν ἑξαμαρτιόντων, οἷα Τυφῶν λέγεται περὶ Ὀσίρειν
 ἑξαμαρτεῖν, καὶ Κρόνος περὶ Οὐρανόν, ἂν ἀμαρτή-
 περαι γεγόνασιν αἰ τιμαί· ἢ καὶ παντάπασι μετα-
 στάντων εἰς ἕτερον κόσμον· ἐπεὶ καὶ Σολύμους πυν-
 θάνομαι τοὺς Λυκίων προσοίκους ἐν τοῖς μάλιστα
 ἡμῶν τὸν Κρόνον, ἐπεὶ δ' ἀποκτείνας τοὺς ἄρχον-
 τας αὐτῶν, Ἄρσαλον καὶ Ἀρῦον καὶ Τροσάβιδον,
 ἔφυγε καὶ μετεχώρησεν ὁποιδῆποτε, (τοῦτο γὰρ οὐκ
 ἔχουσι εἰπεῖν) ἐκείνον μὲν ἀμεληθῆναι, τοὺς δὲ πε-
 ρὶ τὸν Ἄρσαλον σκληροῦς θεοὺς προσαγορεύεσθαι,
 καὶ τὰς κατάρας ἐπὶ τούτων ποιῆσθαι δημοσίᾳ καὶ
 ἰδίᾳ Λυκίους, τούτοις μὲν οὖν ὅμοια πολλὰ λαβεῖν
 ἔστιν ἐν τῶν θεολογουμένων. εἰ δὲ τοῖς νεοδιαμύ-
 ησις τῶν θεῶν οἰόμεσι δαίμονας τινὰς καλοῦμεν,
 οἷα Διαμαστίον, εἶπεν ἄ ξένος, ὃ γὰρ ἕκαστος θεῶ

συντίθεται, καὶ παρ' οὐδ' ἀνάμεικτος καὶ τριῆς εἰλη-
 χεν, ἀπὸ τούτου φερεῖ καλεῖσθαι. καὶ γὰρ ἡμῶν ὁ
 μὲν τις ἐστὶ Δίος, ὁ δὲ Ἀθηναῖος, ὁ δὲ Ἀπολλωνίος,
 ἢ Διονύσιος, ἢ Ἑρμαῖος· ἀλλ' ἐνίοι μὲν οὖν ὁρθῶς
 κατὰ τὴν ἐκλήθησαν, οἱ δὲ πολλοὶ μὴδὲν προσή-
 κούσας, ἀλλ' ἐνῆλλαχμένας ἐκτίσαντο θεῶν παρῶ-
 σιμίας.

XXII. Σιωπήσαντος δὲ τοῦ Κλεομβρότου, πᾶσι
 μὲν ὁ λόγος ἐφάνη θαυμαστός. τοῦ δ' Ἡρακλείωνος
 πεπομένου πῆ ταῦτα προσήκει Πλάτωνι, καὶ πῶς
 ἐκείνος τὸ ἐνδόσιμον τῷ λόγῳ τούτῳ παρέσχε, ὁ
 Κλεομβρότος· Ἐὐ μνημονεύεις, (εἶπεν) ὅτι τὴν μὲν
 ἀπειρίαν αὐτόθεν ἀπέγνω τῶν κόσμων, περὶ δὲ πλῆ-
 θους ὠρισμένον, διεπόρησε, καὶ μέχρι τῶν πέντε
 τοῖς ὑποτιθεμένοις κατὰ στοιχεῖον ἓνα κόσμον ἐπι-
 χωρήσας τὸ εἶκος, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐφ' ἑνὸς ἐτήρησεν.
 καὶ δοκεῖ τοῦτο Πλάτωνος ἴδιον εἶναι, τῶν ἄλλων
 σφόδρα φοβηθέντων τὸ πλῆθος, ὡς τοὺς ἐνὶ τῇ
 ἰατρῇ μὴ ὀρίσαντας, ἀλλ' ἐκβάντας εὐθύς ἀορίστου
 καὶ χαλεπῆς ἀπειρίας ὑπολαμβάνουσης. Ὁ δὲ ξένος
 (ἔφη ἐγὼ) περὶ πλῆθους κόσμων ὠρίξεν, ἢ Πλάτων;
 ἢ, ὅτα συνεγένον τῷ ἀνδρὶ τούτῳ, οὐδὲ διεπειράθη;
 Ἄλλ' οὐκ ἐμελλον (εἶπεν ὁ Κλεομβρότος) εἰ μὴδὲν
 ἄλλο τῶν περὶ ταῦτα ληταρῆς εἶναι καὶ πρόθυμους
 ἀκροατῆς, ἐνδιδόντας ἑαυτὸν ἕλω καὶ παρέχοντος.
 ἔλεγε δὲ μὴτ' ἀπίστους, μὴθ' ἓνα, μὴτε πέντε κο-
 σμούς, ἀλλὰ τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν εἶναι
 συντεταγμένους εἰς σχῆμα τριγωνοειδές, οἱ πλεονεχ-
 τὰ ἑκάστην ἐξήκοσια κόσμους ἔχουσιν τῶν δὲ τῶν ἑκα-

πῶν ἑκατὸν ἰδρῦσθαι κατὰ γυνίαν, ἄπτεσθαι δὲ τοὺς ἐφ᾽ ἑξῆς ἀλλήλων, ἀτρίμα περιϊόντας ὡσπερ ἐν χορείᾳ· τὸ δ' ἐντὸς ἐπίπεδον τοῦ τριγώνου, κοινὴν ἑστίαν εἶναι πάντων, καλεῖσθαι δὲ πεδίον ἀληθείας, ἐκ τῶν λόγους καὶ τὰ εἶδη καὶ τὰ παραδείγματα τῶν γεγονότων καὶ γενησομένων ἀκίνητα κείσθαι, καὶ περὶ αὐτὰ τοῦ αἰῶνος ὄντος, οἷον ἀπορροήν ἐπὶ πρὸς κόσμους φέρεσθαι τὸν χρόνον. ὄψιν δὲ τούτων καὶ θίαν ψυχαῖς ἀνθρωπίναῖς ἀπαξ ἐν ἔτεσι μυρίοις ὑπάρχειν, ἂν γε εὖ βιώσωσι· καὶ τῶν ἐνταῦθα τελειῶν τὰς ἀρίστας, ἐκείνης ὄνειρον εἶναι τῆς ἐποπτείας καὶ τελειῆς. καὶ τοὺς λόγους ἀνέμνησεν, ἐνεκα τῶν ἐκεῖ φιλοσοφεῖσθαι καλῶν, ἢ μάτην περαινέσθαι. ταῦτ' (ἔφη) περὶ τοῦτον μυθολογοῦντος ἠχανον ἀτεχνῶς, καθάπερ ἐν τελειῇ καὶ μνήσει, μηδεμίαν ἀπόδειξιν τοῦ λόγου μηδὲ πίστιν ἐπιφέροντας.

XXIII. Καὶ γὰρ τὸν Δημήτριον προσαγορεύσας, πῶς ἔχει (ἔφη) τὰ τῶν μνηστήρων ἔπη, τὸν Ὀδυσσεῖα θαυμασάντων τὸ τόξον μεταχειριζόμενον; ὑπομνησθέντος δὲ Δημητρίου, ταῦτ' ἔφη, ἐπέρχεται κριμοὶ περὶ τοῦ ξένου εἰπεῖν· ἢ τις θηητῆρ καὶ ἐπίκλαπος ἔπλετο δογμάτων τε καὶ λόγων παντοδαπῶν, καὶ παλυπλανῆς ἐν γραμμασι, καὶ οὐ βάρβαρος, ἀλλ' Ἕλληρ γένος ἦν, πολλῆς Ἑλληνίδος μούσης ἀνάπλευς. ἄλλοι δ' αὐτὸν ἢ τῶν κόσμων ἀριθμὸς, οὐκ ὢν Ἀχγύπτιος οὐδὲ Ἰνδός, ἀλλὰ Δωριεὺς ἀπὸ Σικελίας, ἀνδρὸς Ἰμαρτίου τοῦνομα Πέτρωνος· αὐτοῦ μὲν ἐκείνου βιβλίδιον οὐκ ἀνέγνω, οὐδὲ οἶδα διασωζόμενον· Ἰαπυς δὲ ὁ Ῥηγῖνος (οὗ μῆμνηται Φανίας

ὁ Ἡρόδοτος ἱστορεῖ δόξαν εἶναι ταύτης Πιπρωῶν
 καὶ λόγον, ὡς ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τρεῖς κό-
 σμοὺς ὄντας, ἀπτομένους δ' ἀλλήλων κατὰ στοιχεῖον
 ὅτι δὴ τοῦτ' ἐστὶ, κατὰ στοιχεῖον ἀπτεσθαι, μὴ
 προσδιασαφῶν, μὴδ' ἄλλην τινὰ πιθανότητα προσ-
 απτῶν. ὑπολαβὼν δὲ Δημήτριος· Τίς δ' ἂν (εἶπεν)
 ἐν τριούτοις πράγμασιν εἴη πιθανότης, ὅπου καὶ
 Πλάτων οὐθέν εἰπὼν ἔυλογον οὐδ' εἰκός, οὕτως κα-
 εἶβαλε τὸν λόγον; καὶ ὁ Ἡρακλείων· Ἀλλὰ μὴν
 ἑμῶν (ἔφη) τῶν γραμματικῶν ἀκούομεν εἰς Ὅμηρον
 ἀγόντων τὴν δόξαν, ὡς ἐκείνου τὸ πᾶν εἰς πέντε κό-
 σμοὺς διανεμόντος, οὐρανόν, ὕδωρ, αἴρα, γῆν, ἔλυμι-
 πόν. ὧν τὰ μὲν δύο, κοινὰ καταλείπει· γῆν μὲν τοῦ
 κάτω παντός οὐσαν, ἔλυμπόν δὲ τοῦ ἄνω παντός·
 οἱ δ' ἐν μέσῳ τρεῖς τοῖς τρισὶ θεοῖς ἀπεδόθησαν.
 οὕτω δὲ καὶ Πλάτων ἔοικε τὰ κάλλιστα καὶ πρῶτα
 σωμάτων εἶδη καὶ σχήματα συννέμων ταῖς τοῦ ὄλου
 διαφοραῖς, πέντε κόσμους καλεῖν, τὸν γῆς, τὸν ὕδα-
 τος, τὸν αἴρος, τὸν πυρός· ἕσχατον δὲ τὸν περιέ-
 χοντα τούτους, τὸν τοῦ δωδεκαείδρου, πολύχυτον
 καὶ πολὺντροπον, ᾧ μάλιστα δὴ ταῖς ψυχικαῖς πε-
 ριόδθαις καὶ κινήσει πρέπον σχῆμα καὶ συναρμόδι-
 ον ἀπέδωκε. καὶ ὁ Δημήτριος· Ὅμηρον (ἔφη) τί
 κινούμεν ἐν τῷ παρόντι; μύθων γὰρ ἄλις. Πλάτων
 δὲ πολλοῦ δεῖ τὰς πέντε ταῦ κόσμου διαφορὰς πέντε
 κόσμους προσαγορεύειν· ἐν οἷς γε μόχεται τοῖς ἀ-
 πύρρους κόσμους ὑποτιθέμενοις, αὐτῷ δὴ φησὶ δε-
 κτεῖν ἕνα τοῦτον εἶναι μαθηγῆ τῷ θεῷ καὶ ἀγαπή-
 τον, ἐκ τοῦ ὑσματοειδοῦς παντός ὄλου καὶ τελείου

καὶ αὐτάρκη γεγενημένον. ὄθεν ἂν τις καὶ θαυμά-
 σαιεν, ὅτι τάληθές εἰπὼν αὐτὸς ἑτέροις ἀπιθάνου
 καὶ λόγον οὐκ ἐχούσης ἀρχὴν παρέσχε δόξης. τὸ μὲν
 γὰρ ἓνα μὴ φυλάξαι κόσμον, εἶχεν ἄμωσγέπως ὑπό-
 θεσιν τὴν τοῦ παντὸς ἀπειρίαν· τὸ δ' ἀφορισμέ-
 νως ποιῆσαι τοσοῦτους, καὶ μήτε πλείους τῶν πέντε,
 μήτ' ἐλάττους, κομιδῇ παράλογον καὶ πάσης πιθα-
 νότητος ἀπηρητημένον, εἰ μὴ τι σὺ' ἕλγεις, ἔφη, πρὸς
 ἐμὲ βλέψας. καὶ γὰρ Διοκῆ γὰρ οὕτως, (ἔφην) ἀφέν-
 τας ἦδη τῶν περὶ χρηστηρίων λόγον, ὥς τέλος ἔχον-
 τας, μεταλαμβάνειν ἕτερον τοσοῦτον; Οὐκ ἀφέντας
 (εἶπεν δὲ Δημήτριος) ἐκείνον, ἀλλὰ μὴ παρελθόντας
 τοῦτον ἀντιλαμβανόμενον ἡμῶν. οὐ γὰρ ἐνδιατρέ-
 φομεν, ἀλλ' ὅσον ἱστορῆσαι τὴν πιθανότητα θίγον-
 τες αὐτοῦ, μέτιμεν ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν.

XXIV. Πρῶτον τοίνυν (ἔφην ἐγὼ) τὰ κωλύον-
 τὰ ποιεῖν κόσμους ἀπείρους, οὐκ ἀπείργει πλείονας
 ἐνὸς ποιεῖν. καὶ γὰρ οἷόν τ' ἐστὶν εἶναι καὶ μαντι-
 κὴν καὶ πρόνοιαν ἐν πλείοσι κόσμοις, καὶ τὸ μικρο-
 τάτην τύχην παρεμπίπτειν, τὰ δὲ πλείστα καὶ μέγι-
 στα τῆς λαμβάνειν πρὸς γένεσιν καὶ μεταβολῆν,
 ὧν οὐδὲν ἢ ἀπειρία δέχεσθαι πέφυκεν. ἔπειτα τοῦ
 λόγου μᾶλλον ἔπεται τὸ τῷ θεῷ μὴ μονογενῆ μὴ δ'
 ἕρημον εἶναι τὸν κόσμον. ἀγαθὸς γὰρ ὢν τελείως,
 οὐδευιῶς ἀρετῆς ἐνδεής ἐστίν. ἥκιστα δὲ τῆς περὶ
 δικαιοσύνην καὶ φιλίαν· κάλλιστα γὰρ αὐταὶ κατ'
 θεοῖς πρέπουσαι. μάτην δ' οὐδὲν ἔχειν οὐδ' ἄχρη-
 στον θεὸς πέφυκεν. εἰσὶν οὖν ἐκτὸς ἕτεροι θεοὶ καὶ
 κόσμοι, πρὸς οὓς χρῆται ταῖς κοινωνικαῖς ἀρεταῖς

οὐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν, οὐδὲ μέρος αὐτοῦ χρήσις ἐστὶ δικαιοσύνης, ἢ χάριτος, ἢ χρηστότητος, ἀλλὰ πρὸς ἄλλους, ὥστ' οὐκ εἰκὸς ἀφίλον, οὐδ' ἀγέλτονα τόνδ', οὐδ' ἀμικτον ἐν ἀπειρῷ κενῷ τὸν κόσμον σαλεύειν, ἐπεὶ καὶ τὴν φύσιν ὀρῶμεν τὰ καθ' ἕκαστα γένεσιν καὶ εἶδεσιν οἷον ἀγγείοις ἢ περικαρπίοις σπέρματος περιέχουσιν. οὐδὲν γὰρ ἐν ἀριθμῷ τῶν ὄντων ἐστίν. οὐδὲ μὴν λόγος ὑπάρχει κοινός, οὐδὲ τυγχάνει τῆς τοιαύτης προσηγορίας, ἢ μὴ κοινῶς ποῖον, ἰδίως ἐστίν. ὁ δὲ κόσμος οὐ λέγεται κοινός εἶναι. ποῖοι δ' ὡς τοίνυν ποῖός ἐστιν ἐκ διαφορῆς τῆς πρὸς ἀλλήλα συγγενῆς καὶ μονοειδῆς γεγονώς τοιοῦτος. εἰ γὰρ οὔτε ἄνθρωπος εἷς, οὔτε ἵππος ἐν τῇ φύσει γέγονεν, οὔτε ἄστρον, οὔτε θεός, οὔτε δαίμων, τί κωλύει μηδὲ κόσμον ἓνα τὴν φύσιν ἔχειν, ἀλλὰ πλείονας; ὁ γὰρ λέγων, ὅτι καὶ γῆν μίαν ἔχει καὶ θάλατταν, ἐμφανῆς τι παρορᾷ τὸ τῶν ὁμοιομερῶν. τὴν τε γὰρ γῆν εἰς δμῶνυμα μέρη, καὶ τὴν θάλατταν ὡσαύτως διαιροῦμεν. τοῦ δὲ κόσμου μέρος οὐκ ἔτι κόσμος, ἀλλ' ἐκ διαφορῶν φύσεων συνέστηκε.

XXV. Καὶ μὴν ὃ γε μάλιστα φοβηθέντες ἔτιοι καταναλίσκουσιν τὴν ἕλην εἰς τὸν κόσμον ἅπασαν, ὥς μηδὲν ὑπολειπόμενον ἐκτός ἐνστάσειν ἢ πληγαῖς διαταράττοι τὴν τοῦδε σύστασιν, οὐκ ὀρθῶς ἔδεισαν. πλείονων γὰρ ὄντων κόσμων, ἰδίᾳ δ' ἕκαστου συνειληχότος σύσιᾳ καὶ ἕλη μέτρον ὠρισμένον ἔχουσα καὶ πέρας, οὐδὲν ἄτακτον οὐδ' ἀκατακόσμητον, οἷον περίττωμα, λειφθήσεται προσπίπτον ἐξωθεν. ἔτι γὰρ περὶ ἕκαστον λόγος ἐγκρατῆς ὢν τῆς συννε-

μηδέ τις ὕλης, οὐδὲν ἔκφορον εἴσει καὶ πλανώμενον ἐμπραεῖν εἰς ἄλλον, οὐδ' εἰς ἑαυτὸν ἐξ ἄλλου· διὰ τὸ μήτε πλῆθος ἀόριστον καὶ ἀπειρον τῆς φύσεως ἔχειν, μήτε κίνησιν ἄλογον καὶ ἄτακτον. εἰ δὲ καὶ τις ἀπορροή φέρεται πρὸς ἑτέρους ἀφ' ἑτέρων, ὁμόφυλον εἶναι καὶ προσηγῆ καὶ πᾶσιν ὀκειίως ἐπιμιγνυμένην, ὥσπερ αἱ τῶν ἀατέρων ἀνγαί καὶ συγκράσεις, αὐτούς τε τέρπεσθαι καθορῶντας ἀλλήλους ἐμμενῶς, θεοῖς τε πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς καθ' ἕκαστον οὔσι, παρέχειν ἐπιμιξίας καὶ φιλοφροσύνας. ἀδύνατον γὰρ οὐθέν ἐστι τούτων, οὔτε μυθῶδες, οὔτε παράλογον· εἰ μὴ, γῆ Δία, τοῖς τοῦ Ἀριστοτέλους ὑπόγονται τινες, ὡς φυσικὰς αἰτίας ἔχοντα. τῶν γὰρ σωμάτων ἑκάστου τόπον οὐκίον ἔχοντος, ὡς φησιν, ἀνάγκη τὴν γῆν πανταχόθεν ἐπὶ τὸ μέσον φέρεσθαι, καὶ τὸ ὕδωρ ἐπ' αὐτῆς διὰ βᾶρος ὑφιστάμενον τοῖς κουφοτέροις. ἂν οὖν πλείονες ὡσι κόσμοι, ἀμμιγήσεται τὴν γῆν πολλαχοῦ μὲν ἐπάνω τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ἀέρος κεῖσθαι, πολλαχοῦ δ' ὑποκάτω· καὶ τὴν αἶρα καὶ τὸ ὕδωρ ὁμοίως, ποῖ μὲν ἐν ταῖς κατὰ φύσιν χώραις ὑπάρχειν, ποῖ δ' ἐν ταῖς παρὰ φύσιν. ὡν ἀδυνάτων ὄντων, ὡς οἶεται, μήτε δύο, μήτε πλείονας εἶναι κόσμους, ἀλλ' ἓνα τοῦτον ἐκ τῆς οὐσίας ἀπάσης συγκεῖμενον, ἰδρυμένον κατὰ φύσιν, ὡς προσηκεῖ ταῖς τῶν σωμάτων διαφοραῖς.

XXVI. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα πιθανῶς μᾶλλον, ἢ ἀληθῶς, εἴρηται. ἀκόπει δὲ οὕτως, (ἔφη) ὧ φίλα Δημήτριε. τῶν γὰρ σωμάτων τὰ μὲν ἐπὶ τὸ μέσον καὶ κάτω κινεῖσθαι λέγων, τὰ δ' ἀπὸ τοῦ μέσου καὶ

ἄνω, τὰ δὲ περὶ τὸ μέσον καὶ κύκλω, πρὸς τί λαμβάνεται τὸ μέσον; οὐ δὴπου πρὸς τὸ κενόν· οὐ γὰρ ἐστὶ κατ' αὐτόν. καθ' οὐ δ' ἐστὶν, οὐκ ἔχει μέσον, ὡς περ οὐδὲ πρῶτον, οὐδ' ἔσχατον. πέρατα γὰρ ταῦτα. τὸ δὲ ἄπειρον, καὶ ἀπεράτωτον. εἰ δὲ καὶ βιάσασαί τις αὐτὸν λόγῳ βίη κινούμενον, ἄπειρον τολμῆσαι, τίς ἢ πρὸς τοῦτο γινομένη τῶν κινήσεων διαφορὰ τοῖς σώμασιν; οὐτε γὰρ ἐν τῷ κενῷ δύναμις ἐστὶ τῶν σωμάτων, οὐτε τὰ σώματα προαίρεσιν ἔχει καὶ ὄρησιν, ἢ τοῦ μέσου γλίχεται, καὶ πρὸς τοῦτο συντείνει πανταχόθεν. ἀλλ' ὅμως ἄπορόν ἐστὶν ἀψύχων σωμάτων πρὸς ἀσώματον χωρεῖν καὶ ἀδιάφορον, ἢ φοράν ἐξ αὐτῶν ἢ ὄλην ὑπ' ἐκείνης γινομένην νοῆσαι.λείπεται τοίνυν, τὸ μέσον οὐ τοπικῶς, ἀλλὰ σωματικῶς λέγεσθαι. τοῦδε γὰρ τοῦ κόσμου μίαν ἐκ πλειόντων σωμάτων καὶ ἀτομοίων ἐνότητα καὶ συνταξιν ἔχοντος, αἱ διαφοραὶ τὰς κινήσεις ἄλλας πρὸς ἄλλα ποιοῦσιν ἐξ ἀνάγκης. δῆλον δὲ τῷ μετακοσμοῦμενα ταῖς οὐσίαις ἕκαστα καὶ τὰς χώρας ἕμα συμμεταβάλλειν. αἱ μὲν γὰρ διακρίσεις ἀπὸ τοῦ μέσου τὴν ὕλην αἰρομένην ἄνω, κύκλω διανέμουσιν· αἱ δὲ συγκρίσεις καὶ πυκνώσεις πιέζουσι κάτω πρὸς τὸ μέσον καὶ συνελαύνουσι.

XXVII. Περὶ ὧν οὐκ ἀναγκαῖον ἐνταῦθα πλείομαι λόγοις χρῆσθαι. ἦν γὰρ ἂν τις ὑποθῆται τῶν παθῶν τούτων καὶ τῶν μεταβολῶν αἰτίαν εἶναι δημιουργόν, αὕτη συνέξει τὸν κόσμον ἕκαστον ἐν ἑαυτῷ. καὶ γὰρ γῆν καὶ θάλατταν ἕκαστος ἔχει κόσμων. ἔχει γὰρ καὶ μέσον ἕκαστος ἴδιον, καὶ πάθη σωμά-

των, καὶ μεταβολαῖς, καὶ φύσιν, καὶ δύναμιν, ἢ σώ-
 ζει κατὰ χώραν καὶ φιλάειται ἕκαστον. τὸ μὲν γὰρ
 ἐκτός εἴτ' οὐδέν ἐστιν, εἴτε κενόν ἄπειρον, οὐ παρέ-
 χει μέσον, ὡς εἴρηται· πλείονων δὲ κόσμων ὄντων,
 καὶ ἑκάστου ἐστὶν ἴδιον μέσον· ὥστε κίνησις ἴδια
 τοῖς μὲν ἐπὶ τοῦτο, τοῖς δ' ἀπὸ τούτου, τοῖς δὲ περὶ
 τοῦτο, καθάπερ αὐτοὶ διαιροῦσιν. ὁ δ' ἀξίωσ, πολ-
 λῶν μέσων ὄντων, ἐφ' ἑνὸν μόνον ὠθεῖσθαι τὰ βάρη
 πανταχόθεν, οὐθέν διαφέρει τοῦ, πολλῶν ὄντων ἄν-
 θρώπων, ἀξιούντος εἰς μίαν φλέβα τὸ πανταχόθεν
 αἷμα συρρέειν, καὶ μιᾷ μῆνιγγι τοὺς πάντων ἐγκεφα-
 λους περιέχεσθαι, δεινὸν ἠγούμενος, εἰ τῶν φυσικῶν
 καὶ σωματικῶν οὐ μίαν ἅπαντα τὰ στερεὰ καὶ μίαν
 τὰ μακρὰ χώραν ἐφέξει. καὶ γὰρ οὗτος ἄτοπος ἐστὶ,
 κἀκείνος, ἀγανακτῶν, εἰ τὰ ὅλα τοῖς αὐτῶν μέρεσι
 χρῆται, τὴν κατὰ φύσιν θέσιν ἔχουσιν ἐν ἑκάστῳ
 καὶ τάξιν. ἐκεῖνο γὰρ ἦν ἄτοπον, εἴ τις ἔλεγε κό-
 σμον εἶναι τὸν ἐν αὐτῷ σελήνην ἔχοντα, καθάπερ
 ἄνθρωπον ἐν ταῖς πτέρυγαις τὸν ἐγκεφαλον φοροῦν-
 τα, καὶ τὴν καρδίαν ἐν τοῖς κροτάφοις. τὸ δὲ, πλείο-
 νας ποιούντας χωρὶς ἀλλήλων κόσμους, ἅμα τοῖς
 ὅλοις τὰ μέρη συναφορίζειν καὶ συνδιαρεῖν οὐκ ἄτο-
 πον. ἢ γὰρ ἐν ἑκάστῳ γῆ καὶ θάλασσα καὶ οὐρανός
 κείσεται κατὰ φύσιν ὡς προσήκει, τὸ τε ἄνω καὶ κά-
 τω, καὶ κύκλω, καὶ μέσον, οὐ πρὸς ἄλλον, οὐδ' ἐκτός,
 ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἔχει τῶν κόσμων ἕκα-
 στος.

XXVIII. Ὅν μὲν γὰρ ἔξω τοῦ κόσμου λίθον
 ὑποκείμεναι τινες, οὔτε μονῆς εὐπόρως παρέχει νό-
 νον.

σεν, οὐτε κινήσεως, πῶς γὰρ ἢ μιν βίβρος ἔχων ἢ κινήσεται πρὸς τὸν κόσμον, ὡς περ τὰ λοιπὰ βάρη, μήτε μέρος ὄν αὐτοῦ, μήτε συντεταγμένος εἰς τὴν οὐσίαν; γῆν δ' ἐν ἑτέρῳ κόσμῳ περιεχομένην καὶ συνδεδεμένην οὐκ ἴδει διαπορεῖν, ὅπως οὐκ ἐνταῦθα μεταχωρεῖ δια βίβρος ἀπορφαγεῖσα τοῦ ὄλου, τὴν φύσιν ὀρώνας καὶ τὸν τένον, ὑπ' οὗ συνέχεται τῶν μαρῶν ἕκαστον ἐπὶ μὴ πρὸς τὸν κόσμον, ἀλλ' ἐκδοσ αὐτοῦ τὸ κάτω καὶ ἄνω λαμβάνοντες, ἐν ταῖς αὐταῖς ἀπορίαις Ἐπικούρου γενησόμεθα, κινουῦντι τὰς ἀτόμους ἀπάσας εἰς τοὺς ὑπὸ πόδας τόπους, ὡς περ ἢ τοῦ κενσοῦ πόδας ἔχοντος, ἢ τῆς ἀπειρίας ἐν αὐτῇ κάτω τε καὶ ἄνω, διανοῆσαι διδούσης. διὸ καὶ Χρυσίππῳ ἐστὶ θαυμάζειν, μᾶλλον δὲ ὄλως διαπορεῖν, ὅτι δὴ παθῶν τὸν κόσμον ἐν μίσῳ φησὶν ἰδρῦσθαι, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τὸν μέσον τόπον αἰδίως κατεκλήφθαι, οὐκ ἦκιστα τούτῳ συνείργεσθαι πρὸς τὴν διαμονὴν καὶ οἶονεὶ ἀφθαρσίαν. ταῦτ' ἐν τῷ τετάρτῳ περὶ δυνατῶν λέγει, μέσον τε τοῦ ἀπείρου τόπον οὐκ ὀρθῶς ὀνειρώττων, ἀτοπωτέραν τε τῆς διαμονῆς τοῦ κόσμου τῷ ἀνυπάρκτῳ μίσῳ τὴν αἰτίαν ὑποθεῖς· καὶ ταῦτα πολλάκις εἰρηκῶς ἐν ἑτέροις, ὅπου ταῖς εἰς τὸ αὐτῆς μέσον ἢ οὐσία, καὶ ταῖς ἀπὸ τοῦ αὐτῆς μέσον διοικεῖται καὶ συνέχεται κινήσει.

XXIX. Καὶ μὴν τὰ γε ἄλλα τῶν Στωϊκῶν τῶ ὄν φοβηθείη, πυνθανομένων, πῶς εἰμαρμένη μὴ μινεὶ καὶ πρόνοια, καὶ οὐ πολλοὶ Δίας καὶ Ζῆτες ἔσονται, πλειόντων ὄντων κόσμων; πρῶτον μὲν γὰρ εἰ τὸ πολλοὺς εἶναι Δίας καὶ Ζῆτας ἄτοπὸν εἴη,

πολλὰ δῆπουθεν ἔσται τὰ ἐκείνων ἀτοπώτερα. καὶ γὰρ ἡλίους καὶ σελήνας καὶ Ἀπόλλωνας καὶ Ἀρτέμιδας καὶ Φροσιδῶνας ἐν ἀπείροις κόσμων περιόδοις ἀπείρους ποιοῦσιν. ἔπειτα τίς ἀνάγκη πολλοὺς εἶναι ἄλλας, ἂν πλείονες ὦσι κόσμοι, καὶ μὴ καθ' ἑκάστου ἀρχοντα πρῶτον καὶ ἡγεμόνα τοῦ ὅλου θεὸν ἔχοντα καὶ νοῦν καὶ λόγον, οἷος ὁ παρ' ἡμῶν κύριος ἀπάντων καὶ πατὴρ ἐπονομαζόμενος; ἢ τί κωλύσει τῆς τοῦ ἄλλου εἰμαρμένης καὶ προνοίας ὑπερκόους πάντας εἶναι, καὶ τοῦτον ἐφοραῖν ἐν μέρει καὶ κατευθύνειν, ἐνδιδόντα πᾶσιν ἀρχάς καὶ σπέρματα καὶ λόγους τῶν περαινομένων; οὐ γὰρ ἐνταῦθα μὲν ἐν συνίεσται σῶμα πολλακίς ἐκ διστώτων σωμάτων, οἶον ἐκκλησία καὶ στρατεύμα, καὶ χορός· ὧν ἑκάστῳ καὶ ἔξῃ καὶ φρονεῖν καὶ μαρτυρεῖν συμβέβηκεν, ὡς οἴεται Χρῦσιππος· ἐν δὲ τῷ παντὶ δέκα κόσμους ἢ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὄντας ἐνὶ χοῦσθαι λόγῳ, καὶ πρὸς ἀρχὴν συντετάχθαι μίαν, ἀδύνατόν ἐστιν. ἀλλὰ καὶ πάνυ πρόπει θεοῖς ἢ τοιαύτη διάταξις. οὐ γὰρ ὡς σμήνουσ ἡγεμόνας δεῖ ποιεῖν ἀνεξέθους, οὐδὲ φρουρεῖν συγκλείσαντας τῇ ὕλῃ, μᾶλλον δὲ συμφραξάντας, ὡσπερ οὗτοι τοὺς θεοὺς ἀέραν ἕξις ποιοῦντες, καὶ ὑδάτων καὶ πυρὸς δυνάμεις ἐγκειράμενάς ἡγοῦμενοι συγγενῶσι τῷ κόσμῳ, καὶ πᾶσαν συγκατακαίουσιν, οὐκ ἀπολύτους, οὐδ' ἐλευθέρους, οἷον ἡγεμόνουσ ἢ κυβερνήτας, ὄντας· ἀλλ' ὡσπερ ἀγάλματα προσηλοῦνται καὶ συντήκονται βάσειν, οὕτως ἐγκατακαίμενουσ εἰς τὸ σωματικὸν καὶ συγκαταγεγομφο-

μένους, κοινωνοῦντας αὐτῷ μέχρι φθορᾶς καὶ δια-
λύσεως ὑπάσης καὶ μεταβολῆς.

XXX. Ἐκεῖνος δ', οἶμαι, σεμνότερος ὁ λόγος
καὶ μεγαλοπρεπέστερος, ἀδεσπότους καὶ αὐτοκρα-
τεῖς τοὺς θεοὺς ὄντας, ὡσπερ οἱ Τυνδαρίδαι τοῖς
χειμαζομένοις βοηθοῦσιν, ἐπερχόμενοι τε μαλάσσον-
τες βία τὸν πόντον ὠκείας τε ἀνέμων ῥιπᾶς, οὐκ ἐμ-
πλέοντες αὐτοὶ καὶ συγκινδυνεύοντες, ἀλλ' ἀνώθεν
ἐπιφαινόμενοι καὶ σώζοντες· οὕτως ἐπιῆναι τῶν κῶ-
σμων ἄλλοτε ἄλλον, ἡδονῇ τε τῆς θείας ἀγομένους,
καὶ τῇ φύσει συναπευθύνοντας ἕκαστον. ὁ μὲν γὰρ
Ὀμηρικὸς Ζεὺς οὐ πάνυ πρόσω μετέθηκε τὴν ὄψιν
ἀπὸ Τροίας ἐπὶ τὰ Θράκια καὶ τοὺς περὶ τὸν Ἴερον
γομίδας· ὁ δ' ἀληθινὸς ἔχει καλὰς καὶ προπούσας
ἐν πλείοσι κόσμοις μεταβολὰς, οὐχὶ κενὸν ἀκείρακ
ἔσω βλέπων, οὐδ' ἑαυτὸν, ἄλλο δ' οὐδέν (ὡς ψήθη-
σας ἔνιοι) γοῶν, ἄλλ' ἔργα τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων
πολλὰ, κινήσεις τε καὶ φορὰς ἀστρων ἐν περιόδοις
καταθεώμενος. οὐ γὰρ ἀπιχθάνεται μεταβολαῖς,
ἀλλὰ καὶ πάνυ χαίρει τὸ θεῖον, εἰ δεῖ τῶν φαινομέ-
νων τεκμαίρεσθαι ταῖς κατ' οὐρανὸν ἐξαμείψαι καὶ
περιόδοις. ἡ μὲν οὖν ἀπειρία παντάπασιν ἀγνώμων
καὶ ἄλογος καὶ μηδαμῇ προσιεμένη θεῶν, ἀλλὰ χρω-
μένη πρὸς πάντα τῷ κατὰ τύχην καὶ αὐτομάτῳ. ἡ
δ' ἐν ὀρισμένῳ πλήθει καὶ ἀριθμῷ κόσμων ἐπιμέ-
λεια καὶ πρόνοια τῆς εἰς ἓν δεδουκυίας σῶμα καὶ
προσηρητημένης ἐνὶ, καὶ τοῦτο μετασχηματιζούσης
καὶ ἀναπλατιτούσης ἀπειράκις, ἔμοιγε δοκεῖ μηδὲν
ἔχειν ἀσεμνότερον μῆτ' ἐπιπονώτερον.

XXXI. Ἐγὼ μὲν οὖν τοσαῦτα εἰπὼν ἐπέυχαν.
 ὁ δὲ Φίλιππος οὐ πολὺν χρόνον διαλιπὼν. Τὸ μὲν
 ἄληθές περὶ τούτων οὕτως ἔχειν ἢ ἑτέρως, οὐκ ἂν
 ἔγωγε διίσχυρισαιμην. εἰ δὲ τὸν θεὸν ἐκβιβάζομεν
 ἐκὸς κόσμου, διὰ τί πάντε μόνων ποιοῦμεν, οὐ πλειό-
 των, δημιουργόν, καὶ τίς ἐστι τοῦ ἀριθμοῦ τούτου
 πρὸς τὸ πλήθος λόγος; ἢ ἴδιον ἂν μοι δοκῶ μαθεῖν,
 ἢ τῆς ἐνταῦθα τοῦ ΕΓ' καθιερώσεως τὴν διάνοιαν.
 οὔτε γὰρ τρίγωνος ἢ τετραγώνος, οὔτε τελειος ἢ κυ-
 βικός, οὔτε ἄλλην τινὰ φαίνεται κομψότητα παρε-
 χων τοῖς ἀγαπῶσι τὰ τοιαῦτα καὶ θαυμάζουσιν. ἢ
 δ' ἀπὸ τῶν στοιχείων ἑφοδος, ἦν αὐτὸς ὑπηνίξατο,
 πάντη δβολησιτός ἐστι, καὶ μηδὲν ὑποφαίνουσα τῆς
 ἐκείνου ἐπισπασμένης πιθανότητος εἰπεῖν, ὡς εἰκὸς
 ἐστὶ πάντε σωμάτων ἰσογωνίων καὶ ἰσοπλεύρων καὶ
 περιχομένων ἴσοις ἐπιπέδοις, ἔγγενομένων τῇ ὕλῃ,
 τοσαύτους εὐθύς ἐξ αὐτῶν ἀποτελεσθῆναι κόσμους.

XXXII. Καὶ μὲν (ἔφην ἐγὼ) δοκεῖ Θεόδωρος ὁ
 Σαλεύς οὐ φάδλος μετεῖναι τὸν λόγον, ἐξηγοῦμενος
 τὰ μαθηματικά τοῦ Πλάτωνος. μετεῖσι δὲ οὕτως.
 πυραμῖς, καὶ ὀκταῖδρον, καὶ εἰκοσαῖδρον, καὶ δωδε-
 καῖδρον, αἱ πρῶτα τίθεται Πλάτων, καλὰ μὲν ἐστὶ
 πάντα, συμμετρίαις λόγων καὶ ἰσότησι, καὶ κρεῖσσον
 οὐδὲν αὐτῶν, οὐδ' ὅμοιον ἄλλο συνθεῖναι τῇ φύσει
 καὶ συναρμόσαι. ἀλλεῖπται μίᾳ γε μὴν πάντα συ-
 στώσει, οὐκ εἴληγεν, οὐδ' ὅμοιαν ἔχει τὴν γένεσιν,
 ἀλλὰ λεπτότατον μὲν ἐστὶ καὶ μικρότατον ἢ πυρα-
 μῖς, μέγιστον δὲ καὶ πλυμερέστατον τὸ δωδεκαῖ-
 δρον. τῶν δὲ λεπτοτέρων δεῖν τοῦ ὀκταῖδρου, μετ-

ζον ἢ διπλάσιον πλῆθει τριγώνων τὸ εἰκοσάεδρον.
 διὸ τὴν γένεσιν ἅμα πάντα λαμβάνειν ἐκ μιᾶς ὕλης
 ἀδύνατον ἐστὶ. τὰ γὰρ λεπτὰ καὶ μικρὰ καὶ ταῖς
 κατασκευαῖς ἀπλοῦστερα, πρῶτα τῷ κινουonti καὶ
 διαπλάττοντι τὴν ὕλην ὑπακούειν ἀνάγκη καὶ συν-
 τελείσθαι καὶ προϋφίστασθαι. τῶν ἀδρομερῶν καὶ
 πολυσωμάτων, καὶ τὴν σύστασιν ἐργαστέραν ἐχόν-
 των, ἐξ ὧν τὸ δωδεκάεδρον. ἔπεται δὲ τούτῳ, τὸ
 μόνον εἶναι σῶμα πρῶτον τὴν πυραμίδα, τῶν δ' ἄλ-
 λων μηθὲν, ἀπολειπομένη τῇ φύσει τῆς γενέσεως,
 ἐστὶν οὖν ἴσῃα καὶ ταύτης τῆς ἰσοπείρας ἢ τῆς ὕλης
 εἰς πέντε κόσμους διαίρεσις καὶ διάστασις. ὅπου μὲν
 γὰρ πυραμῖς (ὑπέστησε γὰρ πρῶτον) ὅπου δ' ὀκτάε-
 δρον, ὅπου δ' εἰκοσάεδρον. ἐκ δὲ ταῦ προϋπουσιάν-
 τος ἐν ἐκάστῳ τὰ λοιπὰ τὴν γένεσιν ἔξει, κατὰ σύ-
 κρισιν καὶ διάκρισιν μερῶν εἰς πάντα γινομένης κῆ-
 σε μεταβολῆς, ὡς αὐτὸς ὁ Πλάτων ὑποδεικνύει διὰ
 πάντων σχεδὸν ἐπιξιών· ἡμῖν δὲ βραχέως ἀρκίσει
 μαθεῖν. ἐπεὶ αἶρ-μὲν σβεννυμένου πυρὸς ὑφίστα-
 ται, καὶ λεπτυνόμενος αὐτῆς ἐξ αὐτοῦ πῦρ ἀναδί-
 δασιν, ἐν τοῖς ἐκατέροις σπέρμασι τὰ πάθη δεῖ θεῖ-
 σθαι καὶ τὰς μεταβολὰς, σπέρματα δὲ πυρὸς ἢ πυ-
 ραμῖς, ἐξ εἰκοσι καὶ τεσσαρῶν πρῶτων τριγώνων. τὸ
 δ' ὀκτάεδρον αἶρος ἐκ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτώ τῶν
 αὐτῶν γίνεται. γίνεται τοίνυν αἶρος μὲν ἐν στοι-
 χεῖον, ἐκ δυεῖν πυρὸς συκρασθέντων καὶ συστάτων,
 τὸ δ' αἶρος αὐτὸ κερματιζόμενον, εἰς δύο πυρὸς δια-
 κρίνεται σώματε, συνθλιβόμενον δ' αὐτῆς αὐτῷ καὶ
 συμπύκνον, εἰς ὕδατος ἰδέαν ἄπτεται. ὥστε πανταχῶς

χαῦ τὸ προῦφαιτάμενον αἰεὶ, πῶσι τοῖς ἄλλοις εὐπύ-
 ρως παρέχειν τὴν γένεσιν ἐκ τῆς μεταβολῆς· καὶ μὴ
 μόνον ἐν εἶναι πρῶτον, ἐτέρου δ' ἐν ἐτέρῳ συστήμα-
 τε κίνησιν ἀσπλήγῳ καὶ προληπτικῆν ἐς γένεσιν ἔχον-
 τας, πῶσι τηρεῖσθαι τὴν ὁμωνυμίαν.

XXXIII. Καὶ ὁ Ἀμμώνιος· Ἀνδρικῶς μὲν (ἔφη)
 ταῦτα τῷ Θεοδώρῳ καὶ φιλοτίμως διάκρίβδηται.
 θαυμάσαιμι δ' ἂν, εἰ μὴ δοξῶμεν χρῆσθαι λήμμοσιν
 ἀναφρετικοῖς ἀλλήλων. ἀξιοῖ γὰρ ἅμα πᾶσι τοῖς πέν-
 τε μὴ γενέσθαι τὴν σύστασιν, ἀλλὰ τὸ λεπτότατον
 αἰεὶ καὶ θεὶ ἐλάττονος πραγματείας συνιστάμενον προ-
 εκκίπτειν εἰς γένεσιν. εἶτα ὡσπερ ἀπόλουθον, εὐ-
 μάχόμενον τούτῳ, τίθησι, τὸ μὴ πᾶσαν ἕλην πρῶ-
 τον εἰσφέρειν τὸ λεπτότατον καὶ ἀπλοῦστατον, ἀλλ'
 ἐμιαχῆ τὰ ἐμβριθῆ καὶ πολυμερῆ φθάνειν προανί-
 σχοντα ταῖς γένεσιν ἐκ τῆς ὕλης. ἄνευ δὲ τούτου,
 πάντε σώματων πρῶτων ὑποκειμένων, καὶ διὰ τούτου
 κόσμων λεγομένων εἶναι τωσούτων, πρὸς μὲν τὰ
 τέσσαρα τῇ πιθανότητι χρῆται, τὸν δὲ κύβον, ὡσπερ
 ἐν παιδιᾷ ψήφῳ ὑφήρηται, μὴτ' αὐτὸν εἰς ἐκεῖνα
 μεταβάλλειν πεφυκότα, μὴτ' ἐκείνοις παρέχειν μετα-
 βολὴν εἰς ἑαυτὸν, ἅτε δὴ τῶν πραγμάτων οὐχ ἁμογε-
 νοῦν ὄντων. ἐκείνοις μὲν γὰρ ὑπόκειται κοινὸν ἐν
 πῶσι τὸ ἡμιτρίγωνον, ἐν τούτῳ δὲ ἕκαστον μόνον τὸ ἰσο-
 σκελές, οὐ ποιοῦν πρὸς ἐκείνο σύντασιν, οὔτε σύγ-
 κρασιν ἑνωτικὴν. εἴπερ αὐτὸ πάντε σώματων ὄντων
 καὶ πάντε κόσμων, ἐκ ἐκείνου τῶν ἡμετέριον ἔχει τῆς
 γένεσιν, ὅπου γίνονται ἡ κύβου πρῶτος, οὐθ' ἐν ἑστί
 τῶν ἄλλων· εἰς οὐθ' ἐν γὰρ ἐκείνων μεταβάλλεται πέ-

φυκίν. εἰ γὰρ, ὅτι καὶ τὸ τοῦ καλουμένου δωδεκαέδρου στοιχείον ἄλλο ποιῶσιν, οὐκ ἐκείνο τὸ σκαλεληρὸν, ἐξ οὗ τὴν πύραμιδα καὶ τὸ ὀκτάεδρον καὶ τὸ εἰκοσάεδρον ὁ Πλάτων συνίστησιν. ὥστε ἅμα γελῶν ὁ Ἀμμώνιος εἶπεν· Ἡ ταῦτα σοι διαλυτίον, ἢ ἰδεῖν τι λεκτέον περὶ τῆς κοινῆς ἀπορίας.

XXXIV. Καὶ γὰρ ἰθὺς ἰσχυρότερον οὐθέν ἐχω λέγειν ἐν γε τῷ παρόντι· βέλτιον δ' ἴσως ἐστὶν ἰδίας εὐθύνας ὑπέχειν δόξης ἢ ἀλλοτριᾶς. λέγω τοίνυν αὐθις ἐξ ἀρχῆς, ὅτι δυοῖν ὑποκειμένων φύσεων, τῆς μὲν αἰσθητικῆς ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ μεταβόλου καὶ φορητῆς ἄλλοτε ἄλλως, ἑτέρας δ' ἐν οὐσίᾳ νοητικῆς αἰεὶ κατὰ ταυτὰ ὡσαύτως ἐχούσης, δεινὸν ἐστὶν, ὡς ἑταῖροι, τὴν μὲν νοητὴν διαρῆσθαι καὶ διαφορὰν εἶχειν ἐν ἑαυτῇ, τὴν δὲ σωματικὴν καὶ παθητικὴν, εἰ μὴ μίαν τις ἀπολείποι συμπεφυκυῖαν αὐτῇ καὶ συννεύουσαν, ἀλλὰ χωρίζει καὶ διίστησιν, ἀγανακτεῖν καὶ δυσχεραίνειν. τὰ γὰρ μόνιμα καὶ θεῖα δήπου μᾶλλον αὐτῶν ἔχεσθαι προσήκει, καὶ φεύγειν ὡς ἀνυστόν ἐστι τομὴν ἀπασαν καὶ διάστασιν. ἀλλὰ καὶ τούτων ἢ τοῦ εἰρῆς δυνάμις ἀπτομένη μίζοντας ἐνεργασταὶ αἴων κατὰ τόπον διαστάσεων τοῖς τοητοῖς τὰς κατὰ λόγον καὶ ἰδέαν ἀνομοιότητας. ὅθεν ἐπιστάμενος τοῖς ἐν τῷ πᾶν ἀποφαίνουσιν ὁ Πλάτων, τὸ τε εἶναι φησὶ καὶ τὸ ταυτὸν καὶ τὸ ἕτερον ἐπὶ πᾶσι, δεῖ κινήσειν καὶ στάσειν. ὄντων οὖν πάντα ταύτων, εὐφαιμαστὸν ἦν, εἰ τῶν πάντε σωματικῶν στοιχείων ἐκείνων ἕκαστον ἕκαστου μίμημα τῆς φύσεως καὶ εἰδωλὸν ἐστὶ μιμηματικόν, οὐκ ἀμικτόν, οὐδ'

εὐκρινές, ἀλλὰ τῷ μάλιστα μετέχειν ἕκαστον ἐκαστῆς δυνάμεως. ὁ μὲν γὰρ κύβος ἐμφανῶς στάσεως οὐκ εἶδὸν ἐστὶ σῶμα, διὰ τῆν τῶν ἐπιπέδων ἀσφάλειαν καὶ βεβαιότητα. τῆς δὲ πυραμίδος πᾶς ἂν τις τὸ πυροειδὲς καὶ κινητικὸν ἐν τῇ λεπιδότητι τῶν πλευρῶν καὶ τῇ τῶν γωνιῶν ὀξύτητι κατανοήσειεν. ἡ δὲ τοῦ δωδεκαέδρου φύσις, περιληπτικῆ τῶν ἄλλων σχημάτων οὕσα, τοῦ ὄντος εἰκὼν πρὸς πᾶν τὸ σωματικὸν γεγονέναι δάξειε. τῶν δὲ λοιπῶν δυεῖν, τὸ μὲν εἰκοσαέδρον τῆς τοῦ ἑτέρου, τὸ δ' ὀκταέδρον μάλιστα τῆς ταυτοῦ μετείληχεν ἰδέας. διὸ τοῦτο μὲν αἴρα σχετικὸν οὐσίας πάσης ἐν μιᾷ μορφῇ. θάτερον δὲ ὕδωρ ἐπὶ πλείστα τῷ μεράνυσθαι γένη ποιότητων τροπόμενον παρεῖχεν. εἴπερ οὖν ἡ φύσις ἀπαιτεῖ τὴν ἰσονομίαν ἐν πᾶσι, καὶ κόσμου εἰκὸς ἐστὶ μῆτε πλείους γεγονέναι μῆτ' ἐλάττους τῶν παραδειγματικῶν, ὅπως ἕκαστον ἕκαστω τάξιν ἡγεμονικὴν ἔχη καὶ δύναμιν, ὡσπερ ἐν ταῖς συστάσεσι τῶν σωματικῶν ἔσχηκεν.

XXXV. Οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἔστω παραμυθία τοῦ θαυμάζοντος, εἰ τὴν ἐν γενέσει καὶ μεταβολῇ φύσιν εἰς γένη τοσαῦτα διαιροῦμεν. ἐκεῖνο δ' ἡδη σκαπεῖτε κοινῇ προσέχοντες, ὅτι τῶν ἀνωτάτων ἀρχῶν, λέγω δὲ τοῦ ἐνός καὶ τῆς ἀορίστου θνάδος, ἡ μὲν ἀμορφίας πάσης στοιχεῖον οὕσα καὶ ἀταξίας ἀπειρία κεληται. ἡ δὲ τοῦ ἐνός φύσις, ὀρίζουσα καὶ καταλαμβάνουσα τῆς ἀπειρίας τὸ στεγνὸν καὶ ἄλογον καὶ ἀδριστον, ἑμορφοφ παρεχεται, καὶ τὴν ἐπρῆμνην περὶ τὰ αἰσθητὰ δείξει καταχόμεσιν ἀμορφε-

πως υπομένον καὶ δεχόμενον. αὐταὶ δὲ πρῶτον αἰ
 ἄρχαι περὶ τὸν ἀριθμὸν ἐπιφαίνονται, μᾶλλον δὲ
 ὅλως ἀριθμὸς οὐκ ἔστι τὸ πλῆθος, ἂν μὴ καθάπερ
 εἶδος ὕλης τὸ ἐγγινόμενον ἐκ τῆς ἀπειρίας τοῦ ἀορί-
 στού, πῆ μὲν πλείον, πῆ δὲ ἕλαττον ἀποτεμνῆται.
 τότε γὰρ ἀριθμὸς γίνεται τῶν πληθῶν ἕκαστον, ὑπὸ
 τοῦ ἐνὸς οὐριζόμενον· εἰάν δὲ ἀναιρεθῆ τὸ ἐν, πάλιν
 ἡ ἀόριστος δύνας συγχίασα πᾶν ἀρῶνθμον καὶ ἀπει-
 ρον καὶ ἄμετρον ἐποίησεν· ἐπεὶ δὲ τὸ εἶδος οὐκ ἀ-
 ναιρέσις ἐστὶ τῆς ὕλης, ἀλλὰ μορφή καὶ τάξις ὑπο-
 κειμένης, ἀνάγκη καὶ τῷ ἀριθμῷ τὰς ἀρχὰς ἐνυπάρ-
 χαιν ἄμφοτέρας, ὅθεν ἡ πρώτη καὶ μεγίστη διαφορὰ
 καὶ ἀπομοιότης γέγονεν. ἔστι γὰρ ἡ μὲν ἀόριστος
 ἀρχὴ τοῦ ἀρτίου δημιουργοῦ, ἡ δὲ βελτίων τοῦ πε-
 ριτοῦ· πρῶτος δὲ τῶν ἀρτίων τὰ δύο, καὶ τὰ τρία
 τῶν περιττῶν, ἐξ ὧν τὰ πάντα, τῆ μὲν συνθέσει κοι-
 νόφ ὧν ἄμφοῖν ἀριθμὸς, τῆ δὲ δυνάμει γεγωναῖς πε-
 ριττός. ἔδει γὰρ, εἰς πλείονα μέρη τοῦ αἰσθητοῦ
 καὶ σωματικοῦ μεριζόμενον διὰ τὴν σύμφωνον, ἀνά-
 γκη τῆς ἑτερότητος, μηδὲ τὸν πρῶτον ἀρτίον γενέ-
 σθαι, μήτε τὸν πρῶτον περιττόν, ἀλλὰ τὸν τρίτον
 ἐκ τούτων ἀπαιτούμενον, ὅπως ἀπ' ἄμφοτέρων τῶν
 ἀρχῶν γένηται, καὶ τῆς τὸ ἀρτίον δημιουργούσης
 καὶ τῆς τὸ περιττόν. οὐ γὰρ ἦν οἶόν τε τῆς ἑτέρας
 ἀπαλλαγῆναι τὴν ἑτέραν· ἑκατέρα γὰρ ἀρχῆς φύσιν
 ἔχει καὶ δυνάμιν. ἄμφοτέρων οὖν συνδυαζομένων,
 ἡ βελτίων κρατήσασα τῆς ἀοριστίας διαιρούσης, τὸ
 σωματικὸν ἐνέστη, καὶ τῆς ὕλης ἐν ἄμφοτέροις δι-
 σταμένης μέσῃ τὴν μονάδα θεμένη, δίχα κερηθῆ-

καὶ τὸ πᾶν οὐκ εἴασεν, ἀλλὰ πλῆθος μὲν γέγονε κό-
σμων ὑπὸ τῆς ἐτερότητας τοῦ ἀορίστου καὶ διαφθό-
ρου, περιττὸν δὲ πλῆθος ἢ ταυτοῦ καὶ ὠρισμένου
δύναμις ἀπειργασταί, περιττὸν δὲ τοιοῦτον, ὅτε
προφώτερον τὴν φύσιν ἢ βέλτιον ἔχει, προελθεῖν οὐκ
εἴασεν. εἰ μὲν γὰρ ἀμιγῆς καὶ καθαρὸν ἦν τὸ ἐν,
οὐδὲ ὅπως εἶχεν ἢ ὕλη διαστάσιν· ἐπεὶ δὲ τῷ δια-
κριτικῷ τῆς δυάδος μέμικται, τομὴν μὲν ἐδέξατο καὶ
διαίρεσιν, ἐνταῦθα δ' ἔστη τῷ περισσῷ τοῦ ἀορίστου
κρατηθέντος.

XXXVI. Διὸ καὶ πεμπέσασθαι τὸ ἀριθμῆσαι
τοῖς παλαιῶις ἔθος ἦν καλεῖν. οἶμαι δὲ καὶ τὰ πάν-
τα τῶν πέντε παρώνυμα γεγονέναι κατὰ λόγον, αὐτε-
δὴ τῆς πεντάδος ἐκ τῶν πρώτων ἀριθμῶν συνεστώ-
σης. καὶ γὰρ οἱ μὲν ἄλλοι πολλαπλασιαζόμενοι πρὸς
ἄλλους, εἰς ἕτερον αὐτῶν ἀριθμὸν ἐκβαίνουσιν· ἢ
δὲ πεντάς, ἂν μὲν ἀρτιαῖς λαμβάνηται, τὸν δέκα
ποιεῖ τέλειον· ἐάν δὲ περισσίαις, ἑαυτὸν πάλιν ἀπο-
δίδωσιν. ἐὼ δ', ὅτι πρῶτον μὲν ἐκ πρώτων δυεῖν
τετραγώνων συνεστήκε τῆς τε μονάδος καὶ τῆς τε-
τράδος ἢ πεντάς, πρώτη δὲ ἴσον δυναμένη τοῖς πρὸ
αὐτῆς δυοῖ, τὸ κάλλιστον τῶν ὀρθογωνίων τριγώνων
συνίστησι· πρώτη δὲ ποιεῖ τὸν ἡμιόλιον λόγον. οὐ
γὰρ ἴσως οἰκεῖα ταῦτα τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι.
ἄλλ' ἐκεῖνο μᾶλλον, τὸ φύσει διαιρητικὸν τοῦ ἀρι-
θμοῦ καὶ τὸ πλεῖστα τούτω τὴν φύσιν διανέμειν· ἐν
μὲν γὰρ ἡμῖν αὐτοῖς αἰσθήσεις πέντε, καὶ μέρη ψυ-
χῆς, φυτικόν, αἰσθητικόν, ἐπιθυμητικόν, θυμοειδές,
λογιστικόν· καὶ δακτύλους ἑκατέρας χειρὸς τοσοῦ-

τους· καὶ τὸ γονιμώτατον σπέρμα πενταχῆ σχιζόμενον. οὐ γὰρ ἰσότηται γυνή πλείονα τικούσα πέντε αυγα ταῖς αὐταῖς ὡδίαι· καὶ τὴν Ἐίαν Ἀρχηπιοι μυθολογοῦσι πέντε Θεοὺς τεκεῖν, ἀνιτιθέμενοι τὴν ἐκ μιᾶς ὕλης τῶν πέντε κόσμων γένεσιν. ἐν δὲ τῷ παντὶ πέντε μὲν ζῶναις ὁ περὶ γῆν τόπος, πέντε δὲ κυκλῆρις ὁ οὐρανὸς διώρισταί, δυαὶν ἄρκτικαῖς καὶ δυαὶν τροπικοῖς καὶ μίση τῷ ἰσημεριῷ. πέντε δ' αἱ τῶν πλανωμένων ἀστρῶν περίοδοι γιγνώσασιν, ἡλλου καὶ φωσφόρου καὶ στίλβωνος ἡμοδρομούντων ἐναρμόνιος δὲ καὶ ἡ τοῦ κόσμου ἀνταξίς, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὸ παρ' ἡμῖν ἡμεθεσμένον ἐν πέντε τετραχόρδων θέσεσιν ὁράται τῶν ὑπατιῶν, καὶ μίσην, καὶ συνημμένων, καὶ διεζευγμένων, καὶ ὑπερβολαίων· καὶ τὰ μελωδούμενα διαστήματα πέντε, δίεσις, καὶ ἡμιτόνιον, καὶ τόνος, καὶ τριημιτόνιον, καὶ δίτονον. οὕτως ἡ φύσις ἔοικε τῷ πέντε ποιεῖν ἅπαντα χαίρειν μᾶλλον ἢ τῷ σφαιροειδῆ, καθάπερ Ἀριστοτέλης εἶπε.

XXXVII. Τί δῆτα (φῆσαι τις ἂν) ὁ Κλάτων ἐπὶ τα πέντε σχήματᾶ τὸν τῶν πέντε κόσμων ἀριθμὸν ἀνήνεγκεν, εἰπὼν, ὅτι τῇ πέμπτῃ συστάσει ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸ πᾶν κατεχρησατο, ἐκεῖνο διαγορῶν; εἶτα τὴν περὶ τοῦ πλήθους τῶν κόσμων ὑπόθεσις ἀπορίαν, πότερον εἶνα, ἢ πέντε αὐτοὺς ἀληθεῖα πεφυκότας λεγεῖν προσήκει, δῆλός ἐστιν ἐντεῦθεν οἰδόμενος ὠρμησθαι τὴν ὑπόνοιαν. εἰπερ οὖν δεῖ πρὸς τὴν ἐκείνου διάνοιαν ἀπαγεῖν τὸ εἶκος, σκοποῦμεν, ὅτι ταῖς τῶν σωμάτων καὶ σχημάτων ἐκείνων δια-

φοραῖς ἀνάγωγη καὶ κινήσεων εὐθύς ἐπιθεταί διαφο-
 ράς, ὥσπερ αὐτὸς διδάσκει, τὸ διακρινόμενον ἢ συγ-
 κρινόμενον ἅμα τῆς οὐσίας τῇ ἐταροιώσει καὶ τὸν
 τόπον μεταλλάττειν ἀποφαινόμενος. ἂν γὰρ ἐξ αἰ-
 ῆρος πῦρ γένηται, λυθέντος τοῦ ὀκταέδρου καὶ κερ-
 ματισθέντος εἰς πυραμίδας, ἢ πάλιν αἴρ ἐκ πυρός,
 συνωσθέντος καὶ συνθλιβέντος εἰς ὀκταέδρον, οὐ
 δυνατόν μένειν, ὅπου πρότερον ἦν, ἀλλὰ φύγει καὶ
 φέρεται πρὸς ἕτεραν χώραν ἐκβιαζόμενον καὶ μαχά-
 μνον τοῖς ἐνισταμένοις καὶ καταπειγούσιν. ἔτι δὲ
 μᾶλλον εἰκόνη τὸ συμβαῖνον ἐνδείκνυται, τοῖς ἐπὶ
 τῶν πλοχάνων καὶ ὀργάνων τῶν περὶ τὴν τοῦ αἴθερος
 κάθαρσιν σειομένοις καὶ ἀναλικνωμένοις ὁμοίως λέ-
 γων τὰ στοιχεῖα σείοντα τὴν ὕλην, ὑπ' ἐκείνης τε
 σειόμενα, προσχωρεῖν αἰεὶ τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις,
 ἄλλην τε χώραν ἄλλα ἴσχειν πρὶν ἐξ αὐτῶν γενέσθαι
 τὸ πᾶν διακοσμηθῆν· οὕτως οὖν τότε τῆς ὕλης ἐχού-
 σης ὡς ἔχειν τὸ πᾶν εἰκός, οὐ θεὸς ἀπεισιν, εὐθύς
 αἰ πρώται πέντε ποιότητες, ἰδίας ἔχουσαι ῥοπὰς,
 ἐφέροντο χωρὶς, οὐ παντάπασιν, οὐδ' εἰλικρινῶς ἀ-
 ποκρινόμεναι, διὰ τὸ πάντων ἀναμιγμένον αἰεὶ τὰ
 κρατούμενα ταῖς ἐπικρατοῦσι κατὰ φύσιν ἐπιθεταί.
 διὸ δὴ ταῖς τῶν σωμάτων γένεσιν ἄλλων ἀλλαγῇ φε-
 ρομένων ἰσαρίθμους μερίδας καὶ διαστάσεις ἐποίη-
 σαν· τὴν μὲν οὐ καθαρῶς πυρός, ἀλλὰ πυροειδῆ·
 τὴν δὲ, οὐκ ἀμιγυῶς αἰθέρου, ἀλλ' αἰθεροειδῆ· τὴν
 δ' οὐ γῆς αὐτῆς καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ γεωειδῆ· μάλλι-
 στα δὲ καὶ τὴν αἶρος κοίνωσιν τὴν ὕδατος, διὰ τὸ
 πολλῶν, ὥσπερ εἴρηται, τῶν ἄλλων φύλων ἀναπε-

πλησμένα, ἀπελθεῖν. οὐ γὰρ ὁ θεὸς διεστῆσεν οὐδὲ διεώκισε τὴν οὐσίαν, ἀλλ' ὑπ' αὐτῆς διεστῆσαν αὐτὴν, καὶ φερομένην χωρὶς, ἐν ἀκοσμίαις τοσαύταις παραλαβῶν, ἔταξε καὶ συνήρμοσε δι' ἀναλογίας καὶ μεσότητος· εἶδ' ἑκάστη λόγον ἐγκαταστήσας ὡς περ ἀρμωσίην καὶ φύλακα, κόσμους ἐποίησε τοσαύτους, ὅσα γένη τῶν πρώτων σωματίων ὑπῆρχε. ταῦτα μὲν οὖν τῇ Πλάτωνος ἀνακείσθω χάριτι, δι' Ἀμμώνιον· ἐγὼ δὲ περὶ μὲν ἀριθμοῦ κόσμων οὐκ ἂν ποτε διίσχυρισαίμην, ὅτι τοσούτοι, τὴν δὲ πλείονος μὴν ἐνός, οὐ μὲν ἀπειρους; ἀλλ' ὠρισμένους πληθῆσι τιθεμένην δόξαν, οὐδετέρας ἐκείνων ἀναλογωτέραν ἠγοῦμαι, τὴ φύσει τῆς ὕλης σκεδαστὸν καὶ μεριστὸν ὄρων, οὐτ' ἐφ' ἐνός μένον, οὔτ' εἰς ἄπειρον ὑπὸ τοῦ λόγου βαδίζειν ἐώμετον. εἰ δ' ἄλλαχόθι που, κἀνταῦθα τῆς ἀκαδημίας ὑπομιμνήσκοντες, ἑαυτοὺς, τὸ ἄγαν τῆς πίστεως ἀφαιρῶμεν, καὶ τὴν ἀσφάλειαν, ὡς περ ἐν χωρῶν σφαλερῶ; τῷ περὶ τῆς ἀπειρίας λόγῳ, μόνον διασώζομεν.

XXXVIII. Ἐμοῦ δὲ ταῦτα εἰπόντος, ὁ Δημήτριος· Ὁρθῶς (ἔφη) Λαμπρίας παραινεῖ. πολλὰς γὰρ οἱ θεοὶ μορφαῖς οὐ σοφισμάτων, (ὡς Εὐριπίδης φησὶν) ἀλλὰ πραγμάτων σφάλλουσιν ἡμᾶς, ὅταν ὡς ἐπιστάμενοι τολμῶμεν ἀποφαίνεσθαι περὶ τηλικούτων. ἀλλ' ἀνοιστέος ὁ λόγος (ὡς αὐτὸς ἀνήρ φησὶν) ἐπὶ τὴν ἕξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν. τὸ γὰρ ἀφισταμένων καὶ ἀπολειπόντων τὰ χρηστήρια τῶν δαιμόνων, ὡς περ ὄργανα τεχνιτῶν ἄργα καὶ ἄνασθα κίεσθαι λεχθὲν, ἕτερον λόγον ἐγείρει τὸν περὶ τῆς αἰτίας με-

ζῶνα καὶ δυνάμειος, ἢ χρώμενοι ποιούσι κατόχους
 τοῖς ἐνθουσιασμοῖς καὶ φαντασιαστικούς τοὺς προ-
 φήτας καὶ τὰς προφήτιδας. οὐ γὰρ οὐδὲν τι τῆν ἔκ-
 λειψιν αἰτιάσθαι τοῦ ἀπαυδῆν τὰ μαντεῖα, μὴ περ-
 σθέντας ὄν τρόπον ἐφροσῶτες αὐτοῖς καὶ παρόντες
 ἐνεργὰ καὶ λόγια ποιούσιν οἱ δαίμονες. ὑπελαβὼν
 δὲ ὁ Ἀμμώνιος· Οἶε γὰρ ἕτερόν τι τοὺς δαίμονας
 εἶπεν, ἢ ψυχὰς ὄντας περιπολεῖν καθ' Ἡσίοδου, Ἡέ-
 ρα ἔσσαμέκουσ. ἐμοὶ μὲν γὰρ, ἢν ἄνθρωπος ἔχει
 διαφορὰν πρὸς ἄνθρωπον ὑποκρινόμενον τραγωδίαν,
 ἢ κωμωδίαν, ταύτην ἔχειν δοκεῖ ψυχὴ πρὸς ψυχὴν
 ἐνεσκευασμένην σῶμα παρόντι βίῳ πρόσφορον. οὐ-
 δὲν οὖν ἄλογον οὐδὲ θαυμαστὸν, εἰ ψυχὰι ψυχᾶς
 ἐντυγχάνουσαι, φαντασίας ἐμποιοῦσι τοῦ μέλλοντος,
 ὡσπερ ἡμεῖς ἀλλήλοις οὐ πάντα διὰ φωνῆς, ἀλλὰ καὶ
 γράμμασι, καὶ θίγοντες μόνον καὶ προσβλέψαντες,
 πολλὰ καὶ μνησόμεν τῶν γεγονότων καὶ τῶν ἔσομέ-
 νων προσημαίνομεν. εἰ μῆτι σὺ λέγεις ἕτερον, ὃ
 Λυμπρία· καὶ γὰρ ἔναγχος ἦκέν τις φωνὴ πρὸς ἡ-
 μῖς, ὡς σοῦ πολλὰ περὶ τούτων ἐν Λεβαδίᾳ ἔνθους
 διαλεχθέντος, ὧν οὐδὲν ὁ διηγούμενος ἀκριβῶς διε-
 μνημόνευσε. Μὴ θαυμάσης, (ἔφην ἔγω) πολλά, γὰρ
 ἅμα πράξεις διὰ μέσου καὶ ἀσχολίαι συντυγχάνου-
 σαι, διὰ τὸ μαντεῖον εἶναι καὶ θυσίαν, τοὺς λόγους
 διεσπαρμένους ἡμῖν καὶ σποράδας ἐποίησαν. ἀλλὰ
 νῦν, ὃ Ἀμμώνιος ἔφη, καὶ σχολὴν ἄγοντας ἀκροατὰς
 ἔχεις, καὶ προθύμους τὰ μὲν ζητεῖν, τὰ δὲ μανθά-
 κειν, ἔριδος ἐκπαδῶν οὔσης καὶ φιλονεικίας ἀπάσης,

αρχιμένης δὲ παντὶ λόγῳ καὶ παρρησίας, ὡς ὄρας, δεδομένης.

XXXIX. Ταῦτα δὴ καὶ τῶν ἄλλων συμπαροκαλοῦντων, μικρὰ ἐγὼ σιωπήσας. Καὶ μὴν ἀπὸ τήχης τινός, ὡς Ἀμμωνία, τοῖς τότε λόγοις αὐτὸς ἀρχήν τινα καὶ πάροδον ἐνδεδωκας. εἰ γὰρ αἱ διακριθεῖσαι σώματος ἢ μὴ μετασχοῦσαι τὰ παράπαν ψυχὰς δαίμονες εἰσι, κατὰ σε καὶ τὸν θεῖον Ἡσίοδον, ἄγροὶ ἐπιχθόνιοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων, διὰ τὴν τὰς ἐν τοῖς σώμασι ψυχὰς ἐκείνης τῆς δυνάμειος ἀποστεροῦμεν, ἢ τὰ μέλλοκτα καὶ προγινώσκεις πεφύκασι καὶ προδηλοῦν οἱ δαίμονες; οὔτε γὰρ δύναμιν, οὔτε μέρος οὐθέν ἐπιγίγνεσθαι ταῖς ψυχῆς, ὅταν ἀπολείπωσι τὸ σῶμα μὴ κεκτημέναις πρότερον εἰδὸς ἔστιν. ἀλλ' αἰεὶ μὲν ἔχειν, ἔχειν δὲ φανερώτερα τῷ σώματι μεμιγμένας, καὶ τὰ μὲν ὄλως ἄδηλα καὶ κεκρυμμένα, τὰ δὲ ἀσθενῆ καὶ ἀμαυρὰ, καὶ τοῖς δι' ὀμίχλης ὀρῶσιν, ἢ κινουμένοις ἐν ὑγρῷ παραπλησίως ὑπερβα καὶ βραδέα καὶ πολλὴν ποθοῦντα θεραπείαν τοῦ οἰκείου καὶ ἀνάληψιν, ἀφαίρισιν δὲ καὶ κάθαρσιν τοῦ κλέπτοντος. ὡσπερ γὰρ ὁ ἥλιος οὐχ ὅταν διαφύγη τὴ νέφη γίγνεται λαμπρός, ἀλλ' ἔστι μὲν αἰεὶ, φαίνεται δ' ἡμῖν ἐν ὀμίχλῃ δυσφαῆς καὶ ἀμαυρός· οὕτως ἢ ψυχὴ τὴν μαντικὴν οὐκ ἐπικτῆται δύναμιν ἐκβῆσα τοῦ σώματος, ὡσπερ νέφους, ἀλλ' ἔχουσα καὶ κῦν, τυφλοῦται διὰ τὴν πρὸς τὸ θνητὸν ἀνάμιξιν αὐτῆς καὶ σύγχυσιν. οὐ δεῖ δὲ θαρμάζειν, οὐδ' ἀπιστεῖν, ὀρῶντας, εἰ μὴ εἶν ἄλλο, τῆς ψυχῆς τὴν ἀντίστροφον τῇ μαντικῇ

δύναμιν, ἣν μνήμην καλοῦμεν, ἠλίκον ἔργον ἀποδείκνυται τὸ σώζειν τὰ παρορημένα καὶ φυλάττειν, αἴλλον δὲ ὄντα. τῶν γὰρ γεγονότων οὐδὲν ἔστιν, οὐδ' ὑφέστηκεν; ἀλλ' ἄρα γίνεταί πάντα καὶ φθίρεται, καὶ πράξεις, καὶ λόγοι, καὶ παθήματα, τοῦ χρόνου, καθάπερ ρεύματος, ἕκαστα παραφέροντος. αὕτη δὲ τῆς ψυχῆς ἡ δύναμις οὐκ οἶδ' ὄντινα τρόπον ἀντιλαμβάνομένη, τοῖς μὴ παροῦσι φαντασίαν καὶ οὐσίαν περιτίθησιν. ὁ μὲν γὰρ Θεσσαλοῖς περὶ Ἄρης δοθεὶς χρησμός ἐκέλευε φράζειν, κωφοῦ τ' ἀκοῆν; τυφλοῦ τ' ὄψιν. ἡ δὲ μνήμη, καὶ κωφοῖν πραγμάτων ἀκοή, καὶ τυφλῶν ὄψις ἡμῖν ἔστιν. ὅθεν (ὡς ἔφην) οὐκ ἔστι θανμαστόν, εἰ κρατοῦσα τῶν μηκέτ' ὄντων, καταλαμβάνει πολλὰ τῶν μηδέπω γεγονότων. ταῦτα γὰρ αὐτῇ μᾶλλον προσίκει, καὶ τούτοις συμπαθῆς ἔστι. καὶ γὰρ ἐπιβάλλεται καὶ προτίθεται πρὸς τὰ μέλλοντα, καὶ παρορημένων καὶ τέλος ἔχόντων ἀπήλλακται, πλὴν τοῦ μνημονεύειν.

XI. Ταύτην οὖν ἔχουσαι τὴν δύναμιν ψυχῆς σύμφυτον μὲν καὶ ἀμυδρὸν καὶ δυσφάνταστον, ὅμως ἔξανθοῦσι πολλάκις καὶ ἀναλαμβάνουσαι ἔν τε τοῖς ἐνυπνίοις καὶ πρὸς τὰς τελειὰς ἔνιαι, καθαρῶς γινομένου τοῦ σώματος, ἢ τινα κρῶσιν οἰκτίαν πρὸς τοῦτο λαμβάνοντος, ἢ τὸ λογιστικὸν καὶ φροντιστικὸν ἀνίσθαι καὶ ἀπολύεσθαι τῶν παρόντων; ἀλόγῳ καὶ φαντασιαστικῶς τοῦ μέλλοντος ἐπιστροφόμενας. οὐ γὰρ, ὡς Εὐριπίδης φησὶ, μάντις ἄριστος; ὅστις εἰκάσει καλῶς, ἀλλ' οὗτος ὁμόφρων μὲν ἀνὴρ καὶ τῶν οὖν ἔχοντι τῆς ψυχῆς καὶ μετ' εἰκότος ἡγουμένη

καθ' ὁδὸν ἐπόμενος. τὸ δὲ μαντικόν, ὡς περ γραμματεῖον ἄγραφον καὶ ἄλογον καὶ ἀόριστον ἐξ αὐτοῦ, δεκτικόν δὲ φαντασιῶν παθῶν καὶ προαισθήσεων, ἀσυλλογίστως ἄπτεται τοῦ μέλλοντος, ὅταν ἐκαστῇ μάλιστα τοῦ παρόντος. ἐξίσταται δὲ κράσει καὶ διαθέσει τοῦ σώματος, ἐν μεταβολῇ γινόμενον, ὃν ἐνθουσιασμόν καλοῦμεν. αὐτὸ μὲν οὖν ἐξ αὐτοῦ τὸ σῶμα τοιαύτην πολλάκις ἴσχει διάθεσιν· ἡ δὲ γῆ πολλῶν μὲν ἄλλων δυνάμεων πηγὰς ἀνήσκει ἀνθρώποις, τὰς μὲν, ἐκστατικὰς καὶ νόσώδεις καὶ θανατηφόρους, τὰς δὲ, χρηστὰς καὶ προσηνεῖς καὶ ὠφελίμους, ὡς δῆλοι γίνονται πείρα προστυγχάνουσιν. τὸ δὲ μαντικόν ῥεῦμα καὶ πνεῦμα θεϊότατόν ἐστι καὶ ὀσιώτατον, ἃν τε καθ' ἑαυτὸ δι' αἴρος, ἃν τε μεθ' ὑγροῦ πάματος ἀφαιρῆται· καταμιγνύμενον γὰρ εἰς τὸ σῶμα, κράσει ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς ἀήθη καὶ ἄτοπον· ἧς τὴν ἰδιότητα χαλεπὸν εἰπεῖν σαφῶς, εἰκάσαι δὲ πολλαχῶς ὁ λόγος δίδωσι. θερμότητι γὰρ καὶ διαχύσει πόρους τινας ἀνόλγειν φανταστικῶς τοῦ μέλλοντος, εἰκὸς ἐστίν, ὡς οἶνος ἀναθυμιαθεῖς ἕτερα πολλὰ κινήματα καὶ λόγους ἀποκειμένους καὶ λανθάνοντας ἀποκαλύπτει. τὸ γὰρ βακχεῖσιμον καὶ τὸ μανιῶδες μαντευτικὴν πολλὴν ἔχει, κατ' Εὐριπίδην, ὅταν ἐνθερμος ἡ ψυχὴ γενομένη καὶ πύρωθης ἀπώσεται τὴν εὐλάβειαν, ἣν ἡ θνητὴ φρόνησις ἐπάγουσα πολλάκις ἀποστρέφει καὶ κατασβέννυσσιν τὸν ἐνθουσιασμόν.

XLI. Ἄμα δ' ἃν τις οὐκ ἀλόγως καὶ ξηρότητα φαίῃ μετὰ τῆς θερμότητος ἐγγινομένην, λιπτύνειν

τὸ πνεῦμα καὶ ποιεῖν αἰθερώδεις καὶ καθαρὸν, αὐτὴ
 γὰρ ξηρὰ ψυχὴ, καθ' Ἡρακλίτου, ὑγρότης δέ οὐ
 μόνον ὄφιν ἀβλύνει καὶ ἀκοήν, ἀλλὰ καὶ κατὰ
 πτωρῶν θίγνυσα καὶ μίχος καὶ πρὸς ἀέρας ἀφαιρεῖ τὴν
 λαμπρότητα καὶ τὸ φέγγος, τοῦτα γὰρ πάλαι αὐτὸ περι-
 ψύξει τινὶ καὶ πυκνῶσει τοῦ πνεύματος, οὐδὲν βαρῆ
 σιθῆρον τὸ προγνωστικὸν μῦθον ἐγγίνεσθαι καὶ
 ἀτομοῦσθαι τῆς ψυχῆς, οὐκ ἀδύνατόν ἐστι, καὶ μὴν
 οἷς κασσύτερος μᾶλλον ὄντα καὶ πολυποροσὶ τὸν χαλ-
 κὸν ἐντάκεις ἅμα μὲν ἔσφιγξε καὶ κατεπύκνωσεν, ἄ-
 μα δὲ λαμπρότερον ἀπέδειξε καὶ καθαρώτερον :: αἰ-
 τῶς οὐδὲν ἀπέχει τὴν μαντικὴν ἀναδημίαν οἰκισθῆ-
 ναι ταῖς ψυχαῖς καὶ συγγενὲς ἔχουσιν, ἀναπλήρουσιν
 τὰ μανὰ καὶ συνέχειν ἐναρμόττουσιν, ἄλλο γὰρ ἄλ-
 λους οἰκεία καὶ πρόσφορα, καθάπερ τῆς μὲν πορφύ-
 ρας ὁ κῆμος, τῆς δὲ κόκκου τὸ νέκρον δοκεῖ τὴν
 βαρῆν ἄγειν μεμιγμένον, βύσσου δὲ γλαυκῆς κρόκον
 κατάμιγεται, ὡς Ἐμπεδοκλῆς εἶρηκε, περὶ δὲ τοῦ
 Κρόνου καὶ τῆς ἱερῆς τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Τρωσῶ μά-
 χαιρας, ὃ φίλε Δημήτριε, σοῦ λέγοντος ἠκούσαμεν,
 ὅτι ὁ Κρόνος μᾶλλον ἐκαθάει οἰδηρὸν ἔπειπον,
 ὅτι ὕδωρ ἄλλο τὴν μάχαιραν, ἢ ἐκείνου καθαίρει
 ἐν Ὀλυμπίᾳ τὴν τέφραν προσπλάττουσι τῷ βασιλεῖ
 καὶ ἠμεριτηγυῖουαι ἐκ τοῦ Ἀλφειοῦ παραχίοντες ὄ-
 ῥω, ἑτέρω δὲ πειρώμενοι ποταμῶν, οὐδὲν δύνανται
 συναγαγεῖν οὐδὲ κολλῆσαι τὴν τέφραν. IIIIX

XLII. Οὐ θανατωσίων οὐκ, εἰ πολλὰ τῆς γῆς
 ἔστω φέματα μεθείσης, ταῦτα μόνον τὰς ψυχὰς ἐν-
 θουσιαστικῶς δεσιόθης, καὶ φανταστικῶς τοῦ μιλ-

λόντος. ἀμαρὰ δὲ καὶ τὰ τῆς φύσεως ἐμψύχει τῶν λά-
 ζων· καὶ γὰρ ἐνταῦθα τῆν· περὶ τὸν τόπον δύναμιν
 ἐμπαρῆ γενέσθαι πρῶτον ἱστοροῦσιν, καμῶς τικὸς
 ἐμπροσθέντος κατὰ τύχην, εἶτα φωνῶς ἀναφέροντος ἐκ-
 θουσιώδεις, ὧν τὸ μὲν πρῶτον οἱ παραγενόμενοι
 κατεφρόνου, ὕστερον δὲ γενομένων, ὧν προεῖπεν ὁ
 ἄνθρωπος, ἐθαύμασαν. οἱ δὲ λογιώτατοι Δελφῶν
 καὶ τοῦνομα τοῦ ἀνθρώπου διαμνημονεύοντες Κα-
 ρήταν λέγουσιν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ μάλιστα τοιαύτην
 πρὸς τὸ μαντικὸν πνεῦμα λαμβάνειν σύγκρασιν ψυ-
 χῆ καὶ σύμπηξιν, οἷαν πρὸς τὸ φῶς ἢ ὄψις ὁμοιοπα-
 θῆς γινόμενον· ὀφθαλμοῦ τε γὰρ ἔχοντος τὴν ὄρα-
 τικὴν δύναμιν, οὐδὲν ἄνευ φωτὸς ἔργον ἐστίν· ψυ-
 χῆς τε τὸ μαντικὸν ὡςπερ ὄμμα δεῖται τοῦ συχεδά-
 πτηνος οἰκείου καὶ σύνπεσθῆγοντος. ὅθεν οἱ μὲν
 πολλοὶ τῶν προγενεστέρων ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἠγεῦκ-
 το θεὸν Ἀπόλλωνα καὶ ἥλιον· οἱ δὲ τὴν καλὴν καὶ
 σοφὴν ἐπιστάμενοι καὶ τιμῶντες ἀναλογίαν, ὅπιρ
 σῶμα πρὸς ψυχὴν, ὄψις δὲ πρὸς νοῦν, φῶς δὲ πρὸς
 ἀλήθειάν ἐστι, τοῦτο τὴν ἡλίου δύναμιν εἰκαζον εἶ-
 ναι πρὸς τὴν Ἀπόλλωνος φύσιν, ἔργον ἐκείνου καὶ
 τόκον ὄντος αἰεὶ γινόμενον, αἰεὶ τοῦτον ἀποφαίνοντες.
 ἐξάπτει γὰρ καὶ προάγεται καὶ συνεξορμᾷ τῆς αἰσθη-
 σεως τὴν ὄρατικὴν δύναμιν οὗτος, ὡς τῆς ψυχῆς τὴν
 μαντικὴν ἐκείνου.

XLIII. Οἱ μὲνται δοξάζοντες ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν
 θεὸν εἶναι, εἰκότως Ἀπόλλωνι καὶ γῆ κοινῶς κενέθει-
 σαν τὸ χρηστήριον, οἰόμενοι τὴν διάθεσιν καὶ κρατῆν
 ἐμποιεῖν τῇ γῆ τὸν ἥλιον, ἀφ' ἧς ἐκφέρεισθαι τὰς μαρ-

τικῶς ἀναθυμιάσις. αὐτὴν μὲν οὖν τὴν γῆν ὡςπερ
 Ἡσίοδος, ἐνίων φιλοσόφων βέλτιον διανοηθεὶς, πάν-
 των ἕδος ἀσφαλὲς προσεῖπεν, οὕτως καὶ ἡμεῖς καὶ
 αἰθιον καὶ ἀφθαρτον νομίζομεν· τῶν δὲ περὶ αὐτὴν
 δυνάμεων πῆ μὲν ἐκλείψεις, πῆ δὲ γενέσεις, ἀλλαχοῦ
 δὲ μεταστάσεις καὶ μεταρροίας ἀλλαχόθεν εἰκὸς ἐστὶ
 συμβαίνειν, καὶ κυκλεῖν ἐν αὐτῇ τὰς τοιαύτας ἐν τῷ
 χρόνῳ παντὶ πολλάκις περιόδους, ὡς ἐστὶ τεκμαίρε-
 σθαι τοῖς φαινομένοις. λιμνῶν τε γὰρ γεγύνασι καὶ
 ποταμῶν, ἔτι δὲ πλείονες ναμάτων θερμῶν, ὅπου
 μὲν ἐκλείψεις καὶ φθοραὶ παντάπασιν, ὅπου δ' οἶον
 ἀποδράσεις καὶ καταδύσεις· εἴτα πάλιν ἐκεῖ διὰ
 χρόνου ἐπιφαινόμενα τοῖς αὐτοῖς, ἢ πλησίον ὑποψέ-
 ρέοντα· καὶ μετάλλων ἴσμεν ἑξαμαυρώσεις γεγενέ-
 ναι καινάς, ὡς τῶν περὶ τὴν Ἀιτικὴν ἀργυρείων, καὶ
 τῆς ἐν Εὐβοίᾳ χαλκίτιδος, ἐξ ἧς ἰδημιουργεῖτο τὰ
 ψυχρήλατα τῶν ξιφῶν, ὡς Αἰσχύλος εἶρηκε·

Λαβῶν γὰρ αὐτόθακτον Εὐβοϊκὸν ξίφος·
 τῆς τ' ἐν Καρύστῳ πέτρας, ἢ χρόνος οὐ πολὺς, ἀφ'
 οὗ πέπνυται μηρῦματα λίθων μαλακὰ νηματώδη
 συνεκρέουσα· καὶ γὰρ ὑμῶν ἰσρακέναι τινὰς οἴο-
 μαι χειρόμαντρα καὶ δίκτυα καὶ κεκρυφάλους ἐκεῖ-
 θεν, οὐτε περικραμένους, ἀλλ' ὅσ' ἂν ὀυπανθῆ χροι-
 μένων, ἐμβαλόντες εἰς φλόγα, λαμπρὰ καὶ διαφανῆ
 κομίζονται· νῦν δ' ἠφάνισται, καὶ μόλις οἶον ἴνες,
 ἢ ἄριχες ἀραιαὶ διατρέχουσιν ἐν τοῖς μετάλλοις.

XLIV. Καὶ πάντων τούτων οἱ περὶ Ἀριστοτέ-
 λην δημιουργοὶ ἐν τῇ γῇ τὴν ἀναθυμιάσιν ἀποφαί-
 νουσι, ἢ καὶ συνεκλείπειν καὶ συμμαθίστασθαι,

καὶ συνξανθεῖν πάλιν τὰς τοιαύτας φύσεις ἀγαθ-
καῖόν ἐστι. ταῦτά δὴ περὶ μαντικῶν πνευμάτων
διανοητίον, ὡς οὐκ ἔχόντων αἰθίον οὐδὲ ἀγήρω τὴν
δύναμιν, ἀλλ' ὑποκειμένην μεταβολαῖς. καὶ γὰρ ὁμ-
ῆρους ὑπερβάλλοντας εἰκός ἐστι κατασβεννύσθαι καὶ
κεραυνῶν ἐμπροσθέντων διαφορεῖσθαι, μάλιστα δὲ τῆς
γῆς ὑπὸ σάλου κινουμένης καὶ λαμβανούσης ἰζήματα
καὶ σύγχυσις, ἐν βάθει μεθίστασθαι τὰς ἀναθυμιά-
σεις, ἢ τυφλοῦσθαι τοπαράπαν, ὡς περ ἐν ταῦθα φα-
σι παραμένειν τὰ περὶ τὸν μέγαν σεισμόν, ὃς καὶ
τὴν πόλιν ἀνέτριψεν. ἐν δ' Ὀρχομενῷ λέγουσι λοι-
μοῦ γενομένου πολλοὺς μὲν ἀνθρώπων διαφθαρεῖ-
σαι, τὸ δὲ τοῦ Τειρεσίου χρηστήριον ἐκλιπεῖν παν-
τάπασι, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀργὸν διαμένειν καὶ ἀναυ-
δον. εἰ δὲ καὶ τοῖς περὶ Κιλικίαν ὅμοια συμβέβηκα
παθεῖν, ὡς ἀκούομεν, οὐδεὶς ἂν ἡμῖν, ὦ Δημήτριε,
σοῦ φράσειε σαφέστερον.

XLV. Καὶ ὁ Δημήτριος· Οὐκ οἶδα ἔγωγε τὰδε
νῦν. ἀποδημῶ γὰρ (ὡς ἴσται) πάμπολυν ἤδη χρόνον·
ἔτι δ' ἤκμαζεν ἐμοῦ παρόντος καὶ τὸ Μόψου καὶ
τὸ Ἀμφιλόχου μαντικόν. ἔχω δ' εἶπειν τῷ Μόψου
παράγενόμενος πρᾶγμα θαυμασιώτατον. ὁ γὰρ ἡγε-
μῶν τῆς Κιλικίας αὐτὸς μὲν ἀμφίδοξος ὢν ἐτι πρὸς
τὰ θεῖα, δι' ἀσθένειαν ἀπιστίας οἶμαι· τᾶλλα γὰρ
ἦν ὑβριστὴς καὶ φαῦλος· ἔχων δὲ περὶ αὐτὸν Ἐπι-
κουρείους τινὰς τὴν καλὴν δὴ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι,
φυσιολογίαν ἐνυβρίζοντας τοῖς τοιοῦτοις, εἰσέπει-
ψεν ἀπὲλεῦθερον, οἷον εἰς πολυμίῳν κατασκοπὸν ἐν-
σκευάσας, ἔχοντα κατεσφραγισμένην δελτὸν, ἐν ᾗ τὸ

ἑρώτημα ἦν ἔγγεγραμμένον, οὐδενὸς εἰδότες. ἐννυχεύσας οὖν ὁ ἄνθρωπος (ὥσπερ ἔθος ἐστὶ) τῷ σηκῷ, καὶ κατακοιμηθεὶς ἀπήγγειλε μεθ' ἡμῶν ἐνύπνιον τοιοῦτον. ἄνθρωπον ἔδοξεν αὐτῷ καλὸν ἐπιστάντα φθέγξασθαι τοσοῦτον· Μίλανα, καὶ πλεόν οὐθέν, ἀλλ' εὐθύς οἴχεσθαι· τοῦτο ἡμῖν μὲν ἄτοπον ἐφάνη καὶ πολλὴν ἀπορίαν παρέσχεν· ὁ δ' ἡγεμῶν ἐκεῖνο ἐξεπλάγη καὶ προσεκύνησεν, καὶ τὴν θέλτον ἀνοίξας, ἐπεδείκνυεν ἑρώτημα τοιοῦτον γεγραμμένον· Πότερον σοι λευκὸν, ἢ μέλανα θύσω ταῦρον; ὥστε καὶ τοὺς Ἐπικουρείους διατραπήναι, καὶ κείνον αὐτὸν τὴν τε θυσίαν ἐπιτελεῖν, καὶ σίβεσθαι διὰ τέλους τὸν Μόψον.

XLVI. Ὁ μὲν οὖν Δημήτριος ταῦτ' εἰπὼν, ἐσιώπησεν· ἐγὼ δὲ βουλόμενος ὥσπερ τι κεφάλαιον ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ, πρὸς τὸν Φίλιππον αὐθις ἀπέβλεψα καὶ τὸν Ἀμμώνιον, ὁμοῦ καθημένους. ἔδοξεν οὖν μοι βούλεσθαι τι διαλεχθῆναι, καὶ πάλιν ἐπέσχον. ὁ δ' Ἀμμώνιος· Ἔχει μὲν (ἔφη) καὶ Φίλιππος, ὡ Λαμπρία, περὶ τῶν εἰρημένων εἰπεῖν. οἴεται γάρ, ὥσπερ οἱ πολλοὶ, καὶ αὐτὸς, οὐχ ἕτερον εἶναι τὸν Ἀπόλλωνα θεόν, ἀλλὰ τῷ ἡλίῳ τὸν αὐτόν. ἢ δ' ἐμῆ μείζων ἀπορία καὶ περὶ μείζονων. ἄρτι γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως τῷ λόγῳ παρεχωρήσαμεν ἐκ τῶν θείων τὴν μαντικὴν ἐς δαίμονας ἀτεχνῶς ἀποδιοπομπούμενοι· νυνὲ δὲ μοι δοκοῦμεν αὐτοὺς πάλιν ἐκείνους ἐξωθεῖν καὶ ἀπαλαύνειν ἐνθένδε τοῦ χρηστηρίου καὶ τοῦ τρίποδος, εἰς πνεύματα καὶ ἀτμούς καὶ ἀναθυμιάσεις τὴν τῆς μαντικῆς ἀρχὴν, μᾶλλον δὲ τὴν οὐσίαν αὐ-

την και την δυναμιν ακαλοντας. αι γαρ εισηρηται
 κρασις και θερμότης αυται και σπομασις, ουκ
 μαλλον απαγοουσι την δαδαν απο των θεων, και ενα
 τοιούτον επιβάλλουσι εως κινείας επιλογισμον, οση
 ποιαι τον Κυκλωπα χρομετρον Ευραπίδης

Η γη δ' ανάγκη, κων θεση, κων μη θελη;

Τικτουσα πειαν, ταμα πιασει βοτα.

πλην εκεινος μεν ου φησι θυμω θεοις, αλλ' εαυτω
 και τη μεγαλυτη γαστρι δαυμόνων. ημεις δε και θυμω
 και προσευχομεθα, τι παθόντες επε τοις χρη-
 στηριοις, ει δυναμιν μεν εν εαυταις μαντικην αιψυ-
 χαι κομιζουσαι, η δε κινουσα ταυτην, αερος τις εστι
 κρασις η πνεύματος; αι δε των ισριδων καταστασεις
 τι βουλονται, και το μη θεμιστευειν, τι μη το ιερειον
 ολον εξ ακρων σφυρων υποτρομον γηνται και κρη-
 δακηη καταπερδόμενον; ου γαρ αρκει το διασει-
 σαι την κεφαλην, ωσπερ εν ταις αλλαις θυσιαις, αλλε
 πρως δε τοις μερσι τον σαλον εμεθ και τον παλ-
 μων συγγκισθαι μετα ψυφου τρομαδους. εαν γαρ
 μη τουτο γηνται, το μαντειον ου φησι χρηρατιζειν,
 ουδ' ειασταναι την Πυθιαν. καιτοι θεοι μεν η δαι-
 μονα αιτιασ την πλαστην ανατιθεντας, εικοσ εστι
 ταυτα ποιειν και κομιζειν. ωσ δε ου λεγεις; ουκ εστι
 κρη, η γαρ αναθυμιασις ακ το πτοηται το ιερειον,
 ατ τι μηα παραυσα ποιησει τον ενθουσιασμον, και
 διασεισαι την μαχητηλοισα, ου τη Πυθιας μωου,
 αλλα και ταυ τυχοντες εφηται σωματις. οσην ενη
 θες εστι την κρη δυναμιν προς το μαντειον χορησαι,
 και ταυτην παραυσα προαγματα, φιλαντωντασ ανηη

διὰ βίου καὶ καθαρῶν. ὁ γὰρ Κορήτας ἐκεῖ-
 νος, ὃν Δελφοὶ λέγουσι πρῶτον ἐμπεσόντα τῆς περὶ
 τὸν τάπον θυσιᾶς αἰσθῆσιν παρασχεῖν, οὐδὲν
 (οἶμαι) διαφέρει τῶν ἄλλων αἰπόλων καὶ ποιμένων·
 εἰ γὰρ οὐ τοῦτο μὴ μῦθος ἐστὶ, μηδὲ πλάσμα κενόν,
 ὡς ἐγώ γε ἠγοῦμαι· καὶ λογίζομενος, πηλίκων ἀγα-
 θῶν τοῦτ' ἐπὶ μαντεῖον αἴτιον γέγονε τοῖς Ἕλλησιν
 ἔν τε πόλεμοις καὶ κτίσει πόλεων, ἔν τε λοιμοῖς καὶ
 καρπῶν ἀφορίας, δεινὸν ἠγοῦμαι μὴ θεῶν καὶ προ-
 νοΐα τὴν εὐρείαν αὐτοῦ καὶ ἀρχὴν, ἀλλὰ τῶν κατὰ
 τύχην καὶ αὐτομάτῳ ἀνατίθασθαι. Πρὸς δὲ ταῦτ',
 (εἶπεν) τὸν Ἀμφικρίαν βούλομαι διαλεχθῆναι· περι-
 μένοις δὲ; Πάνυ μὲν οὖν (ὁ Φίλιππος ἔφη) καὶ
 πάντες οὗτοι· πάντα γὰρ ἡμᾶς ὁ λόγος κεκίνηκε.

XLVII. Καὶ γὰρ πρὸς αὐτόν· Ἐμὲ δ' (εἶπον) οὐ
 κεκίνηκεν, ὡς Φίλιππε, μόνον, ἀλλὰ καὶ συγκέχυκεν,
 εἰ ἐν τοσούτοις καὶ τηλικούτοις οὖσιν ἐμῖν, δοκῶ
 παρ' ἡλικίαν τῆς πιθανῆς τοῦ λόγου καλλωπιζόμενος,
 ἀναίρειν τι καὶ κινεῖν τῶν ἀληθῶς καὶ θεῶς περὶ
 τοῦ θεοῦ νενομισμένων. ἀπολογήσομαι δὲ, μάρτυ-
 ρα καὶ σύνδικον ὁμοῦ Πλάτωνα παριστάμενος. ἐκεῖ-
 νος γὰρ ἀνὴρ Ἀναξαγόραν μὲν ἐμέμψατο τὸν πα-
 λαιόν, ὅτι ταῖς φυσικαῖς ἄγαν ἐνδεδυμένος αἰτίαις,
 καὶ ἐπὶ κατ' ἀνάγκην τοῖς τῶν σωμάτων ἀποτελοῦ-
 μενον πάθεισι μετιῶν αἰεὶ καὶ διαώκων, τὸ οὐ ἔνεκα
 καὶ ὑφ' οὗ, βελτίονας αἰτίας οὔσας καὶ ἀρχάς, ἀφῆ-
 κεν· αὐτὸς δὲ πρῶτος ἢ μάλιστα τῶν φιλοσόφων
 ἀμφοτέρως ἐπεκλήθη, τῶν μὲν θεῶν τὴν ἀρχὴν ἀποδι-
 δοῦς τῶν κατὰ λόγον ἐχόντων, οὐκ ἀποστερῶν δὲ

τὴν ὕλην τῶν ἀναγκαίων πρὸς τὸ γινόμενον αἰτιῶν, ἀλλὰ συνορῶν, ὅτι τῆδε πη καὶ τὸ πᾶν αἰσθητὸν διακεκοσμημένον, οὐ καθαρὸν δὲ οὐδ' ἄμεγες ἐστίν, ἀλλὰ τῆς ὕλης συμπλεκόμενης τῷ λόγῳ λαμβάνει τὴν γένεσιν. ὅρα δὲ πρῶτον ἐπὶ τῶν τεχνιτῶν· οἷον εὐ-θὺς ἢ περιβύθητας ἐνταῦθα τοῦ πρατῆρος ἴδρα καὶ βάσις, ἣν Ἡρόδοτος ὑποκρητηρίδιον ὠνόμασεν, αἰτίας μὲν ἔχοντος ὕλικας, πῦρ καὶ σιδήρον, καὶ μάλαξιν διὰ πυρὸς, καὶ ὕδατος βαφίην, ὧν ἄνευ γενέσθαι τὸ ἔργον οὐδεμία μηχανή· τὴν δὲ κυριωτέραν ἀρχὴν καὶ ταῦτα κινούσαν, καὶ διὰ τούτων ἐνεργούσαν, ἢ τέχνη καὶ ὁ λόγος τῷ ἔργῳ παρίσχε. καὶ μὴν τῶν γε μμημάτων τούτων καὶ εἰδώλων ὁ ποιη-τῆς καὶ δημιουργὸς ἐπιγέγραπται·

Γράψε Πολύγνωτος, Θάσιος γένος, Ἀγλαοφώντος
Τίος περθομέναν Ἰλίου ἀκρόπολιν·

ὡς ὁρᾶται γράψας· ἄνευ δὲ φαρμάκων συντριβέντων καὶ συμφθαρέντων ἀλλήλοις, οὐδὲν ἦν οἷόν τε τοιαύτην διάθεσιν λαβεῖν καὶ ὄψιν. ἄρ' οὖν ὁ βουλόμενος ἀπιεσθαι τῆς ὕλικῆς ἀρχῆς, ζητῶν δὲ καὶ διδάσκων τὰ παθήματα καὶ τὰς μεταβολάς, ἃς ἄχρη μίχθεισα σινωπὶς ἔσχει, καὶ μέλανι μηλιάς, ἀφαιρεῖται τὴν τοῦ Πολύγνωτου δόξαν; ὁ δὲ τοῦ σιδήρου τὴν στόμωσιν ἐπεξιών, καὶ τὴν μάλαξιν, ὅτι τῷ μὲν πυρὶ χαλασθεὶς ἐνδίδωσι καὶ ὑπέκειε τοῖς ἐλαύνουσι καὶ πλήττουσιν, ἐμπεσῶν δὲ πάλιν εἰς ὕδωρ ἀκρωφτεῖς, καὶ τῇ ψυχρότητι διὰ τὴν ὑπὸ πυρὸς ἐγγενομένην ἀπαλότητα καὶ μαρότητα, πηλθεῖς καὶ καταπυκνωθεῖς, εὐτονίαν ἔσχει καὶ πῆξιν, ἣν Ὅμηρος

σίδηρον κράτος εἶπεν, ἥτιόν τι τῷ τεχνίτῃ τριεὶ τὴν αἰτίαν τῆς τοῦ ἔργου γενέσεως; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶομαι καὶ γὰρ τῶν ἰατρικῶν δυνάμεων ἔνιοι τὰς ποιότη-
 τας ἐλέγχουσι, τὴν δ' ἰατρικὴν οὐκ ἀναιροῦσιν. ὥσπερ ἀμίλει καὶ Πλάτων ὄρατ' ἡμᾶς τῇ περὶ τὸν ὀφθαλμὸν αὐγῇ συγκεραννυμένη πρὸς τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἀκούειν δὲ τῇ πληγῇ τοῦ ἀέρος ἀποφαινόμε-
 νος, οὐκ ἀνήρει τὸ κατὰ λόγον καὶ πρόνοιαν ὄρατι-
 κούς, καὶ ἀκουστικούς γεγονέναι.

XLVIII. Καθόλου γὰρ, ὡς φημί, δύο πάσης γενέσεως αἰτίας ἐχούσης, οἱ μὲν σφόδρα παλαιοὶ θεολόγοι καὶ ποιηταὶ τῇ κρείττονι μόνῃ τὸν νοῦν προσέχουσιν εἰλοντο, τοῦτο δὲ τὸ κοινὸν ἐπιφθεγγόμε-
 νοι πᾶσι πράγμασι·

Ζεὺς ἀρχή, Ζεὺς μέσσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα πέλον-
 ται·

ταῖς δ' ἀναγκαίαις καὶ φυσικαῖς οὐκ ἔτι προσήεσαν αἰτίαις. οἱ δὲ νεώτεροι τούτων καὶ φυσικοὶ προσα-
 γορευόμενοι τούναντίον ἐκείνοις τῆς καλῆς καὶ θείας ὑποπλανηθέντες ἀρχῆς, ἐν σώμασι καὶ πάθεσι σω-
 μάτων, πληγαῖς τε καὶ μεταβολαῖς καὶ κράσει τί-
 θενται τὸ σύμπαν. ὅθεν ἀμφοτέροις ὁ λόγος ἐνδεὴς τοῦ προσήκοντός ἐστι, τοῖς μὲν τὸ δι' οὐ καὶ ὑφ' οὐ, τοῖς δὲ τὸ ἐξ ὧν καὶ δι' ὧν ἀγνοοῦσιν, ἢ παραλεί-
 πουσιν. ὁ δὲ πρῶτος ἐκφανῶς ἀψάμενος ἀμφοῖν, καὶ τῷ κατὰ λόγον ποιοῦντι καὶ κινοῦντι προσλα-
 βῶν ἀναγκαίως τὸ ὑποκείμενον καὶ πᾶσχος, ἀπο-
 λύεται καὶ ὑπὲρ ἡμῶν πᾶσαν ὑποψίαν καὶ διαβολὴν. οὐ γὰρ ἄθεον ποιοῦμεν οὐδ' ἄλογον τὴν μαντικὴν,

ἔλην μὲν αὐτῇ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ δ' ἐν-
 θουσιαστικὸν πνεῦμα καὶ τὴν ἀναθυμίασιν, οἷον
 ὄργανον ἢ πληκτρον ἀποδιδόντες· πρῶτον μὲν γὰρ
 ἢ γεννήσασα γῆ τὰς ἀναθυμιάσεις, ὃ δὲ πῦσαν ἐν-
 διδούς κράσεως τῇ γῆ καὶ μεταβολῆς δυνάμιν ἥλιος,
 τὸ μὲν πατέρων θεὸς ἐστὶν ἡμῖν· ἔπειτα δαίμονας
 ἐπιστάτας καὶ περιπόλους καὶ φύλακας, οἷον ἁρμο-
 νίας, τῆς κράσεως ταύτης, τὰ μὲν ἀνιέντας ἐν και-
 ρῷ, τὰ δ' ἐπιτείνοντας, καὶ τὸ ἄγαν ἐκστατικὸν αὐ-
 τῆς καὶ ταρακτικὸν ἀφαιροῦντας, τὸ δὲ κινητικὸν
 ἀλύπως καὶ ἀβλαβῶς τοῖς χρωμένοις καταμιγνύντας
 ἀπολείποντες, οὐδὲν ἄλογον ποιεῖν οὐδ' ἀδύνατον
 δόξωμεν.

XLIX. Οὐδὲ γὰρ προθύμενοι καὶ καταστέφον-
 τες ἱερεῖα καὶ κατασπένδοντες, ἐναντία τῷ λόγῳ τοῦ-
 τῶ πρόκτομεν. οἱ γὰρ ἱερεῖς καὶ ὅσοι θύειν φασὶ
 τὸ ἱερεῖον καὶ κατασπένδειν καὶ τὴν κίνησιν αὐτοῦ
 καὶ τὸν τρόπον ἀποθεωρεῖν, ἑτέρου τινὸς τοῦθ' ἡ-
 μῖν, ἢ τοῦ θεμιστεύειν τὸν θεὸν λαμβάνοντες. δεῖ
 γὰρ τὸ θύσιμον τῷ τε σώματι καὶ τῇ ψυχῇ καθαρὸν
 εἶναι καὶ ἄσινες καὶ ἀδιάφθορον. μήνυτρα μὲν
 οὖν περὶ τὸ σῶμα κατιδεῖν, οὐ πάνυ χαλεπὸν ἐστὶ·
 τὴν δὲ ψυχὴν δοκιμάζουσι, τοῖς μὲν ταύροις ἄλφιστα,
 τοῖς δὲ κάπροις ἐρεβίνθους παρατιθέντες· τὸ γὰρ
 μὴ γευσάμενον, ὑγιαίνειν οὐκ οἶονχαι· τὴν δ' αἶγα
 διελέγχειν τὸ ψυχρὸν ὕδωρ. οὐ γὰρ εἶναι ψυχῆς κατὰ
 φύσιν ἐχούσης τὸ πρὸς τὴν κατάσπεισιν ἀλαθὲς καὶ
 ἀκίνητον. ἐγὼ δὲ, κἄν ἢ βέβαιον, ὅτι σημεῖόν ἐστι
 τοῦ θεμιστεύειν τὸ σείσασθαι καὶ τοῦ μὴ θεμιστεῦ-

ειν τούναντιον, οὐχ ὁρῶ τί συμβαίνει δυσχερὲς ἀπ' αὐτοῦ τοῖς εἰρημένοις. πῦσα γὰρ δύναμις ἢ πέρυκα σὺν καιρῷ βέλτιον ἢ χεῖρον ἀποδίδωσι. τοῦ δὲ καιροῦ διαφεύγοντος ἡμᾶς, σημεῖα διδόναι τὸν θεὸν εἰκὸς ἐστιν.

L. Οἶομαι μὲν οὖν μήτε τὴν ἀναθυμίασιν ὡσαύτως ἔχειν αἰεὶ διὰ παντός, ἀνέσεις δὲ τινὰς ἴσχειν καὶ πάλιν σφοδρότητας. ὧ δὲ τεκμηρίω χρῶμαι, μάρτυρας ἔχω καὶ ξένους πολλοὺς καὶ τοὺς θεραπεύοντας τὸ ἱερὸν ἄπαντας. ὁ γὰρ οἶκος, ἐν ᾧ τοὺς χρωμένους τῷ θεῷ καθίζουσιν, οὔτε πολλάκις οὔτε τεταγμένως, ἀλλ' ὡς ἔτυχε διὰ χρόνων εὐωδίας ἀναπλήπεται καὶ πνεύματος, οἷας ἂν τὰ ἡδίστα καὶ πολυτελέστατα τῶν μύρων ἀποφορᾶς, ὡς περ ἐκ πηγῆς τοῦ ἀδύτου προσβάλλοντος. ἔξανθῆν γὰρ εἰκὸς ὑπὸ θερμότητος, ἣ τινος ἄλλης ἐγγινομένης δυνάμεως. εἰ δὲ τοῦτο μὴ δοκεῖ πιθανόν, ἀλλὰ γὰρ τὴν Πυθίαν αὐτὴν ἐν πάθεισι καὶ διαφοραῖς ἄλλοτε ἄλλαις ἐκείνο τὸ μέρος τῆς ψυχῆς ἴσχειν, ὧ πλησιάζει τὸ πνεῦμα, καὶ μὴ μίαν αἰεὶ κρῖσιν, ὥσπερ ἁρμονίαν ἀμετάβολον ἐν παντὶ καιρῷ διαφυλάττειν, ὁμολογήσατε. πολλαὶ μὲν γὰρ αἰσθομένης, πλείονες δὲ ἄδηλοι, τὸ τε σῶμα καταλαμβάνουσι καὶ τὴν ψυχὴν ὑπερβίουσι δυσχερεῖαι καὶ κινήσεις· ὧν ἀναπληπλάμενην οὐκ ἄμεινον ἐκτεβαδίζειν, οὐδέ παρέχτιν ἑαυτὴν τῷ θεῷ μὴ παντάπασι καθαρὴν οὔσαν, ὥσπερ ὄργανον ἐξηρτυμένον, καὶ εὐτυχὲς, ἀλλ' ἐμπαθῆ καὶ ἀκατάστατον. οὔτε γὰρ ὁ οἶκος ὡσαύτως αἰεὶ τὸν μεθύστακόν, οὔτ' ὁ αὐλὸς τὸν ἐνθεουσιαστικόν ὁμοίως διατίθησιν, ἀλλὰ ὥσ

μὴν ἤτιαν οἱ αὐτοὶ, νῦν δὲ μᾶλλον ἐκβακχίζονται καὶ περνοῦσαι, τῆς κράσεως ἐν αὐτοῖς ἑτέρας γινόμενης· μάλιστα δὲ τὸ φανταστικὸν ἔοικε τῆς ψυχῆς ὑπὸ τοῦ σώματος ἁλλοιωμένου κρατῆσθαι, καὶ συμμεταβάλλειν· ὡς δὴλόν ἐστιν ἀπὸ τῶν ὄντιων· καὶ μὴ γὰρ ἐν πολλαῖς γινόμεθα καὶ παντοδαπαῖς ἐμπνεύων ὄψεσι, ποτὰ δ' αὐτὰ πάλιν πᾶσα γίνεται γαλήνη καὶ ἡσυχία τῶν τοιούτων. καὶ Κλέωνα μὲν ἴσμεν αὐτοὶ τῶν ἐκ Λαυλείας τοῦτον ἐν πολλοῖς ἔτιαι οἷς βιβλίωκε φάσκοντα μηδὲν ἰδεῖν πόποτα ἐνύπνιον. τῶν δὲ πρεσβυτέρων ταῦτ' οὗτο λέγεται περὶ Θρασυμήδους τοῦ Ἡρακλείου. αἷτα δ' ἡ κρᾶσις τοῦ σώματος, ὡσπερ αὐτὰ πάλιν ἡ τῶν μεταβολικῶν πολυέμφρος καὶ πολυφάνταστος, εἰ καὶ δοκεῖ τὸ ἐνθουσιάζον αὐτοῖς ὑπάρχειν· ἐπ' ἄλλα γὰρ ἄλλοτε τῷ φανταστικῷ τρεπόμενοι, καθάπερ οἱ πολλὰ βιάλλοντες, ἐπετυγχάνουσι πολλαῖς.

LI. Ὅταν οὖν ἀρμουσιῶς ἔχη πρὸς τὴν τοῦ πνεύματος, ὡσπερ φαρμάκου, κρᾶσιν ἢ φανταστικῇ καὶ μαντικῇ δυνάμει, ἐν τοῖς προφητεῦουσιν ἀνάγκη γίνεσθαι τὸν ἐνθουσιασμόν· ὅταν μὴ οὕτως, μὴ γίνεσθαι, ἢ γίνεσθαι παράφορον καὶ οὐκ ἀκέραιον καὶ ταραντικόν, ὡσπερ ἔυμιν ἐπὶ τῆς ἐναγχοῦς ἀπαθανούσης Πυθιάδος. θεοπρόφτων γὰρ ἀπὸ ξένης παραγενομένων, λέγεται τὰς πρώτας κατασπεύσεις ἀκίνητον ὑπομῖναι καὶ ἀπαθεῖς τὸ ἱερῖον· ὑπερβαλλομένων δὲ φιλοτιμίῃ τῶν ἱερῶν καὶ προσλιπαρῶντων, μέλις ὑπομβρον γενόμενον καὶ κατακλυυθῆναι, ἐνδοῦναι. τί οὖν συνέβη περὶ τὴν Πυθιάδα;

κατέβη μὲν εἰς τὸ μακτεῶν (ὡς φασιν) ἄκουσα καὶ ἀπρῶτον, εὐθύς δὲ περὶ τὰς πρώτας ἀποκρίσεις ἦν καταφανὴς τῇ τραχύτητι τῆς φωνῆς οὐκ ἀναφέρουσα, δίκην νεῶς ἐπιγομένης, ἀλάλου καὶ κακοῦ πνεύματος οὔσα πλήρης· τέλος δὲ παντάπασιν ἐκταραχθεῖσα καὶ μετὰ κραυγῆς φοβερᾶς φερομένη πρὸς τὴν ἔξοδον, ἔρριψεν ἑαυτήν· ὥστε φυγεῖν μὴ μόνον τοὺς θεοπρόπους, ἀλλὰ καὶ τὸν προφήτην Νικάνδρον, καὶ τοὺς παρόντας τῶν ὁσίων. ἀνείλοντο μέντοι μετὰ μικρὸν αὐτὴν εἰσελθόντες ἔκφρονα, καὶ διεβίωσεν ὀλίγας ἡμέρας. τούτων ἕνεκα, καὶ συνουσίας ἄγνόν τὸ σῶμα καὶ τὸν βίον ὅλως ἀνεπίμικτον ἄλλοδαπαῖς ὀμιλίαις καὶ ἄθικτον φυλάττουσι τῆς Πυθιάδος, καὶ πρὸ τοῦ χρηστηρίου τὰ σημεῖα λαμβάνουσιν, οἴομενοι τῷ θεῷ κατάδηλον εἶναι, πότε τὴν πρόσφορον ἔχουσα κρῦσιν καὶ διάθεσιν, ἀβλαβῶς ὑπομενεῖ τὸν ἐνθουσιασμόν. οὔτε γὰρ πάντας, οὔτε τοὺς αὐτοὺς αἰεὶ διατίθησιν ὡσαύτως ἢ τοῦ πνεύματος δύναμις, ἀλλ' ὑπέκκαυμα παρῆγει καὶ ἀρχὴν, ὡς περ εἴρηται, τοῖς πρὸς τὸ παθεῖν καὶ μεταβαλεῖν οἰκείως ἔχουσιν. ἔστι δὲ θεία μὲν ὄντως καὶ δαιμόνιος, οὐ μὴν ἀνέκλειπτος, οὐδ' ἀφθαρτος, οὐδ' ἀγήρωσ καὶ διαρκῆς εἰς τὸν ἄπειρον χρόνον· ὑφ' οὗ πάντα κάμνει τὰ μεταξὺ γῆς καὶ σελήνης, κατὰ τὸν ἡμέτερον λόγον. εἰσὶ δ' οἱ καὶ τὰ ἐπάνω φάσκοιτες οὐχ ὑπομένειν, ἀλλ' ἀπαυδῶντα πρὸς τὸ αἰθιον καὶ ἄπειρον, ὀξείαις χρῆσθαι μεταβολαῖς καὶ καλιγγενισίαις.

LI. Ταυτ' ἔφη ἐγὼ πολλάκις ἀνασκίπτεσθαι

καὶ ἡμᾶς παρακαλῶ καὶ ἑμαυτὸν, ὡς ἔχοντα πολλὰς ἀντιλήψεις καὶ ὑπονοίας πρὸς τοῦναντίον, ὅς ὁ καιρὸς οὐ παρέχει πάσης ἐπιξελεθεῖν· ὥστε καὶ ταῦτα ὑπερκεισθῶ, καὶ ἃ Φίλιππος διαπορεῖ περὶ ἡλίου καὶ Ἀπόλλωνος.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ᾠΤΙ

ΔΙΔΑΚΤΟΝ Ἡ ΑΡΕΤΗ.

Περὶ τῆς ἀρετῆς βουλευόμεθα καὶ διαποροῦμεν, εἰ διδακτὸν ἐστὶ τὸ φρονεῖν, τὸ δικαιοπραγεῖν, τὸ εὖ ζῆν· εἶτα θαυμάζομεν, εἰ ῥητόρων μὲν ἔργα καὶ κυβερνητῶν καὶ οἰκοδόμων καὶ γεωργῶν μυρία ἐσὶν· ἀγαθοὶ δ' ἄνδρες ὀνομάζονται καὶ λέγονται μόνον, ὡς ἵπποκίνταυροι καὶ γίγαντες καὶ κύκλωπες, ἔργον δ' ἀμεμφεῖς εἰς ἀρετὴν καὶ ἀκέραιον οὐκ ἔστιν εὐρεῖν, οὐδὲ πάθους ἀκέραιον ἦθος καὶ ἀθικτον· ἀλλ' εἰ καὶ τι καλὸν ἢ φύσις αὐτομάτως ἐκφέρει, τοῦτο πολὺ τῷ ἄλλοτρίῳ, καθάπερ ἔλη καρπὸς ἀγρία καὶ ἀκαθάρτου μινγνύμενης, ἐξαμαυροῦται. ψάλλειν μανθάνουσιν ἄνθρωποι, καὶ ὄρχεῖσθαι, καὶ ἀναγιγνώσκειν γράμματα, καὶ γεωργεῖν, καὶ ἵππευεῖν· ὑποδεισθαι μανθάνουσι, περιβάλλεσθαι· οἰνοχοεῖν δι-

δύσκουσιν, ὀψοποιεῖν· ταῦτα ἄνευ τοῦ μαθεῖν οὐκ ἔστι χρησίμως ποιεῖν. δι' ὃ δὲ ταῦτα πάντα, τὸ εὐβιοῦν, ἀδίδακτον καὶ ἄλογον καὶ ἄτεχρον καὶ αὐτόματον.

II. Ὡς ἄνθρωποι, τί τὴν ἀρετὴν λέγοντες ἀδίδακτον εἶναι, ποιοῦμεν ἀνὺπαρκτον; εἰ γὰρ ἡ μάθησις, γένεσις ἔστιν, ἢ τοῦ μαθεῖν κώλυσις, ἀναίρεσις· καίτοι γε (ὡς φησὶν ὁ Πλάτων) διὰ τὴν τοῦ ποδὸς πρὸς τὴν λύραν ἀμετρίαν καὶ ἀναρμοστίαν οὔτε ἀδελφὸς ἀδελφῷ πολεμεῖ, οὔτε φίλος φίλῳ διαφέρεται, οὔτε πόλεις πόλεσι δι' ἀπεχθείας γενόμεναι, τὰ ἔσχατα κακὰ δρῶσι τε καὶ πάσχουσιν ὑπ' ἀλλήλων· οὐδὲ περὶ προσφιλίας ἔχει τις εἰπεῖν σιᾶσιν ἐν πόλει γινόμενην, πότερον Τελχίνας ἀναγνωστέον· οὐδ' ἐν οἰκίᾳ διαφορὰν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ὑπὲρ κρόκης ἢ σιτημονος. ἀλλ' ὅμως οὔτ' ἂν ἴστων, οὔτε βιβλίον, ἢ λύραν, ὃ μὴ μαθὼν μεταχειρίσασαιτο, καίπερ εἰς οὐδὲν μέγα βλαβησόμενος, ἀλλ' αἰδεῖται γενέσθαι καταγέλαστος· ἡμαθίαν γὰρ Ἱερῶκλειτὸς φησὶ κρύπτειν ἄμεινον· οἶκον δὲ καὶ γάμον καὶ πολιτείαν· καὶ ἀρχὴν οἴεται καλῶς μεταχειρίζεσθαι. παιδὸς ὕποφαγοῦντος, ὃ Λιαγένης τῷ παιδαγωγῷ κόνδυλον ἔδωκεν· ὀρθῶς οὐ τοῦ μὴ μαθόντος, ἀλλὰ τοῦ μὴ διδάξαντος, τὸ ἡμάρτημα ποιήσας. εἴτα παροφίδος μὲν, ἢ κύλικος, οὐκ ἔστι κοινωνεῖν ἐπιδείξιως, ἂν μὴ μάθῃ τις εὐθύς ἐκ παίδων ἀρξάμενος· ὡς Ἀριστοφάνης· Μὴ κυχλίξειν, μηδὲ ὑποφαγεῖν, μηδ' ἴσχειν τῷ πόδ' ἐναλλάξ· οἴκου δὲ καὶ πόλεως καὶ γάμον καὶ βίου καὶ ἀρχῆς κοινωνίαν, ἀνέγκλητον ἐνδέχεται

γενέσθαι, μὴ μαθόντων, ὅντινα χρὴ τρόπον ἀλλή-
 λους συμφέρεσθαι; ὁ Ἀρίστιππος ἐρωτηθεὶς ὑπό-
 νος· Πανταχοῦ σὺ ἄρα εἶ; γελώσας· Οὐκοῦν (ἔφη)
 παραπόλλυμι τὸ ναῦλον, εἶγε πανταχοῦ εἰμί. τί οὖν
 οὐκ ἂν εἶποις καὶ αὐτός· Εἰ μὴ γίνονται μαθήσει
 βελτιόνες ἄνθρωποι, παραπόλλυται ὁ μισθὸς τῶν
 παιδαγωγῶν. πρῶτον γὰρ οὗτοι λαμβάνοντες ἐκ
 γάλακτος, ὥσπερ αἱ τίτθαι ταῖς χερσὶ τὸ σῆμα πλάτ-
 τουσιν, οὕτως φυθμίζουσι τοῖς ἔθεσιν, εἰς ἕχθος τε
 πρῶτον ἀρετῆς καθιστάντες. καὶ ὁ Λάικων ἐρωτη-
 θεὶς, τί παρέχει παιδαγωγῶν· Τὰ καλὰ (ἔφη) τοῖς
 παισὶν ἡδέα ποιῶ. καὶ αὐτοὶ διδάσκουσιν οἱ παι-
 दाγογοὶ, κεκυφῶτας ἐν ταῖς ὁδοῖς περιπατεῖν, ἐνὶ
 δακτύλῳ τὸ τάριχον ἄψασθαι, δυοὶ τὸν ἰχθύν, σῖ-
 τον, κρέας· οὕτω κνῆσθαι, τὸ ἱμάτιον οὕτως ἀνα-
 λαβεῖν.

III. Τί οὖν; ὁ λέγων λειχῆνος ἱατρικὴν εἶναι
 καὶ παρωνυχίας, πλευρίτιδος δὲ καὶ πυρετοῦ καὶ
 φρενίτιδος μὴ εἶναι, τί διαφέρει τοῦ λέγοντος, ὅτι
 τῶν μικρῶν καὶ παιδικῶν καθηκόντων εἰς διδασκα-
 λεία καὶ λόγοι καὶ ὑποθῆκαι· τῶν δὲ μεγάλων καὶ
 τελείων ἄλογος τριβὴ καὶ περίπτωσις ἐστίν; ὡς γὰρ
 ὁ λέγων, δεῖ κώπην ἐλαύνειν μὴ μαθόντα, γελοῖός
 ἐστίν· οὕτως ὁ μὲν τῶν ἄλλων ἀπολείπων τεχνῶν
 μάθησιν, ἀρετῆς δ' ἀναιρῶν, τοῦναντίον ἔοικε τοῖς
 Σκῦθαις ποιεῖν. ἐκείνοι μὲν γὰρ, ὡς φησὶν Ἱπρόδο-
 τος, τοὺς οἰκέτας ἐκτυφλοῦσιν, ὅπως παραμένωσιν
 αὐτοῖς· οὗτος δὲ ταῖς δούλαις καὶ ὑπηρέταισι τέχνας
 ὥσπερ ὄμμα τὸν λόγον ἐντιθεὶς, τῆς ἀρετῆς ἀφαιρεῖ.

καίτοιγε ὁ στρατηγὸς Ἰφικράτης πρὸς τὸν Χαβρίου
 Καλλίαν, ἐρωτῶντα καὶ λόγοντα· Τίς εἰς τοσούτης,
 πένταστῆς, ἵππευς, ὀπλίτης; Οὐδεὶς (ἔφη) τούτων,
 ἀλλ' εἰ τούτοις πᾶσιν ἐπιτάττων. γιλοῖος οὖν ὁ λέ-
 γων, ὅτι ταξικὴ καὶ ὀπλιτικὴ καὶ τὸ σφενδαῖν καὶ
 τὸ ἵππεύειν διδακτὸν ἔστι, στρατηγία δὲ καὶ τὸ στρα-
 τηγεῖν, ὡς ἔτυχε παραγίνεται. οὐκοῦν ἔτι γυλοϊότε-
 ρος ὁ μόνην τὴν φρόνησιν μὴ διδακτὴν ἀπαφαίνων,
 ἣς ἄνευ, τῶν ἄλλων τεχνῶν ὄφελος οὐδὲν, οὔτε ὄνη-
 σίς ἔστιν. εἰ δὲ ἡγεμῶν αὕτη, καὶ κόσμος οὔσα πα-
 σῶν καὶ τάξις, εἰς τὸ χρήσιμον ἕκαστον καθίστησιν,
 αὐτίκα τίς δαίπνου χάρις, ἡσκημένων καὶ μεραθη-
 κότων παίδων δαιτρεῦσαι καὶ ὀπτιῆσαι καὶ οἰνοχαῆ-
 σαι, εἰ μὴ διάθεσις, μηδὲ διάταξις εἴη πρὸς τοῦς
 διακονοῦντας.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΗΘΙΚΗΣ ΑΡΕΤΗΣ.

Περὶ τῆς ἠθικῆς λεγομένης ἀρετῆς καὶ δοκούσης,
 ᾧ δὴ μάλιστα τῆς θεωρητικῆς διαφέρει, τῷ τὸ μὲν
 πάθος ἔλθῃ ἔχειν, τὸν δὲ λόγον εἶδος, εἰπεῖν προ-
 κείται, τίνα τε οὐσίαν ἔχει, καὶ πῶς ὑφίστασθαι

πέφυκε· καὶ πότερον οἰκείῳ λόγῳ κεκόσμηται· τὸ δεδεδυμένον μόριον αὐτὴν τῆς ψυχῆς, ἢ μετᾶσχηκεν ἄλλοτριου· καὶ εἰ μετᾶσχηκε, πότερον ὡς τὰ μεμιγμένα πρὸς τὸ βέλτιον, ἢ μᾶλλον, ὡς ἐπιστασίᾳ τιλὶ χρώμενον καὶ ἀρχῇ μετέχειν λέγεται τῆς τοῦ ἄρχοντος δυνάμεως. ὅτι μὲν γὰρ δύναται καὶ ἀρετὴ γυρομένου, καὶ μένει παντάπασιν ἄυλον καὶ ἀκράτον, οὕτως δὴλον εἶναι. βέλτιον δὲ βραχείως ἐπιδραμεῖν καὶ τὰ τῶν ἑτέρων, οὐχ ἱστορίας ἕνεκα μᾶλλον ἢ τοῦ σωφρέστερα γενέσθαι τὰ οἰκεία καὶ βεβαιότερα, προεπιθέτων ἐκείνων.

II. Μανέδημος μὲν ὁ ἐξ Ἐρεστρίας ἀνήρει τῶν ἀρετῶν καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὰς διαφορὰς, ὡς μιᾶς οὐσίας καὶ χρωμένης πολλοῖς ὀνόμασι· τὸ γὰρ αὐτὸ σωφροσύνην καὶ ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην λέγεσθαι, καθάπερ βροτὸν καὶ ἄνθρωπον. Λοίστων δὲ ὁ Χίος τῇ μὲν οὐσίᾳ μίαν καὶ αὐτὸς ἀρετὴν ἐποίησε, καὶ ὑγείαν ὠνόμαζε· τῷ δὲ πρὸς τι πῶς διαφόρους καὶ πλείονας, ὡς εἴ τις ἐθέλοι τῆν ὄρασιν ἡμῶν, λευκῶν μὲν ἀντιλαμβακομένην, λευκοθέα καλεῖν, μελάνων δὲ, μελανθέαν, ἢ τι τοιαῦτον ἕτερον. καὶ γὰρ ἡ ἀρετὴ ποιητέα μὲν ἐπισκοποῦσα καὶ μὴ ποιητέα, κέκληται φρόνησις· ἐπιθυμίαν δὲ κσασμαῦσα, καὶ τὸ μέτριον καὶ τὸ εὐκαιρον ἐν ἡδοναῖς ὀρίζουσα, σωφροσύνη· κοινωνήμασι δὲ καὶ συμβολαίοις ὀμιλοῦσα τοῖς πρὸς ἑτέρους, δικαιοσύνη· καθάπερ τὸ μαχαίριον ἐν μὲν ἐστίν, ἄλλοτε δὲ ἄλλο διαιρεῖ· καὶ τὸ πῦρ ἐνεργῶ πρὸς ἕλας διαφόρους μὲ φύσει χρώμετον. ἔοικε δὲ καὶ Ζήνων ἐἶς τοῦτό πῶς ὑποφίρε-

σθαι ὁ Κιρκιὺς, δοξάζομενος τὴν φρόνησιν ἐν μὲν ἀπονεμητέοις, δικαιοσύνην· ἐν δὲ διαιρητέοις, σαφροσύνην· ἐν δὲ ὑπομενετέοις, ἀνδρείαν. ἀπολαγούμενοι δὲ, ἀξιοῦσιν ἐν τοῦτοις τὴν ἐπιστήμην φρόνησιν ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος ὀνομάσθαι. Χρύσιππος δὲ κατὰ τὸ ποιὸν ἀρετὴν ἰδίᾳ ποιότητι συνίστασθαι νομίζων, ἔλαθεν ἑαυτὸν (κατὰ τὸν Πλάτωνα) σμῆνος ἀρετῶν οὐ σύνηθες, οὐδὲ γνώριμον ἐγείρας· ὡς γὰρ παρὰ τὸν ἀνδρείον ἀνδρείαν, καὶ παρὰ τὸν πρῶτον πραότητα, καὶ δικαιοσύνην παρὰ τὸν δίκαιον, οὕτως παρὰ τὸν χαρίεντα χαριεντότητα, καὶ παρὰ τὸν ἐσθλὸν ἐσθλότητα, καὶ παρὰ τὸν μέγαν μεγαλότητα, καὶ παρὰ τὸν καλὸν καλότητα, ἕτερας τε τοιαύτας ἐπιδειξίδετας, εὐαπαντησίας, εὐτραπείας, ἀρετὰς τεθήμενος, πολλῶν καὶ ἀτόπων ὀνομάτων οὐδὲν δεομένην ἐμπέπληκε φιλοσοφίαν.

III. Κοινῶς δὲ ἅπαντες οὗτοι τὴν ἀρετὴν τοῦ ἡγεμονικοῦ τῆς ψυχῆς διὰθεοῖν τινα καὶ δύναμιν γεγνημένην ὑπὸ λόγου, μᾶλλον δὲ λόγον οὖσαν αὐτὴν ἐμολογούμενον καὶ βέβαιον καὶ ἀμετάπτωτον, ὑποτίθενται καὶ νομίζουσιν οὐκ εἶναι τὸ παθητικὸν καὶ ἄλογον διαφορᾶ τινι καὶ φύσει ψυχῆς τοῦ λογικοῦ διακεκριμένον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ τῆς ψυχῆς μέρος (ὃ δὴ καλοῦσι διάνοιαν καὶ ἡγεμονικόν) διόλου τρεπόμενον καὶ μεταβάλλον ἐν τε τοῖς πάθεσι, καὶ ταῖς κατὰ ἕξιν ἢ διὰθεοισιν μεταβολαῖς, κακίαν τε γίνεσθαι καὶ ἀρετὴν, καὶ μηδὲν ἔχειν ἄλογον ἐν ἑαυτοῖς· λέγεσθαι δὲ ἄλογον, ὅταν τῷ πλεονάζοντι τῆς ὁρμῆς ἰσχυρῶς γενομένῳ καὶ κρατήσωσι, πρὸς τε τῶν ἀτόπων παρὰ

τὸν αἰροῦντα λόγον ἐκφέρηται· καὶ γὰρ τὸ πάθος εἶναι λόγον πονηρὸν καὶ ἀκόλαστον, ἐκ φανύλης καὶ διημαρτημένης κρίσεως σφοδρότητα καὶ ὀώμην προσλαμβάνοντι. ἔοικε δὲ λαθεῖν τοῦτο τοὺς ἅπαντας, ἢ διττῶς ἡμῶν, ὡς ἀληθῶς, ἑκαυτὸς ἐστὶ καὶ σύνθετος· τὴν γὰρ ἑτέραν διπλὴν οὐ κατεῖδον, ἀλλὰ τὴν ψυχῆς καὶ σώματος μίξιν ἐμφανιστέραν οὖσαν· ὅτι δὲ αὐτῆς ἐστὶ τῆς ψυχῆς ἐν ἑαυτῇ σύνθετόν τι καὶ διφυές καὶ ἀνόμοιον, ὡς τερ ἑτέρου σώματος τοῦ ἀλόγου πρὸς τὸν λόγον ἀνάγκη τινὲ καὶ φύσει συμμιγέτος καὶ συναρμοσθέντος, εἰκὸς μὲν ἐστὶ μηδὲ Πυθαγόραν ἄγνοῆσαι, τεκμαιρομένους τῇ περὶ τὴν μουσικὴν σπουδῇ τοῦ ἀνδρὸς, ἣν ἐπηγάγετο τῇ ψυχῇ κηλήσεως ἕνεκα καὶ παραμυθίας, ὡς οὐ πᾶν ἐχούση διδασκαλίᾳ καὶ μαθήμασιν ὑπήκοον, οὐδὲ λόγῳ μεταβλητὸν ἐκ κακίας, ἀλλὰ τινος ἑτέρας πειθοῦς ἐννεργοῦ καὶ πλάσεως καὶ τιθασσεύσεως δεόμενον, εἰ μὴ παντάπασι μέλλοι φιλοσοφίᾳ δυσμεταχείρισον εἶναι καὶ ἀπειθές. ἐμφανῶς μέντοι καὶ βεβυίως καὶ ἀναμφιδόξως Πλάτων συνεῖδεν, ὅτι τοῦτου γε τοῦ κόσμου τὸ ἔμψυχον, οὐχ ἄπλοῦν οὐδὲ ἀσύνθετον οὐδὲ μονοειδές ἐστιν, ἀλλ' ἐκ τῆς ταυτοῦ καὶ τῆς τοῦ ἑτέρου μεμιγμένον δυνάμεως, πῆ μὲν αἰεὶ κατὰ ταῦτ' ἀκοσμεῖται καὶ περιπολεῖ μιᾷ τάξει κράτος ἐχούση χρώμενον, πῆ δὲ εἰς τε κινήσεις καὶ κύκλους σχιζόμενον ὑπεναντίους καὶ πλανητοὺς, ἀρχὴν διαφορᾶς καὶ γένεσιν· ἢ τε ἀνθρώπου ψυχῆ, μέρος ἢ τμήμα τῆς τοῦ παντός οὖσα, καὶ συναρμοσμένη κατὰ λόγους καὶ ἀριθμοὺς ἔοικότας ἐκείνοις, οὐχ ἄπλῃ τίς

ἔστιν, οὐδὲ ὁμοιοπαθῆς, ἀλλ' ἕτερον μὲν ἔχει τὸ νοε-
 ρὸν, καὶ λογιστικόν, ὃ κρατεῖν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ
 φύσιν καὶ ἄρχειν προσήκόν ἐστιν· ἕτερον δὲ τὸ πα-
 θητικόν καὶ ἄλογον καὶ πολυπλανές καὶ ἄτακτον ἐξ
 ἑαυτοῦ ἐπιστασίας δεόμενον. οὗ πάλιν διχῆ μεριζο-
 μένου, τὸ μὲν αἰεὶ σωματικόν κέκληται ἐπιθυμοῦν,
 τὸ δὲ ἔστι μὲν ἢ τοῦτω προστιθέμενον, ἔστι δὲ ἢ τοῦ
 λογισμῶ παρέχον ἰσχύν ἐπὶ τοῦτο καὶ δύναμιν, θυ-
 μοειδές· ἀποδείκνυσι δὲ τὴν διαφορὴν μάλιστα τῇ
 τοῦ λογιζομένου καὶ φρονοῦντος ἀντιβίασει, πρὸς τὸ
 ἐπιθυμοῦν καὶ θυμούμενον· ὥστε ἕτερα εἶναι πολ-
 λάκις ἀπειθοῦντα καὶ δυσμαχοῦντα πρὸς τὸ βέλτι-
 στον. ταύταις ἐχρήσατο ταῖς ἀρχαῖς ἐπὶ πλεῖστον
 Ἀριστοτέλης, ὡς δηλόν ἐστιν ἐξ ὧν ἔγραψεν. ὕστερον
 δὲ, τὸ μὲν θυμοειδές τῷ ἐπιθυμητικῷ προσέειμεν,
 ὡς ἐπιθυμίαν τινὰ τὸν θυμόν ὄντα καὶ ὄρεξιν ἀντι-
 λυπήσεως· τῷ μὲντοι πιθητικῷ καὶ ἀλόγῳ μέχρι
 παντός ὡς διαφέροντι τοῦ λογιστικοῦ, χρώμενος δι-
 τέλειεν, οὐχ ὅτι παντελῶς ἄλογόν ἐστιν, ὥσπερ τὸ
 αἰσθητικόν ἢ τὸ θρεπτικόν καὶ φυτικόν τῆς ψυχῆς
 μέρος· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅλως ἀνήκοα λόγου καὶ κω-
 φὰ τρόπον τινὰ τῆς σαρκὸς ἐκβεβλάστηκε, καὶ περὶ
 τὸ σῶμα παντελῶς καταπέφυκε. τὸ δὲ παθητικόν
 οἰκίου λόγου στέρεται καὶ ἄμοιρόν ἐστιν, ἄλλως δὲ,
 τοῦ λογιζομένου καὶ φρονοῦντος ἐσακούειν, καὶ τρέ-
 πεσθαι πρὸς ἐκεῖνο καὶ ὑπέκειν καὶ κατασχηματί-
 ζισθαι πέφυκεν, εἰ μὴ τέλειον ἢ διεφθαρμένον ὑφ'
 ἡδονῆς ἀμαθοῦς καὶ ἀκολάστου διαίτης.

IV. Οἱ δὲ θαυμάζοντες, ὅπως ἄλογον μὲν ἐστι,

λόγῳ δὲ ὑπήκουσεν, οὐ μοι δοκοῦσι τοῦ λόγου περινοεῖν τὴν δύναμιν, ὅση πέφυκε καὶ ἐφ' ὅσον διέρχεται τῷ κρατεῖν καὶ ἄγειν, οὐ σκληραῖς οὐδὲ ἀντιτύποις ἀγογαῖς, ἀλλὰ τυπικαῖς, καὶ τὸ ἐνδόσιμον καὶ πειθῆνιον ἀπάσης ἀνάγκης καὶ βίας ἐχούσαις ἀντισιμώτερον. ἐπεὶ καὶ πνεῦμα δῆπου καὶ νεῦρα καὶ ἔστιν καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος, ἄλογά ἐστιν, ἀλλ' ὅταν ὁρμὴ γένηται, σείσαντος ὡπερ ἡνίας τοῦ λογισμοῦ, πάντα τέτακται καὶ συνῆκται καὶ ὑπακούει· καὶ πόδες τε, θεῖν διανοηθέντος, εὔτονοι, καὶ χεῖρες εἰς ἔργον καθίστανται, βαλεῖν ἢ λαβεῖν ὁρμήσαντος. ἄριστα δὲ ὁ ποιητὴς τὸ συμπαθοῦν καὶ συγκατασχηματιζόμενον τῷ λόγῳ τοῦ ἀλόγου παρίσται διὰ τούτων·

Ὡς τῆς τήκετο καλὰ παρήια δακρυχευούσης,

Κλαιούσης ἐόν ἄνδρα παρήμενον· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς

Θυμαῖ μὲν γούωσαν ἐὴν ἐλέαιρε γυναῖκα,

Ὄφθαλμοὶ δ' ὥσι κέρα ἕστασαν, ἧς σίδηρος

Ἄτρεμας ἐν βλεφάροισι, δόλω δέ γε δάκρυα κεῦθεν.

οὕτως κατήκουσεν εἶχε τῆς κρίσεως καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ αἷμα καὶ τὸ δάκρυον. δηλοῦσι δὲ καὶ παρὰ καλαῖς καὶ καλοῖς, ὧν οὐκ ἐστὶ λόγος, οὐδὲ νόμος θίγειν, αἰδοίων φυγαὶ καὶ ἀναχωρήσεις ἡσυχίαν ἀγόντων καὶ ἀτρεμοῦντων. ὁ μάλιστα συμβαίνει τοῖς ἐρῶσιν, εἶτα ἀκούσασιν, ὡς ἀδελφῆς ἐρῶντες, ἢ θυγατρὸς, ἠγχοήκασι· αὐτίκα γὰρ ἔπηξεν τὸ ἐπιθεμοῦν ἀψαμένου τοῦ λόγου, καὶ τὸ σῶμα τὰ μέρη συννευσχημονοῦντα τῇ κρίσει παρέσχεν· σιτίοις γε μὴν πολλά-

κισ καὶ ὄψοις μάλα ἠδέως προσηχθίντες, ἂν αἰ-
 σθωνται καὶ μύθωσιν αὐτοὺς τῶν μὴ καθαρῶν τε
 μηδὲ νομίμων ἰδοδοκότας, οὐ τῇ κρίσει μόνον ἐπι-
 τίθεται τὸ λυποῦν καὶ δάκνον, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα
 τῇ δόξῃ συνδιατρεπόμενον καὶ ἀναπνευμιπλάμενον, ἔμε-
 ποι καὶ διατροπαὶ ναυτιώδεις ἰσχυοσι. δέδοικα δὲ,
 μὴ δόξαιμι παντόπασιν ἐπαγωγὰ καὶ νεαρὰ τῶ λόγῳ
 περιάινειν, ψαλτήρια διξιῶν καὶ λύρας, καὶ πηκτίδας
 καὶ αὐλοὺς, καὶ ἕσα μουσικῆς προσωδὰ καὶ προσή-
 γορα μηχανησαμένης ἄνθρωπίνους πάθεισιν, ἄψυχα
 συνῆλθε, καὶ συνεπιθρηγεῖ, καὶ συνῆδει, καὶ συνα-
 κολασταιίνει, τὰς κρίσεις ἀναφέροντα καὶ τὰ πάθη
 καὶ τὰ ἦθη τῶν χρωμένων. καίτοι καὶ Ζήνωνά φα-
 σιν εἰς θεάτρον ἀνιόντα κιθαρωδοῦντος Ἀμοιβέως,
 πρὸς τοὺς μαθητὰς, ἴωμεν, εἰπεῖν, ὅπως καταμά-
 θωμεν, οἷαν ἔντερα καὶ νεῦρα καὶ ξύλα καὶ ὄστῳ λό-
 γου καὶ ἀριθμοῦ μετασχόντα καὶ τάξεως, ἐμμέλειαν
 καὶ φωνὴν ἀφίησιν. ἀλλὰ ταῦτα ἐάσας, ἠδέως ἂν
 αὐτῶν πυθσίμην, εἰ κῦνας καὶ ἵππους καὶ ἔρνιδας
 οἰκουροὺς ὀρῶντες, ἔθμ καὶ τροφῇ καὶ διδασκαλίᾳ
 φωνὰς τε συνετὰς καὶ πρὸς λόγον ὑπηκόους κινήσεις
 καὶ σχέσεις ἀποδιδόντας, καὶ πράξεις τὸ μέτριον καὶ
 τὸ χρησίμον ἡμῖν ἐχούσας. Ἐμῆρον δ' ἀκούοντες
 τὸν Ἀχιλλεῖα λέγοντος ὀτρύνειν ἵππους τε καὶ ἄνδρας
 ἐπὶ τὴν μάχην, ἔτι θαυμάζουσι καὶ διαποροῦσιν, εἰ
 τὸ θυμούμενον ἐν ἡμῖν καὶ ἐπιθυμοῦν καὶ λυποῦ-
 μενον καὶ ἠδόμενον ὑπακούειν τε τῷ φρονοῦντι καὶ
 πιάσχειν ὑπ' αὐτοῦ καὶ συνδιατίθεσθαι πέφυκεν,
 οὐκ ἄπεικοῦν οὐδὲ ἀπεισχοινομένοιον, οὐδὲ πλασσοῦ-

μερον ἔσωθεν, οὐδὲ τυπούμενον ἀνάγκαις ἤσιν, ἢ πληγαῖς, ἀλλὰ γύσει μὲν ἐξηρημένον, αἰεὶ δὲ ὁμιλοῦν καὶ συντρεφόμενον καὶ ἀναπιμπλόμενον ὑπὸ συνηθείας. διὸ καὶ καλῶς ᾠνόμασται τὸ ἦθος· ἔσο μὲν γὰρ (ὡς τύπη εἶπειν) ποιότης τοῦ ἀλόγου τὸ ἦθος· ᾠνόμασται δὲ, οἷ τιὴν ποιότητα ταύτην καὶ τὴν διαφορὰν ἔθει λαμβάνει τὸ ἄλογον ὑπὸ τοῦ λόγου πλατιόμενον, οὐ βουλομένου τὸ πάθος ἐξαιρεῖν παντάπασιν, (οὔτε γὰρ δυνατόν, οὔτε ἄμεινον) ἀλλὰ ἄρον τινὰ καὶ τάξιν ἐπιτιθέντος αὐτῷ, κατὰ τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς, οὐκ ἀπαθείας οὔσας, ἀλλὰ συμμετρίας παθῶν καὶ μευότητος, ἐμποιοῦντος. ἐμποιεῖ δὲ τῇ φρονήσει τὴν τοῦ παθητικοῦ δύναμιν εἰς ἕξιν ἀσειαν καθιστάς. τρία γὰρ δὴ ταῦτά φασι περὶ τὴν ψυχὴν ὑπάρχειν, δύναμιν, πάθος, ἕξιν. ἡ μὲν οὖν δύναμις ἀρχὴ καὶ ὕλη τοῦ πάθους, οἷον ὀργιλότης, αἰσχυρηλία, θαρσύαλεθις· τὸ δὲ πάθος, κίνησις τις ἡδὴ τῆς δυνάμειος, οἷον ὀργή, αἰδώς, θάρσος, ἢ δ' ἰξίς, ἰσχὺς καὶ κατασκευὴ τῆς περὶ τὸ ἄλογον δυνάμειος ἐξ ἔθους ἐγγυνομένη, κακία μὲν, ἂν φανύως, ἀρετὴ δὲ, ἂν καλῶς ὑπὸ τοῦ λόγου παιδαγωγηθῇ τὸ πάθος.

V. Ἐπεὶ δὲ οὐ πᾶσαν ἀρετὴν μευότητα ποιοῦσιν οὐδὲ ἠθικὴν καλοῦσι, λεπτεῖον ἂν εἴη περὶ τῆς διαφορᾶς ἀρξάμενοις ἀνωθεν. ἔστι τοίνυν τῶν πραγμάτων τὰ μὲν ἀπλῶς ἔχοντα, τὰ δὲ πῶς ἔχοντα πρὸς ἡμᾶς· ἀπλῶς μὲν οὖν ἔχοντα, γῆ, οὐρανός, ἄστρα, θάλασσα· πῶς δὲ ἔχοντα πρὸς ἡμᾶς, ἀγαθόν, κακόν· αἰρετόν, φευκτόν· ἡδὺν, ἀλγεινόν· ἀμφοῖν δὲ

τοῦ λόγου θεωρητικοῦ ὄντος, τὸ μὲν περὶ τὰ ἀπλῶς
 ἔχοντα μόνον, ἐπιστημονικὸν καὶ θεωρητικὸν ἔστι·
 τὸ δ' ἐν τοῖς πῶς ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς, βουλευτικὸν καὶ
 πρακτικόν· ἀρετὴ δὲ τούτου μὲν ἡ φρόνησις, ἐκεί-
 νου δὲ ἡ σοφία. διαφέρει δὲ σοφίας φρόνησις, ἢ
 τοῦ θεωρητικοῦ πρὸς τὸ πρακτικόν καὶ παθητικόν
 ἐπιστροφῆς καὶ σχέσεώς τινος γενομένης ὑφίσταται
 κατὰ λόγον ἢ φρόνησις. διὸ φρόνησις μὲν τύχης
 δεῖται· σοφία δ' οὐ δεῖται πρὸς τὸ οἰκεῖον τέλος,
 οὐδὲ βουλῆς. ἔστι γὰρ περὶ τὰ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ
 καὶ ὡσαύτως ἔχοντα. καὶ καθάπερ ὁ γεωμέτρης οὐ
 βουλευταὶ περὶ τοῦ τριγώνου, εἰ δυοῖν ὀρθαῖς ἴσας
 ἔχει τὰς ἐντὸς γωνίας, ἀλλὰ οἶδεν· (αἱ γὰρ βουλαὶ
 περὶ τῶν ἄλλοτε ἄλλως ἔχόντων οὐ περὶ τῶν βεβαίων
 καὶ ἀμεταπτώτων) οὕτως ὁ θεωρητικὸς νοῦς περὶ τὰ
 πρῶτα καὶ μόνιμα, καὶ μίαν ἀεὶ φύσιν ἔχοντα μὴ
 δεχομένην μεταβολαῖς, ἐνεργῶν, ἀπήλλακται τοῦ βου-
 λεύεσθαι. τὴν δὲ φρόνησιν εἰς πράγματα πλάνης
 μεσιὰ καὶ ταραχῆς καθιεῖσαν, ἐπιμίγνυσθαι τοῖς
 τυχηροῖς πολλάκις ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τῷ βουλευτι-
 κῷ χρῆσθαι περὶ τῶν ἀθλοτέρων, τῷ δὲ πρακτικῷ τὸ
 βουλευτικὸν ἐκδεχομένην ἐνεργεῖν ἤδη καὶ τοῦ ἀλό-
 γου συμπαρόντος καὶ συνεφελκομένου ταῖς κρίσεσιν
 ὄρμης γὰρ δεόνται. τὴν δὲ ὄρμην τῷ πάθει ποιεῖ τὸ
 ἦθος, λόγου δεομένην ὀρίζοντος, ὅπως μετρία παρῆ,
 καὶ μήτε ὑπερβάλλη, μήτε ἐγκαταλίπη τὸν καιρὸν.
 τὸ γὰρ δὴ παθητικὸν καὶ ἄλογον κινήσεισι χρῆται,
 ταῖς μὲν, ἄγαν σφοδραῖς καὶ ὀξείαις· ταῖς δὲ, μα-
 λακωτέραις ἢ προσήκει καὶ ἀργωτέραις. ὅθεν ἔκα-

στον ὧν πράττομεν αἰεὶ, μοναχῶς μὲν, κατορθοῦται, πλεοναχῶς δὲ, ἀμαρτάνει. τὸ γὰρ βαλεῖν τὸν σκοπὸν, ἐν ἔστι καὶ ἄπλοῦν, ἀστοχοῦσι δὲ ἄλλοτε ἄλλως, ὑπερβάλλοντες τὸ μέτριον ἢ προαπολείποντες. τοῦτο οὖν τοῦ πρακτικοῦ λόγου κατὰ φύσιν ἔργον ἔστι, τὸ ἐξαιρεῖν τὰς ἀμετρίας τῶν παθῶν καὶ πλημμελείας. ὅπου μὲν γὰρ ὑπὸ ἀρρώστιας καὶ μαλακίας ἢ δέους καὶ ὄκνου προενδίδωσιν ἢ ὄρμη καὶ προαπολείπει τὸ καλόν, ἐνταῦθα πάρεστιν ἐξεγείρων καὶ ἀναρρίπίζων. ὅπου δὲ πάλιν ἐκφέρεται ἑνείσα πολλή καὶ αἰτακτος, ἐκεῖ τὸ σφοδρὸν ἀφαιρεῖ καὶ ἴστησιν. οὕτως δὲ ὀρίζων τὴν παθητικὴν κίνησιν, ἐμπαιεῖ τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς περὶ τὸ ἄλογον, ἐλλείψεως καὶ ὑπερβολῆς μεσότητος οὕσας. οὐ γὰρ ἅπασαν ἀρετὴν μεσότητι γίνεσθαι ῥητέον. ἀλλ' ἡ μὲν ἀπροσδεῆς τοῦ ἀλόγου καὶ περὶ τὸν εἰλικρινῆ καὶ ἀπαθῆ νοῦν συκισταμένη σοφία καὶ φρόνησις, αὐτοτελής τις ἐστὶν ἀκρότης τοῦ λόγου καὶ δύναμις, ἣ τὸ θειότατον ἐγγίνεται τῆς ἐπιστήμης καὶ μακαριώτατον. ἡ δ' ἀναγκαῖα διὰ τὸ σῶμα, καὶ δεομένη τῆς παθητικῆς ὡσπερ ὀργανικῆς ὑπηρεσίας ἐπὶ τὸ πρακτικόν, οὐκ οὕσα φθορὰ τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς οὐδὲ ἀναίρεσις, ἀλλὰ τάξις καὶ διακόσμησις, ἀκρότης μὲν ἐστὶ τῆς δυνάμει καὶ τῆ ποιότητι, τῷ ποσῷ δὲ μεσότης γίνεται, τὸ ὑπερβάλλον ἐξαιροῦσα καὶ τὸ ἐλλείπον.

VI. Ἐπεὶ δὲ πολλαχῶς τὸ μέσον, (καὶ γὰρ τὸ κεκραμένον, τῶν ἀκράτων μέσον, ὡς λευκοῦ καὶ μέλανος τὸ φαιόν· καὶ τὸ περιέχον καὶ περιεχόμενον, τοῦ περιεχομένου καὶ περιέχοντος, ὡς τῶν δώδεκα

καὶ τετάρτων τὰ ὀκτώ· καὶ τὸ μηδετέρου τῶν ἄκρων μετέχον, ὡς ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ τὸ ἀδιάφορον) τούτων μὲν οὐδενὶ τῶν τρόπων ἢ ἀρετῇ εἶη ἂν μεσότης· οὔτε γὰρ μίγμα τῶν κακιῶν ἐστίν, οὔτ' ἐμπεριέχουσα τοῦ ἥττοντος, ἐμπεριέχεται τοῦ πλεονάζοντος τοῦ προσήκοντος· οὔτε ἀπὸ ἁλλοῦ παντάπασιν τῶν παθητικῶν ὁρμῶν, ἐν αἷς τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον ἐστίν. γίνεται δὲ μεσότης καὶ λέγεται μάλιστα τῇ περιφθόγγου καὶ ἀρμονίας ὁμοίως. ἐκείνη τε γὰρ ἐμμελής οὔσα φωνή, καθάπερ ἡ κήτη καὶ ὑπάτη, τῆς μὲν τὴν ὀξύτητα, τῆς δὲ τὴν βαρύτητα τὴν ἄγαν διαπέφουγεν. αὐτὴ τε κίνησις οὔσα καὶ δύναμις περὶ τὸ ἄλογον, τὰς ἐκλύσεις καὶ τὰς ἐπιτάσεις καὶ ὅλως τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον ἐξαιρεῖ τῆς ὁρμῆς, εἰς τὸ μέτριον καὶ ἀναμάρτητον καθιστάσα τῶν παθῶν ἕκαστον. αὐτίκα τὴν μὲν ἀνδρίαν μεσότητα φασὶν εἶναι δειλίας καὶ θρασυτήτος, ὣν ἡ μὲν, ἔλλειψις, ἡ δὲ, ὑπερβολὴ τοῦ θυμοειδοῦς ἐστίν· τὴν δὲ ἐλευθεριότητα, μικρολογίας καὶ ἄσωτίας· πραότητα δὲ, ἀνάληψίας καὶ ὠμότητος· αὐτὴν τε σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην, τὴν μὲν περὶ τὰ συμβόλαια, μήτε πλέον νέμουσαν αὐτῇ τοῦ προσήκοντος, μήτε ἔλαττον, τὴν δὲ εἰς τὸ μέσον ἀπαθείας καὶ ἀναισθησίας καὶ ἀκολασίας ἀεὶ τὰς ἐπιθυμίας καθιστάσαν. ἐν ᾧ δὲ καὶ μάλιστα δοκεῖ τὸ ἄλογον τῆς πρὸς τὸ λογικὸν διαφορᾶς αὐτοῦ παρέχειν κατανόησιν, καὶ δεικνύειν τὸ πάθος, ὡς ἕτερόν τι κομιδῇ τοῦ λόγου ἐστίν. οὐ γὰρ ἂν διέφερε σωφροσύνης ἐγκράτεια, καὶ ἀκολασίας ἀκρασία περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας, εἰ ταυ-

τὸν ἢν τῆς ψυχῆς ὁ ἐπιθυμῆν ὁ τε κρίνειν πέφυκε. νῦν δὲ σωφροσύνη μὲν ἐστίν, οὗ τὸ παθητικὸν ὡσπερ εὐήκον θρέμμα καὶ πρᾶον δὲ λογισμὸς ἠνιοχεῖ καὶ μεταχειρίζεται, περὶ τὰς ἐπιθυμίας χρώμενος ὑπείκοντι καὶ δεχομένῳ τὸν χαλινὸν καὶ κρατοῦντι τὴν ἐπιθυμίαν· ἐγκράτειαν δὲ οὐκ ἀλύπως ἄγει, οὐδὲ πειθομένην, ἀλλὰ πλαγίαν καὶ ἀντιτείνουσαν, οἷον ὑπὸ πληγῆς καὶ χαλινοῦ καταβιαζόμενος καὶ ἀνακρούων, ἀγῶνας ὢν ἐν ἑαυτῷ καὶ θορύβου μεστός· οἷον δὲ Πλάτων ἐξικονίζει περὶ τὰ τῆς ψυχῆς ὑποζύγια, τοῦ χείρονος πρὸς τὸ βέλτιον ζυγομαχοῦντος ἅμα καὶ τὸν ἠνιοχὸν διαταράττοντος, ἀντέχειν ὀπίσω, καὶ κατατείνειν ὑπὸ σπουδῆς ἀναγκαζόμενον αἰεὶ, μὴ βάλῃ φοίνικας ἐκ χειρῶν ἱμάντας, κατὰ Σιμωνίδην. ὅθεν οὐδ' ἀρετὴν αὐτοτελεῆ ἀξιούσι τὴν ἐγκράτειαν, ἀλλὰ ἔλαττον ἀρετῆς εἶναι· μεσότης γὰρ οὐ γέγονεν ἐκ συμφωνίας τοῦ χείρονος πρὸς τὸ βέλτιον, οὐδ' ἀνήρηται τοῦ πάθους τὸ ὑπερβάλλον, οὐδὲ πειθόμενον οὐδὲ ὁμολογοῦν τῷ φρονοῦντι τῆς ψυχῆς τὸ ἐπιθυμοῦν, ἀλλὰ λυποῦν καὶ λυπούμενον καὶ κατειργόμενον ὑπ' ἀνάγκης, ὡσπερ ἐν στάσει δυσμενὲς καὶ πολέμιον συνεικῆ·

Πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,

Ὅμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων,

ἢ τοῦ ἐγκρατοῦς ψυχῆ διατὴν ἀνωμαλίαν καὶ τὴν διαφορὰν. κατὰ ταυτὰ δὲ οἶονται καὶ τὴν ἀκρασίαν ἔλαττόν τι κακίας εἶναι, παντελεῆ δὲ κακίαν, τὴν ἀκολασίαν. αὕτη μὲν γὰρ ἔχουσα καὶ πάθος φαῦλον καὶ λόγον, ὑφ' οὗ μὲν ἐξάγεται τῷ ἐπιθυμῆν πρὸς

τὸ αἰσχρὸν, ὑφ' οὗ δὲ τῶ κακῶς κρίνειν προστιθεμῆ
 νου ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ τὴν αἰσθησὶν ἀποβάλλει
 τῶν ἀμαρτανομένων. ἡ δὲ ἀκρασία τῶ μὲν λόγῳ σώ-
 ζει τὴν κρίσιν ὀρθὴν οὖσαν, τῶ δὲ πάθει φέρεται
 παρὰ τὴν κρίσιν ἰσχύοντι τοῦ λόγου μᾶλλον· ὅθεν
 διαφέρει τῆς ἀκολασίας. ὅπου μὲν γὰρ ἠτιᾶται τοῦ
 πάθους ὁ λογισμὸς, ὅπου δ' οὐδὲ μάχεται· καὶ ὅ-
 που μὲν ἀντιλέγων ἔπεται ταῖς ἐπιθυμίαις, ὅπου δὲ
 ὑψηγῆται συναγορεύων· καὶ ὅπου μὲν ἡδομένῳ κοι-
 νωνεῖν ὑπάρχει τῶν ἀμαρτανομένων, ὅπου δὲ, ἀχθο-
 μένῳ· καὶ ὅπου μὲν ἐκῶν φέρεται πρὸς τὸ αἰσχρὸν,
 ὅπου δὲ προδίδωσιν ἄκων τὸ κάλόν· ὡς τοῖς πρακ-
 τομένοις ὑπ' αὐτῶν, οὐχ ἥτιον δὲ καὶ τοῖς λεγομέ-
 νοις ἔνεστιν ἡ διαφορὰ κατὰδηλος· ἀκολάστων μὲν
 γὰρ αἶδε φωναί·

Τίς δὲ χάρις, εἰ δὲ τερπνὸν ἄνευ χρυσεῆς Ἀφρο-
 δίτης;

Τεθναίην, ὅτε μοι μηκέτι ταῦτα μέλει.
 καὶ ἕτερος·

Τὸ φαγεῖν, τὸ πιεῖν, τὸ τῆς Ἀφροδίτης τυγχάνειν,
 Ταῦ δ' ἄλλα προσθήκας ἅπαντ' ἐγὼ καλῶ,
 φησὶν, ὡσπερ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς συνεπινεύων ταῖς
 ἡδοναῖς καὶ ὑπερειπόμενος. οὐχ ἥτιον δὲ τούτων ὁ
 εἰπών·

Ἐὰ μ' ἀπολέσθαι. τοῦτο γὰρ μοι συμφέρει.
 τὴν κρίσιν ἔχει τῶ πάθει συννοσοῦσαν. αἰ δὲ τῆς
 ἀκρασίας ἕτεραι καὶ διαφέρουσαι·

Ἐνώμην ἔχοντά μ' ἡ φύσις βιάζεται.
 καί·

Αἰ αἰ, τὸ δὴ θεῖον ἀνθρώποις κακόν,
 Ὅταν τις εἰδῆ τὰ γαθόν, χρῆται δὲ μὴ.

καί·

Ἐλκει με γὰρ ἤδη θυμὸς, οὐδ' εἶ ἀντέχει,
 Θινῶδες ὡς ἄγκιστρον ἀγκύρας σάλα·

Θινῶδες ἄγκιστρον οὐ φαύλως λέγων, τὸ μὴ κέτοχον
 τοῦ λογισμοῦ μηδὲ ἀραρός, ἀλλὰ μανότητι τῆς ψυ-
 χῆς καὶ μαλακία προεῖμενον τὴν κρίσιν. οὐ πόρρω
 δὲ τῆς εἰκόνας ταύτης κέκεῖνα εἴρηται·

Ναῦς ὡς τις ἐκ μὲν γῆς ἀνήρτηται βρόχοις,

Πνεῖ δ' οἶρος, ἡμῖν δ' οὐ κρατεῖ τὰ πείσματα.

πείσματα γὰρ λέγει τὰς ἀντεχούσας κρίσεις πρὸς τὸ
 αἰσχρόν, εἶτα ὡσπερ ὑπὸ πνεύματος πολλοῦ ῥηγνυ-
 μένας τοῦ πάθους. τῷ γὰρ ὄντι πλησιίστιος μὲν ἐπὶ
 τὰς ἡδονὰς ὁ ἀκόλαστος ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν φέρε-
 ται, καὶ δίδωσιν ἑαυτὸν καὶ συγκατευθύνει· πλά-
 γιος δὲ ὁ ἀκρατής, οἷον ἐξαναφέρειν γλιχόμενος καὶ
 διωθεῖσθαι τὸ πάθος, ὑποσύρει καὶ περιπίπτει πε-
 ρὸ τὸ αἰσχρόν· ὡς Ἀνάξαρχον ἐσίλλαινε Τίμων·

Ἐν δὲ τὸ θαρσαλέον τε καὶ ἐμμενὲς ὄππη ὀροῦσαι

Φαίνεται Ἀναξάρχου κύνεον μένος· ὅς ῥα καὶ εἰδώς,

Ὡς φάσαν, ἄθλιος ἔσκε, φύσις δὲ μιν ἔμπαλιν
 ἤγεν

Ἡδονοπλήξ, ἣν πλείστοι ὑποτρεῖουσι σοφιστῶν.
 οὔτε γὰρ ἄ σοφός, ἐγκρατής, ἀλλὰ σώφρων· οὔτε ὁ
 ἀμαθής, ἀκρατής, ἀλλὰ ἀκόλαστος. ὁ μὲν γὰρ ἤδε-
 ται τοῖς καλοῖς, ὁ δὲ οὐκ ἄχθεται τοῖς αἰσχροῖς. σο-
 φιστικῆς οὖν ψυχῆς ἡ ἀκρασία, λόγον ἐχούσης οὔτε
 ἔγνωκεν ὀρθῶς ἐμμένειν μὴ δυνάμενον.

VII. Ἡ μὲν οὖν ἀκρασία ταύτας ἔχει διαφορὰς πρὸς τὴν ἀκολασίαν, ἣ δὲ ἐγκράτεια πρὸς τὴν σωφροσύνην αὐθις αὐτὰς ἀντιστρόφους ἀναλόγως. τὸ γὰρ δάκνον καὶ τὸ λυποῦν καὶ τὸ ἀγανακτοῦν, οὕτω τὴν ἐγκράτειαν ἀπολέλοιπε· τῆς δὲ σώφρονος ψυχῆς τὸ πανταχόθεν ἑμαλῆς καὶ ἄσφυκτον καὶ ὑγιαῖνον, ὃ συνήρμωσται καὶ συγκέκραται τὸ ἄλογον πρὸς τὸν λογισμὸν εὐπειθεῖα καὶ πραότητι θαυμαστῇ κεκοσμημένον, εἵποις ἂν ἐπιβλέψας·

Δὴ τότε ἔπειτ' ἄνεμος μὲν ἐπαύσατο, ἣ δὲ γαλήνη

Ἐπλετο νηνεμίη, κοίμισσε δὲ κύματα δαίμων·

τὰ σφοδρὰ καὶ περιμανῆ καὶ οἰστρώδη κινήματα τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ λόγου κατασβέσαντος, ὧν δὲ ἡ φύσις ἀναγκαίως δεῖται, ταῦτα ἑμοιοπαθῆ καὶ ὑπήκοα καὶ φίλα καὶ συνεργὰ πεποιημένου ταῖς πρακτικαῖς προαιρέσεσιν· ἄστε μὴ προεκθεῖν τοῦ λογισμοῦ, μηδὲ ὑπενδιδόσαι, μηδὲ ἀτακτεῖν, μηδὲ ἀπειθεῖν, ἀλλὰ πᾶσαν ὁρμὴν εὐάγωγον οὖσαν,

Ἄθλον ἵππῳ πῶλον ὡς ἅμα τρέχειν,

ἐπιβεβαιούσαν τὸν Ξενοκράτους λόγον, ὃν ἐκεῖνος εἶπε περὶ τῶν ἀληθῶς φιλοσοφούντων, ὅτι μόνοι ποιοῦσιν ἐκουσίως ἃ ποιοῦσιν ἄκοντες οἱ λοιποὶ, διὰ τὸν νόμον, ὡσπερ ὑπὸ πληγῆς κύνες, ἣ γαλεοὶ ψόφῳ, τῶν ἡδονῶν ἀποτρεπόμενοι, καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἀποβλέποντες. ὅτι μὲν οὖν γίνεται τις ἐν τῇ ψυχῇ τοιαύτης στερότητας αἰσθησις καὶ διάφορὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας, ὡς τινος μαχομένου καὶ τᾶναντία λέγοντος αὐταῖς, οὐκ ἄδηλόν ἐστιν. ἔνιοι δὲ φασιν οὐχ ἕτερον εἶναι τοῦ λόγου τὸ πάθος, οὐδὲ δυοῖν

διαφορὰν καὶ στάσιν, ἀλλὰ ἐνὸς λόγου τροπὴν ἐπ' ἀμφοτέρας, λανθάνουσαν ἡμᾶς ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς· οὐ συνορῶντας, ὅτι ταυτόν ἐστι τῆς ψυχῆς ὃ πέφυκεν ἐπιθυμῆν καὶ μετανοεῖν, ὀργίζεσθαι καὶ δεδιέναι, φέρεσθαι πρὸς τὸ αἰσχρὸν ὑφ' ἡδονῆς, καὶ φερομένης πάλιν αὐτῆς ἐπιλαμβάνεσθαι· καὶ γὰρ ἐπιθυμίαν καὶ ὀργὴν καὶ φόβον καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, δόξας εἶναι καὶ κρίσεις πονηρὰς, οὐ περὶ ἕν τι γινομένης τῆς ψυχῆς μέρος, ἀλλὰ ὅλου τοῦ ἡγεμονικοῦ ὅσπας καὶ εἴξεις, καὶ συγκαταθέσεις καὶ ὁρμάς, καὶ ὅλως ἐνεργείας τιτὰς οὔσας ἐν ὀλίγῳ μεταπτώτας, ὡς περ αἱ τῶν παιδῶν ἐπιδρομαὶ τὸ ῥαγδαῖον καὶ τὸ σφοδρὸν ἐπισφαλές ὑπὸ ἀσθενείας καὶ ἀβέβαιον ἔχουσι. ταῦτα δὲ πρῶτον μὲν παρὰ τὴν ἐνάργειάν ἐστι καὶ τὴν αἴσθησιν· οὐδεὶς γὰρ ἐν ἑαυτῷ τοῦ ἐπιθυμοῦντος αἰσθάνεται μεταβολὴν εἰς τὸ κρίνον, οὐδὲ τοῦ κρίνοντος αὐτὸ πάλιν εἰς τὸ ἐπιθυμοῦν· οὐδὲ παύεται μὲν ἐρῶν ὁπότε λογίζεται καθεκτέον εἶναι τὸν ἔρωτα, καὶ διαμαχητέον πρὸς αὐτόν, ἐξίσταται δὲ πάλιν τοῦ λογίσεσθαι καὶ κρίνειν, ὅταν ἐνδιδῶ μαλασσόμενος ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας. ἀλλὰ καὶ πῶς λόγῳ πρὸς τὸ πάθος ἀντιβαίνων, ἐν τῷ πάθει ἐστὶν ἔτι, καὶ πάλιν κρατούμενος ὑπὸ τοῦ πάθους, διορᾷ τῷ λογισμῷ τὸ ἁμαρτανόμενον· καὶ οὔτε τῷ πάθει τὸν λόγον ἀνήρηκεν, οὔτε τῷ λογίσεσθαι τοῦ πάθους ἀπήλλακται, φερόμενος δὲ ἐκατέρωσε, μέσος ἀμφοῖν καὶ κοινός ἐστιν. οἱ δὲ νῦν μὲν ἐπιθυμίαν γίνεσθαι τὸ ἡγεμονικόν, νῦν δὲ τὸν ἀντιταττόμενον τῇ ἐπιθυμίᾳ λογισμόν ὑπολαμβάνοντες, οὐδὲν ἀπέ-

χουσι τῶν μὴ δύο τὸν κυνηγὸν εἶναι καὶ τὸ θηρίον ὑπολαμβάνοντων, ἀλλὰ ταυτὸ σῶμα χρώμενον μεταβολῇ, νῦν μὲν εἶναι θηρίον, νῦν δὲ γίνεσθαι κυνηγόν. ἐκεῖνοί τε γὰρ ἐμφανές τι παρορῶσιν, οὗτοί τε πρὸς τὴν αἰσθησιν ἀντιμαρτυροῦσιν, οὐχ ἑνὸς τινος μεταβολῆς, ἀλλὰ δυεῖν ἅμα, μάχης καὶ διαφορᾶς, ἐν ἑαυτοῖς αἰσθανόμενοι. τί οὖν; (φασὶν) οὐ καὶ τὸ βουλευόμενον τοῦ ἀνθρώπου πολλάκις διχοφορεῖ, καὶ πρὸς ἐναντίας ἀνθίσταται δόξας περὶ τοῦ συμφέροντος, ἀλλὰ ἓν ἐστι; πάνυ μὲν οὖν, φήσομεν· ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον οὐχ ὁμοιον. οὐ γὰρ μάχεται πρὸς ἑαυτὸ τῆς ψυχῆς τὸ φρονοῦν, ἀλλὰ μιᾷ χρώμενον δυνάμει διαφορῶν ἐφάπτεται λογισμῶν· μᾶλλον δὲ εἰς λογισμὸς ἐστὶν ἐν πράγμασι γινόμενος ἑτέροις, ὥσπερ ὕλαις διαφερούσαις. ὅθεν οὔτε λύπη τοῖς ἀνευ πάθους λογισμοῖς ἔνεστιν, οὔτε ὥσπερ ἐκβιαζόμενοι παρὰ γνώμην αἰροῦνται θάτερον, ἂν μὴ νῆ Δία λανθάνῃ πάθος τι προσηρητημένον ὥσπερ ἐπὶ ζυγοῦ. καὶ γὰρ τοῦτο συμβαίνει πολλάκις, οὐ λογισμοῦ τινος πρὸς λογισμὸν, ἀλλὰ φιλοτιμίας, ἢ φιλονεικίας, ἢ χάριτος, ἢ ζηλοτυπίας, ἢ δέους ἀντιβαίνοντος, οἷεσθαι τινα λόγων εἶναι δυεῖν διαφορᾶν· ὥσπερ ἐν τούτοις·

Αἰδέσθην μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι.
καί·

Τὸ μὲν σφαγῆναι δεινόν, εὐκλειαν δ' ἔχει·

Τὸ μὴ θανεῖν δὲ, δειλὸν, ἡδονὴ δ' ἐνι.

καὶ περὶ τὰς κρίσεις δὲ τῶν συμβολαίων ὑποτρέχοντα τὰ πάθη τὴν πλείστην ἐμποιεῖ διατριβὴν· καὶ

περὶ τὰ συμβούλια τῶν βασιλέων οἱ πρὸς χάριν λέγοντες, οὐ δεῖν κρίσεων τῇ ἑτέρᾳ συναγορεύουσιν, ἀλλὰ πᾶθει τινὲ προστίθενται παρὰ τὸν τοῦ συμφέροντος λογισμόν· διὸ τοὺς ῥήτορας ἐν ταῖς ἀριστοκρατίαις οἱ ἄρχοντες οὐκ ἔωσι παθαίνεσθαι. ῥέπει γὰρ εὐθεΐαν ῥοπήν ὁ ἀπαθὴς λογισμὸς ἐπὶ τὸ δίκαιον· ἂν δὲ πάθος ἐγγίνηται, μάχην ποιεῖ καὶ διαφορὰν τὸ ἠδόμενον καὶ τὸ ἀλγοῦν πρὸς τὸ κρῖνον καὶ τὸ βουλευόμενον· ἐπεὶ διὰ τί τοῖς ἐν φιλοσοφίᾳ σκέμμασιν οὐ πρόδεστι τὸ μετὰ λύπης ὑπὸ τῶν ἑτέρων ἄγεσθαι καὶ μετατίθεσθαι πολλάκις, ἀλλ' αὐτὸς τε Ἀριστοτέλης, Δημόκριτός τε καὶ Χρῦσιππος ἔνια τῶν πρόσθεν αὐτοῖς ἀρεσκόντων ἀθορύβως καὶ ἀδίκητως καὶ μεθ' ἡδονῆς ἀφείσαν; ὅτι τῷ θεωρητικῷ καὶ μαθηματικῷ τῆς ψυχῆς, πάθος οὐδὲν ἀνθέστηκεν, ἀλλ' ἀτρεμεῖ καὶ οὐ πολυπραγμονεῖ τὸ ἄλογον ἐν τούτοις. διὸ πρὸς τὸ ἀληθὲς ὁ λογισμὸς, ὅταν φανῇ, προέμμενος τὸ ψεῦδος, ἀσμένως ἀπέκλινεν. ἐν αὐτῷ γὰρ ἐστίν, οὐκ ἐν ἑτέρῳ, τὸ πειθόμενον καὶ μεταπειθόμενον. αἱ δὲ πραγματικαὶ βουλαὶ καὶ κρίσεις καὶ δίαται τῶν πολλῶν ἐμπαθεῖς οὔσαι, δυσοδίαν τῷ λόγῳ παρέχουσι καὶ δυσκολίαν, ἐνισχομένῳ καὶ ταρραττομένῳ περὶ τὸ ἄλογον, ἀνταῖρον αὐτῷ μεθ' ἡδονῆς τινος, ἢ δέους, ἢ λύπης, ἢ ἐπιθυμίας. καὶ τούτων κριτήριον ἢ αἴσθησίς ἐστιν ἀμφοτέρων ἐφαπτομένη· καὶ γὰρ ἂν περιγίνηται θάτερον, οὐκ ἀνήρηκε θάτερον, ἀλλ' ἐφέλκεται καταβιαζόμενον καὶ ἀντιτεῖνον. ὁ γὰρ νοουθετῶν αὐτὸν ἐρῶντα, χρῆται τῷ λογισμῷ πρὸς τὸ πάθος, ὡς

ἀμφοτέρων ἐνόητων ἅμα τῇ ψυχῇ, καθάπερ χειρὶ, φλεγμαῖνον ἕτερον μέρος πιέζων, καὶ δυεῖν ὄντων καὶ διαφερόντων ἐπαισθανόμενος. ἐν μέντοι ταῖς ἀπάθεισι βουλαῖς καὶ σκέψεσιν, οἷας ἔχει μάλιστα τὸ θεωρητικόν, ἂν μὲν ἴσαι μένων, οὐ γέγονε κρίσις, ἀλλὰ ἀπορία, στάσις οὕσα καὶ μονὴ διανοίας ὑπὸ ἐναντίων λόγων· ἂν δὲ ῥοπή γένηται πρὸς θάτερον, ἢ κρατήσασα τὴν ἑτέραν λίλυκεν, ὥστε μὴ λυπεῖν μηδὲ ὑπεναντιοῦσθαι πρὸς τὴν ὀδῶν. ὅλως δὲ λογισμοῦ μὲν ἀντικεῖσθαι λογισμῷ δοκοῦντος, οὐ γίνεται δυεῖν καὶ ἑτέρων αἰσθησις, ἀλλὰ ἐνός τινος ἐν διαφόροις γινομένου φαντασίαις· ὅταν δὲ τὸ ἄλογον μάχηται τῷ λογισμῷ, μήτε κρατεῖν ἀλύπως μήτε κρατεῖσθαι πεφυκός, εὐθύς ὡς δύο διίστησι τῇ μάχῃ τὴν ψυχὴν, καὶ ποιεῖ τὴν διαφορὰν πρόδηλον.

VIII. Οὐ μόνον τοίνυν ἀπὸ τῆς μάχης, ἀλλ' οὐδὲν ἦτιον ἀπὸ τῆς ἀκολουθίας κατίδοι τις ἂν τὴν παθητικὴν ἀρχὴν τῆς λογικῆς οὔσαν ἑτέραν. ἐπεὶ γὰρ ἐστὶ μὲν ἑρᾶν εὐφυοῦς πρὸς ἀρετὴν καὶ γενναίου παιδός, ἔστι δὲ φούλου καὶ ἀκολάστου, συμβαίνει δὲ θυμῷ χρῆσθαι μὲν ἀλόγως πρὸς παῖδας αὐτοῦ καὶ γονεῖς, χρῆσθαι δὲ ὑπερ γονέων καὶ παιδῶν δικαίως πρὸς πολεμίτους καὶ τυράννους· ὥσπερ ἐκτὶ μάχης καὶ διαφορᾶς τοῦ πάθους πρὸς τὸν λογισμὸν αἰσθησις ἐστίν, οὕτως ἐνταῦθα πειθοῦς καὶ ἀκολουθίας, ὅσον ἐπιφύροντος καὶ συνεπιδιδόντος. ἔτι τοίνυν καὶ γυναῖκα γήμας κατὰ νόμους ἀνὴρ ἐπιεικῆς διανοεῖται περιεπιεῖν καὶ συνεῖναι δικαίως καὶ

σωφρόνως, χρόνῳ δὲ τῆς συνηθείας ἐντεκούσης πάθος αἰσθάνεται τῷ λογισμῷ τὸ φιλεῖν καὶ τὸ ἀγαπᾶν ἐπιτεινόμενον· ὡσπερ αὐτὸ καὶ νέοι διδασκάλους ἐντυχόντες ἀσταιοῖς, ὑπὸ χρείας τὸ πρῶτον ἔπονται καὶ ζηλοῦσιν, ὕστερον δὲ καὶ φιλοῦσιν, ἀντὶ γνωρίμων καὶ μαθητῶν ἐρασταὶ καλούμενοι καὶ ὄντες. τὸ δ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ πρὸς ἄρχοντας ἐν πόλεσι χρηστούς, καὶ γείτονας, καὶ κηδεστάς· ἀρξάμενοι γὰρ ὑπὸ χρείας τινὸς καθηκόντως ἀλλήλοις ὀμιλεῖν, ἐπειτα λανθάνουσιν εἰς τὸ φιλεῖν ὑποφερόμενοι, συνεπισπασσάμενον τοῦ λογισμοῦ καὶ συναναπεισαντος τὸ παθητικόν. ὁ δ' εἰπὼν·

Αἰδώς τε· δισσαὶ δ' εἰσὶν, ἡ μὲν οὐ κακῆ,

Ἡ δ' ἄχθος οἴκων·

ἄρ' οὐ δῆλός ἐστι συνησθημένος ἐν ἑαυτῷ τοῦτο τὸ πάθος πολλάκις, παρὰ τὸν λόγον ὄκνοις καὶ μελλήσεσι καιροῦς καὶ πράγματα λυμαινόμενον;

IX. Οἷς καὶ οὗτοι τρόπον τινὰ διὰ τὴν ἐνάργλειαν ὑπέκοντες, αἰδεῖσθαι τὸ αἰσχύνεσθαι καλοῦσι, καὶ τὸ ἠδεσθαι χαίρειν, καὶ τοὺς φόβους εὐλαβείας· ταύτην μὲν οὐδενὸς ἂν αἰτιασαμένου τὴν εὐφημίαν, ἐκ τῶν αὐτῶν πάθη προστιθέμενα μὲν τῷ λογισμῷ τούτοις καλοῦσι τοῖς ὀνόμασι, μαχόμενα δὲ καὶ βιαζόμενα τὸν λογισμὸν ἐκείνοισι. ὅταν δὲ δακρύοις ἐλεγχόμενοι καὶ τρύμοις καὶ χρέας μεταβολαῖς, ἀντὶ λύπης καὶ φόβου δηγμούς τινας καὶ συνεύρσεις λέγωσι, καὶ προθυμίας τὰς ἐπιθυμίας ὑποκορίζονται, σοφιστικὰς δοκοῦσιν, οὐ φιλοσόφους δικαιοῦσις καὶ ἀποδράσεις ἐκ τῶν πραγμάτων μη-

χανῶσθαι διὰ τῶν ὀνομάτων. καίτοι πάλιν αὐτοὶ τὰς τε χαρὰς ἐκείνας καὶ τὰς βουλήσεις καὶ τὰς εὐλαβείας, εὐπαθείας καλοῦσιν, οὐκ ἀπαθείας, ὀρθῶς ἐνταῦθα χρώμενοι τοῖς ὀνόμασι. γίνεται γὰρ εὐπάθεια τοῦ λογισμοῦ τὸ πάθος οὐκ ἀναιροῦντος, ἀλλὰ κοσμοῦντος καὶ τάττοντος ἐν τοῖς σωφρονοῦσιν. οἱ δὲ φαῦλοι καὶ ἀκρατεῖς τί πάσχουσιν; ὅταν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα κρίναντες φιλεῖν, ἀπὸ τοῦ ἐρωμένου καὶ τῆς ἐρωμένης μὴ δύνωνται, τὴν δὲ ἐταίραν καὶ τὸν κόλακα κρίναντες, εὐθὺς καὶ φιλεῖσιν. εἰ γὰρ τὸ πάθος ἦν κρίσις, ἔδει τῇ τοῦ φιλεῖν χρῆναι καὶ μισεῖν κρίσει, τὸ φιλεῖν ἔπεσθαι καὶ τὸ μισεῖν· γυνὴ δὲ συμβαίνει τὰναντία, ταῖς μὲν προστιθεμένου τοῦ πάθους κρίσεις, ταῖς δὲ ἀπειθοῦντος. ἢ καὶ φασὶν αὐτοὶ τῶν πραγμάτων ἐκβιαζομένων, οὐ πῦσαν εἶναι κρίσιν πάθος, ἀλλὰ τὴν κινητικὴν ὀρμῆς βιαίου καὶ πλεοναζούσης· ὁμολογοῦντες ἕτερον εἶναι τὸ κρίνον καὶ τὸ πάσχον ἐν ἡμῖν, ὡςπερ τὸ κινεῖν καὶ τὸ κινούμενον. αὐτὸς τε Χρυσίππος ἐν πολλοῖς ὀριζόμενος τὴν καρτερίαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν ἕξεις ἀκολουθητικὰς τῷ αἰροῦντι λόγῳ, δηλὸς ἔστιν ὑπὸ τῶν πραγμάτων ὁμολογεῖν ἀναγκάζομενος, ὡς ἕτερον ἔστι τὸ ἀκολουθεῖν ἐν ἡμῖν τοῦ ὃ ἀκολουθεῖ πειθόμενον, ἢ πάλιν μάχεται μὴ πειθόμενον.

X. Ἰσα τοίνυν τὰ ἁμαρτήματα πάντα καὶ πάσας τιθέμενοι τὰς ἁμαρτίας, εἰ μὲν ἄλλη πη παρορῶσι τὸ ἀληθές, οὐκ ἔστι καιρὸς ἐν τῷ παρόντι διελέχθην· ἐν δὲ τοῖς πλείοσι φαίνονται κομιδῇ παρῶ

τὴν ἐνάργειαν ἐνιστάμενοι τῷ λόγῳ. πᾶν μὲν γὰρ πάθος ἁμαρτία κατ' αὐτούς ἐστι, καὶ πᾶς ὁ λυπούμενος, ἢ φοβούμενος, ἢ ἐπιθυμῶν, ἁμαρτάνει. μεγάλαι δὲ τῶν παθῶν διαφοραὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὀρῶνται. τίς γὰρ ἂν φαίη τὸν Δόλωνος φόβον ἴσον εἶναι τῷ Αἴαντος, ἐντροπαλιζομένου καὶ βάδην ἐπιώντος ἐκ τῶν πολεμίων, ὀλίγον γόνυ γόνυδος ἀμείβοντος; ἢ τῇ Πλάτωνος ἐπὶ Σωκράτει τελευτήσαντι λύπη, τὴν Ἀλεξάνδρου διὰ Κλεῖτον, ἐαυτὸν ἀνελεῖν δομήσαντος; ἐπιτείνονται γὰρ οὐ μετρίως καὶ τῷ παρὰ λόγον αἱ λύπαι· καὶ τὸ παρ' ἐλπίδα σύμπωμα, τοῦ κατὰ λόγον ὀδυνηρότερον· εἰ προσδοκῶν εὐημεροῦντα καὶ θαυμαζόμενον ὄψασθαι, πύθοιτο κατεστρεβλωμένον, ὡς Φιλώταν Παρμενίων. θυμῷ δὲ τίς ἂν εἴποι πρὸς Ἀνάξαρχον ἴσασκεχρησθαι Νικοκρέοντα καὶ πρὸς Φιλῆμονα Μάγαν, ἀμφοτέρους λαιδορηθέντας ὑπ' αὐτῶν; ὁ μὲν γὰρ ὑπὲρ οἰσιδηροῖς κατέπτισσε καὶ κατέκοπτεν ἐκείνον· ὁ δὲ τῷ Φιλῆμονι τὸν δῆμιον ἐκέλευσε ἐπὶ τὸν τράχηλον ἐπιθεῖναι γυμνήν τὴν μάχαιραν, εἶτα ἀφεῖναι. διὸ καὶ νεῦρα τῆς ψυχῆς τὸν θυμὸν ὁ Πλάτων προσεῖπεν, ὡς ἐπιτεινόμενον τε πικρία καὶ πρᾶότητι χαλῶμενον. ταῦτα τοίνυν καὶ τὰ τοιαῦτα διακρουόμενοι, τὰς ἐπιτάσεις τῶν παθῶν καὶ τὰς σφοδρότητας οὐ φασὶ γίνεσθαι κατὰ τὴν κρίσιν, ἐν ἣ τὸ ἁμαρτητικόν, ἀλλὰ τὰς λήξεις καὶ τὰς συστολάς καὶ διαχύσεις εἶναι τὰς τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον τῷ λόγῳ δεχομένας. καίτοι καὶ περὶ τὰς κρίσεις φαίνονται γινόμεναι διαφοραὶ· τὴν τε γὰρ πενίαν οἱ

μὲν οὐ κακόν, οἱ δὲ καὶ μέγα κρίνουσι κακόν, οἳ δὲ γὰρ καὶ μέγιστον, ὥστε καὶ κατὰ τῶν πετρῶν καὶ κατὰ τῆς θαλάττης ὠθεῖν ἑαυτούς· τὸν τε θάνατον οἱ μὲν ἀγαθῶν στερήσει μόνον, οἱ δὲ, καὶ τιμωρίαις αἰωνίοις ὑπὸ γῆν, καὶ κολασμοῖς φρικώδεσι, κἀκεῖνα εἶναι νομίζουσιν· ἢ τε τοῦ σώματος ὑγία τοῖς μὲν ὡς κατὰ φύσιν καὶ χρήσιμον ἀγαπᾶται, τοῖς δὲ τῶν ὄντων δοκεῖ μέγιστον ἀγαθόν· οὔτε γὰρ πλούτου χάριν ἢ τεκνίων, αὐτὴ τῆς ἰσοδαίμονος ἀνθρώποις βασιλεῖδος ἀρχῆς, τελειωτῶντες δὲ καὶ τὴν ἀρετὴν ἀνωφελῆ καὶ ἀνόνητον ἡγοῦνται, τοῦ ὑγιαίνειν μὴ παρόντος· ὥστε φαίνεσθαι καὶ περὶ τὰς κρίσεις αὐτὰς, τοὺς μὲν μᾶλλον, τοὺς δὲ ἥτιον ἀμαρτάνοντας· ἀλλὰ οὐ τοῦτο νῦν διελεγκτίον, ἐκεῖνα δ' ἐκ τούτου ληπτέον, ἅτι συγχωραῖσι καὶ αὐτοὶ τῆς κρίσεως ἕτερον εἶναι τὸ ἄλογον· καὶ ὃ φασὶ γίνεσθαι τὸ πάθος σφοδρότερον καὶ μείζον, ἐρίζοντες πρὸς τοῦνομα καὶ τὸ ῥῆμα, τὰ δὲ πράγματα διδόντες τοῖς διαφέρειν τὸ παθητικὸν καὶ ἄλογον τοῦ λογιζομένου καὶ κρίνοντος ἀποφαινομένοις· ἐν δὲ τοῖς περὶ ἀνομολογίας δὲ Χρύσιππος· εἰπὼν, ὅτι τυφλόα ἐστὶν ἡ ὄργη, καὶ πολλάκις μὲν οὐκ εἰδὼ ὄραν τὰ ἐφανῆ, πολλάκις δὲ τοῖς καταλαμβανομένοις ἐπιπρῶσθε μικρὸν προελθὼν· Τὰ γὰρ ἐπιγινόμενα (φησὶ) πάθη, ἐκκρούει τοὺς λογισμοὺς, καὶ τὰ ὡς ἑτέρως φαινόμενα, βιαίως προωθοῦντα ἐπὶ τὰς ἐναντίας πράξεις· εἶτα χρῆται μάρτυρι τῷ Μενάνδρῳ, λέγοντι·

Οἱ μοι τάλας ἔγωγε, ποῦ ποτε φρένες.

Ἡρώων ἐκεῖνον ἦσαν ἐν τῷ σώματι.

Τὸν χρόνον, οὐ ταῦτ', ἀλλ' ἐκείνα, αἰρούμεθα.
καὶ πάλιν ὁ Χρῦσιππος προελθὼν. Τοῦ λογικοῦ
(φησὶ) ζῶου φύσιν ἔχοντος προσχρῆσθαι εἰς ἕκαστα
τῷ λόγῳ, καὶ ὑπὸ τούτου κυβεργᾶσθαι, πολλάκις
ἀποστρέφασθαι αὐτὸν ἡμᾶς, ἄλλη βιαιοτέρα φορῆ
χρωμένους. ὁμολογῶν τὸ συμβαῖνον ἐκ τῆς πρὸς
τὸν λόγον τοῦ πάθους διαφορᾶς. ἐπεὶ καὶ γελοῖόν
ἐστίν, ἢ φησι Πλάτων, αὐτὸν τινα λέγειν αὐτοῦ
κρείττονα, καὶ πάλιν χείρονα. καὶ τὸν μὲν, κρατοῦν-
τα ἑαυτοῦ, τὸν δὲ, μὴ κρατοῦντα.

ΧΙ Πῶς γὰρ οἶόν τε τὸν αὐτὸν αὐτοῦ κρείττο-
να εἶναι καὶ χείρονα; ἢ κρατεῖν ἅμα καὶ κρατεῖ-
σθαι; μὴ τρόπον τινὰ διττοῦ πεφυκότος ἑκάστου,
καὶ τὸ μὲν χεῖρον ἐν ἑαυτῷ, τὸ δὲ βέλτιον ἔχοντος.
οὕτω γὰρ ὁ μὲν τοῦ βελτίονος ὑπηκόω τῷ χείρονι
χρῶμενος, ἐγκρατὴς ἑαυτοῦ καὶ κρείττων ἐστίν. ὁ δὲ
τῷ ἀκολάστῳ καὶ ἀλόγῳ τῆς ψυχῆς ἐπύμενον περιο-
ρῶν καὶ ὑπηρετοῦν τὸ κρείττον, ἥττων ἑαυτοῦ καὶ
ἀκρατὴς λέγεται, καὶ παρὰ φύσιν διακείμενος. φύ-
σις γὰρ προσήκει θεῖον ὄντα τὸν λογισμόν, ἡγεῖ-
σθαι καὶ ἄρχειν τοῦ ἀλόγου, καὶ τὴν γένεσιν αὐτοῦ-
γεν ἔχοντος ἐκ τοῦ σώματος. ὧ καὶ συνεξομοιοῦ-
σθαι καὶ κοινωεῖν παθῶν καὶ ἀναπίμπλασθαι πέ-
φυκεν, ἐνδεδυκὼς αὐτῷ καὶ καταμεμιγμένος, ὡς δη-
λοῦσιν αἱ ὀρμαὶ πρὸς τὰ σωματικὰ κινούμεναι, καὶ
σφοδρότητας ἐν ταῖς τοῦ σώματος μεταβολαῖς καὶ
ἀνέσεις λαμβάνουσαι. διὸ νόοι μὲν καὶ ὄξεις καὶ ἰτα-
μοὶ περὶ τε τὰς ὀρέξεις διάπυροι καὶ οἰστρώδεις αἵ-
ματος πλῆθει καὶ θερμότητι. τῶν δὲ πρεσβυτέρων ἢ

περὶ τὸ ἦπαρ ἀρχὴ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ κατασβέννυται, καὶ γίνεται μικρὰ καὶ ἀσθενής· ἰσχύει δὲ μᾶλλον ὁ λόγος τοῦ παθητικοῦ τῷ σώματι συναπομαραινόμενον. τοῦτο δὲ ἀμέλει καὶ τὰς τῶν θηρίων ἠθοποιεῖ πρὸς τὰ πάθη φύσεις. οὐ γὰρ ὀρθότητι δοξῶν, οὐδὲ φαυλότητι δῆπου, τοῖς μὲν ἀλκαὶ καὶ ὄρμαὶ πρὸς τὰ φαινόμενα δεινὰ παρίστανται, τοῖς δὲ ἀμήχανοι πτοῖται καὶ φόβοι τῆς ψυχῆς· ἀλλὰ αἱ περὶ τὸ αἷμα καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ σῶμα δυνάμεις τὰς τῶν παθῶν διαφορὰς ποιοῦσιν, ὥσπερ ἐκ εἴζης, τοῦ παθητικοῦ τῆς σαρκὸς ἀναβλαστάνοντες καὶ συναναφέροντος τὴν ποιότητα καὶ τὴν κρίσιν. τοῦ δὲ ἀνθρώπου ταῖς μὲν παθητικαῖς ὄρμαϊς τὸ σῶμα συμπαθοῦν καὶ συγκινούμενον ἐλέγχουσιν ὠχρότητες, ἐρυθρήματα, τρώμοι, πηδήσεις καρδίας, διαχύσεις αὐτὰς πάλιν ἐν ἐλπίσιν ἡδονῶν καὶ προσδοκίαις· ὅταν δὲ μὴ μετὰ πάθους, ἀλλ' αὐτὸ καθ' αὐτὸ κινῆται τὸ διανοητικόν, ἡσυχίαν ἄγει τὸ σῶμα καὶ καθέστηκεν, οὔτε κοινωνοῦν, οὔτε μετόν αὐτῷ τῆς ἐνεργείας τοῦ φρονοῦντος, εἰ τοῦ μαθηματικοῦ συνεφέπτοιο, μηδὲ συμπααραλαμβάνοι τὸ ἄλογον· ὥστε καὶ τούτω δύο ὄντα δηλοῦσθαι καὶ διαφέροντα ταῖς δυνάμεσιν ἀλλήλων.

XII. Καθέλου δὲ τῶν ὄντων αὐτοὶ τέ φασι καὶ δῆλόν ἐστιν, ὅτι τὰ μὲν ἔξει διοικεῖται, τὰ δὲ φύσει, τὰ δὲ ἀλόγῳ ψυχῇ, τὰ δὲ καὶ λόγον ἐχούσῃ καὶ διανοίαν· ὧν ὁμοῦ τι πάντων ὁ ἀνθρώπος μετέσχηκε, καὶ γέγονεν ἐν πάσαις ταῖς εἰρημέναις διαφοραῖς· καὶ γὰρ ἔξει συνέχεται, καὶ φύσει τρίφεται, καὶ λόγῳ

χρηται καὶ διανοία. μίτεστιν οὖν αὐτῷ καὶ τοῦ ἀλόγου, καὶ σύμφυτον ἔχει τὴν τοῦ πάθους ἀρχὴν, οὐκ ἐπεισώδιον, ἀλλὰ ἀναγκαίαν οὖσαν, οὐδὲ ἀναιρετέαν παντάπασιν, ἀλλὰ θεραπείας καὶ παιδαγωγίας δεξιότην. ὅθεν οὐ θράκιον, οὐδὲ Λυκούργειον τοῦ λόγον τὸ ἔργον ἐστὶ, συνεκκόπτειν καὶ συνδιαφθεῖρειν τὰ ὠφέλιμα τοῖς βλαβεροῖς τοῦ πάθους, ἀλλὰ, ἥπερ ὁ φυτάλιμος θεὸς καὶ ἡμερίδης, τὸ ἄγριον κόλοῦσαι, καὶ ἀφελεῖν τὴν ἀμετρίαν, εἶτα τιθασσεῖν καὶ περιύστασθαι τὸ χρήσιμον. οὔτε γὰρ εἶνον, θεὸ φοβούμενοι τὸ μεθύειν, ἐκχέουσιν, οὔτε πάθος, οὐδὲ δεδιότες τὸ ταρακτικόν, ἀναιροῦσιν, ἀλλὰ κεραινοῦσι. καὶ γὰρ καὶ βοῶν καὶ ἵππων τὰ πηδήματα καὶ τοὺς ἀφηγιασμούς, οὐ τὰς κινήσεις οὐδὲ τὰς ἐνεργείας ἀφαιροῦσι· καὶ τοῖς πάθεσι δεδαμασμέτοις χρηται καὶ χειροσθήσειν ὁ λογισμὸς, οὐκ ἐκνευρίσας οὐδὲ ἐκτεμῶν παντάπασιν τῆς ψυχῆς τὸ ὑπερτικόν.

Ἐφ' ἄρμασι γὰρ ἵππος,

ὡς φησι Πίνδαρος,

Ἐν δ' ἀρότρῳ βοῦς. κίπρῳ δὲ βουλευόντα φέρον,

Κύνα χρὴ τλάθυμον ἐξευρεῖν.

ὣν πολὺ χρησιμώτερα τὰ τῶν παθῶν θρέμματα τῷ λογισμῷ συμπάροντα καὶ συνεπιτείνοντα ταῖς ἀρεταῖς· ὁ θυμὸς τῆ ἀνδρείᾳ μέτριος ὢν, ἡ μισοπονηρία τῆ δικαιοσύνη, καὶ ἡ νέμεισις ἐπὶ τοὺς παρ' ἀξίαν εὐτυχοῦντας, ὅταν ἅμα ἀνοία καὶ ὑβρεὶ φλεγόμενοι τὴν ψυχὴν ἐπισχέσεως δέωνται. φιλίας δὲ φιλοστοργίαν, ἢ φιλανθρωπίαν ἔλθον, ἢ τὸ συγκαίρειν

καὶ συναλγεῖν εὐνοίας ἀληθινῆς, οὐδὲ βουλόμενος
 ἄν τις ἀποσπάσειεν, οὐδ' ἀποτήξειεν. εἰ δὲ οἱ τὸν
 ἔρωτα τῇ ἔρωτομανίᾳ συνεκβάλλοντες ἁμαρτάνου-
 σιν, οὐδὲ οἱ τὴν ἐπιθυμίαν διὰ τὴν φιλαργυρίαν
 φέγοντες κατορθοῦσιν· ἀλλ' ὁμοίον τι πράττουσι
 τοῖς τὸ τρέχειν διὰ τὸ προσπταίνειν, καὶ τὸ βιάλλειν
 διὰ τὸ ὑπερβάλλειν ἀναιροῦσι, καὶ πρὸς τὸ ἄδειν
 τοπαράπαν διὰ τὸ ἀπείδειν ἀπεχθῶς ἔχουσιν. οἷον
 γὰρ ἐν φθόγγοις μουσικῇ τὸ ἐμμελὲς οὐκ ἀναιρέσει
 βαρύτητος καὶ ὀξύτητος, ἐν δὲ σώμασιν ἰατρικῇ τὸ
 ὑγιεινὸν, οὐ φθορᾶ θερμότητος καὶ ψυχρότητος,
 ἀλλὰ συμμετρίαις καὶ ποσότητι κραθεισῶν ἀπεργά-
 ζεται, τοιοῦτον ἐν ψυχῇ τὸ νικῶν, ἐγγενομένης ὑπὸ
 λόγου ταῖς παθητικαῖς δυνάμεσι καὶ κινήσεσιν ἐπι-
 εικείας καὶ μετριότητος. οἰδῶντι γὰρ ἔοικε καὶ φλε-
 γμαίνοντι σώματι τὸ περιαλοῦν καὶ περιχαρὲς καὶ
 περίφοβον τῆς ψυχῆς, οὐ τὸ χαῖρον, οὐδὲ τὸ λυπού-
 μενον, οὐδὲ τὸ φοβούμενον. καὶ καλῶς Ὀμηρος,
 εἰπὼν·

Τοῦ δ' ἀγαθοῦ οὐτ' ἄρ' τρέπεται χρῶς, οὐδέ τε
 λίην

Ταρβίῃ, —

τὸν φόβον οὐκ ἀφεῖλεν, ἀλλὰ τὸν ἄγαν φόβον· ὅπως
 ἀνδρεία μὴ ἀπόνοια, καὶ θαρράλεδότης μὴ θρασύ-
 της γένηται. διὸ καὶ περὶ τὰς ἡδονάς, τὴν ἄγαν ἀ-
 φαιρστῆσαν ἐπιθυμίαν, καὶ περὶ τὰς ἀμύνας, τὴν ἄγαν
 μισοπονηρίαν. οὕτω γὰρ ὁ μὲν οὐκ ἀνάλητος, ἀλλὰ
 σώφρων· ὁ δὲ δίκαιος, οὐκ ὤμδος, οὐδὲ πικρὸς ἔσαι.
 τῶν δὲ καθῶν παντάπασιν ἀναιρεθέντων, εἰ καὶ

δυνατόν ἐστιν, ἐν πολλοῖς ἀργότερος ὁ λόγος καὶ ἀμβλύτερος, ὡς περ κυβερνήτης, πνεύματος ἐπιλιπόντος. ταῦτα δ' ἀμέλει καὶ οἱ νομοθέται συνιδόντες, ἐμβάλλουσι εἰς τὰς πολιτείας καὶ φιλοτιμίαν καὶ ζῆλον πρὸς ἀλλήλους. πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους καὶ σὺλπιγξι καὶ αὐλοῖς ἐπεγείρουσι καὶ αὖξουσι τὸ θυμοειδὲς καὶ μάχιμον. σὺ γὰρ μόνον ἐν ποιήμασιν (ἢ φησιν ὁ Πλάτων) τὸν τεχνίτην καὶ διηκριβωμένον ὁ μουσόληπτος καὶ κατὰσχετος ἀποδείκνυσι γελῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς μάχας τὸ παθητικὸν καὶ τὸ ἐνθουσιῶδες ἀνυπόστατον ἐστὶ καὶ ἀήττητον· ὃ καὶ τοὺς θεοὺς Ὅμηρος ἐμποιεῖν φησι τοῖς ἀνθρώποις,

Ὡς εἰπὼν, — ἔμπνευσε μένος μέγα ποιμένι λαῶν καί·

Οὐχ ὄγ' ἀνευθε θεοῦ τάδε μάλινται· — καθάπερ ὄρημα τῷ λογισμῷ καὶ ὄχημα τὸ πάθος προστιθέντας. αὐτοὺς γε μὴν τοῦτους ὄραν ἐστὶ, πολλάκις μὲν ἐπαίνοισι τοὺς νέους παρορμῶντας, πολλάκις δὲ νουθεσίαις κολάζοντας· ὧν τῷ μὲν ἐπιταί τὸ ἠδυσθαι, τῷ δὲ τὸ λυπεῖσθαι. καὶ γὰρ ἡ νουθεσία καὶ ὁ ψόγος ἐμποιεῖ μετάνοιαν καὶ αἰσχύνην, ὧν τὸ μὲν λύπη τῷ γένει, τὸ δὲ φόβος ἐστὶ· καὶ τοῦτοις μάλιστα χρῶνται πρὸς τὰς ἐπανορθώσεις. ἢ καὶ Διογένης, ἐπαινουμένου Πλάτωνος· Τί δ' ἐκεῖνος (εἶπεν) ἔχει σεμνόν, ὃς τοσοῦτον χρόνον φιλοσοφῶν, οὐδένα λελύπηκεν; οὐ γὰρ οὕτως τὰ μαθήματα φαίη τις ἂν (ὡς ἔλεγε Ξενοκράτης) λαβρὰ εἶναι φιλοσοφίας, ὡς τὰ πάθη τῶν νέων, αἰσχύνην, ἐπι-

θυμίαν, μετάνοιαν, ἡδονήν, λύπην, φιλοτιμίαν· ὡς ἐμμελῆ καὶ σωτήριον ἀφήν ἀπτόμενος ὁ λόγος καὶ ὁ νόμος, εἰς τὴν προσήκουσαν ὁδὸν ἀνυσίμως καθίστησι τὸν νέον· ὥστε μὴ κακῶς εἰπεῖν τὸν Λύκωνα παιδαγωγόν, ὅτι ποιῆσει τὸν παῖδα τοῖς καλοῖς ἡδεσθαι καὶ ἄχθεσθαι τοῖς αἰσχροῖς, οὐ μῆλλον οὐθέν ἐστιν, οὐδὲ κάλλιον ἀποφῆναι τέλος ἐλευθέρῳ προσηκούσης παιδείας.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΔΟΥΡΓΗΣΙΑΣ.

ΣΤΑΛΛΑΣ.

Καλῶς μοι δοκοῦσιν, ὡς φουνδᾶνε, ποιεῖν οἱ ζωγράφοι, διὰ χρόνου τὰ ἔργα πρὶν ἢ συντελεῖν, ἐπισκοποῦντες· ὅτι τὴν ὄψιν αὐτῶν ἀφιστάντες, τῇ πολλάκις κρίσει ποιοῦσι καινὴν, καὶ μᾶλλον ἀπτομένην τῆς παρὰ μικρὸν διαφορᾶς, ἣν ἀποκρύπτει τὸ συνεχές καὶ τὸ σύνηδες. ἐπεὶ τοίνυν οὐκ ἐστὶν αὐτὸν αὐτῷ διὰ χρόνου προσελθεῖν χωρὶς γενόμενον, καὶ διαστήσαντα τῆς συνεχείας τὴν αἰσθήσιν, ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ μάλιστα ποιοῦν ἕκαστον αὐτοῦ φανλότερον κριτὴν ἢ ἐτέρων· δεύτερον ἂν εἴη τὸ τοῦς

φίλους ἐφορᾶν διὰ χρόνου, καὶ παρέχειν ὁμοίως ἐκείνοις· ἑαυτὸν, οὐκ εἰ γέρων γέγονε ταχὺ, καὶ τὸ σῶμα βέλτιον ἢ χεῖρον ἔσχηκεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον καὶ τὸ ἦθος ἐπισκοπεῖν, εἴ τι χρηστὸν ὁ χρόνος προστέθεικεν, ἢ τῶν φαύλων ἀφῆρηκεν. ἔγωγ' οὖν ἐνιαυτῶ μὲν ἀφιγμένος εἰς Ῥώμην δευτέρῃ, συνῶν δέ σοι μήκα τουτονὶ πέμπτον, τὸ μὲν ἐξ ὑπαρχόντων δι' εὐφυΐαν ἀγαθῶν ἐπίδοσιν γεγονέναι τοσαύτην καὶ αὐξῆσιν, οὐ πάνυ θαυμαστὸν ἡγοῦμαι· τὸ δὲ σφοδρὸν ἐκείνο καὶ διάπυρον πρὸς ὄργην ὄρωντί μοι πρῶτον οὕτω καὶ χειρόθ' ἔς τῷ λογισμῷ γεγεννημένον, ἐπέρχεται πρὸς τὸν θυμὸν εἰπεῖν·

Ὡ πόποι, ἢ μάλα δὴ μαλακώτερος· —

αὕτη δ' ἢ μαλακότης οὐκ ἀργία, οὐδὲ ἔκλυσις, ἀλλ' ὥσπερ ἢ κατεργασμένη γῆ λειότης καὶ βλάβος ἐνεργῶν ἐπὶ τὰς πράξεις ἔσχηκεν ἀντὶ τῆς φορᾶς ἐκείνης καὶ τῆς ὀξύτητος. Διδὸν καὶ δῆλόν ἐστιν οὐ παρακμῆτινι δι' ἡλικίαν τὸ θυμοειδές, οὐδὲ αὐτομάτως ἀπομαραινόμενον, ἀλλ' ὑπὸ λόγων τινῶν χρηστῶν θεραπευόμενον. καίτοι (τὰ γὰρ ἀληθῆς εἰρήσεται πρὸς σέ) ταῦτα ἡμῖν Ἔρωσ ὁ ἑταῖρος ἀπαγγέλλων, ὑπόπιος ἦν, τὰ μὴ προσόντα, πρόποντα δὲ προσεῖναι τοῖς καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς, δι' εὐνοίαν ἐπιμαρτυρεῖν· καίπερ, ὡς οἶσθα, οὐδαμῇ πιθανὸς ὢν τὸ πρὸς χάριν ὑφίστασθαι τοῦ δοκοῦντος. ἀλλὰ νῦν ἐκείνός τε τῶν ψευδομαρτυριῶν ἀφῆται, καὶ σὺ, τῆς ὀδοιπορίας σχολὴν διδούσης, ὥσπερ ἰατροίαν τινὰ σεαυτοῦ διέλθε ἡμῖν, ἢ χρησάμενος, οὕτως εὐήνιον καὶ ἀπλοῦν καὶ τῷ λόγῳ πρῶτον καὶ ὑλήκοον ἐποιήσω τὸν θυμόν.

ΦΟΤΝΑΔΑΝΟΣ. Εἶτα οὐ σκοπεῖς, ὦ πρόθυμότατε Σύλλα, μὴ καὶ αὐτὸς εὐνοία καὶ φιλία τῇ πρὸς ἡμᾶς παροραῖς τι τῶν ἡμετέρων. Ἐρωτι μὲν γὰρ οὐδ' αὐτῷ πολλάκις ἔχοντι κατὰ χώραν ἐν τῇ Ὀμηρικῇ πείσῃ μένοντα τὸν θυμὸν, ἀλλὰ τραχύτερον ὑπὸ μισοπονηρίας, εἰκὸς ἐστὶ προτιέρονος ἡμᾶς φανῆναι, καθάπερ ἐν διαγραμμάτων μεταβολαῖς νῆται τινες πρὸς ἐτέρας νήτας, τάξιν ὑπάτων λαμβάνουσι.

ΣΤΑΛΑ. Οὐδέτερα τούτων γέγονεν, ὦ Φουνδᾶνε ποιεῖ δέ, ὡς λέγω, χαριζόμενος ἡμῖν.

II. ΦΟΤΝΑ. Καὶ μὴν ὧν γε μεμνήμεθα Μουσωνίου καλῶν, ἐν ἔστιν, ὦ Σύλλα, τὸ, δεῖν ἀεὶ θεραπευομένους βιοῦν τοὺς σώζεσθαι μέλλοντας. οὐ γὰρ ὡς ἐλλέβορον (οἶμαι) δεῖ θεραπεύσαντα συνεκφέρειν τῷ νοσήματι τὸν λόγον, ἀλλ' ἐμμένοντα τῇ ψυχῇ, συνέχειν τὰς κρίσεις καὶ φυλάσσειν. φαρμάκοις γὰρ οὐκ ἔοικεν, ἀλλὰ αἰτίοις ὑγεινοῖς ἢ δύναμεις αὐτοῦ; μεθ' ὑγείας ἔξιν ἐμποιοῦσα χρηστὴν οἷς ἂν γένηται συνήθης· αἱ δὲ πρὸς ἀκμάζοντα τὰ πάθη καὶ οἰδοῦντα παραινέσεις καὶ νοουθεσίαι, σχολῇ μὲν ἀνύτουσι καὶ μόλις, οὐδενὶ δὲ τῶν ὀσφραντῶν διαφέρουσιν, ἃ τοὺς ἐπιληπτικοὺς ἐγείροντα καταπίπτοντας, οὐκ ἀπαλλάττει τοῦ νοσήματος. ὁμως δὲ τὰ μὲν ἄλλα καὶ παρ' ὅν ἀκμάζει καιρὸν, ἀμωσγέπως ὑπείκει, καὶ παρήσι βοηθοῦντα λόγον ἔξωθεν εἰς τὴν ψυχὴν· ὁ δὲ θυμὸς οὐχ, ἥ φησιν ὁ Μελάνθιος·

Τὰ δεινὰ πρῶσσει τὰς φρένας μετοικίσας,
ἀλλ' ἔξοικίσας τελεῖως καὶ ἀποκλείσας, ὥσπερ οἱ συν-

εμπιπρόντες ἐαυτοὺς ταῖς οἰκίαις, πάντα ταραχῆς καὶ καπνοῦ καὶ ψόφου μεστὰ ποιῶσι τὰ ἐντὸς, ὥστε μὴτ' ἰδεῖν μὴτ' ἀκοῦσαι τῶν ὀφελούντων. διὸ μᾶλλον ἐν χειμῶνι καὶ πελάγει ναῦς ἔρημος ἀναλήφεται κυβερνήτην ἔξωθεν, ἢ προσδέξεται λόγον ἀλλότριον ἀνθρώπος ἐν θυμῷ καὶ ὄργῃ σαλεύων, ἂν μὴ παρσκευασμένον ἔχη τὸν οἰκεῖον λογισμόν. ἀλλ' ὥσπερ οἱ πολιορκίαν προσδεχόμενοι συνάγουσι καὶ παρατίθενται τὰ χρήσιμα, τὰς ἔξωθεν ἐλπίδας ἀπεγνωσότες, οὕτω μάλιστα δεῖ τὰ πρὸς τὸν θυμὸν βοήθηματὰ πόρρωθεν λαμβάνοντας ἐκ φιλοσοφίας, κατακομίζειν εἰς τὴν ψυχὴν· ὥς, ὅταν ὁ τῆς χρείας ἀφίκηται καιρὸς, μὴ φραδίως παρειαγάγειν δυνησομένους. οὐδὲ γὰρ ἀκούει τῶν ἐκτὸς ἢ ψυχῇ διὰ τὸν θόρυβον, ἂν μὴ καθάπερ κελυστήν ἐνδοθεν ἔχη τὸν αὐτῆς λόγον ὀξείως δεχόμενον, καὶ συνιέντα τῶν παραγγελομένων ἕκαστον· ἀκούσασα δὲ, τῶν μὲν ἡρέμα καὶ πρῶτως λεγομένων καταφρονεῖ, πρὸς δὲ τοὺς ἐνισταμένους τραχύτερον ἐρεθίζεται. καὶ γὰρ ὑπερήφανος καὶ αὐθάδης καὶ ὄλωσ ὑφ' ἐτέρου ὁ θυμὸς δυσκίνητος ὢν, ὥσπερ ὄχυρά τυραννίς, ἐξ ἑαυτῆς ἔχειν, ὀφείλει σύννοικον καὶ συγγενὲς τὸ καταλύον.

III. Ἡ μὲν οὖν συνέχεια τῆς ὄργης, καὶ τὸ προσκρούειν πολλάκις, ἔξιν ἐμποιεῖ πονηρὰν τῇ ψυχῇ, ἣν ὄργιλότητα καλοῦσιν, εἰς ἀκροχολίαν καὶ πικρίαν καὶ θυσκολλίαν τελειώσαν, ὅταν ἐλκώδης καὶ μικρόλυπος ὁ θυμὸς γένηται καὶ φιλαίτιος ὑπὸ τῶν τυχόντων, ὡς σίδηρος λεπτὸς καὶ ἀσθενὴς ἀναχαρασσόμενος· ἢ δὲ παραχρῆμα ταῖς ὄργαῖς ἐνισταμένη καὶ

πιέζουσα κρίσις, οὐ τὸ παρὸν ἴσται μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν εὖτονον ποιεῖ καὶ δυσπαθῆ τὴν ψυχὴν. ἔμοιγ' οὖν συνέβη δις ἢ τρεῖς ἐνστάντι πρὸς ὄργην, τὸ τῶν Θηβαίων παθεῖν, οἱ τὸ πρῶτον ὠσαύμενοι Λακεδαιμονίους ἀητιήτους εἶναι δοκοῦντας, οὐδεμίαν ὑστερον ἠτιήθησαν ὑπ' αὐτῶν μάχην, φρόνημα γὰρ ἔσχον, ὡς κρατεῖν ἐστὶ τῶ λογισμῶ. εὐρών δὲ οὐ μόνον ψυχροῦ κατασκεδαννυμένου λήγουσαν ὄργην, ὡς Ἀριστοτέλης ἐπιστόρηκεν, ἀλλὰ καὶ φόβου προσαχθέντος ἀποσβεννυμένην· καὶ νῆ Δία χαρᾶς ἐπιγενομένης ἄφνω, καθ' Ὀμηρον, ἰάνθη καὶ διεχύθη πολλοῖς ὁ θυμός. ὥστε μοι παρίστατο, μὴ παντελῶς ἀβοήθητον εἶναι τοῖς γε βουλομένοις τὸ πάθος. οὐδὲ γὰρ ἀρχαῖς ἔχει μεγάλας αἰεὶ καὶ ἰσχυραῖς, ἀλλὰ καὶ σκῶμμα καὶ παιδιὰ, καὶ τὸ γελάσαι τινα καὶ τὸ διανεῦσαι, καὶ πολλὰ τοιαῦτα, πολλοὺς εἰς ὄργην καθίστησιν· ὥσπερ ἡ Βλένη τὴν ἀδελφιδὴν προσαγορεύουσα·

Παρθένη μακρὸν δὴ μῆκος ἤλεκτρα χρόνου, παρῶξυνεν εἰπεῖν·

Ὅπῃ γε φρονεῖς εὖ, τότε λιποῦσ' αἰσχρῶς δόμους. καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Καλλισθένης, εἰπὼν, τῆς μεγάλης κύλικος περιφερομένης· Οὐ βούλομαι πιῶν Ἀλεξάνδρου Ἀσκληπιοῦ δεῖσθαι.

IV. Καθάπερ οὖν τὴν φλόγα θριξὶ λαγῶναι ἀναπτομένην καὶ θρυαλλίσι καὶ συρφετῶ, φῆιδιόν ἐστιν ἐπισχεῖν· ἐὰν δ' ἐπιλάβηται τῶν στερεῶν καὶ βύθος ἐχόντων, ταχὺ διέφθειρε καὶ συνεῖλεν ὑψηλὰν ἠβάσσα τεκτόνων πόρον, ὡς φησὶν Διοχύλος·

οὕτως δὲ τῷ θυμῷ προσέχων, ἐν ἀρχῇ καὶ κατὰ μικρὸν ἔκ τινος λαλιᾶς καὶ βωμολοχίας συρφετώδους ὄρων καπνιῶντα καὶ διακαιόμενον, οὐ μεγάλης δεῖται πραγματείας, ἀλλὰ πολλάκις αὐτῷ τῷ σιωπῆσαι καὶ καταμελῆσαι κατέπαυσε. καὶ γὰρ τὸ πῦρ ὃ μὴ παρασχῶν ἔλην, ἔσβεσε, καὶ ὄργην, ὃ μὴ θρέψας ἐν ἀρχῇ καὶ μὴ φυσῆσας ἑαυτὸν, ἐφυλάξατο καὶ καθέλεν. οὐκ ἤρρεσκεν οὖν μοι, καίπερ ἄλλα χρήσιμα λέγων καὶ παραινῶν ὁ Ἰερώνυμος, ἐν οἷς οὐ φησι γνησιμῆς, ἀλλὰ γεγεννημένης καὶ οὔσης αἰσθησιν ὄργης εἶναι διὰ τὸ τάχος. οὐθὲν γὰρ οὕτω τῶν παθῶν συλλεγόμενον καὶ διακικουόμενον ἔχει τὴν γένεσιν ἐμφανῆ καὶ τὴν αὔξησιν. ὡς δὴ καὶ Ὅμηρος ἐμπείρως διδάσκει, λυπηθέντα μὲν εὐθύς ἐξαιφνης ποιῶν τὴν Ἀχιλλεῖα, τοῦ λόγου προσπισόντος, ἐν οἷς λέγει·

Ὡς φάτο· τὼν δ' ἄχεος νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα·
θυμούμενον δὲ βραδέως τῷ Ἀγαμέμνονι, καὶ διὰ λόγων πολλῶν ἐκκαίόμενον. οὗς εἴ τις ὑπεῖλεν αὐτῷ ἐν ἀρχῇ καὶ διεκώλυσεν, οὐκ ἂν ἔσχεν αὔξησιν ἢ διαφορὰ τηλικαύτην καὶ μέγεθος. ὅθεν ὁ Σωκράτης ὁσάκις αἰσθοῖτο κινουμένου τραχύτερον αὐτοῦ πρὸς τινα τῶν φίλων,

Πρὸ κύματος ὡς τινα ποντίαν ἄκραν σελλόμενος,
ἐνεδίδου τε τῇ φωνῇ, καὶ διεμεῖδία τῷ προσώπῳ,
καὶ τὸ βλέμμα πρῶτον παρεῖχε, τῷ ῥέπειν ἐπὶ θάλασσα καὶ πρὸς τὸνναντίον ἀντικινεῖσθαι τῷ πάθει,
διαφυλάττων ἑαυτὸν ἀπιῶτα καὶ ἀήτητον.

V. Ἔστι γὰρ τις, ὡς ἑταῖρε, πρώτη καθάπερ τυράννου κατάλυσις τοῦ θυμοῦ, μὴ πείθεσθαι, μηδ'

ὑπακοῦειν προστάττοντος αὐτοῦ μέγα βοῶν καὶ δεινὸν βλέπειν, καὶ κόπτειν ἑαυτὸν, ἀλλ' ἡσυχάζειν, καὶ μὴ συνεπιτείνειν, ὥσπερ νόσημα, ριπτασμῶ καὶ διαβοήσει τὸ πάθος. αἱ μὲν γὰρ ἐρωτικαὶ πράξεις, οἷον ἐπικωμάσαι καὶ ἄσαι καὶ στεφανῶσαι θύραν, ἔχουσιν ἀμωσγέπως κουφισμόν οὐκ ἄχαριν οὐδὲ ἄμουσον·

Ἐλθὼν δ' οὐκ ἐβόησα, τίς ἦ τίνος, ἀλλ' ἐφίλησα
τὴν φλιήν. εἰ τοῦτ' ἔστ' ἀδίκημ' ἀδικῶ.

αἱ τε τοῖς πενθοῦσιν ἐφέσεις τοῦ ἀποκλαῦσαι καὶ ἀποδύρασθαι, πολὺ τι τῆς λύτης ἄμα τῷ δακρύῳ συνεξάγουσιν· ὁ δὲ θυμὸς ἐκριπίζεται μᾶλλον οἷς πράττουσι καὶ λέγουσιν οἱ ἐν αὐτῷ καθεστῶτες. ἀτρεμεῖν οὖν κράτιστον ἢ φεύγειν καὶ ἀποκρύπτειν καὶ καθορμίζειν ἑαυτὸν εἰς ἡσυχίαν, ὥσπερ ἐπιληψίας ἀρχομένης συναισθανομένους, ἵνα μὴ πείσωμεν, μᾶλλον δὲ ἐπιπέσωμεν· ἐπιπίπτομεν δὲ γε τοῖς φίλοις μάλιστα καὶ πλειστάκις· οὐ γὰρ πάντων ἐρωμεν, οὐδὲ πᾶσι φθονοῦμεν, οὐδὲ πάντας φοβούμεθα· θυμῷ δὲ ἀδικτον οὐδέν, οὐδ' ἀνεπιχείρητον· ἀλλ' ὀργιζόμεθα καὶ πολεμίους καὶ φίλοις, καὶ τέκνοις καὶ γονεῦσι, καὶ θεοῖς νῆ Δία, καὶ θηρίοις, καὶ ἀψύχοις σκεύουσιν· ὡς ὁ Θάμυρις,

Ῥηγνύς χρυσόδετον κέρας,

Ῥηγνύς ἄρμοσιαν χορδοτόνον λύρας·

καὶ ὁ Πάνδαρος, αὐτῷ καταρώμενος, εἰ μὴ τὰ τόξα καταπρήσει χειρὶ διακλάσας· ὁ δὲ Ξέρξης καὶ τῇ θαλάττῃ στίγματα καὶ πληγὰς ἐνέβαλλε, καὶ πρὸς τὸ ὄρος ἐπέμπεν ἐπιστολαίς· Ἄθω δαμδονία οὐρα-

νομήκη, μή ποιεῖν ἔμοις ἔργοις λίθους μεγάλους καὶ δυσκατεργάστους· εἰ δὲ μή, τεμῶν ῥίψω σεαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν· πολλὰ γὰρ ἐστὶ τοῦ θυμοῦ φοβερὰ, πολλὰ δὲ καὶ γελοῖα· διὸ καὶ μισεῖται καὶ καταφρονεῖται μάλιστα τῶν παθῶν. ἀμφότερα δ' ἐσκέφθαι χρήσιμον.

VI. Ἐγὼ γ' οὖν, εἰ μὲν ὀρθῶς οὐκ οἶδα, ταύτην δὲ τῆς ἰατρείας ἀρχὴν ποιησάμενος, ὥσπερ οἱ Λάκωνες ἐν τοῖς εἰλωσι τὸ μεθύειν οἶόν ἐστι, κατεμάνθανον τὴν ὀργὴν ἐν ἑτέροις. καὶ πρῶτον μὲν, ἧ φησιν Ἰπποκράτης χαλεπωτάτην εἶναι νόσον, ἐν ἧ τοῦ νοσοῦντος ἀνομοιοτάτον αὐτῷ γίνεται τὸ πρόσωπον· οὕτως ὄρων ὑπ' ὀργῆς ἐξισταμένους μάλιστα καὶ μεταβάλλοντας ὄψιν, χρόαν, βᾶδισμα, φωνήν, οἶον εἰκόνα τοῦ πάθους ἀπεματιτόμην ἑμαυτῷ· πάνυ δυσχεραίων, εἰ φοβερὸς οὕτω καὶ παρακεκινηκῶς ὀφθαλμοὶ ποτὲ τοῖς φίλοις καὶ τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς θυγατρίοις, οὐ μόνον ἰδεῖν ἄγριος καὶ ἀσυνήθης, ἀλλὰ καὶ φωνὴν ἀπηγῆ καὶ τραχεῖαν ἀφίεις· ὥσπερ ἑτέροις τῶν συνήθων ἐνετύγχανον, οὐκ ἦθος, οὐ μορφὴν, οὐ λόγου χάριν, οὐ τὸ πιθανὸν καὶ προσηγὲς ἐν ὁμιλίᾳ δυναμένοις ὑπ' ὀργῆς διαφυλάττειν. Παῖψ μὲν οὖν Ἰράκῳ τῷ ῥήτορι, καὶ τὸν τρόπον ὄντι χαλεπῷ καὶ περιπαθίστερον λέγοντι, διηρμωσμένον ἦν συρίγγιον, ὃ τὴν φωνὴν οἱ ἁρμονικοὶ σχολῇ ἐπ' ἀμφότερα διὰ τῶν τόνων ἄγουσι· καὶ τοῦτο ἔχων οἰκείτης αὐτοῦ λέγοντος ὀπισθεν ἐστῶς, ἐνεδίδου τόνον ἐπιεικῆ καὶ πρᾶον, ὃ τὴν κραυγὴν ἀνεκαλεῖτο, καὶ τὸ τραχὺ καὶ

τὸ θυμικὸν ἀφήρει τῆς φωνῆς, ὡς περὶ ὁ τῶν βου-
κύλων

— κηρόπλαστος ὀττοβειῶ

Δόναξ ἀχέτας ὑπνοδόταν νόμον,
ἐπιθέλων καὶ καθιστάς τὴν ὄργην τοῦ φήτορος.
ἐμοὶ δὲ εἴ τις ἐμμελής καὶ κομψὸς ἀκλόουθος ἦν,
οὐκ ἂν ἤχθόμεν αὐτοῦ προσφέροντος ἐπὶ ταῖς ὄρ-
γαῖς ἔσθπτρον, ὡς περὶ ἐνίοις προσφέρουσι λουσαμέ-
νοις ἐπ' οὐδενὶ χρησίμῳ. τὸ δὲ αὐτὸν ἰδεῖν παρὰ
φύσιν ἔχοντα καὶ συντεταραγμένον, οὐ μικρὸν ἐστὶν
εἰς διαβολὴν τοῦ πάθους. καὶ γὰρ καὶ τὴν Ἀθηναῖν
λέγουσιν οἱ παιζόντες αὐλοῦσαν, ὑπὸ τοῦ σατύρου
νουθετεῖσθαι, καὶ μὴ προσεχειν·

Οὗτοι πρέπει τὸ σχῆμα· τοὺς αὐλοὺς μέτρες,

Καὶ θ' ὄπλα λάβει, καὶ γνάθους εὐσχημόνει·

θεασασμένην δὲ τοῦ προσώπου τὴν ὄψιν ἐν ποταμῷ
τινι, δυσχερᾶναι καὶ προέσθαι τοὺς αὐλοὺς· καίτοι
παραμυθίαν ἢ τέχνη τῆς ἀμορφίας ἔχει τὴν εὐμέ-
λειαν· καὶ ἡ Μαρσύας, ὡς εἶοικε, φορβιᾶ τινι καὶ
περιστομίῳ βία τοῦ πνεύματος τὸ ῥαγδαῖον ἐγκα-
θάρξε, καὶ τοῦ προσώπου κατεπόσθησε καὶ ἀπέκρυ-
ψε τὴν ἀνωμαλίαν·

Χρυσῷ δ' αἰγλήεντι συνήρμοσεν ἀμφιδασείας

Κόρσας, καὶ στόμα λάβρον ὀπισθοδέτοισιν ἱμά-
σιον.

ἢ δὲ ὄργῃ, φουῶσα καὶ διατείνουσα τὸ πρόσωπον
ἀπρεπῶς, εἴ μᾶλλον αἰσχρὰν ἀφήσει καὶ ἀτερπῆ
φωνήν,

Κινῶσα καρδιάς τὰς ἀκινήτους φρενῶν.

τὴν μὲν γὰρ θάλασσαν, ὅταν ἐκταραχθεῖσα τοῖς πνεύμασι τὰ βρῦα καὶ τὸ φῦκος ἀναβάλλῃ, καθάφρεσθαι λέγουσιν· ἃ δὲ ὁ θυμὸς ἐκβράσσει τῆς ψυχῆς περιτροπομένης ἀκόλαστα καὶ πικρὰ καὶ σπερμολόγα ῥήματα, τοὺς λέγοντας πρώτους καταρῶν-παίνει, καὶ καταπίμπλησιν ἀδοξίας· ὡς αἱ μὲν ἔχοντας ἐν αὐτοῖς ταῦτα καὶ πλήρεις ὄντας, ὑπὸ δὲ τῆς ὀργῆς ἀνακαλυπτομένους. Διὸ κουφοτάτου πράγματος, ὡς φησιν ὁ Πλάτων, λόγου, βαρυτάτην ζημίαν τίνουσιν, ἔχθροὶ καὶ κακολόγοι καὶ κακοήθεις δοκοῦντες εἶναι.

VII. Ταῦτα οὖν δοῶντί μοι καὶ παραφυλάττοντι, συμβαίνει τιθεσθαι καὶ διαμνημονεύειν ἐπιεικῶς πρὸς ἑμαυτὸν, ὡς ἀγαθὸν μὲν ἐστίν ἐν πυρετῶ, κρεῖττον δὲ ἐν ὀργῇ, τὴν γλῶτταν ἀπαλὴν ἔχειν καὶ λείαν. ἡ μὲν γὰρ τῶν πυρετιόντων ἐὰν μὴ κατὰ φύσιν σχῆ, σημεῖόν ἐστι πονηρόν, οὐκ αἴτιον· ἡ δὲ τῶν θυμουμένων, τραχεῖα καὶ ῥυπαρὰ γενομένη, καὶ ῥυεῖσα πρὸς λόγους ἀτόπους, ἔχθρας ἀνηκέστου δημιουργὸν ὕβριν ἐκφέρει, καὶ δυσμενείας ὑπούλου κατήγορον. οὐδὲν γὰρ ὁ ἄκρατος ἀκόλαστον οὕτω καὶ δυσχερές, ὡς ὁ θυμὸς, ἀναδείκνυσι. κἀκεῖνα μὲν γέλωτι καὶ παιδιᾷ μέλει, ταῦτα δὲ χολῇ κέκραται· καὶ παρὰ πότον μὲν ὁ σιωπῶν, ἐπαχθῆς τοῖς συνοῦσι καὶ φορτικός· ἐν ὀργῇ δὲ σεμνότερον οὐδὲν ἡσυχίας. ὡς ἡ Σιπφῶ παραινεῖ, Σκιδναμένης ἐν στήθεσιν ὀργῆς πεφυλάχθαι γλῶσσαν μαψυλάκταν.

VIII. Οὐ ταῦτα δὲ μόνον ἐπιλογίζεσθαι δίδωσι

τὸ προσίχθαι αὐτοῖς ἀλισκομένοις ὑπ' ὀργῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην τοῦ θυμοῦ κατανοεῖν φύσιν, ὥς οὐκ εὐγενῆς, οὐδ' ἀνδρώδης, οὐδ' ἔχουσα φρόνημα καὶ μέγιστος ἐστίν, ἀλλὰ δοκεῖ τοῖς πολλοῖς τὸ ταρακτικὸν αὐτοῦ, πρακτικὸν, καὶ τὸ ἀπειλητικὸν, εὐθαρσείας εἶναι, καὶ τὸ ἀπειθές, ἰσχυρόν· ἔτιοι δὲ καὶ τὴν ἁμότητα, μεγαλοφυγίαν, καὶ τὸ δυσπαραίτητον, εὐτονίαν, καὶ μισοπονηρίαν, τὸ δύσκολον, οὐκ ὀρθῶς τίθενται. τὰ γὰρ ἔργα καὶ τὰ κινήματα καὶ τὰ σχήματα μικρότητα πολλὴν καὶ ἀσθενεῖαν κατηγορεῖ· οὐ μόνον ἐν οἷς παιδάρια σπαράττουσι, καὶ πρὸς γυναικα διαπικραίνονται, καὶ κύνες καὶ ἵππους καὶ ἡμιόδους οἴονται δεῖν κολάζειν, ὥς Κτησιφῶν ὁ παγκρατιαστής ἀντιλακτίσαι τὴν ἡμίονον ἀξιών, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς τυραννικὰς μαιφονίας τῷ πικρῷ τὸ μικρόψυχον αὐτῶν, καὶ τῷ δρῶντι τὸ πεπονθὸς ἐνορώμενον, ἔοικε τοῖς δῆγμασι τῶν ἑρπετῶν, ὅταν διακαῆ καὶ περιώδυνα γίνηται, τὴν φλεγμονὴν ἀπερριζομένων σφόδρα τοῖς λελυπηκόσιν. ὥς γὰρ αἰθῆμα μεγάλης ἐστὶν ἐν σαρκὶ πληγῆς πάθος, οὕτως ἐν ταῖς μαλακωτάταις ψυχαῖς ἢ πρὸς τὸ λυπῆσαι ἔνδοσις ἐκφέρει μείζονα θυμὸν ἀπὸ μείζονος ἀσθενείας. διὸ καὶ γυναῖκες ἀνδρῶν ὀργιλώτεραι, καὶ νοσοῦντες ὑγιαίνοντων, καὶ γέροντες ἀκμαζόντων, καὶ κακῶς πρᾶττοντες εὐτυχοῦντων· ὀργιλώτατος γὰρ ὁ φιλάργυρος πρὸς τὸν οἰκονόμον, ὁ γαστρίμαργος πρὸς τὸν ὄψοποιόν, ὁ ζηλότυπος πρὸς τὸ γύναιον, ὁ κενόδοξος κακῶς ἀκούσας· χαλεπώτατοι δὲ, ἄγαν φιλοτιμίαν μνῶμενοι ἐν πόλεσιν ἄνδρες, ἢ στάσι, ἄλ-

γας ἐμφανές, κατὰ Πίνδαρον· οὕτως ἐκ τοῦ λυπαι-
 μίνου μάλιστα τῆς ψυχῆς καὶ πάσχοντος ἀκρίταται
 μάλιστα δι' ἀσθένειαν ὁ θυμός, οὐχὲ νεύραϊς (ὡς
 τις εἶπε) τῆς ψυχῆς εἰκότως, ἀλλὰ ἐπιτόμασι καὶ
 ἀπάσμοισιν ἐν ταῖς ἀμυκτικαῖς ὁρμαῖς σφουδρότερον
 ἐξανισταμένης.

IX. Τὰ μὲν οἶν φαῦλα παραδείγματα, εἴη θείαν
 οὐκ εὐχαρην, ἀλλ' ἀναγκαίαν μόνην εἶχε· ταὺς δ'
 ἠπίως καὶ λείως δμιλοῦντας ὄργαις, κάλλιστα μὲν
 αἰκόσματα, κάλλιστα δὲ θιάματα ποιούμενος, ἄρ-
 χουμαι καταφρογῆν τῶν λεγόντων·

Ἄνδρα ἠδίκησας, ἄνδρ' ἀνεκτίαν τόδε·
 καί·

— βαῖνε λόε

Ἐπὶ τραχύλον, βαῖνε καὶ πέλα χθονί,
 καὶ τᾶλλα παροξυντικά, δι' ὧν ἔτιοι τὸν θυμόν ἐκ
 τῆς γυναικονείτιδος εἰς τὴν ἀνδρωκίτιν οὐκ εὖ μετα-
 κίρουν· ἢ μὲν ἀνδρία κατὰ τᾶλλα τῆς δικαιοσύνης
 συμφοραμένη, περὶ μόνης μοι δοκεῖ διαμύχασθαι τῆς
 προσότητος, ὡς αὐτῇ μᾶλλον προσηκούσης. ἀνδρω-
 πικὴ μὲν γὰρ κρατῆσαι, καὶ χεῖρασι βελτιόων, ὑπῆρ-
 ξε· τὸ δ' ἐν ψυχῇ στήσαι κατὰ θυμοῦ τρόπαιον (ὅ
 χαλεπὸν εἶναι διαμύχασθαι, φησὶν Ἡράκλειτος· ὃ τι
 γὰρ ἂν θείῃ, ψυχῆς ἀνεῖται) μεγάλῃ ἐστὶ καὶ νικη-
 τικῆς ἰσχύος, ὡς περ νεῦρα καὶ τόκους ἀληθῶς ἐπὶ
 τὰ πάθη τὰς κρίσεις ἐχόμενης. διὸ καὶ αὐνάγειν αἰεὶ
 περὶ ὧμαι καὶ ἀναγκάζομεν αὐ ταῦτα δὴ μόνα τὰ
 τῶν φιλοσόφων, οὗς φασὶ χολῆν οὐκ ἔχειν οἱ νοῦν
 ἔχοντες, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ τῶν βλαπλίων καὶ τυραν-

γων· οἷον Ἀντιγόνην τὸ πρὸς τοὺς στρατιώτας, ὅτι τοὺς παρὰ τὴν σκηνὴν λειδοροῦντας αὐτὸν ὡς οὐκ ἀκούοντα, τὴν βακτηρίαν ὑποβαλὼν ἔξω· Παπαὶ (εἶπεν) οὐ πορρωτέρω ποι τραπόμενοι κακῶς ἐρεῖτε ἡμῶς; Ἀρκαδίωτος δὲ τοῦ Ἀχαιοῦ τὸν Φίλιππον αἰεὶ κακῶς λέγοντος, καὶ φεύγειν παραινοῦντος

Ἰσόσκε τοὺς ἀφίκηται οἱ οὐκ ἴσασι Φίλιππον· εἶτά πως ἐν Μακεδονίᾳ φανέντος, ὥσθτιο δεῖν οἱ φίλοι κολάσαι καὶ μὴ περιιδεῖν· ὁ δὲ Φίλιππος ἐντυχῶν αὐτοῖ φιλανθρώπως, καὶ ξένια καὶ δῶρα πέμπσας, ἐκέλευσεν ὕστερον πυνθάνισθαι, τίνας λόγους ἀπαγγέλλοι πρὸς τοὺς Ἕλληνας· ὡς δὲ πάντες ἐμαρτύρουν, ἐπαινετήν αὐτοῦ γεγονέναι τὸν ἄνδρα θαυμάσιον· Ἐγὼ τοίνυν (ἔφη) βελτίων ἰατρὸς ὑμῶν Ἐν Ὀλυμπίοις δὲ βλασφημίας· περὶ αὐτοῦ γενομένης, καὶ τινων λεγόντων, ὡς οἰμῶσαι προσήκει τοὺς Ἕλληνας, ὅτι εὖ πάσχοντες ὑπὸ τοῦ Φιλίππου κακῶς αὐτὸν λέγουσι· Τί οὖν (ἔφη) ποιήσουσιν, ἂν κακῶς πάσχωσι; Καλὰ δὲ καὶ Πεισιστράτην τὰ πρὸς Θρασύβουλον, καὶ Πορρήνα τὰ πρὸς Μούκιον, καὶ Μάγα τὰ πρὸς Φιλήμονα. δημοσίᾳ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ κωμωδηθεὶς ἐν θεάτρῳ·

Παρὰ τοῦ βασιλέως γράμματα ἦκει σοι Μάγα.

Μάγα κακόδαιμον γράμματι οὐκ ἐπίστασαι· λαβὼν ὑπὸ χειμῶνος εἰς Παραιτόνιον ἔξενεχθέντα, στρατιώτῃ μὲν ἐκέλευσε γυμνῇ τῇ μαχαίρῃ θίγειν τοῦ τραχήλου μόνον, εἶτα κοσμίως ἀπελθεῖν· ἀσραγάλου; δὲ καὶ σφαῖραν ὡς παιδαριῶ νοῦν οὐκ ἔχοντι προσπέμψας ἀφήκε. Πτολεμαῖος δὲ γραμματικόν·

εἰς ἀμαθίαν ἐπισκώπτων, ἠρώτησε, τίς ὁ τοῦ Πηλέως πατήρ ἦν· κίχτινος· Ἄν σὺ πρότερον εἶπης (ἔφη) τίς ὁ τοῦ Λάγου. τὸ δὲ σκῶμμα τῆς δυσγενείας ἤπτειτο τοῦ βασιλέως, καὶ πάντες ἠγανάκτησαν ὡς οὐκ ἐπιτήδειον ὄντα φέρειν· καὶ ὁ Πτολεμαῖος· Εἰ μὴ τὸ φέρειν (ἔφη) σκωπτόμενον, οὐδὲ τὸ σκώπτειν βασιλικόν ἐστιν. Ἀλέξανδρος δὲ πικρότερος αὐτοῦ γέγονεν ἐν τοῖς περὶ Καλλισθένην καὶ Κλεῖτον· ἢ καὶ Πῶρος ἀλοῦς, παρεκάλει χηρῆσασθαι βασιλικῶς αὐτῷ· καὶ πυθομένου, μὴ τι πλῆστον· Ἐν τῷ βασιλικῶς (ἔφη) πάντα ἔνεστι. διὸ καὶ τῶν θεῶν τὸν βασιλέα μειλίχιον, Ἀθηναῖοι δὲ μαιμάκτην, οἶμαι, καλοῦσι. τὸ δὲ κολαστικόν, ἐριννυῶδες καὶ δαιμονικόν, οὐ θεῖον δὲ οὐδὲ ὀλύμπιον.

Χ. Ὡςπερ οἷον ἐπὶ τοῦ Φιλίππου τις εἶπε κατασκάψαντος Ὀλυμπον, ἀλλ' οὐκ ἂν οἰκίσαι γε πόλιν ἐκεῖνος δύναιτο τηλικαύτην, οὕτως ἐστὶν εἰπεῖν πρὸς τὸν θυμόν· Ἀνατρέψαι μὲν δύνασαι, καὶ διαφθεῖραι καὶ καταβαλεῖν, ἀναστῆσαι δὲ καὶ σῶσαι, καὶ φείσασθαι καὶ καρτερεῖν, προήθητός ἐστι καὶ συγγνώμης καὶ μετριοπαθείας, καὶ Καμίλλου, καὶ Μετέλλου, καὶ Ἀριστείδου, καὶ Σωκράτους· τὸ δ' ἐμφῶναι καὶ δακτεῖν, μυρμηκῶδες καὶ μυῶδες. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄμνην ἅμα σκοπῶν, τὸν δι' ὀργῆς τρόπον ἄπρακτον εὐρίσκω ταπολλὰ, δῆγμασι χειλῶν καὶ πρίσισιν ὀδόντων· καὶ κεναῖς ἐπιδρομαῖς καὶ βλασφημίαις ἀπειλῆς ἀνοήτους ἐχούσαις καταναλισκόμενον, εἶτα ὡςπερ ἐν τοῖς δρόμοις τὰ παῖδια, τὰ μὴ κρατεῖν ἑαυτῶν, προκαταπίπτοντα τοῦ τέλους

ἐφ' ὃ σπαράξει γελείως. ὄθεν οὐ φαύλως ὁ Ῥώδιος
 πρὸς ὑπερήτην τοῦ Ῥωμαίων στρατηγοῦ βωῶντα
 καὶ θρασυρόμενον. Οὐ μίλει μοι, τί σὺ λέγεις, ἀλ-
 λά τί τῆνος σιγῆ. καὶ τὸν Πτολεμαῖον ὁ Σοφο-
 κλῆς καὶ τὸν Ἰσθρῆνιον ἐπὶ ἄλλοις, ἐκόμενος ἄλλοιδο-
 ρητα (φησὶν) ἐβήξασεν, ἐς κύκλιον χαλκίον ὄπλιον.
 τὸν μὲν γὰρ σιδηρὸν ἔνισι τῶν βαρβάρων φαρμάσ-
 σουσιν, ἢ δ' ἀνδρία χαλκῆς οὐ θεῖται· βίβασται γὰρ
 ὑπὸ τοῦ λόγου. τὸ δὲ θυμικὸν καὶ μανικὸν, εὐπε-
 ρίδραυστόν ἐστι καὶ σαθρόν. ἀφαιρούμε γοῦν αὐ-
 λοῖς τὸν θυμὸν οἱ Ἀπαθαιμόνοιο τῶν μαχομένων,
 καὶ Μούσαις πρὸ πολέμου θύουσιν, ὅπως ὁ λόγος
 ἐμμένῃ· καὶ πρεφίμενοι τοὺς πολέμους, οὐ διώκου-
 σιν, ἀλλ' ἀνακαλοῦνται τὸν θυμὸν, ὡς περ τὰ σύμ-
 μετρα τῶν ἐγχειριδίων εὐταραχέμιστον ὄντα καὶ ῥύ-
 θιον. ὄργη δὲ μυρίους προανείλε τῆς ἀμύνης, ὡς
 Κύρον καὶ Πειλοπίδαν τὸν Θηβαῖον. Ἀγαθὸς δὲ
 πρῶτος ἔφερε λοιδωροῦμενος ὑπὸ τῶν πολιορκουμέ-
 νων· καὶ τινος εἰπόντος· Καραμῆ, πόθεν ἀπυδά-
 σεις τοῖς ξένοις τὸν μισθόν; ἐπιγέλασας· Αἴνε ταύ-
 ταν ἔξιλα. καὶ τὸν Ἀντίγονον ἀπὸ τοῦ τείχους τινὲς
 εἰς ἀμορφίαν ἔκωπτον· ὁ δὲ πρὸς αὐτούς· Καὶ
 μὴν ἐδόκουν εὐπρόσωπος εἶναι. λαβὼν δὲ τὴν πόλιν,
 ἐπίπρασε τοὺς σκώπτοντας, μαρτυρούμενος, ὅτι πρὸς
 τοὺς δεσπότας ἔξει τὸν λόγον, ἂν πάλιν αὐτὸν λοιδο-
 ρῶσιν. δοῶ δὲ καὶ κνηγούς σφαλλομένους ὑπ' ὄρ-
 γῆς μεγάλα, καὶ φήτορας. Ἀριστοτέλης δὲ ἱστορεῖ,
 Σατύρου τοὺς φίλους ἐμφραῖαι τὰ ὄντα κρητὴ δίκη
 ἔχοντος, ὅπως μὴ συγχέῃ τὸ πρῶγμα διὰ θυμὸν.

ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν λειδορούμενος. αὐτοὺς δὲ ἡμεῖς οὐ
πολλάκις ἐκφεύγει τὸ κολάσαι πληρωμαίσαυτα δεῖ-
λον; ἀποδιδράσκουσι γὰρ ταῖς ἀπειλαῖς καὶ τοὺς λό-
γους δάσαντες. ὅπερ οὖν αἱ τίτθαι πρὸς τὰ παιδία
λέγουσι· Μὴ κλαῖε, καὶ λήψη· τοῦτο πρὸς τὸν θυ-
μὸν οὐκ ἀχρήστως λεκτέον· Μὴ σπῆδε, μηδὲ βόη,
μηδὲ ἐπείγου, καὶ μᾶλλον ἂ θέλεις γενήσεται καὶ
βέλτιον. καὶ γὰρ παῖδα πατὴρ ἰδὼν ἐπιχαροῦντά
τι σιδηρίῳ διελεῖν ἢ τεμεῖν, αὐτὸς λαβὼν τὸ σιδη-
ριον ἐποίησε· καὶ τοῦ θυμοῦ τὴν τιμωρίαν περι-
λόμενος, αὐτὸς ἀσφαλῶς καὶ ἀβλαβῶς καὶ ὠφελίμως
ἐκόλασε τὸν ἄξιον, οὐχ ἑαυτὸν, ὡς περὶ ὁ θυμὸς ἀντὶ
ἐκείνου πολλάκις.

XI. Πάντων δὲ τῶν παθῶν ἐθισμοῦ θεομένων,
οἷον δαριζήντος καὶ καταθλοῦντος ἀκούσει τὸ ἄλο-
γον καὶ δυσπειθές, οὐ πρὸς ἄλλο μᾶλλον ἢ τὴν ἐγγυ-
μνάσασθαι τοῖς οἰκίταις ἢ πρὸς τὸν θυμὸν. εἴτε
γὰρ φόβος, οὔτε φόβος, οὔτε φιλαυμία τις ἐγγίνε-
ται πρὸς αὐτούς· ὄργαι δὲ συνεχεῖς πολλὰ ποιοῦσιν
προσκαρούσματα καὶ σφιγμάτα θειὰ τὴν ἐξουσίαν,
ὡς περὶ ἐν ἐλισθηρῷ χωρίῳ, μηδεὶν ἐνισταμένου μη-
δὲ κωλύοντος, ὑποφέρουσαι. οὐ γὰρ ἔστιν ἀναμάρ-
τητον ἐν πάθει τὸ ἀνυπεύθυνον κατασχεῖν, μὴ πολ-
λῇ τὴν ἐξουσίαν ἐμπεριλαβόντα πραότητι, μηδὲ πολ-
λὰς ὑπομείναντα φωνὰς γυναικός, καὶ φίλων ἐγκα-
λοῦντων ἀτομίαν καὶ ἠπαυμίαν. οἷς μάλιστα πάσχει
ἐνθάδῃ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοὺς οἰκίταις, ὡς τῶ μὴ κολά-
ζεσθαι διαφθειρομένους. ὅψι μίντοι συνείδον, εἴτε
πρῶτον μὲν ἐκείνους ἀνεξικανία χεῖροντας ποιεῖν βέλ-

τιόν ἐστιν, ἢ πικρία καὶ θυμῷ διαστρέφειν ἑαυτὸν εἰς ἐτέρων ἐπανόρθωσιν. ἔπειτα πολλοὺς ὄρων αὐτῷ τῷ μὴ κολάζεσθαι πολλὰς αἰδουμένους κακοὺς εἶναι, καὶ μεταβολῆς ἀρχὴν, τὴν συγγνώμην μᾶλλον ἢ τὴν τιμωρίαν λαμβάνοντας, καὶ νῆ Δία δουλεύοντας ἑτέροις ἀπὸ νεύματος σιωπῆ καὶ προθυμότερον, ἢ μετὰ πληγῶν καὶ μαστιγμάτων ἑτέροις, ἐπειθόμη ἡγεμονικώτερον εἶναι τοῦ θυμοῦ τὸν λογισμόν. οὗ γὰρ, ὡς ὁ ποιητὴς εἶπεν,

Ἴνα γὰρ θεός, ἔνθα καὶ αἰδώς·

ἀλλὰ τὸνναντίων αἰδουμένοις ὁ σωφρονίζων ἐγγίνεται φόβος. ἡ δὲ συνεχὴς πληγὴ καὶ ἀπαραίτητος οὗ μὲτανοίαν ἐμποιεῖ τοῦ κακουργεῖν, ἀλλὰ τοῦ λανθάνειν πρόνοιαν μᾶλλον. τρίτον, αἰὲ μνημονεύων καὶ διανοοῦμενος πρὸς ἑμαυτὸν, ὡς οὔτε ὁ τοξεύειν ἡμῖς διδάξας ἐκώλυσε βιάλλειν, ἀλλὰ μὴ διαμαρτάνειν, οὔτε τῷ κολάζειν ἐμποδῶν ἔσται, τὸ διδάσκειν εὐκαίρως τοῦτο ποιεῖν, καὶ μετρίως καὶ ὠφελίμως καὶ πρεπόντως· πειρῶμαι τὴν ὀργὴν ἀφαιρεῖν μάλιστα τῷ μὴ παραιρεῖσθαι τῶν κολαζομένων τὴν δικαιολογίαν, ἀλλ' ἀκοῦν. ὃ τε γὰρ χρόνος ἐμποιεῖ τῷ πάθει διατριβὴν, καὶ μέλλησιν ἐκλύουσαν, ἢ τε κρίσις εὐρίσκει καὶ τρόπον πρόποντα καὶ μέγεθος ἀρμόττον κολάσεως· ἔτι δὲ, οὐχ ὑπολείπεται πρόφασις τῷ δίδόντι δίκην ἀντιτείνειν πρὸς τὴν ἐπανόρθωσιν, ἢ κατ' ὀργὴν, ἀλλ' ἐξιλεγχθεὶς κολάζεται. τὸ δὲ αἰσχιστον οὐ πρόσσιτε, φαίνεσθαι δικαιότερα τοῦ δεσπότου λέγοντα τὸν οἰκέτην. ὥσπερ οἷν ὁ Φωκίῳσι μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν οὐκ ἔων προεξιλέα-

σθαι τοὺς Ἀθηναίους, οὐδὲ ταχὺ πιστεύειν· Εἰ σήμερον, (εἶπεν) ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τέθνηκε, καὶ αὐριον ἔσται καὶ εἰς τρίτην τεθνηκώς· οὕτως οἶμαι δεῖν ὑποβάλλειν ἑαυτῷ τὸν σπεύδοντα δι' ὄργην ἐπὶ τὴν τιμωρίαν· Εἰ σήμερον οὗτος ἠδίκησε, καὶ αὐριον ἔσται καὶ εἰς τρίτην ἠδικηκώς· καὶ δεινὸν οὐδὲν, εἰ δώσει δίκην βράδιον, ἀλλ' εἰ ταχὺ παθῶν, αἰεὶ φανεῖται μὴ ἀδικῶν· ὕπερ ἤδη συμβέβηκε πολλάκις. τίς γὰρ ἡμῶν οὕτω δεινός ἐστιν, ὥστε κολάζειν καὶ μαστιγοῦν δοῦλον, ὅτι πέμπτην ἢ δεκάτην ἡμέραν προσέκαυσε τοῦψον, ἢ κατέβαλε τὴν τράπεζαν, ἢ βράδιον ὑπήκουσε; καὶ μὴν ταῦτ' ἐστὶν ἐφ' οἷς εὐθὺς γενομένοις καὶ προσφάτοις οὔσι, ταραττώμεθα, καὶ πικρῶς καὶ ἀπαραιτήτως ἔχομεν. ὥς γὰρ δι' ὀμίχλης τὰ σώματα, καὶ δι' ὄργης τὰ πράγματα μείζονα φαίνεται. διὸ δεῖ ταχὺ συμμνημονεύειν τῶν ὁμοίων, καὶ τοῦ πάθους ἔξωθεν ὄντα ἀνυπόπτως, ἂν καθαρῶ τῷ λογισμῷ καὶ καθεστῶτι φαίνηται μοχθηρὸν, ἐπιστραφῆναι, καὶ μὴ προέσθαι τότε μηδ' ἀφείναι τὴν κόλασιν, ὥσπερ σιτίον, ἀνορέκτους γεγονότας. οὐδὲν γὰρ οὕτως αἰτιὸν ἐστὶ τοῦ παρούσης ὄργης κολάζειν, ὥς τὸ πανυσαμένης μὴ κολάζειν, ἀλλ' ἐκλελυσθαι, καὶ ταυτὸν πεπονθέναι τοῖς ἀργοῖς κωπηλάταις, οἱ γαλήνης ὁμοῦσιν, εἶτα κινδυνεύουσιν ἀνέμῳ πλείοντες. καὶ γὰρ ἡμεῖς τοῦ λογισμοῦ κατεγνωκότες ἀτονίαν καὶ μαλακίαν ἐν τῷ κολάζειν, σπεύδομεν παρόντι τῷ θυμῷ, καθάπερ πνεύματι παραβύλοι. τροφῇ μὲν γὰρ ὁ πεινῶν κατὰ φύσιν χρῆται, τιμωρία δὲ ὁ μὴ πεινῶν μηδὲ διψῶν αὐτῆς·

μηδὲ ὥσπερ ὄψου πρὸς τὸ κολάσαι τοῦ θυμοῦ διέ-
μενος, ἀλλ' ὅταν πορόρωτάτω τοῦ ὀρέγεσθαι γένηται,
προσάγων τὸν λογισμόν ἀναγκαίως. οὐ γὰρ, ὡς Ἀ-
ριστοτέλης ἱστορεῖ, κατ' αὐτὸν ἐν Τυρρῆνιᾳ μαστι-
γοῦσθαι τοὺς οἰκέτας πρὸς αὐλόν, οὕτω πρὸς ἡδονὴν
δεῖ καθάπερ ἀπολαύσματος ὀρέξει, τῆς τιμωρίας ἐμ-
φορεῖσθαι καὶ χαίρειν κολιζόντας, εἴτα μετανοεῖν·
ὧν τὸ μὲν, θηριῶδες, τὸ δὲ, γυναικῶδες· ἀλλὰ καὶ
λύπης καὶ ἡδονῆς χωρὶς, ἐν τῷ τοῦ λογισμοῦ χρόνῳ
τὴν δίκην κολάζεσθαι, μὴ ὑπολείποντα τῷ θυμῷ
πρόφρασιν.

XII. Αὕτη μὲν οὖν ἴσως οὐκ ὀργῆς ἰατρικία φα-
νεῖται, διάκρουσις δὲ καὶ φυλακὴ τῶν ἐν ὀργῇ τινὸς
ἁμαρτημάτων. καίτοι καὶ σπληνὸς οἴδημα, σύμπτω-
μα μὲν ἐστὶ πυρετοῦ, πρᾶϊνόμενον δὲ, κουφίζει τὸν
πυρετόν, ὡς φησὶν Ἰερῶνυμος. ἀλλ' αὐτῆς γε τῆς
ὀργῆς ἀναθεωρῶν τὴν γένεσιν, ἄλλους ὑπ' ἄλλων αἰ-
τιῶν ἐμπίπτοντας εἰς αὐτὴν ἑώρων, οἷς ἐπεικῶς ἄπα-
σι δόξα τοῦ καταφρονεῖσθαι καὶ ἀμελεῖσθαι παρα-
γίνεται. διὸ καὶ τοῖς παραιτουμένοις ὀργὴν, δεῖ
βοηθεῖν πορόρωτάτω τὴν πρᾶξιν ὀλιγωρίας ἀπάγον-
τας καὶ θρασυτήτος, εἰς ἄνοιαν, ἢ ἀνάγκην, ἢ πά-
θος, ἢ δυστυχίαν, τιθεμένους· ὡς Σοφοκλῆς·

Ἄλλ' οὐ γὰρ, ὦ ἄναξ, οὐδ' ὅς ἂν βλαστῆ μένει

Νοῦς τοῖς κακῶς πράξασιν, ἀλλ' ἐξίσταται.

καὶ τῆς Βρισηίδος τὴν ἀφαίρεσιν εἰς τὴν Ἄτην ἀνα-
φέρων ὁ Ἀγαμέμνων, ὁμῶς,

Ἄψ ἐθέλει ἀρεῖσαι, δόμεναί τ' ἀπερείσι' ἄποινα.

καὶ γὰρ τὸ δεῖσθαι, τοῦ μὴ κατάφρονουόντος ἐστὶ,

καὶ ταπεινὸς φανεῖς ὁ ἀδικήσας ἔλυσε τὴν τῆς ὀλιγωρίας δόξαν. οὐδεὶς δὲ τὰντα περιμένειν τὸν ὀργιζόμενον, ἀλλὰ τὸ τοῦ Διογένους· Οὗτοί σου καταγελαῶσιν, ὡς Διογενες· Ἐγὼ δ' οὐ καταγελαῶμαι· λαμβάνειν ἑαυτοῖ, καὶ καταφρονεῖσθαι μὴ νομίζειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνου καταφρονεῖν, ὡς δὲ ἀσθενεῖα, ἢ πλημμυεῖαν, ἢ προπέτειαν, ἢ φραθυμίαν, ἢ ἀνελευθερίαν, ἢ γῆρας, ἢ νεότητα, πλημμυελοῦντος. οἰκέταις δὲ καὶ φίλοις ἀφετέον τὸ τοιοῦτο παντάπασιν. οὐ γὰρ ὡς ἀδυνάτων, οὐδ' ὡς ἀπράκτων, ἀλλὰ δὲ ἐπιείκειαν ἢ δὲ εὐνοίαν, οἱ μὲν ὡς χρηστῶν, οἱ δὲ ὡς φιλοῦντων καταφρονοῦσι· νυνὶ δὲ οὐ μόνον πρὸς γυναῖκα καὶ δούλους καὶ φίλους, ὡς καταφρονοῦμενοι, τραχέως ἔχομεν, ἀλλὰ καὶ πανδοκεῦσι καὶ τάνταις καὶ ὀρεωκόμοις μεθύουσι, πολλάκις ὑπ' ὀργῆς συμπίπτομεν, οἴομεθα καταφρονεῖσθαι, καὶ κυσὶν ὑλακτοῦσι, καὶ ὄνοις ἐμβάλλουσι χαλεπιόμεν· ὡς ἐκεῖνος ὁ βορλόμενος τύπτειν τὸν ὀνηλάτην εἰτ' ἀνακραγόντος, ὅτι Ἀθηναῖός εἰμι· Σὺ μὲν οὐκ εἶ Ἀθηναῖος, τὸν ὄνον λέγων ἐτυπτε, καὶ πολλὰς ἐνεφόρει πληγὰς.

XIII. Καὶ μὴν τὰς γε συνεχεῖς καὶ πυκνὰς καὶ κατὰ μικρὸν ἐν τῇ ψυχῇ συλλεγομένας ὀργὰς, μάλιστα φιλαυτία καὶ δυσκολία μετὰ τρυφῆς καὶ μαλακίας, οἷον σμήνος ἢ σφηκίαν ἡμῖν ἐντίκτουσι. διὸ μείζον οὐδὲν εὐκολίας καὶ ἀφελείας ἐφόδιον εἰς πραότητα πρὸς οἰκέτας καὶ γυναῖκα καὶ φίλους, τοῖς δυναμένοι συμφέρεσθαι τοῖς παροῦσι, καὶ μὴ δεομένοι πολλῶν καὶ περιττῶν

Ὁ δ' οὔτ' ἄγαν ὀπτοῖσιν, οὔθ' ἐφθοῖς ἄγαν,
 Οὔθ' ἤττον, οὔτε μᾶλλον, οὔτε διὰ μέσου
 ἤρτυμένοισι χαιρών, ὥστ' ἐπαινέσαι.

χιόνος δὲ μὴ παρούσης, οὐκ ἂν πιών, οὔτε ἄρτον ἐξ
 ἀγορῆς φαγών, οὔδὲ ὄψου γευσάμενος ἐν λιτοῖς ἢ
 κεραιμοῖς σκεύεσιν, οὔδὲ κοιμηθεὶς ἐπὶ στρωμνῆς μὴ
 οἰδοῦσης, ὥσπερ θαλάττης διὰ βάρους κεινημένης·
 ῥάβδοις δὲ καὶ πληγαῖς τοὺς περὶ τράπεζαν ὑπηρε-
 τας ἐπιταχύνων μετὰ δρόμου καὶ βοῆς καὶ ἰδρώτους,
 ὥσπερ φλεγμονῶν καταπλάσματα κομίζοντας, ἀσθα-
 νεῖ καὶ φιλαίτιῳ καὶ μεμψιμοίρῳ δουλεύων διαίτη,
 καθάπερ ὑπὸ βήχος ἐνδεδεχοῦς, ἢ προσκρουσμάτων
 πολλῶν, ἔλαθεν ἐλκώδη καὶ καταρροϊκὴν διαίτησιν
 περὶ τὸ θυμοειδὲς ἀπεργασάμενος. ἐθιστέον οὖν τὸ
 σῶμα δι' εὐτελείας πρὸς εὐκολίαν, αὐταρκεῖς ἑαυτοῦ
 γινόμενον· οἱ γὰρ ὀλίγων δεόμενοι, πολλῶν οὐκ ἀ-
 ποτυγχάνουσι· καὶ δεῖνόν οὐδὲν, ἀρξάμενους ἀπὸ
 τῆς τροφῆς, σιωπῇ χρῆσασθαι τοῖς παρατυγχάνουσι,
 καὶ μὴ πολλὰ χολουμένους καὶ δυσκολαίνοντας, ἀτερ-
 πίστατον ὄψον ἐμβάλειν ἑαυτοῖς καὶ φίλοις τὴν ὄρ-
 γην.

Δόρπον δ' οὐκ ἂν πῶς ἀχαρίστερον ἄλλο γένοιτο
 διὰ πύσκαυσιν ἢ καπνόν, ἢ ἁλῶν ἐνδειαν, ἢ ψυχρό-
 τερον ἄρτον, οἰκειῶν τυπτομένων, καὶ λοιδορουμένης
 γυναικός. Ἀρκεσιλάου δὲ μετὰ ξένων τινῶν ἐστιῶν-
 τος τοὺς φίλους, παρετέθη τὸ δεῖπνον· ἄρτοι δὲ οὐκ
 ἦσαν, ἀμελησάντων προλασθαι τῶν παιδῶν. ἐφ' ᾧ
 τίς οὐκ ἂν ἡμῶν διέστησε τοὺς τοίχους κεκραγώς; ὃ
 δὲ μειδιάσας· Οἶόν ἐστιν (ἔφη) τὸ συμποτικὸν εἶναι

τὸν σοφόν. τοῦ δὲ Σωκράτους ἐκ παλαιότητας παρα-
λαβόντος τὸν Εὐθύδημον, ἢ Ξανθίππη μετ' ὀργῆς
ἐπιστῦσα καὶ λοιδορήσασα, τέλος ἀνέτρεψε τὴν τρά-
πεζαν· ὁ δὲ Εὐθύδημος ἐξανασταὺς ἀπῆει περίλυ-
πος γενόμενος· καὶ ὁ Σωκράτης· Παρὰ σοὶ δὲ (εἶπεν)
οὐ πρῶην ὄργις τις εἰσπτῦσα ταυτὸ τοῦτο ἐποίησεν;
ἡμεῖς δ' οὐκ ἠγανακτήσαμεν. δεῖ γάρ σὺν εὐκολίᾳ
καὶ γέλωτι καὶ φιλοφροσύνῃ τοὺς φίλους δέχεσθαι,
μὴ τὰς ὀφρῦς συνάγοντας, μηδὲ φρίκην καὶ τρόμον
ἐμβάλλοντας τοῖς ὑπηρετοῦσιν. ἐθιαστέον δὲ καὶ
σκεύεσιν εὐκόλως ὀμιλεῖν ἅπασιν, καὶ μὴ τῷδε μᾶλλον
ἢ τῷδε χρῆσθαι· καθάπερ ἔνοι πολλῶν παρόντων,
ἐν ἐξελόμενοι κανθάριον, ὡς Μάριον ἱστοροῦσι, ἢ
ῥυτιὸν οὐκ ἂν ἐτέρῳ πίοιεν· οὕτω δὲ καὶ πρὸς λη-
κύθους ἔχουσι, καὶ πρὸς σιλεγγίδας, ἀγαπῶντες ἐκ
πασῶν μίαν· εἶτα ὅταν συντριβῇ τι τούτων, ἢ ἀπό-
ληται, βαρέως φέρουσι καὶ κολάζουσι. ἀφεκτέον οὖν
τῷ πρὸς ὀργὴν φαύλως ἔχοντι καὶ τῶν σπανίων καὶ
περιτιτῶν, οἷον ἐκπωμάτων καὶ σφραγίδων καὶ λίθων
πολυτελῶν· ἐξίστησι γὰρ ἀπολλύμενα μᾶλλον τῶν
εὐπορίστων καὶ συνήθων. Διὸ καὶ τοῦ Νέρωνος ὀκτά-
γωνόν τινα σκηρὴν ὑπερφρεῖς κάλλει καὶ πολυτελείᾳ
θεῖαμα κατασκευάσαντος· Ἡλεγξας (ἔφη ὁ Σενέκας)
πένητα σεαυτὸν· εἰάν γάρ ταύτην ἀπολέσῃς, ἐτέραν
οὐ κτήσῃ τοιαύτην· καὶ μέντοι καὶ συνέπεσε, τοῦ
πλοῖου καταδύντος, ἀπολέσθαι τὴν σκηρὴν· ὁ δὲ
Νέρων ἀναμνησθεὶς τοῦ Σενέκα, μετριώτερον ἤνευ-
κεν· ἢ δὲ πρὸς τὰ πράγματα εὐκολία, καὶ πρὸς οἰ-
κείας εὐκολον ποιεῖ καὶ πρῶον· εἰ δὲ πρὸς οἰκείας,

δηλον ὅτι καὶ πρὸς φίλους καὶ πρὸς ἀρχομένους ὀρωμεν δὲ καὶ δούλους νεωνήτους περὶ τοῦ πριαμέ-
νου πυνθανομένους, οὐκ εἰ δεισιδαίμων, οὐδ' εἰ
φθονερός, ἀλλ' εἰ θυμώδης· καὶ ὅλως σὺν ὀργῇ,
μηδὲ σωφροσύνην ἀνδρας γυναικῶν, μηδὲ ἔρωτα
γυναϊκας ἀνδρῶν ὑπομένειν δυναμίας, μηδὲ συνή-
θειαν ἀλλήλων φίλους. οὕτως οὔτε γάμος οὔτε φι-
λία μετ' ὀργῆς ἀνεκτόν, ἀλλὰ χωρὶς ὀργῆς καὶ μεθῆ
κοῦφόν ἐστιν. ὁ γὰρ τοῦ θεοῦ νάρθηξ, ἱκανὸς κο-
λαστής τοῦ μεθύοντος, ἂν μὴ προσγενόμενος ὁ θυ-
μὸς ὠμηστὴν καὶ μαινάλην ἀντὶ λυαίου καὶ χορείου
ποιήσῃ τὸν ἄκρατον· καὶ τὴν μανίαν αὐτῇ καθ'
αὐτὴν ἢ ἀντίκυρα θεραπεύει, μιχθεῖσα δὲ ὀργῇ,
τραγωδίας ποιῆ καὶ μύθους.

XIV. Δεῖ δὲ μήτε παίζοντας αὐτῇ διδόναι τό-
πον, ἔχθραν γὰρ ἐπάγει τῇ φιλοφροσύνῃ· μήτε κοι-
νολογουμένους, φιλονεικίαν γὰρ ἐκ φιλολογίας ἀπερ-
γάζεται· μήτε δικάζοντας, ὕβριν γὰρ τῇ ἐξουσίᾳ
προστίθῃσι· μήτε παιδεύοντας, ἀθυμίαν γὰρ ἐμ-
ποιῆ καὶ μισολογίαν· μήτε εὐτυχοῦντας, αὔξει γὰρ
τὸν φθόνον· μήτε δυστυχοῦντας, ἀφαιρῆ γὰρ τὸν
ἔλεον, ὅταν δυσκολαίνωσι καὶ μάχωνται τοῖς συνα-
χθομένοις. ὡς ὁ Πρίαμος·

Ἐξέρτε λωβητῆρες ἐλεγχείες· οὐ νυ καὶ ὑμῖν

Ἔστι γόος, ὅτι μ' ἤλθετε κηδήσοντες;

ἢ δ' εὐκολία τοῖς μὲν βοηθεῖ, τὰ δ' ἐπικοσμεῖ, τὰ
δὲ συνηδύνει· παριγίνεται δὲ τῇ πραότητι, καὶ θυ-
μοῦ καὶ δυσκολίας ἀπάσης· ὡσπερ Ἐνκλείδης, τοῦ
ἑδιδωτοῦ πρὸς αὐτὸν ἐκ διαφορᾶς εἰπόντος· Ἀπολυ-

μην, εἰ μὴ σε τιμωρησαίμην· Ἐγὼ δὲ, φήσας, ἀπο-
 λοίμην, εἰ μὴ σε πείσαιμι, διέτριψε παραχρῆμα καὶ
 μετέθηκε. Πολέμων δὲ, λοιδοροῦντος αὐτὸν ἀνθρώ-
 που φιλολίθου καὶ περὶ σφραγίδια πολυτελῆ νο-
 σοῦντος, ἀπεκρίνατο μὲν οὐδὲν, τῶν σφραγιδίων δὲ
 ἐνὶ προσείχε τὸν νοθὸν, καὶ κατεμάνθανεν· ἤσθεις
 οὖν ὁ ἀνθρώπος· Μὴ οὕτως (εἶπεν) ὦ Πολέμων,
 ἀλλ' ὑπ' αὐγὰς θεῶ, καὶ πολὺ σοι βέλτιον φανεῖται.
 ὁ δ' Ἀρίστιππος, ὀργῆς αὐτῷ πρὸς Αἰσχίνην γενομέ-
 νης, καὶ τινος εἰπόντος· Ἴδ' Ἀρίστιππε, ποῦ ὑμῶν ἡ
 φίλια; Καθεύδει, (φησὶν) ἐγὼ δὲ αὐτὴν ἐγερω· καὶ
 τῇ Αἰσχίνῃ προσελθὼν εἶπεν· Οὕτως σοι δοκῶ παν-
 τάπασιν ἀτυχῆς τις εἶναι καὶ ἀνήκεστος, ὥστε μὴ
 νοουθεσίας τυχεῖν; ὁ δ' Αἰσχίνης· Οὐδὲν (ἔφη)
 θαυμαστόν, εἰ πρὸς πάντα τῇ φύσει μου διαφέρων,
 κἀνταῦθα τὸ δῖον πρότερος συνείδεις.

Καὶ γὰρ κάπρον φριξαύχεν' οὐ μόνον γυνή,

Παῖς δ' ἄν νευγνός χειρὶ προσκνήθων νέα,

Κλίνας παλαιστοῦ παντὸς εὐμαρέστερον.

ἀλλ' ἡμῖς ἀγχιαίοντα τιθασσεύομεν ζῶα καὶ πραῦ-
 νομεν, λυκιδεῖς καὶ σκῶμνους λέοντων ἐν ταῖς ἀγκά-
 λαις περιφέροντες, εἶτα καὶ τέκνα καὶ φίλους καὶ
 συνήθεις ἐκβάλλομεν ὑπ' ὀργῆς· οἰκέταις δὲ καὶ πο-
 λίταις τῶν θυμὸν ὡσπερ θηρίον ἐφίεμεν· οὐ καλῶς
 ὑποκοριζόμενοι μισοπονηρίων, ἀλλ' ὡσπερ, οἶμαι,
 τῶν ἄλλων παιδῶν ψυχῆς καὶ νοσημάτων, τὸ μὲν
 πρῶτοιον, τὸ δ' ἐλευθεριδιτηα, τὸ δ' εὐσέβειαν κα-
 λοῦντες, οὐδενὸς ἀπαλλαγῆναι δυνάμεθα.

XV. Καίτοι, καθάπερ ὁ Ζήνων ἔλεγε, τὸ σπέρ-

μα σύμμιγμα καὶ κίρασμα τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων ὑπάρχειν ἀπεσπασμένον, οὕτως ἔοικε τῶν σταθῶν παρσπερμία τις ὁ θυμὸς εἶναι. καὶ γὰρ λύπης ἐμπιπλησται καὶ ἡδονῆς καὶ ὑβρεως· καὶ φθόγου μὲν ἔχει τὴν ἐπιχαιρεκακίαν· φόβου δὲ καὶ χείρων ἐστίν· ἀγωνίζεται γὰρ οὐχὶ μὴ παθεῖν αὐτὸς, ἀλλὰ παθεῖν κακῶς ἐπιτρίψας ἕτερον· ἐπιθυμίας δὲ αὐτῷ τὸ ἀτερπέστατον ἐμπέφυκεν, εἴ γε δὴ τοῦ λυπεῖν ἕτερον ὄρεξις ἐστίν. διὸ τῶν μὲν ἀσώτων ταῖς οἰκίας προσιόντες αὐλητρίδος ἀκούομεν ἐωθιῆς, καὶ πηλὸν, ὃς τις εἶπεν, οἴνου, καὶ σπαράγματα στεφάνων, καὶ κραιπαλῶντας ὀρῶμεν ἐπὶ θύραις ἀκολούθους· τὰ δὲ τῶν πικρῶν ἐκκαλύμματα καὶ δυσχόλων, ἐν τοῖς προσώποις τῶν οἰκετῶν ὄψει, καὶ τοῖς στίγμασι καὶ ταῖς πεδαῖς.

Ἄει δὲ αἰοιδῶν μῦθος ἐν στέγαις ὀργίλου ἀνδρός

Κακυτὸς ἐμπέπτωκε, —

μαστιγουμένων ἔνδον οἰκονόμων, καὶ στρεβλουμένων θεραπευνίδων· ὥστε τοῦ θυμοῦ τὰς λύπας ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ταῖς ἡδοναῖς οἰκτεῖρειν ὀρῶντας.

XVI. Οὐ μὴν ἀλλὰ ὅσοις γε συμβαίνει διὰ μισοπονηρίαν ἀληθῶς ἀλίσκεσθαι πολλάκις ὑπὸ ὀργῆς, τὸ ἄγαν ἀφαιρετέον αὐτῆς καὶ τὸ ἄκρατον ἅμα τῇ σφοδρᾷ πίστει περὶ τῶν συνόντων. αὕτη γὰρ αὔξει μάλιστα τῶν αἰτιῶν τὸν θυμὸν, ὅταν ἢ χρηστός ὑποληφθεὶς ἀναφανῆ μοχθηρός, ἢ φιλεῖν δόξας ἐν διαφορᾷ τινι καὶ μέμψει γένηται. τὸ δὲ ἐμὸν ἦθος, οἷσθα δὴπουθεν, ἡλίκαις ῥοπαῖς φέρεται πρὸς

εὐνοίαν ἀνθρώπων καὶ πίστιν. ὡςπερ οὖν οἱ κατὰ
 χειρὸς βαίνοντες, ὅπου μᾶλλον ἐπεριίδω τῷ φιλεῖν
 ἔμαντὸν, ἁμαρτάνω μᾶλλον, καὶ σφαλλόμενος ἀνιῶ-
 μαι· καὶ τοῦ μὲν φιλεῖν ἀπαρῦσαι τὸ ἔμπαθές ἄγαν
 καὶ πρόθυμον οὐκ ἂν ἔτι δυναθῆϊν· τοῦ δὲ πι-
 στεύειν σφόδρα χρῆσαιμην ἂν ἴσως χαλινῷ, τῇ Πλά-
 τωνος εὐλαβείᾳ. καὶ γὰρ Ἐλικῶνα τὸν μαθηματι-
 κὸν οὕτως ἐπαινῶν φησιν, ὡς φύσει εὐμετάβολοι
 ζῶσι, καὶ τοὺς τεθραμμένους ἐν τῇ πόλει καλῶς δε-
 διέναι, μὴ ἄνθρωποι καὶ σπέρματα ἀνθρώπων ὄν-
 τες, ἐκφήνωσί που τῆς φύσεως τὴν ἀσθένειαν. ὁ δὲ
 Σοφοκλῆς λέγων, ὅτι

Τὰ πλεῖστα φρωῶν αἰσχρὰ φωράσις βροτῶν,
 ἄγαν ἔοικεν ἡμῖν ἐπεμβαίνειν καὶ κολούειν. οὐ μὴν
 ἀλλὰ τὸ δύσκολον τοῦτο τῆς κρίσεως καὶ φιλαίτιον,
 εὐκολωτέρους ποιεῖ ταῖς ὀργαῖς· ἐκστατικὸν γὰρ ἐστὶ
 τὸ ἄφρων καὶ τὸ ἀπροσδόκητον· δεῖ δὲ, ὡς που καὶ
 Παναίτιος ἔφη, χρῆσθαι τῷ Ἀναξαγόρᾳ, καὶ καθό-
 περ ἐκείνος ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ παιδὸς εἶπεν· Ἴδειν,
 ὅτι θνητὸν ἐγέννησα, τοῦτο τοῖς παροξύνουσι ἐκα-
 στον ἐπιφρονεῖν ἁμαρτήμασιν· Ἴδειν, ὅτι σοφὸν
 οὐκ ἐπριάμην δοῦλον· Ἴδειν, ὅτι ἀπαθῆ τὸν φίλον
 οὐκ ἐκτησάμην· Ἴδειν, ὅτι τὴν γυναῖκα γυναῖκα εἶχον.
 ἂν δὲ κἀκεῖνός τις ἐπιφρονηγόμενος αἰεὶ τὸ τοῦ Πλά-
 τωνος· Ἦπον ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος; ἔξωθεν εἶσω τὸν
 λογισμὸν ἀναστρέφῃ, καὶ παρεμβάλλῃ ταῖς μέμψει
 τὴν εὐλάβειαν, οὐ πολλῇ χρῆσεται μισοπονηρίᾳ πρὸς
 ἑτέρους, πολλῆς ἑρῶν ἑαυτὸν συγγνώμης δεόμενον.
 νῦν δὲ ἕκαστος ἡμῶν ὀργιζόμενος καὶ κολάζων, Ἄρι-

παιδὸν φωνῆς ἐπιφέρει καὶ Κάτωτος, μὴ κλίετε,
 μὴ ψεύδου· διὰ τὴν ἐφθραμίαν, καὶ (ὃ δὲ πάντων αἰ-
 σχιστόν ἐστιν) ἀργυρομένοις ἐπιτιμῶμεν μετ' ἀρχῆς,
 καὶ τὰ διὰ θυμὸν ἡμαρτημένα, θυμῷ καλοῦμεν,
 οὐχ ὥστε εἰ ἰατροὶ περὶ περὶν κλιζοῦσι φαρμά-
 κων χολῆν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιτιμῶντες καὶ προσεπι-
 κρίτασθαι. οὐκ οὖν ἐν τοῦτοις γίνονται τοῖς ἐπιλο-
 γισμοῖς, ἅμα τι περὶν καὶ τοῦ πολυπράγματος
 ἀφαιρῶν. τὸ γὰρ ἐξαιρῶν ἅπαντα καὶ φαρῆν,
 καὶ πᾶσαν ἔλκειν εἰς μίσην ἀσχολίαν οὐκίτου, καὶ
 πρᾶξιν φίλον, καὶ διατριβὴν τίου, καὶ ψιθυρισμὸν
 γυναικός, ὄργας φέρει πολλὰς καὶ συνεχεῖς, καὶ πε-
 θημερῆς, ὡς δυσκολία τρόπου καὶ χαλεπότης τὸ
 κεφάλαιόν ἐστι. Ὁ μὲν οὖν θεός (ὡς Κυρηνίδης φη-
 σὶ) τῶν ἀγῶν ἅπτεται, καὶ μικρὰ δὲ εἰς τύχην ἀφῆκε
 εἶ· ἐγὼ δὲ τῆς τύχης μὲν οὐδὲν οἶμαι δεῖν ἐπιτιμῶ-
 ναι, οὐδὲ παρορᾶν τὸν νόον ἔχοντα, πιστεύειν δὲ
 καὶ χρῆσθαι τὰ μὲν γυναικῶ, τὰ δὲ οὐκίταις, τὰ δὲ
 φίλοις, εἶον ἄρχοντα ἀρχόντων ἐπιτρέποις τισὶ καὶ
 λογισταῖς καὶ διοικηταῖς, αὐτὸν ἐπὶ τῶν περιουσιῶν
 ὄντι τῷ λογισμῷ καὶ μεγίστων. ὡς γὰρ τὰ λεπτὰ
 γράμματα τὴν ὄψιν, οὕτως τὰ μικρὰ πράγματα μᾶλ-
 λον ἐπιτιμῶντα, νύττω καὶ ταρῆται τὴν ὄργην, ἔθος
 πονηρὸν ἐπὶ τῷ μείζοντι λαμβάνουσαν. ἐπὶ πᾶσι
 ταῖσιν τὸ μὲν τοῦ Κυπεδοκλείους, μέγα καὶ θεῖον
 ἠγοῦμεν, τὸ, νησιῦσαι κακότητος· ἐπήρουν δὲ κα-
 κείνας, ὡς οὐκ ἔχαριστους οὐδὲ ἀφιλοσόφους ἐν εὐ-
 χαῖς ὁμολογίας, ἐπιαντὸν ἀφροδισίων ἀγνέουσαι καὶ
 εἶπερ, τιμῶντας ἰσχυροτέρα τὸν θεόν· ἢ ψευδολογίας

πάλιν ἀπάχουσαι χρόνον ἐρισμένον, αὐτοῖς προσέ-
 χοντας, πῶς ἀληθεύσομεν ἢ γε παιδιᾷ καὶ μετὰ
 σπουδῆς ἀπάσης· αἷτα ταύταις τὴν ἐμαντιοῦ παρὰ-
 βαλλον ψυχῆν, ὡς οὐχ ἦτιον θεοφιλῆ καὶ ἱερᾶς ἡμέ-
 ρας. πρῶτον ἀοργήτους ὀλίγας, ὁλον ἀμεθύστους καὶ
 ἀόλους διαγαγῆν, ὥσπερ σφηάλια καὶ μελίσπονδα
 θύων· αἷτα μῆνα καὶ δύο περιόμετος ἐμαντιοῦ κα-
 τὰ μικρὸν, οὕτω τῷ χρόνῳ προὔβαινον εἰς τὸ πρό-
 σθεν τῆς ἀνεξικακίας, ἐγκρατῶς προσέχων, καὶ δια-
 φυλάττων μετ' εὐφημίας ἕλω καὶ ἀμήνιτον ἐμαν-
 τὸν, ἀγνύοντα καὶ λόγων ποικιλῶν, καὶ πρᾶξεων
 ἀτόπων, καὶ πάθους ἐφ' ἡδονῇ μικρῆ καὶ ἀχαρίστα
 ταραχᾶς τε μεγάλης καὶ μεταμέλειαν αἰσχίστην φέ-
 ροντας. ὅθην (οἶμαι) καὶ θεοῦ τι συλλαμβάνοντος,
 ἰσαφῆνίζεν ἢ πείρα τὴν κρίσιν ἐκείνην, ὅτι τὸ ἕλω
 τοῦτο καὶ πρᾶσον καὶ φιλεῖν θρονα, οὐδετὶ τῶν συν-
 όντων εὐμακίς ἴστω οὐκω καὶ φίλον καὶ ἄλλων, ὡς
 αὐτοῖς τοῖς ἔχοντων.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΕΥΘΥΜΙΑΣ.

Πλούταρχος ἑκακίῳ ἐν πρώτῳ. Ὅμι σου τὴν
 ἐπιστολὴν ἐκομισάμην, ἢ ἡ παρεκκλίεις περὶ εὐθυ-

μίας σοι τὴ γραφῆναι, καὶ περὶ τῶν ἐν Τιμαίῳ δεο-
 μένων ἐπιμελεστέρως ἐξηγήσεως. ἄμα δὲ πως τὸν
 εταῖρον ἡμῶν Ἐρωτα καταλάμβανεν αἰτία τοῦ πλεῖν
 εὐθὺς εἰς Ῥώμην, παρὰ Φουνδάνου τοῦ κρατίστου
 γράμματα δεδεδυμένον, οἷος ἐκείνος, ἐπιταχύνοντα.
 μήτε δὲ χρόνον ἔχων, ὡς προηρούμην, γενέσθαι πρὸς
 οἷς ἐβούλου, μήτε ὑπομένων κεναῖς παντάπασιν τὸν
 ἄνδρα χερσὶν ὀφθῆναι σοι παρ' ἡμῶν ἀφιγμένοι,
 ἰνελεξάμην περὶ εὐθυμίας, ἐκ τῶν ὑπομνημάτων ὧν
 ἐμανιῶ πεποιημένος ἐτύγχανον· ἠγοῦμένός τε σὲ
 τὸν λόγον τοῦτον οὐκ ἀκροάσεως ἕνεκα θηρωμένης
 καλλιγραφίαν, ἀλλὰ χρείας βοηθητικῆς, ἐπιζητεῖν·
 καὶ συνηθόμενος, ὅτι καὶ φιλίας ἔχων ἡγεμονικῆς,
 καὶ δόξαν οὐδενὸς ἐλάττονα τῶν ἐν ἀγορᾷ λεγόντων,
 τὸ τοῦ τραγικοῦ Μέροπος οὐ πέπονθας, οὐδ' ὡς
 ἐκείνον εὐδαιμονίζων ὁ ὄχλος ἐξέπληξέ σε τῶν φυσικῶν
 παθῶν· ἀλλὰ πολλὰκις ἀκηκοῶς, μνημονεύεις,
 ὡς οὔτε ποδάγρας ἀπαλλάττει καλτίκιος, οὔτε δα-
 κτύλιος ποστελής παρωνυχίας, οὐδὲ διάδημα κεφα-
 λαλγίας. πόθεν γὰρ δὴ πρὸς ἀλυπίαν ψυχῆς καὶ βίον
 ἀκύμονα, χρημάτων ὄφελος, ἢ δούξης, ἢ δυνάμειος ἐν
 αὐλαῖς, ἂν μὴ τὸ χρώμενον εὐχάριστον ἢ τοῖς ἔχου-
 σι, καὶ τὸ τῶν ἀπόντων μὴ διόμενον αἰεὶ παρακολου-
 θῆ; τί δὲ τοῦτ' ἔστιν ἄλλο ἢ λόγος εἰδισμένος καὶ
 μεμελετηκὸς τοῦ παθητικοῦ καὶ ἀλόγου τῆς ψυχῆς
 ἐξισταμένου πολλάκις, ἐπιλαμβάνεσθαι ταχὺ, καὶ
 μὴ περιορᾶν ἀπορῆρον καὶ καταφερόμενον ἀπὸ τῶν
 παρόντων. ὡσπερ οὖν ὁ Ξενοφῶν παρῆγει, τῶν θεῶν
 εὐτυχοῦντας μάλιστα μεμνησθαι καὶ τιμᾶν, ὅπως,

ὅταν ἐν χρείᾳ γενώμεθα, θαρρόθυνοι αὐτοὺς παρακαλῶμεν ὡς εὐμενεῖς ὄντας ἴδῃ καὶ φίλους· οὕτω καὶ τῶν λόγων ὅσοι πρὸς τὰ πάθη βοηθοῦσι, δεῖ πρὸ τῶν παθῶν ἐπιμελεῖσθαι τοὺς νοῦν ἔχοντας, ἢ ἐκ πολλοῦ παρεσκευασμένοι μᾶλλον ὠφελῶσιν. ὡς γὰρ οἱ χαλεποὶ κύνες πρὸς πᾶσαν ἐκταραττιζόμενοι βροχὴν, ὑπὸ μόνῃς καταπραῦννεται τῆς συνήθους· οὕτω καὶ τὰ πάθη τὰ τῆς ψυχῆς διαγραιοτόμενα καταπαῦσαι ὀρθῶς οὐκ ἔστιν, ἂν μὴ λόγοι παρόντες οἰκτιροὶ καὶ συνήθεις ἐπιλαμβάνωνται τῶν ταραττιζομένων.

II. Ὅ μιν οὖν εἰπὼν, ὅτι δεῖ τὸν εὐθυμεῖν μέλλοντα μῆτε πολλὰ πρήσσειν μῆτε ἰδίῃ μῆτε ξυνη, πρῶτον μὲν ἡμῖν πολυτελεῖ τὴν εὐθυμίαν καθίστησι, γινομένην ὄνιον ἀπραξίας· οἷον ἀρρώστῳ παραινῶν ἐκάστῳ·

Μέν, ὡ ταλαίπωρ, ἀτρέμα σοῖς ἐν θεμνίοις.
καίτοι κακὸν μὲν ἀναισθησία σώματι φάρμακον ἀπονοίας· οὐδὲν δὲ βελτίων ψυχῆς ἰατρὸς, ὁ ὄραθυμία καὶ μαλακία καὶ προδοσία φίλων καὶ οἰκείων καὶ πατρίδος, ἔξαιρων τὸ ταραχῶδες αὐτῆς καὶ λυπηρὸν. ἔπειτα καὶ ψεῦδος ἔστι τὸ εὐθυμεῖν τοὺς μὴ πολλὰ πράσσοντας. ἴδει γὰρ εὐθυμοτέρας εἶναι γυναῖκας ἀνδρῶν, οἰκουρίας τὰ πολλὰ συνούσας· νυνὶ δὲ ὁ μὲν βορέας

Διὰ παρθενικῆς ἀπαλόχρους οὗ διαίησιν,
ὡς φησιν Ἡσίοδος· λῦπαι δὲ καὶ ταραχαὶ καὶ κοιθυμῖαι διὰ ζηλοτυπίας, καὶ δεισδαιμονίας καὶ φιλοτιμίας καὶ κειῶν δοξῶν, ὅσας οὐκ ἔν εἰποῖ τις,

εις τὴν γυναικῶν τε ὑποφθίσουσιν· ὁ δὲ Λαίρτης
εἰκοσὶν ἔτη καθ' ἑαυτὸν ἐν ἀγρῷ διατρώμενος

Γρηῖ σὺν ἀμφιπόλοισι, ἣ σὶ βροσίν τε πόσιν τε
παρετίθει, τὴν μὲν πατρίδα καὶ τὸν οἶκον καὶ τὴν
βασίλειαν ἔφυγε, τὴν δὲ λύπην μετ' ἀπραξίας καὶ
κατηφείας ἀεὶ συννοοῦσαν εἶχεν. ἐνίους δὲ καὶ τὸ
μὴ πράσσειν αὐτὸ πολλὰκις εἰς ἀθυμίαν καθίστησιν,
ὡς τοῦτον·

· Ἀυτὰρ ὁ μῆτιν νηυσὶ παρήμενος ἀκυπέροισι
Διογενὴς Πηλείως υἱὸς πέδας ἑκὺς Ἀχιλλεύς.
Οὔτε ποτ' εἰς ἀγορὴν πωλίσκετο κυδιάνειραν,
Οὔτε ποτ' εἰς πόλεμον, ἀλλὰ φθινύθεισκε φίλον
κῆρ

Αὐτὸι μένων, ποθέσκε δ' αὐτὴν τε πτόλιμόν τε.
καὶ λέγει περιπαθῶν ἐπὶ τούτῳ καὶ ἀσχάλλων αὐτὸς·
Ἄλλ' ἤμαι παρὰ νηυσὶν ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης.
ὄθεν οὐδὲ Ἐπίκουρος οἶεται δεῖν ἡσυχάζειν, ἀλλὰ
τῇ φύσει χρῆσθαι πολιτευομένους καὶ πημίσσονας
τὰ κοινὰ τοῖς φιλοτίμοις καὶ φιλοδόξοις, ὡς μᾶλ-
λον ἐπ' ἀπραγμοσύνης ταφάττεσθαι καὶ κακοῦσθαι
πεφουκέτας, ἢ ὧν ὀρέγονται μὴ τυγχάνωσιν. ἀλλ'
ἐκεῖνος μὲν ἄτοπος, σὺ τοὺς δυναμένους τὰ κοινὰ
πράσσειν προτρεπόμενος, ἀλλὰ τοὺς ἡσυχίαν ἄγειν
μὴ δυναμένους. δεῖ δὲ μὴ πλήθει μηδὲ ὀλιγότητι
πραγμάτων, ἀλλὰ τῷ καλῷ καὶ τῷ αἰσχροῷ τὸ εὖ θυ-
μον ἐρίζειν καὶ τὸ δύσθυμον. τῶν γὰρ καλῶν ἡ πα-
ράλειψις οὐχ ἥτιον, ἢ τῶν φαύλων ἡ πρῆξις, ἀνια-
ρόν ἐστι καὶ ταραχῶδες, ὡς εἴρηται.

III. Τοὺς μὲν γὰρ ἀφωρισμένως ἕνα βίον ἄλυ-

πον νομίζοντας, ὡς ἔμοι τὸν τῶν γεωργῶν, ἢ τὸν τῶν ἡμιθέων, ἢ τὸν τῶν βασιλέων, ἰκανῶς ὁ Μάκαριος ὑπομιμνήσκει, λέγων·

Ἄμην ἐγὼ, τοὺς πλουσίους, ὦ Φαίλα,
 Οἷς μὴ τὸ δανεῖσθαι πρόσεστιν, οὐ στέγειν
 Τὰς νύκτας, οὐδὲ στρεφομένους ἄνω κάτω
 Οἶμοι λέγειν, ἠδὲν δὲ καὶ προῖόν τινα
 Ἔπιον καθιεύδειν.

εἶτα προελθὼν, ὡς καὶ τοὺς πλουσίους εἶδρα ταῦτα πάσχοντας τοῖς πένησιν·

Ἄφ' ἐστὶ (φησὶ) συγγαγῆς τι λύπη καὶ βίος·
 Τριφυρῶ βίῳ σύνεστιν, ἐνδὲξ βίῳ
 Πάραστιν, ἀπόρου συγκαταγερῆσαι βίῳ.

ἀλλ' ὡςπερ οἱ θεῖλοι καὶ ναυτιῶντες ἐν τῇ πλεῖν, εἶτα ῥῆον οὐδόμενοι διάξιν, εἰς γαυλὸν ἐξ ἀκάτου, καὶ πάλιν εἰς τριήρη μεταβῶσιν, οὐδὲν περαινουσι, τὴν χολὴν καὶ τὴν δειλίαν συμμεταφέροντες ἑαυτοῖς· οὕτως αἱ τῶν βίων ἀντιμεταλήψεις οὐκ ἐξαιρουσι τῆς ψυχῆς τὰ λυποῦντα καὶ ταραττοντα· ταῦτα δ' ἐστὶν, ἀπειρία πραγμάτων, ἄλογιστία, τὸ μὴ δύνασθαι μὴδ' ἐπίστασθαι χρῆσθαι τοῖς παροῦσιν ὀρθῶς· ταῦτα καὶ πλουσίους χειμάζει καὶ πένητας· ταῦτα καὶ γεγαμηκότας ἐνιῶ καὶ ἀγάμους· διὰ ταῦτα φεύγουσι τὴν ἀγορὰν, εἶτα τὴν ἡσυχίαν οὐ φέρουσι· διὰ ταῦτα προαγωγὰς ἐν αὐλαῖς διακονοῦσι, καὶ παρελθόντες, εὐθὺς βαρύνονται.

Ἀνυπόστατον οἱ νοσοῦντες ἀπορίας ὑπο.
 καὶ γὰρ ἡ γυνὴ λυπεῖ, καὶ τὸν ἱατρὸν αἰτιῶνται, καὶ δυσχεραίνουσι τὸ κλινίδιον·

ἄλλων δ' ὅ τ' ἔλθων λυπηρός, ὃ τ' ἀπείων βιαυ-
 ῶς ὁ Ἴων φησὶν. εἶτα τῆς νόσου διαλυθείσης, κατὰ
 κρίσειως ἑτέρας γενομένης, ἦλθεν ἡ ὑγεία φίλα πάκ-
 τα ποιοῦσα καὶ προσηνῆ. ὁ γὰρ χθῆς ὠὰ καὶ ἀμύ-
 λια, καὶ σητάχειον ἄρτον διαπτύων, τήμερον αὐτό-
 πυρον ἐπ' ἐλαίαις ἢ καρδαμίδι σιταῖται προσφιλῶς
 καὶ προθύμως.

IV. Τοιαύτην ὁ λογισμὸς εὐκολίαν καὶ μεταβο-
 λὴν ἐγγενόμενος μεταποικί πρὸς ἕκαστον βίον. Ἀλέ-
 ξανδρος Ἀναξάρχου περὶ κόσμων ἀπειρίας ἀκούων
 ἐδάκρυε, καὶ τῶν φίλων ἐρωτῶντων, ὅ τι πέπονθεν·
 Οὐκ ἄξιον (ἔφη) δακρῦειν, εἰ, κόσμων ὄντων ἀπεί-
 ρων, ἐνὸς οὐδέπω κύριοι γεγόναμεν; Κράτης δὲ πῆ-
 ραν ἔχων καὶ τρίβωνα, παίζων καὶ γελῶν ὡσπερ ἐν
 ἑορτῇ τὸν βίον διετέλεσε. καὶ μὴν καὶ τὸν Ἀγαμέ-
 μνονα, τὸ πολλῶν βασιλεύειν ἐλύπει·

Γνώσεται Ἀτρεΐδην Ἀγαμέμνονα, τὸν περὶ πάντων

Ζεὺς ἐνέηκε πόνοισι διαμπαρῆς.

Λιογένης δὲ πωλαούμενος ἔσκωπτε τὸν κήρυκα κατα-
 κείμενος· ἀναστῆναι δὲ οὐκ ἐβούλετο κελεύοντος,
 ἀλλὰ παίζων καὶ καταγελῶν ἔλεγεν· Εἰ δὲ ἔχθρὸν
 ἐπίπρασκες; καὶ Σωκράτης μὲν ἐν δισμωτηρίῳ φι-
 λοσοφῶν, διελέγετο τοῖς ἑταίροις· ὁ δὲ Φαέθων ἀ-
 ναβὰς εἰς τὸν οὐρανόν, ἔκλαιεν, εἰ μηδεὶς αὐτοῦ τοὺς
 τοῦ πατρὸς ἵππους καὶ τὰ ἄρματα παραδίδωσιν.
 ὡσπερ οὖν τὸ ὑπόδημα τῷ ποδὶ συνδιατριφέται,
 καὶ οὐ τοῦναντίον, οὕτω τοὺς βίους αἱ διαθέσεις
 ἀννεξομοιοῦσιν αὐταῖς. οὐ γὰρ ἡ συνήθεια ποιεῖ
 τοὺς ἐλομένοις τὸν ἄριστον βίον ἡδὺν, ὡς τις εἶπεν,

ἀλλὰ τὸ φρονεῖν ἅμα τὸν αὐτὸν βίον ποιεῖ καὶ ἄριστον καὶ ἡδιστον. διὸ τὴν πηγὴν τῆς εὐθυμίας, ἐν αὐτοῖς εὐσαν ἡμῖν, ἐκκαθαίρωμεν, ἵνα καὶ τὰ ἐκτός, ὡς οἰκτεῖα καὶ φίλια, μὴ χαλιπῶς χρωμένους συμπερήσῃ.

Τοῖς πράγμασι γὰρ οὐχὶ θυμοῦσθαι χρεῖων.

Μίλει γὰρ αὐτοῖς οὐδὲν, ἀλλ' ὁ τυχεῖων.

Τὰ πράγματ' ὀρθῶς ἂν τιθῆ, πράξει καλῶς.

V. Κυβηταὶ γὰρ ὁ Πλάτων τὸν βίον ἀπέεικασεν, ἐν ᾧ καὶ βαλεῖν δεῖ τὰ πρόσφορα, καὶ βαλόντα, χρῆσθαι καλῶς τοῖς πεσοῦσι. τούτων δὲ τὸ μὲν βαλεῖν, οὐκ ἐφ' ἡμῖν, τὸ δὲ προσηκόντως δέχεσθαι τὰ γινόμενα παρὰ τῆς τύχης, καὶ νέμειν ἐκάστῳ τόπον, ἐν ᾧ καὶ τὸ οἰκτεῖον ὠφελήσῃ μάλιστα, καὶ τὸ ἀβουλήτων ἡκιστα λυπήσῃ τοὺς ἐπιτυχεύοντας, ἡμέτερον ἔργον ἴσθιν, ἂν εὖ φρονῶμεν. τοὺς μὲν γὰρ ἀτέχνους καὶ ἀνοήτους περὶ τὸν βίον, ὥσπερ τοὺς νοσῶδεις τοῖς σώμασι μήτε καῦμα φέρειν μήτε κρύος δυναμένους, ἐξίστησι μὲν εὐτυχία, συστέλλει δὲ δυστυχία. ταρύτερονται δὲ ὑπ' ἀμφοτέρων, μᾶλλον δὲ ὑφ' αὐτῶν ἐν ἀμφοτέροις, καὶ οὐχ ἥττον ἐν ταῖς λεγομένοις ἀγαθοῖς. Θεόδωρος μὲν γὰρ ὁ κληθεὶς ἄθεος ἔλεγε, τῇ δεξιᾷ τοὺς λόγους ὀρέγοντος αὐτοῦ, τῇ ἀριστερᾷ δέχεσθαι τοὺς ἀκροαμένους. οἱ δ' ἀπαιδευτοὶ πολλάκις τὴν τύχην δεξιῶν παρισταμένην, ἐπαριστέρως μεταλαμβάνοντες, ἀσχημονοῦσιν. αἱ δὲ φρόνιμοι, καθάπερ ταῖς μελίτταις φέρει μέλι τὸ φριμύτατον καὶ ξηρότατον ὁ θυμός, οὕτως ἀπὸ τῶν

δυσχερεστάτων πραγμάτων πολλάκις εἰσιεὶν τι καὶ
χρήσιμον αὐτοῖς λαμβάνουσι.

VI. Τοῦτο οὖν δεῖ πρῶτον ἀσκήειν καὶ μελετᾶν,
ὥσπερ ὁ τῆς κυνὸς ἁμαρτιῶν τῷ λίθῳ, καὶ τὴν μη-
τριαν πατάξας· οὐδ' οὕτως (ἔφη) κακῶς. ἔξεσθε
γὰρ μεθιστάναί τὴν τύχην ἐκ τῶν ἀβουλήτων. ἐφυ-
γαδεύθη Διογίνης· οὐδ' οὕτως κακῶς. ἤρξατο γὰρ
φιλοσοφεῖν μετὰ τὴν φυγὴν. Ζήνωνι τῷ Κιτιῷ μία
ναῦς περιῆν φορηγύς· πυθόμενος δὲ ταύτην αὐτό-
φορον ἀπολωλῆναι συγκλυσθεῖσεν· Εὐθα (εἶπεν)
ὅτι τύχη, ποιεῖς, εἰς τὸν τρίβωνα καὶ τὴν στοάν συνε-
λαύουσα ἡμᾶς· τί οὖν καλύψει μμῖσθαι τούτους;
ἀρχὴν τινα τελῶν διήμαρτες; ἐν ἀγρῷ διαίξεις ἐπι-
μιλούμενος τῶν ἰδίων. ἀλλὰ φίλιαν μνῆμενος ἡγε-
μόνος, ἀπώσθης; ἀκινδύνως καὶ ἀπραγμόνως βιώση.
πάλιν ἐν πράγμασιν ἀσχολίως ἔχουσι καὶ φροντίδας
γίγονας;

Οὐδὲ θερμὸν ὕδωρ τοσάνδε τίγξει μαλθακὰ γυῖα,
κατὰ Πίνδαρον, ὡς δόξα ποιεῖ, καὶ τὸ τιμᾶσθαι με-
τὰ τινος δυνάμεως, πόνον ἠδὲν, καίματόν τ' εὐκαίμα-
ταν. ἀλλὰ τις ἀπήντησεν ἐν διαβολῆς ἢ φθόρου
δυσημερία καὶ σκορακισμός; ἐπὶ τὰς μούσας οὕριον
τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἀκαδημίαν, ὥσπερ Πλάτωνι χρι-
μασθέντι περὶ τὴν Διονυσίου φίλιαν. διὸ καὶ τοῦτο
πρὸς εὐθυμίαν μέγα, τὸ τοὺς ἐνδόξους ἀποθιωρεῖν,
εἰ μηδὲν ὑπὸ τῶν πύτων πεπόνθασιν. οἶον, ἀπαι-
δία τὸ λυποῦν ἐστι; τοὺς τῶν Ῥωμαίων ὄρα βασι-
λεῖς, ὧν οὐδαὶς υἱὸς τὴν ἀρχὴν ἀπίλπει. πινία δυσ-
φορεῖς παρούση; καὶ τίς ἂν ἐβούλου εἶναι μᾶλλον

Βοιωτῶν, ἢ Ἐπαμεινώνδας; τίς δὲ Ῥωμαίων, ἢ Φαβρίκιος; ἀλλὰ διεφθαρταί σου τὸ γύναιον; οὐκ ἀνίγνωσκας οὖν τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐν Δελφοῖς,

Ἐγρᾶς καὶ τραφερᾶς βασιλεὺς Ἄγις μ' ἀνέθηκεν.
οὐδ' ἀκήκοας, ὅτι τούτου τὴν γυναῖκα Τιμαίαν Ἀλκιβιάδης διεφθαρτε, καὶ τὸ γοννηθῆν, Ἀλκιβιάδην ἐπέλει μεθυρίζουσα πρὸς τὰς θεραπαινίδας; ἀλλὰ τοῦτο Ἄγις οὐκ ἐκώλυσεν ἐνδοξότατον Ἑλλήνων εἶναι καὶ μέγιστον· ὡσπερ οὐδὲ Στίλπωνα τῶν κατ' αὐτὸν φιλοσόφων ἡλαρώτατα ζῆν ἀκόλαστος οὖσα ἢ θυγάτηρ· ἀλλὰ καὶ Μητροκλίους ὄνειδισαντος· Ἐμὸν οὖν (ἔφη) ἀμάρτημα τοῦτό ἐστιν, ἢ ἐκείνης; εἰπόντος δὲ τοῦ Μητροκλίου· Ἐκείνης μὲν ἀμάρτημα, σὸν δὲ ἀτύχημα· Πῶς λέγεις, (εἶπεν) οὐχὲ τὰ ἀμαρτήματα καὶ διαπτώματα ἐστί; Πάνυ μὲν αὖν, ἔφη. Τὰ δὲ διαπτώματα, οὐχ ὥν διαπτώματα, καὶ ἀποτεύγματα; συνωμολόγησεν δὲ Μητροκλῆς. Τὰ δ' ἀποτεύγματα, οὐχ ὥν ἀποτεύγματα, ἀτυχήματα; πρὸς λόγῳ καὶ φιλοσόφῳ κενὸν ἀποδείξας ὕλαγμα τὴν τοῦ κυνικοῦ βλασφημίαν.

VII. Τοὺς δὲ πολλοὺς οὐ μόνον τὰ τῶν φίλων καὶ οἰκιστῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν ἀνιᾶ καὶ παροξύνει κανό. βλασφημίαι γάρ καὶ ὄργαι καὶ φθόνοι καὶ κακοήθειαι καὶ ζηλοτυπίαί μετὰ δυσμενείας; αὐτῶν μὲν εἶσι τῶν ἐχόντων κῆρες, ἐνοχλοῦσι δὲ καὶ παροξύνουσι τοὺς ἀνοήτους· ὡσπερ ἀμέλει καὶ γειτόνων ἀκροχολίαί, καὶ συνήθων δυσκολίαί, καὶ τῶν περὶ τὰς πράξεις ὅπουργῶν μοχθηρίαί τινές· ὅφ' ὥσ

οὐχ ἥμιστά μοι δοκεῖς καὶ αὐτὸς ἐπιταραττόμενος,
ὥσπερ οἱ Σοφοκλέους ἰατροί,

Πικρὰν χολὴν κλύζουσι φαρμάκῳ πικρῷ,
οὕτως ἀντιχαλεπαίνειν καὶ συνέκπικραίνεσθαι τοῖς
ἐκείνων πάθει καὶ νοσήμασιν οὐκ εὐλόγως. ἂ γὰρ
πράττεις πράγματα πεπιστευμένος, οὐχ ἀπλοῖς ἤθε-
σιν, οὐδὲ χρηστοῖς, ὥσπερ εὐφυεῖσιν ὄργανοις, ἀλλὰ
καρχαροῖς τὰ πολλὰ καὶ σκολιοῖς διακορεῖται. τὸ μὲν
οὖν ἀπευθύνειν ταῦτα, μὴ τόμιζε σὺν ἔργον εἶναι,
μηδὲ ἄλλως φράδιον· ἂν δ' ὡς τοιοῦτοις αὐτοῖς πε-
φυκόσι χρώμενος, ὥσπερ ἰατρὸς ὀδοντιάγραις καὶ ἀγ-
κτῆρσιν, ἥπιος φαίνη καὶ μέτριος ἐκ τῶν ἐνδεχομέ-
νων, εὐφρανῆ τῇ σῆ διαθέσει μᾶλλον, ἢ λυπήσῃ ταῖς
ἐτέρων ἀηθίαις καὶ μοχθηρίαις· καὶ ὥσπερ κύνας,
ἂν ὑλακτώσι, τὸ προσῆκον αὐτοῖς ἐκείνοις οἰόμενος
περαίνειν, ἐπιλήσῃ πολλὰ λυπηρὰ συνάγων, ὥσπερ
εἰς χωρίον κοῦλον, καὶ ταπεινὸν ἐπιτόφειον, τὴν μι-
κροψυχίαν ταύτην καὶ τὴν ἀσθένειαν, ἀλλοτριῶν
ἀνοσιμπλαμένην κακῶν. ὅπου γὰρ ἕνοι τῶν φιλο-
σόφων καὶ τῶν ἔλεον φέγουσι πρὸς ἀτυχοῦντας ἀν-
θρώπου, γιγνόμενον, ὡς καλοῦ τοῦ βοηθεῖν, οὐ τοῦ
συναλγεῖν καὶ συνενδιδόναι τοῖς πλησίον ὄντος· ὃ
δὲ μεῖζόν ἐστιν, οὐδ' αὐτῶν ἁμαρτανάντων καὶ δια-
κειμένων φάυλος τὸ ἦθος αἰσθανομένους ἀθυμεῖν
καὶ δυσφορεῖν ἐῷσιν, ἀλλὰ θεραπεύειν ἄνευ λύπης
τὴν κακίαν· ἦδη σκόπει πῶς οὐκ ἄλογόν ἐστι περιο-
ρῆν αὐτοὺς, ὅτι μὴ πάντες εἰσὶν οἱ χρώμενοι καὶ
προσιόντες ἡμῖν ἐπεικτεῖς καὶ χαριέντες, ἀχθομένους
καὶ δυσκολαίγοντας· ἀλλὰ ὅρα, φίλε Πάκκιε, μὴ

λανθάνωμεν ἑαυτοὺς οὐ τὸ καθόλου τῆς μοχθηρίας τῶν ἐντυγχανόντων, ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς ὑπὸ φιλαντίας τινός, οὐ μισοπονηρίας, προβαλλόμενοι καὶ δεδοικότις. αἱ γὰρ σφοδραὶ περὶ τὰ πράγματα πτοίαι καὶ παρ' ἀξίαν ἐφέσεις καὶ διώξεις, ἢ πάλιν ἀποστροφαὶ καὶ διαβολαὶ τὰς πρὸς ἀνθρώπους ἐγγενῶσιν ὑποψίας καὶ δυσκολίας, ὑφ' ὧν τὰ μὲν ἀποστερεῖσθαι, τοῖς δὲ περιπίπτειν δοκοῦμεν. ὁ δὲ τοῖς πράγμασιν ἐθισθεὶς ἐλαφρῶς συμπεριφέρεσθαι καὶ μετρίως, εὐκολώτατος ἀνθρώποις ὁμιλεῖν γίγνεται καὶ πραότατος.

VIII. Ὅθιν ἐκείνον αὐθις τὸν περὶ τῶν πραγμάτων λόγον ἀναλάβωμεν. ὥς γὰρ ἐν τῷ πυρέττειν πικρὰ πάντα καὶ ἀηδῆ φαίνεται γενομένοις, ἕλλ' ὅταν ἴδωμεν ἑτέρους τὰ αὐτὰ προσφερομένους καὶ μὴ δυσχεραίνοντας, οὐκέτι τὸ σιτίον οὐδὲ τὸ ποτόν, ἀλλ' αὐτοὺς αἰτιώμεθα καὶ τὴν νόσον· οὕτω καὶ τοῖς πράγμασι παύσομεθα μεμφόμενοι καὶ δυσχεραίνοντες, ἂν ἑτέρους τὰ αὐτὰ προσδεχομένους ἀλύπως καὶ ἰλαρῶς ὀρώμεν. ἀγαθῶν τοίνυν ἐν τοῖς ἀβουλήτοις συμπτώμασι πρὸς εὐθυμίαν, καὶ τὸ μὴ παρορᾶν ὅσα προσφιλῆ καὶ ἀστέια πάρεστιν ἡμῖν, ἀλλὰ μιγνύντας ἐξάμαυροῦν τὰ χείρονα τοῖς βελτίοσι. νῦν δὲ τὰς μὲν ὕψεις ὑπὸ τῶν ἀγαν λαμπρῶν τιτρωσκομένης ἀποστρέφοντες, ταῖς ἀνθηραῖς καὶ ποώδεσι χροιαῖς παρηγοροῦμεν· τὴν δὲ διάνοιαν ἐντεινόμεν ἐἰς τὰ λυπηρὰ καὶ προσβιαζόμεθα τοῖς τῶν ἀνιαρῶν ἐνδιατρίβειν ἀναλογισμοῖς, μονοῦ βία τῶν βελτιόνων

ἄποσπασάντες. καίτοι τό γε πρὸς τὸν πολυπράγμο-
να λελεγμένον οὐκ ἀηθῶς, θεῦρ' ἐστὶ μετενεγκεῖν.

Τί τ' ἀλλήτριον, ἄνθρωπε βασκανώτατε,

Κακὸν ἐξυδαρκεῖς, τό δ' ἴδιον παραβλέπεις;
τί τὸ σεαυτοῦ κακὸν, ὦ μακάριε, λίαν καταβλέπεις;
καὶ ποιεῖς ἐπαργίς αἰεὶ καὶ πρόσφατον, ἀγαθοῖς δὲ
παροῦσιν οὐ προσάγεις τὴν διάνοισιν; ἀλλ' ὡσπερ
αἱ σικῦναι τὸ χερίστιον ἐκ τῆς σαρκὸς ἔλκουσιν, οὕτως
τὰ κακίστα τῶν ἰδίων συνάγεις ἐπὶ σεαυτὸν; οὐδὲν
τι τοῦ Χίου βελτίων γενόμενος, ὅς πολὺν καὶ χρη-
στόν οἶνον ἑτέροις πιπράσκων, ἑαυτῷ πρὸς τὸ ἀρι-
στον εἶναι ἐξήτει διαγνώμενος. οἰκίτης δὲ τις ἐρω-
τηθεὶς ὑφ' ἑτέρου, τί ποιοῦντα τὸν ἀεσπέτην κατα-
λέλοιπεν. Ἄγαθῶν (ἔφη) παρόντων, κακὸν ζητοῦν-
τα. καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τῷ χρηστῷ καὶ πόντῳ τῶν
ἰδίων ὑπερβαίνοντες, ἐπὶ τὰ δυσχερῆ καὶ μοχθηρὰ
τρέφουσιν. ὁ δ' Ἀριστοππος οὐ τοιοῦτος, ἀλλ' ἀγα-
θός, ὡσπερ ἐπὶ ζυγῷ, πρὸς τὰ βελτίωρα τῶν ὑπο-
κειμένων ἀνασφύρει καὶ ἀνακουφίζειν αὐτὸν χω-
ρίον οὐκ ἀπολλίσας κυλόν, ἠρώτησεν ἕνα τῶν πάντο
προσποιουμένων συνάχθεσθαι καὶ συναγανακτεῖν.
Οὐχὶ σοὶ μὲν χωρίδιον ἔν ἐστιν, ἐμοὶ δὲ τρεῖς ἄγροὶ
καταλείπονται; συνομολογήσαντος δ' ἐπίεινον. Τί
οὖν (εἶπεν) οὐ σοὶ μᾶλλον ἡμεῖς συτυχόμεθα;
μαρτὰν γὰρ ἐστὶ τοῖς ἀπολλυμένοις ἀνίσσθαι, μὴ
χαίρειν δὲ τοῖς σωζομένοις, ἀλλ' ὡσπερ τὰ μικρὰ
παιδιάρια ἀπὸ πολλῶν παιγνίων εἴν ἐν τις ἀφέληται
τι, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα προσρίψαντα κλαθεὶ καὶ
βοῆ, τὸν αὐτὸν τρόπον ἡμᾶς περὶ ἐν ὄχληθέντας ὑπὸ

τῆς τύχης, καὶ τἄλλα πάντα ποιῶν ἐρόνητα ἑκυστοῖς, ὀδυρομένους καὶ δυσφοροῦντας.

IX. Καὶ τί, φῆσαι τις αὖ, ἔχομεν; τί δ' οὐκ ἔχομεν; ὁ μὲν δόξαν, ὁ δ' αἶκον, ὁ δὲ γάμον, τῷ δὲ φίλος ἀγαθός ἐστιν. Ἀντίπατρος δὲ ὁ Τερτυῖος, πρὸς τῷ τελευτήν, ὡν ἔτυχεν ἀγαθῶν ἀναλογιζόμενος, οὐδὲ τὴν εὐπλοίαν παρέλιπε τὴν ἐκ Κιλικίας ἀντὶ γυνομένην εἰς Ἀθήνας. δεῖ δὲ καὶ τὰ κοινὰ μὴ παρορᾶν, ἀλλ' ἐν τινι λόγῳ τίθεσθαι, καὶ χεῖρα, ὅτι ζῶμεν, ὑγιαίνομεν, τὸν ἥλιον ἑρῶμεν. οὔτε πόλεμος, οὔτε στάσις ἐστίν· ἀλλὰ καὶ ἡ γῆ παρέχει γωρηγῶν, καὶ θάλασσα πλείν ἀδελφῶν ταῖς βουλομένοις· καὶ λέγειν ἔξεστι καὶ σιωπᾶν, καὶ σφίττειν καὶ σχολάζειν. εὐδυνήσομεν δὲ ταύτοις μᾶλλον παροῦσιν, ἢ μὴ παρόντων αὐτῶν φαντασίαν λαμβάνωμεν· ὀνομιμηθήσομεν αὐτοὺς πολλάκις, ὡς ποθεινόν ἐστίν ὑγία νοσοῦσι, καὶ πολεμουμένοις ἀσθενῆ, καὶ κτήσασθαι δόξαν ἐν πόλει τηλικαύτην καὶ φίλους, ὡγνῶτι καὶ ξίνοι· καὶ τὸ στέργεσθαι γενημένων, ὡς ἀνιαρόν. οὐ γὰρ τότε γίνεται μέγα καὶ τίμιον ἕκαστον ἡμῖν, ὅταν ἀπόληται, σωζόμενον δὲ, τὸ μηθέν ἐστίν. οὐδενὶ γὰρ εἶσαν τὸ μὴ εἶναι προστίθησιν. οὐδὲ δεῖ κτῆσθαι μὲν ὡς μεγάλα, καὶ τρέμειν αἰεὶ δεδιότας, ὡς ὑπὲρ μεγάλων, μὴ στερηθῶμεν· ἔχοντας δὲ, παρορᾶν καὶ καταφρονοῦν ὡς μηδενὸς εἶσαν· ἀλλὰ χρῆσθαι μάλιστα ἐπὶ τῷ χαίρειν καὶ ἀπολαύειν αὐτῶν, ἵνα καὶ τὰς ἀπεβολὰς, ἂν συντυγχάνωσι, προότερον φέσωμεν. οἱ δὲ πολλὰ ποιήματα μὲν (ὡς ἔλεγεν Ἀρκεσίλαος) ἀλλότρια καὶ

καὶ ἀνδριάντας, οἴονται δεῖν ἀκρηβῶς καὶ κατὰ μέρος ἕκαστον ἐπιτορευόμενον τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ ὕψει θεωρεῖν, τὸν δ' αὐτῶν βίον ἔχοντα πολλὰς ὑπὸ ἀτερπιῶς ἀναθεωρήσεις εἶωσι, ἔξω βλέποντες αἰεὶ καὶ θαναμάζοντες ἀλλοτρίας δόξας καὶ τύχας, ὥσπερ μοιχοὶ τὰς ἐτέρων γυναῖκας, αὐτῶν δὲ καὶ τῶν ἰδίων καταφρονοῦντες.

Κ. Καίτοι καὶ τοῦτο μέγα πρὸς εὐθυμίαν ἐστί, τὸ μάλιστα μὲν αὐτὸν ἐπισκοπεῖν καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν, εἰ δὲ μὴ, τοὺς ὑποδεεστέρους ἀποθεωρεῖν, καὶ μὴ, καθάπερ οἱ πολλοὶ, πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας ἀντιπαρεξάγουσιν. οἷον εὐθύς, οἱ δεδεμένοι εὐδαιμονίζουσι τοὺς λειλυμένους, ἐκείνοι δὲ τοὺς ἐλευθέρους· οἱ δὲ ἐλεύθεροὶ τοὺς πολίτας· οὗτοι δὲ πάλιν αὐ τοὺς πλουσίους· οἱ δὲ πλούσιοι τοὺς σατράπας· οἱ δὲ σατράπαι τοὺς βασιλεῖς· οἱ δὲ βασιλεῖς τοὺς θεοὺς, μονονουχὶ βροντῆν καὶ ἀστράπτειν ἐθέλοντες. εἴτα οὕτως αἰεὶ τῶν ὑπὲρ ἑαυτοῦς ἐνδεεῖς ὄντες, οὐδέποτε τοῖς καθ' ἑαυτοῦς χάριν ἔχουσι.

Οὐ μοι γὰρ Γύγειο τοῦ πολυχρύσου μέλι.
καί·

Οὐδ' εἰλέ πω με ζῆλος, οὐδ' ἀγαιομαι
θεῶν ἔργα, μεγάλης δ' οὐκ ἔρῳ τυραννίδος·
Ἀπόπροθιν γὰρ ἐστὶν ὀφθαλμῶν ἐμῶν.

Θάσιος γὰρ ἦν ἐκείνος· ἄλλος δὲ τις Χίος, ἄλλος δὲ Γαλάτης ἢ Βιθυνός, σὺν ἀγαπῶν, εἴ τινος μερίδος ἢ δόξαν ἢ δόξαν ἐν τοῖς ἑαυτοῦ πολίταις εἴληχεν, ἀλλὰ κλαίων, ὅτι μὴ φορεῖ πατρικίους· εἴαν δὲ καὶ φορεῖ, αἰεὶ μηδέπω στρατηγεῖ Ῥωμαίων· εἴαν δὲ καὶ

στρατηγῆ, ὅτι μὴ ὑπατεύει· καὶ ὑπατεύων, ὅτι μὴ
 πρῶτος, ἀλλ' ὑστερος ἀκηγορεύθη. τοῦτο τί δέ ἐστι;
 τί ἄλλο, ἢ συλλέγοντα προφάσεις ἀχαριστίας ἐπιτήν-
 τυχην, αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ καλᾶσθαι καὶ διδόναι
 δίκην; ἀλλ' ὃ γε νοῦν ἔχων σωτήρια φρονούντα τοῦ
 ἡλίου μυριάδας ἀνθρώπων ἀπείρους ἐφορῶντος.

Εὐρύδου γ' ὅσοι καρπὸν αἰνύμεθα χθονός,
 οὐκ εἴ τινων ἦτιον ἔνδοξός ἐστι καὶ πλούσιος, ὀδυ-
 ρόμενος, κάθηται καὶ ταπεινούμενος, ἀλλ' ὅτι μυ-
 ριάων μυριάκις ἐν τοσούτοις εὐσχημονίστερον ζῆναι καὶ
 βέλτιον, ὑμῶν τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα καὶ τὸν βίον,
 ἐν ὁδοῖς πρόεισιν. ἐν Ὀλυμπίᾳ μὲν γὰρ οὐκ ἔστι νι-
 κᾶν ἐκλεγόμενον ἀντιπάλους· ἐν τῷ βίῳ δὲ τὰ πρά-
 γματα δίδωσι περιόντια πολλῶν μέγα φρονεῖν, καὶ
 ζηλωτὸν μᾶλλον εἶναι ἢ ζηλοῦν ἑτέρους· ἂν γε δὴ
 μὴ τοῦ Βριάρειο μῆδὲ τοῦ Ἡρακλείου ποιήσης σεαν-
 τὸν ἀνταγωνιστὴν· ὅταν οὖν πάνυ θαυμάσης ὡς
 κρείττονα τὸν ἐν τῷ φορέῳ κομιζόμενον, ὑποκύψασθε
 θέασαι καὶ τοὺς βασταζόντας· καὶ ὅταν διαβαίνον-
 τα τὴν σχεδίαν μακαρίσῃς τὸν Ξέρξην ἐκεῖνον, ὡς ὁ
 Ἑλλησπόντιος, ἴδε καὶ τοὺς ὑπὸ μάστιγι διορῦττον-
 τας τὸν Ἄθω, καὶ τοὺς περικοπτομένους ὡτα καὶ ῥί-
 νας ἐπὶ τῷ διαλυθῆναι τὴν γέφυραν ὑπὸ τοῦ κλύδω-
 νος, ἅμα καὶ τὴν ἐκείνων ἀποθεωρῶν διάγνωσιν, ὅτι
 τὸν σὸν βίον καὶ τὰ σὰ πράγματα μακαρίζουσιν. ὁ
 Σωκράτης ἀκούσας τινὸς τῶν φίλων λέγοντος, ὡς
 πολυτελής ἡ πόλις· μᾶς ὁ Χίος οἶνος· ἡ πορφύρα,
 τριῶν μνῶν· τοῦ μέλιτος ἡ κοτύλη, πέντε δραχμῶν·
 λαβῶν αὐτὸν προσήγαγε τοῖς ἀλφίταις, Ὁβολοῦ τὸ

ἡμιεκτόν, εὐτελής ἡ πόλις· εἶτα ταῖς ἐλαιαῖς, δισίτῃ χαλκοῖν ἢ χοῖνιξ, εὐτελής ἡ πόλις· εἶτα ταῖς ἐξομίαι, δέκα δραχμῶν, εὐτελής ἡ πόλις. οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς, θταν ἀκούσωμεν ἐτέρου λέγοντος, ὡς μικρὰ τὰ καθ' ἡμᾶς πράγματα καὶ λυπρὰ δεινῶς; μὴ ὑπατευόντων, μηδὲ ἐπιτροπευόντων, ἐνιστιν εἰπεῖν· Λαμπρὰ τὰ καθ' ἡμᾶς πράγματα, καὶ ζηλωτὸς ἡμῶν ὁ βίος· οὐ προσαιτούμεν, οὐκ ἀχθοφοροῦμεν, οὐ καλακεύομεν.

XI. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ πρὸς ἐτέρους μάλλον ἢ πρὸς αὐτοὺς ὑπ' ἀβελτηρίας εἰθίσμεθα ζῆν, καὶ πολλὸν τὸ δύσζηλον ἢ φύσις ἔχουσα καὶ τὸ βιάσκανον, οὐ χαίρει τοσοῦτον τοῖς ἰδίοις, ὅσον ἀνιᾶται τοῖς ἄλλοτέροις ἀγαθοῖς· μὴ μόνον ὄρα τὰ λαμπρὰ καὶ τὰ περιβόητα τῶν ζηλουμένων ὑπὸ σοῦ καὶ θαυμάζομένων, ἀλλ' ἀνακαλύψας καὶ διαστελλας, ὥσπερ ἀνθήρον παραπέτασμα, τὴν δόξαν αὐτῶν καὶ τὴν ἐπιφάνειαν, ἐντός γενοῦ, καὶ κατόψει πολλὰ δυσχερῆ, καὶ πολλὰς ἀηδίας ἐνούσας αὐτοῖς. ὁ γοῦν Πιττακὸς ἐκεῖνος, οὐ μέγα μὲν ἀνδρείας, μέγα δὲ σοφίας καὶ δικαιοσύνης κλέος, εἰστία ξένους· ἐπελθοῦσα δὲ ἡ γυνὴ μετ' ὀργῆς ἀνέτρεψε τὴν τράπεζαν· τῶν δὲ ξένων διατραπέντων· Ἐκάστῳ τι (ἔφη) ἡμῶν κακόν ἐστιν. ὧ δὲ τοῦμόν, ἄριστα πράττει.

Οὗτος μακάριος ἐν ἀγορῇ νομιζέται,

Ὅταν δ' ἀνοίξῃ τὴν θύραν, τρισάθλιος.

Γυνὴ κρατεῖ πάντων, ἐπιτάττει, μάχετ' αἰεὶ.

Ἀπὸ πλειόνων ὀδυνᾷτ', ἐγὼ δ' ἀπ' οὐδενός·
τοιαῦτα πολλὰ καὶ πλοῦτος καὶ δόξη καὶ βασιλεῖα

πρόσεται ἄδηλα τοῖς πολλοῖς· ἐπιπροσθεῖ· *ἄρ. 4*
 τῆρος·

ὦ μάκαρ Ἀτρεΐδῃ μοιρηγενές ὀλβιόδαιμον,
 ἔωθεν οὗτος ὁ μακαρισμός, ὅπλων καὶ ἵππων καὶ
 στρατείας περικεχυμένης· αἱ δὲ τῶν παιδῶν φρονεῖ
 πρὸς τὴν κενὴν δόξαν ἔνδοθεν ἀντιμαρτυροῦσι·

Ζεὺς με μέγα Κρονίδης ἄτη ἐνέδησε βαρεῖη.
 καί·

Ζηλῶ σε γέρων,

Ζηλῶ δ' ἀνδρῶν ὡς ἀκίνδυνον

Βίον ἐξαπέρασεν ἀγνώως, ἀκλήης.

ἔξεται οὖν καὶ τοῦτοις τοῖς ἐπιλογισμοῖς ἀπαρῶται
 τοῦ πρὸς τὴν τύχην μεμψιμοίρου, καὶ διὰ τὸ θαυ-
 μάζειν τὰ τῶν πλησίον, ἐκταπεινοῦντος τὰ οἰκεία
 καὶ καταβάλλοντος.

XII. Οὐχ ἥκιστα τοίνυν εὐθυμίαν κολοῦει τὸ
 μὴ συμμέτροις χρῆσθαι, πρὸς τὴν ὑποκειμένην δύ-
 ναμιν ὁμοῦς, ὡσπερ ἰστίοις, ἀλλὰ μειζόνων ἐφιεμέ-
 νους ταῖς ἐλπίσιν, εἰτ' ἀποτυγχάνοντας, αἰτιῶσθαι
 δαίμονα καὶ τύχην, ἀλλὰ μὴ τὴν αὐτῶν ἀβελτηρίαν.
 οὐδὲ γὰρ ὁ τοξεύειν τῷ ἀρότρῳ βουλόμενος, καὶ τῷ
 βοῦ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖν, δυστυχῆς ἐστίν· οὐδὲ τῷ
 χρίφοις καὶ σαγήναις ἐλάφους μὴ λαμβάνοντι, μηδὲ
 εἰς δαίμων ἐναντιοῦται μοχθηρὸς, ἀλλ' ἀβελτηρία
 καὶ μοχθηρία τοῖς ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦσιν. αἴτιον
 δὲ ἢ φιλαυτία μάλιστα, φιλοπρώτους ποιοῦσα καὶ
 φιλοεῖκους ἐν πᾶσι, καὶ πάντων ἐπιδραττομένους
 ἀπλήστως. οὐ γὰρ πλούσιοι μόνον ὁμοῦ καὶ λόγι-
 καὶ ἰσχυροὶ καὶ συμποτικοὶ καὶ ἡδεῖς εἶναι καὶ φι-

λοι βασιλέων καὶ πόλεων ἄρχοντες ἀξιοῦσιν· ἀλλ' εἰ μὴ καὶ κύνας ἔξουσι πρωτεύοντας ἀρετῇ, καὶ ἵππους καὶ ὄρνυγας καὶ ἀλεκτρούνας, ἀθυμοῦσι. Διογύσιος δὲ πρεσβύτερος οὐκ ἠγάπα μέγιστος ὢν τῶν τότε τυράννων, ἀλλ' ὅτι Φιλοξένου τοῦ ποιητοῦ μὴ βέλτιον ἦδε, μηδὲ περιῆν ἐν τῷ διαλέγεσθαι Πλάτωνος, ὀργισθεὶς καὶ παροξυνθεὶς, τὸν μὲν εἰς τὰς λατομίας ἀνέβαλε, τὸν δ' ἀπέδοτο πέμψας εἰς Αἴγυπτον. οὐ τοιοῦτος Ἀλέξανδρος· ἀλλ' ἐπεὶ Κρίσσων δὲ σταδιοδρόμος ἀμιλλώμενος αὐτῷ περὶ τάχους, ἔδοξεν ἐκὼν παρῆναι, σφόδρα διηγανάκτισεν. εὖ δὲ καὶ δ ποιητικὸς Ἀχιλλεὺς ὑπειπὼν,

Ἐοῖος ἐὼν οἶος οὐ τις Ἀχαιῶν χαλκοχιτῶνων,
ἐπήνεγκεν·

Ἐν πολέμῳ ἄγορῇ δὲ τ' ἀμείνονές εἰσι καὶ ἄλλοι. Μεγάβυζον δὲ τὸν Πέρσην εἰς τὸ ζωγραφεῖον ἀναβάντα τοῦ Ἀπελλοῦ, καὶ λαλεῖν ἐπιχειρήσαντα περὶ τῆς τέχνης ἐπευτόμισεν ὁ Ἀπελλῆς, εἰπὼν, ἕως μὲν ἡσυχίαν ἦγες, ἐδόκεις τις εἶναι διὰ τὰ χρυσία καὶ τὴν πορφύραν, νυνὶ δὲ καὶ ταυτὰ τὰ τρίβοντα τὴν ὄχραν παιδαρῖα καταγελαῖ σου φλυαροῦντος. ἀλλ' ἔνιοι τοὺς μὲν Σιωϊκοὺς οἶονται παίζειν, ὅταν ἀκοίσωσι τὸν σοφὸν παρ' αὐτοῖς μὴ μόνον φρόνιμον καὶ δίκαιον καὶ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ καὶ ῥήτορα καὶ στρατηγὸν καὶ ποιητὴν καὶ πλοῦσιον καὶ βασιλέα προσαγορευόμενον, αὐτοῖς δὲ πάντων ἀξιοῦσι τούτων· καὶ μὴ τυγχάνωσιν, ἀντιῶνται· καίτοι καὶ τῶν θεῶν ἄλλος ἄλλην ἔχων δύναμιν, ὁ μὲν ἐνυάλιος, ὁ δὲ μαντιῶς, ὁ δὲ κερδοῦς ἐπονομάζεται· καὶ τὴν Ἀ-

φροδίτην ὁ Ζεὺς, ὡς οὐ μετὸν αὐτῇ πελειτικῶν ἔργων, ἐπὶ γάμους ἀποστέλλει καὶ θαλάμους.

XIII. Τινὰ γὰρ οὐδὲ συνυπάρχειν, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπεναντιοῦσθαι πέφυκεν ἀλλήλοις τῶν σπουδαζομένων. οἷον, ἄσκησις λόγων, καὶ μαθημάτων ἀνάληψις, ἀπραγμοσύνης δεῖται καὶ σχολῆς· δυνάμεις δὲ πολιτικαί, καὶ φιλίαι βασιλέων, οὐκ ἄνευ πραγμάτων οὐδ' ἀσχολιῶν περιγίγνονται. καὶ μὴν οἶνός τε καὶ σαρκῶν ἐμφόρησις σῶμα μὲν ἰσχυρόν ποιοῦσι καὶ ῥωμαλέον, ψυχὴν δὲ ἀσθενῆ· καὶ χρημάτων ἐπιμέλεια μὲν καὶ τήρησις συνεχῆς αὖξει πλοῦτον, ὑπεροψία δὲ καὶ περιφρόνησις, μέγα πρὸς φιλοσοφίαν ἐφόδιον. ὅθεν οὐ πάντα πάντων ἐστίν, ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ γράμματι πειθόμενον, αὐτὸν καταμαθεῖν· εἶτα χρῆσθαι πρὸς ἓν, ὃ πέφυκε, καὶ μὴ πρὸς ἄλλον ἄλλοτε βίου ζῆλον ἔλκειν, καὶ παραβιάζεσθαι τὴν φύσιν·

Ἐν ἄρμασιν ἵππος, ἐν δ' ἀρότρῳ βοῦς,

Παρὰ ναῦν δ' ἰθὺς τάχιστα δελφίς,

Κάπρῳ δὲ βουλεύοντα φόνον

Κύνα χρῆ τλάθυμον ἐξευρεῖν.

ὁ δ' ἀσχάλλων καὶ λυπούμενος, ὅτι μὴ καὶ λέων ἐστίν
— ὄρεσίτροφος ἀλκὴ πιπειθῶς,

ἄμα καὶ κυνίδιον Μελιταῖον ἐν κόλπῳ χήρας γυναικὸς τιθηνούμενον, ἀπόπληκτός ἐστι. τούτου δὲ αὐδὲν βελτίων, ὁ βουλόμενος ἄμα μὲν Ἐμπεδοκλῆς, ἢ Πλάτων, ἢ Δημόκριτος εἶναι περὶ κόσμου γράφων καὶ τῆς τῶν ὄντων ἀληθείας, ἄμα δὲ πλουσίᾳ γραῖ στυκαθεύδειν, ὡς Εὐφορίων, ἢ τῷ ἐπὶ κῶμον Ἀλε-

ξάνδρος συμπίνειν, ὡς Μήδιος· ἀγανακτῶν δὲ καὶ
 λυπούμενος, εἰ μὴ θαυμάζεται διὰ πλοῦτον, ὡς Ἴσ-
 μηνίας, καὶ δι' ἀρετὴν, ὡς Ἐπιμινώνδας. οὐδὲ γὰρ
 οἱ ἄσμεῖς, ὅτι μὴ τοὺς τῶν παλαιστῶν φέρονται
 στεφάνους, ἀθυμοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς αὐτῶν ἀγάλλον-
 ται καὶ χαίρουσι, Σπάρταν ἔλαχες, ταῦτα κόσμει.
 καὶ γὰρ ὁ Σόλων·

Ἄλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διαμείψόμεθα

Τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον· ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδόν
 ἐστί,

Χρήματα δ' ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.

καὶ Στράτων ὁ φυσικός, ἀκούσας, ὅτι πολλαπλασί-
 ουσ ἔχει Μενίδημος μαθητὰς· Τί οὖν (ἔφη) θαυμα-
 στὸν, εἰ πλείονές εἰσιν οἱ λούεσθαι θείοντες τῶν ἀ-
 λείψεσθαι βουλομένων; Ἀριστοτέλης δὲ πρὸς Ἀντί-
 πατρον γράφων· Οὐκ Ἀλεξάνδρῳ μόνον (ἔφη) προσ-
 ἤκει μέγα φρονεῖν, ὅτι κρατεῖ πολλῶν ἀνθρώπων,
 ἀλλ' οὐχ ἥττον οἷς ὑπάρχει περὶ θεῶν ἃ δεῖ δοξά-
 ζειν. τοὺς γὰρ οὕτω τὰ οἰκεία σεμνύοντας οὐκ ἐνο-
 χλήσει τὰ τῶν πλησίον. νῦν δὲ τὴν ἄμπελον σῦκα
 φέρειν οὐκ ἀξιοῦμεν, οὐδὲ τὴν ἐλαίαν βότρυς· αὐτοὶ
 δὲ ἑαυτοὺς, εἰ μὴ καὶ τὰ τῶν πλουσίων ἅμα καὶ
 τὰ τῶν λογίων, καὶ τὰ τῶν στρατευομένων καὶ τὰ
 τῶν φιλοσοφούντων, καὶ τὰ τῶν κολακευόντων καὶ
 τὰ τῶν παρῶνσιαζομένων, καὶ τὰ τῶν φειδομένων,
 καὶ τὰ τῶν δαπανῶντων ἔχωμεν προτερήματα, συ-
 κόφαντοῦμεν καὶ ἀχαριστοῦμεν ἑαυτοῖς, καὶ κατα-
 φρονοῦμεν ὡς ἐνδεῶς καὶ ἀτελῶς βιούντων. πρὸς δὲ
 τούτῳ, καὶ τὴν φύσιν ὀρῶμεν ὑπομιμνήσκοισιν ἡ-

μας. ὡς γὰρ τῶν θηρίων ἑτέροις ἀφ' ἑτέρων παρὰ
σκεύασε τὴν τροφήν εἶναι, καὶ οὐ πάντα σαρκοφαγ
γεῖν, ἢ σπερμολογεῖν, ἢ ῥιζωρucheῖν ἐποίησεν, αὐτῶ
τοῖς ἀνθρώποις ποικίλας πρὸς τὸν βίον ἀφορμάς ἔ-
δωκε,

Μηλοβότα τ' ἀρότα τ' ὄρνιθολόχῳ τε,
καὶ ὃν πόντος τρέφει. δεῖ δὴ τὸ πρόσφορον ἑαυταῖς
ἐλομένους καὶ διαπονοῦντας, εἶν τὰ τῶν ἄλλων· καὶ
μὴ τὸν Ἡσίοδον ἐλέγχειν ἐνδεέστερον εἰπόντα·

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει καὶ τέκτονι τέκτων.
αὐτὸν γὰρ μόνον τοὺς ὁμοτέχνους καὶ τοὺς ὁμοτρόπους
ζηλοτυποῦντες, ἀλλὰ καὶ λογίους πλοῦσιοι, καὶ πλου-
σιους ἔνδοξοι, καὶ δικολόγοι σοφιστᾶς, καὶ καὶ μὴ
Δία κωμωδοὺς εὐημεροῦντας ἐν θεάτροις, καὶ ὄρχη-
στᾶς, καὶ θεράποντας ἐν αὐλαῖς βασιλείων ἐλεύθεροι
καὶ εὐπατρίδαι κατατεθαμβημένοι, καὶ μακαρίζον-
τες, οὐ μετρίως λυποῦσιν αὐτοὺς καὶ ταράττουσιν.

XIV. Ὅτι δὲ ἕκαστος ἐν ἑαυτῷ τὰ τῆς εὐθυμίας
καὶ τῆς δυσθυμίας ἔχει ταμίαια, καὶ τοὺς τῶν ἀγα-
θῶν καὶ κακῶν πίθους οὐκ ἐν Διὸς οὐδεὶ κατακει-
μένους, ἀλλ' ἐν τῇ ψυχῇ κειμένους, αἱ διαφοραὶ τῶν
παθῶν δηλοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ ἀνόητοι καὶ παρόντι
τὰ χρησιὰ παρορῶσι καὶ ἀμελοῦσιν, ὑπὸ τοῦ συν-
τετάσθαι πρὸς τὸ μέλλον αἰετὰς φροντίζουν· οἱ δὲ
φρόνιμοι καὶ τὰ μηκέτ' ὄντα τῷ μνημονεῖν ἐναρ-
γῶς, ὅντα ποιοῦσιν ἑαυτοῖς· τὸ γὰρ παρὸν τῷ ἐλα-
χίστῳ τοῦ χρόνου μορίῳ θίγειν παρασχόν, εἴτα τῇ
αἰσθησιν ἐκφυγόν, οὐκέτι δοκεῖ πρὸς ἡμᾶς οὐδὲ ἡμέ-
τερον εἶναι τοῖς ἀνόητοις· ἀλλ' ὡσπερ ὁ ἐν ἄδαν ζο-

γεραιούμενος· σχοινοστρέφος ὄντι τινὲ παρήτησιν ἐπε-
 ρουσκομένῳ καταναλίσκεν τὸ πλεκόμενον, οὕτω τῶν
 πολλῶν ἀναίσθητος καὶ ἀχάριστος ὑπολαμβάνουσα
 λήθη καὶ κατανεμομένη, πρῶξιν τε πᾶσαν ἀφανίζου-
 σα καὶ κατόρθωμα καὶ σχολὴν ἐπίχαριν καὶ συμπε-
 ροφορὰν καὶ ἀπόλαυσιν, οὐκ ἔτι τὸν βίον ἔρα γενέ-
 σθαι, συμπλεκόμενων τοῖς παροῦσι τῶν παρορημέ-
 των· ἀλλ' ὥσπερ ἕτερον τὸν ἐχθρὸς ὄντα τοῦ σήμε-
 ρον, καὶ τὸν αὐριον ὁμοίως οὐ τὸν αὐτὸν τῷ σήμε-
 ρον διαιροῦσα, πᾶν τὸ γινόμενον εὐθύς εἰς τὸ ἀγέ-
 νητον τῷ ἀμνημονεύτῳ καθίστησιν. οἱ μὲν γὰρ ἐν
 ταῖς σχολαῖς τὰς αὐξήσεις ἀναιροῦντες ὡς τῆς οὐσίας
 ἐνδελεχῶς φεοῦσης, λόγοι ποιοῦσιν ἡμῶν ἕκαστον ἄλ-
 λον ἑαυτοῦ καὶ ἄλλον. οἱ δὲ τῇ μνήμῃ τὰ πρότερα
 μὴ στέγοντες μηδὲ ἀναλαμβάνοντες, ἀλλ' ὑπεκρῖν
 ἐῶντες, ἔργῳ ποιοῦσιν ἑαυτοὺς καθ' ἡμέραν ἀποδε-
 εῖς καὶ κενούς, καὶ τῆς αὐριον ἐκκρεμαμένους, ὡς
 τῶν πέρυσι καὶ πρόην καὶ χθρὸς, οὐ πρὸς αὐτοὺς
 ὄντων, οὐδὲ ὅλως αὐτοῖς γενομένων.

XV. Καὶ τοῦτο οὖν τὴν εὐθυμίαν ἐπιταράσσει·
 κῆκεῖνο μᾶλλον, ὅταν ὥσπερ αἱ μυῖαι τῶν λείων τό-
 πων ἐν τοῖς κατόπτροις ἀπολισθαινουσι, ταῖς δὲ
 τραχύτησι προσέχονται καὶ ταῖς ἀμυχαῖς· οὕτως
 ἄνθρωποι τῶν ἰλαρῶν καὶ προσηγῶν ἀποφρέοντες
 ἐμπλέκονται ταῖς τῶν ἀηδῶν ἀναμνήσεσι· μᾶλλον
 δὲ, ὥσπερ ἐν Ὀλύμπῳ τοὺς κανθάρους λέγουσιν, εἰς
 τι χωρίον ἐμβάλλοντας, ὃ καλεῖται κανθαρώλειθρον,
 ἐκβῆναι μὴ δυναμένους, ἀλλ' ἐκεῖ στρεφομένους καὶ
 πεκλοῦντας ἐναποθνήσκειν, οὕτως εἰς τὴν τῶν κακῶν

μημίην ὑποφύετες ἀνεγκεῖν μὴ θέλωσι, μηδ' ἀναπνεῦσαι. δεῖ δὲ, ὡς περ ἐν πινακίῳ χρωμάτων, ἐν τῇ ψυχῇ τῶν πραγμάτων τὰ φαιδρὰ καὶ λαμπρὰ προβάλλοντας, ἀποκρῦπτειν τὰ σκυθρωπὰ καὶ πιεζεῖν. ἔξαλείψαι γὰρ οὐκ ἔστι πάντα πασιν οὐδ' ἐπαλλαγῆναι. παλίντονος γὰρ ἁρμονίη κόσμου, ὡς περ λύρης καὶ τόξου· καὶ τῶν ἀνθρωπίνων καθαρὸν οὐδέν, οὐδ' ἀμιγές. ἀλλ' ὡς περ ἐν μουσικῇ βαρεῖς φθόγγαι καὶ ὄξεις, ἐν δὲ γραμματικῇ φωνήεντα καὶ ἄφωνα γράμματα· μουσικός δὲ καὶ γραμματικός, οὐχ ὁ θάτερα δυσχεραίνων καὶ ὑποφεύγων, ἀλλ' ὁ πᾶσι χρῆσθαι καὶ μιγνύναι πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐπιστάμενος· οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων ἀντιστοιχίας ἔχόντων, (ἐπεὶ κατὰ τὸν Εὐριπίδην,

Οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακὰ,

Ἄλλ' ἔστι τις σύγκρασις, ὥστ' ἔχειν καλῶς)

οὐ δεῖ τοῖς ἑτέροις ἐξαθνεῖν, οὐδ' ἀπαγορεύειν· ἀλλ' ὡς περ ἁρμονικοὺς ἀμβλύνοντας αἰεὶ τοῖς κρείττοσι τὰ χείρονα, καὶ τὰ φαῦλα τοῖς χρηστοῖς ἐμπεριλαμβάνοντας, ἐμμελὲς τὸ τοῦ βίου μίγμα ποιεῖν καὶ οἰκεῖον αὐτοῖς. Οὐ γάρ, ὡς ὁ Μένανδρός φησιν,

Ἄπαντι δαίμων ἀνδρὶ συμπαραστατεῖ

Εὐθὺς γενομένῳ, μυσταγωγὸς τοῦ βίου

Ἄγαθός, —

ἀλλὰ μᾶλλον (ὡς Ἐμπεδοκλῆς) διτταί τινες ἕκαστων ἡμῶν γενόμενον παραλαμβάνουσι καὶ κατάρχοντα μοῖραι καὶ δαίμονες·

Ἐνθ' ἦσαν Χθονίη τε καὶ Ἡλιόπη ταταῶπις,

Δῆρις θ' αἱματέσσα, καὶ Ἄρμονιη θυμερῶπις,

Καλλιστώ τ', Αίσχρή τε, Θέωσά τε, Διηναιή τε,
 Νημερτής τ' ἐρόεσσα, μελάγκαρπός τ' Ἀσάφεια.

XVI. Ὡστε τούτων ἐκάστου σπέρματα τῶν πα-
 θῶν ἀνακεκραμένα δεδευμένης ἡμῶν τῆς γενέσεως,
 καὶ διὰ τοῦτο πολλὴν ἀνωμαλίαν ἐχούσης, εὐχεται
 μὲν ὁ νοῦν ἔχων τὰ βελτίονα, προσδοκᾷ δὲ καὶ θά-
 τερα· χρῆται δὲ ἀμφοτέροις, τὸ ἄγαν ἀφαιρῶν. οὐ
 γὰρ μόνον ὁ τῆς αὔριον ἠκιστα δεύμενος, ὡς φησιν
 Ἐπίκουρος, ἠδιστα πρόσεισι πρὸς τὴν αὔριον· ἀλλὰ
 καὶ πλοῦτος εὐφραίνει, καὶ δόξα καὶ δύναμις καὶ
 ἀρχή, καὶ μάλιστα τοὺς ἠκιστα τὰναντία ταρβοῦν-
 τας. ἡ γὰρ σφοδρὰ περὶ ἕκαστον ἐπιθυμία, σφο-
 δρότατον φόβον ἐμποιοῦσα τοῦ μὴ παραμένειν, ἀ-
 σθενῆ τὴν χάριν παιεῖ καὶ ἀβέβαιον, ὡσπερ φλόγα
 καταπνεομένην. ἧ δὲ δίδωσι πρὸς τὴν τύχην ἀδεῶς
 καὶ ἀτρόμως εἰπεῖν ὁ λογισμός·

Ἦδὺ μὲν ἂν τι φέρης, ὀλίγον δ' ἄχος ἦν ἀπολεί-
 πης,

τοῦτον ἠδιστα ποιεῖ χρῆσθαι τοῖς παροῦσι τὸ θαρ-
 ραλέον καὶ μὴ δεδιδὸς αὐτῶν τὴν ἀποβολὴν ὡς ἀφό-
 ρητον· ἔξεστι γὰρ τὴν Ἀναξαγόρου διάθεσιν, ἀφ'
 ἧς ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ παιδὸς ἀνεφώνησεν· Ἦδειν
 θνητὸν γεννήσας, μὴ θαυμάζοντας μόνον, ἀλλὰ καὶ
 μιμουμένους, ἐπιλέγειν ἐκάστη τῶν τυχηρῶν· Οἶδα
 τὸν πλοῦτον ἐφήμερον ἔχων καὶ οὐ βέβαιον. Οἶδα
 τὴν ἀρχὴν ἀφελίσθαι δυναμένους τοὺς δεδωκότας.
 Οἶδα τὴν γυναῖκα χρηστὴν, γυναῖκα δ' οὐσαν· καὶ
 τὸν φίλον, ἀνθρώπον ὄντα, φύσει εὐμετάβολον ζῶον,
 ὡς ὁ Πλάτων εἶπεν. αἱ γὰρ τοιαῦται παρασκευαῖ

καὶ διαθέσεις, εἴαν τι συμβῆ τῶν ἀβουλήτων μὲν, οὐκ ἀπροσδοκῆτων δὲ, μὴ δεχόμεναι τό· Οὐκ ἂν ᾤμην· καὶ τό· Ἄλλα ἠλπίζον· καὶ τό· Ταῦτα οὐ προσεδόκων· οἷον πηδήματα καρδίας καὶ σφυγμοὺς ἀφαιροῦσι, καὶ ταχὺ πάλιν τὸ μανιῶδες καὶ ταραττόμενον ἰδρῦουσιν. ὁ μὲν οὖν Καρνειάδης ἐπὶ πραγμάτων μεγάλων ὑπεμίμησεν, ὅτι πᾶν καὶ ὅλον ἐστὶν εἰς λύπην καὶ ἀθυμίαν τὸ ἀπροσδόκητον. ἡ γοῦν Μακεδόνων βασιλεία τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας πολλοστημόριον ἦν· ἀλλὰ Περσεὺς μὲν ἀποβαλὼν Μακεδονίαν, αὐτὸς τε κατεθρήνει τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα, καὶ πᾶσιν ἐδόκει δυστυχέστατος ἀνθρώπων γεγενῆσθαι καὶ βαρυντομώτατος. ὁ δὲ τούτου κρατήσας Αἰμύλιος, ἐτέρῳ παραδιδούς τὴν δμοῦ· τε γῆς καὶ θαλάττης ἄρχουσαν δύναμιν, ἐστεφανοῦτο καὶ ἔθθεν, εὐδαιμονιζόμενος εἰκότως. οὗτος μὲν γὰρ ἤδει λαμβάνων ἀρχὴν ἀποδοθησομένην, ἐκεῖνος δὲ ἀπέβαλε μὴ προσδοκήσας. εὐ δὲ καὶ ὁ ποιητῆς οἷόν ἐστι τὰ παρὰ προσδοκίαν ἐδίδαξεν. ὁ γὰρ Ὀδυσσεὺς τοῦ μὲν κυνὸς θανόντος ἐξεδάκρυσεν, τῇ δὲ γυναικὶ κλαιούσῃ παρακαθήμενος, οὐδὲν ἔπαθε τοιοῦτον. ἐνταῦθα μὲν γὰρ ἀφίκτο τῷ λογισμῷ τὸ πάθος ὑποχείριον ἔχων, καὶ προκατειλημμένον· εἰς δ' ἐκεῖνο, μὴ προσδοκήσας, ἀλλ' ἐξαίφνης, (διὰ τὸ παρὰδοξον) ἐρέπεσε.

XVII. Καθόλου δ' ἐπεὶ τῶν ἀβουλήτων τὰ μὲν φύσει τὸ λυποῦν καὶ βαρύνον ἐπιφέρει, τὰ δὲ πλεῖστα δόξῃ δυσχεραίνειν ἐθιζόμεθα καὶ μανθάνομεν,

οὐκ ἀχρηστόν ἐστι πρὸς ταῦτα μὲν ἔχειν αἰεὶ τὰ τοῦ
Μενάνδρου πρόχειρον·

Οὐδὲν πέπονθας δεινὸν, (φησὶν) ἂν μὴ προσ-
ποιῇ.

τί γὰρ πρὸς σέ ἐστὶ, ἂν μήτε σαρκὸς ἀπτηται, μήτε
ψυχῆς, οἷόν ἐστι δυσγένημα πατρὸς, ἢ μοιχεία γυναι-
κὸς, ἢ στιφάνου τινὸς ἢ προεδρίας ἀφαίρεσις, ὧν
οὐ κωλύεται καὶ μὴ παρόντων ἄνθρωπος καὶ τὸ σῶ-
μα βέλτιστα διακείμενον ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν. πρὸς
δὲ τὰ φύσει δοκοῦντα λυπεῖν, οἷα νόσοι καὶ πόνοι,
καὶ θάνατοι φίλων καὶ τέκνων, ἐκείνο τὸ Ἐὐριπί-
δειον·

Οἷμοι· τί δ' οἷμοι; θνητά τοι πέπονθαμεν.
οὐδεὶς γὰρ οὕτω τοῦ παθητικοῦ καταφερομένου καὶ
ὀλισθαίνοντος ἀντιλαμβάνεται λόγος, ὡς ὁ τῆς κοι-
νῆς καὶ φυσικῆς ἀνάγκης ἀνάμνησιν ποιῶν, ἢ διὰ τὸ
σῶμα μεμιγμένος ὁ ἄνθρωπος, μόνην ταύτην τῇ τύ-
χη λαβὴν δίδωσιν, ἐν δὲ τοῖς κυριωτάτοις καὶ μεγί-
στοις ἀσφαλῆς ἔστηκεν. ὁ Δημήτριος τὴν Μεγαρέων
πόλιν καταλαβὼν, ἠρώτησε τὸν Στίλπωνα, μὴ τι
τῶν ἐκείνου διήρπασται· καὶ ὁ Στίλπων ἔφη· μη-
δένα εἶδον τὰμὰ φέροντα. καὶ τοίνυν τῆς τύχης
πάντα τᾶλλα λεηλατούσης καὶ περιαιρουμένης, ἔχο-
μιν τι τοιοῦτον ἐν ἑαυτοῖς,

Οἷόν κ' οὔτε φέροιεν Ἀχαιοὶ, οὔτ' ἂν ἄγοιεν.
οἶθεν οὐ δεῖ παντάπασιν ἐκταπεινοῦν οὐδὲ κατα-
βίλλειν τὴν φύσιν, ὡς μηδὲν ἰσχυρὸν μηδὲ μόνιμον
μηδὲ ὑπὲρ τὴν τύχην ἔχουσαν· ἀλλὰ τούναντίον.
εἰδύτας, ὅτι μικρὸν ἐστὶ μέρος τοῦ ἀνθρώπου τὸ

σαθρόν καὶ τὸ ἐπίκηρον, ὃ δέχεται τὴν τύχην, τῆς
 δὲ βελτίονος μερίδος αὐτοὶ κρατοῦμεν, ἐν ἧ τὰ μέ-
 γιστα τῶν ἀγαθῶν ἰδρυνθέντα, δόξαι τε χρησταὶ
 καὶ μαθήματα, καὶ λόγοι τελευτῶντες εἰς ἀρετὴν,
 ἀναφαίρετον ἔχουσι τὴν οὐσίαν καὶ ἀδιάφθορον,
 ἀητητήτους πρὸς τὸ μέλλον εἶναι καὶ θαρσάλειους,
 καὶ πρὸς τὴν τύχην λέγοντας, ἃ Σωκράτης δοκῶν
 πρὸς τοὺς κατηγόρους Ἄνυτον καὶ Μέλιτον λέγειν,
 πρὸς τοὺς δικαστὰς ἔλεγεν, ὡς ἀποκτεῖναι μὲν Ἄνυ-
 τος καὶ Μέλιτος δύνανται, βλάψαι δὲ οὐ δύνανται.
 καὶ γὰρ ἡ τύχη δύναται νόσῳ περιβαλεῖν, ἀφελέ-
 σθαι χρήματα, διαβαλεῖν πρὸς δῆμον ἢ τύραννον·
 κακὸν δὲ καὶ δειλὸν, καὶ ταπεινόφρονα καὶ ἀγεννῆ
 καὶ φθονερόν οὐ δύναται ποιῆσαι τὸν ἀγαθόν καὶ
 ἀνδρώδη, καὶ μεγαλόψυχον, οὐδὲ παρελίσθαι τὴν
 διάθεσιν, ἧς αἰὲ παρούσης, πλείον ἢ κυβερνήτου
 πρὸς θάλατταν ὄφελός ἐστι πρὸς τὸν βίον. κυβερ-
 νῆτη γὰρ οὔτε κῦμα πραῦναι τραχὺ καὶ πνεῦμα δυ-
 νατόν ἐστιν, οὔτε ὄπη βούλεται δεομένῳ λιμένος τυ-
 χεῖν οὔτε θαρσάλως καὶ ἀτρόμως ὑπομῖναι τὸ συμ-
 βαῖνον· ἀλλ' ἕως οὐκ ἀπέγνωκε τῇ τέχνῃ χρώμενος,
 φεύγει, μάλα λαΐφος ὑπουτολίσας, ἔστι ἐνέρτερον
 ἰσὺν ἐρεβώδεος ἐκ θαλάττης ὑπέροσχη, τρέμων κά-
 θηται καὶ παλλόμενος. ἡ δὲ τοῦ φρονίμου διάθεσις
 τοῖς τε σωματικοῖς παρέχει γαλήνην, ἐπὶ πλείστον
 ἐκλύουσα τὰς τῶν νόσων κατασκευάς, ἐγκρατεία καὶ
 διαίτη σώφροσι καὶ μετρίοις πόνοις· καὶν τις ἔξωθεν
 ἀρχὴ πάθους ὡσπερ διαδρομὴ γένηται σπιλάδος.
 εὐσταλαὶ καὶ κούφη κεραία παρήνεγκεν, ὡς φησιν

Ἀσκληπιάδης· παραλόγου δέ τις καὶ μεγάλου καταλαβόντος καὶ κρατήσαντος, ἐγγύς ὁ λιμὴν· καὶ πάροισιν ἀπονήξασθαι τοῦ σώματος, ὥσπερ ἐφοβίου μὴ στέγοντος.

XVIII. Τὸν μὲν γὰρ ἀνόητον ὁ τοῦ θανάτου φόβος, οὐχ ὁ τοῦ ζῆν πόθος ἐκκρέμασθαι τοῦ σώματος ποιεῖ, περιπεπλεγμένον, ὥσπερ τὸν Ὀδυσσεῖα, τῷ ἔρινεῳ, δεδοικότα τὴν χάρυβδιν ὑποκειμένην.

Ἐνθ' οὔτε μίμνειν ἄνεμος, οὔτε πλεῖν ἔξ· καὶ πρὸς ταῦτα δυσαρέστως, καὶ πρὸς ἐκεῖνα περιδεῶς ἔχοντα. ὁ δὲ τὴν τῆς ψυχῆς φύσιν ἀμωσγέπως ἐπινοῶν, καὶ τὴν εἰς τὸ βέλτιον αὐτῆς, ἢ μηθὲν κακίον, ἐν τῇ τελευτῇ μεταβολὴν ἐπιλογιζόμενος, οὐ μικρὸν ἔχει τῆς πρὸς τὸν βίον εὐθυμίας ἐφόδιον, τὴν πρὸς τὸν θάνατον ἀφοβίαν. ὧ γὰρ ἔξεστι τῆς μὲν ἀρετῆς καὶ οἰκείας μερίδος ἐπικρατοῦσης, ἠδέως ζῆν, τῶν δὲ ἄλλοτρίων καὶ παρὰ φύσιν ὑπερβαλλόντων ἀδεῶς ἀπελθεῖν εἰπόντα·

Λύσει με ὁ δαίμων αὐτός, ὅταν ἐγὼ θέλω· τί ἂν τούτω χालεπὸν ἢ δύσκολον ἢ παραχῶδες ἐμπίπτον ἐπινοήσαιμεν; ὁ γοῦν εἰπὼν, Προκατείλημμαί σε, ὦ τύχη, καὶ πᾶσαν τὴν σὴν ἀφήρημαι παρεῖδουσι, οὐ μοχλοῖς, οὐδὲ κλεισίν, οὐδὲ τείχεσιν ἐθάρῃυγεν ἑαυτὸν, ἀλλὰ δόγμασι καὶ λόγοις, ὧν πᾶσι μετῆστι τοῖς βουλομένοις. καὶ δεῖ μηδὲν ἀποκινώσκειν, μηδ' ἀπιστεῖν τῶν οὔτω λεγομένων, ἀλλὰ θαυμάζοντα καὶ ζηλοῦντα καὶ αντενθουσιῶντα, πείραν ἅμα λαμβάνειν ἑαυτοῦ, καὶ κατανόησιν ἐν τοῖς ἐλάττωσι πρὸς τὰ μείζονα, μὴ φεύγοντα, μηδὲ ἀπωθοῦν-

τα τῆς ψυχῆς τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν, μηδὲ διαδιδράσκοντα, τάχα δὲ οὐδὲν ἔσται δυσχερέστερον. ἀνίαν γὰρ ἐμποιεῖ καὶ μαλακίαν ἀγύμναστον ἢ περὶ τὸ ῥᾶστον αἰὲ διατρίβουσα καὶ πρὸς τὸ ἡδιστόν ἐκ τῶν ἀβουλήτων ἀναχωροῦσα γλυκυθυμία τῆς ψυχῆς. ἢ δὲ καὶ νόσου καὶ πόνου καὶ φυγῆς μελετῶσα φαντασίαν ὑφίστασθαι καὶ προσβιαζομένη τῷ λογισμῷ πρὸς ἕκαστον, εὐρήσει πολὺ τὸ κατεψευσμένον καὶ διακτενον καὶ σαθρὸν ἐν τοῖς δοκοῦσι χαλεποῖς καὶ φοβεροῖς, ὡς δ' καθ' ἕκαστον ἀποδείκνυσι λόγος.

XIX. Καίτοι πολλὰ καὶ τὸ τοῦ Μενάνδρου πεφρίκασιν·

Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ζῶντα, τοῦτ' οὐ πείσομαι, ἀγνοοῦντες ὅσον ἔστι πρὸς ἀλυπίαν ἀγαθόν, τὸ μελετᾶν καὶ δύνασθαι πρὸς τὴν τύχην ἀνεωγῶσι τοῖς ὅμμασιν ἀντιβλέπειν, καὶ μὴ ποιεῖν ἐν αὐτῷ τὰς φαντασίας ἀτρέπτους καὶ ἀπαλὰς, ὥσπερ ἐνσκιατροφούμενον πολλαῖς ἐλπίσιν ὑπεικούσαις αἰὲ καὶ πρὸς μηθὲν ἀντιτεινούσαις. ἐκείνο μὲντι καὶ πρὸς τὸν Μένανδρον ἔχομεν εἰπεῖν·

Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ζῶντα, τοῦτ' οὐ πείσομαι, ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν ζῶντα, Τοῦτο οὐ ποιήσω, οὐ ψεύσομαι, οὐ ῥαδιουργήσω, οὐκ ἀποστερήσω, οὐκ ἐπιβουλεύσω. τοῦτο γὰρ ἐφ' ἡμῖν κείμενον, οὐ μικρόν, ἀλλὰ μέγα πρὸς εὐθυμίαν πάρεστιν. ὥσπερ αὖ τοῦναντίον·

Ἡ σύνεσις, ὅτι σύννοδα δεῖν' εἰργασμένος, οἷον ἔλκος ἐν σαρκί, τῇ ψυχῇ τὴν μεταμέλειαν, αἰμύσσουσαν αἰὲ καὶ νύσσουσαν, ἐναπολείπει. τὰς μὲν

γὰρ ἄλλας ἀναιρεῖ λύπας ὁ λόγος· τὴν δὲ μετάνοιαν αὐτὸς ἐργάζεται δακνομένης σὺν αἰσχύνῃ τῆς ψυχῆς, καὶ κολαζομένης, ὑφ' αὐτῆς. ὡς γὰρ οἱ ῥιγοῦντες ἠπιαίοις καὶ πυρετοῖς διακρόμενοι τῶν ταῦτα πασχόντων ἔξωθεν ὑπὸ καύματος ἢ κρούους μᾶλλον ἐνοχλοῦνται καὶ κἀκίον ἔχουσιν, οὕτως ἐλαφροτέρως ἔχει τὰ τυχηρὰ τὰς λύπας ὥσπερ ἔξωθεν ἐπιφερομένης. τὸ δὲ,

Οὐ τις ἐμοὶ τῶν ἄλλος ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐγὼ αὐτὸς, ἐπιθρηνοῦμενον τοῖς ἁμαρτανομένοις ἔνδοθεν ἐξ αὐτοῦ, βαρύτερον ποιῶ τῷ αἰσχυρῷ τὸ ἀλγεινόν. ὄθεν οὔτε οἰκία πολυτελής, οὔτε χρυσοῦ πλῆθος, οὔτε ἀξίωμα γένους, οὔτε μέγεθος ἀρχῆς, οὐ λόγου χάρις, οὐ δεινότης εὐδίας παρέχει βίῃ καὶ γαλήνην τοσαύτην, ὅσην ψυχὴ καθαρῆουσα πραγμάτων καὶ βουλευμάτων πονηρῶν, καὶ τὴν τοῦ βίου πηγὴν ἐκ ἡθῶς ἀτάραχον ἔχουσα καὶ ἀμίαντον· ἀφ' ἧς αἱ καλαὶ πράξεις ῥέουσαι, καὶ τὴν ἐνέργειαν ἐνθουσιώδη καὶ ἰλαρὰν μετὰ τοῦ μέγα φρονεῖν ἔχουσι, καὶ τὴν μνήμην ἠδίονα καὶ βεβαιωτέραν τῆς Πινδαρικῆς γηροτρόφου ἐλπίδος. οὐ γὰρ αἱ μὲν λιβανωτρίδες (ὡς ἔλεγε Καρνεάδης) κἄν ἀποκενωθῶσι, τὴν εὐωδίαν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀναφέρουσιν· ἐν δὲ τῇ ψυχῇ τοῦ νεῦν ἔχοντος αἱ καλαὶ πράξεις οὐκ ἀεὶ κεχαρισμένην καὶ πρόσφατον ἐναπολείπουσι τὴν ἐπίνοιαν, ὑφ' ἧς τὸ χαῖρον ἄρδεται καὶ τέθηλε, καὶ καταφρονεῖ τῶν ὀδυρομένων καὶ λουδορούντων τὸν βίον, ὡς τινα κακῶν χώραν, ἢ φυγαδικόν τόπον ἐνταῦθα ταῖς ψυχαῖς ἀποδειγμένον.

XX. Ἄγαμαι δὲ καὶ τοῦ Διογέου, ὅς τὸν ἐν
 Λακιδαιμονίᾳ ξένον ὄρων παρασκευαζόμενον εἰς ἐορ-
 τήν τινα καὶ φιλοτιμούμενον. Ἄνῃρ δὲ (εἶπεν) ἀγα-
 θός, οὐ πᾶσαν ἡμέραν ἐορτὴν ἠγυῖται, καὶ πάντο
 γε λαμπρὰν, εἰ σωφρονοῦμεν. ἱερὸν μὲν γὰρ ἀγιά-
 τατον ὁ κόσμος ἐστί, καὶ θεοπρεπέστατον· εἰς δὲ
 τοῦτον ὁ ἄνθρωπος εἰσάγεται διὰ τῆς γενέσεως, οὐ
 χειροκμήτων οὐδὲ ἀκινήτων ἀγαλμάτων θεατῆς, ἀλλ'
 οἷα νοῦς θεῖος αἰσθητὰ νοητῶν μιμήματα, φησὶν
 ὁ Πλάτων, ἔμφυτον ἀρχὴν ζωῆς ἔχοντα καὶ κινήσεως
 ἔφηνεν, ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἄστρα καὶ ποταμοὺς
 νέον ὕδαρ ἔξιντος ἀεὶ, καὶ γῆν φυτοῖς τε καὶ ζώοις
 τροφῆς ἀναπέμπουσαν. ὧν τὸν βίον μύησιν ὄντα
 καὶ τελετὴν τελειοτάτην, εὐθυμίας δεῖ μεστόν εἶναι
 καὶ γῆθους· οὐχ ὡς περ οἱ πολλοὶ Κρόνια καὶ Διο-
 νύσια καὶ Παναθήνια καὶ τοιαύτας ἄλλας ἡμέρας
 περιμένουσιν, ἵν' ἡσθῶσι καὶ ἀναπνεύσωσιν ὠνητῶν
 γέλωτα, μέμοις καὶ ὄρχησταῖς μισθοὺς τελέσαντες.
 εἶτα ἐκεῖ μὲν εὐφημοὶ καθήμεθα κοσμίως· οὐδεὶς
 γὰρ ὀδύρεται μνουόμενος, οὐδὲ θρηνεῖ Πύθια θεώ-
 μενος, ἢ πίνων ἐν Κρονοῖς. αἷς δὲ ὁ θεὸς ἐορτὰς
 ἡμῖν χορηγεῖ καὶ μυσταγωγεῖ, καταιαχύνουσιν, ἐν
 ὀδυρμοῖς τὰ πολλὰ καὶ βαρυθυμίαις καὶ μερίμναις
 ἐπιπόνοις διατρίβοντες. καὶ τῶν μὲν ὀργάνων χαί-
 ρουσι τοῖς ἐπιτερεπῆς ἠχοῦσι, καὶ τῶν ὀργάνων τοῖς
 ἄθεουσι, καὶ τὰ παίζοντα καὶ σκιριτῶντα τῶν ζώων,
 ἠδέως ὀρῶσι· καὶ τοῦναντίαν ὀρνομένοις καὶ βρι-
 χομένοις καὶ σκυθρωπάζουσιν ἀνιῶνται· τὰ δὲ
 ἑαυτῶν βίον, ἀμειδίῃ καὶ κατηφῇ καὶ τοῖς ἀτερεπέ-
 σταις

τοῖς πάθεσι καὶ πράγμασι καὶ φροντίσι μηθὲν πέρας ἔχουσαι, πιεζόμενον αἰεὶ καὶ συνθλιβόμενον ὀρῶντες, οὐχ ὅπως αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀναπνοήν τινα καὶ ῥαστώνην πορίζουσιν· πόθου; ἀλλ' οὐδὲ ἑτέρων παρακαλούντων προσδέχονται λόγον, ἢ χρώμενοι, καὶ τοῖς παροῦσιν ἀμέμπτως συνοίσουσι, καὶ τῶν γεγονότων εὐχαρίστως μνημονεύουσιν, καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν ἴλεω τὴν ἐλπίδα καὶ φαιδρὰν ἔχοντες, ἀδεῶς καὶ ἀνυπόπτως προσάξουσιν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΦΙΛΑΔΕΛΦΙΑΣ.

Τὰ παλαιὰ τῶν Διοσκουέρων ἀφιδρώματα εἰ Σπαρτιῶται δόκανα καλοῦσι· ἔστι δὲ δύο ξύλα παράλληλα δυοὶ πλαγίσις ἐπιζευγμένα, καὶ δοκεῖ τῷ φιλαδέλφῳ τῶν θεῶν οἰκίον εἶναι τοῦ ἀναθήματος τὸ κοινὸν καὶ ἀδιαίρετον. οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς ἡμῶν, ὃ Νιγρὸν καὶ Κύντε, τὸ σύγγραμμα τοῦτο περὶ φιλαδέλφιας ἀνατίθημι, κοινὸν ἀξίσις οὖσι δῶρον. ἐφ' ᾧ γὰρ προτρέπεται, ταῦτα πράττοντες ἤδη, μαρτυροῦσθαι μᾶλλον ἢ παρακαλεῖσθαι θέξετε. καὶ τὸ

χαῖρον ὑμῶν ἐφ' οἷς κατορθοῦτε, ποιήσει τῇ κρίσει τὴν ἐπιμονὴν βεβαιότεραν, ὡσπερ ἐν χρηστοῖς καὶ φιλοκάλοις θεαταῖς ἐνημεροῦντων. Ἀρίσταρχος μὲν οὖν, ὁ Θεοδέκτου πατήρ, ἐπισκώπτων τὸ πλῆθος τῶν σοφιστῶν, ἔλεγε πάλαι μὲν ἐπιτὰ σοφιστίας μδλις γενέσθαι, τότε δὲ μὴ ὑαδίως ἄν ἰδιώτας τοσοῦτους εὑρεθῆναι. ἐγὼ δὲ ὄρω καθ' ἡμᾶς τὴν φιλαδελφίαν οὕτω σπᾶνιον οὔσαν, ὡς τὴν μισαδελφίαν ἐπὶ τῶν παλαιῶν, ἧς γε τὰ φανέντα παραδείγματα, τραγωδίας καὶ θεάτροις ὁ βίος ἐξέδωκε, διὰ τὸ παράδοξον· οἱ δὲ νῦν ἄνθρωποι πάντες ὅταν ἐντυγχάνωσι χρηστοῖς ἀδελφοῖς, θαυμάζουσιν οὐδὲν ἧττον, ἢ τοὺς Μολιονίδας ἐκείνους, συμφυεῖς τοῖς σώμασι γεγονέναι δοκοῦντας· καὶ τὸ χρῆσθαι κοινῶς τοῖς πατρῷοις χρήμασι καὶ φίλοις καὶ δούλοις, οὕτως ἄπιστον ἡγοῦνται καὶ τερατῶδες, ὡς τὸ χρῆσθαι μίαν ψυχὴν δνεῖν σωμάτων χειρὰ καὶ ποσὶ καὶ ὀφθαλμοῖς.

II. Καίτοι τὸ παράδειγμα τῆς χρήσεως τῶν ἀδελφῶν, ἢ φύσις οὐ μακρὰν ἔθηκεν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ σώματι τὰ πλεῖστα τῶν ἀναγκαίων διττὰ καὶ ἀδελφὰ καὶ δίδυμα μηχανησαμένη, χεῖρας, πόδας, ὄμματα, ὠτα, ῥίνας, ἐδίδαξεν, ὅτι ταῦτα πάντα σωτηρίας ἔνεκα καὶ συμπράξεως κοινῆς, οὐ διαφορᾶς καὶ μάχης, οὕτω διέστησεν· αὐτὰς τε τὰς χεῖρας εἰς πολλοὺς καὶ ἀνίσους δακτύλους σχίσασα, πάντων ὀργάνων ἐμμελίστατα καὶ τεχνικώτατα παρέσχεν, ὥστε Ἀναξαγόραν τὸν παλαιὸν ἐν ταῖς χειρῶν τὴν αἰτίαν τίθεσθαι τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ συνέσεως.

ἀλλὰ τούτου μὲν ἔοικεν ἀληθὲς εἶναι τὸναντίον· οὐ γὰρ ὅτι χεῖρας ἔσχεν ἄνθρωπος, σοφώτατον· ἀλλ' ὅτι φύσει λογικὸν ἦν καὶ τεχνικόν, ὀργάνων φύσει τοιούτων ἔτυχεν. ἐκεῖνο δὲ παντὶ δῆλον, ὡς ἀπὸ σπέρματος ἑνὸς καὶ μιᾶς ἀρχῆς ἡ φύσις ἀδελφούς δύο καὶ τρεῖς καὶ πλείονας ἐποίησεν, οὐ πρὸς διαφορὰν καὶ ἀντίταξιν, ἀλλ' ὅπως χωρὶς ὄντες, ἀλλήλοις μᾶλλον συνεργῶσιν. οἱ γὰρ δὴ τρισώματοι καὶ ἑκατοντάχειρες, εἴπερ ἐγένοντο, συμφυεῖς ὄντες πᾶσι τοῖς μέρεσιν, οὐθὲν ἐκτὸς αὐτῶν οὐδὲ χωρὶς ἐδύναντο ποιεῖν· ὅ τοῖς ἀδελφοῖς ὑπάρχει, καὶ μένειν καὶ ἀποδημεῖν ἅμα, καὶ πολιτεύεσθαι, καὶ γεωργεῖν δυναμένοις δι' ἀλλήλων· ἄνπερ ἦν ἡ φύσις ἔδωκεν εὐνοίας καὶ συμφωνίας ἀρχὴν φυλάττωσιν. εἰ δὲ μή, ποδῶν οὐθὲν (οἶμαι) διοίσουσιν ἀλλήλους ὑποσκελισμάτων, καὶ δακτύλων ἐμπλεκομένων καὶ διαστρεφόμενων παρὰ φύσιν ὑπ' ἀλλήλων. μᾶλλον δὲ, ὥσπερ ἐν ταυτῷ σώματι μιᾶς κοινωνοῦντα φύσεως καὶ τροφῆς τὰ ὑγρὰ καὶ ξηρὰ, καὶ ψυχρὰ καὶ θερμὰ, τῇ ὁμοιοῖα καὶ συμφωνίᾳ τὴν ἀρίστην καὶ ἡδίστην κρᾶσιν ἐμποιεῖ καὶ ἁρμονίαν, ἧς χωρὶς οὔτε πλούτου φασὶν οὔτε τᾶς ἰσοδαίμονος ἀνθρώποις βασιληΐδος ἀρχᾶς εἶναι τινα χάριν καὶ ὄνησιν· ἂν δὲ πλοονεξία καὶ στάσις αὐτοῖς ἐγγένηται, διεφθίρην αἰσχίστα καὶ συνέχευε τὸ ζῶον· οὕτως ἀδελφῶν ὁμοφροσύνη καὶ γένος καὶ οἶκος ὑγιαίνει καὶ τέθηλε, καὶ φίλοι καὶ συνήθεις, ὥσπερ ἐμμελὴς χορδός, οὐθὲν οὔτε πράσσουσιν ἐναντίον, οὔτε λέγουσιν, οὔτε φρονοῦσιν·

Ἐν δὲ διχοστασίῃ, καὶ ὁ πάγκακος ἔμμορος τιμῆς· οἰκέτης διάβολος, ἢ κόλαξ παρενδύς θυραῖος, ἢ πολίτης βάσκανος. ὡς γὰρ αἱ νόσοι τοῖς σώμασι μὴ προσιεμένοις τὸ οἰκῆιον, πολλῶν ἐμποιοῦσιν ἀτόπων καὶ βλασφημῶν ὀρέξεις· οὕτως ἢ πρὸς τὸ συγγενὲς διαβολὴ καὶ ὑπόφρασις, ὁμιλίαις ἐπάγεται φαύλας καὶ πονηρὰς εἰς τὸ ἔλλιπές ἔξωθεν ἐπιρροεύσας.

ΠΗ. Ὁ μὲν οὖν Ἀρκαδικὸς μάντις ἀναγκαίως πόδα ξύλινον προσεποιήσατο, καθ' Ἡρόδοτον, τοῦ οἰκείου στερηθεὶς· ἀδελφὸς δὲ πολεμῶν ἀδελφῶν, καὶ κτώμενος ὀθνεῖον ἐξ ἀγορᾶς ἢ παλαιστρας ἑταῖρον, οὐθὲν ἔοικεν ἄλλο ποιεῖν ἢ σάρκινον καὶ συμφυὲς ἔκουσίως ἀποκόψας μέρος, ἄλλότριον προστίθεσθαι καὶ προσαρμόττειν. αὐτὴ γὰρ ἢ προσδεχομένη καὶ ζητοῦσα φιλίαν καὶ ὁμιλίαν χρεία, διδάσκει τὸ συγγενὲς τιμῶν καὶ περιέπειν καὶ διαφυλάττειν, ὡς ἀφίλους καὶ ἀμίκτους καὶ μονοτρόπους ζῆν μὴ δυναμένους, μηδὲ πεφυκότας. ὄθεν ὁ Μένανδρος ὀρθῶς·

Οὐκ ἐκ πότων καὶ τῆς καθ' ἡμέραν τροφῆς

Ζητοῦμεν ὧ πιστεύσομεν τὰ τοῦ βίου, (φησὶ)

Πάτερ· οὐ περιτιδὼν οἶετ' ἐξεσρηκέναι

Ἄγαθὸν ἕκαστος, εἰάν ἔχη φίλου σκιάν.

σκιαὶ γὰρ εἰσιν ὄντως, αἱ πολλαὶ φίλαι καὶ μιμήματα καὶ εἰδωλα τῆς πρώτης ἐκείνης, ἣν παισὶ τε πρὸς γονεῖς ἢ φύσις, ἀδελφοῖς τε πρὸς ἀδελφούς ἐμπειποίηκε, καὶ κείνην ὁ μὴ σεβόμενος μηδὲ τιμῶν, ἄρα τίνα πίστιν εὐνοίας τοῖς ἄλλοτρίοις δίδωσιν; ἢ ποῖός τις ἐστὶ, τὸν ἑταῖρον ἐν φιλοφροσύναις κατ' ἄρμα-

σιν ἀδελφὸν προσαγορευθῶν, τῷ δ' ἀδελφῷ μηδὲ τὴν αὐτὴν ὁδὸν οἰόμενος δεῖν βαδίζειν; ὥς γὰρ ἐκόντα κοσμεῖν ἀδελφοῦ, τὸ δὲ οἶμα τύπτειν καὶ ἀκρωτηριάζειν μακρὸν, οὕτως τοῦνομα σέβασθαι καὶ τιμᾶν ἐν ἑτέροις, αὐτὸν δὲ μισεῖν καὶ φεύγειν, οὐχ ὑγιαίνοντός ἐστιν, οὐδ' ἐν νῶ πάποτε τὴν φύσιν, ὥς ἀγιώτατον καὶ μέγιστον ἱερὸν, λαβόντος.

IV. Οἶδα γοῦν ἐμαυτὸν ἐν Ῥώμῃ θυεῖν ἀδελφῶν ἀναδεξιόμενον δίαιταν, ὃν ἄτερος ἐδόκει φιλοσοφεῖν ἦν δὲ, ὥς ἔοικεν, οὐ μόνον ἀδελφός ἀλλὰ καὶ φιλόσοφος· ψευδεπίγραφος καὶ ψευδώνυμος· ἐμοῦ γὰρ ἀξιούντος αὐτὸν ὥς ἀδελφῷ καὶ ἰδιώτῃ φιλόσοφον προσφέρεσθαι· Ταῦτα (εἶπεν) ὥς πρὸς ἰδιώτην ἀληθῶς· ἐγὼ δὲ οὐ σεμνὸν οὐδὲ μέγα ποιοῦμαι τὸ ἐκ τῶν αὐτῶν μορίων γεγονέναι. Σὺ μὲν (ἔφην ἐγὼ) δῆλος εἶ μηδὲ τὸ ἐκ μορίων γεγονέναι, μέγα καὶ σεμνὸν ἡγούμενος· ἀλλ' οἷγε πάντες ἄλλοι, εἰ καὶ μὴ φρονοῦσιν οὕτως, λέγουσι γοῦν καὶ ἄδουσι, ὥς γογεῦσι τιμὴν μετὰ Θεοῦ πρώτην καὶ μεγίστην ἢ τε φύσις, ὃ τε τὴν φύσιν σέβων νόμος ἀπέδωκε· καὶ οὐκ ἔστιν ὅτι μᾶλλον ἄνθρωποι κεχαρισμένον Θεοῖς δρῶσιν, ἢ τοκεῦσιν αὐτῶν καὶ τροφεῦσι παλαιῆς ἐπὶ νέαις δανεισθείσας χάριτας εὐμενῶς καὶ προθύμως ἐπέχοντες. οὐδ' αὖ πάλιν μείζων ἐπίδειξις ἀθέου γέγονε τῆς περὶ γογεῖς ὀλιγωρίας καὶ πλημμελείας· διὸ τοὺς μὲν ἄλλους κακῶς ποιεῖν ἀπειρήται· μητρὶ δ' αὐτοῦ καὶ πατρὶ τὸ μὴ παρέχειν ἑαυτοὺς δρῶντας αἰεὶ καὶ λέγοντας ἀφ' ὧν εὐφρανοῦνται, καὶ μὴ προσῆ τὸ λυποῦν, ἀνόσιον ἡγούνηται καὶ ἄθεσμον.

εις οὗν ἐστι παρὰ παιδων γονεῦσιν ἢ παρ᾽ αἰσὶν ἢ χάρις ἢ διάδοσις μᾶλλον εὐφραίνειν δυναμένη, τῆς πρὸς ἀδελφὸν εὐνοίας βεβαίου καὶ φιλίας;

V. Καὶ τοῦτό γε ῥᾶδιόν ἐστιν ἀπὸ τῶν ἐλαττώσεων καταμαθεῖν. ὅπου γὰρ οἰκότεριβα τιμώμενον ὑπὸ πατρὸς ἢ μητρὸς υἱοὶ προπηλακίζοντες, καὶ φυντῶν καὶ χωρίων εἰς ἔχαιρον ἀμελοῦντες, ἀνιῶσιν αὐτούς, καὶ κύνων τις αἰνογενῆς παφορώμενος καὶ ἵππος ἀπειται φιλοστέργων καὶ φιλοτίμων γερόντων, ἄχθονται δὲ τοῖς παισὶν ἀκροσμάτα καὶ θεάματα καὶ ἀσύλητας, οὓς ἐθαύμαζον αὐτοὶ, διασύρονσι καὶ καταφρονοῦσιν· ἤπου μετρίως ἔχουσι νίαῖς διαφορομένοις καὶ μισοῦσιν ἀλλήλους καὶ κακῶς λέγουσι, καὶ πρὸς ἔργα καὶ πράξεις ἀντιταττομένοις αἰεὶ, καὶ καταλυομένοις ὑπ' ἀλλήλων; οὐκ ἂν εἶποι τις· οὐκ οὖν τὸναντίον ἐρῶντες ἀλλήλων καὶ φιλοῦντες ἀδελφοὶ, καὶ ὅσον ἢ φύσις τοῖς σώμασι διέστησεν, ἐπὶ ταυτὸ τοῖς πένθεσι καὶ τοῖς πράγμασιν ἀποδιδόντες, καὶ λόγους κοινούς καὶ διατριβὰς ἅμα καὶ παιδιὰς μετ' ἀλλήλων ἔχοντες, ἠδεῖαν καὶ μακαρίαν παρισκευάσασι γηροτρόφον τοῖς γονεῦσι τὴν φιλαδελφίαν. οὔτε γὰρ φιλόλογος πατήρ οὕτως, οὔτε φιλότιμος, οὔτε φιλοχρήματος γίγονεν, ὡς φιλότεκνος· διὸ τοὺς υἱοὺς οὔτε λέγοντας οὔτε πλουτοῦντας οὔτε ἄρχοντας ἠδέως αὐτως ὡς φιλοῦντας ἀλλήλους δρῶσιν. Ἀπολλωνίδα οὖν τὴν Κυζικηνήν, Ἐμμενοῦς δὲ τοῦ βασιλέως μητέρα, καὶ τριῶν ἄλλων, Ἀγτάλου καὶ Φιλεταίρου καὶ Ἀθηναίου, λέγουσι μακαρίζειν ἑαυτὴν αἰεὶ καὶ τοῖς θεοῖς χάριν ἔχειν, οἱ

διὰ τὸν πλοῦτον, οὐδὲ διὰ τὴν ἡγεμονίαν, ἀλλ' ὅτι τοὺς τρεῖς υἱοὺς ἰῶρα τὸν πρεσβύτατον δορυφοροῦντας, κἀκείνον ἐν μίσεισι αὐτοῖς δόρατα καὶ ξίφη φοροῦσιν ἀδελῶς διαιτῶμενον· ὥσπερ αὖ τούναντιον, Ἄρταξέρξης αἰσθόμενος Ἰλχον τὸν υἱὸν ἐπιβεβουλευκότα τοῖς ἀδελφοῖς, ἀθυμήσας ἀπέθανε. Χαλεποὶ πόλεμοι γὰρ ἀδελφῶν, ὡς Εὐριπίδης εἶρηκεν, ὄντες, χαλεπώτατοι τοῖς γονεῦσιν αὐτοῖς εἰσιν. ὁ γὰρ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ βαρυνόμενος, οὐ δύναται μὴ τὸν γεννήσαντα μέμφεσθαι καὶ τὴν τεκοῦσαν.

VI. Ὁ μὲν οὖν Πεισιστρατος ἐπιγαμῶν ἐν ἡλικίᾳ οὖσι τοῖς υἱοῖς, ἔφη, καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἐκείνους εἶναι, ἡγούμενος ἔτι πλειόνων ἐθέλειν τοιοῦτων πατῆρ γενέσθαι. χρηστοὶ δὲ καὶ δίκαιοι παῖδες, οὐ μόνον διὰ τοὺς γονεῖς ἀγαπήσουσι μᾶλλον ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ τοὺς γονεῖς δι' ἀλλήλους· οὕτως αἰεὶ καὶ φρονοῦντες καὶ λέγοντες, ὅτι τοῖς γονεῦσιν ἀντὶ πολλῶν χάριν ὀφείλοντες, μάλιστα διὰ τοὺς ἀδελφοὺς ὀφείλουσιν· ὡς τοῦτο δὴ κτημάτων ἀπάντων τιμιώτατον καὶ ἡδιστον ἔχοντες παρ' αὐτῶν. εὐ γὰρ τοι καὶ Ὀμηρος πεποίηκε Τηλέμαχος ἐν συμφορᾷ τὸ ἀνάδελφον τιθέμενον·

Ἦδε γὰρ ἡμετέραν γενεὴν μόνωσσε Κρονίδων.
ὁ δὲ Ἡσίοδος οὐκ εὐ παραινεῖ μονογενῆ παῖδα τῶν πατρῶων ἐπίκληρον εἶναι, καὶ ταῦτα τῶν μουσῶν γεγονῶς μαθητῆς, ὡς ὁμοῦ δι' εὐνοίαν αἰεὶ καὶ φιλαδελφίαν οὔσας, οὕτως ὠνόμαζον μούσας. πρὸς μὲν οὖν γονεῖς ἢ φιλαδελφία τοιοῦτόν ἐστιν, ὥσπερ τὸ φιλεῖν ἀδελφόν, εὐθὺς ἀπόδειξιν εἶναι τοῦ καὶ τὸν

πατέρα φιλεῖν καὶ τὴν μητέρα· πρὸς δὲ παῖδας αὐ-
τοῦ, δίδαγμα καὶ παράδειγμα φιλαδελφίας, οἷον εὐ-
θὲν ἄλλο· καὶ τοῦναντίον αἱ πάλιν πονηρόν, ὡς περ
ἔστι ἀντιγράφον πατρῶου, τὴν μισαδελφίαν ἀναλαμ-
βάνουσιν. ὁ γὰρ ἐν δίκαις καὶ στάσεσι καὶ ἀγῶσι
πρὸς ἀδελφοὺς ἐγγεχηρακῶς, εἶτα τοὺς υἱοὺς ὁμο-
ροεῖν παρακαλῶν,

Ἄλλων ἱατρὸς, αὐτὸς ἔλκεσι βρῦων,
ἀσθενῆ ποιεῖ τοῖς ἔργοις τὸν λόγον· εἰ γοῦν ὁ Θε-
βαῖος Ἐτεοκλῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν εἰρηκῶς·

Ἄστρων ἂν ἔλθοιμ' αἰθέρος πρὸς ἀντολάς,
Καὶ γῆς ἐνερθεῖν, δυνατὸς ὧν δράσειν τάδε,
Τὴν τῶν θεῶν μεγίστην ὡστ' ἔχειν τυραννίδα·
τοῖς αὐτοῦ πάλιν παρεκελεύατο τέκνοις,
Ἰσότητα τιμῶν, ἧ φίλους ἀεὶ φίλοις,
Πόλεις τε πόλεις, συμμάχους τε συμμάχοις
Συνδέϊ· τὸ γὰρ ἴσον μόνιμον ἀνθρώποις ἔφην,
τίς οὐκ ἂν αὐτοῦ κατεφρόνησε; ποῖος δ' ἂν ἦν ὁ
Ἄτρεϋς, εἰ τοιαῦτα δαιπνίσας τὸν ἀδελφόν, ἐγνωμο-
λόγει πρὸς τοὺς παῖδας·

Φίλων γε μέντοι χρῆσις ἢ πρὸς αἵματος,
Μόνη κακοῦ φέροντος ὠφελεῖν φιλεῖ.

VII. Διδὸν καὶ γονέων κακὴν γηροτρόφον οὖσαν,
καὶ κακίονα παιδυτρόφον τέκνων, ἐκκαθαίρειν προσ-
ῆκει τὴν μισαδελφίαν· ἔστι δὲ καὶ πρὸς πολίτας δια-
βόλος καὶ κατήγορος· αἴονται γὰρ οὐκ ἂν ἐκ τοσῆς-
δε συντροφίας καὶ συνηθείας καὶ οικειότητος, ἐχθροὺς
καὶ πολεμίους γενέσθαι, μὴ πολλὰ καὶ πονηρὰ συν-
ειδόμενος ἀλλήλοις. μεγάλαί γάρ αἰτίαι μεγάλην δια-

λύουσιν εὐνοίαν καὶ φιλίαν· ὅθεν οὐδὲ φραδίως αὐ-
 θις ἐνδέχονται διαλύσεις. ὥσπερ γὰρ τὰ συμπαγέ-
 ντα, κἄν χαλάσῃ τὸ ἐπέκολλον, ἐνδέχεται πάλιν δεθῆ-
 ναι καὶ συνελθεῖν· συμφυοῦς δὲ σώματος φραγέντος
 ἢ σχισθέντος, ἔργον ἐστὶ κόλλησιν εὐρεῖν καὶ σύμφυ-
 σιν· οὕτως αἱ μὲν ὑπὸ χρείας συνημμέναι φίλαι
 κἄν διαστῶσιν, οὐ χαλεπῶς αὐθις ἀναλαμβάνονται.
 ἀδελφοὶ δὲ τοῦ κατὰ φύσιν ἐκπεσόντες, οὗτοι φραδίως
 συνέρχονται· κἄν συνέλθωσι, ῥυπαρὰν καὶ ὑπο-
 πτον οὐλήν αἱ διαλύσεις ἐφείλονται. πᾶσα μὲν οὖν
 ἔχθρα πρὸς ἄνθρωπον ἀνθρώπου μετὰ τῶν μάλιστα
 λυπούντων ἐνδυομένη παθῶν, φιλονεικίας, ὀργῆς,
 φθόνου, μνησικακίας, ὀδυνηρὸν ἐστὶ καὶ ταραχῶδες·
 ἢ δὲ πρὸς ἀδελφόν, ὃ ἑθυσίων τε κεινωεῖν ἀνάγκη,
 καὶ ἱερῶν πατρῶν, ἑμότηφόν τε γενέσθαι, καίπου
 σύνοικον ἢ γείτονα χωρίων, ἐν ἑμμασιν ἔχει τὸ λυ-
 πηρὸν, ὑπομιμνήσκουσα καθ' ἡμέραν τῆς ἀνοίας
 καὶ παραφροσύνης, δι' ἣν τὸ ἡδιστόν πρόσσωπον καὶ
 συγγενίστατον εἶδος, σκυθρωπότατον, ἢ τε προσ-
 φιλῆς ἐκ νέων φωνῆ καὶ συνήθης, ἀκοῦσαι φοβερῶ-
 τάτη γέγνε. πολλοὺς δὲ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν ὄρων-
 τες οἰκία μᾶ τε χρωμένους καὶ τραπέζῃ καὶ χωρίοις
 ἀνμῆτοις καὶ ἀνδραπόδοις, αὐτοὶ καὶ φίλους διή-
 ρηγνται καὶ ξένους, ἔχθρα πάντα τὰ προσφιλῆ τοῖς
 ἀδελφοῖς νομίζοντες· καὶ ταῦτα, πᾶσιν ἐν μέσῳ λο-
 γίζεσθαι παρόντος, ὅτι ληῖστοὶ μὲν τε φίλοι καὶ συμ-
 πόται, κτητὸν δὲ κηδεσται καὶ συνήθεις, τῶν πρῶ-
 των ὥσπερ ὄπλων ἢ ὀργάνων διαφθαρέντων. ἀδελ-
 φοῦ δὲ ἀντίκτησις οὐκ ἔστιν, ὥσπερ οὐδὲ χειρὸς ἀ-

φαιρεθείσης, οὐδὲ ὄψεως ἐκκοπέσης. ἀλλ' ὀρθῶς ἡ Περσὶς εἶπεν, ἀντὶ τῶν τέκνων ἐλομένη σῶσαι τὸν ἀδελφόν, ὅτι παῖδας μὲν ἑτέρους κτήσασθαι δύναται ἄν, ἀδελφός δὲ ἄλλος αὐτῆ, γονέων μὴ ὄντων, οὐκ ἂν γένοιτο.

VIII. Τί θῆτα χρῆ ποιῆν (φαιή τις ἄν) ὅτω φαῦλος ἀδελφός γένοιτο; πρῶτον ἐκεῖνο μνημονεύειν, ὅτι παντὸς ἄπτεται γένους φιλίας ἢ φαυλότητος, καὶ, κατὰ τὸν Σοφοκλέα,

Τὰ πλεῖστα φαρῶν, αἰσχρὰ φαράσεις βροτῶν.
οὔτε γὰρ τὸ συγγενικόν, οὔτε τὸ ἐταιρικόν, οὔτε τὸ ἐρωτικόν εἰλικρινές καὶ ἀπαθές καὶ καθαρὸν ἐστὶν εὔρεϊν κακίας. ὃ μὲν οὖν Λάικων μικρὰν γυναῖκα γήμας, ἔφη, τὰ ἐλάχιστα δεῖν αἰρεῖσθαι τῶν κακῶν· ἀδελφοῖς δὲ σωφρόνως παραινέσειεν ἄν τις, τὰ οἰκειότατα τῶν κακῶν ὑπομένειν μᾶλλον, ἢ πειραῖσθαι τῶν ἀλλοτρίων· τοῦτο γὰρ ἀνέγκλητον, ἕως ἀναγκαῖον, ἐκεῖνο δὲ ψεκτὸν, ἕως αὐθαίρετον. οὐ γὰρ ὁ συμπότης, οὐδὲ ὁ συνέφηβος, οὐδὲ ὁ ξένος

Αἰδοῦς ἀχαλκῦτοισιν ἔξευκται πίδαϊς.
ἀλλ' ὁ σύναιμος καὶ σύντροφος, καὶ ὁμοπάτωρ καὶ ὁμομήτωρ, ὃ καὶ τῶν ἁμαρτημάτων εἰκός ἐστιν ἐπιχωρεῖν ἔνια, καὶ παρεῖκιν λέγοντα πρὸς ἀδελφόν ἑξαμαρτάνοντα·

Τοῦνεκά σ' οὐ δύναμαι προλιπεῖν δύστηνον ἔόντα, καὶ φαῦλον καὶ ἀνόητον, μὴ καὶ λάθω τι πατρῶον, ἢ μητρῶον, ἐνεσταγμένον ἀπὸ σπέρματος νόσημα χαλιπῶς καὶ πικρῶς τῷ μισεῖν ἐν σοὶ κολάζων. Τοὺς μὲν γὰρ ἀλλοτρίους (ὡς ἔλεγε Θεόφραστος) οὐ φι-

λοῦντα δεῖ κρίνειν, ἀλλὰ κρίναντα, φιλεῖν· ὅπου δὲ ἡ φύσις ἡγεμονίαν τῇ κρίσει πρὸς εὐνοίαν οὐ δίδωσιν, οὐδ' ἀναμένει τὸν θρυλλούμενον τῶν ἁλῶν μίθιμον, ἀλλὰ συγγεγίννηκε τὴν ἀρχὴν τῆς φιλίας, ἐνταῦθα δεῖ μὴ πικρὸς εἶναι, μηδὲ ἀκριβεῖς τῶν ἀπαρτημάτων ἐξεταστάς. γυνὴ δὲ τί ἂν λέγοις, εἰ ξένων ἀνθρώπων καὶ ἀλλοτριῶν· ἐκ πότου τινὸς ἢ παιδιᾶς ἢ παλαιστρας προσφθαρέκτων ἀμαρτήματα ἄκριτως ἔνοιο φέροντες καὶ ἠδόμενοι, δύσκολοι καὶ ἀπαραίτητοι πρὸς τοὺς ἀδελφούς εἰσιν; ὅπου καὶ κύνας χαλεποὺς καὶ ἵππους, πολλοὶ δὲ λύγγας, αἰλούρους, πιθήκους, λέοντας τρέφοντες καὶ ἀγαπῶντες, ἀδελφῶν οὐχ ὑπομένουσιν ὀρχάς, ἢ ἀχνοίας, ἢ φιλοτιμίας; ἕτεροι δὲ παλλακίαι καὶ πόρναις οἰκίας καὶ ἀγροὺς καταγράφοντες, ὑπὲρ οἰκοπέδου καὶ γυναικείας πρὸς ἀδελφούς διαμονομαχοῦσιν; εἶτα τῷ μισαδέλφῳ μισοπονηρίαν ὄνομα θέμενοι, περινοστοῦσιν ἐν τοῖς ἀδελφοῖς τὴν κακίαν προβαλλόμενοι καὶ λοιδοροῦντες, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις μὴ δυσχεραίνοντες, ἀλλὰ χρώμενοι πολλῇ καὶ συνόντες.

IX. Ταυτὶ μὲν οὖν ἔστω προοίμια τοῦ λόγου παντός. ἀρχὴν δὲ τῆς διδασκαλίας, μὴ τὴν νέμῃσιν τῶν πατρῶων, ὡς περ ἕτεροι, λάβωμεν, ἀλλὰ τὴν ἐπιζώντων ἀμαρτανομένην τῶν γονέων ἀμίλλαν καὶ ζηλοτυπίαν. οἱ μὲν γὰρ ἔφοροι, τοῦ Ἀγησιλάου τῶν ἀποδεικνυμένων ἀεὶ γερόντων ἐκάστῳ βούν ἀριστεῖον πέμποντος, ἐζημίωσαν αὐτόν, αἰτίαν ὑπειπόντες, ὅτι τοὺς κοινούς ἰδίους κτᾶται δημαγωγῶν καὶ χαριζόμενος· νῆψ δὲ ἂν τις παραινέσαι θεραπεύειν γονεῖς

μη κτώμενον ἑαυτῷ μόνῃ, μηδ' εἰς ἑαυτὸν ἀποστρέφοντα τὴν εὐνοίαν· ὡς τρόπῳ πολλοὶ καταδημαγωγῶσι τοὺς ἀδελφούς, εὐπρεπῆ πρόφασιν, οὐ δικαίαν δέ, τῆς πλεονεξίας ταύτης ἔχοντες. τὸ γὰρ μέγιστον τῶν πατρῶων καὶ κάλλιστον ἀποστιροῦσιν αὐτοὺς, τὴν εὐνοίαν, ἀνελευθέρως καὶ πανούργως ὑποτρέχοντες, ἐν καιρῷ ταῖς ἐκείνων ἀσχολίαις καὶ ἀγνοίαις ἐπιτιθέμενοι, καὶ μάλιστα παρέχοντες εὐτάκτους καὶ κατηκόους αὐτοὺς καὶ σώφρονας, ἐν οἷς ἐκείνους ἀμαρτάνοντας ἢ δοκῶντας ὀρθῶσι. δεῖ δὲ τοῦναντίον, ὅπου μὲν ὀργή, συνεκδέχεσθαι καὶ συνυποδύεσθαι, καθ' ἅπερ τῷ συνεργεῖν ποιοῦντα κουφότερον, ὑπουργίαις δὲ καὶ χάρισι συνεισποιεῖν ἀμωσγέπως τὸν ἀδελφόν· ἐλλείποντος δὲ πού καιρὸν ἢ πράξιν ἑτέραν, τὴν φῆσιν αἰτιῶσθαι, ὡς μᾶλλον πρὸς ἄλλα χρησιμωτέραν καὶ σεμνοτέραν οἶσαν. εὐ δ' ἔχει καὶ τὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὡς

Οὐτ' ὄκνω εἶκων, οὐτ' ἀφραδίησι νόοιο,

Ἄλλ' ἐμέ τ' εἰσορόων, καὶ ἐμὴν ποτιδεγμένος ὄρμη,

καί μοι τοῦτο παραδοὺς τὸ καθήκον. ἠδέως δὲ καὶ τῶν ὀνομάτων τὰς μεταθέσεις οἱ πατέρες προσδέχονται καὶ πιστεύουσι τοῖς υἱοῖς, ἀπλότητα μὲν τὴν φρασημίαν τῶν ἀδελφῶν ὀνομάζουσιν, ὀρθότητα δὲ τὴν σκαιότητα, τὸ δὲ φιλόνεικον ἀκαταφρόνητον· ὥστε τῷ διαλλάσσοντι περίεστι τὴν πρὸς τὸν ἀδελφόν ὀργὴν ἔλαττοῦν ἄμα, καὶ τὴν πρὸς ἑαυτὸν εὐνοίαν αὖξιν τοῦ πατρός.

X. Οὕτω δ' ἀπολογησάμενον, ἤδη πρὸς ἐκείνον

δεῖ τρέπεσθαι, καὶ καθ' ὅπιεσθαι σφοδρότερον τὸ ἀμάρτημα, καὶ τὸ ἔλλειμμα μετὰ παρρησίας ἐνδεικνύμενον. οὐτε γὰρ ἐφίεναι δεῖ τοῖς ἀδελφοῖς, οὐτ' αὖ πάλιν ἐπεμβαίνειν ἀμαρτάνουσαι αὐτοῖς, (τὸ μὲν γὰρ ἐπιχαίροντός ἐστιν, ἐκεῖνο δὲ συνεξαμαρτάνοντος) ἀλλὰ κηθεμένῳ καὶ συναχθομένῳ χρῆσθαι τῷ νοουθειοῦντι. γίνεται δὲ κατηγορος ἀδελφοῦ σφοδρότατος πρὸς αὐτὸν, ὃ προθυμώτατος ὑπὲρ αὐτοῦ συνηγόρος πρὸς τοὺς γονεῖς γενόμενος. ἂν δὲ μηδὲν ἀμαρτάνων ἀδελφός ἐν αἰτίᾳ γένηται, τὰλλα μὲν ὑποουργεῖν γονεῦσι καὶ φέρειν ὄργην τε πᾶσαν αὐτῶν καὶ δυσχερείαν, ἐπιεικὲς· αἱ δὲ ὑπὲρ ἀδελφοῦ παρ' ἀξίαν κακῶς ἀκούοντος ἢ πύσχοντος ἀντιδικίαι καὶ δικαιολογίαι πρὸς αὐτούς, ἄμεμπτοι καὶ καλαί· καὶ οὐ φοβητέον ἀκοῦσαι τὸ Σοφράκειον·

Ω περὶ κάμιστε, διὰ δίκης ἰὼν πατρὸς, παρρησιαζόμενον ὑπὲρ ἀδελφοῦ δοκοῦντος ἀγνωμονεῖσθαι· καὶ γὰρ αὐτοῖς ἢ τωαύτη δίκη τοῖς ἐλεγχόμενοις ποιεῖ τὴν ἥτταν ἠδὲ τῆς νίκης.

ΧΙ. Ἀποθανόντος γε μὴν πατρὸς ἐμφύεσθαι μᾶλλον ἢ πρότερον ὀρθῶς ἔχει τῇ εὐνοίᾳ τῶν ἀδελφῶν. εὐθὺς μὲν ἐν τῷ συνδακρύνειν καὶ συναχθεσθαι κοινοῦμενος τὸ φιλόστοργον· ὑπονοίας δὲ θεραπόντων, καὶ διαβολῆς ἐτέρων ἐτέρῳ αὐτοῦς προσνεμόντων, ἀπωθεόμενον· καὶ πιστεύοντα τοῖς τε ἄλλοις, ἃ μυθολογεῖται περὶ τῶν Διοσκούρων τῆς φιλαδελφίας, καὶ ὅτι ὁ Πολυδεύκης τῶν καταψιδυρίζοντα τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς αὐτὸν, κοινύλα παίσας ὑπέκτεινεν. ἐπεὶ δὲ τὴν νέμησιν τῶν πατρῶων, μὴ

καταγγέλλοντες ἀλλήλοις πόλεμον, (ὡςπερ οἱ πολλοὶ Κλυθ' ἀλάλια πολέμου θύγατερ) ἐκ παρασκευῆς ἀπαρτῶν· ἀλλὰ μάλιστα δεῖ τὴν ἡμέραν ἐκείνην φυλακτομένους, ὡς τοῖς μὲν ἔχθρας ἀνηκέστου καὶ διαφορῆς, τοῖς δὲ φιλίας καὶ ὁμοιοῦσας οὖσαν ἀρχὴν, μάλιστα μὲν αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς, εἰ δὲ μὴ, φίλου κοινῶ παρόντος ἀμφοτέροις μάρτυρος, ἐγγνωμοθεύοντας δικῆς κλήροις, ἧ φησιν ὁ Πλάτων, τὰ φίλα καὶ προσήκοντα λαμβάνοντας καὶ δίδοντας, οἷσθαι τὴν ἐπιμέλειαν νέμεσθαι καὶ τὴν οἰκονομίαν, χρῆσιν δὲ καὶ πῆσιν ἐν μέσῳ πείσθαι κοινὴν καὶ ἀνέμητον ἀπάντων. οἱ δὲ καὶ τιθῶς ἄποσπῶντες ἀλλήλων καὶ συντρέφους καὶ συνήθεις παῖδας, ὑπερβαλλόμενοι τοῖς δῶγμασι, ἀπίσταν ἀνδραλόδου τιμὴν πλέον ἔχοντες, τὸ δὲ μέγιστον καὶ τιμιώτατον τῶν πατρίων, φιλίαν ἀδελφοῦ καὶ νέστιν ἀποδιδωκότες ἐπίουσι δὲ καὶ ἀκερδῶς φιλονομίας ἔνεκεν χρησαμένους τοῖς πατρῷοις οὐδὲν ἐπιεικέστερον ἢ λευφύροις ἴσμεν. ὡν καὶ Χαρικλῆς καὶ Ἀντίοχος ἦσαν οἱ Ἐθιόντιοι· καὶ γὰρ ἔκπομα διακόψαντες ἀργυροῦν, καὶ ἰμώτιον διατερόντες ἀπῆσαν, ὡςπερ ἐκ τραγικῆς τινος κατάρας, Θηκιῶ σιδήρῳ δῶμα διαλαχόντες. οἱ δὲ καὶ δηγούνται πρὸς ἐτέρους γαυρωῶντες, ὅτι τῶν ἀδελφῶν, παρονοχία καὶ δριμύνητι καὶ παραλογισμῶ, πλέον ἴσχυον ἐν τῷ νέμεσθαι· θεῶν ἀγάλλεσθαι καὶ μέγα φρονεῖν ἐπιεικείῃ καὶ χάριτι καὶ ὑπείξει περιγενομένους. ὅθεν ἀξίον ἔστιν Ἀθηνοδώρου μεμνησθαι, καὶ μέμνηται γὰρ πάντες παρ' ἡμῖν· ἦν γὰρ ἀδελφὸς πρεσβύτερος αὐτῷ, ὄνομα Ζέτων, καὶ πολλὰ

τῆς οὐσίας ἐπιτρόπευον διεφόρησε. τέλος δὲ ἀρπάσας γυναῖκα καὶ καταδικασθεῖς, ἀπώλεσε τὴν οὐσίαν, εἰς τὸ Καίσαρος ταμιεῖον ἀναληφθεῖσαν. ὁ δ' Ἀθηνόδωρος ἦν μὲν ἔτι μειράκιον οὐδέπω γενειῶν ἀποδοθέντος δὲ τοῦ μέρους αὐτῶ τῶν χρημάτων, οὐ περιεῖδε τὸν ἀδελφόν, ἀλλ' εἰς μέσον ἅπαντα καταφείς, ἐκείματο, καὶ πολλὰ περὶ τὴν νύμφησιν ἀγνωμονούμενος, οὐκ ἠγανάκτησεν, οὐδὲ μετανόησεν, ἀλλὰ πρόως καὶ ἰλαρῶς ἤνευκε τοῦ ἀδελφοῦ τὴν ἀνοιαν, περιβόητον ἐν τῇ Ἑλλάδι γενομένην.

ΧΙΙ. Ὁ μὲν οὖν Σόλων ἀποφηνάμενος περὶ πολιτείας, ὡς ἰσότης στάσιν οὐ ποιεῖ, λίαν ἔδοξεν ὀγκύως ἀριθμητικὴν καὶ δημοκρατικὴν ἐπισημαίνει ἀναλογίαν ἀντὶ τῆς καλῆς γεωμετρικῆς· ὁ δὲ ἐν οἰκίᾳ παραινῶν ἀδελφοῖς, μάλιστα μὲν, ὡς ὁ Πλάτων παρῆνε τοῖς πολίταις, τὸ ἐμὸν ἐξάφειν καὶ τὸ οὐκ ἐμὸν, εἰ δὲ μὴ, τὴν ἴσην ἀγαπᾶν, καὶ τῆς ἴσης περιεχέσθαι, καλὴν κρηπίδα καὶ μόνιμον ἑμονοίας καὶ εἰρήνης καταβαλλόμενός ἐστι. χρήσθω δὲ καὶ παραδείγμασιν ἐνδόξοις· οἶόν ἐστι καὶ τὸ τοῦ Πιπτακοῦ πρὸς τὸν βασιλέα Λυδῶν πυρθανόμενον, εἰ χρήματα ἔστιν αὐτῶ, διπλάσια, εἶπεν, ἢ ἐβουλόμην, τοῦ ἀδελφοῦ τεθνηκότος. ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἐν χρημάτων κτήσει καὶ μειώσει τῷ πλεονε πολέμιον καθίσταται τοῦλασσον, ἀλλ' ἁπλῶς, ἧ φησιν ὁ Πλάτων ἐν μὲν ἀνωμαλίᾳ κινήσει, ἐν δὲ ὁμαλότῃ στάσιν ἐγγίγεσθαι καὶ μονήν, οὕτω πᾶσα μὲν ἀμισθῆς ἐπισφαλῆς ἐστι πρὸς διαφορὰν ἀδελφῶν· ἐν πᾶσι δ' ἴσους γενέσθαι καὶ ὁμαλοῦς, ἀδύνατον. τὰ μὲν γὰρ αἰ

φύσεις εὐθὺς ἀνάσας γίμουςαι, τὰ δὲ ὕστερον αἰ τύ-
 χαι, φθόρους ἐμποιοῦσι καὶ ζηλοτυπίας, αἰσχίστα
 νοσήματα καὶ κήρας, οὐκ οἰκίαις μόνον, ἀλλὰ καὶ
 πόλεσιν ὀλεθρίους. δεῖ καὶ ταῦτα φυλάττεσθαι, καὶ
 θεραπεύειν, ἂν ἐγγένηται. τῷ μὲν οὖν ὑπερέχοντι
 παραινέσειεν ἂν τις, πρῶτον μὲν οἷς δοκεῖ διαφέρειν,
 ταῦτα κοινὰ ποιεῖν τοῖς ἀδελφοῖς, συνεπικοσμοῦντα
 τῇ δόξῃ καὶ συνεισποιοῦντα ταῖς φιλίαις· κἄν λέγειν
 δεινότερος ἢ, χρῆσθαι παρέχοντα τὴν δύναμιν, ὡς
 ἐκείνου μηθὲν ἦτιον οὔσαν· ἔπειτα μήτε ἕγκον ἐμ-
 φαίνειν τινὰ μήτε ὑπεροψίαν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐνδιδόν-
 τα καὶ συγκαθιέντα τῷ ἡθεὶ τὴν ὑπεροχὴν ἀνεπί-
 φθόνον ποιεῖν, καὶ τὴν τῆς τύχης ἀνωμαλίαν ἐπα-
 νισοῦν, ὡς ἀνυστόν ἐστι, τῇ μετριότητι τοῦ φρονή-
 ματος. ὁ μὲν οὖν Λεύκολλος οὐκ ἠξίωσε τοῦ ἀδελ-
 φοῦ πρότερος τὴν ἀρχὴν λαβεῖν πρεσβύτερος ὢν,
 ἀλλὰ τὸν αὐτοῦ παρὶς καιρόν, τὸν ἐκείνου περιέ-
 μεινεν. ὁ δὲ Πολυδεύκης οὐδὲ θεός ἠθέλησε μόνος,
 ἀλλὰ μᾶλλον ἡμίθεος σὺν τῷ ἀδελφῷ γενέσθαι, καὶ
 τῆς θνητῆς μερίδος μετασχεῖν ἐπὶ τῷ μεταδοῦναι
 τῆς ἀθανασίας ἐκείνω. σοὶ δὲ, (φαίη τις ἂν) ὦ μα-
 κάριε, μηθὲν ἐλαττοῦντι τῶν προσόντων ἀγαθῶν,
 ὑπάρχει συνεξομοιοῦν καὶ συνεπικοσμεῖν τὸν ἀδελ-
 φόν, ὡσπερ αὐτός, ἀπολαύοντα τῆς περὶ σὲ δόξης, ἢ
 ἀρετῆς, ἢ εὐτυχίας· ὡσπερ Πλάτων τοὺς ἀδελφούς
 εἰς τὰ κάλλιστα τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων θέμενος,
 ὄνομαστοὺς ἐποίησε, Γλαύκωνα μὲν καὶ Ἀδείμαντον
 εἰς τὴν πολιτείαν, Ἀντιφῶντα δὲ τὸν νεώτατον, εἰς
 τὸν Παρμενίδην.

XIII. Ἐτι τοίνυν ὥσπερ ἐγγίθονται ταῖς φύσεσι καὶ ταῖς τύχαις τῶν ἀδελφῶν ἀνισότητες· οὕτως ἐν πᾶσι καὶ πάντως ὑπερέχειν τὸν ἕτερον ἀδύνατόν ἐσι. τὰ μὲν γὰρ στοιχεῖά φασιν ἐκ μιᾶς ὕλης γεγονέναι, τὰς ἐναντιωτάτας ἔχοντα δυνάμεις· δυεῖν δ' ἀδελφῶν ἐκ μιᾶς μητρός καὶ πατρὸς ταύτου γεγονότων, οὐθίς ἐώρακε τὸν μὲν, ὡς τὸν ἐκ τῆς στοῆς σοφόν, δημοῦ καλόν, εὐχαρίν, ἐλευθέριον, ἔντιμον, πλούσιον, δεινὸν εἰπεῖν, πολυμαθῆ, φιλόανθρωπον· τὸν δὲ ἕτερον, αἰσχρόν, ἄχαρίν, ἀνελεύθερον, ἄτιμον, ἄπορον, ἀσθενῆ περὶ λόγον, ἄμαθῆ, μισάνθρωπον· ἀλλ' ἔρεστιν ἀμωσγέπως καὶ τοῖς ἀδοξοτέροις καὶ ταπεινοτέροις μοῖρά τις χάριτος, ἢ δυνάμεως, ἢ πρὸς τε καλὸν εὐφύϊας.

Ὡς ἂν ἔχινύποδας, καὶ ἀνά τρηχεῖαν ὄνωνιν,

Φύονται μαλακῶν ἀνθρα λευκοῖων.

ταῦτα τοίνυν ὁ δοκῶν πλέον ἔχειν ἐν ἄλλοις, ἂν μὴ κολούη, μηδ' ἐπικρῦπτη, μηδὲ πάντων, ὥσπερ ἐν ἀγῶνι, τὸν ἀδελφὸν ἐξωθῆ τῶν πρωτείων, ἀλλ' ἀνθυπεΐκη, καὶ ὑποφαινή πρὸς πολλὰ βελτίω καὶ χρησιμώτερον ἐκεῖνον, ὑφαιρῶν ἀεὶ τοῦ φθόνου τὴν πρόφασιν, ὥσπερ ὕλην τοῦ πυρός, ἀποσβέσει, μᾶλλον δὲ ὅλως οὐκ ἴασει λαβεῖν γένεσιν, οὐδὲ σύστασιν. ὁ δὲ καὶ συνεργόν, ἐν οἷς δοκεῖ κρείττων αὐτὸς εἶναι, ποιούμενος τὸν ἀδελφὸν αἰεὶ καὶ σύμβουλον, οἷον, ἐν δίκαις φητορικὸς ὢν, ἐν ἀρχαῖς πολιτευόμενος, ἐν πράξει φιλικαῖς· συνελόντι δ' εἰπεῖν, μηδενοῦς ἀξιολόγου καὶ τιμῆν φέροντος ἔργου περιορῶν ἀπολειπόμενον, ἀλλὰ τῶν καλῶν πάντων κοινωνῶν ἀπο-

φαίνων, καὶ χρώμενος παρόντι, καὶ περιμένων ἀπόν-
τα, καὶ ὅλοις συνεμφαίνων, ὅτι πρακτικὸς μὲν οὐχ
ἦτιον αὐτοῦ, παραχωρητικὸς δὲ μᾶλλον ἐστὶ δόξης
καὶ δυνάμει, οὐδ' ἐν ἐαυτοῦ παραιροῦμενος, ἐκείνου
μεγάλα προστίθησι.

XIV. Τῷ μὲν οὖν ὑπερέχοντι τοιαῦτά τις ἂν
παραινέσει· τῷ δὲ λειπομένῳ πάλιν ἐνθυμητέον, ὡς
οὐχ εἷς, οὐδὲ μόνος αὐτοῦ πλουσιώτερος; ἢ λογιώτε-
ρος, ἢ λαμπρότερος εἰς δόξαν ὁ ἀδελφός ἐστιν, ἀλλὰ
πολλάκις πολλῶν ἀπολείπεται καὶ μυριάκις μυρίων,

Εὐρυόδου γ' ὅσοι καρπὸν αἰνύμεθα χθονός.
εἴτε δὴ πᾶσι περινοστεῖ φθονῶν, εἴτε μόνος αὐτὸν
ἐν τοσοῦτοις εὐτυχοῦσιν ὁ φίλτατος ἀνιᾶ καὶ ὁ συγ-
γενέστατος, ὑπερβολὴν ἐτέρῳ κακοδαιμονίας οὐ λέ-
λοιπεν. ὡσπερ οὖν Μέντελλος ᾤετο δεῖν Ῥωμαίους
τοῖς θεοῖς χάριν ἔχειν, ὅτι Σκιπίων ἐν ἐτέρῳ πόλει,
τοιοῦτος ἦν, οὐκ ἐγεννήθη· οὕτως ἕκαστος εὐχέσθω,
μάλιστα μὲν αὐτὸς εὐπραξία διαφέρειν, εἰ δὲ μὴ, τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ τὴν ζηλούμενην ἔχειν ὑπεροχὴν καὶ
δύναμιν. οἱ δὲ πολλοὶ οὕτω πεφύκασιν ἀτυχεῖς πρὸς
τὸ καλόν, ὥστε φίλοις μὲν ἐνδόξοις ἀγάλλεσθαι, καὶ
μέγα φρονεῖν, ἂν ξένους ἡγεμονικοὺς καὶ πλουσίους
ἔχωσι, τὰς δὲ τῶν ἀδελφῶν λαμπρότητας αὐτῶν ἀ-
μαυρώσεις νομίζουσιν· καὶ πατέρων μὲν εὐτυχίαις ἐπαί-
ρεσθαι, καὶ στρατηγίαις προπάππων λεγομέναις, ὧν
οὐδὲν ἀπέλασαν, οὐδὲ μετέσχον, ἀδελφῶν δὲ καὶ
κληρονομίαις καὶ ἀρχαῖς καὶ γάμοις ἐνδόξοις ἀθυ-
μεῖν καὶ ταπεινοῦσθαι. καί τι μάλιστα μὲν εἶδει
μηδὲ ἄλλῃ φθονεῖν, εἰ δὲ μὴ, τρέπειν ἔξω, καὶ πρὸς

ἑτέρους ἀποχεταίνειν τὸ βῆσκανον, ὥσπερ οἱ τὰς σά-
σεις θύραζε τοῖς πολεμίοις περιῦσιτωντες.

Πολλοὶ μὲν γὰρ ἐμοὶ Τρῶες κλειτοὶ τ' ἐπίκουροι·

Πολλοὶ δ' αὖ σοι Ἀχαιοὶ

φθονεῖν πεφύκασι καὶ ζηλοτυπεῖν.

XV. Ἀδελφῶ δὲ χρῆ μὴ, καθάπερ πλάστιγγα,
ῥέπειν ἐπὶ τοῦναντίον, ὑψουμένου ταπεινούμενον
αὐτὸν, ἀλλ' ὥσπερ τῶν ἀριθμῶν οἱ ἐλάττωτες τοὺς
μείζονας, πολλαπλασιαζόντες καὶ πολλαπλασιαζόμε-
νοι, συναύξειν ἄμα καὶ συναύξεσθαι τοῖς ἀγαθοῖς.
οὐδὲ γὰρ τῶν δακτύλων ἕλαττον ἔχει τοῦ γράφοντος,
ἢ ψάλλοντος, ὃ μὴ δυνάμενος τοῦτο ποιεῖν μηδὲ πε-
φυκῶς, ἀλλὰ συγκινοῦνται καὶ συνεργοῦσιν ἅπαντες
ἄμωσυέπως ἡλλήλοισι, ὥσπερ ἐπίτηδες ἄμισοι γεγο-
νότις, καὶ τὸ συλληπτικὸν ἐξ ἀντιθέσεως πρὸς τὸν
μέγιστον καὶ φωμαλιώτατον ἔχοντις. οὕτω καὶ Κρα-
τερός Ἀντιγόνου βασιλεύοντος ἀδελφός ὢν, καὶ Κα-
σάνδρου Περιλάος, ἐπὶ τὸ στρατηγεῖν καὶ οἰκουρεῖν
ἕλαττον αὐτούς· Ἀντίοχοι δὲ καὶ Σέλευκοι, καὶ πάλ-
ιν Γρυποὶ καὶ Κυζικηνοὶ τὰ δεύτερα λέγειν οὐ μα-
θόντες ἀδελφοῖς, ἀλλὰ πορφύρας καὶ διαδήματος
ὄρεγόμενοι, πολλῶν μὲν αὐτοὺς κακῶν καὶ ἀλλήλους,
πολλῶν δὲ τὴν Ἀσίαν ἐνίπλησαν. ἐπεὶ δὲ τοῖς φιλο-
εἰμοῖς μάλιστα τῶν ἡθῶν ἐμφύονται φθόνοι καὶ
ζηλοτυπίαι πρὸς τοὺς πλείον ἔχοντας ἐν δόξῃ καὶ τι-
μῇ χρησιμώτατόν ἐστι πρὸς τοῦτο τοῖς ἀδελφοῖς τὸ
μὴ κτῆσθαι μήτε τὰς τιμὰς, μήτε τὰς δυνάμεις, ἀπὸ
τῶν αὐτῶν, ἀλλ' ἕτερον ἀφ' ἑτέρου. καὶ γὰρ τῶν
θηρίων πόλεμος ἐστὶ πρὸς ἄλληλα τοῖς ἀπὸ τῶν αἰ-

τῶν τρεφομένοις· καὶ τῶν ἀθλητῶν οἱ πρὸς ἕν ἄθλημα κάμνοντες, ἀνταγωνισαί· πύκται δὲ παγκρατίαςταῖς φίλιοι, καὶ δολιχοδρόμοι παλαισταῖς εὐμετεῖς εἶσι, καὶ συναγωνιῶσι καὶ σπουδάζουσιν ὑπὲρ ἀλλήλων. διὸ καὶ τῶν Τυνδαριδῶν, πῦξ μὲν ὁ Πολυδεύκης ἐνίκᾳ, δρόμῳ δὲ ὁ Κάστωρ. εὖ δὲ καὶ τὸν Τεῦκρον Ὅμηρος πεποίηκεν ἀπὸ τῆς τοξικῆς εὐδοκιμοῦντα, τοῦ ἀδελφοῦ πρωτεύοντος ἐν τοῖς ὀπλίταις,

Ὁ δὲ μιν σάκι κρύπτασκε φαιινῶ.

καὶ τῶν πολιτισομένων οἱ στρατηγοῦντες τοῖς δημαγωγοῖσιν οὐ πάνυ φθονοῦσιν, οὐδὲ γὰρ τῶν ρητόρων οἱ δικολόγοι τοῖς σοφιστεύουσιν, οὐδὲ τῶν ἰατρῶν οἱ περὶ δίαιταν τοῖς χειρουργοῖς, ἀλλὰ καὶ συμπαραλαμβάνουσι καὶ συνεπιμαρτυροῦσι. τὸ δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς τέχνης ἢ δυνάμεως ζητεῖν ἔνδοξον εἶναι καὶ περιβλεπτον, οὐδὲν ἐν φαύλοις διαφέρει, τοῦ μιᾶς ἐρῶντας ἄμφοτέρους βούλεσθαι πλεον ἔχειν, καὶ μᾶλλον εὐδοκιμαῖν τοῦ ἑτέρου τὸν ἕτερον. οἱ μὲν οὖν καθ' ἑτέρας ὁδοὺς βαδίζοντες οὐθὲν ἀλλήλους ὠφελοῦσιν· οἱ δὲ βίοις χρώμενοι διαφοροῖς, τὸν τε φθόνον ἐκτρέπονται, καὶ συνεργοῦσιν ἀλλήλοις μᾶλλον, ὡς Δημοσθένης καὶ Χάρης, καὶ πάλιν Αἰσχίνης καὶ Εὐβουλος καὶ Ἱππερίδης καὶ Λεωσθένης, οἱ μὲν λέγοντες ἐν τῷ δήμῳ καὶ γράφοντες, οἱ δὲ, στρατηγοῦντες καὶ πράττοντες. ὅθεν ἀπωτάτω δεῖ ταῖς ἐπιθυμίαις τρέπεσθαι καὶ ταῖς φιλοτιμίαις τῶν ἀδελφῶν, τοὺς ἀφθόνως δόξης καὶ δυνάμεως κοι-

πωνεῖν μὴ πεφυκότας, ὅπως εὐφραίνωσιν εὐήμεροῦν-
τες ἀλλήλους, ἀλλὰ μὴ λυπῶσι.

XVI. Παρὰ πάντα δὲ ταῦτα φυλακτικόν ἐστὶ
κηδεστώων, καὶ οἰκείων, καὶ γυναικῶν ἐστὶν ὅτε, τῇ
φιλοδοξίᾳ συνεπιτιθιμένων, λόγους πονηροῦς. ὁ ἀ-
δελφὸς ἄγει καὶ φέρει πάντα, καὶ θαυμάζεται καὶ
θεραπεύεται· σοὶ δὲ οὐδεὶς πρόσκειται, οὐδ' ἔχεις
σεμνὸν οὐδέν. ἔχω μὲν οὖν, φαίη τις εὖ φρονῶν, ἀ-
δελφὸν εὐδοκίμοῦντα, καὶ μέτεστί μοι τῆς ἐκείνου
δυνάμεως τὸ πλεῖστον. ὁ μὲν γὰρ Σωκράτης ἔλεγε,
βούλεσθαι Δαρεῖον ἔχειν μᾶλλον φίλον, ἢ τὸ δαρει-
κόν· ἀδελφῷ δὲ νοῦν ἔχοντι, καὶ πλούτου καὶ ἀρ-
χῆς καὶ λογιότητος, οὐκ ἔλαττον ἀγαθόν ἐστιν ἀρ-
χῶν ἀδελφός, ἢ πλουτῶν, ἢ λόγου δυνάμει προήκων
εἰς δόξαν. ἀλλὰ ταύτας μὲν οὕτω μάλιστα τὰς ἀνω-
μαλίας παρηγορητικόν· ἔτιραι δὲ εὐθύς ἐγγίνονται
διαφοραὶ περὶ τὰς ἡλικίας ἀπαιδευτοῖς ἀδελφοῖς.
ἐπιεικῶς γὰρ οἱ τε πρεσβύτεροι τῶν νεωτέρων ἀρχεῖν
ἀξιοῦντες αἰεὶ καὶ προϊστάσθαι, καὶ πλεον ἔχειν ἐν
παντὶ δόξης καὶ δυνάμει, βαρεῖς εἶσι καὶ ἀηδεῖς·
οἱ τε νεώτεροι πάλιν, ἀφηνιάζοντες καὶ θρασυνόμε-
νοι, καταφρονεῖν καὶ ὀλιγωρεῖν ἀσκοῦσιν. ἐκ δὲ
τούτων, οἱ μὲν ὡς φθονοῦμενοι καὶ κολουόμενοι,
φεύγουσι καὶ δυσχεραίνουσι τὰς νοουθεσίας· οἱ δ'
αἰεὶ τῆς ὑπεροχῆς γλιχόμενοι, φοβοῦνται τὴν ἐκείνων
αὔξησιν ὡς αὐτῶν κατάλυσιν. ὡσπερ οὖν ἐπὶ τῆς
χάριτος ἀξιοῦσι, μείζονα τοὺς λαμβάνοντας ἡγεῖσθαι,
μικροτέραν δὲ τοὺς διδόντας· οὕτως ἂν τις τὸν χροῦ-
νον παραινῶν τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ μὴ μέγα νομίζειν,

τῷ δὲ νεωτέρῳ μὴ μικρὸν, ὑπεροφίας καὶ ἀμελείας
 καὶ τοῦ καταφρονεῖσθαι καὶ καταφρονεῖν ἀφοτε-
 ρους ἀπαλλάξουσιν. ἐπὶ δὲ τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τὸ
 κήδεσθαι καὶ καθηγεῖσθαι καὶ νοουθετεῖν προσήκον
 ἐστὶ, τῷ δὲ νεωτέρῳ τὸ τιμᾶν καὶ ζηλοῦν καὶ ἀκο-
 λουθεῖν, ἢ μὲν ἐκείνου κηδεμονία τὸ ἐταιρικὸν μῦλ-
 λον ἢ τὸ πατρικὸν ἐχέτω, καὶ τὸ πείθον ἢ τὸ ἐπι-
 τάττον, καὶ τὸ χαῖρον ἐπὶ τοῖς κατορθώμασι καὶ
 κατευφημοῦν, τοῦ ψέγοντος ἂν ἀμάρτη καὶ κολού-
 οντος, μὴ μόνον προθυμότερον, ἀλλὰ καὶ φιλανθρω-
 πότερον· τῷ δὲ τοῦ νεωτέρου ζήλῳ, τὸ μιμούμενον
 ἐνίστω, μὴ τὸ ἀμιλλώμενον. θαυμάζοντος γὰρ ἢ μί-
 μησις, ἢ δὲ ἀμιλλα φθοροῦντός ἐστι. διὸ τοὺς μὲν
 ἕξομοιοῦσθαι βουλομένους ἀγαπῶσι, τοὺς δ' ἐξισού-
 σθαι, πιέζουσι καὶ χαλέπτουσιν. ἐν πολλαῖς δὲ τι-
 μαῖς ὡς πρέπει παρὰ τῶν νέων ἀποδίδασθαι τοῖς
 πρεσβυτέροις, τὸ πειθαρχεῖν εὐδοκίμῃ μάλιστα, καὶ
 κατεργάζεται μετὰ αἰδοῦς, εὐνοίαν ἰσχυράν, καὶ χά-
 ριν ἀνθυπεΐκουσαν. ἢ καὶ Κάτων τὸν Καιπίωνα
 πρεσβύτερον ὄντα θεραπεύων εὐθύς ἐκ παιδῶν εὐ-
 παιδεία καὶ πραότητι καὶ σιωπῇ, τέλος οὕτως ἐπ'
 ἀνδράσιν ἐχειρώσατο καὶ τοσαύτης ἐπέπλησεν αἰδοῦς
 πρὸς ἑαυτὸν, ὥς μήτε προᾶξαι τι, μήτε εἰπεῖν ἀγνο-
 οῦντος ἐκείνου. μνημονεύεται γοῦν, ὅτι μαρτυρίας
 ποτὲ γραμματεῖον ἐπισφραγισαμένου τοῦ Καιπίω-
 νος, ὁ Κάτων ὕστερος ἐπελθὼν, οὐκ ἠθέλησεν ἐπι-
 σφραγίσασθαι· καὶ ὁ Καιπίων ἀπαιτήσας τὸ γραμ-
 ματεῖον ἀφείλε τὴν αὐτοῦ σφραγίδα, πρὶν ἢ πυθέ-
 σθαι, τί παθὼν ὁ ἀδελφὸς οὐκ ἐπίστευσε, ἀλλ'

ὕπιδετο τὴν μαρτυρίαν. φαίνεται δὲ πολλὴ καὶ πρὸς Ἐπίκουρον ἢ αἰδῶς τῶν ἀδελφῶν, δι' εὐνοίαν αὐτοῦ καὶ κηδεμονίαν, εἰς τε τὰ ἄλλα, καὶ φιλοσοφίαν τὴν ἐκείνου συνενθουσιῶντων· καὶ γὰρ εἰ διήμαρτον δόξης εὐθύς ἐκ παιδῶν πεπεισμένοι καὶ λέγοντες, ὡς οὐδεὶς γέγονεν Ἐπικούρου σοφώτερος, ἄξιόν ἐστι θανατῶσαι καὶ τοῦ διατιθέντος οὕτως, καὶ τῶν διατιθεμένων. οὐ μὴν ὅλλα καὶ τῶν νεωτέρων φιλοσόφων Ἀπολλώνιος ὁ περιπατητικὸς ἤλεγξε τὸν εἰπόντα δόξαν ἀκοινῶνητον εἶναι. Σωτίωνα νεώτερον ἀδελφὸν αὐτοῦ ποιήσας ἐνδοξότεραν. ἐμοὶ μὲν γὰρ ὅτι πολλῶν ἀξίων χάριτος παρὰ τῆς τύχης γεγονότων, ἢ Τιμανὸς εὐνοία τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς ἅπαντα τὰλλα γέγονε καὶ ἔστιν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ τῶν ὀπωσοῦν ἐντετυχηκῶτων ἡμῖν, ἧκιστα δὲ αἱ συνήθεις ὑμεῖς.

XVII. Ἔτερα τοίνυν ταῖς παραλλήλοις καὶ σύγγυς ἡλικίαις τῶν ἀδελφῶν φυλακτικόν ἐστὶ πάθη, μικρὰ μὲν, συνεχῆ δὲ καὶ πολλὰ, καὶ πονηρὰν ποιούοντα τοῦ λυπεῖν καὶ παροξύνειν ἑαυτοὺς ἐπὶ πᾶσι μελέτην, τελευτῶσαν εἰς ἀνήκεστα μίση καὶ κακοθυμίας. ἀρχάμενοι γὰρ ἐπὶ παιδιαῖς διαφέρεσθαι, περὶ τροφᾶς ζώων καὶ ἀγῶνας, οἷον ὀρτύγων ἢ ἀλεκτρούγων, εἶτα παιδῶν ἐν παλαίστραις, καὶ κυνῶν ἐν θήραις, καὶ ἵππων ἐν ἀμίλλαις, οὐκέτι κρατεῖν ἐν τοῖς μείζουσι, οὐδὲ καταπαύειν τὸ φιλόνηκον δύνανται καὶ φιλότιμον. ὥσπερ Ἑλλήνων οἱ καθ' ἡμᾶς δυνατώτατοι περὶ σπουδᾶς ὀρχηστῶν, εἶτα κιθαρωιδῶν διαστάντες, ἐκ τούτου τὰς ἐν Αἰδήψῳ κολυμβήθρας

καὶ παστάδας καὶ ἀνδρῶνας ἀντιπαραβάλλοντες ἀεὶ
καὶ τοπομαχοῦντες, καὶ ἀποκόπτοντες ὄχετους καὶ
ἀποστρέφοντες, οὕτως ἐξηγριώθησαν καὶ διεφθάρη-
σαν, ὥστε πάντων ἀφαιρεθέντες ὑπὸ τοῦ τυράννου,
καὶ φυγάδες καὶ πένητες, καὶ (ὀλίγου δεῖο λέγειν)
ἕτεροι τῶν πρότερον γενόμενοι, μόνῃ διέμειναν οἱ
αὐτοὶ τῷ μισεῖν ἀλλήλους. ὁθεν οὐχ ἥκιστα δεῖ περὶ
τὰ μικρὰ καὶ πρῶτα παραδυομένη τῇ πρὸς τοὺς ἀ-
δελφούς φιλονεικία καὶ ζηλοτυπία διαμάχεσθαι, με-
λειτώντας ἀνθυπείκειν καὶ ἠτιᾶσθαι, καὶ χαίρειν τῷ
χαρίζεσθαι μᾶλλον αὐτοῖς, ἢ τῷ νικᾶν. οὐ γὰρ ἐτέ-
ραν οἱ παλαιοὶ Καθμείαν νίκην, ἀλλὰ τὴν περὶ Θῆ-
βας τῶν ἀδελφῶν, ὡς αἰσχίστην καὶ κακίστην, προς-
ηγόρευσαν. τί οὖν; οὐχὶ πολλὰς τὰ πράγματα τοῖς
ἐπεικῶς ἔχειν δοκοῦσι καὶ πράως, φέρει προφάσεις
ἀντιλογιῶν καὶ διαφορῶν; καὶ μάλα· ἀλλὰ καθεὶ
φυλακτέον, ὅπως τὰ πράγματα μάχηται καθ' ἑαυ-
τὰ, μηδὲν ἐκ φιλονεικίας μηδ' ὀργῆς πάθος, οἷον
ἄγχιστρον, προσθέντας, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ ζυχοῦ τοῦ
δικαίου τὴν ῥοπὴν κοινῶς ἀποθεωροῦντας, καὶ τὰ-
χιστα ταῖς κρίσεσι καὶ ταῖς διαίταις τὴν ἀμφιλογίαν
παραδιδόντας, ἀποκαθῆραι, πρὶν ἐνδύσαν, ὥσπερ
βαφήν ἢ κηλῖδα, δευσοποιᾶν γενέσθαι καὶ δυσέκ-
πλυτον· εἶτα μιμῆσθαι τοὺς Πυθαγορικούς, οἱ γέ-
νε μηδὲν προσήκοντες, ἀλλὰ κοινοῦ λόγου μετέχον-
τες, εἴποτε προαχθεῖεν εἰς λαϊδορίας ὑπ' ὀργῆς, πρὶν
ἢ τὸν ἥλιον δῦναι, τὰς δεξιὰς ἐμβαλόντες ἀλλήλοις
καὶ ἀσπασάμενοι διελύοντο. καθάπερ γὰρ ἐπὶ βου-
βῶνι πυρετοῦ γενομένου, δεινὸν οὐθέν ἐστιν, ἂν δὲ

παυσαμένου παραμένη, νόσος εἶναι δοκεῖ καὶ βαθυ-
τέραν ἔχειν ἀρχήν· οὕτως ἀδελφῶν ἢ μετὰ τὸ πρᾶ-
γμα παυομένη διαφορά, τοῦ πράγματος ἔστι, τῆς δ'
ἐπιμενοῦσης πρόφασις ἦν τὸ πρᾶγμα μαχθηρὰν τε
καὶ ὑπουργὸν αἰτίαν ἔχον.

XVIII. Ἄξιον δὲ πυθίσθαι βαρβάρων ἀδελφῶν
διαδικασίαν, οὐ περὶ γηδίου μερίδος, οὐδ' ἐπ' ἀν-
δραπόδοις ἢ προβατίοις γενομένην, ἀλλὰ περὶ τῆς
Περσῶν ἡγεμονίας. Δαρείου γὰρ ἀποθανόντος, οἱ
μὲν ἠξίουσαν Ἀριαμένην βασιλεύειν, πρεσβύτατον ὄντα
τῆς γενεᾶς, οἱ δὲ, Ξέρξην, Ἀτόσσης τε μητρὸς ὄντα
τῆς Κύρου θυγατρὸς, ἔκ τε Δαρείου βασιλεύοντος
ἤδη γεγεννημένον. Ἀριαμένης μὲν οὖν κατέβαιναν
ἐκ Μήδων, οὐ πολυμικῶς, ἀλλ' ὡς ἐπὶ δίκην ἡσύχως.
Ξέρξης δὲ παρῶν ἐπρατίεν ἄπερ ἦν βασιλεῖ προσή-
κοντα· ἐλθόντος δὲ τοῦ ἀδελφοῦ, θεῖς τὸ διώδημα,
καὶ καταβαλὼν τὴν τιάραν, ἣν φοροῦσιν ὀρθὴν οἱ
βασιλεύοντες, ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ ἡσπάσατο, καὶ
δῶρα πέμπων, ἐκέλευσεν εἰπεῖν τοὺς κομιζοντας·
Τούτοις οὐ νῦν τιμᾷ Ξέρξης, ὁ ἀδελφός· ἂν δὲ βα-
σιλεὺς κρίσει καὶ ψήφῳ Περσῶν ἀναγορευθῆ, δίδω-
σί σοι δευτέρῳ μεθ' ἑαυτὸν εἶναι. καὶ ὁ Ἀριαμένης·
Ἐγὼ δὲ (ἔφη) τὰ μὲν δῶρα δέχομαι, βασιλείαν δὲ
τὴν Περσῶν ἐμαυτῷ νομίζω προσήκειν· τιμὴν δὲ
τὴν μετ' ἐμὲ τοῖς ἀδελφοῖς φυλάξω, Ξέρξην δὲ πρώτου
τῶν ἀδελφῶν. ἐπεὶ δὲ ἡ κρίσις ἐγένετο, Πέρσαι μὲν
Ἀρτάβανον, ἀδελφὸν ὄντα Δαρείου, δικαστὴν ἀπέ-
φηναν, δόξαν αὐτοῖς, Ξέρξης δ' ἔφειγεν ἐπ' ἐκείνου
κριθῆναι τῷ πλήθει πεποιδῶς. Ἄτοσσα δὲ ἡ μήτηρ

ἐπέπληξεν αὐτῷ· Τί φεύγεις Ἀρτιάβανον, ὃ παῖθαιον ὄντα καὶ Περσῶν ἀριστον; τί δὲ οὕτως τὸν ἀγῶνα δέδοικας, ἐν ᾧ καλὰ καὶ τὰ δευτερεῖα, Περσῶν βασιλείῳ ἀδελφὸν κληθῆναι; πεισθέντος οὖν Ξέρξου καὶ γενομένων λόγων, Ἀρτιάβανος μὲν ἀπεφῆναιτο Ξέρξῃ τὴν βασιλείαν προσήκειν· Ἀριαμένης δ' εὐθύς ἀναπηδήσας προσεκύνησε τὸν ἀδελφόν, καὶ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς, εἰς τὸν θρόνον ἐκάθισε τὸν βασιλεῖον. ἐκ τούτου μέγιστος ἦν παρ' αὐτῷ, καὶ παρέειχεν εὖνουν ἐναντίον· ὥστε ἀριστεύων ἐν τῇ περὶ Σαλαμίνα ναυμαχίᾳ, πεσεῖν ὑπὲρ τῆς ἐκείνου δόξης. τοῦτο μὲν οὖν ὥσπερ ἀρχέτυπον ἐκκείσθω καθαρόν καὶ ἀμώμητον εὐμενείας καὶ μεγαλοφροσύνης. Ἀντιόχου δὲ τὴν μὲν φιλαρχίαν ψέξαιεν ἅντις, ὅτι δὲ οὐ παντάπασιν αὐτῇ τὸ φιλάδελφον ἐνηφανίσθη, θαυμάσειεν. ἐπολέμει γὰρ ὑπὲρ τῆς βασιλείας Σελεύκῳ νεώτερος ὢν ἀδελφός, καὶ τὴν μητέρα συλλαμβάνουσαν εἶχεν· ἀκμύζοντος δὲ τοῦ πολέμου, μάχην ὁ Σελευκος Γαλάταις συνάψας, καὶ ἡττηθεὶς, οὐδαμοῦ φανερός ἦν, ἀλλ' ἔδοξε τεθνήσκειναι, πάσης ὁμοῦ τι τῆς στρατιᾶς ὑπὸ τῶν βαρβάρων κατακοπίης. πυθόμενος οὖν Ἀντίοχος, τὴν πορφύραν ἔσθηκε, καὶ φαιὸν ἱμάτιον ἔλαβε, καὶ τὰ βασίλεια κλείσας, ἐπένθει τὸν ἀδελφόν· ὀλίγω δὲ ὕστερον ἀκούσας, ὅτι σώζεται καὶ δύναμιν αὐθις ἐτέραν ἀθροίζει, τοῖς τε θεοῖς ἔδουσε προελθῶν, καὶ ταῖς πόλεσιν ὧν ἤρχε θύειν καὶ στεφανηφορεῖν ἐπήγγειλεν. Ἀθηναῖοι δὲ τὸν περὶ τῆς ἔριδος τῶν θεῶν μῦθον ἀτόπως πλάσαντες, ἐπανόρθωμα τῆς ἀτοπίας οὐ φαῦ-

λον ἐνέμιξαν αὐτῶ· τὴν γὰρ δευτέραν ξαιροῦσιν αἰὶ τοῦ βοηδρομιῶνος, ὡς ἐν ἐκείνῃ τῇ Ποσειδῶνι πρὸς τὴν Ἀθηναῶν γενομένης τῆς διαφορᾶς. τί οὖν κωλύει καὶ ἡμᾶς ἐν διαφορᾷ ποτε πρὸς οἰκείους καὶ συγγενεῖς γενομένους, ἐν εὐμνηστία τὴν ἡμέραν ἐκείνην τίθεσθαι, καὶ μίαν τῶν ἀποφράδων νομίζω· ἀλλὰ μὴ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἐν αἷς συνετράφημεν καὶ συνεβιώσαμεν ἡμερῶν, διὰ μίαν ἐπιλανθάνεσθαι; ἢ γὰρ μάτην καὶ πρὸς οὐθέν ἢ φύσις ἡμῖν ἔδωκε προσιότητα καὶ μετριοπαθείας ἔκγονον ἀνεξικακίαν· ἢ μάλιστα χρηστίον τούτοις πρὸς συγγενεῖς καὶ οἰκείους. οὐχ ἦττον δὲ τοῦ διδόναι συγγνώμην ἁμαρτόνσι, τὸ αἰτεῖσθαι καὶ λαμβάνειν αὐτοὺς ἁμαρτόντας, εὐνοίαν ἐμφαίνει καὶ φιλοστοργίαν. ὄθην ὀργιζομένων τε δεῖ μὴ ἀμελεῖν, καὶ παραιτουμένοις μὴ ἀντιτείνειν. ἀλλὰ καὶ φθάνειν πολλὰκις ἁμαρτόντας αὐτοὺς τῇ παραιτήσει τὴν ὀργὴν, ἀδικηθέντας τε πάλιν αὐτῇ συγγνώμῃ τὴν παραίτησιν. ὁ μὲν οὖν Σωκρατικὸς Εὐκλείδης ἐν ταῖς σχολαῖς περιβόητός ἐστιν, ὅτι φωνὴν ἀκούσας ἀγνώμονα καὶ θηριώδη τοῦ ἀδελφοῦ; πρὸς αὐτὸν εἰπόντος· Ἀπολοιμήν, εἰ μὴ σε τιμωρησαίμην· Ἐγὼ δὲ, (εἶπεν) εἰ μὴ σε πείσαιμι παύσασθαι τῆς ὀργῆς, καὶ φιλεῖν ἡμᾶς ὡς πρότερον ἐφίλεις. τὸ δ' Εὐμπεοῦς τοῦ βασιλέως ἔργον, οὐ λόγος, ὑπερβολὴν προσιότητος οὐδεμίαν ἀπολέλοιπε. Περσεύς γὰρ ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς ἐχθρὸς ὢν αὐτῷ, παρεσκευάσασκε τοὺς ἀποκτενεύοντας· οἱ δὲ παρὶ Διελφοῦς ἐνηδρευον, αἰσθόμενοι βαδίζοντα πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ θαλάσσης. γε-

νόμιοι δ' ὄπισθεν αὐτοῦ, λίθους μεγάλους ἐμβάλ-
 λουσιν εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν τράχηλον, ὑφ'
 ὧν σκοτωθεὶς καὶ πεισὼν, ἔδοξε τεθνήσκειν· καὶ περι-
 ἤλθε φήμη πανταχόσῃ, καὶ φίλοι τινὲς ἀφίκοντο καὶ
 θεράποντες εἰς Πέργαμον, αὐτάγγελοι τοῦ πάθους
 ἦκειν δοκοῦντες. Ἄτταλος οὖν ὁ πρῶτος αὐ-
 τοῦ τῶν ἀδελφῶν, ἀνὴρ ἐπιεικὴς καὶ περὶ τὸν Εὐμε-
 τῆ πάντων ἄριστος, οὐ μόνον βασιλεὺς ἀνηγορεύθη
 διαδησάμενος, ἀλλὰ καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ,
 Στρατονίκην ἔγημε καὶ συνῆλθεν. ἐπεὶ δ' ἀπηγγέλη
 ζῶν ὁ Εὐμετῆς, καὶ προσῆι, θεὶς τὸ διαῖδημα, καὶ
 λαβὼν (ὡσπερ εἰώθει) τὰ δοράτια μετὰ τῶν ἄλλων
 ἀπήντησεν αὐτῷ δορυφόρων. ὁ δὲ κακῆνον εὐμενῶς
 ἐδειξίωσατο, καὶ τὴν βασιλίσσαν ἠσπάσατο μετὰ τι-
 μῆς καὶ φιλοφροσύνης· καὶ χρόνον οὐκ ὀλίγον ἐπι-
 βιώσας, ἀμέμπτως καὶ ἀνυπόπτως ἀπέθανε, τῷ Ἄτ-
 τάλῳ τὴν τε βασιλείαν καὶ τὴν γυναῖκα παρεγγυή-
 σας. τί οὖν ἐκεῖνος; ἀποθανόντος αὐτοῦ, παιδίον
 οὐδὲ ἐν ἑκ τῆς γυναικὸς ἀνελέσθαι ἠθέλησε, τεκού-
 σης πολλῶν· ἀλλὰ τὸν ἐκείνου παῖδα θρέψας καὶ
 ἀνδρώσας, ἔτι ζῶν ἐπέθηκε τὸ διαῖδημα, καὶ βασιλεὺς
 προσηγόρευσεν. ἀλλὰ Καμβύσης ἐξ ἐνυπνίου φο-
 βηθεὶς ὡς βασιλεύσοντα τῆς Ἀσίας τὸν ἀδελφόν, οὐ-
 δεμίαν ἀπόδειξιν, οὐδ' ἔλεγχον ἀναμείνας, ἀπέκτει-
 νεν. ὅθεν ἐξέπεσε τῆς Κύρου διαδοχῆς ἡ ἀρχή, τα-
 λευτήσαντος αὐτοῦ, καὶ τὸ Δαρειοῦ γένος ἐβασίλευ-
 σεν, ἀνδρὸς οὐ μόνον ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ φίλοις
 ἐπισταμίμου κοινωνοῖν πραγμάτων καὶ δυνάμεως.

XIX. Ἐτι τοίνυν ἐκεῖνο θεῖ μνημονεύειν ἐν ταῖς

πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς διαφοραῖς καὶ φυλάττειν, τὸ
 τοῖς φίλοις αὐτῶν ὁμίλειν καὶ πλησιάζειν τότε μάλι-
 στα· φεύγειν δὲ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ μὴ προσδέχεσθαι,
 μιμούμενον αὐτὸ γοῦν τοῦτο τῶν Κρητῶν, οἳ πολ-
 λάκις στασιαζόντες ἀλλήλοις καὶ πολεμοῦντες, ἔξω-
 θεν ἐπίοντων πολεμίων, διελύοντο καὶ συνίσταντο·
 καὶ τοῦτο ἦν ὁ καλούμενος ὑπ' αὐτῶν συγκρητισμός.
 ἔνιοι γὰρ ὡσπερ ὕδωρ τοῖς χαλῶσι καὶ δῦσταμένοις
 ὑπορρέοντες, ἀνατρέπουσιν οἰκειότητος καὶ φιλίας, μι-
 σοῦντες μὲν ἀμφοτέρους, ἐπιτιθέμενοι δὲ τῷ μᾶλλον
 ὑπ' ἀσθενείας ἐνδιῶντι. τῷ μὲν γὰρ ἐρώντι συνε-
 ρῶσιν οἱ νεαροὶ καὶ ἄκακοι τῶν φίλων, τῷ δ' ὀργι-
 ζόμενοι καὶ διαφερομένῳ πρὸς ἀδελφόν, οἳ κακοηθέ-
 στατοι τῶν ἐχθρῶν συναγνηνακτεῖν καὶ συνοργίζε-
 σθαι δοκοῦσι. καθάπερ σὺν ἡ Αἰσώπειος ἀλεκτορὶς
 πρὸς τὴν αἴλουρον, ὡς δὴ κατ' εὐνοίαν αὐτῆς νοσοῦ-
 σης, ὅπως ἔχει, πυνθανομένην· Καλῶς, (εἶπεν) ἂν
 σὺ ἀποστῆς· οὕτω πρὸς τοιοῦτον ἄνθρωπον, ἐμ-
 βιάλλοντα λόγον ὑπὲρ τῆς διαφορᾶς, καὶ πυνθανό-
 μενον καὶ ὑπερῦττοντα τῶν ἀπορρήτων ἔνια, χρὴ
 λέγειν· Ἄλλ' ἔμοιγε πρῶγμα πρὸς τὸν ἀδελφὸν οὐ-
 θέν ἐστιν, ἂν μήτε ἐγὼ τοῖς διαβάλλουσι προσέχω,
 μήτ' ἐκεῖνος. νυνὶ δ' οὐκ οἶδα, ὅπως ὀφθαλμιῶντες
 μὲν οἴδμεθα δεῖν ἀποστρέφειν ἐπὶ τὰ μὴ ποιοῦντα
 πληγὴν μηδὲ ἀντιτυπίαν χρώματα καὶ σώματα τὴν
 ὄψιν, ἐν δὲ μέμψισι καὶ ὀργαῖς καὶ ὑπονοίαις πρὸς
 ἀδελφοὺς γινόμενοι, χαίρομεν καὶ προσαναχαρῶν ἡ-
 μεθα τοῖς ἐκταράττουσιν, ὅτε καλῶς εἶχε τοὺς μὲν
 ἐχθροὺς καὶ δυσμενεῖς ἀποδιδράσκειν καὶ λανθάνειν,

συνεῖναι δὲ καὶ συνδιημερεύειν μάλιστα κηδεσταῖς
 ἐλείνων καὶ οὐκείοις καὶ φίλοις, καὶ πρὸς γυναῖκας
 αὐτῶν εἰσιόντας, αἰτηῶσθαι καὶ παρῆρησιάζεσθαι.
 καίτοι λίθον οὐ φασὶ χρῆναι μέσον ἀδελφούς λαμ-
 βάνειν ὁδὸν βαδίζοντας, ἄχθονται δὲ καὶ κυνὸς διεκ-
 δραμόντος, καὶ πολλὰ τοιαῦτα δεδίασιν, ὧν ὁμόνοι-
 αν οὐδὲν ἀδελφῶν διέστησεν· ἀνθρώπους δὲ κυνι-
 κούς καὶ διαβόλους ἐν μέσῳ λαμβάνοντες αὐτῶν, καὶ
 περιπταίοντες, οὐ συνορῶσι.

XX. Διὸ, τοῦ λόγου τὸ συνεχὲς ὑπαγορευόντος,
 εὐ μὲν εἶπε Θεόφραστος, ὡς, εἰ κοινὰ τὰ φίλων ἐστὶ,
 μάλιστα δεῖ κοινούς τῶν φίλων εἶναι τοὺς φίλους·
 οὐχ ἥμισθα δ' ἂν τις ἀδελφοῖς τοῦτο παραινέσειεν.
 αἱ γὰρ ἰδίαι καὶ χωρὶς ὁμιλίαι καὶ συνήθειαι πρὸς
 ἀλλήλους ἀποστρέφουσι καὶ ἀπάγουσιν ἀπ' ἀλλήλων·
 τῷ γὰρ φιλεῖν ἑτέρους, εὐθύς ἐπιταί τὰ χαίρειν ἑτέ-
 ροις καὶ ζηλοῦν ἑτέρους, καὶ ἄγεσθαι ὑφ' ἑτέρων.
 ἤθοιοιοῦσι γὰρ αἱ φιλίαι, καὶ μείζον οὐθέν ἐστι
 διαφορῆς ἡθῶν σημεῖον, ἢ φίλων αἰρέσεις διαφε-
 ρόντων. ὅθεν οὐτε τὸ συνεσθίειν ἀδελφῶ καὶ συμ-
 πίνειν, οὐτε τὸ συμπαίζειν καὶ συνδιημερεύειν, οὐ-
 τως συνεκτικόν ἐστιν ὁμοιοῦς, ὡς τὸ συμπιλεῖν πρὸς
 συνεχθραίνειν, ἠδεσθῆναι τε τοῖς αὐτοῖς συνόντα, καὶ
 πάλιν βδελύττεσθαι καὶ φεύγειν. οὐδὲ γὰρ διαβο-
 λῆς αἱ κοινὰί φιλίαι φέρουσι, οὐδὲ συγκρούσεις·
 ἀλλὰ κἄν γένηται τις ὀργὴ καὶ μέμψις, ἐκλύεται διὰ
 μέσου τῶν φίλων, ἐκδεχαμένων καὶ διασκεδαννύτων,
 ἄνπερ ἀμφοτέροις οὐκείως ἔρωσι, καὶ πρὸς ἀμφοτέ-
 ρους ὁμοῦ τῆ εὐνοίᾳ συνεύωσαν. ὡς γὰρ ὁ κασσί-

αερος φαγίντα τὸν χαλκὸν συναρμόττει καὶ συγκε-
ραίννυσσι, τῷ ψαύειν ἑκατέρου πέρατος οἰκείως ὁμο-
παθῆς γενόμενος, οὕτως δεῖ τὸν φίλον εὐάρμοστον
ἄντα καὶ κοινὸν ἀμφοτέροις τοῖς ἀδελφοῖς προσκα-
ταπυκνοῦν τὴν εὐνοίαν. εἰ δὲ ἄνισοι καὶ ἄμικτοι,
καθάπερ ἐν διαγράμματι μουσικῷ φθόγγοι, δια-
ζευξίν, οὐ συναφῆν, ποιοῦσιν. ἔστιν οὖν διαπορῆ-
σαι κότταρον ὀρθῶς ἢ τούναντίον ὃ Ἡσίοδος εἶπε

Μηδὲ κασιγνήτῳ ἴσον ποιεῖσθαι ἐταῖρον.

ὁ μὲν γὰρ εὐγνώμων καὶ κοινός, (ὥσπερ εἶρηται)
μᾶλλον ἐγκραθεὶς δι' ἀμφοτέρων, σύνδεσμος ἔσται
τῆς φιλαδελφίας. ὁ δὲ Ἡσίοδος (ὡς ἔοικεν) ἐφοβή-
θη τοὺς πολλοὺς καὶ φαύλους διὰ τὸ δύσζηλον καὶ
φίλαυτον. ὃ δὴ καλῶς ἔχει φυλαττομένους, κἄν εὐ-
νοίαν ἔσῃ φίλῳ νέμηται τις, ἀεὶ τὰ πρωτεῖα τῶ ἀ-
δελφῷ φυλάττειν ἐν ἀρχαῖς καὶ πολιτείαις, ἔν τε κλή-
σσει καὶ γνωρίσειν ἡγεμόνων, καὶ ὅσα τοῖς πολλοῖς
ἐπιφανῆ καὶ πρὸς δόξαν ἐστὶ, τὸ προσήκον ἀξίωμα
τῇ φύσει καὶ γέρας ἀποδιδόντας. οὐ γὰρ οὕτω τῷ
φίλῳ τὸ πλεόν ἐν τούτοις σεμνόν, ὡς ἀδελφῷ τοῦ-
καττον αἰσχρὸν γίνεται καὶ ἄδοξον. ἀλλὰ περὶ ταύ-
της μὲν ἐτέρωθι τῆς γνώμης γέγραπται τὰ δοκοῦντα
διὰ πλειόνων. τὸ δὲ Μενάνδρειον ὀρθῶς ἔχον, ὡς

Οὐδεὶς ἀγαπῶν αὐτὸς ὑμελεῖθ' ἠδίως,

ὑπομιμνήσκει καὶ διδάσκει τῶν ἀδελφῶν ἐπιμελεῖ-
σθαι, καὶ μὴ τῇ φύσει πιστεύοντας ὀλιγορεῖν. καὶ
γὰρ ἔπος τῇ φύσει φιλάνθρωπον, καὶ κῦων φιλο-
θέσποτον, ἀλλὰ μὴ τυγχάνοντα θεραπείας μηδ' ἐπι-
μελείας, ἀπόστοργα γίνεται καὶ ἀλλότρια· καὶ τὸ

σώμα τῆς ψυχῆς συγγενίστατόν ἐστιν, ἀμελούμενον δὲ καὶ παρρωμέμενον ὑπ' αὐτῆς, οὐκ ἐθέλει συνεργεῖν, ἀλλὰ λυμαίνεται καὶ προλείπει τὰς πράξεις.

XXI. Ἐπιμέλεια δὲ καλὴ μὲν αὐτοῖς τοῖς ἀδελφοῖς, ἔτι δὲ καλλίων πενθεροῖς καὶ γαμβροῖς τοῖς ἐκείνων, εὖνουν ἀεὶ παρέχειν εἰς ἅπαντα καὶ πρόθυμον ἑαυτὸν, οἰκίας τε φιλοδεσπότους ἀσπάξασθαι καὶ φιλοφρονεῖσθαι, καὶ χάριν ἔχειν ἱατροῦς θεραπεύσασιν αὐτοὺς καὶ φίλοις πιστοῖς, καὶ πρόθυμως συνδιενεγκοῦσιν ἀποδημίαν, ἢ στρατείαν· γυναῖκα δ' ἀδελφοῦ γαμετήν, ὡς ἀπάντων ἱερῶν ἀγιώτατον προσορῶντα καὶ σεβόμενον, τιμᾶν διὰ τὸν ἄνδρα καὶ εὐφημεῖν, ἀμελουμένην δὲ συναγαγᾶκτεῖν, χαλεπαίνουσαν δὲ προὔνειν· ἂν δ' ἀμάρτη τι τῶν μετρίων, συνδιαλλάττειν καὶ συμπαρακαλεῖν τὸν ἄνδρα· καὶ αὐτῷ τις ἰδίᾳ γένηται διαφορὰ πρὸς τὸν ἀδελφόν, αἰτιᾶσθαι παρ' ἐκείνην καὶ διαλύεσθαι τὴν μέμψιν· ἀγαμίαν δ' ἀδελφοῦ καὶ ἀπαιδίαν μάλιστα δυσχεραίνειν, καὶ παρακαλοῦντα καὶ λοιδοροῦντα, συνελαύνειν πανταχόθεν εἰς γάμον καὶ συνεργεῖν νομίμοις κηδεύμασι· κησαμένου δὲ παῖδας, ἐμφανεστερον χρῆσθαι τῇ τε πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ, καὶ τῇ πρὸς τὴν γυναῖκα τιμῇ· τοῖς δὲ παισὶν εὖνουν μὲν ὡσπερ ἰδίοις, ἥπιον δὲ μᾶλλον εἶναι καὶ μιλιχίον· ὅπως ἀμαρτάνοντες, οἷα νεοί, μὴ δραπέτωσι, μηδὲ καταλύωνται, διὰ φόβον πατρὸς, ἢ μητρὸς, εἰς ὀμίλιας φαύλας καὶ ὀλιγόρους, ἀλλ' ἀποστροφὴν καὶ καταφυγὴν ἅμα νοουθετοῦσαν εὐνοίᾳ καὶ παραπτωμένην ἔχωσιν· οὕτω καὶ Ἠλείτων ἀδελ-

φιλοῦν ὄντα Σπεύσιππον ἐκ πολλῆς ἀνείσεως καὶ ἀκολασίας ἐπίστρεψεν, οὐδὲν οὐτ' εἰπὼν ἀνιαρόν, οὔτε ποιήσας πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ φεύγοντι τοὺς γοῦν εἰς ἐλέγχοντας αὐτὸν αἰεὶ καὶ λοιδοροῦντας, ἐνδιδούς ἑαυτὸν εὐμενῆ καὶ ἀμῆνιτον, αἰδῶ τε πολλὴν ἐνεργάσατο, καὶ ζῆλον ἑαυτοῦ καὶ φιλοσοφίας· καί τοι πολλοὶ τῶν φίλων ἐνεκάλουν ὡς μὴ νοουθετοῦντε τὸ μειράκιον· ὁ δὲ καὶ πάνυ νοουθετεῖν ἔλαγξ, τῷ βίῳ καὶ τῇ διαίτῃ τῆς πρὸς τὰ αἰσχροῦ τῶν καλῶν διαφορῶς παρέχων κατανόησιν. Ἀλεύαν δὲ τὸν Θεσσαλὸν ὁ μὲν πατὴρ ἀγέρωχον ὄντα καὶ ὑβριστὴν ἐκόλουε καὶ χαλεπὸς ἦν, ὁ δὲ Θεῖος ἀνελάμβανε καὶ προσήχετο· πεμπόντων δὲ τῶν Θεσσαλῶν φρυκτοὺς περὶ βασιλείας πρὸς τὸν Θεὸν εἰς Ἀελφούς ἐπέβαλε κρύφα τοῦ πατρὸς ὁ Θεῖος, ὑπὲρ τοῦ Ἀλεύα· καὶ τῆς Πυθίας ταῦτον ἀκελούσης, ὃ τε πατὴρ ἀπέφησιν ἐμβεβληκῆναι τὸν φρυκτὸν ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ πῦσιν ἰδοῦκε πλάνη τις ἐν ταῖς καταγραφαῖς τῶν ὀνομάτων γεγραμῆναι· διὸ καὶ πέμπαντες αὐθις ἐπανήροντο τὸν Θεόν· ἡ δὲ Πυθία, καθάπερ ἐκβεβαιουμένη τὴν προτέραν ἀπαγόρευσιν, εἶπε·

Τὸν Πυρρόν τει φημί, τὸν Ἀρχεδαίη τέκε παιῖδα· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ὁ Ἀλεύας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ βασιλεὺς διὰ τὸν τοῦ πατρὸς ἀδελφὸν ἀποδειχθεὶς, αὐτὸς τε πολὺ πάντων ἐπρώτευσεν τῶν πρὸ αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔθνος εἰς δόξαν προήγαγε μεγάλην καὶ δύναμιν· ἀλλὰ μὴν εὐπραξίαις τε καὶ τιμαῖς καὶ ἀρχαῖς παιδῶν ἀδελφοῦ χαίροντα καὶ σεμνυνόμενον αὐξοῖν προσήκει καὶ συνεξορμᾶν πρὸς τὰ καλά, καὶ κατορ-

θοῦντας ἀφειδῶς ἐπαινεῖν· αὐτοῦ γὰρ υἷὸν ἐπαχθὲς
 ἴσως ἐγκωμιάζειν, ἀδελφοῦ δὲ, σεμνόν, καὶ οὐ φί-
 λαυτον, ἀλλὰ φιλόκαλον καὶ θεῖον ὡς ἀληθῶς. δο-
 κεῖ γάρ μοι καὶ τοῦνομα καλῶς ὑφηγησθαι πρὸς
 εὐνοίαν ἀδελφιδῶν καὶ ἀγάπησιν. δεῖ δὲ καὶ τὰ τῶν
 κρειιτόνων ζηλοῦν. Ἡρακλῆς τε γὰρ δυεῖν θεόνας
 ἐβδομήκοντα γεννήσας παῖδας, οὐδενὸς ἦτιον αὐτῶν
 τὸν ἀδελφιδοῦν ἠγάπησεν· ἀλλὰ καὶ εὖν πολλαχοῦ
 σύμβωμός ἐστιν Ἴφλαος αὐτῷ, καὶ συγκατεύχονται,
 περρασιάτην Ἡρακλείους ὀνομάζοντες. Ἰφικλέους δὲ
 τοῦ ἀδελφοῦ πεσόοντος ἐν τῇ περὶ Λακεδαίμονα μά-
 χῃ, περίλυπος γενόμενος, πᾶσαν ἐξέλιπε Πελοπόννη-
 σον. ἦ δὲ Λευκοθέα, τῆς ἀδελφῆς ἀποθανούσης,
 εἰσέφρασε τὸ βρέφος καὶ συναξείασεν· ὅθεν αἱ Ῥω-
 μαίων γυναῖκες ἐν ταῖς τῆς Λευκοθέας ἑορταῖς, ἦν
 Ματοῦταν ὀνομάζουσιν, οὐ τοὺς ἑαυτῶν παῖδας,
 ἀλλὰ τοὺς τῶν ἀδελφῶν ἐναγκαλίζονται καὶ τιμῶ-
 σιν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ
ΤΗΣ ΕΙΣΤΑ ΕΚΓΟΝΑ
ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΑΣ.

*Ε*κκλητικοί κρίσεις καὶ ξενικῶν δικαστηρίων ἀγωγὰς τοῖς Ἕλλησι τὸ πρῶτον ἀπιστία τῇ πρὸς ἀλλήλους ἐπενοήθησαν, ἀλλοτρίας δικαιοσύνης, ὡς περ ἐτέρου τινὸς τῶν ἀναγκαίων μὴ φυομένου παρ' αὐτοῖς, δεηθεῖσιν. ἄρ' οὖν καὶ οἱ φιλόσοφοι τῶν προβλημάτων ἴδια, διὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους διαφορὰς, ἐπὶ τὴν τῶν ἀλόγων φύσιν ζῶων, ὡς περ ἀλλοδαπὴν πόλιν ἐκκαλοῦνται, καὶ τοῖς ἐκείνων πάθεισι καὶ ἡθεσιν, ὡς ἀνεγνεύκτοις καὶ ἀδενάστοις, ἐφιαῖσι τὴν κρίσιν; ἢ καὶ τοῦτο τῆς ἀνθρωπίνης κακίας ἔγκλημα κοινὸν ἐστὶ, τὸ περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων καὶ μεγίστων ἀμφοδοξοῦντας ἡμᾶς, ζητεῖν ἐν ἵπποις καὶ κυσὶ καὶ ὄρνησι, πῶς γαμοῦμεν αὐτοὶ καὶ γεννώμεν καὶ τεκνοτροφοῦμεν, ὡς μηδὲν ἐν ἑαυτοῖς δῆλωμα τῆς φύσεως ὄν, καὶ τὰ τῶν θηρίων ἡθῆ καὶ πάθη προσανορεῖσθαι καὶ καταμαρτυρῆσαι τοῦ βίου ἡμῶν πολ-

λῆν τοῦ κατὰ φύσιν ἐκδικαίτησιν καὶ παράβασιν, εὐ-
 θὺς ἐν ἀρχῇ καὶ περὶ τὰ πρῶτα συγχεομένων καὶ
 παραττομένων. ἄκρατον γὰρ ἐν ἐκείνοις ἢ φύσις
 καὶ ἀμιγῆς καὶ ἀπλοῦν φυλάττει τὸ ἴδιον· ἐν δ' ἄν-
 θρώποις ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ τῆς συνηθείας (ὅ τοῦ-
 λαιον ὑπὸ τῶν μυρεψῶν πέπονθε) πρὸς πολλὰ μι-
 γνυμένη δόγματα καὶ κρίσεις ἐπιτίθεται, ποικίλη γέ-
 γονε καὶ ἰδέα, τὸ δὲ οἰκῆιον οὐ τετήρηκε. καὶ μὴ
 θαυμάζωμεν, εἰ τὰ ἄλογα ζῶα τῶν λογικῶν μᾶλλον
 ἔπεται τῇ φύσει· καὶ γὰρ τὰ φυτὰ τῶν ζῶων, οἷς
 οὔτε φαντασίαν, οὔτε ὄρμην ἔδωκεν, ἑτέρων ὄρειξιν
 τοῦ κατὰ φύσιν ἀποσαλεύουσιν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν δε-
 σμῶ συνειργμένα μένει καὶ κερράτῃται, μίαν αἰὲ πο-
 ρείαν ἢ ἢ φύσις ἄγει πορευόμενα. τοῖς δὲ θηρίοις
 τὸ μὲν πραῦτροπον τοῦ λόγου καὶ περιττὸν καὶ φι-
 λελεύθερον ἄγαν οὐκ ἔστιν, ἀλόγους δὲ ὄρμῆς καὶ
 ὄριξεις ἔχοντα καὶ χρώμενα πλάναις καὶ περιδρομαῖς,
 πολλάκις οὐ μακρὰν, ἀλλ' ὥς ἐπ' ἀγκύρας τῆς φύσεως
 σαλεύει, καὶ καθάπερ ὄδον ὑφ' ἠνία καὶ χαλινῶ βα-
 δίζοντα δείκνυσιν εὐθεΐαν. ὁ δὲ δεσπότης ἐν ἄν-
 θρώπῳ καὶ αὐτοκρατῆς λόγος ἄλλας ἄλλοτε παρεκ-
 βάσεις καὶ καινοτομίας ἀντυρίσκων, οὐδὲν ἔχνος ἐμ-
 φανῆς οὐδὲ ἐναργῆς ἀπολείπει τῆς φύσεως.

II. Ὅρα περὶ τοὺς γάμους ὅσον ἔστιν ἐν τοῖς
 ζῴοις τὸ κατὰ φύσιν. πρῶτον οὐκ ἀναμένει νόμους
 ἀγάμου καὶ ὀψιγάμου, καθάπερ οἱ Λυκούργου πο-
 λῆται καὶ Σόλωνος· οὐδὲ ἀτιμίας ἀτίκνων δέδοικεν
 οὐδὲ τιμᾶς διώκει τρίπαιδας, ὥς Ῥωμαίων πολλοὶ
 γαμοῦσι καὶ γεντῶσιν, οὐχ ἵνα κληρονόμους ἔχωσιν.

ἀλλ' ἵνα κληρονομεῖν δύνωνται. ἔπειτα μίγνυται τῷ
 θῆλει τὸ ἄρρην, οὐχ ἅπαντα χρόνον· ἡδονὴν γὰρ
 οὐκ ἔχει τέλος, ἀλλὰ γέννησιν καὶ τέκνωσιν· διὰ
 τοῦτο ἔτους ὥρα, ἣ προῶς τε γονίμους ἔχει καὶ πρός-
 φορον λοχευομένους κρᾶσιν, ἤλθιν εἰς τὸ αὐτὸ τῶ
 ἄρρην τὸ θῆλυ χειρῆθες καὶ πόθεινόν, ἡδεῖα μὲν
 ὄσμῃ χρωτὸς, ἰδίῳ δὲ κόσμῳ σώματος ἀγαλλόμενον,
 δρόσου καὶ βοτάνης ἀνάπλεων καθαρᾶς· αἰσθόμε-
 νον δὲ, ὅτι κύνει καὶ πεπλήρωται, κοσμίως ἄπεισι,
 καὶ προνοεῖ περὶ τὴν κύνειν καὶ σωτηρίαν τοῦ ἀπο-
 τεχθέντος. ἀξίως δὲ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν τὰ δρώμενα,
 πλὴν ὅτι γίνεται ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ φιλοστόργῳ,
 ταῖς προνοαῖς, ταῖς καρτερίαις, ταῖς ἐγκρατεῖαις.
 ἀλλὰ τὴν μέλιτταν ἡμεῖς σαφῆν καλοῦμεν καὶ νομι-
 ζομεν, ξανθὸν μέλι μηδομένην, κολακεύοντες τὸ ἡδὺ
 καὶ γαργαλλίζον ἡμᾶς τῆς γλυκύτητος· τὴν δὲ τῶν
 ἄλλων περὶ τὰς λοχείας καὶ τὰς ἀνατροφὰς σοφίαν
 καὶ τέχνην παρορῶμεν. οἷον εὐθύς, ἣ ἀλκυὼν κύνου-
 σα τὴν νεοττείαν συντίθησι, συλλαμβάνουσα τὰς
 ἀκάνθας τῆς θαλαττίας βελόνης, καὶ ταύτας δι' ἀλ-
 λήλων ἐγκαταπλέκουσα καὶ συνείρουσα, τὸ μὲν σχῆ-
 μα, περιαγῆς, ὡς ἀλιευτικοῦ κύρτου, καὶ πρόμηκες
 ἀπεργάζεται· τῇ δὲ ἄρμοσθαι καὶ πυκνότητι συμ-
 φράξασα τὰς ἀκάνθας ἀκριβῶς, ὑπέθηκε τῷ κλύ-
 σματι τοῦ κύματος, ὡς τυπτόμενον ἡσυχῇ καὶ πη-
 γνύμενον τὸ πύλημα τῆς ἐπιφανείας στεγανὸν γένη-
 ται· γίγνεται δὲ σιδήρῳ καὶ λίθῳ δυσδιαίρετον· ὃ
 δ' ἐστὶ θάυμασιώτερον, οὕτω τὸ στόμα τῆς νεοτ-
 τείας συμμέτρως πέπλασται πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸ

μέτρον τῆς ἀλκυόνης, ὥστε μήτε μείζον ἄλλο, μήτε
 μικρότερον ἐνδύεσθαι ζῶον, ὡς δὲ φασί, μηδὲ θά-
 λατταν παραδέχεσθαι, μηδὲ τὰ ἐλάχιστα. μέλιστα
 δὲ οἱ γαλεοὶ ζωογονοῦσι μὲν ἐν ἑαυτοῖς, ἐκβαίνειν
 δὲ παρίχουσιν ἐκτός καὶ νέμεσθαι τοῖς σκυμνίοις,
 εἶτα πάλιν ἀναλαμβάνουσι καὶ περιπτύσσουσιν ἐγ-
 κοιμώμενα τοῖς σπλάγχνοις. ἡ δὲ ἄρκτος, ἀγριώτα-
 τον καὶ σκυθροπότατον θηρίον, ἄμορφα καὶ ἀναφ-
 ῥα τίκει· τῇ δὲ γλώττῃ, καθάπερ ἐργαλείῳ, δια-
 τυπεῦσα τοὺς ὑμένας, οὐ δοκεῖ γεννᾶν μόνον, ἀλλὰ
 καὶ δημιουργεῖν τὸ τέκνον. ὃ δὲ Ὀμηρικὸς λέων,

ὄν φά τε

Νήπια τέκνα ἄγοντα συναντήσονται ἐν ὄλῃ

Ἄνδρες ἐπακτῆρες, ὃ δὲ τε ἑθένει βλεμμαίνει,

Ἰᾶν δὲ τ' ἐπισκύνιον κάτω ἔλκεται, ὄσσε καλύ-
 πτων,

ἄρα εὐχ ὁμοίος ἐστὶ διανοομένῳ πρὸς τοὺς κνη-
 γοὺς σπένδουσιν περὶ τῶν τέκνων; καθόλου γὰρ ἡ
 πρὸς τὰ ἔγγονα φιλοστοργία, καὶ τὰ τολμηρὰ δεικά
 ποιεῖ, καὶ φιλόπονα τὰ φάθυμα, καὶ φειδωλά τὰ
 γαστριμαργα. καὶ ὥσπερ ἡ Ὀμηρικὴ ὄρνις προσφῆ-
 ρουσα τοῖς νεοττοῖς

Μάλιστα, ἐπεὶ καὶ λάβῃσι, κακῶς δὲ τε οἱ πτελε
 αὐτῆ.

τῆ γὰρ αὐτῆς τρέφει λιμῶν τὰ ἔγγονα, καὶ τὴν τρο-
 φὴν τῆς γαστροῦς ἀπτομένην ἀποκρατεῖ καὶ πιεζει
 τῷ στόματι, μὴ λάθῃ καταπιούσα·

Ὡς δὲ κύων ἑμαλῆσι περὶ σκυλάκισσι βεβῶσα

Ἄνδρ' ἀγγοιήσασ' ὑλίαι, μέμονέν τε μάχεσθαι,

τὸν περὶ τῶν τέκνων φόβον, ὡς δεῦτερον προσλαβούσα θυμόν. αἱ δὲ πέρδικες ὅταν διώκονται μετὰ τῶν τέκνων, ἐκείνα μὲν εἴωσι προπέτεσθαι καὶ φεύγειν, αὐταῖς δὲ μηχανώμεναι προσέχειν τοὺς θηρεύοντας ἔγγυς κυλινδούμεναι καὶ καταλαμβάνεσθαι, μικρὸν ὑπεκθίουσιν, εἶτα πάλιν ἵστανται καὶ παρήχουσιν ἐν ἐφικτῷ τῆς ἐλπίδος ἑαυτὰς, ἄχρις ἂν οὕτω προκινδυνεύουσαι τῶν νεοτιῶν τῆς ἀσφαλείας, προαγῶνται πόρρω τοὺς διώκοντας. τὰς δὲ ἀλεκτοριδας ἐν τοῖς ὄμμασι καθ' ἡμέραν ἔχομεν, ὃν τρόπον τὰ νεοττία περιέπουσι, τοῖς μὲν ἐνδύναι χαλῶσαι τὰς πτέρυγας, τὰ δὲ ἐπιβαίνοντα τῶν νώτων, καὶ προσέρποντα πανταχόθεν ἀναδεχόμεναι, μετὰ τοῦ γεγηθός τι καὶ προσφιλές ἐπιφθέγγεσθαι· κύνες δὲ καὶ δράκοντας, ἂν περὶ αὐτῶν φοβηθῶσι, φεύγουσιν· ἂν δὲ περὶ τῶν τέκνων, ἀμύνονται καὶ διαμάχονται παρὰ δύναμιν. εἶτα ταῦτα οἰόμεθα πάδη τοῦτοις ἐνεργάσθαι τὴν φύσιν, ἀλεκτοριδῶν ἐπιγοκῆς καὶ κυνῶν καὶ ἄρκτων προνοῦσας, ἀλλ' οὐχ ἡμῶς δυσωποῦσαν καὶ τιτρώσκουσαν; ἐπιλογιζόμενους, ὅτι ταῦτα παραδείγματα τοῖς ἐπομένοις, τοῖς δ' ἀναληγῆτοις ὀνειδή περίεστι τῆς ἀπαθείας, θεῶν κατηγοροῦσι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως μόνης, μὴ προῖκα τὸ στέργειν ἐχούσης, μηδὲ ἐπισταμένης φιλεῖν ἄνευ χρείας. θαυμάζεται γὰρ ἐν τοῖς θεάτροις ἡ εἰπών·

Μισθοῦ γὰρ ἀνθρώπων τις ἀνθρώπον φιλεῖ·
κατ' Ἐπίκουρον, ὁ πατὴρ τὸν υἱόν, ἢ μήτηρ τὸ τέκνον, αἱ παῖδες τοὺς τεκόντας. ἀλλὰ ἐξ λόγου γένοιτο

ιοῖς θηρίοις σῆναις, καὶ τοῦτό τις εἰς κοινὸν θία-
κρον συναγαγὼν ἵππους καὶ βέας καὶ κύνας καὶ ὄρ-
μιθας, ἀναφθίγγεται μεταγράψας, ὡς οὔτε κύνες
ἐπὶ μισθῷ σκύλακας φιλοῦσιν, οὔτε ἵπποι πώλους,
οὔτε ὄρμιθες νεοτιτούς, ἀλλὰ προῖκα καὶ φυσικῶς,
ἐπιγκωσθήσεται τοῖς ἀπάντων πάθεισιν ὡς εὖ καὶ
ἀληθῶς λεγόμενον. αἰσχρὸν γάρ, ὦ Ζεῦ, τὰς θηρίων
γενέσεις καὶ λοχείας καὶ ὠδῖνας καὶ τεκνοτροφίας
φύσιν εἶναι καὶ χάριν, τὰς δὲ ἀνθρώπων, δάνεια καὶ
μισθοῦς καὶ ἀνθρώπων ἐπὶ χρείαις διδομένους.

III. Ἄλλ' οὔτε ἀληθῆς ὁ λόγος, οὔτ' ἄξιός ἀκού-
ειν. ἡ γὰρ φύσις, ὡσπερ ἐν φυτοῖς ἀγρίοις, αἰοναῖ-
κάνθαις, ἐρινεοῖς, κοτίναις, ἀρχαῖς ἀπέπτους καὶ ἀτε-
λεῖς ἡμέρων καρπῶν ἐμφύει· οὕτω τοῖς μὲν ἀλόγοις
τὸ πρὸς τὰ ἔγγονα φιλόστοργον, ἀτελές καὶ οὐ διαρ-
κὲς πρὸς δικαιοσύνην, οὐδὲ τῆς χρείας προσωτέρω
προσερχόμενον ἔδωκεν· ἄνθρωπον δὲ, λογικὸν καὶ
πολιτικὸν ζῶον, ἐπὶ δίκην καὶ νόμον εἰσάγουσα καὶ
θεῶν τιμαῖς, καὶ πόλεων ἰδρύσεις καὶ φιλοφροσύνην,
γενναῖα καὶ καλὰ καὶ φερέκαρπα τοῦτων σπέρματα
πᾶσις τὴν πρὸς τὰ ἔγγονα χάριν καὶ ἀγάπην,
ἀπολοῦσθαι ταῖς πρώταις ἀρχαῖς· αὗται δὲ ἦσαν
ἐν ταῖς τῶν σωμάτων κατασκευαῖς. πανταχοῦ μὲν
γὰρ ἡ φύσις ἀκριβῆς καὶ φιλότεχνος καὶ ἀνελλιπῆς
καὶ ἀπερίτμητος, οὐδὲν (ὡς ἔφησεν Ἑρασίστρατος)
ἔχουσα ῥωπικόν, τὰ δὲ περὶ τὴν γένεσιν ἀξίως οὐκ
ἔστιν εἰπεῖν, οὐδὲ εὐπρεπὲς ἴσως λίαν ἀκριβῶς τῶν
ἀπορρήτων ἐφάπτεσθαι τοῖς ὀνόμασι καὶ τοῖς ῥή-
μασι, ἀλλ' ἀποκειμένων καὶ κεκρυμμένων ἐπινοεῖν

εἴη πρὸς τὸ γεννῆν· καὶ λοχεύεσθαι τῶν μορίων ἐπι-
 των εὐφύτων· ἀρκεῖ δὲ ἡ τοῦ γάλακτος ἐργασία καὶ
 οἰκονομία τὴν πρόνοιαν αὐτῆς ἐμπερῆσαι καὶ ἐπιμι-
 λειαν· τοῦ γὰρ αἵματος ὅσον περισσώτατα τῆς χρείας
 ἐν ταῖς γυναιξὶ δι' ἀμβλύτητα καὶ μικρότητα τοῦ
 πνεύματος ἐπιπολάζον ἐμπλανῶται καὶ βαρύνει, τὸν
 μὲν ἄλλον χρόνον εἶθισται καὶ μεμελέτηκεν ἐμμήνοις
 ἡμερῶν περιόδους, ὀχτεοὺς καὶ πόρους αὐτῆ τῆς φύ-
 σεως ἀναστομώσεως, ἀποχεόμενον, τὸ μὲν ἄλλο σῶμα
 κουφίζειν καὶ καθαίρειν, τὴν δὲ ὑστέραν οἷον ἀρότη
 καὶ σπόρον γῆν ἐν φυτοῖς ὀργῶσαν ἐν καιρῷ παρέ-
 χειν· ὅταν δὲ τὴν γονὴν ἀναλάβῃ προσπεσοῦσα ἡ
 ὑστέρα, καὶ περιστείλῃ ῥιζώσεως γενομένης· ὁ γὰρ
 ὀμφαλὸς πρῶτον ἐν μήτρησιν (ὡς φησὶ Δημόκριτος)
 ἀγκυρηθόλιον σάλου καὶ κλάνης ἐμφύεται, πείσμα
 καὶ κλῆμα τῶ γεννωμένῳ καρπῷ καὶ μέλλοντι· τοῦς
 μὲν ἐμμήνους καὶ καθαρσίους ἔκλεισεν ὀχτεοὺς ἡ φύ-
 σεις, τοῦ δὲ αἵματος ἀντιλαμβανομένη φερομένου,
 τροφῇ χρῆται καὶ κατάρδει τὸ βρέφος ἤδη συνιστά-
 μενον καὶ διαπλαττόμενον· ἄχρις οὐ τοὺς προση-
 κοχτας ἀριθμοὺς τῇ ἐντὸς αὐξήσει κνηθῆν, ἑτέρας
 ἀνατροφῆς καὶ χώρας δέηται· τότε οὖν τὸ αἷμα παν-
 τὸς ἐμμελέστερον φυτουργοῦ καὶ ὀχτηγοῦ πρὸς ἑτέ-
 ραν ἄφ' ἑτέρας ἐκτρέψουσα, καὶ μεταλαμβάνουσα
 χρείαν, ἔχει παρσκευασμένας οἷον ἐγγείους τινὰς
 κρήνας νήματος ἐπιφόροτος, οὐκ ἀργῶς οὐδὲ ἀπα-
 θῶς ὑποδεχομένας, ἀλλὰ καὶ πνεύματος ἠπίῳ θερ-
 μότητι καὶ μαλακῇ θηλύτητι, ἐκπίσαι καὶ λεῖσθαι
 καὶ μεταβαλεῖν δυναμένας· τοιαύτην γὰρ ὁ μαστὸς

ἔχει ἐντός διάθεισιν καὶ κρῖσιν. ἐκροαὶ δὲ τοῦ γάλακτος οὐκ εἰσὶν, οὐδὲ κρουνοὶ μεθιέντες ἀθρόως, εἰς δὲ σάρκα πίδακώδη καὶ πόροις ἀτρεμα λεπτοῖς διηθούσαν ἀπολῆγον, εὐμεκὶς τῷ τοῦ νηπίου στόματι καὶ προσφιλὲς ψαῦσαι καὶ περιλαβεῖν ἐνδίδωσι ταμεῖον. ἀλλὰ τούτων γε τῶν τοσούτων ἐπὶ τὴν γένεσιν ἐργαλείων, καὶ τοιούτων οἰκονομιῶν, καὶ φιλοτιμίας, καὶ προνοίας, οὐδὲν ἦν ὄφελος, εἰ μὴ τὸ φιλόστοργον ἢ φύσις καὶ κηδεμονικὸν ἐνεργάσατο ταῖς τεκούσαις.

Οὐ μὲν γάρ τι πού ἐστιν οἷζυρῶτερον ἄνδρος,

Πάντων ὅσα τε γαῖαν ἐπιπνεῖει τε καὶ ἔρπει

τοῦτο οὐ ψεύδεται λέγων ἐπὶ νηπίου καὶ ἀρτιγενοῦς. οὐδὲν γάρ ἐστιν οὕτως ἀτελές, οὐδὲ ἄπορον, οὐδὰ γυμνόν, οὐδὲ ἄμορφον, οὐδὲ μιαρθόν, ὡς ἄνθρωπος ἐν γοναῖς ὁρώμενος· ὧ μόνῳ σχεδὸν οὐδὲ καθαράν ἔδωκεν εἰς φῶς ὁδὸν ἢ φύσις, ἀλλ' αἵματι πεφυρμένος, καὶ λύθρου περίπλευς, καὶ φονευομένῳ μᾶλλον ἢ γεννωμένῳ ἰοικῶς, οὐθενός ἐστιν ἀψασθαι καὶ ἀνελέσθαι καὶ ἀσπᾶσασθαι καὶ περιλαβεῖν, ἢ τοῦ φύσει φιλοῦντος. διὸ τῶν μὲν ἄλλων ζώων ὑπὸ τὴν γαστέρα τὰ οὐθᾶτα χαλῆ τοὺς μαστοὺς, ταῖς δὲ γυναιξὶν ἄνω γεγόνασιν περὶ τὸ στέρον ἐν ἐφικτῷ τοῦ φιλῆσαι καὶ περιπτύξαι καὶ κατασπᾶσασθαι τὸ νηπίον· ὡς τοῦ τεκεῖν καὶ θρέψαι τέλος οὐ χρεῖαν, ἀλλὰ φιλίαν ἔχοντος.

IV. Ἐπὶ τοὺς παλαιοὺς ἀνάγαγε τὸν λόγον, ὧν ταῖς μὲν τεκεῖν πρώταις, τοῖς δ' ἰδεῖν συνέβη τικτόμενον βρέφος. οὔτε νόμος ἦν ἐκείνοις τεκνοτροφεῖν

προστάτων, οὔτε προσδοκία χάριτος ἢ τροφείων ἐπὶ νέοις δανειζομένων. χαλεπὰς δὲ μᾶλλον εἴποιμ' ἂν εἶναι καὶ μνησικᾶκους τὰς τεκούσας τοῖς βρέφεσι, κινδύνων τε μεγάλων καὶ πόνων αὐταῖς γινομένων.

Ὡς δ' ὅταν ὠδίνουσαν ἔχη βέλος ὄξυ γυναῖκα
 Δριμύ, τό τε προῖασι μογοστόκοι εἰλείθυσαι,

Ἥρης θυγατέρες, πικρὰς ὠδίνας ἔχουσαι.
 ταῦτα οὐχ Ὅμηρον αἱ γυναῖκες, ἀλλ' Ὅμηρίδα γραφαι λέγουσιν, τεκούσαν ἢ τίκτουσαν ἔτι, καὶ τὸ μίγμα τῆς ἀληθόνης ὁμοῦ πικρὸν καὶ ὄξυ γινόμενον ἐν τοῖς σπλάγχνοις ἔχουσαν. ἀλλὰ τὸ φύσει φιλόστοργον ἔκαμπτε καὶ ἤγεν· ἔτι θερμὴ καὶ διαλγῆς καὶ κραδαινομένη τοῖς πόνοις, οὐχ ὑπερέβη τὸ νήπιον οὐδὲ ἔφυγεν, ἀλλ' ἐπεστράφη καὶ προσεμειδίασε, καὶ ἀνείλετο καὶ ἠσπάσατο· μηδὲν ἠδὲ καρπομένη, μηδὲ χρήσιμον, ἀλλ' ἐπιπόνως καὶ ταλαιπώρως ἀναδεχομένη

— τῶν σπαργάνων, ἐρειπίοις

Θάλπουσα καὶ ψύχουσα, καὶ πόνῳ πόνον·

Ἐκ νυκτὸς ἀλλάσσοις τὸν καθ' ἡμέραν.

τίνων ταῦτα μισθῶν ἢ χρειῶν ἐκείνοις; ἀλλ' οὐδὲ τοῖς νῦν· αἱ γὰρ ἐλπίδες ἄθλοιοι καὶ μακροί. ἄμπελον ἰσημερίας ἐαρινῆς σκάψας, μετοπωρινῆς ἐτρύγησε· πυρὸν ἔσπειρε δυομένης πλειάδος, εἶτα ἀνατελλούσης θερίζει· βόες καὶ ἵπποι καὶ ὄρνιθες ἔτοιμα τίκτουσιν ἐπὶ τὰς χρεῖας· ἀνθρώπου δὲ ἢ μὲν ἐκτροφὴ πολὺπαιος, ἢ δὲ αὐξήσις βραδεία· τῆς δὲ ἀρετῆς μακρὰν οὕσης, προαποθνήσκουσιν οἱ πλεῖ-

στοι πατέρες. οὐκ ἐπέιδε τὴν Σαλαμίνα Νεκλήης τὴν Θεμιστοκλέους, οὐδὲ τὸν Εὐρυμέδοντα Μιλτιάδης τὸν Κίμωνος, οὐδὲ ἤκουσε Περικλέους Ξάνθιππος δημηγοροῦντος, οὐδὲ Ἀρίστων Πλάτωνος φιλοσοφοῦντος, οὐδὲ Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους νίκας οἱ πατέρες ἔγνωσαν· ψελλίζόντων καὶ συλλαβίζόντων ἤκροῶντο, καὶ κώμους καὶ πότους καὶ ἔρωτας αὐτῶν οἱ ἄνθρωποι πλημμελούντων ἐπέιδον· ὥστε ἐπαινεῖσθαι καὶ μνημονεύεσθαι τοῦ Εὐήγου τοῦτο μόνον, ὡς ἐπέγραψεν·

Ἡ δέος, ἣ λύπη παῖς πατρὶ πάντα χρόνον·

ἀλλ' ὅμως οὐ παύονται παῖδας τρέφοντες, μάλιστα δὲ οἱ παίδων ἤκιστα δεόμενοι. γελοῖον γάρ, εἴ τις οἶεται τοὺς πλουσίους θύειν καὶ χαίρειν γενομένων αὐτοῖς τέκνων, ὅτι τοὺς θρέψοντας ἔξουσι καὶ τοὺς θάψοντας. εἰ μὴ νῆ Δία κληρονόμων ἀπορία παῖδας τρέφουσιν. οὐ γὰρ ἔστιν εὐρεῖν οὐδ' ἐπιτυχεῖν τοῦ τᾷλλότρια βουλομένου λαμβάνειν. Ψάμμος, ἣ κόνις, ἣ πτερὰ ποικιλοθρόων οἰωνῶν τόσσον οὐκ ἔχει ἀριθμὸν, ὅσος ἔστιν ὁ τῶν κληρονομοῦντων.

Δαναὸς δὲ πεντήκοντα θυγατέρων πατήρ·

εἰ δὲ ἄτεκνος ἦν, πλείονας ἂν εἶχε κληρονομοῦντας, καὶ οὐχ ὁμοίως. οἱ μὲν γὰρ παῖδες χάριν οὐδεμίαν ἔχουσιν, οὐδὲ ἔνεκα τούτου θεραπεύουσιν, οὐδὲ τιμῶσιν, ὡς ὀφείλημα τὸν κλῆρον ἐκδεχόμενοι. τῶν δὲ ἄλλοτρίων περὶ τὸν ἄτεκνον φωνὰς ἀκούεις ταῖς κομικαῖς ἐκείναις ὁμοίως,

Ἦ δῆμε, λοῦσαι πρῶτον, ἐκδικάσας μίαν,

Ἐνθου, φάρησον ἔντραγ'· ἔχε τριῶβολον.

τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου λεγόμενον·

Τὰ χρήματα ἀνθρώποισιν εὐρίσκειν φίλους,
 Δύναμιν τε πλείστην τῶν ἐν ἀνθρώποις ἔχειν,
 οὐχ ἀπλῶς ἀληθεῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀτέκνων· τούτους
 οἱ πλούσιοι δειπνίζουσιν, οἱ ἡγεμόνες θεραπεύουσιν,
 οἱ ῥήτορες μόνοις· τοῦτοις προῖκα συνηγοροῦσιν.

Ἰσχυρόν ἐστι πλούσιος ἄγνοοῦμενον·

Ἐχων κληρονόμον.

πολλοὺς γοῦν πολυφίλους καὶ πολυτιμήτους ὄντας,
 ἐν παιδίῳ γεννώμενον ἀφίλους καὶ ἀδυνάτους ἐποίη-
 ησεν· ὅθεν οὐδὲ πρὸς δύναμιν οὐθέν ἐστιν ὠφέλι-
 μον· ἀπὸ τῶν τέκνων, ἀλλὰ τῆς φύσεως τὸ πᾶν κρᾶ-
 τος, οὐχ ἧττον ἐν ἀνθρώποις ἢ θηρίοις.

V. Ἐξαμαυροῦται γὰρ καὶ ταῦτα καὶ πολλὰ τῶν
 ἄλλων ὑπὸ τῆς κακίας, ὡσπερ λόχμης ἡμέροις σπέρ-
 μασι παραβλαστανοῦσης· ἢ μηδὲ ἑαυτὸν φύσει σέρ-
 γειν τὸν ἀνθρώπον λέγμεν, ὅτι πολλοὶ σφάττουσιν
 ἑαυτοὺς καὶ κατακρημνίζουσιν· ὁ δὲ Οἰδίπους

Ἦρασ' ἐπαίρων βλέφαρα· φοῖνιαι δ' ὄμοῦ·—

Ἠγησίας διαλεγόμενος πολλοὺς ἐποίησεν ἀποκαρτε-
 ρῆσαι τῶν ἀκρωμένων·

Πολλὰ μορφαὶ τῶν δαιμονίων·

ταῦτα δὲ ἐστίν, ὡσπερ ἐκεῖνα, νοσήματα καὶ πάθη
 ψυχῆς τοῦ κατὰ φύσιν ἐξιστάντα τὸν ἀνθρώπον, ὡς
 αὐτοὶ καταμαρτυροῦσιν ἑαυτῶν· ἂν γὰρ ὕς τεκοῦσα
 θηλάκιον, ἢ κύων διασπαράξῃ σκυλάκιον, ἀθυμοῦ-
 σι καὶ ταράττονται, καὶ θεοῖς ἀποτρόπαια θύουσι,
 καὶ τέρας νομίζουσιν, ὡς πᾶσι κατὰ φύσιν στέργειν
 τὰ τικτόμενα καὶ τρέφειν, οὐκ ἀναιρεῖν, προσῆκοι.

οὐ μὴν ἀλλὰ ὥσπερ ἐν τοῖς μετάλλοις πολλῇ συμπεφυρμένον γῆ καὶ κατακεχωσμένον, ὁμῶς διαστίλβει τὸ χρυσίον, οὕτως ἡ φύσις ἐν αὐτοῖς τοῖς ἡμαρτημένοις ἠθεσι καὶ πάθεισιν ἐκφαίνει τὸ πρὸς τὰ ἔργονα φιλόστοργον. οἱ μὲν γὰρ πένητες οὐ τρέφουσι τέκνα, φοβούμενοι μὴ χεῖρον ἢ προσήκει τραφέντα δουλοπρεπῆ καὶ ἀπαιδέυτα, καὶ τῶν καλῶν πάντων ἐνδεῖα γένηται· τὴν γὰρ πενίαν ἔσχατον ἡγούμενοι κακόν, οὐχ ὑπομένουσι μεταδοῦναι τέκνοισι ὥσπερ τινὸς χαλεποῦ καὶ μεγάλου νοσήματος.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΒΙ' ΑΓΓΛΑΡΚΗΣ

Η' ΚΑΚΙΑ ΠΡΟΣ ΚΑΚΟΔΑΙΜΟΝΙΑΝ.

Υπομένει τὸ σῶμα πεπραμένον τῆς φερνῆς ἔχον, ὡς Εὐριπίδης φησὶν, βραχεία δεδήλωται καὶ ἀβέβαια· τῷ δὲ οὐ πολλῆς διὰ τέφρας, ἀλλὰ πυρκαϊᾶς τινος βασιλικῆς πορευομένῃ καὶ περιφλογομένῃ, ἀσθματος καὶ φόβου μεστῷ, καὶ ἰδρωῖτος διαποντίου, πλοῦτόν τινα προσθεῖσα Ταυτάλειον ἀπολαῦσαι δι' ἀσχολίαν οὐ δυναμένῃ. ὁ μὲν γὰρ Σικυώνιος ἐκεῖνος ἵπποτρόφος εὐ φρονῶν, ἴδωκε τῷ

βασιλεί τῶν Ἀχαιῶν θήλειαν ἵππον θρομέδα δαΐρον,
 ἵνα μή οἱ ἔκοιθ' ὑπὸ Γλιον ἠνεμόισσαν,
 ἀλλὰ τέμποιτο μένων, εἰς βαθύαν εὐπορίαν καὶ σχο-
 λήν ἄλκιρον ἀνακλίνας ἑαυτόν. οἱ δὲ νῦν, ἄλιπποι
 καὶ πρακτικοὶ δοκοῦντες εἶναι, μηδενὸς καλοῦντες,
 ὠθοῦνται δὲ αὐτῶν ἐπὶ τραχὴλον εἰς αὐλαῖς καὶ
 προκομπᾶν καὶ θυραυλίας ἐπιπόνους, ἵνα ἔππου τι-
 νός, ἢ πόρρης, ἢ τοιαύτης τινὸς εὐημερίας τύχουσι.

Τοῦ δὲ καὶ ἀμφιδρυφῆς ἄλοχος Φυλῆκη ἐλλείπειτο,
 Καὶ δόμος ἤμιτελής.

σύρεται δὲ καὶ πλανᾶται τριβόμενος ἐν τισιν ἐπι-
 ζῶν καὶ προπηλακιζόμενος· ἂν δὲ καὶ τύχη τινὸς
 ὦν ποθεῖ, περινεχθεὶς καὶ σκοτοδινησίας πρὸς τὸν
 τῆς τύχης πεταυρισμὸν, ἀπόβασιν ζητεῖ, καὶ μακα-
 ρίζει τοὺς ἀδόξους καὶ ἀσφαλῶς ζῶντας· οἱ δ' ἐπι-
 νον πάλιν, ἄνω βλέποντες ὑπὲρ αὐτοὺς φερόμενον.

II. Πάντως ἡ κακία διατίθησι πάντας ἀνθρώ-
 πους, αὐτοτελής τις οὖσα τῆς κακοδαιμονίας δημι-
 ουργός· οὔτε γὰρ ὀργάνων οὔτε ὑπηρετῶν ἔχει χρεῖ-
 αν. ἄλλοι δὲ τύραννοι σπουδαῖζοντες οὓς ἂν κολά-
 ζωσιν ἀθλίους ποιῶν, δημίους τρέφουσι καὶ βασι-
 νιστάς, ἢ καυτήρια καὶ σφῆνας ἐπιμηχανῶνται, ἀλό-
 γου ψυχῆς· ἡ δὲ κακία, δίχα πάσης παρασκευῆς,
 τῇ ψυχῇ συνελθοῦσα, συνέτριψε καὶ κατέβαλε, λυ-
 πῆς ἐνέπλησε, θρήνων, βαρυθυμίας, μεταμελείας
 τὸν ἄνθρωπον. τεκμήριον δὲ· τεμνόμενοι πολλοὶ
 αἰσιπῶσι, καὶ μαστιγούμενοι καρτεροῦσι, καὶ σφη-
 τήμιμοι ὑπὸ δασκετῶν ἢ τυράννων, φωνὴν οὐκ ἀ-
 φῆκαν, ὅταν ἡ ψυχὴ μύσασα τῷ λόγῳ τὸν τόπον,

ὡςπερ χειρὸς πίεση καὶ κατάσχη· θυμῷ δὲ οὐκ ἂν ἐπιτάξιας ἤσυχίαν, οὐδὲ πίνθει σιωπῆν· οὔτε φοβούμενον στήναι πείσεως, οὔτε δυσφοροῦντα μετανοεῖν μὴ βοῆσαι, μηδὲ τῶν τριχῶν λαβέσθαι, ἢ τὸν μηρὸν κρούσαι. οὕτω καὶ πύρρος ἴσκιον ἢ κακία καὶ σιδήρου βιασιότερα.

III. Αἱ πόλεις δὴπουθεν ὅταν ἔκδοσιν γὰρ ἢ κλοουσῶν προγράψωσιν, ἀκροῶνται τῶν τεχνιτῶν ἁμιλλωμένων περὶ τῆς ἐργολαβίας, καὶ λόγους καὶ παραδείγματα κομιζόντων· εἶτα αἰρῶνται τὸν ἀπ' ἐλάττονος θαπάνης τὸ αὐτὸ ποιοῦντα καὶ βέλτιον καὶ τέρχιον. φέρε δὴ καὶ ἡμᾶς ἔκδοσιν τινα βίου καὶ ἀνθρώπου κακοδαίμονος προκηρῦσσειν, εἶτα πρόσθεναι τῇ ἐργολαβίᾳ τὴν τύχην καὶ τὴν κακίαν διαφερομένης· τὴν μὲν ὀργάνων τε παντοδαπῶν κατάπλεων καὶ παρασκευῆς πολυτελοῦς εἰς ἁπεργασίαν κακοδαίμονος ζωῆς καὶ οἰκτρᾶς· ληστήρια δὲ τινα καὶ πολέμους καὶ τυράννων μισαιφονίας, καὶ χειμῶνας ἐκ θαλάττης, καὶ κираυρὸν ἐξ ἕσρος ἐφαλκομένην, καὶ κώνεια τρίβουσαν, καὶ ξίφη φέρουσαν, καὶ συκοφαντίας ξενολογοῦσαν, καὶ πύρρειτους ἐξάπτουσαν, καὶ πέδους περικροθεύσαν, καὶ περιοικοδομοῦσαν εἰρκίας· καίτοι τούτων τὰ πλεῖστα τῆς κακίας μᾶλλον ἢ τῆς τύχης ἐστίν· ἀλλὰ πάντα ἔστι τῆς τύχης. ἢ δὲ κακία παρεσιῶσα γυμνή καὶ μηδεὶος δεσμένη τῶν ἔξωθεν ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, ἐρωτάτω καὶ τὴν τύχην, πῶς ποιήσει κακοδαίμονα καὶ ἄθυρόν τὸν ἄνθρωπον. Τύχη, πένιαν ἀπειλεῖς; καταγελάσου Μητροκλῆς, ὃς χειμῶνος ἐν τοῖς προβάτοις κα-

θεύδων, καὶ θέρους ἐν τοῖς προφυλαίαις τῶν ἱερῶν,
 τὸν ἐν Βαβυλῶνι χειμάζοντα, καὶ περὶ Μηδῶν θε-
 ρίζοντα Περσῶν βασιλέα περὶ εὐδαιμονίας εἰς ἀγῶνα
 προὔκαλιτο. δουλείαν καὶ δεσμὰ καὶ πρᾶσιν ἐπαί-
 γεις; καταφρονεῖ σου Διογένης, ὃς ὑπὸ τῶν ληστῶν
 πωλούμενος, ἐκήρυττε· Τίς ὠνήσασθαι βούλεται
 δεσπότην; κύνικα φαρμάκου ταράττεις; οὐχὶ καὶ
 Σωκράτει ταύτην προέπιες; ὁ δὲ Ἰλέως καὶ πρᾶος,
 οὐ τρέσας, οὐδὲ διαφθείρας οὐδὲ χρώματος οὐδέν,
 οὐδὲ σχήματος, μάλ' εὐκόλως ἐξέπιεν· ἀποθνήσκοντα
 δὲ αὐτὸν ἱμακάριζον οἱ ζῶντες, ὡς οὐδ' ἐν ἄδου θείας
 ἀνευ μόρας ἐσόμενον. καὶ μὴ τὸ πῦρ σου Δέκιος ὁ
 Ῥωμαίων στρατηγὸς προέλαβεν, ὅτε τῶν στρατοπέδων ἐν
 μέσῳ πυρὰν νήσας, τῷ Κρόνῳ κατ' εὐχὴν αὐτὸς ἑαυτὸν
 ἐκαλλίμωσεν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας. Ἰνδῶν δὲ φίλων-
 δροι καὶ σώφρονες γυναῖκες ὑπὲρ τοῦ πυρός ἐρίζουσι
 καὶ μάχονται πρὸς ἀλλήλας, τὴν δὲ νικήσασαν τε-
 θνηκότι τῷ ἀνδρὶ συγκαταφλεγῆναι, μακαρίαν ἄδου-
 σιν αἰ λοιπαί. τῶν δὲ ἐκεῖ σοφῶν οὐδεὶς ζηλωτὸς
 οὐδὲ μακάριστός ἐστιν, ἂν μὴ ζῶν ἔτι καὶ φρονῶν
 καὶ ὑγαιῶν, τοῦ σώματος τὴν ψυχὴν πυρὶ διασῆ-
 σθαι, καὶ καθαρὸς ἐκβῆ τῆς σαρκός, ἐκνιψόμενος τὸ
 θνητόν. ἀλλ' ἐξ οὐσίας λαμπρῶς καὶ αἴκου καὶ τρα-
 πέξης καὶ πολυτελείας εἰς τρίβωνα καὶ πήραν καὶ
 προσάτησιν ἐφημέρου τροφῆς καταΐεις; ταῦτα εὐ-
 δαιμονίας ἀρχαὶ Διογένηι, ταῦτα ἐλευθερίας Κρά-
 τητι καὶ δόξης. ἀλλὰ εἰς σταυρὸν καθηλώσεις, ἢ
 σκόλοπι πήξεις; καὶ τί Θεοδώρῳ μέλει, πότερον ὑπὲρ
 γῆς ἢ ὑπὸ γῆς σήπεται; Σκυθῶν εὐδαιμόνες ταφῆ

αὐται· Τράκων δὲ κύνες, Βακτριανῶν δὲ ἄρνιδες νεκροὺς ἐσθίουσι κατὰ νόμους, ὅταν μακαρίου τέλους τυγχάνωσιν.

IV. Τίνας οὖν ταῦτα κακοδαίμονας ποιεῖ; τοὺς ἀνάνδρους, καὶ ἀλογίστους, τοὺς εὐθρύπτους καὶ ἀγυμνάστους, τοὺς ἐκ νηπίων ἄς ἔχουσι δάξας φυλάττοντας, οὐκοῦν; οὐκ ἔστιν ἡ τύχη κακοδαιμονίας. ταλειουργός, ἂν μὴ κακίαν ἔχη συνεργοῦσαν. ὡς γὰρ ἡ κρόκη τὸ ὀστέον πρίει, τέφρα καὶ ὄξει διάβροχον γενόμενον, καὶ τὸν ἐλέφанта τῷ ζῦθει μαλακὸν γενόμενον καὶ χαλῶντα κάμπτουσι καὶ διασχηματίζουσιν, ἄλλως δὲ οὐ δύνανται· οὕτως ἡ τύχη τὸ πεπονθός· ἐξ αὐτοῦ καὶ μαλακὸν κακίᾳ προσπεσοῦσα κοιλάλει καὶ τιτρώσκει. καὶ καθάπερ ὁ πάροικος τῶν ἄλλων οὐθενὶ βλαβερός ὢν, οὐδὲ λυπῶν ἀπτομένους καὶ περιφέροντας, εἰάν τιτρωμένοις ἐπισηνεχθῆ ἴσον, εὐθὺς ἀπόλλυσι τῷ προσπεπονθότι καὶ τὴν ἀποφθεῖν δεχομένῳ· οὕτω τὸν ὑπὸ τῆς τύχης συντριβήσεσθαι μέλλοντα τὴν ψυχὴν, ἴδιον ἔλκος ἐν ἑαυτῷ καὶ κακὸν ἔχειν δεῖ ἐντὸς σαρκός, ὅπως τὰ προσπίπτοντα ἔσωθεν οἰκτρὰ καὶ ὀδυρτὰ ποιήσῃ.

V. Ἄρ' οὖν ἡ κακία τοιοῦτον ὥστε τῆς τύχης δλίσθαι πρὸς κακοδαιμονίας ἀπεργασίαν; πόθεν οὐ τραχὺ καὶ δυσχείμερον ἐπαίρεται πείλαγος, οὐ ληστῶν ἐνοθίοις διαζώνουσιν ἐνεδραῖς ἐρήμους ὑπερείας, οὐ νεφὴ χαλαζοβόλα πεδίοις περιρόθήγνυσι κερκοφόροις, οὐ Μίλιτον οὐδὲ Ἄνυτον οὐδὲ Καλλίξενον ἐπάγει σικοφάντην, οὐκ ἀφαιρεῖται πλοῦτον, οὐ

ἀτιμίῃ στρατηγίας, ἵνα ποιήσῃ κακοδαίμονας
 ἄλλα πταῖ πλουτοῦντας, εὐποροῦντας, κληρονομοῦν-
 τας ἐν γῆ, διὰ θαλάττης, ἐνδέδουκε, προσπέφυκεν,
 ἐκτίκρουσα ταῖς ἐπιθυμίαις, διακαλοῦσα τοῖς θυ-
 μοῖς, συντροίβουσα ταῖς δεισιδαιμονίαις, διασφύρουσα
 τοῖς ὀφθαλμοῖς.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΟΤΕΡΟΝ

ΤΑ ΤΗΣ ΦΤΥΧΗΣ, ἢ ΤΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ,
 ΠΑΘΗ ΧΕΙΡΟΝΑ.

Ομηρος μὲν ἐπιβλέψας τὰ θνητὰ τῶν ζώων γένη,
 καὶ πρὸς ἄλληλα συγκρίνας κατὰ τοὺς βίους καὶ πᾶς
 διαιτήσεις, ἐξεφώνησεν, ὡς οὐδὲν ἔστιν

— οἰζυρώτερον ἀνδρός,

Πάντων ὅσα τε γαῖαν ἐπιπνέει τε καὶ ἔρπει
 πρωτεῖον οὐκ εὐταχὲς εἰς κακῶν ὑπεροχὴν ἀποδιδούς
 τῷ ἀνθρώπῳ. ἡμεῖς δὲ ὡσπερ ἤδη νικῶντα πακαθεσι-
 μονία τὸν ἀνθρώπον, καὶ τῶν ἄλλων ἀθλιώτερον
 ζῶων ἀνηγορευμένον, αὐτὸν αὐτῷ συγκρίνωμεν εἰς
 ἰδίων κακῶν ἀγῶνα, σῶμα καὶ ψυχὴν δειροῦντες
 οὐκ ἀχρήστως, ἀλλὰ καὶ πάνυ δειόντως. ἵνα μὴ θω-
 μεν, πότερον διὰ τὴν τύχην, ἢ δι' ἑαυτοὺς, ἀθλιώ-

περον ζωμαν. νόσος μὲν γὰρ ἐν σώματι φανερά δια-
 γνίσκῃ· κακία δὲ καὶ μοχθηρία περὶ ψυχὴν, ἔργον
 ἐστὶ πρῶτον, εἶτα πάθος αὐτῆς. οὐ μικρὸν δὲ πρὸς
 εὐθυμίαν ὄφελος, εἴαν ἰσίοιμον ἢ τὸ χεῖρον καὶ ἀσ-
 φότερον καὶ ἄσφικτον.

II. Ἡ μὲν οὖν Δισώπειος ἀλώπηξ περὶ πεικιλλίας
 δικαζομένη πρὸς τὴν πάρθαλιν, ὡς ἐκείνη τὸ σῶμα
 καὶ τὴν ἐπιφάνειαν εὐανθῆ καὶ κατάστικτον ἐπεδεί-
 ξατο, τῇ δὲ ἦν τὸ ξανθὸν ἀνχηρὸν καὶ οὐχ ἡδὺ
 προσιδεῖν· Ἄλλ' ἐμοῦ τοι τὸ ἐντός (ἔφη) σκοπῶν, ὃ
 δικαστὰ, ποικιλωτέραν με τῆς δὲ ὄψει, δηλοῦσα τὴν
 περὶ τὸ ἦθος εὐτροπίαν ἐπὶ πολλὰ ταῖς χρεταῖς ἀμει-
 βομένην. λέγομεν οὖν ἐν ἡμῖν, ὅτι πολλὰ μὲν, ὃ
 ἄνθρωπε, σοῦ καὶ τὸ σῶμα καὶ νοσήματα καὶ πάθη
 φύσει τε ἀνίησιν ἐξ ἑαυτοῦ καὶ προσπίπτοντα δέχε-
 ται θύραθεν· ἂν δὲ σαυτὸν ἐνδοθεν ἀνοιξῆς, ποι-
 κίλον τε καὶ πολυπαθὲς κακῶν ταμεῖον εὐρήσεις καὶ
 θησαύρισμα, ὡς φησι Δημόκριτος· οὐκ ἐξωθεν ἐ-
 πιρρέοντων, ἀλλ' ὡσπερ ἐγγείους καὶ αὐτόχθονας
 πηγὰς ἐχόντων, ἃς ἀνίησιν ἢ κακία, πολύχυτος καὶ
 δασιλῆς οὔσα τοῖς πάθειαι. εἰ δὲ τὰ μὲν ἐν σαρκὶ
 νοσήματα σφυγμοῖς καὶ χροιαῖς ἐρυθραίνόμενα φω-
 ρᾶται, καὶ θερμότητις αὐτὰ καὶ πόνοι προπετεῖς
 ἐλέγχουσι, τὰ δ' ἐν ψυχῇ λανθάνει τοὺς πολλοὺς
 κακὰ ὄντα, διὰ τοῦτό ἐστι κακίω, προσαφαιροσόμενα
 τὴν ἐπ' αἰσθητικῶν τοῦ πάσχοντος αἰσθησιν. τῶν μὲν
 γὰρ περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων ἐφθωμένος ὁ λογισμὸς
 αἰσθάνεται· τοῖς δὲ τῆς ψυχῆς συννοσῶν αὐτός, οὐκ
 ἔχει κρίσιν ἐν οἷς πάσχει· πᾶνχει γὰρ ὃ κρίνει· καὶ

δεῖ τῶν ψυχικῶν πρῶτον καὶ μέγιστον ἀριθμεῖν τὴν
 ἄνοιαν, δι' ἧς ἀνήκεστος ἢ κακία τοῖς πολλοῖς συν-
 οικῆ καὶ συγκαταβιοῖ καὶ συναποθνήσκει. ἀρχὴ
 γὰρ ἀπαλλαγῆς πόσου μὲν αἰσθησις εἰς χρεῖαν ἄγου-
 σα τοῦ βοηθοῦντος τὸ πάσχον· ὁ δὲ ἀπιστία τοῦ
 νοσεῖν, οὐκ εἰδώς ὧν δεῖται, καὶ παρῆ τὸ θεραπεῦον,
 ἀρνεῖται. καὶ γὰρ τῶν περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων,
 τὰ μετὰ ἀναισθησίας χεῖρονα, λήθαργοι, κεφαλαλ-
 γίαι, ἐπιληψίαι, ἀποπληξίαι, αὐτοὶ τε πυρετοὶ συν-
 τίναντες εἰς παρακοπὴν τὸ φλεγμαῖνον, καὶ τὴν αἰ-
 σθησιν ὥσπερ ἐν ὄργανῳ διαταράξαντες,

Κινοῦσι χορδὰς τὰς ἐκινήτους φρενῶν.

III. Λιὸ καίριδες ἰατρῶν βούλονται μὲν μὴ νοσεῖν
 τὸν ἄνθρωπον, νοσοῦντα δὲ, μὴ ἄγνοεῖν, ὅτι νοσεῖ·
 ὃ τοῖς μυχικοῖς πάθει πᾶσι συμβέβηκεν. οὔτε γὰρ
 ἀφραίνοντες, οὔτε ἀσελγαίνοντες, οὔτ' ἀδικοπρα-
 γοῦντες ἁμαρτάνειν δοκοῦσιν· ἀλλ' ἔνιοι καὶ κατορ-
 θοῦν. πυρετὸν μὲν γὰρ οὐδεὶς ὑγίαν ἐνόμασεν,
 οὐδὲ φθίσειν ἐπέβηκεν· οὐδὲ ποδάγραν ποδάκειαν·
 οὐδὲ ὠχρίασιν ἐρύθημα· θυμὸν δὲ πολλοὶ καλοῦ-
 σιν ἀνδρίαν, καὶ ἔρωτα φιλίαν, καὶ φθόρον ἀμιλ-
 λαν, καὶ δειλίαν ἀσφάλειαν. εἶθ' οἱ μὲν καλοῦσι
 τοὺς ἰατροὺς, (αἰσθάνονται γὰρ ὧν δεόνται πρὸς αἶ
 νοσοῦσιν) οἱ δὲ φεύγουσι τοὺς φιλοσόφους· οἶονται
 γὰρ ἐπιτυγχάνειν ἐν οἷς διαμαρτάνουσιν. ἐπεὶ τοῦ-
 τῳ γε τῷ λόγῳ χρώμενοι λέγομεν, ὅτι κουφότερον
 ἴστιν ὀφθαλμία μανίας, καὶ ποδάγρα φρενίτιδος. ὁ
 μὲν γὰρ αἰσθάνεται καὶ καλεῖ τὸν ἰατρὸν κτεραγώς·
 καὶ παρόντι τὴν ἄμιν ἀλείψαι πορεῖται, τὴν φλέβα

τεμῖν, τὴν κεφαλὴν θεραπεῦσαι παραδίδωσιν· τῆς δὲ μαινομένης Ἀγαύης ἀκούεις ὑπὸ τοῦ πάθους τὰ φίλτατα ἠγνοηκυίας·

Ἄγωμεν ἐξ ὄρεος ἔλικα

Νεότομον ἐπὶ μέλαθρα,

Μακάρισον θήραμα.

καὶ γὰρ ὁ μὲν τῷ σώματι νοσῶν, εὐθὺς ἐνδοῦς καὶ παθεῖς ἑαυτὸν εἰς τὸ κλινίδιον, ἡσυχίαν ἄγει· θεραπευόμενος· ἂν δὲ που μικρὸν ἑξαίτη καὶ διασχιρτήσῃ τὸ σῶμα φλεγμονῆς προσπεσούσης, εἰπὼν τις τῶν παρακαθημένων, πρῶτως

Μένε, ὦ ταλαίπωρ, ἀτρέμα· σοῖς ἐν δεινίοις·

ἐπίστησε καὶ κατέσχεν. οἱ δ' ἐν τοῖς ψυχικοῖς πάθεσιν ὄντες, τότε μάλιστα πράττουσι, τότε ἥμισυ ἡσυχάζουσιν· αἱ γὰρ δρμαὶ, τῶν πράξεων ἀρχαί, τὰ δὲ πάθη, σφοδρότητες δρμῶν. διὸ τὴν ψυχὴν ἡρεμῖν οὐκ ἔωσιν, ἀλλ' ὅτε μάλιστα δεῖται· μοῆς καὶ σιωπῆς καὶ ὑποστολῆς ὁ ἄνθρωπος, τότε αὐτὸν εἰς ὑπαιθρον ἔλκουσι, τότε ἀποκαλύπτουσιν οἱ θυμοὶ, αἱ φιλονεικίαι, οἱ ἔρωτες, αἱ λύπαι, πολλὰ καὶ δραῖν ἄνομα καὶ λαλεῖν ἀνάρμοστα τοῖς καιροῖς ἀναγκαζόμενον.

IV. Ὡστερ ὅτ' ἐπισφαλέστερες χειμῶν τοῦ πλεῖν οὐκ ἔωντος, ὁ κωλύων καθορμίσασθαι· οὕτως οἱ κατὰ ψυχὴν χειμῶνες βαρύτεροι, οἱ στείλασθαι τὸν ἄνθρωπον οὐκ ἔωντες, εὐδ' ἐπιστήσαι τεταραγμένον τὸν λογισμόν· ἀλλὰ ἀκυβέρνητος καὶ ἀνερμάτιστος ἐν ταραχῇ καὶ πλάνῃ δρόμοις ὀλεθρίοις καὶ παραφόροις διατραχηλιζόμενος εἰς τι ναυάγιον φοβερὸν

ἐξέτισε, καὶ συγέτριψε τὸν ἑαυτοῦ βίον· ὥστε καὶ
 τούτοις χεῖρον νοσεῖν ταῖς ψυχαῖς ἢ τοῖς σώμασιν·
 ταῖς μὲν γὰρ πάσχειν μόνον, τοῖς δὲ καὶ πάσχειν
 καὶ ποιεῖν κακῶς συμβέβηκε. καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ
 λέγειν τῶν παθῶν; αὐτὸς δὲ καιρὸς ὑπόμνησις ἐστίν.
 ὁρᾶτε τὸν πολὺν καὶ παμμίγη τοῦτον τὸν ἑνταῦθα
 συνηραγμένον καὶ κεκώμενον ὄχλον περὶ τὸ βῆμα
 καὶ τὴν ἀγορὰν; οὐ θύσοκτες οὗτοι συνελήλυθασι
 πατρίοις θεοῖς, οὐδὲ ἁμαγνίων μετέξοντες ἱερῶν ἀλ-
 λήλοισ; οὐκ Ἀσκραίῳ Διὶ Δυδίων καρπῶν ἀπαρχὰς
 φέροντες, οὐδὲ Διονύσω βεβαπτευμένον θύσθλον
 ἱεραῖς νυξὶ καὶ κοινοῖς ἀρχιάζοντες κήμοις· ἀλλ'
 ὡς περ ἐτησίοις περιόδῳ ἀκμῇ νοσήματα ἐπετραχί-
 νουσα τὴν Ἀσίαν ἐπὶ δικῶν καὶ ἀγῶνας ἐμπροθέ-
 σμους ἤκουσαν ἑνταῦθα συμβάλλει· τὸ δὲ τῶν
 πραγμάτων πλῆθος ὥσπερ ῥευμάτων ἀθρόων, εἰς
 μίαν ἐμπέπτωσεν ἀγορὰν, καὶ φλαγμαίνει καὶ ἀσκήφῃ
 ῥωγεν ἀλλύτων καὶ ὀλλυμένων· ποίων ταῦτα παρ-
 τῶν ἔργα; πρίων ἠπιάλων; τίνες ἐνατάσεις, ἢ παρ-
 ρεμπτώσεις, ἢ δυσκρασία θερμῶν, ἢ ὑπέρχμασις ὑγρῶν;
 ἢ ἐκάστην δίκην ὡς περ ἄνθρωπον ἀνακρίτης· πό-
 θεν πέφυκε, πόθεν ἦκει· τὴν μὲν θυμὸς ἀμθιάδης
 παποίηκε, τὴν δὲ μανιώδης φιλοκακία, τὴν δὲ ἄδα-
 κος ἐπιθυμία.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ

Ἀσκολὸν μὲν ἀναλαμβάνει θράσνευμα καὶ χαλεπὸν ἢ φιλοσοφία τὴν ἀδολεσχίαν. τὸ γὰρ φάρμακον αὐτῆς, ὁ λόγος, ἀκούοντων ἐστίν· οἱ δ' ἀδολέσχοι οὐδενὸς ἀκούουσιν· αἰ γὰρ λαλοῦσι. καὶ τοῦτο ἔχει πρῶτον κακὸν ἢ ἀσιγησίᾳ, τὴν ἀνηκοῖαν. κωφότης γὰρ ἀσθαιρέτος ἐστίν, ἀνθρώπων (οἴμαι) μεταφομένων τὴν φύσιν, ὅτι μίαν γλῶτταν, δύο δ' ὠτὰ ἔχουσιν. εἴπερ οὖν ὁ Εὐριπίδης καλῶς εἶπε πρὸς τὸν ἀσύνητον ἀκροατὴν·

Οὐκ ἂν δυναίμην μὴ στέγοντα πιμπλάναι,
 Σοφούς ἐπαντιλῶν ἀνδρὶ μὴ σοφῶ λόγους·
 σκαιότερον ἂν τις εἴποι πρὸς τὸν ἀδολέσχον, μᾶλλον δὲ περὶ τοῦ ἀδολέσχου·

Οὐκ ἂν δυναίμην μὴ δεχόμενον πιμπλάναι,
 Σοφούς ἐπαντιλῶν ἀνδρὶ μὴ σοφῶ λόγους·
 μᾶλλον δὲ περιαντιλῶν λόγους ἀνθρώπων λαλοῦντι μὲν πρὸς τοὺς οὐκ ἀκούοντας, μὴ ἀκούοντι δὲ τῶν λαλούντων. καὶ γὰρ ἂν ἀκούσῃ τι βραχὺ, τῆς ἀδολε-

σχίας ὡςπερ ἄμωτιν λαβούσης, τοῦτο περαχεῖμα
πολλαπλάσιον ἀνταποδίδωσι. τὴν μὲν γὰρ ἐν Ὀλυμ-
πία στοὰν ἀπὸ μιᾶς φωνῆς πολλὰς ἀντανακλάσεις
ποιοῦσαν, ἐπιτάφωνον καλοῦσι· τῆς δ' ἀδολεσχίας
ἂν ἐλάχιστος ἀψῆται λόγος, εὐθύς ἀντιπεριηχεῖ,

Κινεῦσα χορδὰς τὰς ἀκινήτους φρενῶν.
μήποι' οὖν αὐτοῖς οὐκ εἰς τὴν ψυχὴν, ἀλλ' εἰς τὴν
γλῶτταν, ἢ ἀκαὴ συντίετται. διὸ τοῖς μὲν ἄλλοις
ἐμμένουσιν οἱ λόγοι, τῶν δ' ἀδολέσχων διαφέουσιν·
εἰθ' ὡςπερ ἀγγεῖα, κενοὶ φρενῶν, ἤχου δὲ μεστὸν
περιῖασιν.

II. Εἰ δ' οὖν δοκεῖ πείρας μηδὲν ἠλλελεῖφθαι,
εἵπωμεν πρὸς τὸν ἀδόλεσχον·

ὦ παῖ, σιωπᾶ· πόλλ' ἔχ' ἢ σιγῆ· καλὰ·
δύο δὲ τὰ πρῶτα καὶ μέγιστα, τὸ ἀκοῦσαι καὶ ἀκου-
σθῆναι· ὧν οὐδ' ἑτέρου τυχεῖν ἐγγίνεται τοῖς ἀδο-
λέσχοις, ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτὴν τὴν ἐπιθυμίαν ἀπο-
δυσπετοῦσι. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις νοσήμασι τῆς ψυ-
χῆς, οἷον φιλαργυρία, φιλοδοξία, φιληθονία, τὸ γοῦν
τυγχάνειν, ὧν ἐφίενται, περίεστι· τοῖς δ' ἀδολέσχοις
τοῦτο συμβαίνει χαλεπώτατον· ἐπιθυμοῦντες γὰρ
ἀκροατῶν, οὐ τυγχάνουσιν, ἀλλὰ πᾶς φεύγει προ-
τροπάδην· καὶ ἐν ἡμικυκλίῳ τινὶ καθιζόμενοι, καὶ
περιπατοῦντες ἐν ταύτῳ θεάσονται προσφοιτῶντα,
ταχέως ἀνάξουσιν αὐτοῖς παρεγγυῶσι. καὶ καθάπερ
ὅταν ἐν συλλόγῳ τινὶ γένηται σιωπῆ, τὸν Ἑρμῆν
ἐπεισεληλυθέναι λέγουσιν, οὕτως ὅταν εἰς συμπόσιον
ἢ συνέδριον γνωρίμων λάλος εἰέλθῃ, πάντες ἀπο-
σιωπῶσι, μὴ βουλόμενοι λαβὴν παρασχεῖν· ἂν δ'

αὐτὸς ἄρξεται διαίρειν τὸ στόμα, πρὸ χείματος, ὡς ἀνὰ ποντίαν ὑκραν βορέου πνέοντος, ὑφορώμενοι σάλον καὶ ναυτίαν, ἐξανέστησαν. ὅθεν αὐτοῖς συμβαίνει μῆτε παρὰ δεῖπνον συγκλιτῶν, μῆτε συσκήτων τυγχάνειν προθύμων, ὅταν ὀδοιπορῶσιν ἢ πλέωσιν, ἀλλ' ἀναγκαστῶν· πρόσκειται γὰρ ἀπανταχοῦ, τῶν ἱματίων ἀντιλαμβανόμενος, τοῦ γενείου, τὴν πλευρὰν θυροκοπῶν τῇ χειρὶ·

— πόδες δὴ κείθι τιμωτάτοι,

κατὰ τὸν Ἀρχιλόχον, καὶ νῆ Δία κατὰ τὸν σαφὸν Ἀριστοτέλην· καὶ γὰρ αὐτὸς ἐνοχλούμενος ὑπὸ ἀδολέσχου καὶ κοπιόμενος ἀτόποις τισὶ διηγήμασι, πολλάκις αὐτοῦ λέγοντος· Οὐ θαυμαστὸν, Ἀριστοτέλης; Οὐ τοῦτο (φησὶ) θαυμαστὸν· ἀλλ' εἴ τις πόδας ἔχων σὲ ὑπομένει. ἑτέρῳ δὲ τινι τοιοῦτῳ μετὰ πολλοὺς λόγους εἰπόντι· Κατηδολέαχηκά σου, φιλόσοφε· Μὰ Δῖ' (εἶπεν) οὐ γὰρ προσεῖχον· καὶ γὰρ ἂν βιάσωνται λαλεῖν σὲ ἀδόλεσχα, παρεδωκεν αὐτοῖς ἡ ψυχὴ τὰ ὦτα περιαντλεῖν ἔξωθεν, αὐτὴ δ' ἐντὸς ἑτέρας τινὰς ἀναπτύσσει καὶ διέξεισι πρὸς αὐτὴν φροντίδας· ὅθεν οὔτε προσεχόντων, οὔτε πιστευόντων ἀκροατῶν εὐποροῦσι. τῶν μὲν γὰρ πρὸς τὰς συνουσίας εὐκαταφόρων ἄγονον εἶναι τὸ σπέρμα λέγουσι· τῶν δ' ἀδόλεσχων ὁ λόγος ἀτελής καὶ ἄκαρπός ἐστι.

III. Καίτοι γ' οὐδὲν σῶτως ἢ φύσις εὐεργῶς κεχαρᾶκῳκε τῶν παρ' ἡμῖν, ὡς τὴν γλώτταν, βαλομένη φρουρὰν πρὸ αὐτῆς τοὺς ὀδόντας, ἵν', εἰάν ἐντὸς κατατείνοντος ἤνιά σιγαλόεντα τοῦ λόγιαμοῦ, μὴ ὑπα-

αὐθιῆς· μηδ' ἀνειλήθαι, δῆγμασιν αὐτῆς κατέχωμεν
 τὴν ἀκρασίαν αἰμάτιοντες. ἀχαλίνων γὰρ, οὐ τα-
 κείων, οὐδ' οἰκημάτων, ἀλλὰ στομάτων τὸ τέλος
 θυστυχίαν ὁ Εὐριπίδης φησὶν. οἱ δ' οἰκημάτων μὲν
 ἀθύρων, καὶ βαλλαντιῶν ἀδύσμων μηδὲν ὄφελος οἰδ-
 μενοι τοῖς κεκτημένοις εἶναι, στόμασι δ' ἀκλειστοῖς
 καὶ ἀθύροις, ὡς περὶ τοῦ πόντου, διὰ παντὸς ἔξω
 ῥέουσι χρώμενοι, πάντων ἀτιμώτατον ἡγεῖσθαι τῶν
 λόγων εἰκόασιν. ὅθεν οὐδὲ πίστιν ἔχουσιν, ἥς πᾶς
 λόγος ἐφίεται· τὸ γὰρ οἰκεῖον αὐτοῦ τέλος, τοῦτ'
 ἔστι, πίστιν ἐνεργάσασθαι τοῖς ἀκούουσιν· ἀπί-
 στοῦνται δ' οἱ λυλοῖ, καὶ ἀκηθεύσασιν. ὡς περὶ γὰρ
 ὁ πυρὸς εἰς ἀγγεῖον κατακλεισθεὶς, τῷ μὲν μέτρῳ
 πικρίων εὐρίσκειται, τῇ δὲ χρεια μοχθηροτέρος· οὕτω
 λόγος εἰς ἀδύσμον ἐμπεσὼν ἀνθρώπων, πολὺ ποιεῖ
 τοῦ ψεύδους ἐπίμετρον, ᾧ διαφθείρει τὴν πίστιν.

IV. Ἐτι τοίνυν τὸ μεθύειν πᾶς ἀνθρώπος αἰδή-
 μων καὶ κόσμος φυλάσσει· ἀν· μανία γὰρ δμόςσι-
 χος μὲν ἢ ὄργη κατ' ἐπίουσι, ἢ δὲ μέθη σύνοικος·
 μᾶλλον δὲ μανία, τῷ μὲν χρόνῳ ἤττον, τῷ δ' ἔκου-
 σίῳ μείζων, ὅτι τὸ ἀνθαίρετον αὐτῇ πρόσεστι. τῆς
 δὲ μέθης οὐδὲν οὕτω κατηγοροῦσιν, ὡς τὸ περὶ
 τοὺς λόγους ἀκρατές καὶ ἀδύσμον.

Θίνος γὰρ τ' ἐφέηκε πολύφρονά περ μάλ' αἰεῖσαι,
 Καὶ θ' ἀπαλὸν γελάσαι, καὶ τ' ὀρχήσασθαι ἀνῆκε.
 καὶ τοῖς τὸ δεινότερον, ᾗδῃ καὶ γέλωσ καὶ ὀρχησις
 οὐδὲν ἄχρι τούτων·

Καὶ τι ἔπος προέηκεν, ὅπερ τ' ἀρῶντον ἄμεινον·
 τοῦτο ἦδη δεινὸν καὶ ἐπικίνδυνον· καὶ μὴ ποτε τὸ

ζητούμενον παρά τοῖς φιλοσόφοις λύων ἢ ποιητῆς, οἰνώσεως καὶ μέθης διαφορὰν εἴρηκεν· οἰνώσεως μὲν, ἀγεῖω· μέθης δὲ, φλυαρίαν· τὸ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νηφοντος, ἐπὶ τῆς γλώττης ἐστὶ τοῦ μεθύοντος, ὡς οἱ παροιμιαζόμενοι φασιν· ὄθεν ὁ μὲν Βίας ἐν τινι πότῳ σιωπῶν, καὶ σκωπτόμενος εἰς ἀβελτηρίαν ὑπὸ τινος ἀδολέσχου· Καὶ τίς ἂν (ἔφη) δύνατο μαρῶς ἂν ἐν οἴνῳ σιωπῆν; Ἀθήνησι δὲ τις ἐσιῶν πρῆς βεῖς βασιλικούς, ἐφιλοτιμήθη σπουδάζουσιν αὐταῖς συναγαγεῖν εἰς ταῦτὸ τοὺς φιλοσόφους· χρωμένων δὲ τῶν ἄλλων κοινολογία· καὶ τὰς συμβολὰς ἀποδιδόντων, τοῦ δὲ Ζήνωνος ἡσυχίαν ἄγοντος, φιλοφρονησάμενοι καὶ προπιόντες οἱ ἕξοι· Περὶ σοῦ δὲ τί χρῆ λέγειν, (ἔφασαν) ὦ Ζήνων, τῷ βασιλεῖ; καὶ κείνος· Ἄλλο μηθὲν, (εἶπεν) ἢ ὅτι πρῆσβυτης ἐστὶν ἐν Ἀθήναις, παρά πότον σιωπῆν δυνάμενος. οὕτω τι βαθὺ καὶ μυστηριώδες ἢ σιγὴ καὶ νηφαλίον· ἢ δὲ μέθη, λάλον· ἄνουν γὰρ καὶ ὀλιγόφρον, διὰ τοῦτο καὶ πολύφωρον. οἱ δὲ φιλόσοφοι, καὶ ὀριζόμενοι τὴν μέθην, λέγουσιν εἶναι λήρησιν πάροινον· οὕτως οὐ ψέγεται τῷ πίνειν, εἰ προσεῖη τῷ πίνειν τὸ σιωπῆν· ἀλλ' ἢ μωρολογία μέθην ποιεῖ τὴν οἰνώσειν· ὁ μὲν οὖν μεθύων ληρεῖ παρ' οἶνον· ὁ δ' ἀδολέσχος πανταχοῦ ληρεῖ, ἐν ἀγορᾷ, ἐν θεάτρῳ, ἐν περιπάτῳ, μεθ' ἡμέραν, νύκτωρ· ἐστὶ δὲ θεραπέων, τῆς νόσου βαρύτερος· συμπλέων, τῆς ναυτίας ἀηδέστερος ἐπαινῶν, τοῦ ψέγοντος ἐπαχθέστερος· ἠδιὸν γὰρ τοῖς πονηροῖς ὀμιλοῦσιν ἐπιδειξέοις, ἢ χρηστοῖς ἀδολέσχαις.

ὁ μὲν γὰρ Σφοκλῆους Νῆσῳ, τὸν Αἴαντα τραχυρό-
μενον τῷ λόγῳ πρᾶϋνων, ἠθικῶς τοῦτο εἴρηκεν·

Οὐ μέμφομαί σε· δρῶν γὰρ εὖ, κακῶς λέγεις·
πρὸς δὲ τὸν ἀδολέσχην οὐχ οὕτως ἔχομεν, ἀλλὰ πᾶ-
σαν ἔργου χάριν ἢ τῶν λόγων ἀκαιρία διαφθείρει
καὶ ἀπόλλυσι.

V. Λυσίας· τινὲ δίκην ἔχοντι λόγον συγγράφας
ἔδωκεν· ὁ δὲ πολλάκις ἀναγνούς, ἤκε πρὸς τὸν Λυ-
σίαν ἀθυμῶν καὶ λέγων, τὸ μὲν πρῶτον αὐτῷ διεξ-
ίοντι θαυμαστὸν φανῆναι τὸν λόγον, αὐθις δὲ καὶ
τρίτον ἀναλαμβάνοντι, παντελῶς ἀμβλὺν καὶ ἄπρα-
κτον· ὁ δὲ Λυσίας γελάσας· Τί οὖν, (εἶπεν) οὐχ
ἄπαξ μέλλεις λέγειν αὐτὸν ἐπὶ τῶν δικαστῶν; καὶ
σκόπει τὴν Λυσίου πειθῶ καὶ χάριν· κῆκεῖνον γὰρ

Ἐγὼ φάμι ἰσπλοκάμων μοισῶν εὖ λαχεῖν.
τῶν δὲ περὶ τοῦ ποιητοῦ λεγομένων ἁληθέστατον
ἔστιν, ὅτι μόνος Ὀμηρος τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀψυχο-
ρίας περιγέγονεν, αἰεὶ καινός, ὧν καὶ πρὸς χάριν ἀ-
κμᾶζων· ἀλλ' ὅμως εἰπὼν καὶ ἀναφωνήσας ἐκεῖνο
περὶ αὐτοῦ, τὸν·

— ἐχθρὸν δὲ μοι ἔστιν·

Αὐθις ἀριζήλως εἰρημένα μυθολογεύειν,
φεύγει καὶ φοβεῖται τὸν ἐφεδρεύοντα παντὶ λόγῳ
κόρον, εἰς ἄλλα ἐξ ἄλλων διηγήματα τὴν ἀκοήν ἄγων,
καὶ τῇ καυχότητι τὴν πληρομένην αὐτῆς παραμυθοῦ-
μενος· οἱ δ' ὑποκναίουσιν δὴ πᾶν τὰ ὅτια, ταῖς ταυ-
τολογίαις ὥσπερ καλίμψιστα διαμολύνοντες.

VI. Τοῦτο τοῖνυν πρῶτον ὑπομιμνήσκωμεν αὐ-
τούς, ὅτι, καθάπερ τὸν οἶνον ἠθονῆς ἕνεκα καὶ φι-

λοφροσύνης εύρημίτον, οί πρόσβιαζόμενοι πολὺν πί-
νειν καὶ ἄκρατον, ἐνίοτε εἰς ἀηδίαν καὶ παροινίαν
τρέπουσιν, οὕτω τὸν λόγον ἡδιστον ὄντα καὶ φιλαν-
θρωπώτατον συμβόλαιον, οἱ χρώμενοι κακῶς καὶ
προχείρως, ἀπάνθρωπον ποιοῦσι καὶ ἄμικτον, οἷς
οἶονται χαρίζεσθαι, λυποῦντες, καὶ ἀφ' ὧν θανμά-
ζεσθαι, καταγλώμενοι, καὶ δι' ὧν φιλεῖσθαι, δυσ-
χεραίνόμενοι. ὡσπερ οὖν ὁ τῷ κιστῷ τοὺς ἐμιλοῦν-
τας ἀποστρέφων καὶ ἀπελαύνων, ἀναφρόδιτος· οὕ-
τως ὁ τῷ λόγῳ λυπῶν καὶ ἀπεχθανόμενος, ἄμουσός
τις καὶ ἀτεχνός ἐστι.

VII. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων παθῶν καὶ νοσημάτων
τὰ μὲν ἐστὶν ἐπακίνδυνα, τὰ δὲ μισητὰ, τὰ δὲ κατα-
γέλαστα· τῇ δ' ἀδολεσχίᾳ πάντα συμβέβηκε· χλευά-
ζονται μὲν γὰρ ἐν ταῖς κοιναῖς διηγήσεσι, μισοῦνται
δὲ διὰ τὰς τῶν κακῶν ἠεροαγγελίας, κινδυνεύουσι
δὲ τῶν ἀπορρήτων μὴ κρατοῦντες. ὅθεν Ἀνάχαρσις
ἔστιαθεὶς παρὰ Σόλωνι, καὶ κοιμώμενος, ὤφθη τὴν
μὲν ἄριστεράν χειρα τοῖς μορίοις, τὴν δὲ δεξιάν τῷ
στόματι προσκειμένην ἔχων· ἐγκρωτεστέρου γὰρ ἕε-
το χαλινοῦ δεῖσθαι τὴν γλώτταν, ὀρθῶς οἰόμενος.
οὐ γὰρ ἦν τις ἐξαρθρήσασαιτο ῥαδίως· ἄνδρας τοσού-
τους ἀφροδισίῳ ἀκρασίᾳ πεπτωκότας, ὅσας πόλεις
καὶ ἡγεμονίας λόγος ἐξενιχθεὶς ἀπορρήτος ἠναστά-
τους ἐποίησε. Σύλλας ἐπολιόρκει τὰς Ἀθήνας, οὐκ
ἔχων σχολὴν ἐνδιατρίψαι χρόνον πολὺν· ἐπὶ πόνος
ἄλλος ἔπειγεν, ἠρπακότες μὲν Δαίον Μιθριδάτου,
τῶν δὲ παρὶ Μάριον αὐτίς ἐν Ρώμῃ κρατούντων·
ἀλλὰ πρεσβυτῶν ταύτῃ ἐπὶ κοινῆσι διαλεγόμενων,

αἷς οὐ φυλάττεται τὸ ἑπτάχαιλον, καὶ κινδυνεύει τὸ ἄστυ κατ' ἐκεῖνο ληφθῆναι τὸ μέρος, ἀκούσαντες οἱ κατέσκοποι πρὸς τὸν Σόκλον ἐξηγγεῖλαν. ὁ δ' εὐθὺς τὴν δύναμιν προσεγαγὼν, περὶ μίσης νύκτας εἰσήγαγε τὸ στράτευμα, καὶ μικροῦ μὲν κατίσκαψε τὴν πόλιν, ἐπέπλησε δὲ φόνου καὶ νεκρῶν, ὥστε τὸν Περραιμικὸν αἵματι ῥυῆναι· χαλεπῶς δὲ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἔσχε διὰ τοὺς λόγους μῦλλον, ἢ διὰ τὰ ἔργα· κακῶς γὰρ αὐτὸν ἔλεγον καὶ τὴν Μετίλλαν, ἀναπρῶδωντας ἐπὶ τὰ τεῖχη καὶ σκώπτοντες,

Συκάμινον ἔσθ' ὁ Σύλλας, ἀλφίτῳ πεπασμένον, καὶ τοιαῦτα πολλὰ φλυαροῦντες, ἐπισπάσαντο κορυφοτάτου πράγματος, λόγων, ὡς φησὶν ὁ Πλάτων, βασιτάτην ζημίαν. τὴν δὲ Ῥωμαίων πόλιν ἐκάλυσεν ἐλευθέραν γενέσθαι, Νέρωνος ἀπαλλαγεῖσαν, ἐνὸς ἀνδρὸς ἀδολεσχία. μία γὰρ ἦν νῦξ, μεθ' ἣν ἔδου τὸν τύραννον ἀπολωλέναι, παρισκευασμένων ἀπάντων· ὁ δὲ μέλλων αὐτὸν ἀποκτινύναι, πορευόμενος εἰς Θίατρον, ἰδὼν τινα τῶν δεδεμένων ἐπὶ θύρας κέλλοντες προσάγεισθαι Νέρωνι, καὶ τὴν αὐτοῦ τύχην ἀποδουρόμενον, ἐγγὺς προσῆλθεν αὐτῷ, καὶ προσψευθούσας· Εὐχου (φησὶν) ὡς ἀνθρώπε, τὴν σήμερον ἡμέραν παρελθεῖν μόνον, αὔριον δὲ μοι εὐχαριστήσις· ἐρπιάσας οὖν τὸ αἰνιχθῆν ἐκεῖνος, καὶ νοήσας, (οἶμαι) ὅτι

Ἀθήπιος, ὃς τὰ ἔτοιμα λιπῶν, ἀνέτομα δίδασκε, τὴν βεβαιότεραν εἶκετο σωτηρίαν πρὸ τῆς θανάσιμης· ἐμήνυσε γὰρ τῷ Νέρωνι τὴν φωνὴν τοῦ ἀνθρώπου· καὶ κείνος εὐθὺς ἀνήρπαστο, καὶ βάνανον

καὶ πῦρ, καὶ μάστιγις ἐπ' αὐτόν, ἐροῦμενοι πρὸς
τὴν ἀνάγκη, ἢ χωρίς ἀνάγκης ἐρήνησι.

VIII. Ζήμων δὲ ὁ φιλόσοφος, ἴσα μὴδ' ἄνοτος
αὐτοῦ πρόηται καὶ τῶν ἀπορρήτων ἐκβιαζόμενον τὸ
σῶμα ταῖς ἀνάγκαις, διαφραγεῖν τὴν γλῶτταν, προσέ-
φρασε τῷ τυράννῳ. κελὸν δὲ καὶ Δίαίτα τῆς ἐγκρα-
τίας ἔχει γέρας· ἑταῖρα τῶν περὶ Ἀρμόδιον ἦν καὶ
Ἀριστογείτονα, καὶ τῆς ἐπὶ τοὺς τυράννους συνωμο-
σίας ἐκκενώνει ταῖς ἐλπίσιν, ὡς γυνή· καὶ γὰρ αὕτη
περὶ τὸν καλὸν ἐκείνον ἐβάχχευσε κρατῆρα τοῦ ἔρω-
τος, καὶ καταργίαστο διὰ τοῦ θεοῦ τοῖς ἀπορρήτοις.
ὧσπερ οὖν ἐκεῖνοι πταίσαντες ἀνηρέθησαν, ἀνακρινομέ-
νη καὶ κελουμένη φράσαι τοὺς ἔτι λανθάνοντας,
οὐκ ἔφρασαν, ἀλλ' ἐνεκαρτέρησεν, ἐπιδείξασα τοῦς
ἄνδρας αὐδὲν ἀνάξιον ἑαυτῶν παθόντας, εἰ τοιαύ-
την ἀγῆπησαν. Ἀθηναῖοι δὲ χαλκῆν ποιησάμενοι
Δίαίταν, ἄγλασσαν, ἐν πύλαις τῆς ἀκροπόλεως ἀνέ-
θρακαν, τῷ μὲν θυμοειδῇ τοῦ ζώου τὸ ἀήτητον αὐ-
τῆς, τῷ δ' ἄγλασσαν τὸ σιωπηλὸν καὶ μυστηριώδες
ἐμφαίνοντες. οὐδεὶς γὰρ οὕτω λόγος ὠφέλιμος φη-
σὶν, ὡς πολλοὶ σιωπηθέντες. ἔστι γὰρ εἰπεῖν ποτὶ
τὸ σιωπῆν, οὐ μὴν σιωπῆσαι γε τὸ λεχθέν, ἀλλ' ἐκ-
κῆρυκαί καὶ διαπροφοίτηκεν. ἄθεν (εἶμαι) τοῦ μὲν
λέγειν ἀκέραιους, τοῦ δὲ σιωπῆν θεοῦς διδασκα-
λους ἔχομεν, ἐν τελείαις καὶ μυστηρίοις σιωπῆν πα-
ραλαμβάνοντες. ὁ δὲ ποιητὴς τὸν λογιώτατον Ὀδυσ-
σεῖα σιωπηλότερον πεποίηκε, καὶ τὸν νῆα αὐτοῦ,
καὶ τὴν γηπέδα, καὶ τὴν τροφόν. ἀκαίρις γὰρ ἐλ-
κούσθαι.

ἔξω δὲ ἤνυσεν πρὸς κρεττοτέρῃ θέρῃ, ἢ τὸ αἰθέρος.
 αὐτὸς δὲ τῆς Πηγεῖδος τῆς περὶ τὸ καθήμερον,
 θύμῳ προὐνοῦσαν εἰς ἡλίαν ἐκείνην ὑπὸ πᾶσι,
 ὅφρα ἑαυτὸν δ' ὥσπερ πέρα ἕσασσαν, ἢ τὸ αἰθέρος,
 ἄτρεμας ἐν βλεφάρουσι.
 οὕτως τὸ σῶμα μεστόν ἦν αὐτοῦ πανταχόθεν ἄγκυ-
 ρείας, καὶ πάντα ἔχων ὁ λόγος εὐπειθῆ καὶ ὑπόχε-
 ρία, προσέτατε τοῖς ὄμμασι μὴ διακρύβειν, τῇ γλῶσ-
 σῃ μὴ φθέγγεσθαι, τῇ καρδίᾳ μὴ τρέμειν, μηδ'
 ἕλακτεῖν.
 αὐτὸ δ' αὐτὸ ἐν πείσῃ κραδίη μέγετε τελευτῶσα,
 πύχνη τῶν ἀλόγων κινήματων δεήκοτος τοῦ ἁλο-
 μοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ αἷμα πεποιημένου κα-
 πηλοῦ ἑαυτῷ καὶ χειρόθις. τοιοῦτοι δὲ καὶ οἱ τετ-
 τὰ αὐτῶν ἑταίρων· τὸ γὰρ ἐλκομένους καὶ προσου-
 χομένους ὑπὸ τοῦ Κύκλωπος, μὴ κατειπὼν τοῦ Ὀ-
 υδισσέως, μηδὲ δεῖξαι τὸ πεφυρακτωμένον ἐκείνη καὶ
 παρεσκευασμένον ὄργανον ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν, ἢ ἄλ-
 ῶμοὺς ἐσθίειν μᾶλλον, ἢ φρῶσαι τι τῶν ἀπαρῆ-
 κτων, ὑπερβολὴν ἐγκρατείας καὶ πίστεως οὕτως ἀποδεί-
 λωσαν. ὅθεν ὁ Πιττακὸς αὐτὸς κακῶς, τοῦ Λίγυπτιαν
 βασιλέως πέμψαντος ἱερεῖον αὐτῷ, καὶ τελευτῶντος
 τὸ κάλλιστον καὶ τὸ χεῖριστον ἐξελεῖν κρέας, ἐπέμψεν
 κρέας τὴν γλῶσσαν, ὡς ὄργανον μετὰ γὰρ ὄντων ὄργα-
 νῶν αὐτῶν κακῶν τῶν μεγίστων οὕτως αὐτῶν.
 ἸΚΑΝ. δ' Ἐυρωπίδος Ἰνῶ, ὑπερβολὴν ἄγρῳσα
 πρὸς αὐτῆς, εἰδὲσαι φησὶ.
 Ἐργῶν δ' ἄσπῃ δεξί, καὶ ἀίγαν, ἢ ἄσπῃ φησὶ τοῦ
 ἄσπῃ εὐγενοῦς καὶ βασιλικῆς ἐπὶ ὄντι παιδείας οὐ-

χόντες, πρώτον σιγῆν, εἶτα λαλιῶν μαθηθῆναι.
 Αντίγονος αὖτε ὁ βασιλεὺς ἐκείνος, ἐρωτήσαντος αὐ-
 τὸν τοῦ υἱοῦ, πηγάκα μῖλλουσαν ἀναξαρχίμικτ' Ἴ-
 δόθεως, (εἶπε) μὴ μόνος οὐκ ἀκούσῃ τῆς φιλιπ-
 γος; οὐκ ἄρα φωνὴν ἐπίστευεν ἀπόρρητον, ἢ τὴν
 βραβείαν ἀπολείπειν ἔμελλεν· ἐδίδασκε μὲν αὖν
 αὐτὸν ἐγχερατῶς ἔχειν πρὸς τὰ τοιαῦτα καὶ περὶ λα-
 τήμενος. Μετέλλος δὲ ὁ γέρον ἕτερόν τε τοιαῦτο ἐρω-
 τήμενος ἐπὶ στρατείας· Εἰ (φησὶν) ἤμην τὴν χερσῶ-
 τά μοι συνειδέναι τοῦτο τὸ ἀπόρρητον, ἀποδυσιμέ-
 νος ἂν αὐτὸν ἐπὶ πῦρ ἔθηκα. Εὐμέτης δ' ἀκούσας
 ἐπέρχεσθαι Κρατερόν, οὐδενὸν τῶν φίλων ἔφρασεν,
 ἀλλ' ἐπέψατο Νεοπτόλεμον εἶναι· τούτου γὰρ οἱ
 στρατιῶται κατεφρόνου, ἐκείνου δὲ καὶ τὴν δόξαν
 ἐθαύμαζον, καὶ τὴν ἀρετὴν ἠγάπων· ἔγνω δ' οὐδεὶς
 ἄλλος, ἀλλὰ συμβαλόντες ἐκράτησαν, καὶ ἀπέκτειναν
 αὐτὸν ἀγνοοῦντες, καὶ νεκρὸν ἐπέγνωσαν. οὕτως ἐστρα-
 τήγησεν ἢ αἰσπὴ τὸν ἀγῶνα, καὶ τηλικούτου ἀντα-
 γωνιστὴν ἀπέκρουεν· ἄσπε τοὺς φίλους αὐτὸν μὴ
 προσκόντα, θαυμάζειν μῖλλον, ἢ μέμφεσθαι· κἄν
 μέμφηται δὲ τις, ἐγκαλιῆσθαι βελτιόν ἐστι, σωθέντα
 δὲ ἀπεισιῶν, ἢ κατηγορεῖν ἀπολλύμενον διὰ τὸ ἀ-
 σπῆσαι.

Χρ. Πρὸς δὲ ὅλους ἑαυτοῦ παύρησιαν ἀπολείπει
 κατὰ τοῦ μὴ αἰσπῆσαντος; εἰ γὰρ ἀγνοεῖσθαι τὸν
 λόγον ἔδει, μακρῶς ἐλέχθη πρὸς ἄλλον· εἰ δ' ἄφεις
 ἐκ σεαυτοῦ κατέχεις ἐν ἑτέρῳ τὸ ἀπόρρητον, φῶς ἄλ-
 λοτριᾶκ' ἀποπίν καταπέφραγης, τὴν σεαυτοῦ πρόεμα-
 πορ· πῶς μὲν ἐκείνος ὁμοῦς σοι γένηται, ἀδικίως

ἀποδωλαίς· ἂν δὲ βελτίων, σώζῃ παραλόγως, ἕτερον
 εὐδῶν ὑπὲρ σεαυτοῦ πιστότερον. ἀλλὰ φίλος οὗτος
 ἐμοί. τούτῳ δὲ ἕτερός τις, ὃ πιστεύσει καὶ οὗτος,
 ὡς ἐγὼ τούτῳ· κακείνος ἄλλω πάλιν· εἶτα οὕτως
 ἐπιγονὴν λαμβάνει καὶ πολλαπλασιασμόν, εἰρομένης
 τῆς ἀκρασίας, ὁ λόγος. ὡς γὰρ ἡ μονὰς οὐκ ἐκβαί-
 νει τὸν ἑαυτῆς ὄρον, ἀλλ' ἀπαξ τὸ ἐν μένει, διὸ κέ-
 κληται μονὰς· ἡ δὲ δυάς ἀρχὴ διαφορῆς ἀδριστεός·
 (εὐθύς γὰρ ἑαυτὴν ἐξίστησι, τῷ διπλασιασμῷ εἰς τὸ
 πληθὺς τρεπομένη) οὗτοι λόγος ἐν τῷ πρώτῳ κατα-
 μίνων, ἀπόρρητος ὡς ἀληθῶς ἐστίν· ἂν δ' εἰς ἕτε-
 ρον ἐκβῆ, φήμης ἔσχε τίξιν. ἔπεα γὰρ πτερόεντα
 φησὶν ὁ ποιητής· οὔτε γὰρ πτηνὸν ἐκ τῶν χεῖρῶν
 ἀφέντα ῥαϊδίον ἐστὶν αἴθρις κατασχεῖν, οὔτε λόγον
 ἐκ τοῦ στόματος προέμενον, κρατῆσαι καὶ συλλαβεῖν
 δυνατόν, ἀλλὰ φέρεται

— λαιψηροὶ κυκλώσας πτερά,

δι' ἄλλον ἐπὶ ἄλλους σκιδνίμενος. νεὼς μὲν γὰρ ἀρ-
 παγείσης ὑπὸ πνεύματος ἐπιλαμβάνονται, σπείραις
 καὶ ἀγκύραις τὸ τάχος ἀμβλύνοντες· τοῦ λόγου δὲ,
 ὡς περ ἐκ λιμένων ἐκδραμόντος, οὐκ ἐστὶν ὄρμος,
 οὐδ' ἀγκυροβόλιον, ἀλλὰ ψόφῳ πολλῷ καὶ ἤχῳ φε-
 ρόμενος, προσεβόηξε καὶ κατέδυσεν εἰς μέγαν καὶ
 δεινόν τινα, τὸν φθειζόμενον, κίνδυνον.

Μικροῦ γὰρ ἐκ λαμπτήρος Ἰθαίων λέπας

Πηγήσειεν ἂν τις· καὶ πρὸς ἄνδρ' εἰπὼν ἔτα,

Πηθοῖεντ' ἂν ἄστοι πίντες —.

ΚΙ. Ἢ Ῥωμαίων σύγκλητος ἀπόρρητόν τινα
 βουλήν ἐβηλευέτο καὶ αὐτὴν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας·

ἀσάφειαν δὲ πολλὴν καὶ ὑπόνοιαν ἔχοντας τοῦ, πρῶτος
 γυμνῆ τῶν ἄλλων ἀσάφειαν, γυμνῆ δὲ, προσέειπε
 τῷ ἑαυτῆς ἀνδρὶ, λιπαρῶς δεομένη πρὸς ἑαυτὸν τὰ
 πρόσθεν· ὄφρα καὶ κατὰραὶ περὶ σιωπῆς ἐγὼ
 γινώσκω, καὶ δάκρυα ποτιωμένης αὐτῆς, ὡς πίστις
 οὐκ ἔχουσης. ὁ δὲ Ῥωμαῖος ἐξελέγξαι βουλόμενος
 αὐτῆς τὴν ἀβελτηρίαν· Νικῆς, ἢ γύναι· (εἶπεν)
 ἀλλ' ἔχου φοβερόν προῦγμα καὶ τεράστιον· προσήκ-
 ον γὰρ ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἱερῶν, κόρυδα ἀφθαρ-
 τήν, κρῆνος ἔχοντα χρυσοῦν καὶ ἄφρον· ἀφθαρ-
 τήν δὲ τὸ τέρας, εἴτε χρηστόν· εἴτε φανερὸν· εἴτε
 καὶ ἀσάφειαν τοῖς μάντεσιν· ἀλλὰ σιωπῆ-
 τῶν εἰπόντων, ὤχετο εἰς τὴν ἀγορὰν· ἡ δὲ τῶν θερα-
 παιδιῶν μίαν εὐθὺς ἐφελκυσσάμενη τὴν πρώτην εἰς
 εἰσοδῶσαν, ἔπαιε τὸ στήθος αὐτῆς, καὶ τὰς τρίχας
 ἐσπάραιεν· Οἴμοι (λέγουσα) τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς
 πατρίδος· τί πιστόμεθα; βουλομένη καὶ διδάσκου-
 σα τὴν θεράπαιναν εἶπεν· Τί γὰρ γέγονεν; ὡς δ'
 οὐκ ἐπιδομένης διηγήσατο, καὶ προσέθηκε τὸν κοι-
 νὸν ἀπάσης ἀδολεσχίας ἐπὶ τὸν, Ταῦτα μηδὲν
 φράσης, ἀλλὰ σιωπῆ· οὐ φθάνει τὸ θεραπειδιῶν
 ἀπεχωρῆσαν αὐτῆς, καὶ τῶν ὁμοδούλων εὐθὺς ἡ
 μάστιγα εἶδε σχολιάζουσαν, ἐμβύλλει τὸν λόγον· ἐκεί-
 νη δὲ τῷ ἐραστῇ παραγενομένῃ πρὸς αὐτήν, ἔφρα-
 σεν· οὕτω δ'· εἰς ἀγορὰν τοῦ διηγήματος ἐκαστι-
 στέντος, ὡστε προδραμῖν τὸν πλάσσεινον τὴν φή-
 μιν, ἀπαντήσας τις ἀντὶ τῶν γινωσκόντων· Ἄρτιως,
 (εἶπεν) οὐκ ἔστι εἰς ἀγορὰν καταβαίνει; Ἄρτιως,
 ἔφρα· ἑαυτῆς· οὐκ ἔστι οὐδὲν ἀκήνοσας; Ἄρτιως γὰρ

τι καινόν ἄλλο; Κόρυδος ὤπται πετόμιτος, κρανος
 ἔχων χρυσοῦν καὶ δόρυ, καὶ μίλλουσι περὶ τούτου
 συγκλητὸν ἔχειν οἱ ἀρχόντες. καὶ κείνος γελῶσας· Εὐ
 τοῦ τάχους, (εἶπεν) ὦ γύναι, τὸ καὶ φθῆσαι με τὸν
 λόγον εἰς ἀγορὰν προϊόντα. τοὺς μὲν οὖν ἀρχοντας
 ἐντυχῶν ἀπήλλαξε τῆς ταραχῆς· τὴν δὲ γυναῖκα τι-
 μωροῦμενος, ὡς οἴκαδε εἰσηλθεν· Ἀπόλεσας με, (εἶ-
 πεν) ὦ γύναι· τὸ γὰρ ἀπόρρητον ἐκ τῆς ἐμῆς οἰκίας
 πεφώραται δεδημοσιωμένον· ὥστε μοι φευκτέον ἐς
 τὴν πατρίδα διὰ τὴν σὴν ἀκρασίαν. τρεπομένης δὲ
 πρὸς ἄρνησιν αὐτῆς, καὶ λεγούσης· Οὐ γὰρ ταῦτα
 μετὰ τριακοσίων ἤκουσας; Ποίων (εἶφη) τριακο-
 σίων; σοῦ βιαζομένης, ἐπλασίωτην ἀποπειρωμένος.
 οὗτος μὲν οὖν ἀσφαλῶς πάνυ καὶ μετ' εὐλαβείας,
 ὡς περ εἰς ἀγγεῖον σαθρὸν, οὐκ οἶνον, οὐκ ἐλαιον,
 ἀλλ' ὕδωρ ἐγχείας, ἐπέειρασε τὴν γυναῖκα. Φαῦλβιος
 δὲ, ὁ Καίσαρος ἐταῖρος τοῦ Σεβαστοῦ, γέροντος
 ἤδη γεγονότος, ἀκούσας ὀδυρομένου τὴν περὶ τὸν
 οἶκον ἰσημίαν, καὶ ὅτι, τῶν μὲν δυεῖν θυγατριδῶν
 αὐτοῦ ἀπολωλότων, Ποστουμίου δὲ, ὅς ἐτι λοιπὸς
 ἔστιν, ἐκ διαβολῆς τινος ἐν φυγῇ ὄντος, ἀναγκάζεται
 τὴν τῆς γυναικὸς υἱὸν ἐπεισάγειν τῇ διαδοχῇ τῆς
 ἡγεμονίας, καί περ οἰκτεῖρων καὶ βουλευόμενος ἐκ
 τῆς ὑπερορίας ἀνακαλεῖσθαι τὸν θυγατρίδου· ταῦ-
 τα ὁ Φαῦλβιος ἀκούσας ἐξήνεγκε πρὸς τὴν αὐτοῦ
 γυναῖκα, πρὸς δὲ Λιβίαν ἐκείνην, Λιβία δὲ καθήψα-
 τος μικρῶς Καίσαρος, εἰ πάλαι ταῦτα ἐγνωκώς, οὐ
 μετακίεμπεται τὸν θυγατρίδου, ἀλλ' εἰς ἐχθρῶν καὶ
 πόλεμον αὐτὴν τῷ διαδόχῳ τῆς ἀρχῆς καθίστησιν.

ἐλθόντος οὖν ἔωθεν (ὡς εἰώθει) τοῦ Φουλβίου πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰπόντος· Χαῖρε, Καίσαρ. Ἰγλαίτη (εἶπε) Φούλβιε. καὶ κείνος νοήσας, ὄχετο εὐθύς ἀπὸ τῶν οἴκαδε, καὶ τὴν γυναῖκα μεταπεμφάμενός γινωσκὲν (ἔφη) Καίσαρ, ὅτι τὸ ἀπόρρητον οὐκ ἐδωκέησα· καὶ διὰ τοῦτο μέλλω ἀναιρεῖν ἑαυτὸν ἢ τὴν γυναικί. Δικαίως, (εἶπεν) ὅτι μοι τοσοῦτον συνουσίαν χρόνον, οὐκ ἔγνων, οὐδ' ἐφυλάξω τὴν ἀκράτειαν· ἀλλ' ἔασον ἐμὲ προτέραν. καὶ λαβοῦσα τὸ ἔλεος, ἑαυτὴν προανεῖλε τοῦ ἀνδρός.

XII. Ὁρθῶς οὖν Φιλιππίδης ὁ κωμωδοποιδὸς, φιλοφρόνουμένου τοῦ βασιλέως αὐτὸν Λυσιμάχου (πρὸς ἑαυτὸν) καὶ λεγοντος· Τίνος σοι μεταδῶ τῶν ἐμῶν· Οὐ βούλει, (φησὶ) βασιλεῦ, πλὴν τῶν ἀπορρητῶν. τῇ δ' ἀδολεσχία καὶ ἡ περιεργία κακὸν οὐκ ἔλαττον πρόσεστι· πολλὰ γὰρ ἀκούειν θέλουσιν, ἵνα πολλὰ λεγὲν ἔχωσι· καὶ μάλιστα τοὺς ἀπορρητοὺς καὶ κεκρυμμένους τῶν λόγων περιῶντες ἐξηγεύουσι καὶ ἀνερευγῶσιν, ὡσπερ ὕλην παλαιὴν τινα φορτίων τῇ φλυαρίᾳ παρατιθέμενοι, εἶτα ὡσπερ οἱ παῖδες τὸν κρύσταλλον οὔτε κατέχειν, οὔτε ἀφεῖναι θέλουσι· μᾶλλον δὲ ὡσπερ ἐρπετὰ τοὺς ἀπορρητοὺς λόγους ἐγκολπισάμενοι καὶ συλλαβόντες, οὐ συγκρατοῦσιν, ἀλλὰ διαβιβρώσκονται ὑπ' αὐτῶν· τὰς μὲν γὰρ βελόνας φασὶ ῥηγνύσθαι τικτούσας, καὶ τὰς ἐπίδνας· αἱ δ' ἀπορρητοὶ λόγοι τοὺς μὴ σιγῶντας ἐκπίπτοντες ἀπολλύουσι καὶ διαφθερίζουσι. Ἐλλείτοκος δ' Καλλίνικος, ἐν τῇ πρὸς Ἰγλατίαν μάχῃ πᾶν ἀποβαλὼν τὸ στρατεῖμα καὶ τὴν δύναμιν, αὐτοῦ δὲ

περισπάσας τὸ διαδῆμα, καὶ φύγων ἔπειτα μετὰ τριῶν ἢ τεττάρων ἀνοδίας καὶ πλύναις πολὺν δρόμον, ἦδη δὲ ἐνδειαὶ ἀπαγορευῶν, ἐπαυλίᾳ τινὶ προσῆλθε, καὶ τὸν δεσπότην αὐτὸν εὐρὼν κατὰ τύχην, ἄριστον καὶ ὕδαρ ἤτησεν. ὁ δὲ καὶ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων ὅσα παρῆν ἐν τῷ ἀγρῷ, θαυμάσιως ἐπιτιδοὺς καὶ φιλοφρονοῦμενος, ἐγνώρισε τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως· καὶ περιχαρῆς γενόμενος τῇ συντυχίᾳ τῆς χρείας, οὐ κατέσχεν, οὐδὲ συνεψεύσατο βουλομένῳ λανθάνειν, ἀλλ' ἄχρι τῆς ὁδοῦ προπέμψας, καὶ ἀπολυόμενος· Ἔγλαινε, (εἶπεν) ὦ βασιλεῦ Σέλευκε. καὶ κείνος ἐκείνας τὴν δεξιὰν αὐτῷ καὶ προσελκόμενος ὡς φιλήσων, ἐνευσεν ἐνὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, ξίφει τὸν τραχήλον ἀποκόψαι τοῦ ἀνθρώπου·

Φθγγομένου δ' ἄρα τοῦ γε κέρη κονίησιν ἐμίχθη.

εἰ δ' εἰσήγησε τότε, καρτερήσας ὀλίγον χρόνον, εὐτυχῆσαντος ὑστερον τοῦ βασιλέως καὶ μεγάλου γενομένου, μείζονας ἂν (οἶμαι) χάριτας ἐκομίσαστο ἀντὶ τῆς σιωπῆς, ἢ τῆς φιλοξενίας. οὗτος μὲν οὖν ἀμωσγέπως ἔσχε πρόφασιν τῆς ἀκρασίας, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν φιλοφροσύνην.

XIII. Οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν ἀδολεσίων οὐδ' αἰτίαν ἔχοντες, ἀπολλύουσιν αὐτούς. οἷον, ἐν κουρείῳ τῶν λόγων γινομένων περὶ τῆς Διονυσίου τυραννίδος, ὡς ἀδαμαντίνη καὶ εὐφρηκτός ἐστι, γέλασας ὁ κόσμητος· Ταῦτα ἡμᾶς (ἔφη) περὶ Διονυσίου λέγειν, εὐδὲν παρ' ἡμετέρας ὀλίγας ἐπὶ τοῦ τραχήλου τὸ ξυρόν ἔχει· ταῦτ' ἀκούσας ὁ Διονύσιος ἀνεσταύρωσεν

αὐτόν. ἐπιεικῶς δὲ λαίλον ἐστὶ τὸ τῶν κρυφίων γένος· οἱ γὰρ ἀδολεσχόιαται προσρέουσι καὶ προσκαίθουσιν, ὥστε αὐτοὺς ἀναπύμπλασθαι τῆς ἀληθείας. χαριέντως γοῦν ὁ βασιλεὺς Ἀρχέλαος, ἀφ' ὧν ἀρχου κουρεῶς περιβαλόντος αὐτῷ τὸ ἠμόλιον, καὶ πυθομένου· Πῶς σε κείρω, βασιλεῦ; Σιωπῶν, ἔφη, κουρεὺς δὲ καὶ τὴν ἐν Σικελίᾳ τῶν Ἀθηναίων μεγάλην κακοπραγίαν ἀπήγγειλε, πρῶτος ἐν Πειραιεὶ πυθόμενος οἰκέτου τινός τῶν ἀποδεδρακότων ἐκείθεν. εἶτ' ἀφείς τὸ ἐργαστήριον, εἰς ἄστυ συνετίετο δρόμον,

Μὴ τις κῦδος ἄροιτο, — —

τὸν λόγον εἰς τὴν πόλιν ἐμβάλων,

— — ὁ δὲ δεύτερος ἔλθοι.

γενομένης δὲ ταραχῆς, ὡς εἶκος, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροισθεὶς ὁ δῆμος, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐβάδιζε τῆς φήμης. ἦγετο οὖν ὁ κουρεὺς καὶ ἀνεκρίνετο, μηδὲ τοῦνομα τοῦ φράσαντος εἰδώς, ἀλλ' εἰς ἀκώνυμον καὶ ἄγνωστον ἀναφέρων τὴν ἀρχὴν πρόσωπον. ὀργὴ δὲ καὶ βοή τοῦ θεάτρον· Βασάνιζε καὶ στρέβλου τὸν ἀλάστορα· πέπλασται ταῦτα καὶ συντέθειται· τίς δ' ἄλλος ἦκουσε; τίς δ' ἐπίστευσεν; ἐκομίσθη τραχὺς, κατετάθη ὁ ἄνθρωπος. ἐν τούτῳ παρῆσαν αἱ τὴν συμφορὰν ἀπαγγέλλοντες, ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔργου διαπρωευγότες. ἐσκεδάσθησαν οὖν πάντες ἐπὶ τὰ αἰκία πένθη, καταλιπόντες ἐν τῷ τροχῷ τὸν ἄθλιον ἐνδεδεμένον, ὅψα δὲ λυθεὶς ἤδη πρὸς ἑσπέραν, ἤρῳτα τὸν δημόσιον, εἰ καὶ περὶ Νικίου τοῦ στρατηγοῦ, ὃν τρόπον ἀπόλωλεν, ἀκηκόασιν. οὕτως ἔφα-

χόν τι κακόν και ἀνουθέτητον ἢ συνήθεια ποιεῖ τὴν
αἰδολοσίαν.

XIV. Καίτοι γὰρ ὡςπερ οἱ τὰ πικρὰ καὶ δυσώδη
φάρμακα πιόντες δυσχεραίνουσι καὶ τὰς κλύκας,
οὕτως οἱ τὰ κακὰ προσαγγέλλοντες, ὑπὸ τῶν ἀκού-
όντων δυσχεραίνονται καὶ μισοῦνται. ὅθεν χαρτέν-
τως δ' Ἰσοκλῆς διηπόρηκεν.

Ἐν τοῖσιν ὧσιν, ἢ πὲρ τῆ ψυχῆ, δάκη;

Τί δαί; ῥυθμίσεις τὴν ἐμὴν λύπην, ὄπη;

Ὁ δρῶν δ' ἀνιᾶ τὰς φρένας, τὰ δ' ὡτ' ἐγὼ.

Λυποῦσι δ' οὖν, ὡςπερ οἱ δρῶντες, καὶ οἱ λέγοντες,
ἀλλ' ὁμως οὐκ ἔστι γλώσσης ῥεούσης ἐπίσχεσις, οὐδὲ
κολασμός. ἐν Λακεδαιμονίᾳ τῆς Χαλκιοῖκου τὸ ἱερὸν
ᾤφθη σεσυλημένον, καὶ κειμένη ἔνθον κενὴ λαγῆνός.
ἦν οὖν ἀπορία πολλῶν συνδεδραμηκότων καὶ τῶν
τῶν παρόντων. εἰ βούλεισθε; (εἶπεν) ἐγὼ φράσω
ὑμῖν, ὃ μοι παρίσταται περὶ τῆς λαγῆνου. νομίζω
γὰρ, (εἶπεν) τοὺς ἱεροσύλους ἐπὶ τηλικούτων εἰσελ-
κίνδυνον, κώνειον ἐμπιόντας, καὶ κομίζοντες οὖνον
ἵνα, εἰ μὲν αὐτοῖς λαθεῖν ἐγγένοιτο, τῷ ἀκράτῳ πό-
θῳ σβέσαντες καὶ διαλυσαντες τὸ φάρμακον, αἰ-
πέλοισιν ἀσφαλῶς· εἰ δ' ἀλλοκισίνο, πρὸ τῶν βα-
σιλέων ὑπὸ τοῦ φαρμάκου φάθως καὶ ἀνοουθίας
ἀποθάνοιεν. ταῦτ' εἰπόντος αὐτοῦ, τὸ πρᾶγμα κλο-
πῆν ἔχον καὶ περινόησιν τσαυτήν, οὐκ ὑποδοῦν-
τος, ἀλλ' εἰδότης ἐφαίνετο καὶ περιστάνας αὐτὸν
ἀνὰ κριναν ἀλκαζόθεν ἄλλος. Τίς εἶ; καὶ τίς σε ὄρ-
θε; καὶ πῶθεν ἐπίστασαι ταῦτα; καὶ τὸ κέρως
ἡγχομένους οὕτως, ἀρολόγησεν εἰς εἰπὴν τῶν ἱερ-
οσύλων.

σύλων. οἱ δ' Ἰβυκὸν ἀποκτείναντες οὐχ οὕτως ἐπέ-
 λησαν ἐν θεάτρῳ καθήμενοι; καὶ γεράνων παρα-
 φηκισμῶν, ἅμα γέλωτι πρὸς ἀλλήλους ψιθυρίζατες
 ὡς αἱ Ἰβύκου ἔκδικοι πάρευσιν. ἀκούσαντες γὰρ τῆ
 καθεζόμενοι πλησίον, ἤδη πολὺν χρόνον τοῦ Ἰβύ-
 κου ὄντος ἀφανοῦς καὶ ζητουμένου, ἐπελάβοντο τῆς
 φωνῆς, καὶ προσήγγειλαν τοῖς ἄρχουσιν, ἐλεγχθέν-
 τες δὲ οὕτως, ἀπήχθησαν, οὐχ ὑπὸ τῶν γεράνων
 κολασθέντες, ἀλλ' ὑπὸ τῆς αὐτῶν γλωσσαλγίας, ὡς-
 περ ἐρινύος ἢ ποινηῆς, βιασθέντες ἐξαγορεῦσαι τὸν
 φόνον. ὡς γὰρ ἐν τῷ σώματι πρὸς τὰ πεπονηθέντα
 μέρη καὶ ἀλγούντα γίνεται φορὰ καὶ ὀλκή τῶν πλη-
 σίων, οὕτως ἡ γλώττις τοῖν ἀδαλέσχων, ἀεὶ φλεγμονὴν
 ἔχουσα καὶ σφυγμὸν, ἔλκει τι καὶ συνάγει τῶν ἀπορ-
 ρητῶν καὶ κεκρυμμένων ἐφ' ἑαυτήν. διὸ δεῖ πεφρα-
 χθῆναι, καὶ τὸν λογισμὸν, ὡς πρόβολον, ἐμποδῶν ἀεὶ
 τῇ γλώττι κείμενον, ἐπισχεῖν τὸ ρεῦμα καὶ τὸν ὀλι-
 σθον αὐτῆς· ἵνα μὴ τῶν χηνῶν ἀφρονέστεραι εἶναι
 δοκῶμεν, οὓς φησιν, ὅταν ὑπερβάλλωσιν ἐκ Κιλικίας
 τὸν Ταῦρον αἰετῶν ὄντα μεστὸν, εἰς τὸ στόμα λαμ-
 βάνειν εὐμεγέθη λίθον, ὥσπερ κλεῖθρον ἢ χαλινὸν
 ἐμβάλλοντας τῇ φωνῇ, καὶ νυκτὸς οὕτως ὑπερφείρα-
 σθαι λανθάνοντας.

XV. Εἰ τοίνυν ἔροιστο τις τὸν κάκιστον ὄντας
 ἐστὶ καὶ τὸν ἐξολίσκατον, οὐδεὶς ἂν ἄλλον εἶποι, ἢ
 τὸν προδάτην παρελθόν. Εὐθυκράτης μὲν οὖν πρῶ-
 τε τὴν οἰκίαν τοῖς ἐκ Μακεδονίας ἔμμοις, ὡς φησὶ
 Δημοσθένης· Φιλοκράτης δὲ χρυσαῖον πολὺ λαβὼν,
 πόρνας καὶ ἰχθῆ· ἠγόραζεν· Εὐφόρβω δὲ καὶ Φι-

λόγῳ, τοῖς Ἐρείτριαν προδοῦσι, χάραν ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν. ὁ δ' ἀδόλεσχος ἄμισθός ἐστι προδότης, καὶ ἀντεπάγγελτος, οὐχ ἵππους, οὐδὲ τείχη προδιδούς, ἀλλὰ λόγους ἐκφέρων ἀπορήτους, ἐν δίκαις, ἐν γάσσειν, ἐν διαπολιτεῖαις, μηδενὸς αὐτῷ χάριν ἔχοντος· ἀλλ' ἂν αὐτὸς ἀκούηται, προσοφείλων χάριν. ὥστε τὸ λελεγμένον πρὸς τὸν εἰκῆ καὶ ἀκρίτως ἐκχίοντα τὰ ἑαυτοῦ καὶ καταχαριζόμενον·

Οὐ φιλόανθρωπος σὺ γ' ἔσθ', ἔχεις νόσον,

Χαίρεις διδούς, —

ἐναρμόττει καὶ πρὸς τὸν φλυαρόν· Οὐ φίλος εἶ σὺ ταῦτα μηνύων, οὐδ' εὖνους· ἔχεις νόσον, χαίρεις λαλῶν καὶ φλυαρῶν.

XVI. Ταῦτα δ' οὐ κατηγορίαν ἠγχείον, ἀλλ' ἰατρειαν τῆς ἀδολεσχίας· τῶν γὰρ παθῶν κρίσει καὶ ἀσκήσει περιγινόμεθα, πρότερον δὲ ἢ κριθῆς ἐστίν. οὐδεὶς γὰρ ἐθίζεται φεύγειν καὶ ἀποτρέψασθαι τῆς ψυχῆς, ὃ μὴ δυσχεραίνει. δυσχεραίνοντες δὲ τὰ πάθη, ὅταν τὰς βλάβας καὶ τὰς αἰσχύνας τὰς ἀπ' αὐτῶν τῷ λόγῳ κατανοήσωμεν. ὥσπερ νῦν κατανοοῦμεν ἐπὶ τῶν ἀδολεσχῶν, ὅτι φιλεῖσθαι βουλομένοι, μισοῦνται· χαρίζεσθαι θέλοντες, ἐνοχλοῦσι· θαναμάζεσθαι δοκοῦντες, καταγελῶνται· κερδαίνας τις οὐδέν, ἀναλίσκουσιν· ἀδικοῦσι τοὺς φίλους, ἀφελῶσι τοὺς ἐχθρούς, ἑαυτοὺς ἀπολλύουσιν· ὥστε τοῦτο πρῶτον ἵαμα καὶ φάρμακόν ἐστι τοῦ πάθους, ὃ τῶν ἀπ' αὐτοῦ γινομένων αἰσχυρῶν καὶ ὀδυνηρῶν ἐπιλογισμός.

XVII. Δυνάτωρ δὲ χρηστῆν ἐπιλογισμῶν, τῶν ἰδίων

ἐναρκίων, ἀκούοντας αἰεὶ καὶ μεμνημένους, καὶ πρὸς
 χεῖρα ἔχοντας τὰ τῆς ἐχεμυθίας ἐγκώμια, καὶ τὸ σε-
 μνόν καὶ τὸ ἄγνον καὶ τὸ μυστηριώδες τῆς σιωπῆς,
 καὶ ὅτι θαυμάζονται μᾶλλον καὶ ἀγαπῶνται καὶ σε-
 φώτεροι δοκοῦσι τῶν ἐξηγίων ταύτων καὶ φεφομέ-
 νων, οἱ ερογγύλοι καὶ βραχυλόγοι, καὶ ὡν πολλὰς
 κοῦς ἐν ὀλίγῃ λέξει συνίσταται. καὶ γὰρ Πλάτων
 τοὺς τοιοῦτους ἐπαινεῖ, δεινοῖς ἀκοντισταῖς εἰκέναι
 λίγων, οὐλα καὶ πυκνά καὶ συνεστραμμένα φθεγγο-
 μένους. καὶ ὁ Λυκούργος εἰς ταύτην τὴν δεινότητα
 τοὺς πολίτας εὐθύς ἐκ παιδων τῇ σιωπῇ πιέζων,
 σμηγχε καὶ κατεπύκνου. καθάπερ γὰρ οἱ Κελτίβη-
 ρες ἐκ τοῦ σιδήρου τὸ στόμωμα ποιοῦσιν, ὅταν κα-
 τὰρξάντες εἰς τὴν γῆν τὸ πολὺ καὶ τὸ γιῶδες ἀπο-
 καθάρωσιν, οὕτως ὁ Λακωνικὸς λόγος οὐκ ἔχει
 φλοιὸν, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ δραστήριον ἀφαιρῆσει τοῦ
 περιττοῦ διωκόμενος στομοῦται· τὸ γὰρ ἀποφθε-
 χματικὸν αὐτοῖς τοῦτο, καὶ τὸ μετ' εὐστροφίας ὀξὺ
 πρὸς τὰς ἀπαντήσεις, ἐκ τῆς πολλῆς περιγίνεσθαι σιω-
 πῆς. καὶ δεῖ τὰ τοιαῦτα μάλιστα τοῖς ἀδολέστοις
 προσβάλλειν, ὅσῃ χάριν ἔχει καὶ δύναμιν· οἷόν ἐστι
 τὸ Λακεδαιμόνιοι Φιλίππῳ· Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ,
 καὶ πάλιν γράψαντος αὐτοῖς τοῦ Φιλίππου·
 Δὲ ἀρβᾶλλω εἰς τὴν Λακωνικὴν, ἀναστάτους ὑμῶς
 πρὸς ἡμᾶς ἀντήχρασαν· Αἰκα· Δημητρίου δὲ τῆς
 βασιλείας ἀγαπητοῦντος, καὶ βοῶντος· Ἐκα πρὸς
 ἐμὲ Λακεδαιμόνιοι προσβεβηθή· ἔπεψαν· εὐ κατα-
 πλαγίς ὁ προσβευτής· Ἐνα (εἶπε) ποτὶ ἔκα, ὅσῃ
 μάχονται καὶ αὖν φηλαίων· οἱ βραχυλόγοι, καὶ

καὶ ἱεροὶ τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος οὐ τὴν ἑλιάδα καὶ τὴν Ὀδυσσεϊαν, αὐτὴ τοὺς Πικύδαρου παιωνίας, ἀπέχρανται οἱ Ἀμφικτυόνες· ἀλλὰ τὸ Ἰνῶπι-καυτὸν, καὶ τὸ Μηδὴν ἄγαν, καὶ τὸ Ἐγγύα, πέρα δ' ἔπει-θαυμάσαντες τῆς λέξεως τὸ εὐοχον καὶ τὸ λιτόν, ἐν βραχεῖ σφυρήλατον νοῦν περιχοῦσης, αὐτὸς δὲ, ὁ θεὸς οὐ φιλοσύντομός ἐστι καὶ βραχυλόγος ἐν τοῖς χρησμοῖς; καὶ Λοξίας καλεῖται διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἀδολεσχίαν μῦλλον, ἢ τὴν ἀσάφειαν, οἱ δὲ συμβολικῶς ἄνευ φωνῆς, ἃ δεῖ, φράζοντες οὐκ ἐπαίκεον-ται καὶ θαυμάζονται διαφορόντως; ὡς Ἡράκλειτος, ἀξιούντων αὐτὸν τῶν πολιτῶν γνώμην τινὰ εἶπεν περὶ δημοσίας, ἀναβάς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ λαβὼν ψυχροῦ κύλικα, καὶ τῶν ἀλφίτων ἐπιπόσας, καὶ πρὸ γλήχωνι κινήσας, ἐκπιὼν ἀπῆλθεν· ἐνδειξάμενος αὐτοῖς, ὅτι τὸ τοῖς τυχοῦσιν ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ δεῖσθαι τῶν πολυτελῶν, ἐν εἰρήνῃ καὶ ἁμονίᾳ διακηρεῖ τὰς πόλεις. Σκυλοῦρος δὲ καταλιπὼν ὀρθόκοντα παῖδας, ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς, ἤτησε δάσμην δορατίαν, ὅτε ἀπέθνησκε, καὶ λαβόντας ἐκέλευσε καταθραῦσαι καὶ κατεάξαι συνδεδεμένην καὶ ἀθρόαν· ὡς δ' ἔπειπον, αὐτὸς ἔλκων ἐν καθ' ἓν, πάντα ῥαδίως διέκλασε· τὴν συμφωνίαν αὐτῶν καὶ τὴν ἁμόνοιαν ἰσχυρὸν ἀποφαίνων καὶ δυσκαθαίρετον, ἀσθενὲς δὲ τὴν διάλυσιν καὶ οὐ μόνιμον.

XVIII. Εἰ δὴ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα φησὶ καὶ τις εἶποι καὶ ἀναλαμβάνου, πάνσαιε, ἂν ἴσως ἤδραμενος τῷ φλυαρεῖν. ἐμὲ δὲ κῆκεῖνος ὁ οὐκ ἔστιν εὐμάρτυρος, τὸ προσέχειν τῷ λόγῳ, καὶ κρατεῖν κτησασ-

ρᾶσεως, ἡλικίον ἐστὶν ἐνθυμούμενον. Πρὸς ὑπὸν Πάρι-
 σων ὁ φήτωρ, μὴ βουλόμηνος ἐνοχλεῖσθαι, προσεῖταξ
 τοῖς οἰκέταις πρὸς τὰ ἐρωτώμενα λαλεῖν, καὶ μὴδὲν
 κλύον. εἶτα Κλώδιον ἀρχόντα δεξιῶσασθαι βούλο-
 μένος, ἐπέλευσε κληθῆναι, καὶ παρεσκευάσατο λαμ-
 πρᾶν (ὡς εἰκός) ἐστίασιν· ἐνστάσης δὲ τῆς ὄρας, οἱ
 μὲν ἄλλοι παρήσαν, ὁ δὲ Κλώδιος προσηδοκᾶτο· καὶ
 πολλὰκις ἐπέμπε τὸν εἰωθότα καλεῖν οἰκέτην, ἐπέ-
 φόμενον, εἰ πρόσσεισιν· ὡς δ' ἦν ἐσπέρα, καὶ ἀπέ-
 γνωστο· Τί δέ; (ἔφη πρὸς τὸν οἰκέτην) ἐκάλεσας
 αὐτόν; Ἐγώ γε, εἶπε. Διὰ τί οὖν οὐκ ἀφίκται; καὶ
 κτεῖνος· Ὅτι ἡγήσατο. Πῶς οὖν οὐκ εὐθύς ἐφρά-
 σας; Ὅτι τοῦτο με οὐκ ἠρώτησας. οὕτως μὲν Ῥω-
 μαῖκός οἰκέτης. ὁ δ' Ἀττικὸς ἐρεῖ τῷ δεσπότῃ σκα-
 πτων, ἐφ' οἷς γεγόνασιν αἱ διαλύσεις. οὔτως μέγα
 πρὸς πάντα ὁ ἐθισμός ἐστι· καὶ περὶ τούτου γ' ἦδη
 λέγωμεν.

XIX. Οὐ γὰρ ἐστὶν ὡς χαλινῶν ἐφαψαμένους,
 ἐπιπαχεῖν τὸν ἀδολέσχην, ἀλλ' ἔθει δεῖ κρατῆσαι τοῦ
 νοσήματος. πρῶτον μὲν οὖν ἐν ταῖς τῶν πέλας ἐρω-
 τήσεσιν αὐτοὶ ὄν ἔθιζε σιωπᾶν, μέχρις οὗ πάντες ἀπέ-
 πώνται τὴν ἀπόκρισιν.

Ὅδ' γὰρ τι βουλῆς ταυτὸ καὶ δρόμου τέλος,
 ὡς φησὶν ὁ Σοφρακλῆς, οὐδὲ γε φωνῆς καὶ ἀποκρί-
 σεως· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἡ νίκη τοῦ φθάσαντός ἐστὶν,
 ἐνταῦθα δὲ, εἴαν μὲν ἱκανῶς ἕτερος ἀποκρίνηται,
 καλῶς ἔχει συνεπαινεσάντα καὶ συνεπισηφισάντα,
 δεῦρον εὐμενῶς ἀνθρώπου λαβεῖν· εἴαν δὲ μὴ, τότε
 καὶ διδάξαι τὸ ἡγνοημένον, καὶ ἀναπληρῶσαι τὸ ἐλ-

λαίπυροι· ἀπειρίθονοι καὶ οὐκ ἀκαιροί ἐσσι· μάλιστα
 δὲ φυλάττωμεν ἑαυτοὺς, ὅπως μὴ, ἑτέρου τιπὸς ἐρω-
 τηθέντες, αὐτὰ προλαμβάνωμεν ὑποφθάνοντες τὴν
 ἀπόκρισιν· ἕως μὲν γὰρ, οὐδ' ἄλλο τι καλῶς ἔχον
 ἑαίκα, αἰτηθέντος ἑτέρου, παρασημένους ἐκείνου,
 αὐτοὺς ἐπαγγέλλεσθαι· ὁδοῦμεν γὰρ ἄμικ κατὰ τοῦ-
 τας, ὡς παρουσεῖν, ὃ αἰτεῖται, μὴ δύναμενον, κήρυκ-
 κεν, ὡς αἰτιῶν, παρ' ὧν δύναται λαβεῖν, οὐκ ἐπαρ-
 κησον, ὀνειδίξιν· μάλιστα δὲ ὕβριν φέρει· περὶ τῆς
 ἀπακρίσεως ἢ τοιαύτη προπέτεια καὶ θυραύτης· συ-
 γκαρφαίνει γὰρ ὁ φθάνων ἐν τῷ ἀποκρίνασθαι τὸν
 ἐρωτῶμενον, τὸ, τί τούτου δή; καὶ τί οὕτως εἶδε;
 κήρυκ· παρόντος, περὶ τούτων οὐδένα δεῖ ἄλλον ἐρω-
 τῆν· καίτοι πολλὰίτις τιπὸς ἐρωτῶμεν, οὐ τοῦ λόγου
 δεόμενοι, φωνὴν δὲ τινα καὶ φιλοφροσύνην ἐκκαλοῦ-
 μακοί παρ' αὐτῶν, καὶ προσαγαγεῖν εἰς ὁμιλίαν ἐθέ-
 λουτες, ὡς Σωκράτης Θεαιήτητον καὶ Χαρμίδην· ὁ-
 μοιον οὖν τῷ τὸν ὑφ' ἑτέρου βουλόμενον φιληθῆναι,
 προεθραμόντα φιλεῖν αὐτόν, ἢ τὸν ἑτέρω προσβλέ-
 ποιτα, μεταστρέφειν εἰς ἑαυτόν, τὸ προλαμβάνειν
 τῆς ἀπακρίσεως, καὶ τὰ ὅσα μετώγειν, καὶ τὴν διὰ-
 νοίαν ἔλκειν, καὶ ἀποστρέφειν πρὸς ἑαυτόν· ὅπου,
 καὶ ἀπέστηται τὸν λόγον ὁ αἰτηθεὶς, ἐπισχόντα κα-
 λῶς ἔχει, καὶ πρὸς τὸ βουλόμενον τοῦ ἐρωτῶντος ἀρ-
 μητέμενον ὡς ἐπὶ κλήσιν ἄλλοτριαν τὴν ἀπόκρισιν,
 αἰδημένως καὶ κευμίνως ἀπαντήσιν· καὶ γὰρ οἱ μὲν
 ἐρωτηθέντες, ἂν σφαλῶσιν ἐν τῷ ἀποκρίνασθαι,
 συγγνώμη διπλάσις τυγχάνουσιν· ὁ δ' αὐθιγρῆτος
 ἑρωτῶμενος καὶ προλαμβάνων τὸν λόγον, ἀηδῆς μὲν

ἔστι καὶ κατορθῶν, διαμαρτάνων δέ, παντάπασιν ἐπίχαριτος γίνεται καὶ καταγέλαστος.

XX. Δεύτερον ταῖσιν ἄσκημα πρὸς τὰς ἰδίαις ἀποκρίσεις ἔστιν, αἷς οὐχ ἥκιστα δεῖ προσέχειν τὸν ἀδόλεστον· πρῶτον μὲν, ἵνα μὴ λάθῃ τοῖς ἐπὶ γέλωτι καὶ ὕβρει προκαλουμένοις εἰς λόγους αὐτῶν ἀποκρινόμενος μετὰ σπουδῆς. ἔτιοι γὰρ οὐδὲν ἀπέμψαι, διατριβῆς δὲ καὶ παιδιᾶς ἕνεκα συνθίγντος τινὰς ἐρωτήσεις, προσβάλλουσι τοῖς τοιοῦτοις, καὶ ἀνακινουσίαι αὐτοῖς τὸν λῆρον· ὃ δεῖ φυλάττεσθαι, καὶ μὴ ταχὺ τῷ λόγῳ, μηδ' ὡσπερ χάριν ἔχοντας ἐπιπηδᾶν, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τοῦ πυνθανομένου σκοπεῖν καὶ τὴν χρεῖαν. ὅταν δὲ φαίνηται τῷ ὄντι βουλόμενος μαθεῖν, ἐθιστίον ἐφιστάναί, καὶ ποιῆν τι διάλειμμα μεταξὺ τῆς ἐρωτήσεως καὶ τῆς ἀποκρίσεως· ἐν ᾧ προσθεῖναι μὲν ὁ ἐρωτῶν, εἴ τι βούλεται, δύναται, σκίψασθαι δ' αὐτὰς, περὶ ὧν ἀποκρινῆται, καὶ μὴ κατατρέχειν, μηδὲ καταχωννύναί τὴν ἐρώτησιν, ἕτι πυνθανομένοις πολλάκις, ὑπὸ σπουδῆς ἄλλας ἀντ' ἄλλων ἀποκρίσεις διδόντα. ἢ μὲν γὰρ Πυθία καὶ πρὸ ἐρωτήσεως αὐθωρὶ χρησμοῦς εἴρηθε τινὰς ἐκφέρειν· ὃ γὰρ θεός, ᾧ λατρεύει,

Καὶ κερφεῦ ξυρήσει, καὶ οὐ λαλιότοσ ἀκούει.
τῶν δὲ βουλόμενον ἐμμελῶς ἀποκρίνασθαι, δεῖ τὴν διάκρισιν ἀκραιφνῶς, καὶ τὴν προαίρεσιν ἀκριβῶς καταμαθεῖν τοῦ πυνθανομένου· μὴ γίνηται τὸ πρῶτον τὴν παρεομίαν·

Ἄμας ἐπιγύρευε, οἱ δ' ἀπηγοῦντο σκῆψον
ἄλλως δὲ τὸ λαβρὸν τοῦτο καὶ πρὸς τοὺς λόγους εἴη

πεινον ἀναγκουσίειον· ἵνα μὴ δοκῆ καθάπερ φῦμα
τῇ γλώττῃ πάλαι προσιστάμενον, ἀσμένως ὑπὸ τῆς
ἐρωτήσεως ἐξαίρεσθαι. καὶ γὰρ ὁ Σωκράτης οὕτως
ἐκόλουε τὴν διάναν, οὐκ ἐφίμεις ἐαυτῷ πεινὴν μετὰ γυ-
μνάσιον, εἰ μὴ τὸν πρῶτον ἐκχέαι κἀδὸν ἀνιμῆσας,
ὅπως ἐδίξεται τὸν τοῦ λόγου καιρὸν ἀναμένειν τὸ
ἄλογον.

XXI. Ἔστι τοίνυν τρεῖς γένη τῶν πρὸς τὰς ἐρω-
τήσεις ἀποκρίσεων· τὸ μὲν ἀναγκαῖον, τὸ δὲ φιλαν-
θρωπικόν, τὸ δὲ περισσόν. ὅλον πυθόμενον τινός, εἰ
Σωκράτης ἔειπεν, ὁ μὲν, ὥσπερ ἄκων καὶ ἀπροθύ-
μιος, ἀπακρῖνεται τό· Οὐκ ἔειπεν· εἰ δὲ βούληται
λακωνίζειν, καὶ τὸ ἔειπεν ἀφελὼν, αὐτὴν μόνην φθίγ-
ξεται τὴν ἀπεφασίαν· ὡς ἐκείνοι, Φιλίππου γράψαν-
τος, εἰ δέχονται τῇ πόλει αὐτόν, εἰς χυρτήν ΟΥ μέγα
γράψαντες ἀπέστειλαν. ὁ δὲ φιλανθρωπότερον ἀπο-
κρίνεται· Οὐκ ἔειπεν, ἀλλ' ἐπὶ ταῖς τραπέζαις· καὶ
βούληται προσεπιμετροῦσθαι· ξένους κινᾷς ἐκεῖ περι-
μένων. ὁ δὲ περὶ τὸς καὶ ἀδολεσχής, ἂν γὰρ δὴ τύχη
καὶ τὸν Κολοφώνιον ἀνεγνωκῶς Ἀντίμαχον· Οὐκ
ἔειπεν, (φησὶν) ἀλλ' ἐπὶ ταῖς τραπέζαις, ξένους ἀνα-
μένων Ἰωνίας, ὑπὲρ ἧν αὐτῷ γέγραφεν Ἀλκιβιάδης
περὶ Μίλητον ἂν, καὶ παρὰ Τισσαφέρην διατρέψων,
τῷ τοῦ μεγάλου σατραπῆ βασιλείῳ, ὅς πάλαι μὲν
ἐβοήθει Λακεδαιμονίοις, νῦν δὲ προστίθεται δι'
Ἀλκιβιάδην Ἀθηναίοις· ὁ γὰρ Ἀλκιβιάδης ἐπιθυ-
μῶν κατελθεῖν εἰς τὴν πατρίδα, τὸν Τισσαφέρην
μετατίθησι. καὶ ὅπως τὴν ὀγδόην Θουκυλίδου κα-
τατίθει μὲνός ἐρεῖ, καὶ κατακλύσει τὸν ἄνθρωπον,

ἕως φθάσῃ καὶ Μίλητος ἐκπολεμωθείσα, καὶ φυμα-
 δυνθεὶς τὸ δεύτερον Ἀλκιβιάδης. μάλιστα δὲ περὶ
 τοῦτο δεῖ τὴν ἀδολεσχίαν ἀνέχειν, ὥσπερ εἰς ἴχνος
 ἐμβιβάζοντα τὴν ἐρώτησιν, καὶ ὡς κέντρον καὶ δια-
 στήματι τῇ χροίᾳ τοῦ πνευθανομένου περιγράφαντα
 τὴν ἀπόκρισιν. Καρνεάδην μὲν γάρ, οὕτω μεγάλην
 ἔχοντα τὴν δόξαν, ἐν τῇ γυμνασίᾳ διαλεγόμενον,
 πέμπας δὲ γυμνασίουαρχος, ἐκέλευσεν ὑφ᾿αἶναι τὸ μέγ-
 θος τῆς φωνῆς· (ἦν γὰρ μεγαλοφωνώτατος) εἰπόν-
 τος δ' ἐκείνου· Δός μοι μέτρον φωνῆς· οὐ φαύλως
 ὑπέτυχς· Δίδωμι τὸν προσδιαλεγόμενον, τῷ δ' ἀπο-
 κρινομένῳ μέτρον ἔστω ἢ τοῦ ἐρωτῶντος βούλησις.

XXII. Καὶ μὴν ὥσπερ ὁ Σακράτης ἐκέλευε φυ-
 λάττεσθαι τῶν σικίων ὅσα μὴ πεινῶντας ἀναπεῖθει
 ἔσθλειν, καὶ τῶν πομάτων ὅσα πίνειν μὴ διψῶντας,
 οὕτω χρῆ καὶ τῶν λόγων τὸν ἀδολεσχὴν, οἷς ἴδεται
 μάλιστα καὶ κίχρηται κατακόρως, τούτους φοβεῖ-
 σθαι, καὶ πρὸς τούτους ἐπιρρόοντας ἀντιβαίνειν.
 οἷον οἱ στρατιωτικοὶ πολέμων εἰς διηγηματικοί·
 καὶ τὸν Νέστορα ὁ ποιητὴς τοιοῦτον εἰσάγει, τὸς
 αὐτοῦ πολλάκις ἀριστείας καὶ πράξεις διηγούμενον.
 ἐπεικῶς δὲ καὶ τοῖς περὶ δίκας εὐτυχῆσασιν, ἢ παρ'
 ἡγεμόσι καὶ βασιλεῦσιν ἀπροσδοκῆτως εὐημερήσα-
 σιν, ὥσπερ νόσημά τι, προσπίπτει καὶ παρακολου-
 θεῖ τὸ μνησθῆναι καὶ διηγῆσθαι πολλάκις, ὅν τρό-
 πον εἰσῆλθον, προσήχθησαν, ἠγωνίσαντο, διελέθη-
 σαν, ἐξήλεγξαν ἀντιδίκους τινὰς ἢ κατηγοροῦς, ἐπη-
 νέθησαν. πολλῶ γάρ ἐστιν ἡ χαρὰ τῆς κωμικῆς ἐπι-
 νης ἀγρυπνίας λαλιώτερον, ἀναρῶπιζουσα πολλάκις

ἐαυτήν, καὶ πρόσφατον ποιούσα τοῖς διηγήμασιν.
 ἄλλαν ὀλισθηροὶ πρὸς τοὺς τοιοῦτους τῶν λόγων εἰ-
 σὶν ἐκ πίσεως προφάσεις. οὐ γὰρ μόνον,

Ὅπου τις ἄλγει, κεῖθι καὶ τὴν χεῖρ' ἔχει,
 ἀλλὰ καὶ τὸ ἠδόμενον ἔχει τὴν φωνὴν ἐν ἑαυτῷ, καὶ
 περιάγει τὴν γλῶτταν, ἐπερὶδεν αἰετὴ μνήμη βου-
 λόμενον. οὕτω καὶ τοῖς ἐρωτικοῖς ἢ πλείστη διατρι-
 βὴ περὶ λόγους μνήμην τινὰ τῶν ἐρωμένων ἀναδι-
 δόντας· οἱ γὰρ καὶ μὴ πρὸς ἀνθρώπους, πρὸς ἄψυ-
 χα περὶ αὐτῶν διαλέγονται·

Ἡ φιλότατη κλίνη, — — καὶ

Βακχίς θεὸν σ' ἐνόμισεν, εὐδαῖμον λύχνα·

Καὶ τῶν θεῶν μέγιστος, εἰ ταύτη δοκεῖς.

ἔστι μὲν οὖν ἀτεχνῶς ἢ λευκὴ σιτάθμη πρὸς τοὺς λό-
 γους ὁ ἀδόλεσχος· οὐ μὲν ἀλλὰ μᾶλλον ἐτέρων ἐτέ-
 ραις προσπεπονθῶς, ὀφείλει τοὺς φυλάττεσθαι,
 καὶ ἀνάγειν ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων καὶ ἀνακρούειν, ὡς
 κορυφαίᾳ προαγαγεῖν καὶ ἀπομηκῦναι αἰετὴ δι' ἡθα-
 σίαν δυναμένων. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ πρὸς τοὺς λό-
 γους ἐκείνους πεπόνθασιν, ἐν οἷς κατ' ἐμπειρίαν ἢ
 ἔξιν τινὰ τῶν ἄλλων διαφέρειν νομίζουσι. φίλαντος
 γὰρ ὦν καὶ φιλόδοξος ὁ τοιοῦτος·

Νέμει τὸ πλεῖστον ἡμέρας τούτῳ μέρος,

Ἴν' αὐτὸς αὐτοῦ τυγχάνῃ κράτιστος ὦν·

ἐν ἱστορίαις, ὁ ἀναγνωστικός· ἐν τεχνολογίαις, ὁ
 γραμματικός· ἐν διηγήμασι ξενικοῖς, ὁ πολλὴν χά-
 ραν ἐπεληλυθῶς καὶ πεπλανημένος. ὥστε καὶ ταῦτα
 δεῖ φυλάττεσθαι· δελεαζομένη γὰρ ὑπ' αὐτῶν ἡ
 πῆλοισχία, καθάπερ ζῶον ἐπὶ νομαῖς συνήθεις πρὸ-

ησι. Θαυμασιός δὲ ὁ Κύρος, ὅτι καὶ τὰς ἀμίλλας ἐποιεῖτο πρὸς τοὺς ἡλικας, οὐκ ἐν οἷς κρείττων, ἀλλ' ἐν οἷς ἀπειρότερος ἦν ἐκείνων, εἰς ταῦτα προκαλούμενος· ἵνα μήτε λυπῆ παρευδοκιμῶν, καὶ μανθάνων ὠφεληται. ὁ δ' ἀδολεσχής τὸνναντιον, ἂν μὲν τις ἐμπέσῃ λόγος, ἐξ οὗ μαθεῖν τι δύναται καὶ πείθεσθαι τῶν ἀγνοουμένων, τοῦτον ἐξωθεῖ καὶ ἐκκροῦει, μισθὸν αὐτῷ δοῦναι μικρὸν τῷ σιωπῆσαι μὴ δυνάμενος· εἰς δὲ τὰς ἐώλους καὶ πολυπασήτους κύκλῳ περιῶν εἰσελαύνει βασιφωδίας τὸν λόγον, ὡς τῶν παρ' ἡμῖν τις κατὰ τύχην ἀνεγνωκὸς δύο τῶν Ἐφόρου βιβλίων, ἢ τρία, πάντας ἀνθρώπους κατέτριβε, καὶ πᾶν ἀνάστατον ἐποίησεν σύμπόσιον, ἀπὸ τῆν ἐν Λευκτροῖς μάχην καὶ τὰ συνεχῆ διηγουμένος· ἃ δὲν Ἐπαμινώνδας παρωνύμιον ἔσχεν.

XXIII. Οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτό γε τῶν κακῶν ἐλαχιστῶν ἐστι, καὶ δεῖ παρατρέπειν εἰς ταῦτα τὴν ἀδολεσχίαν· ἥτιον γὰρ ἀηδὲς ἔσται τὸ λαλῶν ἐν τῷ φιλολόγῳ πλεονάζον. ἐθιστίον δὲ καὶ γράφειν τι τοῦς τοιούτους, καὶ διαλέγεσθαι κατ' ἴδιαν. ὁ μὲν γὰρ Στωϊκὸς Ἀντίπατρος, ὡς ἔοικε, μὴ δυνάμενος μηδὲ βουλόμενος ὁμοσε χωρεῖν τῷ Καρνεάδῃ μετὰ πολλοῦ φεύματος εἰς τὴν Στοᾶν φερομένη, γράφων δὲ καὶ πληρῶν τὰ βιβλία τῶν πρὸς αὐτὸν ἀντιλογιῶν, καλαμοβόας ἐπεκλήθη· τὸν δ' ἀδολεσχὴν ἴσως ἂν ἢ πρὸς τὸ γράφειν σκιαμαχία καὶ βοή τοῦ πλῆθους ἀπερύκουσα καθ' ἡμέραν, ἐλαφρότερον παρεσκεπάζσειε τοῖς συνοῦσιν· ὡπερ οἱ κύριε εἰς λέθους καὶ ἔγλα τὸν θυμὸν ἀφέντες, ἥτιον εἰσι χαλεποὶ τοῖς

ἀνθρώποις· ἡρώσει δ' αὐτοῖς σφόδρα καὶ τὸ μετα-
 κρείττονων αἰεὶ καὶ πρεσβυτέρων ὁμιλεῖν· αἰσχυρό-
 μενοι γὰρ αὐτῶν τὴν δόξαν, ἐν ἔθει γενήσονται τοῦ
 αἰωπαῖν. τούτοις δὲ δεῖ αἰεὶ καὶ συμμεμίχθαι καὶ
 συμπιπλάσθαι τοῖς ἐθισμοῖς τὴν προσοχὴν ἐκείνην
 καὶ τὸν ἐπιλογισμὸν, ὅταν τι μέλλωμεν λαλεῖν, καὶ
 τὰ ῥήματα τῷ στόματι προστρέχει· τίς οὗτος ὁ λό-
 γος ὁ ἡρεστώτα καὶ καταβιαζόμενος; ἐπὶ τί δὲ ἢ γλώσ-
 σα ἀπαίρει; τί δ' εἰπὸντι περιγίνεται καλόν, ἢ τί
 αἰωπήσαντι δυσχερές; οὐ γὰρ ὡς βάρος τι δεῖ πι-
 ζοντα ἀποθέσθαι τὸν λόγον· ἐπεὶ παραμένει γε καὶ
 ῥηθεὶς ὁμοίως· ἀλλ' ἢ δι' αὐτοὺς ἀνθρώποις δεόμε-
 ναί τινος λαλοῦσιν· ἢ τοὺς ἀκούοντας ἠφελοῦντες·
 ἢ χάριν τινὰ παρασκευάζοντες ἀλλήλοις, ὥσπερ ἀλλοῖ
 τοῖς λόγοις ἐφηδύνουσι τὴν διατριβὴν καὶ τὴν προῶ-
 ξιν, ἐν ἣ τυχάνουσιν ὄντες. εἰ δὲ μήτε τῷ λέγοντι
 χρησιμὸν, μήτε ἀναγκαῖον τοῖς ἀκούουσι τὸ λεγόμε-
 νον, ἠδονὴν τε καὶ χάρις οὐ πρόσεστι, διὰ τί λέγεται;
 τὸ γὰρ μάτην καὶ διακενῆς, οὐχ ἦντον ἐν τοῖς λό-
 γοις, ἢ τοῖς ἔργοις, ἐστίν. ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ παρὰ
 ταῦτα πάντα δεῖ πρόχειρον ἔχειν καὶ μνημονεύειν τὸ
 Σιμωνίδειον, ὅτι Δαλήσας μὲν, πολλάκις μετανόησε,
 υἱωπήσας δὲ, οὐδέποτε· καὶ τὴν ἄσκησιν, ὅτι πάν-
 των ἐπικρατὴ καὶ ἰσχυρόν ἐστιν· ὅπου καὶ λυγρὸν
 καὶ βῆρα ἀνθρώποι τῷ προσέχειν ἀποβιαζόμενοι,
 μετὰ πόνου καὶ ἀλγηδέου ἐξικρούσαντο· σιγῇ δ'
 οὐ μόνον ἄδειπον, (ὡς φησιν Ἰπποκράτης) ἀλλὰ καὶ
 κλυτὸν καὶ ἀνώδυνον.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΠΟΛΥΗΡΑΓΜΟΣΥΝΗΣ

Ἄπρουν ἢ σκοτεινὴν ἢ δυσχείμερον οἰκίαν ἢ νοσώ-
 δη φυγεῖν μὲν ἴσως ἄριστον· ἂν δὲ φιλοχωρῇ τις ὑ-
 πὸ σπηθείας, ἔστι καὶ φῶτα μεταθέντα, καὶ κλί-
 μακα μεταβαλόντα, καὶ θύρας τινὰς ἀνοίξαντα, τὰς
 δὲ κλείσαντα, λαμπροτέραν, εὐπνοουσιέραν, ὑγιεινο-
 τέραν ἐργάσασθαι· καὶ πόλεις τινὲς οὕτω μεταθέν-
 τες ὠφέλησαν· ὥσπερ τὴν ἐμὴν πατρίδα πρὸς ζεφυ-
 ρον ἄνεμον κεκλιμένην, καὶ τὸν ἥλιον ἐρείδοντα δει-
 λης ἀπὸ τοῦ Παρνασοῦ δεχομένην, ἐπὶ τὰς ἀνατολάς
 τραπήκει λέγουσιν ὑπὸ τοῦ Χαίρωνος. ὁ δὲ φυσικὸς
 Ἐμπεδοκλῆς ὄρους τινὰ διασπάγα βαρὺν καὶ νοσώ-
 δη κατὰ τῶν πεδίων τὸν νότον ἐμπνεύουσαν ἐμφρά-
 ξας, λοιμὸν ἔδοξεν ἐκκλεῖσαι τῆς χώρας. ἐπεὶ τοίνυν
 εἰπέ τινα πάθη νοσώδη καὶ βλαβερά καὶ χειμῶνα
 παρέχοντα τῇ ψυχῇ καὶ σκότος, ἄριστον μὲν ἐξωθεῖν
 αὐτὰ καὶ καταλύειν εἰς ἔδαφος, αἰθρίαν καὶ φῶς
 καὶ πνεῦμα καθαρὸν δίδοντας ἑαυτοῖς· εἰ δὲ μὴ,
 μεταλαμβάνειν γε καὶ μεθαρμοῦνται ἄλλως γέπως

πριμάγοντας ἢ στρέφοντας. ὅσον εὐθὺς, ἢ πολυπρα-
γμοσύνη φιλομάθειά τις ἐστὶν ἀλλοτρῶν κακῶν, οὐ-
τε φθόγου δοκοῦσα καθαρεύειν νόσος, οὔτε κάκοη-
θείας.

Τί τὰλλότριον, ἄνθρωπε βασκανώτατε,

Κακὸν ὄξυδορκεῖς, τὸ δ' ἴδιον παραβλέπεις;
μετάθες ἔξωθεν, καὶ μεταστρεψον εἰσω τὴν πολυ-
πραγμοσύνην· εἰ χαίρεις κακῶν μεταχειριζόμενος
ἱστορίαν, ἔχεις οἴκοι πολλὴν διατριβήν,

Ὅσον ὕδωρ κατ' ἀλιζόνος, ἢ δρυὸς ἀμφὶ πέτηλα,
τασοῦτον πλῆθος εὐρήσεις ἁμαρτημάτων ἐν τῷ βίῳ,
καὶ παθῶν ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ παροραμάτων ἐν τοῖς
καθήκουσιν. ὥς γὰρ ὁ Ξενοφῶν λέγει τοῖς οἰκονο-
μικοῖς ἴδιον εἶναι τῶν ἀμφὶ θυσιῶν σκευῶν, ἴδιον
τῶν ἀμφὶ δεῖπνα τόπον, ἀλλαγῶν κείσθαι τὰ γεωρ-
γικὰ, χωρὶς τὰ πρὸς πόλεμον· οὕτω σοι τὰ μὲν εἰς
ἀπὸ φθόγου κακὰ κείμενα, τὰ δ' ἀπὸ ζηλοτυπίας,
τὰ δ' ἀπὸ δειλίας, τὰ δ' ἀπὸ μικρολογίας. ταῦτ'
ἐπιλθε, ταῦτα ἀναθιῶρησον· τὰς εἰς γειτόνων θυ-
ρίδας, καὶ τὰς παρόδους τῆς πολυπραγμοσύνης ἐμ-
φραξον, ἐτέρως δ' ἀνοιξον εἰς τὴν ἀνδραγίτιν τὴν
σεαυτοῦ φερούσας, εἰς τὴν γυναικωνίτιν, εἰς τὰς τῶν
θηραπόντων διαίτας· ἐνιαῦθα ἔχει διατριβὰς οὐκ
ἀχρήστους, οὐδὲ κάκοηθεις, ἀλλ' ὠφελίμους καὶ σω-
τηρίους, τὸ φιλοπευθῆς τοῦτο καὶ φιλοπράγμων,
ἐκάστου πρὸς ἑαυτὸν λόγοντος·

Πῆ παρίβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δεόν οὐκ ἐτα-
λέσθη;

II. Νῦν δὲ ὡς περ ἐν τῷ μύθῳ τὴν Λαμίαν λέ-

γούσιν οἰκοὶ μὲν ἄδειν τυφλῆν, ἐν ἀγγείῳ τινὶ τοῦθ' ὀφθαλμοὺς ἔχουσαν ἀποκειμένους, ἔξω δὲ προσέθουσαν ἐπιτίθεισθαι καὶ βλέπειν· οὕτως ἡμῶν ἕκαστος τῶν καὶ πρὸς ἑτέρους τῆ κακονοίᾳ τὴν περιεργίαν, ὡς περ ὀφθαλμὸν, ἐντίθεισι· τοῖς δὲ ἑαυτῶν ἀμαρτήμασι καὶ κακοῖς πολλάκις περιπταίμεν ὑπ' ἀγνοίας, ὅψιν ἐπ' αὐτὰ καὶ φῶς οὐ πορίζομενοι· διὸ καὶ τοῖς ἐχθροῖς ὠφελιμώτερός ἐστιν ὁ πολυπράγμων· τὰ γὰρ ἐκείνων ἐλέγχει καὶ προσφέρεται, καὶ δείκνυσιν αὐτοῖς, ἃ δεῖ φυλάξασθαι καὶ διορθῶσαι· τῶν δ' οὐκοὶ τὰ πλείστα παρορᾷ, διὰ τὴν περὶ τὰ ἔξω πτόησιν· ὁ μὲν γὰρ Ὀδυσσεὺς οὐδὲ τῆ μητρὶ διαλεχθῆναι πρότερον ὑπέμεινεν, ἢ πυθέσθαι παρὰ τοῦ μάντεως, ὡν ἕνεκα ἦλθεν εἰς ἄδου· πυθόμενος δὲ τοῦτο, πρὸς τε ταύτην ἔτρεψεν αὐτόν, καὶ τὰς ἄλλας γυναῖκας ἀνέκρινε, τίς ἢ Τυρῶ, καὶ τίς ἢ καλὴ Χλωρίς, καὶ διὰ τί· Ἐπικάστη ἀπέθανε,

Ἀψαμένη βρόχον αἰπὺν ἀφ' ὑψηλοῦ δόμοιο.
 ἡμεῖς δὲ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐν πολλῇ ῥαθυμίᾳ καὶ ἀγνοίᾳ θίμενοι καὶ ἀμελήσαντες, ἑτέρους γενεαλογούμεν, ὅτι τοῦ γείτονος ὁ πάππος ἦν Σῦρος, Θρακτα δὲ ἢ τήθη· ὁ δεῖνα δ' ὀφείλει τάλαντα τρία, καὶ τοὺς τόκους οὐκ ἀποδέδωκεν· ἐξετάζομεν δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα, πόθεν ἢ γυνὴ τοῦ δεινός ἐπανήρχετο, τί δὲ ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα καθ' ἑαυτοὺς ἐν τῇ γωνίᾳ διδύγοντο· Σωκράτης δὲ περὶ τῆς διαπορῶν, τί Πυθαγόρας λέγων ἔπειθε· καὶ Ἀριστιππος Ὀλυμπιάσιν Ἰσχυομάχῃ συμβαλὼν ἠρώτα· τί Σωκράτης διαλεγόμενος, οὕτω τοὺς νέους διατίθεισι· καὶ μικρὰ

ἄλλα τῶν λόγων αὐτοῦ ἀπόφρατα καὶ δείγματα λαβῶν, οὕτως ἐμπαθῶς ἔσχεν, ὥστε τῷ σώματι συμπεσιῖν, καὶ γενέσθαι παντάπασιν ὠχρὸς καὶ ἰσχνὸς ἄχρις οὗ πλείστας Ἀθήνας διψῶν καὶ διακτεταμένος, ἠρύσκατα τῆς πηγῆς, καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ τὴν φιλοσοφίαν ἰστορήσεν, ἧς ἦν τέλος, ἐπιγνῶναι τὰ ἑαυτοῦ κακὰ καὶ ἀπαλλαγῆναι.

III. Ἄλλ' ἔτιοι τὸν ἴδιον βίον, ὡς ἀτερεπέστατον θίαμα, προσιδεῖν οὐχ ὑπομένονσιν, οὐδ' ἀνακλῶσαι τὸν λογισμὸν, ὡς φῶς, ἐφ' ἑαυτούς καὶ περιεγαγεῖν ἀλλ' ἢ ψυχὴ γέμουσα κακῶν παντοδαπῶν, καὶ φρίττουσα καὶ φοβουμένη τὰ ἔνδον, ἐκπηδᾷ θύραζε, καὶ πλανᾶται περὶ τὰλλότρια, βόσκουσα καὶ παινεύουσα τὸ κακῆθες. ὡς γὰρ ὄρνις ἐν οἰκίᾳ πολλῆαις, τροφῆς παρακειμένης, εἰς γωνίαν καταδύσα σκαλεύει,

Ἐνθα γὰρ που διαφαίνεται αἱ ἐν κοπρίᾳ μία κροθὴ παραπλησίως οἱ πολυπραγμονες, ὑπερβύντες τοὺς ἐν μίση λόγους καὶ ἰστορίας, καὶ ἅ μηδεὶς καλῶς πυνθάνεσθαι, μηδ' ἄχθεται πυνθανομένοις, τὰ κρυπτόμενα καὶ λανθάνοντα κακὰ πάσης οὐσίας ἐκλέγουσι. καίτοι γε τὸ τοῦ Αἰγυπτίου χόριον, πρὸς τὸν ἐρωτῶντα, τί φέρει συγκαταλυμμένον· διὰ τοῦτο συγκατάλυπται. καὶ σὺ θὴ τί πολυπραγμονεῖς τὸ ἀκρυπτόμενον; εἰ μὴ τι κακὸν ἦν, οὐκ ἂν ὥστε κρύπτετο. καίτοι μὴ κύψαντά γε θύρας εἰς οἰκίαν ἄλλοτριαν οὐ νομίζεται παρελθεῖν· ἀλλὰ νῦν μὴ εἰσι θυρῶροι, πάλαι δὲ ὅπτρα κρουόμενα πρὸς ταῖς θύραις αἰσθησὶν παρεῖχεν, ἵνα μὴ τὴν οἰκοδόμησιν

και εν μίση καταλάβη δ' αλλότριος, η την παρθένον, η κολαζόμενον οικίτην, η κεκραγυίας τας θεραπεινίδας· ο δε πολυπράγμων επ' αυτα ταυτα παρδύεται, σάφρονος μιν οικίας και καθιστώσης, ουδ' εν παρακαλή τις, ηδώς γεκόμενος θρατής· εν δε ενεκα κλις και μοχλός και αυλιος, ταυτα ανακαλύπτων και φέρων εις το μέσον έτεροις. καιτοι και των άνιμων μάλιστα δυσχραινομεν, ως Αρίστων φησιν, οσοι τας περιβολας αναστέλλουσιν ημών· ο δε πολυπράγμων ου τα ήματα των πέλας, ουδέ τους χετρνας, αλλά τους τείχους απαρφιέννυσι, τας θύρας αναπτάννυσι, και δια παρθενικής απαλόχροος, ως πνεύμα, διαδύεται και διέρπει, βαιχεΐα και χορούς και παννυχίδας εξετάζων, και σνοφαντων.

IV. Και καθάπερ του κωμωδουμένου Κλίωνα

Τω χείρ' εν Διταλοΐς, ο δε τους εν Κλωπιδών·

ουτω του πολυπράγμονος ο ρους αμα εν πλουσίω οικίαις έστικ, εν θωματίαις πενήτων, εν αυλαΐς βασιλέων, εν θαλάμοις νεογάμων· πάντα πράγματα ζητεί, τα ξένων, τα ήγεμόνων· ουδ' ακινδύνως ταυτα ζητών· άλλ' οίον, ει τις ακονίτου γεύοιτο, πολυπραγμονών την ποιότητα, φθάσει της αισθήσεως προανελών τον προαισθόμενον· ουτως οι τα τωτ μειζόνων κακά ζητουντες, προανελίσκουσι της γνώσεως έαυτους. και γάρ οι του ήλιου την αφθονόν γε ταυτην και κατακχυμένην απασιν ακτίνα παρορῶντες, αυτών δε τον κύκλον αναιδώς καταβλέπειν και διαστελλειν το φῶς εἶσθαι βιαζόμενοι και τολμῶντες, αποτυφλοῦνται. διό καλῶς Φιλιππίδης ο κω-

μωδοποιδός, εἰπόντος αὐτῷ ποτε Λυσιμάχου τοῦ βασιλείως· Τίνος σοι τῶν ἐμῶν μεταδῶ· Μόνον, (εἶπεν) ὦ βασιλεῦ, μὴ τῶν ἀπορρήτων. τὰ γὰρ ἡδίστα καὶ καλλίστα τῶν βασιλείων ἔξω πρόκειται, τὰ δεῖπνα, οἱ πλοῦτοι, αἱ πανηγύρεις, αἱ χάριτες· εἰ δέ τι ἀπορρητόν ἐστι, μὴ προσέλθῃς, μηδὲ κινήσῃς. οὐ κρύπτεται χαρὰ βασιλείως ἐντυχοῦντος, οὐδὲ γέλως παίζοντος, οὐδὲ φιλανθρωπίας παρασκευῆ καὶ χάριτος· φοβερόν ἐστι τὸ κρυπτόμενον, σκυθρωπὸν, ἀγέλαστον, δυσπρόσιτον, ὀργῆς τινος ὑπόουλου θησαυρός, ἢ τιμωρίας βαρυθύμου σκέψις, ἢ ζηλοτυπία γυναικός, ἢ πρὸς υἱὸν ὑποψία τις, ἢ πρὸς φίλον ἀπιστία· φεῦγε τὸ μελανὸν τοῦτο καὶ συνιστάμενον νέφος· αὐλήσεται σε βροντῆσαν, οὐδ' ἀστράψαν, ὅταν ἐκραγῇ τὸ νῦν κρυπτόμενον.

V. Τίς οὖν ἡ φυγή; περισπασμός (ὡς εἴρηται) καὶ μεθολκὴ τῆς πολυπραγμοσύνης, μάλιστα μὲν ἐπὶ τὰ βελτίω καὶ τὰ ἡδίων τρέψαντι τὴν ψυχὴν· τὰ ἐν οὐρανῷ πολυπραγμόνει, τὰ ἐν γῆ, τὰ ἐν αἴθρι, τὰ ἐν θαλάττῃ. μικρῶν πέφυκας ἢ μεγάλων φιλοθεσμιῶν· εἰ μεγάλων, ἥλιον πολυπραγμόνει, ποῦ κάτεισι, καὶ πόθεν ἄνισι· ζῆτει τὰς ἐν σελήνῃ καθάπερ ἐν ἀνθρώπῳ, μεταβολάς, ποῦ τοσοῦτον κατηγάλωσε φῶς, πόθεν αὐθις ἐκτίησατο,

Πῶς ἐξ ἀδήλου πρῶτον ἔρχονται νέα

Πρόσωπα καλλύνουσα καὶ πληρουμένη.

Χ' ὡταν περ αὐτῆς εὐγενιστάτη φωνή

Πάλιν διαρρέῃ, καὶ πῆ μηδὲν ἔρχεται.

καὶ ταῦτα ἀπορρήτιά ἐστι φύσεως, ἀλλ' οὐκ ἀχθεται

τοῖς ἐλέγχουσιν· ἀλλὰ τῶν μεγάλων ἀπέγνωκας; πολυπραγμαδὸν τὰ μικρότερα, πῶς τῶν φυτῶν τὰ μὲν αἰεὶ τέθηλε καὶ χλοάζει καὶ ἀγάλλεται παντὶ καιρῷ, τὸν ἑαυτῶν ἐπιδεικνύμενα πλοῦτον, τὰ δὲ νῦν μὲν ἔστιν ὁμοία τούτοις, νῦν δὲ, ὡς περ ἀνοικονόμητος ἀνθρώπος, ἀθρόως ἐκχέαντα τὴν περιουσίαν, γυμνά καὶ πτωχὰ καταλείπεται· διὰ τί δὲ τὰ μὲν προμήκεις, τὰ δὲ γονιῶδεις, τὰ δὲ στρογγύλους καὶ περιφερεῖς ἐκδίδωσι τοὺς καρπούς; ἴσως δὲ ταῦτα οὐ πολυπραγμονήσεις, ὅτι τούτοις οὐθέν κακόν ἐστιν· ἀλλ' εἰ δεῖ πάντως τὸ περιεργὸν ἐν φάυλοις τισὶν, ὡς περ ἑρπετὸν ἐν θανασίμοις ὕλαις, αἰεὶ νέμεσθαι καὶ διατρίβειν, ἐπὶ τῆς ἱστορίας ἀγάγωμεν αὐτὸ, καὶ παραβάλωμεν ἀφθονίαν κακῶν καὶ περιουσίαν· ἔνταῦθα γὰρ ἔνεσι πεσήματα ἀνδρῶν καὶ ἀπολαπτισμοὶ βίων, φθοραὶ γυναικῶν, ἐπιθήσεις οἰκετῶν, διαβολαὶ φίλων, παρασκευαὶ φαρμάκων, φθόνοι, ζήλοτυπίαί, ναυάγια οἴκων, ἐκπτώσεις ἡγεμόνων· ἐμπέπλασο καὶ τέρπε σαυτὸν, ἐνοχλῶν μηδενὶ τῶν οὐδόντων, μηδὲ λυπῶν.

VI. Ἄλλ' ἔοικεν ἡ πολυπραγμοσύνη μὴ χαίρειν ἑάλοισ κακοῖς, ἀλλὰ θερμοῖς καὶ προσφάτοις· καὶ καινὰς τραγωδίας ἠδέως θεῖσθαι, τοῖς δὲ κωμικοῖς καὶ ἱλαρωτέροις πράγμασιν οὐ μάλα προθύμως δμιλεῖν· διὰ γάμον μὲν τινος, ἢ θυσίαν, ἢ προπομπὴν διεξιόντος, ἀμελής ὁ πολυπράγμων καὶ ῥάθυμος ἀκροατὴς ἔστι, καὶ προακηκοέναι τὰ πλεῖστά φησι, καὶ κελεύει ταῦτα συντέμνειν καὶ παρέρχεσθαι τὸν διηγούμενον· ἂν δ' ἡ φθορὰν τις παρθέτου παρη-

καθήμενος, ἢ μοικρίαν γυναικός, ἢ δίκης παρασιτισῆν,
ἢ στασίαν ἀδελφῶν διηγῆται, οὔτε νουσιῶσι, οὐδ'
ἀσχολεῖται,

Ἄλλοι τε διζήται ἐπίων, παρὰ τ' οὐατα βύλλαι.
καὶ τό·

Ὀἴμοι, τὸ κακὸν τῆς εὐτυχίας
Ὡς μᾶλλον ἐς οὓς φέρεται θνητῶν,
πὶ τῶν πολυπραγμόνων εἰρημίνον ἐστὶν ἀληθές.
ὡς γὰρ αἱ οὐκ αὖ τὸ χεῖριστον ἐκ τῆς σαρκός ἔλασσιν,
οὕτω τὰ τῶν πολυπραγμόνων ἔπει τοὺς φασιδότατους
λόγους ἐπισπᾶται· μᾶλλον δὲ, ὡς περ αἱ πόλεις
ἔχουσι τικας πύλας ἀποφράδας καὶ σκυθροπέρας,
οἷ ὦν ἐξάγουσι τοὺς θανατουμένους, καὶ τὸ λύματα
καὶ τοὺς καθαρμούς ἐκβάλλουσιν, ἀναγίς δ' αὐφίει,
οὐδὲ ἱερὸν εἶσισι καὶ διεξίσει δι' αὐτῶν· οὕτω καὶ
τὰ τῶν πολυπραγμόνων ὡτα χρηστῶν οὐδὲν οὐδ' ἀσπείον,
ἀλλ' οἱ φονικαὶ λόγοι διέροχονται καὶ τρίβουσιν,
ἐκθύσιμα καὶ μιαιφά διηγῆματα παρανομίζουσις.

Ἄει δὲ αἰδῶν μόνος ἐν ἀτέγκαις ἐμαῖς.

Κωκυτὸς ἐμπέπτωκεν·

αὕτη τοῖς πολυπραγμοῖσι μοῦσα καὶ σιφὴν μία, τοῦτο
ἡδιστὸν ἀμοισμάτων αὐτοῖς. ἔστι γὰρ ἡ πολυπραγμοῦσι
φιλοπευστία τῶν ἐν ἀπακρύψει καὶ λανθανόντων.
οὐδεὶς δ' ἀγαθὸν ἀποκρύπτει κερτημένος· ὅπου καὶ τὰ μὴ ὄντα
προσποιοῦνται· κακῶν οὐκ ἰατορίας ὁ πολυπραγμῶν
ὀρεγόμενος, ἐπιχειρηματίας συνέχεται πάθει
φθόγου καὶ βασκανίας ἀδελφῆς· φθόγος μὲν γὰρ
ἐστὶ λύπη ἐπ' ἀλλοτρίοις

ἀγαθοῖς· ἐπιχαιρεκακία δὲ ἡδονὴ ἐπ' ἄλλοις
 ἀσχοῖς· ἀμφοτέρω δ' ἐκ πάθους ἀνημέρου καὶ θη-
 ριώδους γεγνηται, τῆς κακοηθείας.

VII. Οἷτω δὲ ἐκείνω λυπηρόν ἐστιν ἢ τῶν περ
 αὐτὸν κακῶν ἀνακάλυψις, ὥστε πολλοὺς ἀποθανεῖν
 ἂν πρότερον, ἢ δεῖξαι τι τῶν ἀπορόφητων νοσημάτων
 ἰατροῖς. φέροι γὰρ, Ἐρρόφιον, ἢ Ἑρασίστρατον, ἢ
 τῶν Ἀσκληπιδίων αὐτῶν, ὅτ' ἦν ἄνθρωπος, ἔχοντα τὰ
 φάρμακα καὶ τὰ ὄργανα, κατ' οἶκον παριστάμενον
 ἀνακρίσειν, μὴ τις ἔχει σὺριγγα πῦρα σακτύλιον, ἢ
 ρογὴν σφρακκίον ἐν ὑατρίᾳ, καίτοι σωτήριον ἐστὶ τῆς
 πάσης ταύτης τὸ πολυπράγμον· ἀλλὰ πῶς ἂν τις
 (σάμαι) τὸκ ποιοῦτον ἀπέλασεν, ὅτι τὴν χρεῖαν οὐ
 περιμένον, ἀκλήτος ἐπ' ἄλλοιτρῶν κακῶν ἔρχεται κα-
 πνώδην. οἱ δὲ πολυπράγμονες αὐτὰ ταῦτα καὶ τὰ
 πούτωι ἐπι χείρονα ζητοῦσιν, οὐ θεραπεύοντες, ἀλ-
 λά μένον ἀνακαλύπτοντες· ὁμοῦ μισοῦνται δικαίως.
 καὶ γὰρ τοὺς τιλῶνας βροντομέθεα καὶ δυσχεραίνου-
 μέν, οὐχ ὅταν τὰ ἐμφανῆ τῶν εἰσχυομένων ἐκλέγω-
 σιν, ἀλλ' ὅταν τὰ κρυμμένα ζητοῦντες, ἐν ἄλλο-
 τρῶσι σκαῦσαι καὶ φορμῆσι ἀναστρέφονται· καίτοι
 τοῦτο ποιεῖν ἔ νόμος δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ βλάπτον-
 ται, μὴ ποιοῦντες. οἱ δὲ πολυπράγμονες ἀπολλύου-
 σι καὶ προΐνται τὰ κήτην, ἀσχολοῦμενοι περὶ τὰ
 ἄλλοτρια· καὶ σπανίως μὲν εἰς ἀγρὸν βαδίξουσιν, τὸ
 ἥσυχον καὶ σιωπηρὸν τῆς ἐρημίας οὐ φέροντες· ἐὰν
 δὲ καὶ παραβῶλλωσι διὰ χρόνον, ταῖς τῶν γειτόνων
 ἐμπλήσις ἐμβλέπουσι μάλλον, ἢ ταῖς ἰδίαις· καὶ πῦρα
 θάσσονται, πάσαι βίβει τοῦ γέγονος ἀποπεθνήκασιν,

ἢ πόσος οἶνος δέξινθς γέρονε· ταχὺ δὲ τούτων ἐμπλή-
σθίντες, ἀποτρέχουσιν. ὁ μὲν γὰρ ἀληθινὸς ἐκείνος
γεωργὸς οὐδὲ τὸν αὐτομάτως ἐρχόμενον ἐν πόλει
λέγον ἠδίως προσδέχεται, λίγων·

— Εἰτά μοι σκάπτων ἐρεῖ,

Ἐφ' οἷς γεγόνασιν αἱ διαλύσεις; ταῦτα γὰρ

Ἦν πολυπραγμονῶν ὁ κατάρτος περιπατεῖ.

VIII. Οἱ δὲ πολυπραῖμονες, ὡς ἔωλόν τι πρᾶ-
γμα καὶ ψυχρὸν καὶ ἀτράχυδον, φεύγοντες τὴν ἀγρο-
κίαν, εἰς τὸ βῆμα καὶ τὴν ἀγορὰν καὶ τοὺς λιμένας
ᾤθοῦνται. Μὴ τι καινόν; οὐ γὰρ ἦς πρῶτ' κατ'
ἀγορὰν; τί οὖν; ἐν ᾧραις τρισὶν οἶε τὴν πόλιν με-
τακκοσμηθῆσαι; οὐ μὴν ἀλλ' ἂν μὲν τις ἔχη τι τοι-
οῦτον εἰπεῖν, καταβάς ἀπὸ τοῦ ἵππου δεξιωσάμενος
καὶ καταφιλήσας, ἕστηκεν ἀκροώμενος. ἐάν δ' ἀπαν-
τήσας εἴη τις, ὅτι οὐθὲν καινόν· ὡσπερ ἀχθόμε-
νος· Τί λέγεις; (φησὶν) οὐ γέγονας κατ' ἀγορὰν;
οὐ παρελήλυθας τὸ στρατήγιον; οὐδὲ τοῖς ἐξ Ἰτα-
λίας ἤκουσιν ἐντιεύχηκας; διὸ καλῶς οἱ τῶν Λο-
κρῶν ἄρχοντες· ἐπεὶ γὰρ τις ἐξ ἀποδημίας προσιῶν
ἠρώτησε, μὴ τι καινόν, ἐζημίωσαν αὐτόν. ὡς γὰρ
οἱ μάγειροι φορὰν εὐχονται βοσκήματων, οἱ δὲ ἀλι-
εῖς ἰχθύων, οὕτως οἱ πολυπραῖμονες εὐχάνται φο-
ρὰν κακῶν, καὶ πλῆθος πραγμάτων, καὶ καινότητος
καὶ μεταβολῆς, ἵνα αἰεὶ τι θηρεύειν καὶ κατακόπτειν
ἔχωσιν, εἰ δὲ καὶ ὁ τῶν Θουρίων νομοθέτης· κε-
κρωδεῖσθαι γὰρ ἐκόλυσε τοὺς πολίτας, πλὴν μοιχοὺς
καὶ πολυπραῖμονας. ἔοικε γὰρ ἢ τι μοιχεία πολυ-
πραγμοσύνη τῆς ἀλλοτριῆς ἡδονῆς εἶναι, καὶ ζήτη-

αις και ερευνα των φυλαττομένων και λαθρανονόμων
 τουσ πολλους· η τε πολυπραγμασυνη παραλυσις εστι
 και φθορα και απογυμνωσις των απορρήτων.

IX. Τη μεν ουν πολυμαθειη την πολυλογίαν
 επεσθαι συμβαινει. διδ και Πυθαγόρας εταξε τοις
 νειοις πενταετη σιωπήν, εχεμυθίαν προσαγορευσας·
 τη δε περιεργία την κακολογίαν ανάγκη συνακολου-
 θεϊν. α γαρ ηδεις ακουουσιν, ηδεις λαλουσι, και
 α παρ' αλλων σπουδη συλλεγουσι, προς ετερουσ με-
 τα χαρῃς εκφερουσιν. οθεν αυτοις μετα των αλλων
 κακων, το νόσημα και προς την επιθυμίαν εμποδων
 εστι· παντες γαρ αυτουσ φυλαττονται και αποκρύ-
 πτονται, και ουτε προῤξαι τι, πολυπραγμονος ορῶν-
 τος, ουτ' ειπειν ακουοντος, ηδεις εχουσιν· αλλα και
 βρυλας ανατιθενται, και σκεψεις πραγμάτων υπεφ-
 βιλλονται, μεχρις αν εκποδων ο τοιουτος γινηται·
 καν η λογου τινος απορρήτου παρόντος, η προῤξιος
 σπουδαίας περαιομένης, ανηρ πολυπραγμων επιφρα-
 νη, καθ' απερ οψον, γαλης παραδραμούσης, αιφρουσιν
 εν μισον και αποκρύπτουσιν· ωστε πολλακις τα τοις
 αλλοις ρητα και θεατα, τουτοις μονοις αρρητα και
 αθεατα γινεσθαι. διδ και πιστεωσ απῤξσης ερημος
 ο πολυπραγμων εστιν. οικειταισ γουν και ξενοις πι-
 στενομεν μαλλον επιστολας και γραμματα και σφρα-
 γιδας, η φίλοισ και οικείοισ πολυπραγμοσιν. ο δε
 Βελλεροφόντης εκεινος ουδε καθ' εαυτου γραμματα
 νομιζων ελυσεν, αλλ' απισχτο της επιστολης του
 βασιλεωσ, ωσ της γυναικοσ, δια την αυτην εγκριτα-
 σιν. ακρασιωσ γαρ το πολυπραγματειν, ωσ και το

μειχρῶν, καὶ πρὸς τῇ ἀκροῦσι, δεινῆς ἀνοίας καὶ ἀφροσύνης. τὸ γὰρ τοσαύτας παρελθόντα κοινῶς καὶ διηθρομισμένους γυναῖκας, ἐπὶ τὴν κατάλειψον ὠθίσθαι καὶ πολυτελῆ, πολλὰς (ἂν οὕτω εὐχῆ) καὶ ἄμορφον οὔσαν, ὑπερβολὴ μανίας καὶ παραφροσύνης. ταυτὸν δὲ οἱ πολυπράγμονες ποιοῦσι, πολλὰ καὶ καλὰ θεήματα καὶ ἀκούσματα καὶ σχολὰς καὶ διατριβὰς παρελθόντες, ἐπιστόλια διορθήτουσιν ἀλλότρια, καὶ παραβάλλουσι γυιόνων τοίχοις τὰ ἴδια, καὶ συμψιθυρίζουσαν οἰκίταις καὶ γυναίοις, πολλὰς μὲν οὐδ' ἀνωδύνως, ἀεὶ δ' ἀδέξως.

Χ. Διὸ καὶ χρήσιμον ἴς ἐστι μάλιστα πρὸς τὴν ἀποτροπὴν ταῖς πολυπράγμοισιν ἢ τῶν προεγνωσμένων ἀνάμνησις. ἂν γὰρ, ὡς περὶ ὁ Σιμωνίδης ἔλεγε, τὰς κιβωτοὺς ἀνοίγων διὰ χρόνον, τὴν μὲν τῶν μισθῶν, ἀεὶ μισθῆν, τὴν δὲ τῶν χαρίων, εὐρίσκειν κενὴν, οὕτως ἂν τις τῆς πολυπραγμοσύνης τὴν ἀπεθήκην ἀνοίγῃ, διὰ χρόνον, καὶ κατασκέπτεται πολλῶν ἀχρηστων καὶ ματαιῶν καὶ ἄπερπῶν γήμονσαν, ἴσως ἂν αὐτῷ τὸ πρᾶγμα προσπειθῆ, φανέν ἀγδὲς πεντάτασι καὶ φλυαροῦδες, φέρε γὰρ, εἴ τις ἐπιπὼν τὰ συγγράμματα τῶν παλαιῶν ἐκλαμβάνει τὰ κείκετα τῶν ἐν αὐτοῖς, καὶ βιβλίον ἔχει σφραγισμένον, οἷον Ὀμηρικῶν στίχων ἀκροῦσι, καὶ τραγικῶν σοφιστικῶν, καὶ τῶν ὑπ' Ἀρχιλόχου πρὸς τὰς γυναῖκας ἀκρατῶς καὶ ἀκολάστως εἰρημένον, ἑαυτὸν παραδειγματίζοντος· ὅθ' οὐκ ἔστα, τῆς πραγμῆς παύσεως ἕξιος;

Ὅμοιοι θυγῶν ἐκλέγων πρὸς αὐτοφροσύνης

καὶ ἄνευ τῆς κατύρας, ἀπρεπῆς καὶ ἀνοφελῆς ὁ θρασυρισμὸς αὐτοῦ τῶν ἀλλοτρίων ἁμαρτημάτων· ὡς περ ἡ πόλις, ἦν ἐκ τῶν κικίστων καὶ ἀναγορευοτάτων κίσις ὁ Φίλιππος, Πενηρόπελιν προσήγορεύσεν. εἰ τοίνυν πολυπράγμονες, οὐ σίχων, οὐδέ ποιημάτων, ἀλλὰ βίων ἀστοχήματα καὶ πλημμελήματα καὶ σολεκισμοὺς ἀναλεγόμενοι καὶ συνέγοντες, ἀμειψότατον καὶ ἀτερπέστατον κακῶν γραμματοφυλακτικῶν κτῆν ἐκπτῶν μνήμην περιφέρουσιν. ὡς περ οὖν ἐν Ἑρώμη πικρὰς τὰς γραφὰς καὶ τοὺς ἀνδριάντας καὶ νῆ Δία τὰ κάλλη τῶν ἁνίων παιδῶν καὶ γυναικῶν ἐν μηδενὶ λόγῳ τιθέμενοι, περὶ τῆν τῶν τερατικῶν ἀγορᾶν ἀναστρέφονται, τοὺς ἀκνήμους καὶ τοὺς γαλιόγονους καὶ τοὺς κριοφθάλμους καὶ τοὺς σιτροφθαλμούς καταμανθάνοντες, καὶ ζητοῦντες, εἴ τι γένηται.

Σύμμικτον εἶδος καὶ ἀποφώλιον τέρας· ἀλλ' εἰάν συνεχῶς τις ἐπάγῃ τοῖς τοιοῦτοις ἀκούους θεάμασι, ταχὺ πλησμονὴν καὶ ναυτίαν τὸ πρᾶγμα παρῆξι· οὕτως εἰ τὰ περὶ τῶν βίων ἀστοχήματα καὶ γενῶν εἴσχη καὶ διαστροφὰς τινὰς ἐν οἴκοις ἀλλοτρίοις καὶ πλημμελείαις πολυπραγμενοῦντες, τῶν πρώτων ἀναμιμνησκέτωσαν ἑαυτοῦς, ὅτι χάριν καὶ ἄνησιν οὐδεμίαν ἤνεγκε.

XI. Μέγιστον μόνος πρὸς τὴν τοῦ παιδους ἀποτροπὴν ὁ ἐθισμὸς, εἰάν πόρρωθεν ἐρξάμενοι γυμναζώμεν ἑαυτοὺς καὶ διδάσκωμεν ἐπὶ ταύτην τῆν ἐγκράτειαν· καὶ γὰρ ἡ αὐξήσις εἶθι γέγονε, τοῦ νοσήματος κατὰ μικρὸν εἰς τὸ πρόσω χωροῦντος· ὃν

θα τρόπον, εἰσόμεθα περὶ τῆς ἀσκήσεως ὁμοῦ διαλέ-
 γόμενοι. πρῶτον μὲν οὖν ἀπὸ τῶν βραχυτάτων καὶ
 φευλοτάτων ἀρξώμεθα. τί γὰρ χαλεπὸν ἐστὶν ἐν
 ταῖς ὁδοῖς τὰς ἐπὶ τῶν τάφων ἐπιγραφαὶς μὴ ἀναγι-
 νώσκειν, ἢ τί δυσχερὲς ἐν τοῖς περιπάτοις τὰ κατὰ
 τῶν τοίχων γράμματα τῇ ὄψει παρατρέχειν, ὑποβάλλ-
 ῶντας αὐτοῖς, ὅτι χρήσιμον οὐθὲν, οὐδ' ἐπιτεργίς,
 ἐν τούτοις γέγραπται· ἀλλ' ἐμνήσθη δὲ δεῖνα τοῦ
 θύτινος ἐπ' ἀγαθοῦ, καὶ φίλων ἄριστος ὅδε τις· καὶ
 πολλὰ τοιαύτης γέμοντα φλυαρίας· ἃ δοκεῖ μὲν οὐ
 βλάπτειν ἀναγινωσκόμενα, βλάπτει δὲ λεληθότως,
 τῷ μελέτην παρεμποεῖν τοῦ ζητεῖν τὰ μὴ προσήκον-
 τα. καὶ καθάπερ οἱ κυνηγοὶ τοὺς σκύλακας οὐκ ἐῷ-
 σιν ἐκτρέπεσθαι καὶ διώκειν πᾶσαν ὁδμήν, ἀλλὰ
 τοῖς ρυτιῆρσιν ἔλκουσι καὶ ἀνακρούουσι, καθαρὸν
 αὐτῶν καὶ ἄκρατον φυλάττοντες τὸ αἰσθητήριον
 ἐπὶ τὸ οἰκείον ἔργον, ἵνα εὐτονώτερον ἐμφύηται τοῖς
 ἔχουσιν,

Τέρματα θηρίων μελέων μυκτῆρσιν ἐρευνῶν·
 οὕτω δεῖ τὰς ἐπὶ πᾶν θείαμα καὶ πᾶν ἄκουσμα τοῦ
 πολυπράγμονος ἐκδρομᾶς καὶ περιπλανήσεις ἀφαι-
 ρεῖν καὶ ἀντισπᾶν ἐπὶ τὰ χρήσιμα φυλάττοντας. ὡς
 περ γὰρ οἱ αἰτοὶ καὶ οἱ λέοντες ἐν τῷ περιπατεῖν
 συστρέφουσιν εἴσω τοὺς ὄνυχας, ἵνα μὴ τὴν ἀκμὴν
 αὐτῶν καὶ τὴν ὀξύτητα κατατρέβωσιν· οὕτω τὰ πο-
 λύπραγμον τοῦ φιλομαθοῦς ἀκμὴν τινα καὶ στόμα-
 μα νομίζοντες ἔχειν, μὴ καταναλίσκωμεν, μηδ' ἀπαμ-
 βλύνωμεν ἐν τοῖς χειρίστοις.

XII. Δεύτερον τοίνυν ἐπιζώμεθα θύραν παρι-

ὄντες ἄλλοτρίαν μὴ βλέπειν εἶσω, μηδὲ τῶν ἐντὸς ἐπιδράττεσθαι τῇ ὄψει, καθάπερ χειρὶ, τῇ περιουσίᾳ, ἀλλὰ τὸ τοῦ Ξενοκράτους ἔχουμεν πρόχειρον, ὃς εἶπη, μηδὲν διαφέρειν, ἢ τοὺς πόδας, ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς ἄλλοτρίαν οἰκίαν τιθέναι. οὔτε γὰρ δίκαιον, οὔτε καλόν, ἀλλ' οὐδὲ ἡδὺ τὸ θάμα.

Δύσμορφα μέντοι τᾶνδον εἰσιδεῖν, ξένη.

τὰ γὰρ πολλὰ τοιαῦτα τῶν ἐν ταῖς οἰκίαις, σκευᾶρια κείμενα, καὶ θεραπευνίδια καθιζόμενα, καὶ σπανδαῖον οὐδὲν, οὐδ' ἐπιτεργές. ἡ δὲ συνδιαστρέφουσα τὴν ψυχὴν παράβλεψις αὕτη καὶ παρατόξευσις ἀσχηρὰ· καὶ τὸ ἔθος μοχθηρόν. ὁ μὲν γὰρ Διογένης θεασάμενος εἰσελαύνοντα τὸν ὀλυμπιονίκην Διώξιππον ἐφ' ἄρματος, καὶ γυναικὸς εὐμόρφου θεωμένης τὴν πομπὴν, ἀποσπάσαι τὰς ὄψεις μὴ δυνάμενον, ἀλλ' ὑποβλέποντα καὶ παρεπιστρεφόμενον. Ὅρατα (εἶπε) τὸν ἄθλητὴν ὑπὸ παιδισκαρίου τραχηλιζόμενον; τοὺς δὲ πολυπράγμονας ἴδοις ἂν ὑπὸ παντὸς ὁμοίως θαύματος τραχηλιζομένους καὶ περιεγομένους, ὅταν ἔθος καὶ μελέτη γένηται τῆς ὄψεως αὐτοῖς πανταχοῦ διαφερομένης. δεῖ δὲ (ὡς οἶμαι) μὴ, καθάπερ θεράπαιναν, ἀνάγωγον ἔξω ῥέμβεσθαι τὴν αἰσθησιν, ἀλλ' ἀποπειμπομένην ὑπὸ τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὰ πράγματα, συντυγχάνειν αὐτοῖς ταχὺ καὶ διαγμέλλειν· εἶτα πάλιν κοσμίως ἐντὸς εἶναι τοῦ λογισμοῦ καὶ προσέχειν αὐτῷ. νῦν δὲ συμβαίνει τὸ τοῦ Σοφοκλέους·

Ἐπειτα δ' Αἰνιῶνος ἀνδρὸς ἄστομος

Πῶλοι βία φοροῦσι,

αἰ μὴ τυχοῦσαι παιδαγωγίας (ὡςπερ λέγομεν) ὀρθῆς
 μηδ' ἀσκήσεως αἰσθήσεις, προεκτρέχουσαι καὶ συν-
 εφελκόμεναι πολλάκις, ἕως ἂ μὴ θεῖ καταβάλλουσι
 τὴν δμῖνοιαν. ἔθαν ἐκεῖνο μὲν ψεῦδος ἔστι, τὸ
 Δημόκριτον ἐκουσίως σβέσαι τὰς ὄψεις ἀπεριστάμε-
 νον εἰς ἔσοπτρα πυρωθέντα, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῶν
 ἀνάκλασιν δεξιόμενον, ὅπως μὴ παρέχῃσι θόρυβον,
 τὴν δμῖνοιαν ἔξω καλοῦσαι πολλάκις, ἀλλ' ἔωσαν ἔν-
 δον αἰκουρεῖν καὶ διατρίβειν πρὸς τοῖς νοητοῖς, ὡς-
 περ παρόδια θυρίδες ἐμφραγεῖσαι· τοῦτο μέντοι
 παντὸς μᾶλλον ἀληθές ἐστιν, ὅτι τὴν αἴσθησιν ὀλί-
 γα κινούσιν οἱ πλείστα τῇ διανοίᾳ χρώμενοι. καὶ
 γὰρ τὰ μοιαιῖα προφώωτάτω τῶν πόλεων ἰδρῦσαντο,
 καὶ τὴν νύκτα προσεῖπον εὐφρόνην, μέγα πρὸς εὐρε-
 σιν τῶν ζητουμένων καὶ σκέψιν ἡγούμενοι τὴν ἡσυ-
 χίαν καὶ τὸ ἀπερίσπαστον.

XIII. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο χαλεπὸν καὶ δύσκο-
 λον, ἀνθρώπων λοιδοραζόμενων ἐν ἀγορῇ καὶ κακῶς
 λεγόντων ἀλλήλους, μὴ προσελθεῖν· ἢ συνδρομῆς
 ἐπὶ τι πλειόνων γενομένης, μῆναι καθήμενον· εἰάν
 δ' ἀκρατῶς ἔχη, ἀπελθεῖν ἀναστάντα. χρηστοῦ μὲν
 γὰρ οὐδενός, τοῖς πολυπραγμονοῦσιν ἀναμίξας σε-
 αυτόν, ἀπολαύσεις· μεγάλη δ' ὠφελήθησι, τὸ πο-
 λύπραγμον ἀποστρέψας βία καὶ κολούσας, ὑπακού-
 εῖν τῷ λογισμῷ συνεθιζόμενον. ἐκ δὲ τούτου μᾶλ-
 λον ἐπιτείνοντα τὴν ἀσκησιν ὀρθῶς ἔχει, καὶ θεά-
 τρον ἀκροάματος εὐήμεροῦντος παρελθεῖν, καὶ φί-
 λους ἐπ' ὄρχηστου τινος ἢ κωμωδοῦ θεῖαν παραλαμ-
 βίνοντας διώσασθαι, καὶ βοῆς ἐν σταδίῳ γενομένης

ἢ ἵπποδρόμῳ, μὴ ἐπιστραφῆναι. καθάπερ γὰρ ὁ Σωκράτης παρήνει φυλάττεσθαι τῶν βραχυίων ὅσοι μὴ πεινῶντας ἐσθίειν ἀναπεῖθε, καὶ τῶν κομύτων ὅσα πίειρα μὴ διαφῶντας· οὕτω χρὴ καὶ ἡμᾶς τῶν διαματίων καὶ ἀκουσμάτων φυλάττεσθαι καὶ φεθγεῖν ὅσα κρατεῖ καὶ προσάγεται τοῖς μηδὲν δεομένους. ὁ δὲ Κύρος οὐκ ἐβούλετο τὴν Πάνθησαν ἰδεῖν, ἀλλὰ τοῦ Ἀράσπου λίγοντος, ὡς ἄξιον θάλας εἶναι τῆς γυναικὸς εἶδος· Οὐκοῦν (εἶφη) διὰ τοῦτο μάλλον αὐτῆς ἀφεκτέον· εἰ γὰρ ὑπὸ σοῦ πισθεῖς ἀφικόμενὴν πρὸς αὐτήν, ἴσως ἂν με πάλιν ἀναπέσειεν αὐτὴ καὶ μὴ σχολάζοντα φοιτᾶν, θεῶσθαι τε καὶ παρακαθῆσθαι προέμενον πολλὰ τῶν σπουδῆς ἀξίων. ὁμοίως οὐδ' Ἀλέξανδρος εἰς ὄψιν ἦλθε τῆς Σαρρείου γυναικὸς, εὐπρεπεστάτης εἶναι λεγομένης· ἀλλὰ πρὸς τὴν μητέρα φοιτῶν αὐτῆς, πρεσβύτιν ὄψων, οὐχ ὑπέμεινε τὴν νέαν καὶ καλὴν ἰδεῖν. ἡμεῖς δὲ τοῖς φορεῖσι τῶν γυναικῶν ὑποβάλλοντες τὰ ὄμματα, καὶ τῶν θυρίδων ἐκκρεμαννύοντες, οὐδὲν ἀμαρτάνειν δοκοῦμεν, οὕτως ὀλισθηρὰν καὶ ῥευστήν εἰς ἅπαντὰ τὴν πολυπραγμοσύνην ποιοῦντες.

XIV. Ἔστι τοίνυν καὶ πρὸς δικαιοσύνης ἄσκησιν, ὑπερβῆναι ποτε λῆμμα δίκαιον, ἵνα πόρρω τῶν ἀδίκων ἐθίσεως σεαυτὸν εἶναι· καὶ πρὸς σωφροσύνην ὁμοίως, ἀποσχέσθαι ποτὲ γυναικὸς ἰδίας, ἵνα μηδέποτε κωηθῆς ὑπ' ἀλλοτρίας. τοῦτο δὴ τὸ ἔθος ἐπάγων τῇ πολυπραγμοσύνῃ, πειρῶ καὶ τῶν ἰδίων εἶνα παρακοῦσαι ποτε καὶ παριδεῖν, καὶ βουλομένου τινὸς ἀγγεῖλαι τι τῶν ἐπὶ τῆς οἰκίας, ὑπερβαλῆσθαι,

καὶ λόγους περὶ σοῦ λελέχθαι δοκοῦντας ἀπώδασθαι· καὶ γὰρ τὸν Οἰδίποδα τοῖς μεγίστοις κακοῖς ἢ περιμεργία περιέβαλε· ζητῶν γὰρ ἑαυτὸν, ὡς οὐκ ὄντα Κορίνθιον, ἀλλὰ Ξίνον, ἀπήνησεν τῷ Δαίῳ, καὶ τοῦτον ἀνελών, καὶ τὴν μητέρα λαβὼν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ γυναῖκα, καὶ δοκῶν εἶναι μακάριος, πάλιν ἑαυτὸν ἐζητεῖ· καὶ τῆς γυναικὸς οὐκ ἐώσης, εἶτι μᾶλλον ἤλεγχε τὸν συνειδῶτα γέροντα, πᾶσαν προσφέρων ἀνάγκην· τέλος δὲ τοῦ πράγματος ἤδη περιφέροντος αὐτὸν τῇ ὑπονοίᾳ, καὶ τοῦ γέροντος ἀναβοήσαντος·

Οἱμοι πρὸς αὐτῷ γ' εἰμὶ τῷ δεινῷ λέγειν· ὅμως ἐξημμένος ὑπὸ τοῦ πάθους καὶ σφαδάζων ἀποκρίνεται·

Κᾶγωγ' ἀκούειν· ἀλλ' ὅμως ἀκουστίον· οὕτω τις ἐστὶ γλυκύπικρος καὶ ἀκατάσχετος ὁ τῆς πολυπραγμοσύνης γαργαλισμὸς, ὡς περ ἔλκος αἱμάσεων ἑαυτὸν, ὅταν ἀμύσσηται· ὁ δ' ἀπηλλαγμένος τῆς νόσου ταύτης καὶ φύσει πρᾶος, ἀγνοήσας τι τῶν δυσχερῶν, εἶποι ἄν·

Ἦ πότνια λήθη τῶν κακῶν, ὡς εἰ σοφή.

XV. Διὸ καὶ πρὸς ταῦτα συνεθιστίον αὐτοῦς, ἐπιστολὴν κομισθεῖσαν μὴ ταχὺ μηδὲ κατεσπευσμένως λῦσαι· καθάπερ οἱ πολλοὶ ποιοῦσιν, ἂν αἱ χεῖρες βραδύνωσι, τοῖς ὁδοῦσι τοὺς δεσμοὺς διαβιβρώσκοντες· ἀγγέλου ποθὲν ἤκοντος, μὴ προσδραμεῖν, μῆδ' ἐξαναστήναι· φίλου τινὸς εἰπόντος· Ἐχω σοὶ τι καινὸν εἰπεῖν πρῶγμα· Μᾶλλον, εἰ τι χρήσιμον ἔχεις, ἢ ὠφέλιμον· ἐμοῦ ποτὲ ἐν Ῥώμῃ διαλεγόμε-

ναθ, Ῥούστικος ἐκεῖνος, ὃν ὕστερον ἀπέκτεινε Δο-
 μετιανὸς τῇ δόξῃ αὐθνήσας, ἠκροῦτο, καὶ διὰ μέσων
 στρατιώτης παρελθὼν ἐπιστολὴν αὐτῷ Καίσαρος
 ἐπέδωκε· γενομένης δὲ σιωπῆς, κἄμοῦ διαλιπόντος,
 ὅπως ἀναγνῶ τὴν ἐπιστολὴν, οὐκ ἠθέλησεν, οὐδ'
 ἔλυσε πρότερον, ἢ διεξελθεῖν ἐμὲ τὸν λόγον, καὶ δια-
 λυθῆναι τὸ ἀκροατήριον· ἐφ' ᾧ πάντες ἐθαύμασαν
 τὸ βῆρος τοῦ ἀνδρός. ὅταν δὲ τις οἷς ἔξῃστι τρέφων
 τὸ πολὺπραγμον, ἰσχυρὸν ἀπεργάσεται καὶ βίαιον,
 οὐκέτι ῥαδίως πρὸς ἃ κεκάλυται φερομένου διὰ συνή-
 θειαν, κρατεῖν δυνατός ἐστιν· ἀλλ' ἐπιστόλια παρα-
 λήουσιν οὗτοι φίλων, συνεδρίοις ἀπορόητοις ἑαυ-
 τοὺς παραβάλλουσιν, ἱερῶν, ἃ μὴ θέμις ὄραϊν, γί-
 νονται θεαταί, τόπους ἀβάτους πατοῦσι, πράγματα
 καὶ λόγους βασιλικούς ἀνερευνῶσι.

XVI. Καίτοι τοὺς γε τυράννους, οἷς ἀνάγκη
 πάντα γνώσκειν, ἐπαχθεστάτους ποιῶ τὸ τῶν λε-
 γομένων ὧτων καὶ προσαγωγέων γένος. ὧτακους αἱ
 μὲν οὖν πρῶτος ἔσχεν ὁ νέος Δαρεῖος, ἀπιστῶν ἑαυ-
 τῷ, καὶ πάντας ὑφορῶμενος καὶ δεδοικώς· τοὺς δὲ
 προσαγωγέας οἱ Διονύσιοι ταῖς Συρακουσίοις κατέ-
 μιξαν· ὅθεν ἐν τῇ μεταβολῇ τῶν πραγμάτων τού-
 τος πρῶτος οἱ Συρακούσιοι συλλαμβάνοντες ἀπε-
 τυμπάνισον. καὶ γὰρ τὸ τῶν συκοφαντῶν γένος ἐκ
 τῆς τῶν πολυπραγμόνων φρατρίας καὶ ἐστίας ἐστίν.
 ἀλλ' οἱ μὲν συκοφάνται ζητοῦσιν, εἰ τις ἢ βεβούλευ-
 ται κακόν, ἢ πεποιήκεν· οἱ δὲ πολυπράγμονες καὶ
 τὰς ἀβουλήτους ἀτυχίας τῶν πέλας ἐλέγχοντες, εἰς
 μίσην ἐκφέρουσι. λέγεται δὲ καὶ τὸν ἄλιπύριον ἐκ

φιλοπραγμοσύνης κατονομασθῆναι τοπρώτον· λι-
μοῦ γὰρ, ὡς ἔοικεν, Ἀθηναίοις ἰσχυροῦ γενόμενου,
καὶ τῶν ἐχόντων πυρὸν εἰς μέσον οὐ φερόντων, ἀλλὰ
κρύφα καὶ νύκτωρ ἐν ταῖς οἰκίαις ἀλούντων, περι-
όντες ἐτήρουν τῶν μύλων τὸν ψόφον, εἰτ' ἀλιτήρως
προσηγορευθῆσαν. ὁμοίως δὲ καὶ τῶ συκοφάντη
τοῦνομα γεγενῆσθαι· πεπωλσμένου γὰρ ἐκφέρειν τὰ
σῦκα, μηνύοντες καὶ φαίνοντες τοὺς ἐξάγοντας, ἐ-
κλήθησαν συκοφάνται. καὶ τοῦτο οὖν οὐκ ἄχρηστὸν
ἐστὶν ἐννοεῖν τοὺς πολυπράγμους, ὅπως αἰσχύνων-
ται τὴν πρὸς τοὺς μισουμένους μάλαστα καὶ δυσχε-
ραινόμενους ὁμοιότητα καὶ συγγένειαν τοῦ ἐπειθ-
δεύματος.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΦΙΛΟΠΛΟΥΤΙΑΣ.

Ἰππόμαχος δ' αἰείπτης, ἐπαινοῦντων τινῶν ἀνθρο-
πον εὐμήκη καὶ μακρὰς ἔχοντα χεῖρας, ὡς πομπικόν,
Ἐπερ (ἔφη) καθελὲν ἔδει τὸν στέφανον κρημάνε-
σθαι· ταῦτ' ἐστὶν εἰπεῖν πρὸς τοὺς τὰ καλά χωρία

καὶ τῆς μεγάλης οἰκίας καὶ τῆ πολὺ ἀργύριον ὑπερ-
 εκπεπληγμένους καὶ μακαρίζοντας· Εἶγ' ἔδει πω-
 λουμένην πρίασθαι τὴν εὐδαιμονίαν. καίτοι πολ-
 λούς ἄν ἴδοι τις, οἳ μᾶλλον ἐθέλουσι πλουτεῖν καὶ
 κακοδαιμονοῦντες, ἢ μακάριοι γενέσθαι δόντες ἀρ-
 γύριον. ἀλλ' οὐκ ἔστι γε χρημάτων ὤνιον ἀλυπία,
 μεγαλοφροσύνη, εὐστάθεια, θαρσύαλεότης, αὐτάρ-
 κεια· τῷ πλουτεῖν οὐκ ἔνεστι τὸ πλούτου καταφρο-
 σεῖν, οὐδὲ τῷ τὰ περιττὰ κεκιτῆσθαι τὸ μὴ δεῖσθαι
 τῶν περιττῶν.

II. Τίνος οὖν ἀπαλλάττει τῶν ἄλλων κακῶν ὁ
 πλοῦτος, εἰ μὴδὲ φιλοπλουτίας; ἀλλὰ ποτῷ μὲν ἔ-
 σβησαν τὴν τοῦ ποιοῦ ὄρεξιν, καὶ τροφῇ τὴν τῆς τρο-
 φῆς ἐπιθυμίαν ἠκέσαντο· κακεῖνος δὲ λέγων,

Δὸς χλαῖναν Ἴππῶνακτι, κάρτα γὰρ ῥιγῶ·
 πλειόνων ἐπιφερομένων, δυσανασχετεῖ καὶ διωθεῖ-
 ται· φιλαργυρίαν δ' οὐ σβέννυσιν ἀργύριον, οὐδὲ
 χρυσίον, οὐδὲ πλεονεξία παύεται κτωμένη τὸ πλεόν.
 ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν πρὸς τὸν πλοῦτον, ὡς πρὸς ἱατρὸν
 ἀλαζόνα·

Τὸ φάρμακόν σου τὴν νόσον μεῖζω ποιῶ.
 ἄρτου δεομένου καὶ οἴκου καὶ σκέπης μετρίας, καὶ
 τοῦ τυχόντος ὄψου παραλαβῶν, ἐμπέπληκεν ἐπιθυ-
 μίας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ ἐλέφαντος, καὶ σμα-
 ραγδῶν, καὶ κυνῶν καὶ ἵππων, εἰς χαλεπὰ καὶ σπά-
 νια καὶ δυσπόριστα καὶ ἄχρηστα μεταθεῖς ἐκ τῶν
 ἀναγκαίων τὴν ὄρεξιν. ἐπεὶ τῶν γε ἀρκούντων οὐ-
 δεὶς πένης ἐστίν· οὐ δεδιάνευσται πώποτε ἀργύριον
 ἄνθρωπος, ἵνα ἄλφαιτα πρίηται, ἢ τυρόν, ἢ ἄρτον,

ἢ ἐλαίας· ἀλλὰ τὸν μὲν οἰκία πολυτελῆς χρεωφειλέτην πεποίηκε· τὸν δὲ ὁμοροῦν ἐλαιόφυτον, τὸν δὲ σιτῶνες, ἄμπελῶνες, ἄλλον ἡμίονοι Γαλατικάι, ἄλλον ἵπποι ζυγοφόροι

Κεῖν' ὄχρα κροτίοντες —

ἐνσεσεύκασιν εἰς βάραθρα συμβολαίων καὶ τόκων καὶ ὑποθηκῶν. εἶτα ὡσπερ οἱ πίνοντες μετὰ τὸ μὴ διψῆν, ἢ ἐσθίοντες μετὰ τὸ μὴ πεινῆν, καὶ ὅσα διψῶντες ἢ πεινῶντες ἔλαβον προσεξεμοῦσιν· οὕτως οἱ τῶν ἀχρήστων ἐφιέμενοι καὶ περιττῶν, οὐδὲ τῶν ἀγαθαίων κρατοῦσιν. οὔτοι μὲν οὖν τοιοῦτοι.

III. Τοὺς δὲ μηδὲν ἀποβάλλοντας, ἔχοντας δὲ πολλὰ, πλειόνων δ' αἰεὶ δεομένους, εἶτι μᾶλλον θανάσειεν ἂν τις, τοῦ Ἀριστίππου μεμνημένος. ἐκεῖνος γὰρ εἰώθει λέγειν, ὅτι πολλὰ μὲν τις ἐσθίων, πολλὰ δὲ πίνων, πληρούμενος δὲ μηδέποτε, πρὸς τοὺς ἰατροὺς βαδίζει, καὶ πυνθάνεται, τί τὸ πάθος, καὶ τίς ἢ διάθεσις, καὶ πῶς ἂν ἀπαλλαχθεῖ· εἰ δὲ τις ἔχων πέντε κλίνας, δέκα ζητεῖ, καὶ κεκτημένος δέκα τραπέζας, ἑτέρας συνωνεῖται τοσαύτας, καὶ χωρίων πολλῶν παρόντων, καὶ ἀργυρίου, οὐ γίνεται μεστός, ἀλλὰ ἐπ' ἄλλα συντέταται καὶ ἀργυρνεῖ, καὶ ἀπλήρωτός ἐστι πάντων, οὗτος οὐκ οἶεται δεῖσθαι τοῦ θεραπεύσοντος, καὶ δείζοντος, ἀφ' ἧς αἰτίας τοῦτο πέπονθεν; καίτοι τῶν διψῶντων τὸν μὲν οὐ πεπωκότα, προσδοκήσειεν ἂν τις ἀπαλλαγῆσθαι πιόντα τοῦ διψῆν· τὸν δὲ πίνοντα συνεχῶς καὶ μὴ παυόμενον, οὐ πληρώσειως, ἀλλὰ καθάρσειως οἰήματα δεῖσθαι· καὶ κελεύομεν ἐμεῖν, ὥς οὐχ ὑπ' ἐν-

-θείας ὀχλούμενον, ἀλλὰ τινος δριμύνητος ἢ θερμότητος αὐτῷ παρὰ φύσιν ἐνούσης· οὐκοῦν καὶ τῶν ποριζόντων ὁ μὲν ἐνδείης καὶ ἄπορος, παύσεται ἴσως· ἐστὶαν πτησάμενος, ἢ θυσιαυρὸν εὐρών, ἢ φίλου βοηθήσαντος, ἐκτίσας καὶ ἀπαλλαγείς τοῦ δανειστοῦ· τὸν δὲ πλείω τῶν ἱκανῶν ἔχοντα, καὶ πλείονων ὀρεγόμενον, οὐ χρυσίον ἐστὶν, οὐδ' ἀργύριον τὸ θεραπεῦθον, οὐδ' ἵπποι καὶ πρόβατα καὶ βόες, ἀλλ' ἐκβολῆς δεῖται καὶ καθαρμοῦ. πενία γὰρ οὐκ ἐστίν, ἀλλ' ἀπληστία, τὸ πάθος αὐτοῦ, καὶ φιλοπλουτία, διὰ κρίσιν φαύλην καὶ ἀλόγιστον ἐνεῦσαν· ἦν ἂν μὴ τις ἐξέλθαι τῆς ψυχῆς, ὥσπερ ἔλιγμα πλάγιον, οὐ παύσονται δεόμενοι τῶν περιτιτῶν, τουτέστιν ἐπιθυμοῦντες, ὧν οὐ δεόνται.

IV. Ὅταν ἰατρὸς εἰσελθὼν πρὸς ἄνθρωπον ἐρριμμένον ἐν τῷ κλιβιδίῳ, καὶ στένοντα, καὶ μὴ βουλόμενον τροφήν λαβεῖν, ἄψηται καὶ ἀνακρίνη καὶ εὖρη μὴ πυρεττόντα· Ψυχικὴ νόσος, ἔφη, καὶ ἀπῆλθεν· οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς ὅταν ἴδωμεν ἄνδρα τῷ πορισμῷ προστετηκότα καὶ τοῖς ἀναλώμασιν ἐπιστένοντα, καὶ μηδενὸς εἰς χρηματισμὸν συντιλοῦντος αἰσχροῦ, μηδ' ἀνιαροῦ φειδόμενον, οἰκίας δ' ἔχοντα καὶ χώρου καὶ ἀγέλας καὶ ἀνδράποδα σὺν ἱματίοις, τί φήσομεν τὸ πάθος εἶναι τοῦ ἀνθρώπου, ἢ πενίαν ψυχικὴν; ἐπεὶ τὴν γε χρηματικὴν (ὡς φησὶν ὁ Μέγανδρος) εἰς ἂν φίλος ἀπαλλάξειεν εὐεργετήσας· τὴν δὲ ψυχικὴν ἐκείνην οὐκ ἂν ἐμπλήσειαν ἅπαντες, οὐτε ζῶντες, οὐτ' ἀποθανόντες· ὅθεν εὖ πρὸς τούτους λέλεκται ὑπὸ τοῦ Σύλωνος·

καίος διαφυγῶν, μήτι γυναῖκα. τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῆς φιλοπλουτίας· ἀλλ' ὡς περ βραβεῖα καὶ πικρὰ δόσποινα, κινῶσθαι μὲν ἀποκατάξει, χρῆσθαι δὲ κωλύει· καὶ τὴν μὲν ἀπειθυμίαν ἐγείρει, τὴν δὲ ἡδονὴν ἀφαιρῶσθαι. τοὺς μὲν οὖν Ῥοδίους ὁ Στρατιόνικος ἐπίκουσεν ὡς πολυτέλειαν, οἰκοδομεῖν μὲν ὡς ἀθανάτους λέγων, ἀψυκεῖν δὲ ὡς ὀλιγοχρονίους· οἱ δὲ φιλόφυγοι κτῶνται μὲν ὡς πολυτέλεις, χρῶνται δὲ ὡς ἀνελεύθεροι· καὶ τοὺς μὲν πόρους ὑπομένουσι, ταῖς δὲ ἡδοναῖς οὐκ ἔχουσιν. ὁ γὰρ Δημάδης ἐπιστᾶς ἀριστοῖντι ποτὲ Φωκίῳνι, καὶ Θευσάμετος αὐτοῦ τὴν τράπεζαν αὐστηρίαν καὶ λιτὴν· Θαυμάζω σε, ὦ Φωκίῳν, (εἶπεν) ὅτι, οἷζως ἀριστῶν θυτάμενος, πολυτεύῃ. αὐτὸς γὰρ εἰς τὴν γαστέρα ἐδημαγώγει, καὶ τὰς Ἀθήνας μικρὸν ἠγοῦμενος τῆς ἀσωτίας ἐφόδιον, ἐκ τῆς Μακεδονίας ἐπεισιζέτο· καὶ διὰ τοῦτο Ἀγρίπαιρος εἶπε, Θευσάμετος αὐτὸν γέροντα, καθάπερ ἰσχυρὸν διαπεπραγμένον, μηδὲν ἔτι λοιπὸν, ἢ τὴν γλῶσσαν εἶναι καὶ τὴν κοιλίαν. σὲ δ' οὐκ ἂν τις, ὦ κακὸδαιμον, θαυμάσειεν, εἰ δυνάμενος οὕτω ζῆν ἀπλευθέρως καὶ ἀπανθρώπως καὶ ἀμεταδότης, καὶ πρὸς φίλους ὠπηνῶς, καὶ πρὸς πόλιν ἀφιλοτίμως, κακοπαθεῖς καὶ ἀγρυπνεῖς, καὶ ἐργολαθεῖς, καὶ κληρονομῆς, καὶ ὑποπίπτεις, τηλικούτον ἔχων τῆς ἀπραγμοσύνης ἐφόδιον, τὴν ἀνελευθερίαν; Βυζάντιον εἶνα λέγουσιν ἐπὶ δυσμέρῳι γυναικὶ μοιχὸν εὐρύθῳ εἶπεν· Ὡ ταλαίπωρε, τίς ἀνάγκη, σαπραγόρα προῖξαι ἄγε σὺ κναῖς, ὑφάπτεις, ὦ παρηρῆ, τοὺς βασιλικῆς προφίξεσθαι δεῖ, τοὺς ἐπιτρόπους τῶν βασιλείων, τοὺς

ἐν ταῖς πόλεσι πρωτεύειν καὶ ἄρχειν ἐθέλοντας· ἐκεί-
 ροις ἀνάγκη διὰ τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὴν ἀλαζονείαν
 καὶ τὴν κενὴν δόξαν ἐπιώσειν, χαριζομένοις, θορυ-
 φοφοῦσι, δῶρα πέμπουσι, στρατεύματα τρέφουσι,
 μονομάχους ἰννομένοις· σὺ δὲ τούσαῦτα πράγματα
 ἀνέχεις καὶ ταράττεας καὶ στροβεῖς σεαυτὸν, κολλῶν
 βίβλιν ζῶν διὰ τὴν μικρολογίαν, καὶ τὰ δυσχερῆ πάν-
 τα ὑπομένεις, οὐδὲν εὖ πάσχων· ὥσπερ ὄνος βαλα-
 νείας ξύλα καὶ φρύγανα κατακομίζων, ἀεὶ καπνοῦ
 καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτροῦ δὲ μὴ μετέ-
 χων, μηδ' ἁλίας, μηδὲ καθαριότητος.

VI. Καὶ ταῦτα πρὸς τὴν ὀνόδη καὶ μυρμηκώδη
 λέγω ταύτην φιλοπλουτίαν. ἑτέρα δὲ ἐστὶν ἡ θηριό-
 δης, συκοφαντοῦσα, καὶ κληρονομοῦσα, καὶ παρφα-
 λογιζομένη, καὶ πολυπραγμονοῦσα, καὶ φροντίζου-
 σα, καὶ ἐριθμοῦσα τῶν φίλων ἐτι πόσοι ζῶσιν, εἴτα
 πρὸς μηδὲν ἀπολαύουσα τῶν πανταχόθεν προσπο-
 ριζομένων. ὥσπερ οὖν ἐχίδνας καὶ κανθαρίδας καὶ
 φαλάγγια μᾶλλον προβαλλόμεθα καὶ δυσχεραίνομεν
 ἄρχων καὶ λεόντων, ὅτι κτείνει καὶ ἀπόλλυσιν ἄν-
 θρώπους μηδὲν χρώμενα τοῖς ἀπολλυμένοις ὑπ' αὐ-
 τῶν· οὕτω δαὶ μᾶλλον δυσχεραίνειν τῶν δι' ἀσωτίαν
 τοὺς διὰ μικρολογίαν καὶ ἀνελευθερίαν πονηροὺς.
 ἀφαιροῦνται γὰρ ἄλλων, οἷς αὐτοὶ χρῆσθαι μὴ δύ-
 νανται, μηδὲ πεφύκασιν. ὅθεν ἐκεῖνοι μὲν ἐπιχει-
 ρίαν ἄγουσιν, ἐν ἀφθόνοις γεγόμενοι, καὶ χρηστικίαν
 ἔχοντες· ὥσπερ ὁ Δημοσθένης ἔλεγε πρὸς τοὺς νο-
 μίζοντας, τῆς πονηρίας τὸν Δημάδη κατανασθαι·
 Νυν γὰρ (ἔφη) μεστὸν ὄρατε, καθ' ἅπαν τοῖς λέον-

τας· τοῖς δ' εἰς μηδὲν ἢ δὴ μηδὲ χρήσιμον πολιτευο-
μένοις οὐκ ἔστιν ἀνακοχὴ τοῦ πλεονεκτεῖν, οὐδ' ἀ-
σχολία, κεκοῖς οὖσιν αἰὲ καὶ προςδεομένοις ἀπάντων.

VII. Ἄλλῃ γὲν Ἰτα, φῆσι τις, ὅτι πασιὸν οὗτοι
καὶ κληρονόμοις φυλάττουσι καὶ θησαυρίζουσι, οὐκ
ζῶντες οὐδὲν μεταδίδουσι· ἀλλ' ὡσπερ τῶν μνησῶν
τῶν ἐν τοῖς μετάλλοις τὴν χρυσίτιν ἐσθιδόντων, οὐκ
ἔσται τοῦ χρυσοῦ μεταλαβεῖν, εἰ μὴ νεκρῶν γενομέ-
νων καὶ ἀνατμηθέντων. παισὶ δὲ καὶ κληρονόμοις
διὰ τί βούλονται πολλὰ χρήματα καὶ μεγάλην οὐσίαν
ἀπολιπεῖν; ἵνα δηλονότι καὶ οὗτοι φυλάττωσιν ἐτέ-
ροις, καὶ κείνοι παισίν. ὡσπερ οἱ κεραιμοῖ σωλῆνες,
οὐδὲν ἀναλαμβάνοντες εἰς ἑαυτοὺς, ἀλλ' ἕκαστος εἰς
ἕτερον ἐξ ἑαυτοῦ μεθιεῖς· ἄχρισ ἂν τις ἐξωθεῖν, ἢ
συκοφάντης, ἢ τύραννος, ἐκπόσας τὸν φυλάττοντα
καὶ καταξίας ἀλλαχόσε παρατρέψη καὶ παροχετεύσῃ
τὸν πλοῦτον· ἢ, καθάπερ λέγουσιν, εἰς ὃ πονηρό-
τατος ἐν τῷ γένει γινόμενος, καταφάγη τὰ πάντων·
οὐ γὰρ μόνον, κατὰ τὸν Εὐριπίδην,

Ἄκύλαστα πάντα γίνεται δούλων τέκνα,
ἀλλὰ καὶ μικρολόγων· ὡς που καὶ Διογένης ἐπέ-
σκωψεν, εἰπὼν· Μεγαρέως ἂν ἀνδρὸς βέλτιον εἶναι
κρίδον, ἢ νίδον, γενέσθαι. καὶ γὰρ οὗς δοκοῦσι παι-
δεύειν, ἀπολλύουσι, καὶ προςδιαστρέφουσι, ἐμφυ-
τεύοντες τὴν αὐτῶν φιλαργυρίαν καὶ μικρολογίαν,
ὡσπερ οὖν τι φρούριον τῆς κληρονομίας ἐνοικοδο-
μοῦντες τοῖς κληρονόμοις. ταῦτα γὰρ ἔστιν, ἃ πα-
ρανοῦσι καὶ διδάσκουσι· Κέρδαινε καὶ φείδου, καὶ
τοσαύτου νόμιζε σεαυτὸν ἄξιον, ὅσον ἂν ἔχῃς. τοῦτο

οὐκ ἔστι παιδεύειν, ἀλλὰ συστῆλιν καὶ ἀπορῥύ-
 κτειν ὡς περ βαλάντιον, ἵνα στέγειν καὶ φυλάττειν
 τὸ εἰσβληθὲν δύνηται, καίτοι τὸ μὲν βαλάντιον, ἐρ-
 βληθέντος τοῦ ἀργυρίου, γίνεται διπάρδον καὶ δυσω-
 δες· οἱ δὲ τῶν φιλαργύρων παῖδες, πρὶν ἢ παρα-
 λαμβάνειν τὸν πλοῦτον, ἀναπίμπλονται τῆς φιλο-
 πλουτίας ἀπ' αὐτῶν τῶν πατέρων, καὶ μέντοι τῆς
 διδασκαλίας καὶ μισθοῦς ἀξιόους ἀποτίνουσιν αὐτοῖς,
 οὐ φιλοῦντες, ὅτι πολλὰ λήψονται, ἀλλὰ μισοῦντες,
 ὅτι μήπω λαμβάνουσι· μηδὲν γὰρ ἄλλο θαυμάζειν,
 ἢ τὸν πλοῦτον, μαθόντες, μηδ' ἐπ' ἄλλω τινὶ ζῆν, ἢ
 τῷ πολλὰ κεκτησθαι, κώλυσιν τοῦ ἰδίου βίου τὸν
 ἐκείνων ποιοῦνται, καὶ νομίζουσιν αἰετῶν ἀφαιρεῖ-
 σθαι τὸν χρόνον, ὅσον ἐκείνοις προστίθησι. διὸ καὶ
 ζώοντων μὲν ἔτι τῶν πατέρων, λαγθάγοντες ἀμωσγέ-
 πους παρακλέπτουσι τῆς ἡδονῆς καὶ ἀπολαύουσιν,
 ὡς περ ἄλλοτρίων μεταδιδόντες φίλοις, ἀναλίσκοντες
 εἰς ἐπιθυμίας, ἔτι ἀκούοντες καὶ μακθάνοντες. ὅταν
 δ' ἀποθανόντων τὰς κλεῖς παραλάβωσι καὶ τῆς
 σφραγίδας, ἕτερον βίον σχῆμα αὐτοῖς ἔστι, καὶ πρὸς-
 ὤπον ἀγέλαιστον, ἀνστηθῶν, ἀνέγχευχτον. οὐ κολο-
 φῶν, οὐ σφαῖρα, οὐ τραχηλισμὸς, οὐκ ἀκαδημία, οὐ
 λύκειον· ἀλλ' οἰκειῶν ἀνάκρισις, καὶ γοχηματείων
 ἐπίσκεψις, καὶ πρὸς οἰκοδόμους ἢ χρεώστας διαλογι-
 σμὸς, καὶ ἀσχολία καὶ φροντίς ἀφαιρουμένη τὸ ἄρι-
 στον, καὶ συναυάνουσα νυκτὸς εἰς τὸ βαλανεῖον·
 γυμνάσια δὲ, οἷσιν ἐνεγράφη, Λίανης τε ὕδαρ παρῶ-
 δευται· καὶ εἶπη τις· Οὐκ ἀκούσῃ τοῦ φιλοσόφου;
 Μόθεν ἐμοί; (φησὶν) οὐ σχολάζω, τοῦ πατρὸς τε-

θρηκός. ὦ ταλαίπωρε, τί σοι τοιοῦτο καταλείπειν, οἷον ἀφήρηται, τὴν σχολὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν; μᾶλλον δ' οὐδ' ἐκείνος, ἀλλ' ὁ πλοῦτος περιχυθεὶς καὶ περικρατήσας, ὡς περ ἡ παρ' Ἡσιόδου γυνή.

Εὖτε ἄτερ δαλοῦ, καὶ ἐν ἰσμῷ γήφαϊ θῆκεν, ὡς περ φύτιδας ἄωσους, ἢ πολιὰς, ἐπαγαγὼν τῆς ψυχῆς τὰς φροντίδας ἐκ τῆς φιλαργυρίας καὶ τῆς ἀσχολίας, ὑφ' ὧν μαραινεται τὸ γαῦρον καὶ τὸ φιλέτιμον καὶ τὸ φιλάνθρωπον.

VIII. Τί οὖν, (φησὶ τις) οὐχ ὀρεῖς καὶ χρωμένους ἐπίουσι δαψιλῶς τοῖς χρήμασι; σὺ δ' οὐκ ἀκούεις (φήσομεν) Ἀριστοτέλους λέγοντος, ὅτι οἱ μὲν οὐ χρῶνται, οἱ δὲ παραχρῶνται; καθάπερ οὐδ' ἑτέρου προσήκοντος· ἀλλ' ἐκείνους μὲν οὐκ ὠφελεῖ τὸ οἰκεῖον οὐδὲ κοσμεῖ, τούτους δὲ καὶ βλάπτει καὶ καταισχύνει· φέρε δὴ σκεψώμεθα τὸ πρῶτον. ἢ χρησις αὕτη, δι' ἣν θαυμάζεται ὁ πλοῦτος, τίς; πότιρον τῶν ἀρχούντων; οὐδὲν πλεον ἔχουσιν οἱ πλούσιοι τῶν μέτρια κεκτημένων· ἀλλ' ἀπλοῦτος ὁ πλοῦτός ἐστιν (ὡς φησι Θεόφραστος) καὶ ἄξηλος ἀληθῶς, ἢ Καλλίας πλουσιώτατος Ἀθηναίων, καὶ Ἰσμηνίας εὐπορώτατος Θηβαίων, ἐχρῶντο τούτοις, οἷς Σωκράτης καὶ Ἐπαμινώνδας. ὡς γὰρ Ἀγάθων τὸν αὐτὸν ἀπέπεμψεν ἐκ τοῦ συμποσίου πρὸς τὰς γυναῖκας, οἰόμενος ἀρκεῖν τοὺς λόγους τῶν παρόντων· οὕτως ἀποπέμψειας ἂν καὶ στομηγὰς ἀλουργοῦς, καὶ τραπέζας πολυτελεῖς, καὶ τὰ περιττὰ πάντα, τοὺς πλουσίους ὀρεῶν χρωμένους, οἷς οἱ πένητες· οὐκ

Δίψα κα. πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθίξο,

Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν·

ἀλλὰ χρυσοχόων καὶ τορευτῶν καὶ μυρσιῶν καὶ μα-
γείρων, καλλῆς καὶ σώφρονος γενομένης Ξηνηλασίας
τῶν ἀχρηστών. εἰ δὲ τὰ μὲν ἀρκοῦντα κοινὰ καὶ τῶν
πλουσίων καὶ τῶν μὴ πλουσίων ἐστὶ, σεμνύνεται δὲ
ὁ πλοῦτος ἐπὶ τοῖς περισσοῖς· καὶ Σκόπαν τὸν Θεο-
σαλὸν ἐπαινεῖς, ὃς αἰτηθεὶς τι τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν,
ὡς περιττὸν αὐτῷ καὶ ἀχρηστον· Ἀλλὰ μὴν (ἔφη)
τούτοις ἐσμέν ἡμεῖς εὐδαίμονες καὶ μακάριοι τοῖς
περιττοῖς, ἀλλ' οὐκ ἐκείνοις τοῖς ἀναγκαίοις· ὄρα,
μὴ πομπὴν ἐπαινοῦντι καὶ πανήγυριν μᾶλλον, ἢ
βίον, ἔοικας· ἢ πατριος τῶν Διονυσίων ἑορτῇ το-
παλαῖον ἐπιμπετο δημοτικῶς καὶ ἱλαρῶς, ἀμφορεὺς
οἴνου καὶ κληματὶς, εἶτα τράγον τις εἶλκεν, ἄλλος
ἰσχάδων ἀρρίχον ἠκολούθει κομίζων, ἐπὶ πᾶσι δὲ ὁ
φασγάνος· ἀλλὰ νῦν ταῦτα παρορᾶται καὶ ἠφάνισται,
χρυσωμάτων περιφερομένων, καὶ ἱματίων πολυτελῶν
καὶ ζευγῶν ἐλαυνομένων καὶ προσωπέων. οὕτως
τὰ ἀναγκαῖα τοῦ πλοῦτος καὶ χρῆσιμα τοῖς ἀχρη-
στοῖς κατακέχωσται καὶ τοῖς περιττοῖς.

ΙΧ. Οἱ δὲ πολλοὶ τὸ τοῦ Τηλεμάχου πάσχομεν·
καὶ γὰρ ἐκεῖνος ὑπὸ ἀπειρίας, μᾶλλον δ' ἀπειροκα-
λίας, τὴν μὲν Νέστωρος ἰδὼν οἰκίαν κλίνας ἔχουσαν,
τραπέζας, ἱμάτια, εἰσώματα, οἶνον ἠδὺν, οὐκ ἐμακά-
ριζε τὸν εὐποροῦντα τῶν ἀναγκαίων ἢ καὶ χρησίμων·
παρὰ δὲ τῷ Μενελάῳ θεασάμενος ἐλέφαντα καὶ χρυ-
σοῦν καὶ ἠλεκτρον, ἐξεπλάγη, καὶ εἶπε·

Ζητός που τοιήδε γ' Ὀλύμπιου ἔνδοθεν ἀνλή·

“Ὅσα τὰ δ’ ὑπέτα πολλά· σίβας μ’ ἔχει εἰσο-
ρόωντα.

Σωκράτης δ’ ἂν εἶπεν, ἢ καὶ Διογένης·

“Ὅσα τὰ γ’ ἄθλια πολλά καὶ ἄχρηστα καὶ μά-
ταια·

— γέλωσ μ’ ἔχει εἰσορόωντα.

τί λέγεις, ἀβέλτερε; τῆς γυναικὸς ὀφείλων παρελεῖν
τὴν πορφύραν καὶ τὸν κόσμον, ἵνα παύσῃται τρυ-
φῶσα καὶ ξινομανοῦσα, τὴν οἰκίαν πάκιν καλλωπί-
ξεις, ὡς θέατρον, ἢ θυμέλην, τοῖς εἰσιούσι;

Χ. Τοιαύτην ὁ πλοῦτος εὐδαιμονίαν ἔχει θεα-
τῶν δεομένην καὶ μαρτύρων, ἢ τὸ μηδὲν οὔσαν. ὁλλ’
οὐχ ὁμοίον γε τὸ σωφρονεῖν, τὸ φιλοσοφεῖν, τὸ γι-
νώσκειν, ἃ δεῖ, περὶ θεῶν, καὶ λανθάνει πάντας
ἄνθρώπους· ἴδιον δὲ σέλας ἔχει καὶ φέγγος ἐν τῇ
ψυχῇ μέγα, καὶ χάριν ποιεῖ σύννοικον αὐτῇ ἐν ἑαυτῇ
ἀντιλαμβανομένη τὰ γὰρ τοῦ· ἂν τ’ ἴδῃ τις, ἂν τὴ
λανθάνῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους ἅπαντας. τοιοῦ-
τόν ἐστιν ἀρετῇ ἀληθείᾳ, μαθημάτων τε κίλλος γεω-
μετρικῶν, ἀστρολογικῶν· ὧν τίνι τὰ τοῦ πλοῦτου
φάλαρα ταῦτα καὶ περιδέραια καὶ θεάματα κορα-
σιώδη παραβαλεῖν ἄξιον; μηδενὸς ὀρώντος, μηδὲ
προσβλέποντος, ὄντως τυφλὸς γίνεται καὶ ἀφεγγής
ὁ πλοῦτος. μόνος γὰρ ὁ πλοῦσιος δειπνῶν μετὰ τῆς
γυναικὸς ἢ τῶν συνήθων, οὔτε ταῖς ἐν θοῖναις παρε-
χει πράγματα τραπέζαις, οὔτε τοῖς χρυσοῖς ἐκπώμα-
σιν, ἀλλὰ χρῆται τοῖς προστυχοῦσι· καὶ ἡ γυνὴ ἄ-
χρυσος καὶ ἀπόρφυρος καὶ ἀφελὴς πάρεστιν· οἷον
δὲ σὺνδειπνον, τοῦτίστι κομπὴ καὶ διατροπὴ, συγκρο-

κῆται, καὶ ὄρωμα πλουσιακὸν εἰσάγεται, ἠοῖν δ' ἔκφερε λέβητάς τε τρίποδάς τε· τῶν τε λύχνων ἔχονται, καὶ περισπῶνται περὶ τὰς κύλικας, ἀλλείσσουσι τοὺς οἶνοχόους, μεταμφιανύουσι πάντα, πάντα κινουῖσι, χρυσὸν, ἄργυρον λιθοκόλλητον, ἀπλῶς πλουτεῖν ὁμολογοῦντες. ἀλλὰ εὐφροσύνης γε, καὶ μόνος δειπνῆ, δεῖται καὶ εὐνοχίας.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

Δ Υ Σ Ω Π Ι Α Σ.

Ἐνια τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων αὐτὰ μὲν ἔστιν ἄχρηστος τῇ φύσει καὶ ἄκαρπα καὶ βλαβεράν τοῖς ἡμέροις σπέρμασι καὶ φυτοῖς τὴν αὐξήσιν ἔχοντα, σημεῖα δ' αὐτὰ πειοῦνται χάρας οἱ γεωργοῦντες οὐ πονηθεῖς, ἀλλὰ γενναίας καὶ πίονος· οὕτω δὴ καὶ πάθη ψυχῆς ἔστιν οὐ χρηστὰ, χρηστῆς δὲ φύσεως οἷον ἔξανθήματα, καὶ λόγῳ παρασχεῖν ἐργάσιμον ἑαυτὴν ἐπιεικῶς δυναμένης. ἐν τούτοις τίθεμαι καὶ τὴν λεγομένην δυσωπίαν, σημεῖον μὲν οὐ φαῦλον, αἰτίαν δὲ μοχθηρίας οὐσαν. τὰ γὰρ αὐτὰ τοῖς ἀναισχύντοις οἱ αἰσχυνόμενοι πολλάκις ἀμαρτάνουσι· πλὴν ὅτι τὸ λυπεῖσθαι καὶ ἀλγεῖν, ἐφ' οἷς διαμαρτάνουσι,

τούτοις πρόξεισιν, οὐχ, ὡς ἐκείνοις, τὸ ἠδεσθαι. ἀν-
 αλγῆς μὲν γὰρ ὁ ἀναιδὴς πρὸς τὸ αἰσχρὸν· εὐπαθῆς
 δὲ καὶ πρὸς τὸ φαινόμενον αἰσχρὸν ὁ εὐδυσώπητος·
 ὑπερβολὴ γὰρ τοῦ αἰσχύνεσθαι, τὸ δυσωπιῖσθαι,
 διὸ καὶ οὕτω κέκληται, τρόπον τινὰ τοῦ προσώπου
 τῆ ψυχῆ συνδιατρεπομένου καὶ συνεξατόνοσυντος. ὡς
 γὰρ τὴν κατῆφειαν δρίζονται λύτην κάτω βλέπειν
 ποιοῦσαν, οὕτω τὴν αἰσχυνηλίαν μέχρι τοῦ μηδ'
 ἀντιβλέπειν τοῖς δεομένοις ὑπεϊκούσαν, δυσώπιαν
 ὠνόμασαν. ὅθεν ὁ μὲν ῥήτωρ τὸν ἀναίσχυντον οὐκ
 ἔφη κόρας ἐν τοῖς ὄμμασιν ἔχειν, ἀλλὰ κόρασ· ὁ δ'
 εὐδυσώπητος αὐτὸ πάλιν, ἄγαν τὸ θῆλυ τῆς ψυχῆς
 καὶ τρυφερὸν ἐμφαίνει διὰ τῆς ὄψεως, τὴν ὑπὸ τῶν
 ἀναισχύντων ἦταν, αἰσχύνην ὑποκαριζόμενος. ὁ
 μὲν οὖν Κάτων ἔλεγε τῶν νέων μᾶλλον ἀγαπᾶν τοὺς
 ἐρυσθριῶντας, ἢ τοὺς ὠχριῶντας· ὀρθῶς ἐθίζων καὶ
 διδάσκων, τὸν ψόγον μᾶλλον ἢ τὸν ἔλεγχον δεδιῖναι,
 καὶ τὴν ὑπερίαν μᾶλλον ἢ τὸν κίνδυνον. οὐ μὴν
 ἀλλὰ καὶ τοῦ πρὸς τὸν ψόγον ὑπόπτου καὶ φοφοῦ
 θεοῦς τὸ ἄγαν ἀφαιρετέον· ὡς οὐχ ἦτιον ἐνιοὶ πολ-
 λάκις ἀκοῦσαι κακῶς ἢ παθεῖν δεισαντες, ἀπειδει-
 λίας, καὶ προήκοντο τὸ καλόν, οὐ δυνηθέντες ὑ-
 πομεῖναι τὸ ἄδοξον.

II. Οὕτε δὴ τοὺτους περιοπτέον οὕτως ἀσθενῶς
 ἔχοντας, οὗτ' αὐτὸ πάλιν ἐκείνην ἐπαινετέον τὴν ἀτρε-
 πτον καὶ ἀτενῆ διάθεσιν·

Ἐν δὲ τὸ θαρράλιον τε καὶ ἐμμενές ὄπη ὄροσσαι
 φαίνεται Ἀναξάρχου κύριον μένος.

ἀλλ' ἐμμελῆ τινα μηχανητέον σύγκρασιν ἀμφοῖν, τοῦ

μὲν ἀτιμοῖς ἄγαν τὴν ἀναίδειαν, τοῦ δ' ἐπεικοῦς
 ἀφόδρα τὴν ἀσθένειαν ἀφαιροῦσαν· ἢ καὶ τὸ θε-
 ράπειμα δυσχερές, καὶ οὐκ ἀκίνδυνος ἢ τῶν τοιοῦ-
 των πλεονασμῶν κώλυσις. ὡς γὰρ ὁ γεωργὸς ἄγριον
 μὲν ἐκκόπτων βλάβητα καὶ ἄγεννές, αὐτόθεν ἀφει-
 δῶς ἐμβαλὼν τὸ σκαφεῖον, ἀνέτρεψε τὴν ῥίζαν, ἢ
 πῦρ προσαγαγὼν ἐπέκαυσεν· ἀμπέλῳ δὲ προσιών
 τομῆς δεομένη, καὶ μηλείας ἢ τινοῦς ἐλαίας ἀπτόμε-
 νος, εὐλαβῶς ἐπιφέρει τὴν χεῖρα, δεδιώς, μὴ τι τοῦ
 ὑγιαίνοντος ἀποτυφλώσῃ· οὕτως ὁ φιλόσοφος, φθό-
 ναν μὲν ἐξαιρῶν νέου ψυχῆς, ἄγεννές βλάβητα καὶ
 δυστιθάσσευτον, ἢ φιλαργυρίαν ἄωρον, ἢ φιληθο-
 νίαν ἐπικόπτων ἀκόλαστον, αἰμάσσει καὶ πιέζει,
 καὶ τομῆν ποιεῖ, καὶ οὐλήν βαθεῖαν· ὅταν δὲ τρυ-
 φερῶ μέρει ψυχῆς καὶ ἀπαλῶ κολούοντα προσαγάγῃ
 λόγον, (οἷόν ἐστι τὰ δυσωπούμενον καὶ διατρεπόμε-
 νον) εὐλαβεῖται, μὴ λάθῃ τούτοις ἀναποκόψας τὸ
 αἰδούμενον. καὶ γὰρ αἱ τίτθαι τῶν βρεφῶν ἐκτρι-
 βουσαι πολλάκις τὸν ῥύπον, ἐλκοῦσιν ἐνίοτε τὴν
 σάρκα καὶ βασανίζουσιν. ὅθεν οὐ δεῖ τῶν νέων παν-
 τάπασιν ἐν χρῶ τὴν δυσωπίαν ἐκτριβόντας, ὀλιγώ-
 ρους ποιεῖν καὶ λίαν ἀτρέπτους, ἀλλ' ὡσπερ αἱ κα-
 ταλύοντες οἰκίας ἱεροῖς γειγιώσας, τὰ γε συνεχῆ καὶ
 πλησίον ἐῶσι καὶ διερείδουσιν· οὕτω δεῖ τὴν δυσω-
 πίαν κινεῖν, δεδιότας συνεφαλκύνεσθαι τὰ ὁμοροῦν-
 τα τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς ἐπεικειᾶς καὶ τῆς ἡμερότη-
 τος, οἷς ὑποδέδυκε καὶ προσπέπλεκται κολακεύουσα
 τὸν εὐδυσώπητον, ὡς φιλάνθρωπον καὶ πολιτικόν
 καὶ κοινὸν ἔχοντα νοῦν, καὶ οὐκ ἄτεγκτον, οὐδ' αὐ-

δικαστον· ὅθεν εὐθὺς οἱ Στωϊκοὶ καὶ τῷ ἡμίματι τὸ αἰσχύνεσθαι καὶ δυσωπεῖσθαι τοῦ αἰδεῖσθαι διεστησαν, ἵνα μηδὲ τὴν ὁμωνυμίαν τῇ πάθει πρόσβαιναι τοῦ βλάπτειν ἀπολίπωσιν. ἀλλ' ἡμῖν χρῆσθαι τοῖς ὀνόμασιν ἀσυκοφαντήτως δότωσαν, μᾶλλον δὲ Ὀμηρικῶς. καὶ γὰρ ἐπείνοσ εἶπεν·

Αἰδῶς, ἣτ' ἀνδρας μέγα σίνεται, ἣδ' ὄνιγσι·
καὶ οὐ κακῶς τὸ βλάπτειν αὐτῆς πρότερον εἶπε. γέ-
κται γὰρ ὠφέλιμος ὑπὸ τοῦ λόγου τὸ πλεονάζον ἀ-
φελόντος, καὶ τὸ μέτριον ἀπολιπόντος.

III: Πρῶτον οὖν δεῖ τοῦτο πείθεσθαι τὸν ὑπὸ πολλῆς δυσωπίας βιαζόμενον, ὅτι πάθει βλαβερῶ συνέχεται· καλὸν δὲ τῶν βλαβερῶν οὐδέν· οὐδὲ δεῖ τοῖς ἐπαίνοις κηλούμενον ἡδεσθαι, κομψὸν καὶ ἱλαρὸν ἀπὲρ σεμνοῦ καὶ μεγάλου καὶ δικαίου προσαγορευόμενον, μηδ' ὡς περὶ ὁ Εὐριπίδου Πήγασος.

Ἐπίτησ' ὑπέικων μᾶλλον, ἣ θέλοι,
τῷ Βελλεροφόντῃ, τοῖς δεομένοις ἑαυτὸν ἐκδιδόναι καὶ συνεκταπεινοῦν, φοβούμενον ἀκοῦσαι τὸ σκληρὸς γε καὶ ἄπηγής. τῷ μὲν γὰρ Αἰγυπτίῳ Βοκχόριδι, φύσει χαλεπῶ γενομένῳ, τὴν ἀσπίδα λέγουσιν ὑπὸ τῆς Ἰσιδος ἐπιπεμφθεῖσαν, καὶ τῇ κεφαλῇ περιελιχθεῖσαν, ἀνωθεν ἐπισκιάζειν, ἵνα κρίνη δικαίως· ἣ δὲ τοι δυσωπία τῆς ἀτόνοις καὶ ἀνάνδροις ἐπιχειμένη, καὶ πρὸς μηδὲν ἀνανεῦσαι, μηδ' ἀντιπεῖν ἰσχύουσα, καὶ δικάζοντας ἀποτρέπει τοῦ δικαίου, καὶ συμβουλευόντας ἐπιστομίζει, καὶ λέγειν πολλὰ καὶ πράττειν ἀναγκάζει τῶν ἀβουλήτων· ὁ δ' ἀγνωμονίστατος ἀπὸ τοῦ τοιούτου δεσπότης ἐστὶ καὶ κρα-

τιῆ, τῷ μὴ αἰδεῖσθαι τὸ αἰδούμενον ἐκβιαζόμενος. ὄθεν ὡς περ χωρίον ὑπτιον καὶ μαλακὸν ἢ δυσωπία μηδεμίαν ἔντευξιν ἐξῶσαι μὴδ' ἀποστρέψαι δυναμένη, τοῖς αἰσχίστοις βάσιμός ἐστι πράγματα καὶ πάθει· κακὴ μὲν γὰρ αὕτη παιδικῆς φροντὸς ἡλικίας, ὡς ἔλεγε Βροῦτος, οὐ δοκεῖν αὐτῷ κακῶς τὴν ἑώραν διατρεῖσθαι τὸν πρὸς μηδὲν ἀρνούμενον· κακὴ δὲ θαλάμου καὶ γυναικωνίτιδος ἐπίτροπος, ὡς φησιν ἢ παρὰ τῆ Σοφοκλεῖ μετανοοῦσα πρὸς τὸν μοιχόν·

Ἐπισας, ἐξείθωπας.

ὡσθ' ἢ δυσωπία προδικαφθείρασα τὸ ἀκόλαστον, ἐνώχυρα πάντα καὶ ἀκλειστα καὶ κατάντη προδίδωσι τοῖς ἐπιτιθεμένοις. καὶ διδόντες μὲν αἰροῦσι τῆς βδελυρώτατας τῶν φύσεων· τῷ δὲ πείθειν καὶ δυσωπεῖν πολλάκις κατεργάζονται καὶ τὰς ἐπιτεκτεῖς. ἐὼ δὴ τὰς εἰς τὰ χρήματα βλάβας ὑπὸ τοῦ δυσωπεῖσθαι, δανειζόντων, οἷς ἀπιστοῦσιν, ἐγγυωμένων, οἷς οὐ θέλουσιν· ἐπαινοῦντων μὲν τὸ Ἐγγύα, πάρα δ' αὐτα, χρῆσθαι δ' αὐτῷ περὶ τὰ πράγματα μὴ δυναμένων.

IV. Ὅσους δ' ἀνήρηκε τοῦτο τὸ πάθος, οὐκ ἂν τις ἐξαριθμήσαιτο ῥαδίως. καὶ γὰρ ὁ Κρέων, πρὸς τὴν Μήδειαν εἰπὼν·

Κρεῖσσον δὲ μοι νῦν πρὸς σ' ἀπέχθεσθαι, γύναι,

Ἡ μαλθακισθὲνθ' ὕστερον μέγα στένειν·

ἄλλοις ἐγνωμολόγησεν· αὐτὸς δὲ τῆς δυσωπίας ἠιτων γεόμενος, καὶ μίαν ἡμέραν αἰτουμένην δοῦς, ἀπώλεσε τὸν οἶκον. ἔνιοι δὲ καὶ σφαγὰς ὑφορώμενοι καὶ φαρμακείας, διστράπησαν. οὕτω παραπώλετο Δίων, οὐκ ἄγνοήσας ἐπιβουλεύοντα Κάλλιπ-

πον, ἀλλ' αἰσχύνθεις φυλάττεσθαι φίλον ὄντα καὶ ξῖνον. οὕτως Ἀντίπατρος ὁ Κασάνδρου Δημήτριον καλέσας ἐπὶ δεῖπνον, εἶτα κληθεὶς τῇ ὑστεραίᾳ πρὸς αὐτὸν, ἠδέσθη πεπιστευμένος ἀπιστεῖν, καὶ πορευθεὶς ἐσφάγη μετὰ τὸ δεῖπνον. Ἡρακλῆα δὲ, τὸν Ἀλεξάνδρῳ γενόμενον ἐκ Βαρσίνης, ὡμολόγησε μὲν Κασάνδρῳ Πολυσπέρχων ἀναιρήσειν ἐπὶ ταλάντοις ἑκατὸν, εἴτ' ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλει· τοῦ δὲ μειρακίου τὴν κλῆσιν ὑφορωμένου καὶ δεδοικότος, ἄλλως δὲ προφασιζομένου μαλακώτερον ἔχειν, ἐλθὼν ὁ Πολυσπέρχων, πρῶτον εἶπεν· ὦ παῖ, μιμοῦ τοῦ πατρὸς τὸ εὐκόλον καὶ φιλέταιρον, εἰ μὴ νῆ Δία δέδοικας ἡμᾶς, ὡς ἐπιβουλεύοντας. αἰδεσθεὶς οὖν ἠκολούθησεν ὁ νεανίσκος· οἱ δὲ δειπνήσαντες αὐτὸν ἐσραγαλίσαν. οὐ γελοῖον οὖν, (ὡς φασὶ τινες) οὐδ' ἀβέλτερον, ἀλλὰ σοφὸν τὸ τοῦ Ἡσιόδου·

Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ θαῖτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν
εἶσαι.

μὴ δυσωποῦ τὸν μισοῦντα, μηδ' ὑπέκβαλε πιστεύειν δοκοῦντα. κληθήσῃ γὰρ καλέσας, καὶ δειπνήσεις, ἂν δειπνήσης, ὡς περ βαφῆν, τὴν φυλάττουσαν ἀπιστίαν μαλαχθεῖσαν αἰσχύνῃ προέμενος.

V. Ὡς οὖν πολλῶν κακῶν αἷτιον τὸ νόσημα ὄν, τοῦτο πειρατιεὸν ἀποβιάζεσθαι τῇ ἀσκήσει, πρῶτον ἀρξαμένους (ὡς περ οἱ τὰλλα μελετῶντες) ἀπὸ τῶν μικρῶν καὶ μὴ σφόδρα δυσαντιβλέπτων· οἷον, ἐν δείπῳ προκίνει τις ἄδην ἔχοντι· μὴ δυσωπηθῆς, μηδὲ προσβιάσῃ σαυτὸν, ἀλλὰ κατάθου τὸ ποτήριον. αὐθις ἕτερος παρακαλεῖ κυβεύειν παρὰ πότον·

αἱ δυσωπηθῆς, μηδὲ δεισῆς σκῶπτόμενος· ἀλλ' ὡς-
 περ Ζενοφάνης, Λάσου τοῦ Ἑρμιονέως μὴ βουλό-
 μενον αὐτῷ συγκυβεῦεν δειλὸν ἀποκαλοῦντος, ὠμο-
 λόγει καὶ πάνυ δειλὸς εἶναι πρὸς τὰ αἰσχρὰ καὶ ἄτολ-
 μος. πρῶτον, ἀδολίσχη συνήτηκας ἐπιλαμβανομένου
 καὶ περιπλεκομένου· μὴ δυσωπηθῆς, ἀλλὰ διακόψας
 ἐπιγῶν καὶ πέραινε τὸ προκείμενον. αἱ γὰρ τοιαῦ-
 ται φυγαὶ καὶ διακρούσεις, ἐν ἐλαφραῖς μέμψεσι τὴν
 μελίτην ἔχουσαι τοῦ ἀδυσωπήτου, προσθίζουσιν ἡ-
 μῖς ἐπὶ τὰ μείζονα. καὶ τὸ τοῦ Δημοσθένους ἐνταῦ-
 θα καλῶς ἔχει διαμνημονεύειν. τῶν γὰρ Ἀθηναίων
 ἀρμημένων Ἀρπάλῳ βοηθεῖν, καὶ κορυσσομένων ἐπι-
 τὸν Ἀλέξανδρον, ἐξαίφνης ἐπεφάνη Φιλῶξενος, ὁ τῶν
 ἐπὶ θαλάττῃ πραγμάτων Ἀλεξάνδρου στρατηγός.
 ἐκπλαγέντος δὲ τοῦ δήμου, καὶ σιωπῶντος διὰ τὸν
 φόβον, ὁ Δημοσθένης· Τί ποιήσουσιν (ἔφη) τὸν
 ἥλιον ἰδόντες, οἳ μὴ δυνάμενοι πρὸς τὸν λύχνον ἀν-
 τιβλέπειν; τί γὰρ ποιήσεις ἐν πράγμασι μεγάλοις,
 βασιλείῳ ἐντυγχάνοντος, ἢ δήμου δυσωποῦντος, εἰ
 ποιήριον ἀπώσασθαι μὴ δύνασαι προπίνοντος συνή-
 θους, μηδ' ἀδολίσχου λαβὴν διαφυγεῖν, ἀλλὰ παρέ-
 χεις ἐμπεριπατεῖν φλυαρῶ σαυτὸν, οὐκ εὐτονῶν εἰ-
 πεῖν· Ὅσομαί σε αὐθις, νῦν δ' οὐ σχολάζω.

VI. Καὶ μὴν οὐδὲ ἡ πρὸς τοὺς ἐπαίτους τοῦ ἀ-
 δυσωπήτου μελίτη καὶ ἄσκησις ἐν μικροῖς καὶ ἐλα-
 φροῖς ἄχρηστος ἐστίν. οἷον, ἐν συμποσίῳ φίλου κι-
 θαρῆδος ἔδει κακῶς, ἢ πολλοῦ κωμῆδος ἔωθημένος
 ἐπιτρέβει Μένανδρον, οἳ δὲ πολλοὶ κρητόναι καὶ
 θανμίξουσιν· οὐδὲν, οἶμαι, χαλεπὸν, οὐδὲ ὀδυνο-

λον ἀκούειν σιωπῇ, καὶ μὴ παρὰ τὸ φαινόμενον ἀνελευθέρως ἐπαινεῖν. ἐὰν γὰρ ἐν τούτοις μὴ κρατῆς σαυτοῦ, τί ποιήσεις, φίλου ποίημα φαῦλον ἀναγιγνώσκοντος, ἢ λόγον ἐπιδεικνυμένου γεγραμμένον ἀβελτέρως καὶ γελοίως; ἐπαινήσεις δηλονότι, καὶ συνεπιθορυβήσεις τοῖς κολακεύουσι. πῶς οὖν ἐν πράγμασιν ἀμαρτάνοντος ἐπιλήψη; πῶς δὲ περὶ ἀρχὴν ἢ γάμον ἢ πολιτείαν ἀγνωμονοῦντα νουθετήσεις; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ τὸ τοῦ Περικλέους ἀποδέχομαι, πρὸς τὸν ἀξιοῦντα μαρτυρίαν ψευδῇ μαρτυρῆσαι φίλον, ἢ προσῆν καὶ ὄρκος, εἰπόντος. Μέχρι τοῦ βωμοῦ φίλος εἰμί. λίαν γὰρ ἐγγὺς ἦλθεν. ὁ δὲ πόρρωθεν ἑαυτὸν ἐθίσας μῆτε λέγοντος ἐπαινεῖν παρὰ γνώμην, μῆτ' ἄδοντος κροτεῖν, μῆτε σκώπτοντος ἀφυῶς ἐπιγελαῖν, οὐκ ἐάσει μέχρι τούτου προελθεῖν, οὐδ' εἰπεῖν πρὸς τὸν ἐν ἐκείνοις ἀδυσώπητον. Ὁμοσον ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ τὰ ψευδῇ μαρτύρησον, καὶ ἀπόβηναι παρὰ τὸ δίκαιον.

VII. Οὕτω δὲ δεῖ καὶ πρὸς τοὺς αἰτοῦντας ἀργύριον ἀνταίρειν, προεθιζόμενον ἐν τοῖς μῆτε μεγάλοις, μῆτε δυσκαραιτήταις. Ἀρχέλαος μὲν γὰρ, ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, παρὰ δεῖπνον αἰτηθεὶς ἔκπομα χρυσοῦν ὑπ' ἀνθρώπου μηδὲν ἡγουμένου καλῶν, ἢ τὸ λαμβάνειν, ἐκέλευσεν Εὐριπίδην τὸν παῖδα δοῦναι, καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐκείνον ἀποβλέψας. Σὺ μὲν (εἶπεν) αἰτεῖν ἐπιτήδειος εἶ, καὶ μὴ λαμβάνειν. οὗτος δὲ, λαμβάνειν καὶ μὴ αἰτῶν. ἄριστα τοῦ διδόναι καὶ χαρίζεσθαι κύριον ποιῶν τὸ κρῖνον, ἢ μὴ τὸ δυσωπαῦμενον, ἡμεῖς δὲ πολλάκις ἀν-

θρόνους ἐπεικίς καὶ οἰκείους καὶ θεομίτους περιωρῶντες, ἑτέροις αἰτοῦσιν ἐνδελχῶς καὶ ἰταμίως ἐδώκαμεν, οὐ δοῦναι θελήσαντες, ἀλλ' ἀρτήσασθαι μὴ δυναθέντες. ὡς περ' Ἀντίγονος ὁ γέρον ὑπὸ Βίατος ἐνοχληθεὶς πολλάκις· Δότε (εἶπε) Βίατι τάλαντον, καὶ ἀνάγκη. καίτοι τῶν βασιλείων μάλιστα ἐμμελής ἦν καὶ πιθανὸς ἀποτρίβεισθαι τὰ τοιαῦτα. κυνικοῦ γάρ ποτε δραχμὴν αἰτήσαντος αὐτόν· Οὐ βασιλικόν (ἔφη) τὸ δάμα· τοῦ δὲ ὑποτυχόντος· Δός οὖν μοι τάλαντον· ἀπήντησεν· Ἄλλ' οὐ κυνικόν τὸ λῆμμα· Διογένης μὲν οὖν τοὺς ἀνδριάντας ἦτε περιῶν ἐν Κεραμειῶ, καὶ πρὸς τοὺς θαυμάζοντας ἔλεγεν ἀποτυχεῖν μελετᾶν. ἡμῖν δὲ πρῶτον ἐμμελετητέον ἐστὶ τοῖς φαύλοις, καὶ γυμναστέον περὶ τὰ μικρὰ, πρὸς τὸ ἀρνεῖσθαι τοῖς αἰτοῦσιν οὐ προσηκόντως ληψομένοις· ὡς ἂν μίջσιν ἀποτεύξουσιν ἐπικουρεῖν ἔχομεν. οὐδεὶς γάρ (ὡς ὁ Δημοσθένης φησὶν) εἰς ἃ μὴ δεῖ καταναλώσας τὰ παρόντα, τῶν μὴ παρόντων εὐπορήσει πρὸς ἃ δεῖ· γίνεται δὲ ἡμῖν πολλαπλάσιον τὸ αἰσχρὸν, ὅταν ἐλλίπωμεν εἰς τὰ κατὰ, πλεονάσαντες τοῖς περιττοῖς.

VIII. Ἐπεὶ δ' οὐ χρημίτων μόνον ἢ δυσωπία κακὴ καὶ ἀγνώμων ἐστὶν οἰκονόμος, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ μίջσιν παραιρεῖται τὸ συμφέρον τοῦ λογισμοῦ· καὶ γὰρ ἰατρὸν νοσοῦντες οὐ παρακαλοῦμεν τὸν ἔμπειρον, αἰσχυνόμενοι τὸν συνήθη· καὶ παισὶ διδασκάλους ἀντὶ τῶν χρησιῶν τοὺς παρακαλοῦντας αἰρούμεθα· καὶ δίκην ἔχοντες πολλάκις οὐκ ἐώμεν εἰπεῖν τὸν ὠφέλιμον καὶ ἀγοραῖον, ἀλλ' οἰκείον τινός

ἢ συγγενοῦς νιῶ· χαριζόμενοι, παρεδώκαμεν ἐμπανηγυρίσαι· τέλος δὲ πολλοὺς ἐστὶν ἰδεῖν καὶ τῶν φιλοσοφῶν λεγομένων, Ἐπικουρείους καὶ Στωϊκοὺς ὄντας, οὐχ ἰλομένους, οὐδὲ κρίναντας, ἀλλὰ προσθεμένους δυσωποῦσιν οἰκείοις καὶ φίλοις· φέρε δὴ καὶ πρὸς ταῦτα πόρρωθεν ἐν τοῖς ἐπιτυχοῦσι καὶ μικροῖς γυμνάζωμεν ἑαυτοὺς, ἐθίζοντες μῆτε κουρεῖ, μῆτε γραφεῖ, κατὰ δυσωπίαν χρῆσθαι, μῆτε καταλύειν ἐν φαύλῳ πανδοκείῳ, βελτίονος παρόντος, ὅτι παλλάκις ὁ πανδοκεὺς ἠσπάσατο ἡμᾶς· ἀλλ' ἔθους ἔνεκα, κἄν ἢ παρὰ μικρὸν, αἰρεῖσθαι τὸ βέλτιον· ὡσπερ οἱ Πυθαγορικοὶ παρεφύλαττον ἀεὶ μηδέποτε τῷ δεξιῷ μηρῷ τὸν εὐώνυμον ἐπιτιθέσθαι, μηδὲ τὸν ἄριτον ἀντὶ τοῦ περιττοῦ λαβεῖν, τῶν ἄλλων ἐπίσης ἐχόντων. ἐθιστέον δὲ, καὶ θυσίαν ποιούμενον, ἢ γάμον, ἢ τινα ἄλλην τοιαύτην ὑποδοχὴν, μὴ τὸν ἀσπασάμενον καλεῖν, ἢ προσδραμόντα, μᾶλλον, ἢ τὸν εὖνον καὶ χρηστόν· ὁ γὰρ οὕτως ἐθισθεὶς καὶ ἀσπίσας, δυσάλωτος ἔσται, μᾶλλον δὲ ὄλως ἀνεπιχείρητος ἐν τοῖς μίζοσι.

IX. Περὶ μὲν οὖν ἀσκήσεως ἱκανὰ καὶ ταῦτα· τῶν δὲ χρησίμων ἐπιλογισμῶν πρῶτός ἐστιν ὁ διδάσκων καὶ ὑπομιμνήσκων, ὅτι πῦσι μὲν τοῖς πάθεσιν ἀκολουθεῖ καὶ τοῖς νοσήμασιν, ἃ φεύγειν δι' αὐτῶν δοκοῦμεν, ἀδοξία, φιλαδοξίαις, καὶ λύπαι φιληδοξίας, καὶ πόνοι μαλακίαις, καὶ φιλονεικίαις ἦται καὶ καταδίκαι· τῇ δὲ δυσωπίᾳ συμβέβηκεν ἀτεχνῶς φευγεῖσθαι κατὰ τὸν ἀδοξίας, εἰς πῦρ ἐμβάλλειν ἑαυτήν· ἀσχυρόμενοι γὰρ ἀντιλέγειν τοῖς ἀγνωμόνως

δυσωποῦσιν, ὑπερβῶν δυσωποῦνται τοὺς δικαίως ἐγκαλοῦντας· καὶ θειότες μίμψιν ἑλαφρῶν, πολλὰκις αἰσχύνῃν ὁμολογουμένην ὑπομέτουσι. καὶ γὰρ αὐταῦντος ἀργύριον φίλου, δυσωπηθέντες ἀντιπῆν, οὐκ ἔχοντες, ἀσχημονοῦσαι μετ' ὀλίγον ἐξαιεγχόμενοι· καὶ βοηθήσειν ὁμολογήσαντες ἐνίοις, δέσπῃν ἔχουσιν, εἶτα τοὺς ἐτέρους διατραπίντες, ἀποκρύπτονται καὶ δραπετεύουσι. πολλοὺς δὲ καὶ περὶ γάμου ἢ (περὶ) θυγατρὸς ἢ ἀδελφῆς εἰς ὁμολογίαν ἀλυσιτελῆ κατακλείσασα δυσωπία, ψεύδεσθαι πάλιν ἀναγκάζει μετατιθεμένους.

Χ. Ὁ μὲν γὰρ εἰπὼν, ὅτι πάντες οἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες ἐνὸ δουλεύουσιν ἀνθρώπῳ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι μίαν εἰπεῖν τὴν Οὐ συλλαβὴν, οὐκ ἔσποδασεν, ἀλλ' ἔσκωψε· τοῖς δὲ δυσωπουμένοις, πᾶν μηδὲν εἴπωσιν, ἔξιστιν ὄφρ' ἂν ἐπάρασι μόνον, ἢ κάτω κύψασι, πολλὰς ἀβουλήτους καὶ ἀτόπους ὑποφυγίας διαφεύγειν. τὴν γὰρ σιωπὴν ὁ μὲν Εὐρυκίδης φησὶ τοῖς σοφοῖς ἀπόκρισιν εἶναι· κινδυνεύομεν δὲ μᾶλλον αὐτῆς δεῖσθαι πρὸς τοὺς ἀγνώμονας· ἐπεὶ τοὺς χαρίεργας ἐστὶ καὶ παρηγορῆσαι· καὶ πρόχειρά γε δεῖ καὶ συχνὰ τῶν ἐπιφανῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔχειν ἀποφθέγματα, καὶ μνημονεύειν πρὸς τοὺς δυσωποῦντας· οἷον τὸ Φωκίωτος πρὸς Ἀκτίπατρον· Οὐ δύνασαι μοι καὶ φίλῳ χρῆσθαι καὶ κἀλακί. καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἐπιδοῦναι καλεῖσθαι αὐτὸν ἐν ἰορτῇ, καὶ κροτοῦντας· Διὰ χύνομαι (εἰπω) ἔμην μὲν ἐπιδοῦς, τούτῳ δὲ μὴ ἀποδοῦς· Καλλιπλῆς Ζεῖξας τὸν δαμεισὴν αὐτοῦ· περίαν γὰρ οὐχ ὄμο-

λογεῖσθαι αἰσχρὸν, (ὡς δ' Ἰουλιανὸς φησὶν) ἀλλ' ἔργῳ μὴ διαφεύγειν αἰσχρὸν. δ' δ' ἀβελτηρία καὶ μαλακία πρὸς τὸν αἰτοῦντα δυσωπούμενος εἰπείν·

Οὐκ ἔστ' ἐν ἄντροις λευκός, ὠξίνε; ἄργυρος·
εἶτα, ὡς περ ἐκίχυρον, προέμενος τὴν ἐπαγγελίαν,
Αἰδοῦς ἀχαλευτοῖεν ἔξιπται πέδιαις.

δὲ Περσῶν. ἄργυρον' ἐπὶ τῶν γνωρίμων θανείων, δι' ἀγορῆς καὶ τραπέζης ἐποιεῖτο τὸ συμβόλαιον· μεμημένος δηλονότι τῷ Ἰασίδου λόγοντος·

Καί τε κασιγνήτω γελῶσας ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι. Θουμάσαντος δ' ἐκείνου καὶ εἰπόντος· Οὐτως, ὡς Περσῶν, νομικῶς; Ναδ' (εἶπεν) ἵνα φιλικῶς ἀπολαύω, καὶ μὴ νομικῶς ἀπειθήσῃ. πολλοὶ γὰρ ἐν ἀρχῇ καὶ δυσωπίαν προίμενοι τὸ πιστόν, ἕσταρον ἐχρήσαντο τοῖς νομίμοις μετ' ἐχθρῶν.

XL. Πάλιν δ' Πλάτων Ἐλίκανι τῷ Κυζικηνῷ διδάσκει πρὸς Διονύσιον ἐπιστολήν, ἐπήνεσεν αὐτόν, ὡς ἐπαικῆ καὶ μίτριον· εἶτα προσέγραφε τῇ ἐπιστολῇ τελευτήσῃ· Γράψω δέ σοι τὰῦτα περὶ ἀνθρώπου, ζώου φύσει εὐμεταβόλου. Εὐνοκράτης δέ, καθὼς ἀδυσχερὴς ὡς τὸν τρέφαν, ὁμοίως ὑπὸ δυσωπίας ἐκάρφθη, καὶ συνέστησε Πόλυστερόν τε δὲ ἐπιστολῆς ἀνθρώπου οὐ χρηστὸν, ὡς τὸ ἔργον ἔδειξε· θελίωσκει μίτριον δ' αὐτόν τοῦ Περσῶν, καὶ πυνθομένου, μὴ τις εἶχε χρεία, ἤθεσε τάλαντον· δ' δ' αἰεὶ μετ' ἔδειξε, Εὐνοκράτης δ' ἔγραψε, παραστῶν ἐπιμαχίσταρον· καὶ λοιπὸν ἔδειξεν, οὗς συνέστησαν. ὁ μὲν οὖν Εὐνοκράτης ἠγνόησεν· ἡμεῖς δὲ κατ' ἐκείνῃ πολλὰν ἐπιστάμενοι πρὸς ποιητοῦς, καὶ γράμματα προίμε-

φω καὶ χρήματα, βλάπτοντες ἑαυτοὺς, οὐ μεθ' ἡδονῆς, ὡς περ οἱ ταῖς ἑταιραῖς χαριζόμενοι καὶ τοῖς κόλαξιν, ἀλλὰ δυσχεραίνοντες καὶ βαρυνόμενοι τὴν ἀπαιδεῖαν ἀνατρέπουσαν ἡμῶν καὶ καταβιβάζουμένην τὸν λογισμόν. εἰ γὰρ πρὸς ἄλλο τι, καὶ πρὸς τοὺς ἀσωποῦντας ἔξεστιν εἰπεῖν τό·

— Μανθάνω μὲν, οἷα δοῶν μὲλλον κακὰ, πρὸ ψευδῆ μαρτυρῶν, ἢ τὰ μὴ δίκαια κρίνων, ἢ τὰ μὴ συμφέροντα χειροτονῶν, ἢ δανειζόμενος ὑπὲρ τοῦ φεῖ ἀποδώσοντος.

XII. Διὸ τῶν παθῶν μάλιστα τῷ δυσωπεισθαι τὸ μετανοεῖν οὐχ ὕστερον, ἀλλ' εὐθύς ἐν οἷς πράττειται, πάρεστι. καὶ γὰρ διδόντες ἀχθόμεθα, καὶ μαρτυροῦντες αἰσχυνόμεθα, καὶ συνεργοῦντες ἀδοξοῦμεν, καὶ μὴ παρέχοντες ἐλεγχόμεθα. πολλὰ γὰρ, ὑπὸ ἀσθενείας τοῦ ἀντιλίγειν, καὶ τῶν ἀδυνάτων ἡμῶν ὑπισχνούμεθα τοῖς ἀπὸ παροῦσιν· ὡς συστάσεις ἐν ἀνυλαῖς, καὶ πρὸς ἡγεμόνας ἐντεύξεις, μὴ βουλόμενοι, ἀπὸ εὐτενοῦντες εἰπεῖν· Οὐκ οἶδεν ἡμῶς ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ἐτέρους ὄρα μᾶλλον. ὡς Λύσανδρος Ἀγησιλάῳ πρὸς κερουκῶς, ἀξιούμενος δὲ μέγιστον δυνασθαι παρ' αὐτῷ διὰ τὴν δόξαν, οὐκ ἠσχύνετο παρπεισθαι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἀπίσται πρὸς ἐτέρους πλεῖστων, καὶ πειρᾶσθαι τῶν μᾶλλον αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ δυναμίνων. οὐ γὰρ αἰσχρὸν τὸ μὴ πάντα δυνασθαι· τὸ δὲ, μὴ δυναμίνους, ἢ μὴ πεφουκτάς, ἀναδέχεσθαι τὰ τοιαῦτα καὶ παραβιβάζεσθαι, πρὸς τῷ αἰσχροῖ καὶ λυπηρότατόν ἐστιν.

XIII. Ἀπὸ ἄλλης δ' ἑρχῆς· τὰ μὲν μέτρια καὶ

πρέποντα δεῖ προθύμως ὑπουργεῖν τοῖς ἀξιοῦσι, μὴ
 δυσωπούμενους, ἀλλ' εἰκοντας· ἐν δὲ τοῖς βλαβεροῖς
 καὶ ἀτόποις τὸ τοῦ Ζήνωνος αἰεὶ πρόχειρον ἔχειν, ὡς
 ἀπαντήσας τινὶ νεανίσκῳ τῶν συνήθων παρὰ τὸ ταῦ-
 χος ἡσυχῇ βαδίζοντι, καὶ πυθόμενος, ὅτι φεύγει φί-
 λον ἀξιοῦντα μαρτυρεῖν αὐτῷ τὰ ψευδῆ· Τί λέγεις,
 (φησὶν) ἀβέλτερε; σὲ μὲν ἐκεῖνος ἀγνωμονῶν καὶ
 ἀδικῶν οὐ δίδειν, οὐδ' αἰσχύνεται· σὺ δ' ἐκεῖνον
 ὑπὲρ τῶν δικαίων οὐ θαρσύνεις ὑποστήναι; ὁ μὲν
 γὰρ εἰπὼν· Ποτὶ τὸν πονηρὸν οὐκ ἄχρηστον ὄπλον
 ἂν πονηρία· κακῶς ἐθίζει μιμούμενον ἀμύνησθαι
 τῆν κακίαν· τὸ δὲ τοὺς ἀναιδῶς καὶ ἀδυσωπήτας
 ἐνοχλοῦντας ἀποτρίβεισθαι τῷ ἀδυσωπήτῳ, καὶ μὴ
 χαρίζεσθαι τὰ αἰσχροῖς τοῖς ἀναισχύντοις αἰσχυνόμε-
 νον, ὀρθῶς καὶ δικαίως γινόμενόν ἐστιν ὑπὸ τῶν
 τῶν ἐχόντων.

XIV. Ἐτι τοίνυν τῶν δυσωπούντων ταῖς μὲν ἀ-
 δόξοις καὶ ταπεινοῖς καὶ μηδενὸς ἀξίοις οὐ μίγναι ἔρ-
 γον ἀντιαχεῖν· ἀλλὰ καὶ μετὰ γέλωτος ἔνιοι καὶ με-
 τὰ σκώμματος ἐκκλίνοσι τοὺς τοιοῦτους· ὡς Θεό-
 κριτος, δυεῖν παρ' αὐτοῦ ἐν βαλακείῳ σιλεγγίδα κι-
 χραμίνων, τοῦ μὲν ξένου, τοῦ δὲ γνωρίμου κλέπτου,
 μετὰ παιδιῶς ἀμφοτέρους διεκρούσατο, εἰπὼν· Σὺ
 μὲν οὐκ οἶδα, σὲ δὲ οἶδα. Λυσιμάχη δὲ Ἀθήνησιν,
 ἢ τῆς Πολιάδος ἰέρεια, τοῖν τὰ ἱερά προσαγαγόντων
 ὀρειωκόμων ἐχθραὶ κελευόντων· Ἄλλ' ὄντω, (εἶπε) μὴ
 καὶ τοῦτο πάτριον γένηται. καὶ Ἀντίγονος πρὸς τινὲς
 νεανίσκον, γεγονότα μὲν ἐκ λοχαγοῦ χαρίεστος, αὐ-
 τῶν δ' ἄτολμον ὄντα καὶ μαλακόν, ἀξιοῦντα· δεῖ προ-

αχθῆται· Παρ' ἐμοί, (φασὶν) ὧ μισράκιον, ἀνδραγαθίας εἶσιν, οὐ πατραγαθίας, τιμαί.

XV. Καὶ μὴν εἰν περ ὁ δυσωπῶν ἐνδοξος ἦ καὶ δυνατός, (οἱ δὲ μάλιστα καὶ δυσπαραίτητοι καὶ δυσανότροποι περὶ τὰς κρίσεις καὶ τὰς χειροτονίας ἐντυγχάνοντες εἶσιν) ἃ μὴν ἔπραξεν ὁ Κάτω, νῆος ἔτι ὢν, πρὸς Κάτλον, οὐκ ἂν τι φαντεῖα εἶδον ἔσας, οὐδ' ἀναγκαῖον. ὁ γὰρ Κάτλος ἦν μὲν ἐν ἀξιώματι τῶν Ῥωμαίων μεγίστω, καὶ τότε τὴν τιμητικὴν ἀρχὴν εἶχεν· ἀνέβη δὲ πρὸς τὸν Κάτωκα τεταγμένον ἐπὶ τοῦ δημοσίου ταμείου, παραιτησόμενός τινα τῶν ἐξημιωρέων ὑπ' αὐτοῦ, καὶ λιπαρῆς ἐγίνετο ταῖς δεήσεσσι προσβιβαζόμενος· ἄλλως οὐ θεοκαταχετήσεαι ἐκείνος· Αἰσχρόν ἐστιν, (ἔφη) Κάτλε, σὲ, τὸς τιμητικὴν, ἀπαλλαγῆναι μὴ βουλόμενον ἐντεῦθεν ὑπὸ τῶν ἐμῶν ὑπηρετῶν ἔλκεισθαι· καὶ ὁ Κάτλος αἰσχυνθεὶς, πρὸς ὄργην ἀπῆλθε. σκόπει δὲ μὴ τὸ τοῦ Ἀγησιλάου, καὶ τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους ἐπιμειστέραν ἐστὶ καὶ μετριάτερον, ὁ μὲν γὰρ Ἀγησίλαος ὑπὸ τοῦ πατρὸς κλεινόμενος κρῖναι τὴν δίκην παρὰ τὸν νόμον· Ἀλλ' ὑπὸ σοῦ, (ἔφη) πατέρ, κείδοσθαι τοῖς νόμοις ἐδιδασκόμεν ἂν ἀρχῆς· διὸ καὶ νῦν σοὶ παύσομαι μηδὲν ποιῆν παράνομον· ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς πρὸς τὸν Σικανίδην, ἀξιούναί τι τῶν μὴ δικαίων (αὐτ' ἂν σὺ ποιητὴς ἀγαθὸς εἴης, (ἔφη) παρὰ μέλος ἦέσων, οὐτ' ἂν ἐγὼ χρηστὸς ἄρχων, παρὰ νόμον κρῖναι).

XVI. Ἰσχυροὶ οὐ διὰ τὴν τοῦ ποδὸς πρὸς τὴν ἰύραν ὀμειρία, ὡς Πλάτων ἔλεγε, καὶ πόλεις πόλαιοι.

καὶ φίλοι φίλοις διαφερόμενοι τὰ κάκιστα δοῶσί τε καὶ πείσχουσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν πρὸς τὰ νόμιμα καὶ δίκαια σκλημμίλειαν. ἀλλ' ὅμως ἔμοι τὴν ἐν μέλει καὶ χάριμασι καὶ μέτροις ἀκρίβειαν αὐτοὶ φυλάττοντες, ἑτέρους ἐν ἀρχαῖς καὶ κρίσει καὶ πράξεσιν ἐξισῶσιν ὀλιγορεῖν τοῦ καλῶς ἔχοντες. διὸ καὶ τοῦτω μάλιστα χρηστίον πρὸς αὐτούς. ἐντυγχάνει σοὶ δεκάζοντι ῥήτωρ, ἢ βουλευόντι δημαγωγός· ὁμολόγησον, εἰ ἐκείνος σολοικίση προσημαζόμενος, ἢ βαρβαρίση διηγούμενος· οὐ γὰρ ἐθελήσει διὰ τὸ φαινόμενον αἰσχρόν· ἐνίους γοῦν ἐρῶμεν οὐδὲ συγκροῦσαι φωνήεντι φωνῆεν ἐν τῷ λέγειν ὑπομένοντας. ἕτερον πάλιν δυσωποῦντα τῶν ἐπιφανῶν καὶ ἐνδύξων, κίλευσον ὀρχούμενον δι' ἀγορᾶς ἐξελεθεῖν, ἢ διαστρέψαντα τὸ πρόσωπον· εἰ δ' ἀρῆται, σὺς ἐστὶν ὁ καιρὸς εἰπεῖν, καὶ πνθίσθαι, τί αἰσχίον ἐστὶ, τὸ σολοικίσαι καὶ διαστρέψαι τὸ πρόσωπον, ἢ τὸ λῦσαι τὸν νόμον, καὶ παρυβθῆναι τὸν ἄρχον, καὶ πλείον γεῖμαι τῷ πονηρῷ τοῦ ἀγαθοῦ παρὰ τὸ δίκαιον. ἔτι τοίνυν, ὡς περ Νικίστρατος ὁ Ἀργεῖος, Ἀρχιδάμου παρακαλοῦντος αὐτὸν ἐπὶ χρήμασι πολλοῖς καὶ γάμψῃ γυναικός, ἧς βούλεται, Λακαίνης παραδοῦναι Κρωμικόν, αὐκ ἔφη γεγενῆσθαι τὸν Ἀρχίδαμον ἀπ' Ἡρακλείους· ἐκείνον μὲν γὰρ ἀποκτείνουσι περιόντα κοῦς πανηρούς, τοῦτον δὲ, τοὺς χρηστοὺς ποιεῖν πονηρούς· οὕτω καὶ ἡμῖν πρὸς ἄνθρωπον ἀξιοῦντάς καλὸν κἀγαθὸν λέγεσθαι, φητίον, ἂν βιάζεται καὶ δυσωπῇ, μὴ πρόπονται ποιεῖν μηδ' ἄξιον τῆς αἰετῆς αὐτῶν εὐγενείας τε καὶ ἀρετῆς.

XVII. Ἐπὶ δὲ τῶν φαύλων δρᾶν δεῖ καὶ διανοεῖσθαι, τὸν φιλάργυρον εἰ δυσωπήσεις ἄνευ συμβολαίου δανείσαι σοι τάλαντον, ἢ τὸν φιλότιμον πείσεις ἐκσιτῆναι τῆς προεδρίας, ἢ τὸν φίλαρχον τῆς παραγγελίας, ἐπίδοξον ὄντα κρατήσιν. δεινὸν γάρ ἂν ἄληθῶς φανείη, τούτους μὲν ἐν νοσήμασι καὶ παθήμασιν ἀκάμπτους διαμένειν καὶ ἐχυρούς καὶ δυσμεταθέτους, ἡμᾶς δὲ, βουλομένους καὶ φάσκοντάς εἶναι φιλοκάλους καὶ φιλοδικαίους, μὴ κρατεῖν ἑαυτῶν, ἀλλ' ἀνατρέπεσθαι καὶ προῖεσθαι τὴν ἀρετὴν. καὶ γὰρ, εἰ μὲν οἱ δυσωποῦντες ἐπὶ δόξῃ καὶ δυνάμει τοῦτο ποιοῦσιν, ἄτοπόν ἐστι, κοσμοῦντας ἐτέρους καὶ αὔξοντας, ἀσχημονεῖν αὐτοὺς καὶ κακῶς ἀκούειν· ὡςπερ οἱ παραβραβεύοντες ἐν τοῖς ἀγῶσι, καὶ χαριζόμενοι περὶ τὰς χειροτονίας, ἐξ οὐ προσηκόντων ἀρχεῖα καὶ στεφάνους ἄλλοις καὶ δόξαν, ἀφαιροῦνται τὸ ἔνδοξον αὐτῶν καὶ τὸ καλόν· εἰ δὲ χρημάτων ἕνεκα προσκελμενον δρῶμεν τὸν δυσωποῦντα, πῶς οὐ παρίσταται δεινὸν εἶναι τὸ τῆς ἰδίας δόξης καὶ ἀρετῆς ἀφειδεῖν, ἵνα τὸ τοῦ δεῖνος βαλάντιον βαρύτερον γένηται; καίτοι παρίσταται γε τοῖς πολλοῖς τὰ τοιαῦτα, καὶ οὐ λανθάνουσιν ἑαυτοὺς ἐξαμαρτάνοντες· ὡςπερ οἱ τὰς μεγάλας κύλικας ἐκπίνειν ἀναγκαζόμενοι, μόλις, καὶ στεγνοντες, καὶ τὰ πρόσωπα διαστρέφοντες, ἐκτελοῦσι τὸ προστατιζόμενον.

XXVIII. Ἄλλ' ἔοικεν ἢ τῆς ψυχῆς ἀτονία σώματος κράσει καὶ πρὸς ἀλέαν κακῶς πεφυκνία καὶ πρὸς κρῦος· ἐπαινούμενοί τε γὰρ ὑπὸ τῶν δυσωποῦντων,

παντάπασι θρύπτονται καὶ χαλῶνται, πρὸς τὰς μέμψεις καὶ ὑφορέσεις τῶν ἀποτυγχανόντων ψοφιδῶς καὶ δειλῶς ἔχουσι. δεῖ δ' ἀντισχυρίζεσθαι πρὸς ἀμφοτέρω, μῆτε τοῖς διδιττομένοις, μῆτε τοῖς κολακείουσιν ἐνδιδόντας. ὁ μὲν οὖν Θουκυδίδης, ὡς ἀναγκαίως ἐπομένου τῷ δύνασθαι τοῦ φθονεῖσθαι, καλῶς φησὶ βουλευέσθαι τὸν ἐπὶ μεγίστοις λαμβάνοντα τὸ ἐπίφθονον· ἡμεῖς δὲ τὸν μὲν φθόνον διαφρεύειν οὐ χαλεπὸν ἡγούμενοι, τὸ δὲ μέμψει μὴ περιπεσεῖν, μηδὲ ληθηρὸν τινι γενέσθαι τῶν χρωμένων, ἀδύνατον παντάπασιν ὄρωντες, ὀρθῶς βουλευσόμεθα, τὰς τῶν ἀγνωμόνων ἀπεχθείας ἐκδεχόμενοι μάλλον, ἢ τὰς τῶν δικαίως ἐγκαλοῦντων, ἐὰν ἐκείνοις μὴ δικαίως ὑπουργῶμεν. καὶ μὴν ἔπαινόν γε τὸν παρὰ τῶν δυσωποῦντων, κίβδηλον ὄντα παντάπασι, δεῖ φυλάττεσθαι, καὶ μὴ πάθος πάσχειν ὑῶδες, ὑπὸ κνησμοῦ καὶ γαργαλισμοῦ παρέχοντα χρῆσθαι ῥᾶστα τῷ δεομένῳ, καὶ καταβάλλειν ἑαυτὸν ὑποκατακλινόμενον· οὐδὲν γὰρ διαφέρει τῶν τὰ σκέλη τοῖς ὑποσπῶσι παρέχόντων, οἱ τὰ ὦτα τοῖς κολακεύουσι παραδιδόντες· ἀλλ' αἰσχίον ἀνατιθέπονται καὶ πίπτουσι· οἱ μὲν, ἔχθρας καὶ κολάσεις ἀνιέντες ἀνθρώποις πονηροῖς, ἐν' ἐλεήμονες καὶ φιλόανθρωποι καὶ συμπαθεῖς κληθῶσιν· οἱ δὲ τούναντίων, ἀπεχθείας καὶ κατηγορίας οὐκ ἀναγκαίας οὐδ' ἀκινδύνους ἀναδεξασθαι πεισθέντες, ὑπὸ τῶν ἐπαινοῦντων ὡς μόνους ἄνδρας καὶ μόνους ἀπολακείτους, καὶ νῆ Δία στόματα καὶ φωνὰς προσαγορευόντων. διὸ καὶ Βίων ἀπέικαζε τοὺς τοιοῦτους ἀμφο-

ρεθαι, ἀπὸ τῶν οἴων ῥαδίως μεταφερομένοις. ὡς περ Ἀλεξίνον ἱστοροῦσι τὸν σοφιστὴν πολλὰ φαῦλα λέγειν ἐν τῷ παρυπάτω περὶ Σιλπίωνος τοῦ Μεγαρέως· εἰπόντος δὲ τιμὸς τῶν παρόντων· Ἀλλὰ μὴν ἐπιεικὲς σε πρώην ἐπήνε· Νῆ Δία, φαίνοι· βέλτερος γὰρ ἀνδρῶν ἐστὶ καὶ γενναϊότητος. ἀλλὰ Μενέδημος τοῦ κρητίου, ἀκούσας, ὡς Ἀλεξίνος αὐτὸν ἐπαινεῖ πολλάκις· Ἐγὼ δὲ (εἶπεν) αἰετὸς φάγω Ἀλεξίνον· ὥστε κακὸς ἐστὶν ἀνθρώπος, ἢ κακὸν ἐπαινοῦν, ἢ ὑπὸ χρηστοῦ ψευδόμενος. οὕτως ἄτριπτος ἦν καὶ ἀνάλωτος ὑπὸ τῶν τοιούτων, καὶ κρατῶν ἐκείνης τῆς παραινήσεως, ἣν Ἀντισθένης Ἡρακλῆς παρήκει, τοῖς παισὶ διακελευόμενος, μηδεὶ χάριν ἔχειν ἐπαινοῦντι αὐτούς· τοῦτο δ' ἦν οὐδὲν ἄλλο, ἢ μὴ δυσωπιῖσθαι, μηδ' ἀντιμελαμύειν τοὺς ἐπαινοῦντας. ἀρετῇ γάρ (οἶμαι) τὸ τοῦ Πινδαροῦ, πρὸς τὸν λίγαντα πανταχοῦ καὶ πρὸς πάντας ἐπαινεῖν αὐτὸν, εἰπόντος· Καγὼ σοὶ χάριν ἀποδίδωμι· ποιῶ γὰρ σε ἀληθεύειν.

XIX. Ὁ τοίνυν πρὸς πάντα τὰ πάθη χρησιμὸν ἐστὶ, τούτου δὲ μάλιστα τοῖς εὐδυσωπήτοις, ὅταν ἐκβιασθέντες ὑπὸ τοῦ πάθους, παρὰ γνώμην ἀμάρτωσι καὶ διατραπήσιν, ἰαχυρῶς μνημονεύειν, καὶ τὰ σημεῖα τοῦ δηγμοῦ καὶ τῆς μεταμελείας ἀιμένους ἐν ἑαυτοῖς, ἀναλαμβάνειν καὶ φυλάττειν ἐπὶ πλείστον χρόνον. ὡς γὰρ οἱ λίθω προσπταίσαντες ὁδοιπόροι, ἢ περὶ ἄκραν ἀνατραπέκτες κυβερνῆται, ἂν μνημονεύσιν, οὐκ ἐπιτίνα μόνον ἀλλὰ καὶ τὰ προσόμοια φρόντοντες καὶ φυλαττέμενοι διατελαῦσιν· οὕτως οἱ τὰ τῆς δυσωπίας αἰχρὰ καὶ βλαβερά συνειχῶς

τῶ μετανοοῦντι καὶ δακνομένῳ προσβαλλάντες, ἀντιλήφονται πάλιν ἑαυτῶν ἐν τοῖς ὁμοίοις, καὶ αὐτοὶ προήσονται ῥαδίως ὑποφερομένους.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΦΘΟΝΟΥ ΚΑΙ ΜΙΣΟΥΣ.

Οὕτω δὴ καὶ δοκεῖ μηθὲν τοῦ μίσους διαφέρειν ὁ φθόνος, ἀλλ' ὁ αὐτὸς εἶναι. καθ' ὅλου μὲν γὰρ ὡσπερ πολυάγκιστρον ἢ κακία, τοῖς ἐξηρητημένοις αὐτῆς πάθεισι κινουμένη δεῦρο κίκεῖσε, πολλάς πρὸς ἄλληλα συναφάς καὶ περιπλοκάς ἐνδίδωσι· ταῦτα δὲ ὡσπερ νοσήματα συμπαθεῖ ταῖς ἀλλήλων φλεγμοναῖς. ὁ γὰρ εὐτυχῶν, ὁμοίως καὶ τὸν μισοῦντα λυπεῖ καὶ τὸν φθονοῦντα. ἐκὸ καὶ τὴν εὐνοίαν ἀμφοτέροις νομιζομένῳ ἀντικεῖσθαι, βούλησιν οὕσαν ἀγαθῶν τοῖς πλησίον· καὶ τῶ μισεῖν τὸ φθονεῖν ταυτὸ εἶναι, ὅτι τὴν ἐναντίαν τῷ φιλεῖν ἔχει προαίρεσιν. ἐπεὶ δ' οὐχ οὕτω ταυτὸν αἱ ὁμοιότητες, ὅς ἕτερον αἱ διαφοραὶ ποιοῦσι, κατὰ ταύτας ζητῶμεν, εἴαν μεταδιώξωμεν, ἀπὸ τῆς γενέσεως ἀρξάμενοι τῶν παθῶν.

II. Γεννᾶται τοίνυν τὸ μῖσος ἐκ φαντασίας τοῦ ὅτι πονηρός, ἢ κοινῶς, ἢ πρὸς αὐτόν ἐστιν ὁ μισούμενος· καὶ γὰρ ἀδικεῖσθαι δόξαντες αὐτοὶ, πεφύκασι μισεῖν, καὶ τοὺς ἄλλως ἀδικητικούς ἢ πονηρούς, προβάλλονται καὶ δυσχεραίνουσι· φθονοῦσι δὲ ἀπλῶς τοῖς εὖ πράττειν δοκοῦσιν. ὅθεν ἔοικεν ὁ μὲν φθόνος ἀόριστος εἶναι, καθάπερ ὀφθαλμία πρὸς ἅπαν τὸ λαμπρὸν ἐκταρασσόμενος· τὸ δὲ μῖσος ὄρεται καθ' ὑποκειμένων αἰεὶ τινῶν ἀπεριειδόμενον πρὸς αὐτόν.

III. Δεύτερον δὲ τὸ μισεῖν γίνεται καὶ πρὸς ἄλογα ζῶα· καὶ γὰρ γαλαῖς καὶ κανθαρίδας ἔνιοι μισοῦσι, καὶ φρύνους, καὶ ὄφεις· Γερμανικὸς δ' ἄλεκτρνόνος οὔτε φωνήν, οὔτ' ὄψιν ὑπέμεινεν· οἱ δὲ Περσῶν μάγοι τοὺς μῦς ἀπεκίγγουσιν, ὡς αὐτοὶ τε μισοῦντες καὶ τοῦ θεοῦ δυσχεραίνοντος τὸ ζῶον. ὁμοῦ τε γὰρ πάντες Ἄραβες καὶ Αἰθίοπες μυσάττανται· τὸ μέντοι φθονεῖν πρὸς μόνον ἄνθρωπον ἀνθρώπῳ γίνεται.

IV. Καὶν τοῖς θηρίοις δὲ φθόνον μὲν οὐκ εἰκὸς ἐγγίνεσθαι πρὸς ἄλληλα· τοῦ γὰρ εὖ πράττειν ἢ κακῶς ἕτερον, φαντασίαν οὐ λαμβάνουσιν, οὔδ' ἀπτεται τὸ ἔνδοξον ἢ ἄδοξον αὐτῶν, οἷς ὁ φθόνος ἐκτραχύνεται μάλιστα· μισοῦσι δ' ἄλληλα καὶ ἀπεχθάνονται καὶ πολεμοῦσιν ὡσπερ ἀπίστους τινάς, πολεμοῦσι δ' αἰετοὶ καὶ δράκοντες, κορῶναι καὶ γλαῦκες, αἰγιθαλλοὶ καὶ ἀκανθυλλίδες· ὡστε τούτων γε φασὶ μὴδὲ τὸ αἷμα κίρνασθαι σφαττομένων, ἀλλὰ καὶ μίξης, ἰδίᾳ πάλιν ἀπορρεῖ διακρινόμενον. εἰκότως

δὲ καὶ τῷ λέοντι πρὸς τὸν ἀλεκτρούνα, καὶ τῷ ἐλέφαντι πρὸς τὴν ὕν μῖσος ἰσχυρὸν γεγεννηκέναι τὸν φόβον. ὃ γὰρ δεδιάσει, καὶ μισεῖν πεφύκασιν, ὥστε καὶ ταύτη φαίνεσθαι διαφέροντα τοῦ μίσους τὸν φθόνον, τὸ μὲν δεχομένης τῆς τῶν θηρίων φύσεως, τὸν δὲ μὴ δεχομένης.

V. Ἔτι τοίνυν τὸ μὲν φθονεῖν πρὸς οὐδένα γίνεται δικαίως· οὐδεὶς γὰρ ἀδικεῖ τῷ εὐτυχεῖν, ἐπὶ τούτῳ δὲ φθονοῦνται· μισοῦνται δὲ πολλοὶ δικαίως, ὡς οὓς ἀξιομισήτους καλοῦμεν, ἂν μὴ φεύγωσι τοὺς τοιοῦτους, μηδὲ βδελύττωνται καὶ δυσχεραίνωσι. μέγα δὲ τούτου τεκμήριον, ὅτι μισεῖν μὲν πολλοὺς ὁμολογοῦσιν ἔνιοι, φθονεῖν δ' οὐδενὶ λέγουσι. καὶ γὰρ ἡ μισοπονηρία τῶν ἐπαινουμένων ἐστὶ· καὶ τὸν ἀδελφιδοῦν τοῦ Λυκούργου, Χάριλλον, βασιλεύοντα τῆς Σπάρτης, ἐπεικῆ δ' ὄντα καὶ πρῶτον, ἐπαινούντων τινῶν, ὁ συνάρχων· Καὶ πῶς (ἔφη) χρηστός ἐστι Χάριλλος, ὃς οὐδὲ τοῖς πονηροῖς χαλεπός ἐστι; καὶ τοῦ Θεραίου τοῦ ποιητῆς τὴν μὲν τοῦ σώματος κακίαν πολυμερῶς καὶ περιωδευμένως ἐξεμόρφωσε, τὴν δὲ τοῦ ἤθους μοχθηρίαν συντομώτατα καὶ δεῖ ἐνός ἔφρασεν·

Ἐχθιστος δ' Ἀχιλλῆϊ μάλιστ' ἦν ἠδ' Ὀδυσῆϊ.

ὑπερβολὴ γὰρ τις φαυλότητος, τὸ τοῖς κρατίστοις ἐχθρὸν εἶναι. καὶ φθονεῖν δ' ἀρνοῦνται· κἄν ἐλέγχωνται, μυρίας σκήψεις προΐσχονται, ὀργιζέσθαι λέγοντες, ἢ φοβεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἢ μισεῖν· ὃ τι ἂν τύχωσιν ἄλλο τῷ φθόνῳ τοῦ πάθους ὄνομα

περιβάλλοντες, καὶ καλύπτοντες ὡς μόνον τοῦτο τῶν
 μυκῆς νοσημάτων ἀπόδητον.

VI. Ἀνάγκη τοίνυν τὰ πάθη ταῦτα τοῖς αὐτοῖς
 ὥσπερ τὰ φυτὰ καὶ τρέφεσθαι καὶ αὔξασθαι καὶ
 ἐπιγίνεσθαι πέφυκεν ἀλλήλοις. μισοῦσι μὲν γὰρ μᾶλ-
 λον τοὺς μᾶλλον εἰς ποθηρίαν ἐπιτιδόντας, φθονοῦ-
 σι δὲ μᾶλλον τοῖς μᾶλλον ἐπ' ἀρετῇ προΐναι δοκοῦ-
 σι. δὴ καὶ Θεμιστοκλῆς, ἔτι μειράκιον ὢν, οὐδὲν
 ἔφη πρᾶτταιν λαμπρόν· οὕτω γὰρ φθονεῖσθαι κα-
 θάρπερ γὰρ αἱ κενθαρίδες ἐμφύονται μάλιστα τῷ
 ἀκμάζοντι σέτῳ, καὶ τοῖς εὐθαλίσι ῥόδοις· οὕτως δ'
 φθόνος ἀπταται μάλιστα τῶν χρηστῶν καὶ αὐξομέ-
 νων πρὸς ἀρετὴν καὶ δόξαν ἡθῶν καὶ προσώπων
 καὶ τούναντίον αὐτὴ πάλιν αἱ μὲν ἄκρατοι ποθηρίαι
 συνεπιτιννοῦσι τὸ μῖσος. τοὺς γοῦν Σωκράτη συκο-
 φαντήσαντας, ὡς εἰς ἕχατον κακίας ἑλλησκότιας,
 οὕτως ἐμίσησαν οἱ πολῖται καὶ ἀπεστράφησαν, ὥς
 μήτε πῦρ αὔειν, μήτ' ἀποκρίνεσθαι πυρθανομένοις,
 μὴ λουομένοις κοινωνεῖν ὕδατος, ἀλλ' ἀκαγκάξειν
 ἐκχεῖν ἐκεῖνο τοὺς παραχύτας, ὡς μεμισασμένοι, ἕως
 ἀπήγξαντο μὴ φέροντες τὸ μῖσος. αἱ δὲ τῶν εὐτυχη-
 μάτων ὑπεροχαὶ καὶ λαμπρότητες πολλάκις τὸν φθό-
 νον κατασβεννύουσιν. οὐ γὰρ εἰκὸς Ἀλεξάνδρῳ τινὰ
 φθονεῖν, οὐδὲ Κύρῳ, κρατήσασι καὶ γενομένοις κυ-
 ρίοις ἀπάντων. ἀλλ' ὥσπερ ὁ ἥλιος, ἂν ἂν ὑπὲρ πο-
 ρυφῆς γένηται καταχέμενος τὸ φῶς, ἢ παντάπασι
 τὴν σκιὰν ἀνεῖλεν, ἢ μικρὰν ἐποίησεν, οὕτω πολὺ
 τῶν εὐτυχημάτων ὕψος λαβόντων καὶ γενομένων κα-
 τὰ κερφαλῆς τοῦ φθόνου, συστελλέται καὶ ἀναχωρεῖ

καταλαμπόμενος. τὸ μὲντοι μῖσος οὐκ ἀνήσιν ἢ τῶν ἐχθρῶν ὑπεροχὴ καὶ δόνημις. ὁ γοῦν Ἀλέξανδρος φθονοῦντα μὲν οὐδένα εἶχε, μισοῦντας δὲ πολλοὺς, ὑφ' ὧν τίλος ἐπιβουλευθεὶς ἀπέθανεν. ὁμοίως τοίνυν καὶ τὰ δυστυχηματα τοὺς μὲν φθονοῦντας παύει, τὰς δ' αὖ ἐχθρας οὐκ ἀναιρεῖ. μισοῦσι γὰρ καὶ ταπεινοὺς, τοὺς ἐχθροὺς γενομένους· φθονεῖ δ' οὐδεὶς τῶν δυστυχοῦντι. ἀλλὰ καὶ τὸ φθόνον ὑπὸ τινος τῶν κατ' ἡμῶν σοφιστῶν, ὅτι ἡδιστα οἱ φθονοῦντες ἐλευθεῖν, ἀληθὲς ἐστίν· ὥστε καὶ ταύτην μεγάλην εἶναι τῶν καθῶν διαφορὰν, ὡς τὸ μὲν μῖσος οὐτ' εὐτυχοῦντων, οὐτε δυστυχοῦντων; ἀφίστασθαι πεφρικτα· ὁ δὲ φθόνος πρὸς τὴν ἀμφοῖν ὑπερβολὴν ἀπαγορεύει.

VII. Ἐτι τοίνυν καὶ μᾶλλον οὕτως ἀπὸ τῶν ἐναντίων τὸ αὐτὸ σκοποῦμεν. λύουσι γὰρ ἐχθρας καὶ μῖσος, ἢ πεισθέντες μηδὲν ἀδικεῖσθαι· ἢ ὀδξαν ὡς χρησιῶν, οὓς ἐμίσουν ὡς πονηροὺς, λαβόντες· ἢ τρίτον, εὖ παθόντες. Ἡ γὰρ τελευταία χάρις (ὡς Θουκυδίδης φησὶ) καὶ ἐλάττων ἢ, καιρὸν ἔχουσα, δύναται μείζον ἐγκλημα λύσαι. τούτων δὲ τὸ μὲν πρῶτον οὐ λυεὶ τὸν φθόνον· πεπεισμένοι γὰρ ἐξ ἀρχῆς μηδὲν ἀδικεῖσθαι, φθονοῦσι· τὰ δὲ λοιπὰ καὶ παροξύνει· τοῖς τε γὰρ δοκοῦσι χρηστοῖς βασκαίνουσι μᾶλλον, ὡς δὴ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι ἀρετὴν ἔχουσι· καὶ εὖ πάσχωσιν ὑπὸ τῶν εὐτυχοῦντων, ἀνιωῦνται, φθονοῦντες αὐτοῖς καὶ τῆς προσημίσεως κατ' ἑῶν δυνάμειος. τὸ μὲν γὰρ ἀρετῆς ἐστίν, τὸ δ' εὐτυχίας· ἀγαθὰ δ' ἀμφότερα· διὸ παντελῶς ἕτερόν ἐστι τοῦ

μίσους πάθος ὁ φθόνος, εἰ, δι' ὧν ἐκείνο προῦνεται, τοῦτο λυπεῖται καὶ παροξύνεται.

VIII. Ἦδη τοίνυν καὶ τὴν προαίρεσιν αὐτῆν ἐκατέρου πάθους σκοπῶμεν. ἔστι δὲ μισοῦντος μὲν προαίρεσις, κακῶς ποιῆσαι· καὶ τὴν δύναμιν οὕτως ὀφείζονται, διάθεσιν τινα καὶ προαίρεσιν ἐπιτηρητικὴν τοῦ κακῶς ποιῆσαι. τῷ φθόνῳ δὲ τοῦτο γοῦν ἄπεισι. πολλοὺς οἱ φθονοῦντες τῶν συνήθων καὶ οἰκείων ἀπολέσθαι μὲν οὐκ ἂν ἐθέλοιν, οὐδὲ δυστυχεῖν, βαρύνονται δ' εὐτυχοῦντας· καὶ κωλύουσα μὲν, εἰ δύνανται, τὴν δόξαν αὐτῶν καὶ λαμπρότητα, συμφορὰς δ' ἀνηκέστους οὐκ ἂν προσβάλοιν· ἀλλ' ὥσπερ οἰκίας ὑπερεχοῦσης, τὸ ἐπισκοτοῦν αὐτῆς καθελόντες, ἀρκοῦνται.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΝ ΕΠΑΙΝΕΙΝ ΑΝΕΠΙΦΘΟΝΩΣ

Τὸ περὶ ἑαυτοῦ λέγειν ὡς τι ὄντος ἢ δυναμένου πρὸς ἑτέρους, ὧς Ἡρκλανε, λόγῳ μὲν ἐπαχθῆς ἀποφαίνουσι πάντες καὶ ἀνελεύθερον, ἔργῳ δ' αὖ πολ-

λοὶ τὴν ἀηδίαν αὐτοῦ διαπεφεύγασιν οὐδὲ τῶν μεγάλων. ὁ γοῦν Εὐριπίδης εἰπὼν·

Εἰ δ' ἦσαν ἀνθρώποισιν ὄνητοὶ λόγοι,

Οὐδεὶς ἂν αὐτὸν εὖ λέγειν ἐβούλετο·

Ἦν δ' ἐκ βαθείας γὰρ πάρεστιν αἰθέρος

Λαβεῖν ἀμισθί, πῶς τις ἤδεται λέγων

Τὰ τ' ὄντα καὶ μὴ· ζημίαν γὰρ οὐκ ἔχει·

φορτικωτάτη κίχρηται μεγαλαυχία, συγκαταπλέκων τοῖς τραγωδομένοις πάθεισι καὶ πράγμασι μηδὲν προσήκοντα τῶν περὶ αὐτοῦ λόγον. ὁμοίως ὁ Πίνδαρος φήσας

— — καὶ

Τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν·

Μανίαις ὑποκρέκειν,

οὐ παύεται μεγαληγορῶν περὶ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως, ἀξίας μὲν ἐγκωμίων οὔσης· τίς γὰρ οὐ φησιν; ἀλλὰ καὶ τοὺς στεφανουμένους ἐν τοῖς ἀγῶσι, ἕτεροι νικῶντας ἀναγορεύουσι, τὴν ἀηδίαν τῆς περιαντολογίας ἀφαίρουντες. ἦ καὶ τὸν Τιμόθεον ἐπὶ τῇ κατὰ Φρύνιδος νίκῃ γράφοντα· Μακάριος ἦσθα, Τιμόθεε, ὅτε κάρυξ εἶπε· Νικᾷ Τιμόθεος ὁ Μιλήσιος τὸν Κάρβωνος τὸν ἰωσοκίμπταν· εἰκότως δυσχεραίνομεν ὡς ἀμούσως καὶ παρανόμως ἀνακηρύττοντα τὴν ἑαυτοῦ νίκην. αὐτῷ μὲν γὰρ ὁ παρ' ἄλλων ἔπαινος ἕδιστον ἀκουσμάτων ἐστίν; ὡς περὶ ὁ Ξενοφῶν εἶρηκεν· ἐτέρβις δὲ ὁ περὶ αὐτοῦ, λυπηρότατον. πρῶτον μὲν γὰρ ἀναισχύντους ἠγοῦμεθα τοὺς ἑαυτοὺς ἐπαινοῦντας, αἰδεῖσθαι προσήκον αὐτοῖς, καὶ ὑπ' ἄλλων ἐπαινοῦνται· δεύτερον δὲ ἀδίκους; ἃ

λαμβάνειν ἔδει παρ' ἑτέρων, αὐτοῖς δίδοντας· τρίτον, ἢ σιωπῶντες ἀχθεσθαι· καὶ φθορεῖν δοκοῦμεν, ἢ τοῦτο δεδιούτες, ἀναγκασθόμεθα συνεφάπτεσθαι παρὰ γνώμην τῶν ἐκείνων, καὶ συνεπιμαρτυρεῖν, πρῶγμα κολακεία μᾶλλον· ἀνελευθέρως προσῆκον, ἢ τιμῇ, τὸ ἐπαινεῖν παρόντας, ὑπομένοντες.

II. Οὐ μὴν· ἀλλὰ καίπερ, τούτων οὕτως ἐχόντων, ἔστιν ἢ παρακινδυνεύσειεν ἂν· ὀπολιτικός ἀνὴρ ἀψασθαι τῆς καλουμένης περιαντολογίας πρὸς οὐδεμίαν αὐτοῦ δόξαν ἢ χάριν, ἀλλὰ καρπῶν καὶ προίξεως ἀπαιτούσης, ὡς περ ἄλλο τι, καὶ περὶ αὐτοῦ, λεχθῆναι τῶν ἀληθῶν· μάλιστα δὲ ὅταν ἢ τὰ πεπραγμένα καὶ προσόντα χρηστὰ, δεῖ μὴ φεισάμενον εἰπεῖν διαπράξασθαι τι τῶν ὁμοίων. καλὸν γὰρ ὁ τοιοῦτος ἔπαινος ἐκφέρει καρπὸν, ὡς περ ἀπὸ σπέρματος πλείονων ἑτέρων ἀπ' αὐτοῦ καὶ κρείττονων φρονησάντων ἐπαίνων. καὶ γὰρ τὴν δόξαν ὁ πολιτικός ἀνὴρ οὐχ ὡς τινα μισθὸν ἢ παροσμύθλιαν τῆς ἀρετῆς ἀκίστεται, καὶ ἀγαπᾷ τὰς προίξεις παροῦσαν· ἀλλ' ὅτι τὸ πιστεύεσθαι καὶ δοκεῖν χρηστὸν εἶναι πλείονων καὶ καλλίωνων πράξεων ἀφορμὴς δίδουσι παροσμύθλιον γὰρ ἅμα καὶ φιλοῦντας ἑαυτὸν καὶ ῥηδίων· ὠφελῆν πρὸς δὲ ὑποψίαν καὶ διαβολῆν οὐκ· ἔστιν χρέη κωσθαι τῇ ἀρετῇ φεύγοντας, εἰ παθῶν προσβιασθῆμενον. εἰ δὲ καὶ δεῖ ἑτέρας τινας αἰτίας ὁ πολιτικός ἂν αὐτὸν ἐπαινεῖσαι, σκεπτικῶς, τίνες εἰσὶν αὐτοῦ, ὅπως ἐξυλαβοῦμενοι τὸ κενὸν καὶ δυσχερατιζόμενον, εἰ τι χρήσιμον ἔχει, μὴ παραλείπωμεν

III. Ἔστιν οὖν κενὸς ἔπαιρος, ὃ τῶν ἑαυτοῦς ἐπαινεῖν, ὅπως ἐπαινεθῶσι, δοκοῦντων· καὶ καταφρονεῖται μάλιστα, φιλοτιμίας ἕνεκα γίνεσθαι καὶ δόξης ἀκαίρου φαινόμενος· ὡς γὰρ οἱ τροφῆς ἀπαροῦντες, ἐξ αὐτοῦ τοῦ σώματος ἀναγκάζονται παρὰ φύσιν τρέφεσθαι, καὶ τοῦτο τοῦ λιμοῦ τέλος ἐστίν· οὕτως οἱ πεινῶντες ἐπαίνων, ἂν μὴ τύχωσιν ἐτέρων ἐπαινούντων, αὐτοὶ τῇ φιλοδοξίᾳ παρ' αὐτῶν ἐπαρκεῖν τι βούλεσθαι καὶ συνεισφέρειν δοκοῦντες, ἀσχημονοῦσιν. ὅταν δὲ μηδὲ ἀπλῶς καὶ καθ' ἑαυτοῦς ἐπαινεῖσθαι ζητῶσιν, ἀλλ', ἀμιλλώμενοι πρὸς ἄλλοτρίους ἐπαίνους, ἔργα καὶ πράξεις ἀντιπαραβάλλωσιν αὐτῶν, ὡς ἀμαυρώσοντες ἐτέρους, πρὸς τῷ κενῷ βᾶσκανον πρᾶγμα καὶ κακότηδες ποιοῦσι. τὸν μὲν γὰρ ἐν ἄλλοτρίῳ χορῶ πόδα τιθέντα, περιέργον ἢ παροιμία καὶ γελοῖον ἀποδείκνυσι· τὴν δ' ἐν ἄλλοτρίοις ἐπαίνοις εἰς μέσον ὑπὸ φθόγου καὶ ζηλοτυπίας ἐξωθουμένην περιαυτολογίαν εὖ μάλα δεῖ φυλάττεσθαι, καὶ μηδ' ἐτέρων ὑπομένειν ἐπαινούντων αὐτόν, ἀλλὰ παραχωρεῖν τοῖς τιμωμένοις, ἂν ἄξιοι ᾖσιν· ἂν δ' ἀνάξιοι καὶ φαῦλοι δόξωσιν εἶναι, μὴ τοῖς ἰδίοις ἐπαίνοις ἀφαιρώμεθα τοὺς ἐκείνων, ἀλλ' ἀντικρυς ἐλέγχοντες, καὶ δεικνύντες οὐ προσηκόντως εὐδοκιμοῦντας. ταῦτα μὲν οὖν δῆλον ὅτι φυλακτέον.

IV. Αὐτόν δ' ἐπαινεῖν ἀμέμπτως ἐστὶ, πρῶτον μὲν, ἂν ἀπολογούμενος τοῦτο ποιῆς πρὸς διαβολὴν, ἢ κατηγορίαν, ὡς ὁ Περικλῆς· Καίτοι ἐμοὶ τοιοῦτῳ ἀνδρὶ ὀργίζεσθε, ὅς οὐδενὸς ἦσσαν οἶομαι εἶναι

γῶναι τε τὰ δέοντα, καὶ ἐρηθεῦσαι ταῦτα, φιλό-
 κολῆς τε καὶ χρημάτων χρείσων. οὐ γὰρ μόνον ἀ-
 λαζονεῖαν καὶ κερνότητα καὶ φιλοτιμίαν ἐκπέφυγε
 τῷ λόγῳ τῆναυτὰ περὶ αὐτοῦ σεμνόν, ἀλλὰ καὶ
 φρόνημα καὶ μέγεθος ἀρετῆς διαδείκνυσι, τῷ μὴ τα-
 πεινοῦσθαι ταπεινούσης καὶ χειρουμένης τὸν φθό-
 ρον. οὐδὲ γὰρ κρίνειν ἔτι τοὺς τοιοῦτους ἀξιούσια,
 ἀλλ' ἐπαίρονται καὶ γάννυνται καὶ συνευδουσκῶσι
 ταῖς μεγάλαυχίαις, ἄντερ ἔσι βέβαιοι καὶ ἀληθεῖς·
 ὡς ἐπιμαρτυρεῖ τὰ γινόμενα. Θηβαῖοι γοῶν, ἐγκα-
 λουμένων τῶν στρατηγῶν, ὅτι, τοῦ χρόνου τῆς Βοι-
 ωταρχίας ἐξήκοντος αὐτοῖς, οὐκ εὐθὺς ἐκπαῖνον,
 ἀλλ' εἰς τὴν Λακωνικὴν ἐπέβαλον, καὶ τὰ περὶ Μεσ-
 σήνην διέκρησαν, Πελοπίδαν μὲν ὑποπίπτοντα καὶ
 δέδεμενον μόλις ἀπέλυσαν· Ἐπαμεινώνδου δὲ πολλὰ
 περὶ τῶν πεπραγμένων μεγαληγορήσαντος, τέλος δὲ
 φήσαντος, ὡς ἔτοιμός ἐστιν ἀποθνήσκειν, ἂν ἑμολο-
 γήσωσιν, ὅτι τὴν Λακωνικὴν διεπόρθησι, καὶ τὴν
 Μεσσήνην ἔκισσι, καὶ συνίστησεν Ἀρκαδίαν, ἀκόν-
 των ἐκείνων, οὐδὲ τὰς ψήφους ἀναλαβῶν ἐπ' αὐτὸν
 ὑπέμειναν, ἀλλὰ θαυμάζοντες τὸν ἄνδρα, καὶ χαί-
 ροντες ἅμα καὶ γελῶντες ἀπῆλλάγησαν. ὅθεν οὐδὲ
 τοῦ Ὀμηρικοῦ Σθένειλου παντάπασιν αἰτιατίον,
 τὸ·

Ἡμεῖς τοι πατέρων μίγ' ἁμείνονες εὐχόμεθ' εἶναι·
 αἰμνημένους τοῦ·

Ἡμοι, Τυδίδος υἱὲ δαΐφρονος ἱπποδάμοιο,

τί πτώσεις, τί δ' ὀπιπτεύεις πολέμοιο γεφύρας;

οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἀκούσας κακῶς, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ φίλου λαιδορηθέντος ἠμύνατο, τῇ περιαιτολογίᾳ παθήσασαν συγγνώμονα τῆς αἰτίας διδοῦσης. ἀλλὰ μὴν καὶ Ῥωμαῖοι Κικέρωνι μὲν ἐδυσχέρανον ἐγκωμιάζοντι πολλάκις ἑαυτοῦ τὰς περὶ Κατιλίαν πράξεις· Σκιπίωνι δ' εἰπόντι, μὴ πρέπειν αὐτοῖς κρῖναι περὶ Σκιπίωνος, δι' ὃν ἔχουσι τὸ κρῖναι πᾶσιν ἀνθρώποις, στεφανωσάμενοι συνανέβησαν εἰς τὸ Καπιτώλιον, καὶ συνέθυσαν· ὁ μὲν γὰρ οὐκ ἀναγκαίως, ἀλλ' ὑπὲρ δόξης, ἐχρήτη τοῖς ἐπαίνοις· τοῦ δ' ἀφήρει τὸν φθόνον ὁ κίνδυνος.

V. Οὐ μόνον δὲ κρινομένοις καὶ κινδυνεύουσιν, ἀλλὰ καὶ δυστυχοῦσι, μᾶλλον ἀρμόζει μεγαλαυχία καὶ κόμπος, ἢ εὐτυχοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ οἶον ἐπιδράττεισθαι τῆς δόξης καὶ ἀπολαύειν, χαριζόμενοι τῷ φιλοτιμίᾳ δοκοῦσιν· οἱ δὲ, πόρρω φιλοτιμίας διὰ τὸν καιρὸν ὄντες, ξαναφέρειν πρὸς τὴν τύχην καὶ ὑπερεῖδεν τὸ φρόνημα, καὶ φεύγειν ὅλως τὸ ἔλεινόν καὶ συνεπιθρηγοῦν τοῖς ἀβουλήτοις καὶ ταπεινούμενον. ὥσπερ οὖν τοὺς ἐν τῷ περιπατεῖν ἐπαρομένους καὶ ὑψαυχενοῦντας, ἀνοήτους ἠγούμεθα καὶ κενούς· ἂν δὲ πυκτεύοντες ἢ μαχόμενοι διεγειρώσῃ καὶ ἀναγαγῶσιν ἑαυτοὺς, ἐπαινοῦμεν· οὕτως ἀνὴρ ὑπὸ τύχης σφαλλόμενος, ἑαυτὸν εἰς ὀρθὸν καθιστὰς καὶ ἀντίπαλον,

Πύκτης ὅπως εἰς χεῖρας — ,
ἐκ τοῦ ταπεινοῦ καὶ οἰκτροῦ τῇ μεγαλαυχίᾳ μεταφέρων εἰς τὸ γαῦρον καὶ ὑψηλόν, οὐκ ἐπαχθῆς οὐδέ

Θρασύς, ἀλλὰ μέγας εἶναι δοκεῖ καὶ ἀήτητος· ὡς πον καὶ τὸν Πάτροκλον ὁ ποιητὴς μέτριον καὶ ἀναπίφθορον ἐν τῷ κατορθοῦν, ἐν δὲ τῷ τελευτῶν μεγαλήγορον πεποίηκε λέγοντα·

Τοιοῦτοι δ' εἶπερ μοι εἴκοσιν ἀντιβόλησαν.
καὶ Φωκίων τᾶλλα μὲν πρῶτος ἦν· μετὰ δὲ τὴν καταδίκην ἄλλοις τε πολλοῖς διεδείκνυε τὴν μεγαλοφροσύνην, καὶ πρὸς ἓνα τῶν συναποθνησκόντων ἀδυρόμενον καὶ δυσανασχετοῦντα· Τί λέγεις· (εἶπεν) οὔτος, οὐκ ἀγαπᾷς ἀποθνήσκων μετὰ Φωκίωτος;

VI. Ἐτι τοίνυν οὐχ ἥτιον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀδικουμένῳ τῷ πολιτικῷ δέδοται τὸ λέγειν τι περὶ αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀγνωμονοῦντας· ὡσπερ ὁ Ἀχιλλεὺς ἄλλως μὲν ὑφίετο τῷ θεῷ τῆς δόξης, καὶ μέτριος ἦν λέγων·

— — αἰκέ ποθι Ζεὺς

Δῶσι πόλιν Τροίην εὐτείχεον ἐξαλαπάξαι·
ὑβρισθεὶς δὲ παρ' ἀξίαν καὶ προπηλακισθεὶς, ἐφίησι τὴν μεγαλαυχίαν τῇ ὀργῇ·

Δώδεκα γὰρ σὺν νηυσὶ πόλεις ἀλάπαξ' ἀνθρώπων.

καί·

— — οὐ γὰρ ἐμῆς κόρυθος λεύσσουσι μέτωπον
Ἐγγύθι λαμπομένης. — —

δέχεται γὰρ ἡ παρρησία, μέρος οὔσα τῆς δικαιολογίας, τὴν μεγαληγορίαν. ἀμέλει δὲ καὶ Θεμιστοκλῆς, οὐδὲν ἐπὶ τῶν πράξεων εἰπὼν οὐδὲ ποιήσας ἐπαχθές, ὀπηνίκα τοὺς Ἀθηναίους ἰώρα μεστοὺς ὄντας αὐτοῦ

καὶ περιορῶντας, οὐκ ἐφείδεται λέγειν· Τί, ὦ μακάριοι, κοπιᾶτε, πολλακίς ὑπὸ τῶν αὐτῶν εὐπάσχακτες; καὶ ὅτι, χειμαζόμενοι μὲν, ὡς περ ὑπὸ δένδρον ὑποφθαύγετε, γενομένης δ' εὐδίας, τίλλετε παραξίοντες;

VII. Οὗτοι μὲν οὖν ἄλλως ἀδικούμενοι, τῶν κητορθουμένων ἐμέμνητο πρὸς τοὺς ἀγνωμοκοῦντας. ὁ δ' ἐπ' αὐτοῖς ψεγόμενος, οἷς κατώρθωκε, καὶ παντάπασι σύγγνωστός ἐστι καὶ ἄμεμπτος, ἐγκωμιάζων τὰ πεπραγμένα· δοκεῖ γὰρ οὐκ ὄνειδιζειν, ἀλλ' ἀπολογισθαι. τοῦτο γοῦν λαμπρὰν τῷ Δημοσθένει παρόρησιον ἐδίδου, καὶ τὸν κόρον ἀφήρει τῶν ἐπαύων, οἷς παρὰ πάντα τὸν λόγον ὁμοῦ τι τὸν ὑπὲρ τοῦ στεφάνου κίχρηται, σεμνυνόμενος οἷς ἐνεκαλεῖτο περὶ τοῦ πολέμου πρεσβεύμασι καὶ ψηφίσμασιν.

VIII. Οὐ πρόφω δὲ τούτου τεταγμένον ἔχει τινα χάριν τὸ τῆς ἀντιθέσεως, ὅταν, ἐφ' ᾧ τις ἐγκαλεῖται, τούτου τοῦναντίον αἰσχρὸν ἀποδεικνύη καὶ φαῦλον. ὡς ὁ Δυκοῦργος ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τῷ πεπεικέναι τὸν συκοφάντην ἀργυρίου λοιδορούμενος· Εἴτα (ἔφη) ποῖός τις ὑμῖν δοκῶ εἶναι πολίτης, ὅς τοσοῦτον χρόνον τὰ δημόσια πράττων παρ' ὑμῖν, διδοὺς μᾶλλον ἀδίκως, ἢ λαμβάνων, εἴλημαι; καὶ ὁ Κικίρων, τοῦ Μετέλλου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, ὅτι πλείονας ἀνήρηκε καταμαρτυρήσας, ἢ συνηγορήσας σέσωκε· Τίς δὲ (εἶπεν) οὐ φησὶν ἐν ἐμοὶ πλείον ἐῖναι πίστει· ἢ δεινότητος; καὶ τὰ Δημοσθένους τοιαῦτα· Τίς δ' οὐκ ἂν ἀπέκτεινέ με δικαίως, εἴ τι

τῶν τῇ πόλει καλῶν ὑπαρχόντων λόγῳ μόνον αἰσχύ-
 νειν ἐπιχειρήσει; καὶ· Τί ἂν οἴεσθε λέγειν τοὺς μια-
 ροὺς τούτους ἀνθρώπους, εἰ τότε, μου περὶ τούτων
 ἀκριβολογουμένου, ἀπῆλθον αἱ πόλεις; καὶ ὅπως ὁ
 περὶ τοῦ στεφάνου λόγος εὐφυέστατα ταῖς ἀντιθέ-
 σιαι καὶ λύσει τῶν αἰτιῶν ἐπιστάγει τοὺς ἐπαίτους.

IX. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο χρήσιμόν ἐστιν ἐν
 ἐπιπέτῳ τῷ λόγῳ καταμαθεῖν, ὅτι μιγνύων ἐπιμέλεσα-
 τα τῷ παρὶ αὐτοῦ λόγῳ τὸν περὶ τῶν ἀκουόντων ἔ-
 παινον, ἀνεπίφθορον ἐποίησεν καὶ ἀφίλατον· οἷους
 μὲν Εὐβοεῦσιν οἱ Ἀθηναῖοι αὐτοὺς παρέσχον, οἷους
 δὲ Θηβαίοις, ὅσα δὲ Βυζαντίους ἀγαθὰ καὶ Χερσό-
 νησίτας ἐποίησαν· αὐτῷ δὲ τῆς διακονίας μετεῖναι
 φάσκων· λανθάνει γὰρ οὕτω τὸν ἀκροατὴν, τοῖς
 ἰδίοις ἐπαίνοις συνυποδυόμενον τὸ τοῦ λέγοντος ἡ-
 δάως προσδεχόμενον· καὶ χαίρει μὲν ἐφ' οἷς κατώρ-
 θωσε λεγομένοις, τῷ δὲ χαίρειν εὐθύς ἔπεται τὸ
 θαυμάζειν καὶ ἀγαπᾶν, δι' ὧν κατώρθωσεν. ὅθεν
 καὶ Ἐπαμεινώνδας, Μενελλείδου ποτὲ χλευάζοντος
 αὐτὸν, ὡς μείζον τοῦ Ἀγαμέμνονος φρονοῦντα· Δι'
 ὑμῖς γε, (εἶπεν) ὡς ἄνδρες Θηβαῖοι, μεθ' ὧν μόνων
 ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ κατέλυσεν τὴν Λακεδαιμονίων ἀρχήν.

X. Ἐπεὶ δὲ τῷ μὲν ἑαυτὸν ἐπαινοῦντι πολεμοῦ-
 σιν οἱ πολλοὶ καὶ ἄχθονται σφόδρα, τῷ δὲ ἕτερον,
 σὺχ ὁμοίως, ἀλλὰ καὶ χαίρουσι πελλίκως καὶ συνε-
 παμμετροῦσι προθύμως· εἰώθασιν ἔνιστοι τοὺς ταυ-
 τὰ προσηφραμένους καὶ πράττοντας αὐτοῖς, καὶ ὅπως
 δημοιοτρόπους, ἐπαινοῦντες ἐν καιρῷ, συνοικειοῦν

καὶ συνέπιστρέφειν πρὸς ἑαυτοὺς τὸν ἀκροατὴν· ἐπιγινώσκει γὰρ εὐθύς ἐν τῷ λέγοντι, καὶ περὶ ἄλλων λέγεται, τὴν ὁμοιότητα ἀρετῆς, τῶν αὐτῶν ἀξίαν, ἐπαινῶν οὖσαν. ὡς γὰρ ὁ λοιδορῶν ἕτερον, οἷς αὐτὸς ἔνοχος ἔστιν, οὐ λανθάνει λοιδορῶν μᾶλλον ἑμὲν τὸν, ἢ ἑμῆρον, οὕτως οἱ ἀγαθοὶ τοὺς ἀγαθὰς τιμῶντες, ἀταμμηθήσκουσι αὐτῶν τοὺς συμμάχους· ὥστ' εὐθύς ἐπιφωνεῖ· Σὺ γὰρ ὁ τοιαῦτος; Ἄλλεξανδρος μὲν οὖν Ἡρακλῆα τιμῶν, καὶ πάλιν Ἄλεξανδρον Ἀνδρόκροπος, ἑαυταὺς εἰς τὸ τιμᾶσθαι προήγαγε ἀπὸ τῶν ὁμοίων. Διανίσιος δέ, τὸν Γέλωνα διαμύμων, καὶ γέλωτα τῆς Σικελίας ἀπακαλῶν, ἐλάττωσεν ὑπὸ φθόνου καθαιρῶν τὸ μέγεθος, καὶ τὸ ἀέλωμα τῆς περὶ αὐτῶν δυνάμεως.

XI. Ταῦτα μὲν οἷον καὶ ἄλλως ἐπίστανθαι καὶ παραφυλάττειν τῇ πολιτικῇ προσήκει, τοὺς δ' ἀγαθὰς κασθέντας ἐπαινεῖν αὐτοὺς, ἐλασσοθήρας παρῶν καὶ τὸ μὴ πάντα προσποιεῖν ἑαυτοῖς, ἀλλ' ὡς παρὰ φορτίου τῆς δόξης, τὸ μὲν εἰς τὴν τέρην, τὸ δ' εἰς τὸν θεὸν ἀποτίθεσθαι. διὸ καλῶς μὲν ὁ Ἀχιλλεὺς

Ἐπειδὴ τὸν δ' ἄνδρα θεοὶ δαμάσασσάναι ἔδωκαν καλῶς δὲ Τιμόλεων, ἐν Συρακούσῃσι Ἀττομαπίης βωμὸν ἰδρυσάμενος ἐπὶ ταῖς πράξεσι, καὶ τὴν αἰκίαν Ἄγαθῷ Δαίμονι καθιερώσας· ἀρίστη δὲ Πύθων ὁ Αἴγιος, ἐπειδὴ Κόττην ἀποκτείνας ἦκεν εἰς Ἀθήνας, καὶ τῶν δημαγωγῶν διαμιλλομένων τρεῖς ἐγπωμῶνας αὐτοῦ πρὸς τὸν δῆμον, ἦσθετα βασιλεύοντας ἐφάρπα καὶ βαρυνομένους, παρελθῶν· Ταῦτα (εἶπεν) ἄρχωντες

Ἀθηναῖοι, θεῶν τις ἔπραξεν, ἡμεῖς δὲ τὰς χεῖρας ἐχρήσαμεν. ἀφήρει δὲ καὶ Σύλλας τὸν φθόρον, αἰετὴν τὴν τύχην ἐπαινῶν· καὶ τέλος, Ἐπαφρόδιτον ἑαυτὸν ἀνηγόρευσε. μᾶλλον γὰρ εὐτυχίας, ἢ ἀρετῆς, ἠτιᾶσθαι βούλονται· τὸ μὲν ἀλλότριον ἀγαθὸν ἠγούμενοι, τὸ δ' οἰκεῖον ἔλλειμμα καὶ παρ' αὐτοὺς γενόμενον. οὐχ ἥμιστα γοῦν λέγουσιν ἀρέσαι Λοκροῖς τὴν Ζαλεῦκου νομοθεσίαν, ὅτι τὴν Ἀθηναίων ἔφασκεν αὐτῷ φοιτῶσαν εἰς ὄψιν ἐκάστοτε, τοὺς νόμους ὑφηγεῖσθαι καὶ διδάσκειν, αὐτοῦ δὲ μηδὲν εἶται διανόημα, μηδὲ βούλευμα τῶν εἰσφερομένων.

XII. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως πρὸς τοὺς παντάπασι χαλεποὺς καὶ βασκάνους ἀνάγκη τὰ φάρμακα καὶ τὰ παρηγορήματα μηχανᾶσθαι. πρὸς δὲ τοὺς μετρίους οὐκ ἄτοπον ἐστὶ χρῆσθαι καὶ ταῖς ἐπανορθώσεσι τῶν ἐπαινῶν· εἴ τις ὡς λόγιον, ἢ πλοῦσιον, ἢ δυνατὸν ἐπαινοῖη, κελεύοντα μὴ ταῦτα περὶ αὐτοῦ λέγειν, ἀλλὰ μᾶλλον, εἰ χρηστός καὶ ἀβλαβὴς καὶ ὠφέλιμος. οὐ γὰρ εἰσφέρει τὸν ἔπαινον ὁ τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ μετατίθησιν· οὐδὲ χαίρειν δοκεῖ τοῖς ἐγκωμιάζουσιν αὐτὸν, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι μὴ προσηπόντως, μηδ' ἐφ' οἷς δεῖ, δυσχεραίνειν καὶ ἀποκρύπτειν τὰ φαυλότερα τῆς βελτίουσι, οὐκ ἐπαινεῖσθαι βουλόμενος, ἀλλ' ἐπαινεῖν, ὡς χρῆ, διδάσκων. τὸ γὰρ· Οὐ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν, οὐδὲ πλίνθοις ἐγὼ· ἀλλ' ἐὰν τὸν ἐμὸν τειχισμόν βούλη σκοπεῖν, εὐρήσεις καὶ ὄπλα καὶ ἵππους καὶ συμμαχοὺς, τοιούτου τινὸς ἔοικεν ἄπτεσθαι· καὶ τὸ τοῦ Περικλέ-

ους ἔτι μᾶλλον. ὀλοφυρόμενοι γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἤδη καταστρέφοντος αὐτοῦ, καὶ δυσφοροῦντες, οἱ ἐπιτήδαιοι τῶν στρατηγιῶν ἐμέμνητο καὶ τῆς δυναμείως, καὶ ὅσα δὴ τρόπαια καὶ νίκαι καὶ πόλεις Ἀθηναίοις κτησάμενος ἀπολέλοιπεν· ὁ δὲ, μικρὸν ἐπανασταῖς, ἐμέμπατο αὐτούς, ὡς κοινὰ πολλῶν, καὶ τῆς τύχης ἕνια μᾶλλον, ἢ τῆς ἀρετῆς, ἐγκώμια λέγοντας· τὸ δὲ κάλλιστον καὶ μέγιστον καὶ ἴδιον αὐτοῦ παραλιπόντας, ὅτι δι' αὐτὸν οὐδεὶς Ἀθηναίων μίλαγ ἱμάτιον ἀνείληφε. τοῦτο δὴ τὸ παράδειγμα καὶ ῥήτορι δίδωσιν, ἄνπερ ἢ χρηστός, ἐπαινουμένῳ περὶ λόγου δεινότητα, μεταθεῖναι τὸν ἔπαινον ἐπὶ τὸν βίον καὶ τὸ ἦθος· καὶ στρατηγῷ θαυμαζομένῳ δὲ ἐμπειρίαν πολεμικὴν ἢ δι' εὐτυχίαν, περὶ προσηγορίας καὶ δικαιοσύνης αὐτοῦ παρῴρησιάσασθαι· καὶ τοῦναντίον αὖ πάλιν, ὑπερφυῶν τινῶν λεγομένων ἐπαινῶν, (οἷα πολλοὶ κολακεύοντες ἐπίφθονα λέγουσιν) εἰπεῖν·

Οὔτις τοι θεὸς εἰμι· τί μ' ἐθανάτοισιν ἴσκεις; ἀλλ' εἴ με γινώσκεις ἀληθῶς, ἐπαινεῖ τὸ ἀδωροδόκητον, ἢ τὸ σῶφρον, ἢ τὸ εὐγνωμον, ἢ τὸ φιλόανθρωπον. ὁ γὰρ φθόνος οὐκ ἀηδῶς τῷ τὰ μείζονα παραιτουμένῳ τὰ μετριώτερα δίδωσι, καὶ τὸ ἀληθές ἐγκώμιον οὐκ ἀφαιρεῖται τῶν τὰ ψευδῆ καὶ κενὰ μὴ προσδεχομένων. διὸ καὶ τῶν βασιλέων τοὺς μὴ θεοὺς μηδὲ παῖδας θεῶν ἀναγορεύεσθαι θέλοντας, ἀλλὰ φιλαδέλφους, ἢ φιλομήτορας, ἢ εὐεργέτας, ἢ διοικητεῖς, οὐκ ἤχθοντο ταῖς καλαῖς μὲν, ἀνθρωπικαῖς δὲ

ταύταις προσηγορίαις τιμῶντες. ὥσπερ ἂν καὶ τῶν γραφόντων καὶ λεγόντων βαρυνόμενοι τοὺς τῆς σοφίας ἐπιγραφομένους ὄνομα, χαίρουσι τοῖς φιλοσοφεῖν, ἢ προκόπτειν, ἢ τι τοιοῦτα περὶ αὐτῶν ἀνεπίφθονον καὶ μέτρον λέγουσιν. οἱ δὲ ῥητορικοὶ σοφισταὶ, τὸ θείως καὶ τὸ δαιμονίως καὶ τὰ μεγάλας ἐν ταῖς ἐπιδείξαι προσαδεχόμενοι, καὶ τὸ μετρίως καὶ τὸ ἀνθρώπινως προσπολλύουσι.

XIII. Καὶ μὴ ὥσπερ οἱ τοὺς ὀφθαλμιῶντας ἐνοχλεῖν φυλαττόμενοι, τοῖς ἄγαν λαμπροῖς σκιᾶν τινα παραμιγνύουσιν· οὕτως ἔνιοι τοὺς αὐτῶν ἐπαίνους μὴ παντελῶς λαμπροὺς μὴδ' ἀκράτους προσφέροντες, ἀλλὰ τινὰς ἐλλείψεις, ἢ ἀποτεύξεις, ἢ ἁμαρτίας ἐλαφρᾶς ἐμβάλλοντες, ἀφαιροῦσι τὸ ἐπαχθὲς αὐτῶν καὶ κεννητόν. ὥσπερ ὁ Ἐπειὸς, ὃς μετρία περὶ τῆς πυκτικῆς εἰπὼν καὶ θρασυνόματος, ὣς

Ἀντικρὺ χροᾶ τε ῥήξει, —

Ἡ οὐχ ἄλις, (φησὶν) ὅτι μάχης ἐπιδεύομαι; — ἀλλ' οὗτος μὲν ἴσως γελοῖος, ἀθλητικῆν ἀλαζονείαν δειλίας καὶ ἀνανδρίας ἐξομολογήσει παραμυθούμενος. ἐμμελής δὲ καὶ χαρίεις ἂν λήθῃ τινὰ καὶ αὐτοῦ λέγων, ἢ ἄγνοϊαν, ἢ φιλατιμίαν, ἢ πρὸς τινὰ μαθήματα καὶ λόγους ἀκράσειν· ὣς Ὀδυσσεύς,

— — αὐτὰρ ἐμὸν κῆρ

Ἦθελ' ἀκουέμεναι, λῦσαι δ' ἐκέλευεν ἑταίρους

Ὀφροῦσι νευστάζων.

καὶ πάλιν·

Ἄλλ' ἐγὼ οὐ πιθόμην· ἦτ' ἄν πολὺ κέρδιον ἦεν,

Ὅφρ' αὐτὸν τε ἴδοιμι, καὶ εἴ μοι ξείμα δοίη.
καὶ ὄλιγ' ὅσαι μὴ παντάπασιν αἰσχραὶ μηδ' ἀγενεῖς
ἐμαρτίαι, παρατιθέμεναι τοῖς ἐπαίνοις, τὸν φθόρον
ἀφαιροῦσι. πολλοὶ δὲ καὶ πενίας καὶ ἀπειρίας, καὶ
νῆ Δία δυαγενείας ἐξομολόγησαν ἴσταν ὅτι ταῖς ἐγκω-
μίσις παρεμβάλλοντες, ἐμβλαστῶν τῷ φθόνῳ χροῶν-
ται. καθάπερ Ἀγαθοκλῆς χρυσῶν ποιήτρια καὶ το-
φουτὰ ταῖς πύσιν προπίων, ἐκέλευσε καὶ κεραμεῦ
κομισθῆραι· καὶ· Τοιοῦτόν ἐστιν (ἔφη) τὸ ἐνδελ-
χὲς καὶ φιλόπορον καὶ ἀνδρείον· ἡμεῖς πάλαι ταῦ-
τα, νῦν δ' ἐπιῖνε ποιούμεν. ἰδοῦμαι γὰρ ἐν κεραμείῳ
τεθροῦσθαι διὰ δυαγενείαν καὶ πενίαν ὃ Ἀγαθοκλῆς,
εἶτα συμπέσης ἄλιχον δαῖν ἐβασιλευσε. Σκελίας.

XIV. Καὶ ταῦτα μὲν ἐξωθέν ἴσταν ἐπιστάγεσθαι
φάρμακα τῆς περιαντολογίας, ἕτερα δ' αὐτοῖς τρό-
πον τινὰ τοῖς ἐπαινουμένοις ἔνεστιν· οἷς καὶ Κάτων
ἐχρήτο, φθονεῖσθαι λέγων, ὅτι τῶν ἰδίων ἀμελεῖ,
καὶ τὰς νύκτας ἀγρυπνεῖ διὰ τὴν πατρίδα· καὶ τό·

Πῶς δ' ἂν φρονοίην, ὃ παρῆν ἀπραγμότως

Ἐν τοῖσι πολλοῖς ἠριθμημένῳ στρατοῦ,

Ἴσον ματαχεῖν τῷ σοφωτάτῳ τύχης·

καὶ τό·

Ὅπνῳ δὲ μάχθων τῶν πρὶν ἐκχέαι χάριν,

Καὶ τοὺς παρόντας οὐκ ἀπωθοῦμαι πόνουσ.

ὡς γὰρ οἰκίαν καὶ χωρίον, οὕτω καὶ δόξαν οἱ πολλοὶ
καὶ ἀρετὴν, τοῖς προῖκα καὶ ῥαδίως ἔχειν δοκοῦσιν,
οὐ τοῖς πριαμένοις πόγων πολλῶν καὶ κινδύνων φθο-
νοῦσιν.

οὐ XV. Ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ὑλῶπως καὶ ἀνεπιφθό-
 ρως, ἀλλὰ καὶ χρησίμως καὶ ὠφελίμως προσοιστίων
 ἐστὶ τοὺς ἐπαινοὺς, ἵνα μὴ τοῦτο πράττειν, ἀλλ' ἕτε-
 ρόν τι διὰ τοῦτου δοκῶμεν. ὄρα πρῶτον, εἰ προ-
 τροπῆς ἕνεκα καὶ ζήλου καὶ φιλοτιμίας τῶν ἀκούον-
 των αὐτὸν ἂν τις ἐπαινέσειεν. ὡσπερ ὁ Νέστωρ, τὰς
 ἑαυτοῦ διηγουμένους ἀριστείας καὶ μάχας, τὸν τε Πά-
 τροκλον παρώρμησε, καὶ τοὺς ἐγγεὰ πρὸς τὴν μονο-
 μαχίαν ἀνέστησεν. ἡ γὰρ ἔργον ὁμοῦ καὶ λόγον
 ἔχουσα προτροπὴ καὶ παραδειγμα καὶ ζῆλον οἰκτιόν,
 ἐμφυχὸς ἐστὶ, καὶ κινεῖ καὶ παροτρύνει, καὶ μεθ'
 ἐρημῆς καὶ προαιρέσεως ἐλπίδας ὡς ἐφικτῶν καὶ οὐκ
 ἀδυνατῶν παρίστησι. διὸ καὶ τῶν ἐν Λακεδαιμόνῃ
 παρῶν ἄδουσιν οἱ μὲν τῶν γερόντων·

Ἄμμες ποτ' ἡμεῖς ἄλκιμοι νεανίαι·
 οἱ δὲ τῶν παίδων·

Ἄμμες δὲ γ' ἐσσόμεσθα πολλῶν κάρφονες·
 οἱ δὲ τῶν νεανίσκων·

Ἄμμες δὲ γ' εἰμὲν· αἱ δὲ λῆς, ἀυγάσδειο·
 καλῶς καὶ πολιτικῶς τοῦ νομοθέτου τὰ πλεῖστον καὶ
 οἰκεία παραδείγματα τοῖς νέοις δι' αὐτῶν τῶν εἰρ-
 γισμένων ἐκτιθέντος.

XVI. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καταπλήξεως ἐνισχοῦ
 καὶ συστολῆς ἕνεκα καὶ τοῦ ταπεινώσαι καὶ λαβῆν
 ὑποχείριον τὸν αὐθάδη καὶ ἰταμόν, οὐ χεῖρόν ἐστι
 κομπάσαι τι περὶ αὐτοῦ καὶ μεγαληγορῆσαι. καθά-
 γαρ αὐτὸ πάλιν ὁ Νέστωρ·

Ἦδη γὰρ ποτ' ἐγὼ καὶ ἀρείοισιν, ἤπειρ ὑμῖν,

Ἄνδράσιν ὠμίλησα, καὶ οὐ ποτὲ μ' οἷ γ' ἀθέριζον. οὐτω δὲ καὶ πρὸς Ἀλέξανδρον ὁ Ἀριστοτέλης, οὐ μόνον ἔφη τοῖς παλλῶν κρατοῦσιν ἐξεῖναι μίγα φρονεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς περὶ θεῶν δόξας ἀληθεῖς ἔχουσα. χρήσιμα δὲ καὶ πρὸς πολεμίους καὶ πρὸς ἐχθρούς τε τοιαῦτα.

Δυστήνων δὲ τε παῖδες ἐμῷ μένει ἀντιώσσι. καὶ περὶ τοῦ Περσῶν βασιλείας, μεγάλου δὲ καλῶν μένου, ὁ Ἀγησίλαος. Τί δ' ἐμοῦ γε μείζων ἐκείνου, εἰ μὴ καὶ δικαιότερος; καὶ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους τῶν Θηβαίων κατηγοροῦντας ὁ Ἐπαμινώνδας. Ἡμεῖς μέντοι ὑμᾶς βραχυλογοῦντας ἐπαύσαμεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρὸς ἐχθρούς καὶ πολεμίους. τῶν δὲ φίλων καὶ πολιτῶν οὐ μόνον ἐστὶ τοὺς θρασυνομήτους καταστορέσαι καὶ ποιῆσαι ταπεινοτέρους, ἀλλὰ καὶ τοὺς περιφόβους καὶ καταπλήγας ἐξῆραι πάλλιν καὶ παρορμηῆσαι, χρησάμενον ἐν δέοντι μεγαλαυχία. καὶ γὰρ ὁ Κῦρος παρὰ τὰ θειὰ καὶ τὰς μάχας ἐμεγαληγόρει, ἄλλοτε δ' οὐ μεγαλήγορος ἦν. καὶ Ἀντίγονος ὁ δεύτερος τᾶλλα μὲν ἦν ἄτυφος καὶ μέτριος, ἐν δὲ τῇ περὶ Κῶν ναυμαχίᾳ, τῶν φίλων τινὸς εἰσάγοντος. Οὐχ ὄρας, ὅσῳ πλείους εἰσὶν αἱ πολέμια ἄγῃς; Ἐμὲ δὲ γε αὐτὸν (εἶπε) πρὸς πόσας ἀντιτάττετε; καὶ τοῦτο δ' ἔοικε συνιδεῖν Ὀμηρος. τὸν γὰρ Ὀδυσσεῖα πεποίηκεν, ἀποδειλιῶντων τῶν ἑταίρων πρὸς τὸν ψόφον καὶ τὸν κλύδωτα τὸν περὶ τὴν Χάρυβδι, ἀναμιμνήσκοντα τῆς αὐτοῦ δεινότητος, καὶ ἀνδρείας.

Οὐ μὲν δὴ τό γε μείζον ἔπι κακόν, ἢ διε Κύνκλωρ
 ἔβλεπεν ἐνὶ σπηῖ γλαφυροῖ κρατερῇ γε βίηφι·
 Ἀλλὰ καὶ ἐνθεν ἐμῇ ἀρετῇ βουλῇ τε νόω τε
 Ἐκφύγομεν. — —

οὗ γάρ ἐστι δημαγωγούντος, οὐδὲ σοφιστιῶντος ὁ
 τοιοῦτος ἔπαινος, οὐδὲ κρότιον οὐδὲ πομπυσμὸν ἐπ-
 τοῦντος, ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἐπιστήμην ἐνέχυ-
 ρον τοῦ θαυμάζειν τοῖς φίλοις διδόντος. μέγα γὰρ ἐν
 καιροῖς ἐπισφαλῆσαι πρὸς σωτηρίαν δόξα καὶ πίστις
 ἀνδρὸς ἡγεμονικῆν ἐμπειρίαν καὶ δύναμιν ἔχοντος.

XVII. Ὅτι μὲν οὖν τὸ πρὸς ἔπαινον ἀλλότριον
 καὶ δόξαν ἀντιπαραβάλλειν ἑαυτὸν, ἥκιστα πολιτι-
 κόν, εἴρηται πρότερον· οὐ μὴν ἀλλ' ὅπου βλέπτει
 καὶ διαφθείρει, ζῆλον ἐμποιῶν πρὸς τὰ φαῦλα καὶ
 προαίρεσιν πονηρὰν ἐν πράγμασι μεγάλοις ἡμεροτη-
 μένος ἔπαινος, οὐκ ἀχρηστὸν ἐστὶν ἐκροῦσαι, μάλ-
 λον δ' ἀποστρέφαι τὸν ἀκροατὴν ἐπὶ τὰ κρείττω,
 αὐτὴν διαφορὰν ἐνδοκίμυμενον. ἀγαπήσεις γὰρ ἂν τις
 (οἶμαι) λοιδορουμένης κακίας καὶ ψεγομένης ἐθέ-
 λοντας ἀπέχεσθαι τοὺς πολλοὺς ὄρων· εἰ δὲ προς-
 λάβοι δόξαν ἢ κακία, καὶ τῷ καθ' ἡδονὰς αὐτῆς ἢ
 πλεονεξίας ἄγασσι προσγένειτο τιμὴ καὶ τὸ εὐδοκι-
 μεῖν, οὐκ ἔστιν εὐτυχῆς οὕτως, οὐδ' ἰσχυρὰ φύσις,
 ἧς οὐκ ἂν κρατήσεις. διὸ δεῖ μὴ τοῖς τῶν ἀνθρώπων
 ἔπαινοις, ἀλλὰ τοῖς τῶν πραγμάτων, ἅνπερ ἢ φαῦ-
 λα, πολεμεῖν τὸν πολιτικόν· οὗτοι γὰρ διαστρέφου-
 σι, καὶ τούτοις τὸ μιμῆσθαι τὰ αἰσχυρὰ καὶ ζηλοῦν,
 ὡς καλὰ, συνεισέρχεται. μάλιστα δ' ἐξελέγχοντα.

τοῖς ἀληθινοῖς παρατιθεμένοις· οἶον δ' τῶν τραγω-
 διῶν ὑποκριτῆς, Θεόδωρος, εἰπεῖν ποτε πρὸς τὸν
 κωμικὸν λέγεται Σάτυρον, ὅς οὐ θαυμαστὸν ἐστὶ
 τὸ γελαῖν ποιῖν τοὺς θεατὰς, ἀλλὰ τὸ σακρῦειν καὶ
 κλαίειν. ἄμεινον δ' οἶμαι, ἂν πρὸς τοῦτον αὐτὸν
 εἴπῃ φιλόσοφος ἀνὴρ· Ἄλλ' οὐ τὸ ποιῖν, ᾧ βέλτε-
 ρα, κλαίειν καὶ σακρῦειν, τὸ δὲ παύειν λυπουμέ-
 νους καὶ κλαίοντας, σιμνόν ἐστιν. ἐπαικῶν γὰρ ἐαν-
 τὸν ὠφελεῖ τὸν ἀκούοντα, καὶ μετατίθησι τὴν κρί-
 σιν. οὕτω καὶ ὁ Ζήγων πρὸς τὸ πλῆθος τῶν Θεο-
 φράστου μαθητῶν· Ὁ ἐκείνου χορὸς (εἶπῃ) μείζων,
 δῦμός δὲ συμφωνότερος· καὶ ὁ Φωκίων, ἔτι τοῦ
 Λεωσθένους εὐήμεροῦντος, ὑπὸ τῶν ρητόρων ἐρω-
 τώμενος, τί τὴν πόλιν αὐτὸς ἀγαθὸν πεποίηκεν·
 Θυδῆν, (εἶπεν) ἀλλ' ἢ τοῦτο, τὸ, ὑμᾶς, ἐμοῦ στρα-
 τηγούντος, ἐπιτάξιον λόγον μὴ εἰπεῖν, ἀλλὰ πάντα
 ἐν τοῖς πατρώοις μνήμασι θάπτεσθαι τοὺς ἀποθνή-
 σκοντας. πάνυ δὲ χαριέντως καὶ ὁ Κράτης πρὸς τὸ
 Ταῦτ' ἔχω, ὅσ' ἔφαγον, καὶ ἐφύβρισα, καὶ μετ'
 ἔρωτος.

Τίρπν' ἐπαίδον·

ἀντέγραψε τό·

Ταῦτ' ἔχω, ὅσ' ἔμαθον, καὶ ἐφρόντισα, καὶ μετὰ
 Μουσῶν

Σείων' ἐδάην.

καλὸς γὰρ ὁ τοιοῦτος· ἔπαινος καὶ ἀφιέλμος· καὶ δι-
 δάσκων τὰ χρήσιμα καὶ τὰ συμφέροντα θαυμάζειν·
 καὶ ἀγαπᾶν ἀντὶ πάντων κενῶν καὶ περιττῶν. διὰ τοῦ-

το μὲν συγκατατετάχθω τοῖς εἰρημῆγοις εἰς τὸ πρόβλημα.

XVIII. Λείπεται δὲ ἡμῖν, τοῦ λόγου τὸ ἐφέξης ἀπαιτοῦντος καὶ παρακαλοῦντος, εἰπεῖν, ὅπως ἂν ἕκαστος ἐκφύγοι τὸ ἐπαινεῖν ἀκαίρως ἑαυτόν. μέγα γὰρ ἡ περιαιτολογία τὴν φιλαυτίαν ὀρμητήριον ἔχουσα, καὶ τοῖς πάνυ δοκοῦσι μετρίως ἔχειν πρὸς δόξαν, ἐμφύεται πολλάκις ἐπιτιθεμένη. καθάπερ γὰρ τῶν ὑγιεινῶν ἐν ἐστὶ παραγγελμάτων τὸ τὰ νόσῳδη χωρία φυλάττεσθαι παντάπασιν, ἢ προσέχειν μᾶλλον αὐτῷ γινόμενον ἐν αὐτοῖς, οὕτως ἔχει τινὰς ἡ περιαιτολογία καιροῦς καὶ λόγους ὀλισθηροῦς, καὶ περιφέροντας εἰς αὐτὴν ἐκ πάσης προφάσεως. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπαινοῖς (ὡς περ εἴρηται) τὸ φιλότιμον ἔξανθεῖ τὴν περιαιτολογίαν· καὶ τις αὐτὸ καταλαμβάνει δακνόμενον καὶ γαργαλιζόμενον οἷον ὑπὸ κνησμοῦ, δυσκαρτέρητος ἐπιθυμία καὶ ὀρμὴ πρὸς δόξαν· ἄλλως τε, κἄν ἐπὶ τοῖς ἴσοις ἕτερός ἢ τοῖς ἐλάττωσιν ἐπαινῆται. καθάπερ γὰρ οἱ πεινῶντες, ἑτέρων ἐσθιόντων ἐν ὄψει, μᾶλλον ἐρεθίζονται καὶ παροξύνονται τὴν ὄρεξιν· οὕτως ὁ τοῦ πλησίον ἔπαινος ἐκκαίει τῇ ζηλοτυπίᾳ τοὺς πρὸς δόξαν ἀκρατῶς ἔχοντας.

XIX. Δεύτερον, αἱ τῶν εὐτυχῶς καὶ κατὰ νοῦν πεπραγμένων διηγήσεις, λανθάνουσι πολλοὺς εἰς μεγαλαυχίαν ὑπὸ χαρᾶς ἐκφέρουσαι καὶ κύμπον· ἐμπεσόντες γὰρ εἰς τὸ λέγειν νίκας τινὰς ἑαυτῶν, ἢ κατορθώσεις ἐν πολιτεύμασιν, ἢ παρ' ἡγεμόσι πρῶξεις,

καὶ λόγους εὐλοκίμησαντας, οὐ κρατοῦσιν, οὐδὲ με-
 τριαζονται. ὅ γένοι μάλλιστα τῆς περιαντολογίας τὸ
 καυτικὸν ἰδεῖν ἐστὶ καὶ στρατιωτικὸν ἄλισκόμενον.
 συμβαίνει δὲ καὶ τοῖς ἐκ τόπων ἡγεμονικῶν καὶ
 πραγμάτων μεγάλων ἐπανήκουσι, ταῦτο πάσχειν
 ἐπεικῶς· μεμνημένοι γὰρ ἀνδρῶν ἐπιφανῶν καὶ
 βασιλικῶν, συγκαταπέλεκουσι περὶ αὐτῶν εὐφημίας
 τινὰς ὑπὲρ ἐκείνων εἰρημένας, καὶ νομίζουσι οὐχ αὐ-
 τοὺς ἐπαινεῖν, ἀλλ' ἐτέρων ἐπαινούς διηγείσθαι περὶ
 αὐτῶν γενομένους. οἱ δὲ ὅλως οἴονται λατρεύειν
 τοὺς ἀκούοντας, ὅταν βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων
 δεξιῶσεις καὶ προσαγορεύσεις καὶ φιλοφροσύνας ἀ-
 παγγέλλωσιν, ὡς οὐχ αὐτῶν ἐπαινούς, ἀποδείξεις δὲ
 τῆς ἐκείνων ἐπεικειᾶς καὶ φιλανθρωπίας διεξίοντες,
 ὅθεν ἐν μάλα δεῖ προσέχειν ἑαυτοῖς περὶ τοὺς ἐτέ-
 ρων ἐπαινούς, ὅπως καθαροὶ καὶ ἀνύπαπτοι φιλαυ-
 τίας καὶ περιαντολογίας ᾧσι· καὶ μὴ δοκῶμεν Πα-
 τροκλεῶν πρόφασιν, σφῶς δ' αὐτοὺς δι' ἐκείνων ἐπαι-
 νεῖν.

XX. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ περὶ τοὺς ψόγους καὶ τὰς
 κατατιμῆσεις γένος ἐπισφαλές ἐστι, καὶ παρέχον ἐκ-
 τροπὰς τοῖς περὶ δόξαν νοσοῦσιν. ὅ μάλλιστα περι-
 πίπτουσι οἱ γέροντες, ὅταν εἰς τὸ νοουθετεῖν ἐτέ-
 ρους καὶ κακίξειν ἔθνη φαῦλα καὶ πράξεις ἡμαρτη-
 μένας προαχθῶσι, μεγαλύνοντες αὐτοὺς, ὡς περὶ
 ταῦτα θαυμασίους δὴ τινὰς γενομένους. τούτοις
 μὲν οὖν, ἂν μὴ μόρον ἔχωσιν ἡλικίακ, ἀλλὰ καὶ δό-
 ξαν καὶ ἀρετὴν, δοτέον· οὐ γὰρ ἀνωφελές. ἀλλὰ

μέγα, ἤλον ἐμποσῶν ἅμα καὶ φιλοτιμίαν τιὰ τοῖς οὕτω κολαζομένοις. οἱ δ' ἄλλοι σφόδρα φυλάττεσθαι καὶ δεδιέναι τὴν ἐκτροπὴν ταύτην ὑφείλομεν. ἀνιαροῦ γὰρ ἔκτος ἄλλως καὶ μέλις ἀνεπτόσθι τοῦτων πλησίον ἐλέγχου, καὶ θεομένου πολλῆς εὐλαβείας, ὁ μιγνύων ἔπαινον ἴδιον ἄλλοτριῶν ψόγου, καὶ δι' ἀδοξίας ἐτέρου δόξαν αὐτῷ θηρώμενος, ἐπαχθῆς παντάπασι καὶ φορτικός ἐστιν, ὡς ἐνευδοκιμεῖν ἀσχημονοῦσιν ἄλλοις βουλόμενος.

XXI. Ἐπι τοίνυν τοῖς μὲν πρὸς τοὺς γέλωτας εὐκαταφόροις φύσει καὶ προχείροις μάλιστα φεύγειν προσήκει καὶ φυλάττεσθαι τοὺς γαργαλισμούς καὶ τὴν ψηλαφήσεις, ἐν αἷς τὰ λειότατα τοῦ σώματος ὀλισθαίνοντα καὶ συρρέοντα κινεῖ καὶ συνεξορμᾷ τὸ πάθος· ὅσοι δὲ πρὸς δόξαν ἐμπαθέστερον ἐρῶν ἔχουσι, τούτοις ἂν τις οὐχ ἥκιστα παραινεῖται ἀπέχεσθαι τοῦ σφῶς αὐτοὺς ἐπαινεῖν, ὅταν ὑπὲρ ἄλλων ἐπαινῶνται. δεῖ γὰρ ἐρυθριᾶν ἐπαινούμενον, οὐκ ἀπερυθριᾶν, καὶ καταστέλλειν τοὺς μέγα τι περὶ αὐτῶν λέγοντας, οὐκ ἐλέγχειν, ὡς ἐνδεέστερον ἐπαινοῦντας· ὅπερ οἱ πολλοὶ ποιοῦσιν, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὶ, καὶ πρᾶσεμφοροῦντες ἄλλας τινὰς πράξεις καὶ ἀνδραγαθίας, ἄχρις αὐτὸν παρ' αὐτῶν καὶ τὸν παρ' ἐτέρων ἔπαινον διαφθείρωσιν. ἔτιοι μὲν οὖν κολακεύοντες αὐτοὺς, ὡσπερ γαργαλίζουσι καὶ φυσῶσιν· ἐνδιδοῖ, κακότητος οἷόν τι δέλεαρ μικρὸν εὐλογίας ὑποβάλλοντες, ἐκκαλοῦνται τὴν περιαιτολογία· οἱ δὲ προσπυθάνονται καὶ διερωτῶσιν,

ὡς, παρὰ τοῦ Μενάνδρου τὸν στρατιώτην ἵνα γελάσῃσι,

— Πῶς τὸ τραῦμα τοῦτ' ἔχεις;

Μισαγκύλιον. πῶς πρὸς θεῶν; ἐπὶ κλίμακα.
Πρὸς τείχος ἀναβαίνων. ἐγὼ μὲν δεικνύω
Ἐσπουδακῶς, οἱ δὲ πάλιν ἐπεμυκτῆρισαν.

XXII. Ἐν ἅπασιν οὖν τούτοις εὐλαβητέον ὡς
ἐν μάλιστα, μήτε συνεχπίπτοντα τοῖς ἐπαινοῖς, μή-
τε ταῖς ἐρωτήσεσιν ἑαυτὸν προῖσμενον. ἐντελεστάτη
δὲ τούτων εὐλάβεια καὶ φυλακὴ, τὸ προσέχειν ἐτέ-
ροις ἑαυτοῦς ἐπαινοῦσι, καὶ μνημονεύειν, ὡς ἀηδὲς
τὸ τραῦμα καὶ λυπηρὸν ἅπασι, καὶ λόγος ἄλλος οὐ-
δεὶς οὕτως ἐπαχθῆς, οὐδὲ βαρῦς. οὐδὲ γὰρ ἔχοντες
εἰπεῖν, ὅτι πάσχομεν ἄλλο κακὸν ὑπὸ τῶν αὐτοῦς
ἐπαινούντων, ὥσπερ φύσει βαρυνόμενοι τὸ τραῦμα
καὶ φεύγοντες, ἀπαλλαγῆναι καὶ ἀναπνεῦσαι σπεύ-
δομεν. ὅπου κόλακι καὶ παρασίτῳ καὶ δεομένῳ
δύσοιστον ἐν χρεῖα καὶ δυσκατέρητον ἑαυτὸν ἐγ-
κωμιάζων πλούσιός τις, ἢ σατράπης, ἢ βασιλεὺς.
καὶ συμβολὰς ταύτας ἀποινεῖν μεγίστας λέγουσιν,
ὡς ὁ παρὰ Μενάνδρου

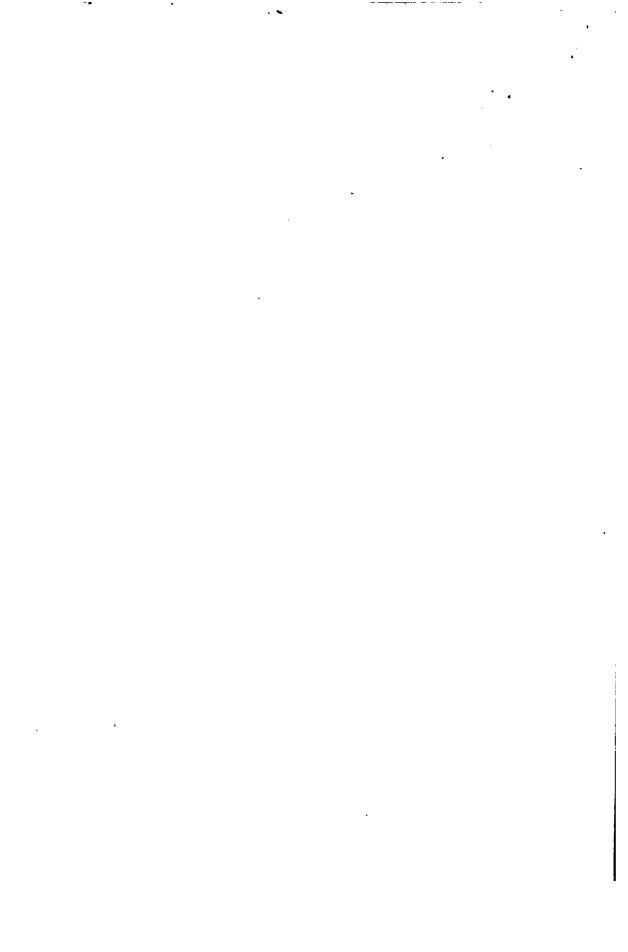
Σφάττει με, λεπιδὸς γίνομ' εὐωχοῦμενος,

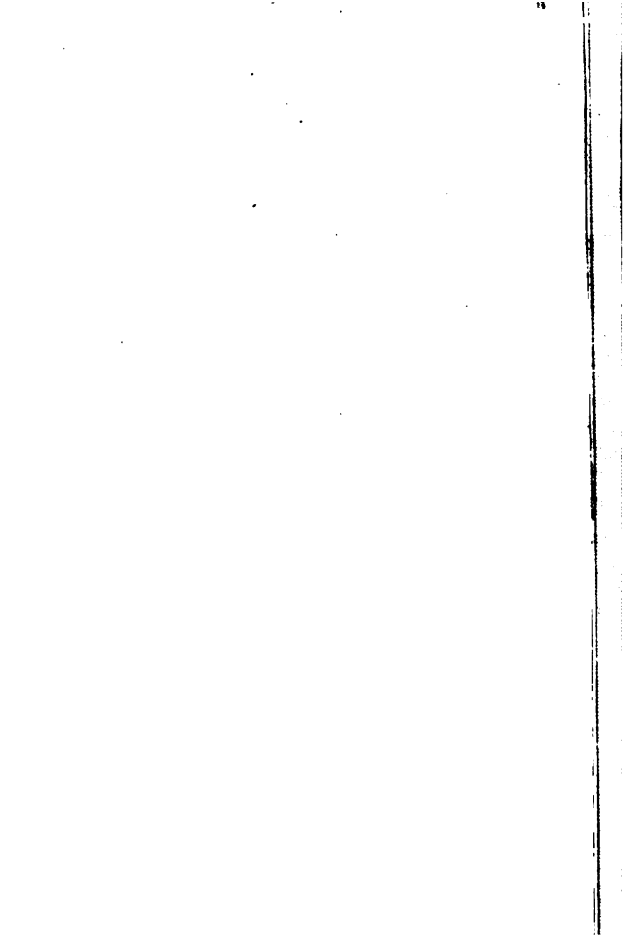
Τὰ σκῆμμαθ' οἷα τὰ σοφὰ τε καὶ στρατηγικὰ,

Οἷος δ' ἄλαζών ἐστιν ἀλιτήριος.

ταῦτα γὰρ οὐ πρὸς στρατιώτας, οὐδὲ νεοπλοῦτους
μόνον, εὐπαρυστα καὶ σοβαρὰ διηγήματα περαινον-
τας, ἀλλὰ καὶ πρὸς σοφιστὰς καὶ φιλοσόφους καὶ
στρατηγοὺς, ὄγκουμένους ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ μεγαληγοῦ-

ροῦντας, εἰωθότες φάσκειν καὶ λέγειν, ἂν μνημο-
νεύωμεν, ὅτι τοῖς ἰδίοις ἐπαίνοις ἄλλότριος ἔπεται
ψόγος αἰεὶ, καὶ γίνεται τέλος ἀδοξία τῆς μαροδοξίας
ταύτης, καὶ τὸ λυπεῖν τοὺς ἀκούοντας (ὡς ὁ Δημο-
σθένης φησὶ) περίεστιν, οὐ τὸ δοκεῖν εἶναι τοιού-
τους, ἀφεξόμεθα τοῦ λέγειν περὶ θύτῳ, ἂν μὴ τινα
μεγάλα μέλλωμεν ἀφελεῖν ἐαυτοὺς, ἢ τοὺς ἀκούον-
τας.

AUG 27 1934

